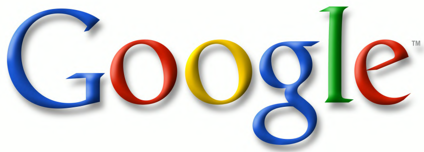
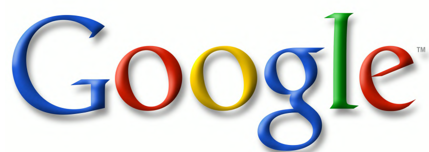
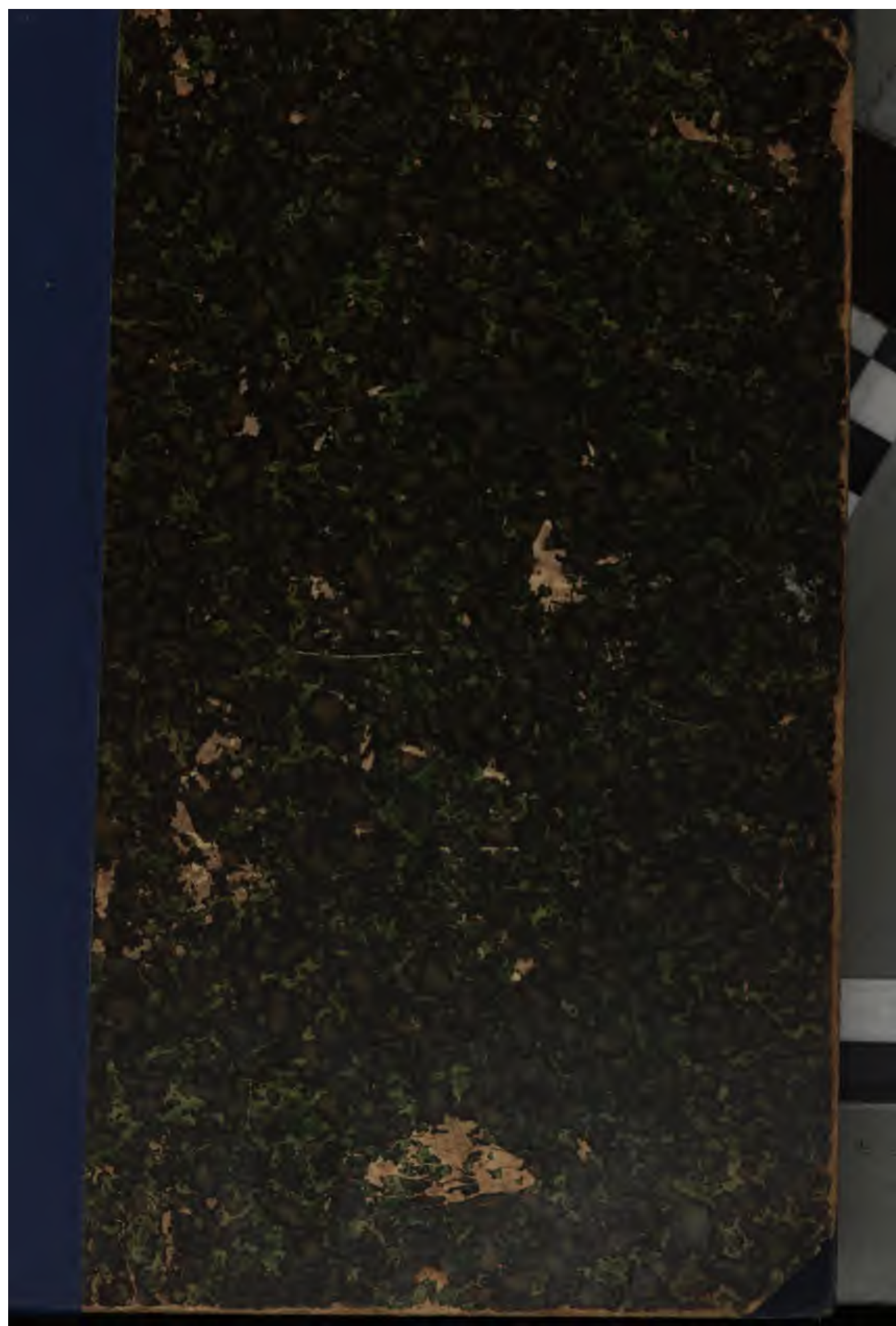

EX-LIBRIS
R·C·BOER

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

EX-LIBRIS
R·C·BOER

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

ISLANDS

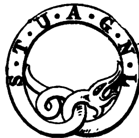
GRAMMATISKE LITTERATUR

I MIDDELALDEREN.

UDGIVET FOR

SAMFUND TIL UDGIVELSE AF GAMMEL NORDISK LITTERATUR.

I-II.

KØBENHAVN
1884–86.

I.

Den første og anden grammatiske afhandling i Snorres Edda.

II.

Den tredje og fjærde grammatiske afhandling i Snorres Edda

tilligemed de grammatiske afhandlingers prolog og to andre tillæg.

DEN FØRSTE OG ANDEN

GRAMMATISKE AFHANDLING

I SNORRES EDDA.

UDGIVET FOR

SAMFUND TIL UDGIVELSE AF GAMMEL NORDISK LITTERATUR.

AF

VERNER DAHLERUP OG FINNUR JÓNSSON.

KØBENHAVN.
S. L. MØLLERS BOGTRYKKERI (MØLLER & THOMSEN).
1886.

Indhold.

Fortale.

De to grammatiske afhandlinger, som her forelægges i en ny udgave, findes bægge ligesom den for «Samfund til udgivelse af gammel nordisk litteratur» nylig udgivne tredje og fjærde grammatiske afhandling i den bekendte codex Wormianus, den anden desuden i codex Upsaliensis.

Af disse fire afhandlinger er **den første** ubetinget af störst interesse og vigtighed. Den er derfor udgivet både i diplomatarisk aftryk efter håndskriftet og i restitueret skikkelse så vidt muligt med forfatterens retskrivning og sprogform og ledsaget af en ordret oversættelse.

Afhandlingen optager s. 84—90 i håndskriftet, og er helt igennem skreven med samme hånd som den øvrige del af dette og i alt væsentligt med samme retskrivning, hvoraf følgen — som senere nærmere skal påvises — er bleven, at dens retskrivning i mange punkter står i absolut strid med de regler, forf. giver. En beskrivelse af håndskriftet anser vi for unødvendig på dette sted, da den oftere er bleven udførlig omtalt, f. ex. i fortalerne til de forskellige udgaver af Snorra-Edda, og til «Den 3. og 4. grt. afhandl.», og desuden snart vil blive gjort til genstand for en indgående beskrivelse i fortalen til den Arna-Magnæanske udgave af Snorra-Edda.

Det var oprindelig hensigten i nærværende fortale at göre udførlig rede for denne afhandlings store betydning i

den islandske grammatiske litteratur og dens stilling i den islandske litteraturhistorie[1]), men forskellige omstændigheder har bevirket, at denne plan for öjeblikket må opgives. Kun ét spörsmål vil det være nødvendigt her at drøfte, nemlig spörsmålet om afhandlingens *alder* og *forfatter*.

Om dens *alder* udtaler *Svb. Egilsson* i noten til Sn. E. II, 10: «scriptum esse hunc tractatum non longe post Arii mortem, mihi fidem facit, quod auctor nulla scripta historica monumenta islandica memoret, nisi Arii Thorgilsis filii (1067 † 1148), qui suo Libello de Islandis (Schedis) ultimam manum non imposuit ante 1135 vel 1136 (Werlauff de Ario multisc. p. 27). Hinc mihi verisimile fit, hunc de quo agimus tractatum scriptum esse antequam ceteræ historiæ Islandicæ scribi cœptæ sunt, i. e. numero rotundo ante annum 1160 .... Tempus, quo (tres primi) tractatus grammatici scripti sint, feliciter restringit [ɔ: Raskius] ad tempora Waldemarorum (primi et secundi), Daniæ regum, ɔ: ad annos 1157—1241 (Forsøg til en videnskabelig dansk Retskrivningslære af R. Rask, Havn. 1826, p. 83), quod prope accedit ad meam sententiam, qui putem primum tractatum scriptum esse ante 1160». Hermed stemmer i alt væsentligt *B. Ólsen*, der antager, at afhandlingen «sikkert er skreven ved midten af det 12. årh.». (Den 3. og 4. grt. afh. XXV). *Guðbr. Vigfússon* har gentagne gange hævdet (se hans Sturl. proll. xxxviii ff.), at forfatteren var Þóroddr Gamlason, om hvem vi ved, at hans bedste tid falder i det 12. århundredes to første årtiere; men da theorien om Þórodds forfatterskab nylig er bleven afgörende gendreven (Se Runerne i den old-isl. literatur 46—7 ff., 80 ff.), vil vi i det følgende helt lade den ude af betragtning.

---

[1]) *Om den islandske grammatiske litteratur i oldtiden henvises der i øvrigt til B. M. Olsens redegörelse i «Den 3. og 4. grt. afh.» XVIII—XLVII.*

Derimod vil vi her forsøge at samle alt, hvad afhandlingen selv kan oplyse om *affattelsestiden*.

Det må da først fremhæves, hvad forf. selv siger om *den islandske litteratur* i hans egne dage. Herom udtaler han sig nemlig meget bestemt s. 20,10—21,1: «.... at ríta oc lesa, sem *nú* tíþesc *oc* á þesso lande, bǿþe *lǫg* oc *ǿttvíse* eþa *þýþingar helgar*, eþa suá þau en spaclego *fróþe, es Are Þórgilsson hǿfer á bǿcr sett* af *scynsamlego* uite». Hertil slutter sig følgende udtalelse (49,3-4): «Nú of þann mann, es ríta uill eþa nema at óro mále ritet, annat tueggia *helgar þýþingar eþa lǫg eþa ǿttuíse* eþa suá huerega es maþr uill *scynsamlega nytsǿme* á bóc nema». Forf. gentager altså her hvad han tidligere har sagt, så at det er klart, at han med velberåd hu har udtrykt sig således. (Med hensyn til forståelsen af de enkelte udtryk, henvise vi til anmærkningen). Forf. siger, hvad der er af overordentlig vigtighed for det foreliggende spörsmål, at man i *hans* dage (sem **nú** tíþesk) *også* på Island (ɔ: ligesom i andre lande, som det er rigtig forstået af B. M. Ólsen: Runerne 97, anm. 2.) plejede at skrive og læse *love, genealogiske værker* og *homilier*. Da nu lovenes nedskrivning først begyndte i året 1117 (Tíundarskrá fra 1096 kan forf. ikke tænke på alene), følger deraf med nødvendighed, at vor afhandling er skreven efter dette år. Hvor langt de skrevne «*hellige tydninger*» går tilbage, derom har vi intet bestemt udsagn, men utvivlsomt går de endnu længere tilbage end lovene. Heller ikke kan vi angive noget bestemt årstal som tidsgrænse for de sidst citerede værkers tilblivelse; dog synes det af forf.s ord at være nogenlunde tydeligt, at han med sine «hellige tydninger» sigter til de ældste frembringelser i denne art navnlig med henblik til hans ord: sem nú tíþesk. At disse «tydninger» ved midten af det 12. årh. har været ganske almindelige, derom kan der ej tvivles. Helgenlegender, fremmede gudelige bøger og prædikener (homilier) har allerede den gang oversvømmet

landet; enhver gejstlig må have været i besiddelse af flere eller færre sådanne bøger. Dette kan vi slutte såvel af de mange homilier, der endnu er i behold, som af de opbevarede Heilagra manna sögur og Postolasögur, hvoraf en del hører til det allerældste i den islandske litteratur. Af ikke ringe betydning for denne sag er den omstændighed, at vi har en del helgenkvad tilbage, der er forfattede i det 12. århundredes første halvdel eller i hvert fald i dets midte. Dette fremgår ikke blot af disse kvads form, men også af følgende omstændighed, som ganske vis direkte kun angår et enkelt af dem, nemlig Plácítúsdrápa; men man tör uden tvivl fra dette slutte til andre. Nævnte helgendrapa er kun bevaret i et eneste håndskrift (A. M. 673 b, 4to), som på grund af retskrivning og bogstavform ikke kan være meget yngre end omtr. 1200. Kvadets text er imidlertid på flere steder meget forvansket, hvad der ganske sikkert hidrører fra, at afskriveren har skrevet efter et håndskrift, som af en eller anden grund har været utydeligt og vistnok selv har indeholdt forskellige afskriverfejl. Til grund for håndskriftet synes således at ligge flere afskrifter, den ene ældre end den anden, og heraf tör vi slutte, at Plácítúsdrápa må være digtet senest ved midten af det 12. årh., og den er uden tvivl ikke det først digtede helgenkvad. Men disse kvad har selvfølgelig hentet deres stof fra prosaiske legender. Når vor afhandlings forf. taler om de (ældste) «hellige tydninger», mener han derfor uden tvivl de religiøse frembringelser fra det 12. årh.s *første* halvdel. Dette fører til den antagelse, at afhandlingens tilblivelse i al fald ikke kan falde efter år 1150, men snarere lidt för.

Af störst vigtighed er imidlertid forf.s vidnesbyrd om den oldislandske *historieskrivning.* Af denne kender han *genealogier* og *Ari Þorgilssons's historiske arbejder.* Med det første kan der umulig være ment andet end de islandske høvdingers slægtregistre fra de gamle landnamsmænd, af den art, som det enestående genealogiske værk *Landnáma*

indeholder. Rimeligvis har der för Aris tid været nedskrevet nogle genealogier, men vigtigere er, at Ari selv har skrevet sådanne. Det fremgår både af hans egne ord (indledn. til hans Íslendingabók: scrifaþa ec þessa of et sama far. fyr útan áttar tǫlo); ligeledes af *Haukr Erlendssons* udtalelser i hans Landnámabók, ifølge hvilken Ari skal have skrevet om landnám (Landn. 1843 s. 320, not. 12). Af disse grunde har *Guðbr. Vigfússon* endogså antaget, at Ari har den vigtigste andel i selve Landnamabogen: «We have therefore no hesitation in ascribing to Ari and his contemporary, Kolskegg, the sole authorship of this peerless work» (Sturl. proll. xxxi). Hvorom alting er, ved vi bestemt, at Ari skrev sit hovedværk i tidsrummet 1122—33; han siger selv, at han har vist biskopperne Þórlákr og Ketill sit arbejde (den første var biskop 1118–33, den sidste 1122-45). Hermed har vi da omtrent den ene grænse for vor afhandling given; den kan ikke være ældre end omtrent 1130.

Fra forf.s udtalelser om Ari kan der ikke göres nogen aldeles bestemte slutninger, skönt det unægtelig ligger temmelig nær ifølge den måde, hvorpå Ari omtales, at betragte ham som endnu levende, dengang forf. skrev, tilmed da han ikke tilföjer det almindelige tilnavn fróði, som Ari uden tvivl har fået kort efter sin død, ja måske allerede i levende live. Dette argument (jfr. Runerne 93—4 med note 1; Sturl. xl) kan der dog ikke tillægges nogen afgörende beviskraft; vi må derfor se os om efter andre grunde, som muligvis kunde bestyrke antagelsen af en så tidlig affattelse.

Af forf.s udtalelser om *skrivematerialet* på hans tid, af den *stilling* han ved sit alfabetiske arbejde indtager *over for det tidligere brugte alfabet*, samt endelig af hans egen *måde at skrive på* fremgår det klart, at han står på overgangen fra det første skriftstadium.

Den måde, hvorpå forf. omtaler det *materiale*, man

brugte til bøger (bókfell 36,11; 46,5, jfr. 43,11-12), peger åbenbart hen på en meget gammel tid; hvis der var gået en længere tid fra nedskrivningens begyndelse, vilde hans udtalelser i denne retning være temmelig umotiverede, da pergamentet senere næppe har været synderlig kostbart. Det samme gælder, som nedenfor påvist, om hans omtale af forkortelsestegnene (títlar).

I nöje forbindelse hermed står fort.s forhold til det för hans tid brugte *alfabet*. Man har villet göre gældende, at i den første halvdel af det 12. årh. har man på Island så godt som udelukkende benyttet sig af *runer* til at skrive bøger med. (B. M. Ólsen i Runerne osv.) I modsætning hertil har prof. G. Storm (i Arkiv for nord. filol. II, 172 ff., påvist), at det tvært imod er rimeligst, at man slet ikke har brugt runer til bøger på Island. Til denne anskuelse må vi afgjort slutte os, og vi skal i al korthed her angive vore grunde, som til dels falder sammen med Storms:

1. Man har ingen som helst *runeindskrifter* på Island fra den ældste tid til omtr. 1300. Derimod finder vi flere, dog mest apokryfe, beretninger om 'rúnakefli'. Dette viser, at runer i det hele taget har været meget lidt brugte på Island, selv om man naturligvis kendte dem. Det vilde derfor være höjst urimeligt at antage, at man på en gang begyndte at skrive hele bøger med *runer*.

2, Runealfabetet var i den form, hvori det den gang kendtes på Island, bestående af 16 runer (se prologen til de grt. afh.), ulige vanskeligere at benytte end det latinske alfabet, som havde flere vokallyd end hint.

3, Det var kun de gejstlige, som den gang gav sig af med at skrive bøger, ikke blot latinske, men også islandske. For dem måtte det være en let sag at overføre det latinske alfabet på deres islandske optegnelser. En bog skreven med

runer vilde uden tvivl for dem have haft et fremmed og afskrækkende udseende[1]).

4, Man har, som prof. Storm har påvist, i Norge allerede ved år 1100 nedskrevet en del love (Frostatingsloven) med latinske bogstaver, hvorfor intet er rimeligere, end at Islænderne efter norsk forbillede har skrevet *deres* love med samme skrift.

5. *Ari fróði* bruger om de islandske love og om sine egne islandske skrifter ordet bók, som egentlig skal betyde en *latinsk bog*; men vi ser ingen grund til — med B. M. Ólsen (Runerne s. 38 ff.) — at antage, at dette ord ikke skyldes Ari selv.

Alt dette beviser efter vor mening, at man fra først af på Island har brugt det latinske alfabet også til islandske bøger. Der kunde anføres endnu flere grunde herfor; men vi anser de anførte for tilstrækkelige.

Afh. har da heller ikke til formål at fortrænge runerne og i steden for dem indføre den latinske skrift. Hvis dette nemlig havde været forf.s hensigt, måtte vi have væntet, at han havde anbefalet den bekvemme latinske skrift i modsætning til de kantede runer, at han havde fremhævet, at det latinske alfabet var det, som alle civiliserede nationer brugte osv., kort sagt, at hele afhandlingen havde gået ud på at lovprise det latinske alfabet på runernes bekostning. Dette er meget langt fra tilfældet: runerne som sådanne nævnes end ikke i afhandlingen; men den bruger ordet *rúnar* i be-

---

[1]) *Man indvende ikke herimod, at tilstedeværelsen af den bekendte Codex runicus beviser, at man i Danmark fra først af har skrevet lovene med runer og altså lige så gærne kan have gjort det på Island. Som prof. Wimmer har gjort opmærksom på i sine forelæsninger, viser nemlig forskellige fejl i runehåndskriftet (f. ex.* þó *for de andre håndskrifters* bo *Sk. l. 1, 7), at dette må være afskrevet efter et håndskrift med latinske bogstaver.*

tydningen *bogstaver* i almindelighed (eige es þat rúnanna costr s. 23,9, hvor rúnar blǫt står som betegnelse for det samme, som l. 5 kaldes látínostafer, jfr. 30,1).

Forf. går helt igennem ud fra det latinske alfabet, ikke fra runerne; han vil rense det latinsk-islandske alfabet for unødvendige bogstaver, indsætte ny tegn for de lyd, som ikke kan udtrykkes med de sædvanlige bogstaver, og derved modarbejde den slaviske overføring af det latinske alfabet (altså stavemåder som fort for fǿrt i Reykjaholtsmáldagi l. 4, hulia for hylia i El. fotolit. udgave 21,7). I denne henseende er særlig følgende steder af vigtighed: 20—21 (mærk her, at Englænderne siges at anvende det latinske alfabet; særlig vigtige er ordene: sem nú tíþesc oc á þesso lande, som det nu er skik og brug *også* på Island, nl. ligesom i England, ɔ: *at bruge latinsk skrift*: bǿþe — tungo 21,1-5), — 22,3 ff., — 23,4 ff. (modstanderens ord): ec má fulluel lesa dansca tungo, þótt látínostǫfom réttom sé ritet osv. (her forudsættes ganske tydelig en tidligere brug af det latinske alfabet i islandske bøger, [jfr. dansca tungo]; ellers var denne indvending mod forf.s værk fuldstændig meningsløs; det samme fremgår af forf.s svar, hvor rúnar =látínostafer forudsættes), — 27,4.6 (es áþr vóro í stafrófe kan fornuftigvis ikke opfattes anderledes end som: «dem, som för var det *i islandske bøger* anvendte alfabet»). — 39,1-4 [jfr. 45,6] (her må samme opfattelse göres gældende som i det sidste exempel), — 42,13-43,1 (det samme, men endnu tydeligere: óro mále oc stafrófe), — 43,12 ff. (af forf.s omtale af 'títlar' fremgår på det tydeligste, at man för forf.s tid i islandsk skrift har [— efter latinsk forbillede —] anvendt disse, men i *runeskrift* var de aldeles ubrugelige).

Af alt dette kan der, efter vor mening, kun sluttes dette, at *för forf.s tid brugte man til islandske böger det latinske alfabet*, som allerede da var blevet udvidet med det for sproget uundværlige, fra runeskriften (efter norsk eller angelsaksisk mønster)

optagne bogstav þ (se 44,$_{11}$). Forresten var det latinske alfabet ikke i alle henseender, navnlig ikke med hensyn til vokalerne. fuldstændigt nok for det islandske lydsystem. Det er denne mangel, vor forfatter har villet råde bod på. *Han har forøget det i brug værende latinske alfabet med adskillige islandske vokaltegn og selv dannet enkelte af disse* (ǫ, ǫ́), *konstateret tilstedeværelsen af næselydene* osv.

At der var ulemper ved benyttelsen af det latinske alfabet til islandske skrifter, er vist, og at dette måtte føles af enhver forstandig skriver eller forfatter, er lige så vist. Ønsket om en reform måtte derfor meget hurtig melde sig. og der kan næppe være gået synderlig lang tid, inden reformen —'vor afhandling — kom; en 20—30 år vilde være et meget antageligt tidsrum fra den egentlige nedskrivnings begyndelse og indtil da; dette vilde føre til at sætte afhandlingen ikke senere end til 1140. Der er intet som helst der taler *for*, at sætte den senere; på den anden side må den, som för påvist, være skreven efter 1130.

For den her fremsatte antagelse om afhandlingens höje alder taler endvidere såvel *stilens* antikverede præg som enkelte i den gamle poesi — der har været forf. vel bekendt — almindelige, men i senere prosa ubrugelige *ordformer*. På det *første* er egentlig den hele afhandling et eneste exempel; som særlig ubehjælpsomme og om ringe stilistisk uddannelse vidnende sætninger kan følgende nævnes: 20,$_{7}$—21,$_{5}$ (nú tungo), 21,$_{9}$—22,$_{2}$ (Nú—nú), 34,$_{9}$—35,$_{3}$ (nú þótt-eige), 36,$_{1-11}$ (má dreúgara), 49,$_{3}$ ff. (Nú of ff); jfr. Sn. E II,$_{11}$, under texten. Usædvanlige *ordformer* er: rítc 39,$_{6}$ (rettelse), 40,$_{9}$; canc 44,$_{8}$; cueþc 47,$_{2}$; sék 42,$_{6}$; setc 25,$_{10}$; i forbindelse med enkelte af disse verber findes nægtelsen a (canca, sékka), der ellers sjælden forekommer (f. ex. í Vígaglúms bekendte ed, der dog intet beviser for det almindelige sprog); desuden findes det expletive digteriske of et par steder

(28,11; 37,1); ordet þeyge (usædvanligt i prosa) også et par steder (23,11; 24,5). Alt dette peger hen til litteraturens første tider, medens stilen endnu var tung og ubehjælpsom, medens ordene ikke rigtig vilde föje sig, og prosastilen endnu ikke var fuldt udviklet. Aldeles det samme finder vi netop hos Ari selv, som dog ikke så hyppig har så lange sætninger, som vor forf. (jfr. sýndac 3,2; jócc 3,5; vasc 10,35; of 8.29; 9,29; Möbius udg. 1869). Dette bestyrker den antagelse, at vor forf. er en af de ældste islandske prosaforfattere, at der ikke er nogen lang afstand mellem Aris og hans skrifter, at han sandsynlig har skrevet omkring år 1140, eller i hvert fald ikke ret meget senere.

Skönt vi ikke er i stand til at påvise, hvem *forfatteren* har været, er det dog muligt at karakterisere ham lidt nærmere. Han har da for det første været en *gejstlig mand*; derpå tyder sætningerne: órar ero órǿcþer órar (26,8), — ef goþ lofar (34,5) — så es mestr goþs uina osv. (48,8), — uaþa opt til circio crapa osv. (48,9) — huer cona oc huerr carlmaþr osv. (48,10-49,2). Følgelig har han også forstået *latin* (jfr. citatet fra Katos disticha og bemærkningen om titulus). Han har endvidere kendt i det mindste alfabeterne fra forskellige andre sprog, således det *hebraiske* (19,10; 42,9.12), det *græske* (19,8; 27,8-11; 39,11; 42,1), det *engelske* (angelsachsiske) 20,4; *det skotske* (38,11; = det irske?) han har vistnok også haft en ikke ubetydelig kendskab til den gamle *skjaldepoesi*, eftersom han citerer både Óttarr svarte og Þjóðólfr Arnórsson (29,6; 32,9 ff.); ligeledes til *mytologi* og *sagn* (jfr. exemplet med Þorgerðr hǫlgatrǫll og Tors kedelhentning, hvilket sidste viser, at forf. har kendt Hymiskviða). Når vi hertil föjer, at forf. må have kendt de *love*, *tydninger* og *historiske værker*, navnlig Aris, som han selv omtaler, ser vi, at han har været i besiddelse af en for hans tid vistnok usædvanlig kundskabsmasse. Hele hans afhandling bærer vidne om en sådan be-

herskelse af stoffet, at vi kan slutte os til dr. B. M. Ólsen, når han (Den 3. og 4. grt. afh. XXVIII) siger, at »Afh. I er for sin tid et fremragende, ja, så vidt jeg ved, enestående arbejde«.

Hvor forf. har *levet*, kan desværre ikke bestemmes. Af hans omtale af Ari kan intet med sikkerhed udledes; for den sags skyld kan han have levet hvor som helst på Island. Derimod kunde man måske være tilböjelig til at antage, at han havde levet på Nordlandet, fordi afhandlingen kun findes i codex Wormianus, som utvivlsomt stammer derfra, måske fra Islands første kloster, det i 1133 stiftede Tingørekloster (Corp. poet. bor. xlv); men sikkert er dette ingenlunde.

Det står nu tilbage at omtale vor behandling af texten med hensyn til retskrivning og sprog.

Vort formål ved denne side af textrestitutionen har været at fjærne alle stavemåder og sprogformer, der er absolut uforenelige med forf.s egne regler og exempler, men på den anden side heller ikke uden tvingende nødvendighed at forlade det konkrete grundlag, der er givet i Worm.s text. Vi har så meget mindre fundet det forsvarligt at foretage nogen radikal omarbejdelse, som det ved en nöjere betragtning vil vise sig, at Worm.s skriver utvivlsomt har haft en meget gammel original for sig, som han har fulgt forholdsvis nöjagtig; i så henseende vil vi her kun göre opmærksom på, at han 3 gange bruger *ea* (for *ια*) og ligeledes 3 gange ꝁ; men iøvrigt henviser vi til, hvad der på vedkommende steder i fortale og noter er sagt om dette æmne.

De ortografiske og sproglige ændringer, vi har ansét det for nødvendigt at göre, er da følgende:

A. Retskrivning:

Ethvert tegn, der ikke findes i bogstavrækkerne på s. 4,8 [24,7-8], s. 5,11 [27,1-2] (jfr. s. 6,1-4) og s. 10,20-23

[38,5-7] (jvf. dog s. 11,20 ff. [40,5], s. 12,9 ff. [41,9] og s. 13,9 [43,12]) er udeladt og erstattet med ét af de dér nævnte tegn. De fjærnede bogstaver er følgende: ꜳ, æ, ꝺ, ǫ, ẏ, ð, ꝺ, ꜰ, k, ꝑ, ꝗ, ꝛ, v. z. Af forkortelsestegnene er kun beholdt ', udelukkende som tegn for *er* (ęr), og ‾, udelukkende som tegn for *m*. Fjærnede er derimod: ᵗᵗ (f. ex. i qᵗᵗð), ʳ (helgʳ), ꝫ (m;), ꝭ, samt alle forkortede skrivemåder som: t́ (til), lˊðı (landi), ǽ (eigi), þṃ (þeim), ę (eða), mʳ (maðr) o. fl.

De af forf. anbefalede tegn er konsekvent anvendte i overensstemmelse med de i afhandlingen givne regler. Med hensyn til vor brug af disse bogstaver vil det kun være nødvendigt særlig at dvæle ved efternævnte enkeltheder:

1, ǫ og ę er udelukkende brugte til betegnelse af resp. *u*-omlyden og *i*-omlyden af *a*. 2, ø kun i de i Noreens altisl. gram. §§ 149—151 nævnte tilfælde (jvf. Bugge: Arkiv II, 250 ff.). 3, diftongerne er skrevne som s. 30,12 (jvf. eaꝛn 10,3, earteína 11,10, fealꝛr 15,3); efter analogi er ligeledes skrevet eǫ og eú. Endelsen -ja er derimod stadig gengiven med -ıa 4, Worm.s ꝗ er overalt ombyttet med ŋ på grund af beskrivelsen s. 11,22 [40,7-8]. 5, dſ er i henhold til s. 13,2-3 [43,3-4] indført som eneste betegnelse for lydforbindelsen *ts* på alle de steder, hvor de ældste islandske håndskrifter har *z* (sé Hoffory: Arkiv II, 84—95), altså: lédſc, ſídſt, aʟdſ, landſ osv. Et vidnesbyrd om, at forf. virkelig har brugt denne lidet efterlignelsesværdige lydbetegnelse, er Worm.s skrivemåder gengiðz s. 1,6 og hellðz s. 4,6.8, 7,21, 11,9. 6, De ovenfor nævnte forkortelsestegn ' og ‾ er bevarede, når Worm. har dem, men er aldrig indsatte; at der altså s. 34,13 står raᴅarstaf'ner og ikke f. ex. -ſtaf'n', har sin grund i, at Worm. (s. 9,4) kun har forkortelsestegn for den næstsidste stavelse. 7, Akcenten er kun benyttet som længdetegn (altså ikke, som i Worm., tillige over kort *i*); derimod har vi måttet opgive

forsøget på at gennemføre prikken over nasalerede vokaler på grund af de vanskeligheder, som stillede sig i vejen for i det enkelte at afgöre, hvor nasaleringen har været bevaret. Vi har derfor kun anvendt prikken i de exempler på nasalvokaler, som forf. selv anfører.

B. Sprogformer:
Principet har været kun at foretage rettelser i de tilfælde, hvor enten exemplerne i afhandlingen viser, hvilken form forf. selv har brugt, eller hvor Worm.s sprogformer er ukendte i de ældste isl. håndskrifter. De fleste af disse ændringer behøver ikke nogen nærmere omtale og opføres derfor summarisk [1]): 1, *e* (28,$_{9}$) og *o* i ubetonede stavelser for *ı* og *u*, dog -ıŋ og -uŋ. 2, artiklen (i alle stillinger) eɴ osv. for iñ og hiñ. 3, *ó*- f. *ú*- som nægt. forstav. 5, eŋe f. æıngı. 6, mon (29,$_{4}$) f. mun; ligeledes er ſko opløst ſcolo. 7, goþ (29,$_{3.5}$) f. guð. 8, *u*-oml. af *á* er gennemført (25,$_{5}$ og fl.). 9, hlutar f. lutar. 10, glícr o. desl. f. líkr. 11, meǫc, aɴat, at, ſuarat o. desl. for miðg, annað, að, ſvarað o. desl. 12, *g* f. *gh*. 13, gǫr, gøra, cønſca f. gıoꝛ, gıoꝛa, kıęnſka. 13, byɢuer f. byggir. 14, cycuendom f. kvíkendum. 15, þuí f. þı. 16, umbrǿþo f. vmræðu. 17, mıþr f. mıñr. 18, *þ* for *d* og *t* i de i Wimmers oldn. læseb[3]. s. VIII—IX nævnte forbindelser. 19, ór (26,$_{8}$) f. vár i overensst. med Hoffory (Nord. tidskr. f. filol. ny række III, 297). 20, eſ, uaſ, ueſa for er (i alle bet.), var, vera. 21, ec hęfe f. ec hefir. 22, -ſc f. -z som mediumsendelse. 23, meır, leóſlegar, ſíþar f. meıʀ lıoſlegaʀ, ſıðaʀ. 24, eþa f. eðꝛ. 25, of f. vm (præpos.). 26, en f. enn (i bet. «men»). 27, an f. enn (i bet. «end»), jfr. skrivfejlen að f. an 15,$_{4}$. 28, ýr (25,$_{7}$) f. ór, vr.

---

[1]) *Tallene i parenthes henviser til de steder i afhandlingen, der viser forf.s sprogform.*

De øvrige rettelser er: 1, tılfyndelect f. -lıgt s. 13,18; jfr. auðſkıllekt s. 13,14. 2. troL f. trǫll s. 15,11, jfr. IED. 3, tegar f. tıgar; sé L. Larsson: Isl. handskr. nr. 645 s. XXXIX og Bugge: Arkiv II s. 252. 4, Af pron. nǫkkurr (nakkvarr, nekkvęrr) er de yngre former med o (ɔ: ǫ) i første stavelse rettede til de ældre former med e: nokkuR til nekuęR, nokkvrv s. 15.6 til nekue s. 47,10 osv. (jfr. Wimmers forun. forml. § 99. 3), derimod er formerne med *a* (nakkvat) bevarede. 5, Verbet ríta er helt igennem böjet stærkt (jfr. rítr 3,19, rıtıñ 3,11, rítn', 3,5 osv.). 6, præt. konj. af munu er overalt skreven mønda (29,9) og i analogi dermed præs. konj. møna. 7, Det enestående ſcıpt, s. 5,16, er rettet til ſcipt', da Worm. ellers aldrig bruger ft for pt. Mindre nødvendige, men dog i overensstemmelse med den almindelige sprogbrug i de ældre håndskrifter, er rettelserne: 1, þıkk', s. 1,3, til þyk' og þıkkıa, s. 7,14 til þykıa, 2, erenða, s. 6,13, til ørenda samt 3, hvarkı til huártce.

Særlige vanskeligheder frembyder følgende ord: ſkıotvmz ek, s 7,2, har vi vovet at rette til ſceótomſc ec s 30,6, i overensstemmelse med de overordentlig sjældne mediumsformer på -ſc i 1. pers. sing. (sé Ágrip 14,20, A. M. 645 ved Larsson s. 102,25). ne eñ hellðr, s. 1,9, 14,18, er i lighed med Worm.s skrivemåde gengivet ved né eɴ hęldr 19,19, 14,18, skönt cod. Reg. af Sæm. Edda har ne in heldr (f. ex. Hávam. 61, H. Hund. I, 12); derimod er ſogoꝛt, s. 11,19, rettet til den sikkert oprindelige form, ſuá gǫrt, 40,4, som dog næppe lader sig påvise i litteraturen (sé IED s. 578). Det i afhandlingen temmelig almindelige ord rettræðr er skrevet réтrępr, da det utvivlsomt er afledt af ráþa i bet. «læse» (jfr B. M. Ólsen, Runerne s. 37—38) og ikke af rœþa, der næppe bruges i bet. «udtale» (sé Gíslason: Årb. 1870, s. 130).

Det såkaldte «bragarmál» har forf. uden tvivl brugt på langt flere steder, end Worm. lader formode (jfr. Gísla–

son: Um frumparta s. 220 ff.); men da det ikke vilde være muligt at påvise, hvor det har været brugt uden for de få steder, hvor det er bevaret (sé ovenfor, s. IX), har vi indskrænket os til at foretage følgende ubetydelige rettelser:

Þó at (að) er overalt rettet til þóᴛ, der også forekommer i Worm. s. 11,2.12, 14,6; þar er, s. 2,2, er rettet til þarſ, der ellers bruges (s. 10,5. 13,18), og i analogi hermed er þegar er rettet til þegarſ, en form, der endogså bruges i håndskrifter som Morkinskinna.

Forkortelsen f' (ꝼ') er overalt opløst som fyr, ſyr' derimod som fyrer (deraf forklares den tilsyneladende inkonsekvens på s. 39,2-3); v́ er gengivet ved viþr, når det står adverbielt, men når Worm. har við, er en sådan rettelse aldrig foretagen.

Hvad behandlingen af ordenes kvantitet angår, vil nogle få bemærkninger være tilstrækkelige. Af exemplet s. 29,2-3 sés, at forf. har haft lang vokal i alle kasus af mínn, hvilke former vi naturligvis har gennemført i texten; dette har ligeledes medført, at vi har sat akcenter i ordene: hǫ́n, hǫ́num, Þorgíſ og góᴛ, uagtet vokalerne her sikkert var korte på de ældste håndskrifters tid. I overensstemmelse med disse har vi derimod sat akcenter i: ýmſa, tígn, de romanske ord látíno, cátó, títúluſ, títan, cápítúlum, og endelig foran lk, lg, lp, lf, lm samt i ſcáld og uándr, skönt der er en mulighed for, at forf. i disse sidste tilfælde har haft korte vokaler; særlig tvivlsomme er ſęólf, s. 29,3, og ſcǫ́ld, s. 32,9. ſtafróf har vi skrevet med ó på grund af ags. stæfrâwa.

Exemplet ſęlcr, 48,4, viser, at forf. ikke har kendt den Hofforyske «forenklingsregel»; vi har derfor med hensyn til konsonantgemination fulgt de regler, som i almindelighed bruges i udgaver fra den nyere tid, f. ex. Wimmers oldn. læsebog 2. og 3. udg.

Ved på denne måde så vidt muligt at holde på Worm.s

sprogformer har det ikke været til at undgå, dels at samme ord kan forekomme i forskellige former f. ex. hęfr 39,$_{9}$, hęf' 43,$_{12}$, dels at sprogformen i det hele har fået et noget yngre præg, end den sandsynligvis oprindelig har haft; men vi har dog foretrukket disse mindre onder fremfor en behandlingsmåde, hvor vi, ved helt at forlade Worm., vovede os ud på det rent vilkårlige.

Den 2. afhandling er opbevaret i to håndskrifter codex Wormianus og Upsaliensis. I det første følger den umiddelbart efter afh. I og optager omtrent 3 sider, i det sidste optager den omtr. 5 sider; i bægge håndskrifter er den skreven med samme hånd som den øvrige text. Overleveringen i de to håndskrifter afviger fra hinanden i mange til dels væsentlige henseender; over alle disse afvigelser meddeles her en fuldstændig fortegnelse:

1. Ups. mangler helt den indledning, som findes i cod. Worm.: Nu fyrer — sem sagt var (50,$_{1-13}$). Kun til ordene: þarf ok – orðunvm (l. 9—12) findes der en parallel: en — vill (56,$_{22-6}$). For oversigtens skyld sættes her bægge disse afsnit ved siden af hinanden:

Worm.	Ups.
þarf ok með orði hveriv þriar þessar greiner. minni ok vit ok skilning. Minni at mvna orða atkvæði. vit at hugsa hvat hann vill mæla. skilning til þess hvat ibyr orðunvm.	en hverio orþino fylger minnit ok vitið. Minnit þarf til þess at mvna atkvæþi orþanna. en vitið ok skilningina til þess at hann mvni at mæla þav orþin er hann vill.

At denne passus har sit rigtige sted i Ups., kan ikke betvivles; dens indhold står dér i nöjeste forbindelse med det foregående og følgende. I cod. Worm. er den åbenbart

afpasset efter det foregående, men passer slet ikke til det følgende. Derimod er der ingen tvivl om, at ordlyden i Worm. er rigtigere og oprindeligere end i Ups.; i klassifikationen mangler skilning i Ups., og de sidste sætninger om vit og skilning er på en urigtig måde slåede sammen.

I stedet for hele indledningen har Ups. kun det indledende spörsmål med svar: Hvað er hlióþs grein? þrenn + det andet spörsmål: hver.

2. Sætningen foran ringfiguren er helt forskellig i Worm. og Ups.:

Worm (51,14–15)	Ups. (57,7–9),
ok .v. hringar erv vm þa stafi slegner eða setter í maals hætti.	ok hendir malit ymsa sva til at iafna sem horpv strenger eþa ero læster lyklar i simphonie.

Denne afvigelse har sine gode grunde. Ordene i Ups. har hensyn til kvadratfiguren og den følgende forklaring deraf, men den kender Codex Worm. intet til; derfor er sætningen, som den lyder i Ups., dér på sin plads, hvorimod den i Worm. vilde være aldeles overflødig. Den er derfor af Worms redaktör (eller en forgænger) udeladt og erstattet med den indledende sætning: ok .v. hringar osv. Derimod har Worm. sætningen på et andet sted, se under nr. 7.

3. Ringfiguren mangler fuldstændig i Worm.; til alt held har Ups. bevaret den.

4. Cod. Ups. affærdiger 'titlerne' meget kort ved sætningen: Titlar ero sva ritaþir her sem i oþrvm ritzhætti (59,24–5), medens Worm. herpå tilföjer et helt stykke om disse, direkte hentet fra — afh. I, s. 43,12–13 og 44,6–10 med nogle små forandringer (52,29—53,1).

5. Derefter har Worm. følgende sætninger: «þesser erv fiorer hofvð stafer þ y h q; b, Enn þesser eru sex hyrvt (sål. for hlioð) stafer obreytter a e ı o v y; c,

erv þeir ok limðer saman i ritz hætti; d, þa erv þesser .xıȷ. saman maalstafer vbræytter, b d, osv.; e, þesser erv vnderstafer, c x z y. Disse sætninger kan umulig have tilhørt den oprindelige afhandling; de er en kort recapitulation af det foregående, a af 51,$_{15-18}$; b af 51,$_{23}$; c af 51,$_{24}$; d af 52,$_{13}$ff; e af 52,$_{24-25}$, indsat for at danne overgangen til det følgende stykke, der, ligesom stykket under no. 4, er direkte lånt fra afh. I.

6. Direkte lån fra afh. I er ligeledes: ok þeira — ef vill (53,$_{5-6}$), = þeira — mále (41,$_{4-5}$); x er — latínv (53,$_{6}$) = 41,$_{9}$; z. hann — ebreskr (53,$_{7}$) = 42,$_{9}$; ok er helldr — latinv (53,$_{7-9}$) = 43,$_{6-7}$ (ok i Worm. er en fejl for tegnet ꝫ); Enn fyrer þvi nv — þe ... þ (53,$_{9-21}$) = 37,$_{8}$—38,$_{7}$ (omtrent ordret); [Nv — kallat (53,$_{21-2}$) synes at være dannet efter: Nú uerþr osv (26,$_{10}$—27,$_{1}$)].

7. þesser stafer — simphoníe (53,$_{22-25}$) = stafir þeir er — simphonie (57,$_{7-9}$).

8. Til resten af afh. i Worm.: eða þa er — amen (53,$_{25}$—55,$_{8}$) findes intet tilsvarende i Ups., der i dets sted har kvadratfiguren med tilhørende forklaring. M. h. t. stykket 61,$_{14-24}$ henvises til noten.

9. Forskelligheder i ord og ordstilling:

	Worm.	Ups.
a,	Sv (50,$_{14}$).	þat (56,$_{1}$)
b,	vǫtn (sst)	vatn (56,$_{2}$)
c,	griot ... bjǫrg ... jorð (50,$_{15}$).	biorg ... iorþ ... griot (56,$_{3}$)
d,	eða ... eða (50,$_{16}$).	ok ... ok (56,$_{3.4}$)
e,	dynr ... dvnvr (sst).	dvnor ... dynr (56,$_{4}$)
f,	mælmr mætiz (sst)	malmarner gera (56,$_{4-5}$)
g,	þyss (50,$_{17}$)	þyssinn (56,$_{5}$)
h,	eða hlymr (sst)	ok hliomr (56,$_{6}$)
i,	mangler	ok 2 (sst)
j,	eða gnesta (50,$_{18}$)	eða vapnen mætaz (sst)
k,	þat heiter (sst)	þetta heita (56,$_{7}$)
l,	mangler	eða—ritað (sst)
m,	þetta erv (50,$_{19}$)	Allt ero þetta (56,$_{8}$)
n,	stafi ... mals (50,$_{20}$)	stafina .... malsins (56,$_{9}$)

	Worm.	Ups.
o,	þat heiter savngr þat erv hǫrpvr eða onnvr sǫngfæri (50,20-1).	þat gera horpornar ok enn helldr hin meiri songfærin.en þat heitir songr (56,9-11)
p,	er fvglar (50,22)	sem fvglarnir (56,12)
q,	dyr eða sækvikendi (sst)	dyrin ok sækyqvindin (56,13)
r,	hafa (sst)	gera (efter fvglarnir l. 12)
s,	heita (50,23)	En...heita (efter raddir 56,13.14)
t,	fvglar (sst)	fvglarnir (56,14)
u,	eða...eða (50,23,24)	ok....ok (sst)
v,	þo (50,24)	enn með (56,15)
x,	dýra rǫdd er greind með mǫrgum nofnum (50,24—51,1)	ok nofnvm ok kvnnostvm ero greind ymsa vega dyra nofnin (56,15-16)
y,	mangler	kyqvendin (56,17)
z,	í sinum lœtum svmum (51,2).	með morgvm sinvm latvm (56,17-18)
ö,	sækvikendi (sst)	Sækyqvindin (56,18)
a2,	gialla (51,3)	gella (sst)
b2,	sva at flestr lvti manna viti (51,3-4)	at viti flestra manna (56,19)
c2,	mangler	En (sst)
d2,	micklv merkiliguz (51,4-5)	mangler
e2,	er menn (51,5)	sv sem menninir (56,20)
f2,	er 2 (sst)	heiter (sst)
g2,	mangler	við tenn ok goma (56,22)
h2,	mangler her (se no. 1)	en hverio orþino — vill (56,22-26; se no. 1)
i2,	getr mickla malsnilld (51,7)	fær snilld malsins (56,26)
j2,	þrent vit (51,8)	vitiþ (sst)
k2,	orðfæri (sst)	orðfræþi (57,1)
l2,	alhægt tvngv bragð (sst)	þat miok at hægt se tvngo bragþit (57,1-2)
m2,	tenn (51,9)	tennrnar (57,2)
n2,	tanngarðar (sst)	tvngan þar (57,3)
o2,	mœli mannz...varrar (51,11-12)	malino....varrarnar (57,5)
p2,	mangler	ok tvngan (57,6)

	Worm.	Ups.
q2,	en tvngan styrið (51,13)	mangler
r2,	leikvelli (sst)	velli (57,7)
s2,	þeir stafer (sst)	stafir þeir (sst)
t2,	ok v hringar osv. (51,14-15) se no. 2	mangler
u2,	giora hlioð (53,24) se no. 2	mangler (efter strenger 57,8)
v2,	læyster (sst) se no. 2	læster (57,9)
x2,	er heita hofvð stafer (51,15-16)	mangler
y2,	vpphaf ok (51,17)	mangler
z2,	þ, y, h, q, (sst)	står 58,3-4 på urette sted
æ2,	xıȷ (51,18)	xȷ (58,3)
ö2,	mangler	sem (sst)
a3,	orðinv (51,19)	malino (58,5)
b3,	ok giorer þo æingi þeira (51,19-20)	en engi þeira gerir (sst)
c3,	ſ (51,21)	ſ s (58,6)
d3,	mangler	en (sst)
e3,	mangler	her sett (58,7)
f3,	hlioð (sst)	hlioþi (sst)
g3,	er græin (51,22)	grein er (58,8)
h3,	mangler	stafa (58,9)
i3,	heita (51,23)	rita (sst)
j3,	er þeira græín (51,24)	grein er (58,10)
k3,	at þeir (sst)	er (sst)
l3,	þa (51,25)	mangler
m3,	þrir stafer erv hvar (51,25)	ero tveir her ero (58,11)
n3,	stafr hverr (51,26)	stafrinn (58,12)
o3,	sv er þeir stafer hafa er (51,28)	þat (58,13)
p3,	ok (51,29)	mangler
q3,	þesser tveír stafer erv ritaðer vbræytter i hvarum stað (51,29-30)	þessir ero .ıȷ. [ok skal] sva rita at rita.ıȷ.stafi obreytta (58,14-15)
r3,	þeira (51,31)	hinna (58,16)
s3,	ok (sst)	en (sst)
t3,	þá (sst)	þessa stafi (58,17)
u3,	mangler	Nv er enn (58,17-18)...heiter (58,18)
v3,	æinn (51,32)	.ı.þat er rettr (58,18)

	Worm.	Ups.
x3,	mangler	honum 2 (58,19)
y3,	samstǫfvn (51,34)	samstofvnni (58,20)
z3,	næstr (sst)	næst (sst)
æ3,	hann (sst)	honum (sst)
ö3,	mangler	er (58,22)
a4,	mangler	hans (58,23)
b4,	er...er (52,3)	at...se (sst)
c4,	ɑðr var rítað (sst)	þeir er aþr ero ritaþir (58,23-4)
d4,	þa er (sst)	ok [en] sva (58,24)
e4,	ok (52,4)	en...næst (58,25)
f4,	mangler	er (sst)
g4,	bior...biǒrn (52,5)	biorn....bior (58,25.26)
h4,	a ı o y (sst)	mangler
i4,	giora (sst)	stafir (58,26; og ul. gera efter saman)
k4,	orð fvll (52,6)	fvll orþ (58,27)
l4,	sialfer (sst)	mangler
m4,	mangler	en 2 (sst)
n4,	það (52,7)	sva (58,28)
o4.	.ı. (sst)	en.i.þav sem fer innan.En (58,28-9)
p4,	þat skipter (52,8)	þav skipta (58,29)
q4,	orðvm (sst)	orþvnvm (sst)
r4,	y æinn við (52,9)	einn við y. en (58,30)
s4,	mangler	en ey heiter þat land, sem sior eða vatn fellr vm huerfis (59,1-2)
t4,	kallað er ok (sst)	þat er kallat (59,2)
u4,	æí (52,10)	æ (59,2)
v4,	mangler	ok (59,3)
x4,	þá er optlega skiptaz orðin með (52,11)	mangler
y4,	stvdder (sst)	stytter (sst)
z4,	Er þvi betr drегit (52,12)	en ef skyrt skal rita þa skal draga (59,4)
æ4,	staf (sst)	stafinn (59,5)
ö4,	at kveða (52,13)	leiþa (sst)
a5,	sva...er (sst)	mangler
b5,	er 2 (sst)	sem (59,6)
c5,	ok, ér ertvð hann (52,14)	mangler
d5,	Opt (sst)	Optliga (sst)

	Worm.	Ups.
e5,	skiott...seint (52,16)	seint...skiott (59,8)
f5,	mangler	at rita (59,9)
g5,	hneigingvm (52,17)	limingvm (sst)
h5,	a (sst)	en af (sst)
i5,	fvll (sst)	fvllt (sst)
j5,	mangler	bb.dd.ff.gg (59,11)
k5,	mangler	gera ecki annat en menn vilia hava þa firi ritz hattarsakir ok (59,12-13)
l5,	erv setter (52,19)	er settr (59,13)
m5,	mangler	þeira einn (sst)
n5,	iafna sier i ritz hætti (52,20)	malstafi (59,14)
o5,	mangler	eða nofn (sst)
p2,	í 2 (sst)	mangler
q5,	mangler	er (59,15)
r5,	mangler	eða 2 (59,16)
s5,	eða 2 (52,22)	mangler
t5,	tva maalstafi eðr þenna einn (52,23)	tysvar einn malstaf, eða lata ser lika þanneg at rita (59,17-18)
u5,	heita (52,24)	kallaþer ero (59,19)
v5,	ma þeim (52,25)	þessum staf ma (59,19-20)
x5,	þeir (sst)	þat (59,20)
y5,	samstǫfvn (52,26)	samstofv (59,21)
z5,	mangler	En (sst)
æ5,	mangler	ok hava sumer menn þann ritzhatt at [hav]a hann firi konung (59,21-22)
ö5,	þat (52,26)	en hitt eina (59,23)
a6,	hann se (52,27)	vera (sst)
b6,	i enda samstǫfv sem aðrer vnderstafer (52,27-28)	sem aþrer vndir stafir i enda samstofv (59,23-24)
6,	her (52,28)	står efter ritaþir (l. 26).

Disse 136 afvigelser mellem de to håndskrifter lader sig gruppere på følgende måde:

I. Forskelligheder i *ord* og *udtryk*, der med hensyn til betydning og mening giver lige gode læsemåder (jfr. VI). Til sådanne udtryk kan regnes a, d, f, h, p, q, r, u, v, z, a2, b2, e2, f2, i2, l2, b3, s3, t3, c4, d4, e4, n4, t4, z4,

ö4, b5, d5, u5, v5, ö5, a6. Heraf kan nogle lyde mere ægte og mere klassisk end andre f. ex. a (Worm), v (Ups), b2 (Worm), i2 (Ups), l2 (Worm), d4 (Ups), z4 (Worm), ö4 (Ups). Det ene hdskr. står i denne henseende ikke over det andet.

II. Hvor der står *enkelttal* i den ene codex, står der undertiden *flertal* i den anden, på steder hvor det omtrent er ligegyldigt, om det ene eller det andet benyttes, og hvor det ikke kan afgöres, hvad der er ældst: b, f, k, p4, i5, l5, x5.

III. *Forskelligheder i ord- og sætningsfølge* uden betydning for meningen: c, e, m, h2, s2, [z2 fejl], b3, g3, j3, g4, i4, k4, r4, e5, b6, c6.

IV. *Den bestemte artikel tilföjet i Ups.:* f, g, n, p, q, t, ö, e2, j2, m2, o2, n3, y3, q4, æ4. I alle disse tilfælde må artiklen betragtes som mindre oprindelig. Her findes altså bedre læsemåder i Worm.

V. *Udeladelser af ord og sætninger*: I *Worm* mangler således: i, l, s, y, c2, g2, p2, ö2, d3, e3, h3, t3, u3, x3, ö3, a4, e4, f4, m4, o4, s4, v4. f5, j5, k5, m5, o5, q5, r5, v5, z5, æ5. I *Ups.:* d2, j2, o2, q2, t2, u2, x2, y2, j3, l3, p3, h4, l4, x4, a5, c5, p5, s5. Af disse har kun følgende nogen betydning: i *Worm.*: l, g2, e3, o4, s4, f5, j5, k5, æ5, i alt 9, hvor man med vished kan sige, at noget i virkeligheden absolut fejlagtig er udeladt eller oversprunget, — i *Ups.:* d2, x2, h4, l4, x4, c5, p5, i alt 7. Forskellen mellem de to hdskr. er altså her kvantitativt rent ubetydelig; men da Worm. udelader flere omtrent betydningsløse småord end Ups., kunde man give den første et vist fortrin. *Kvalitativt* stiller forholdet sig omtrent ligeligt, når f. ex. s4 (et exempel) mangler i Worm., mangler til gengæld c5 (et exempel) i Ups. Mest graverende for Worm. er o4, men den sætning er til gengæld forvansket i Ups.

VI. *Forskellige afvigelser i udtryk og sætninger* (jfr. I): j, o, x, k2, n2, r2, v2, æ2, a3, c3, f3, i3, k3,

m3, n3, o3, q3, r3, v3, z3, æ3, b4, o4, u4, y4, g5 h5, n5, t5, y5. Heraf er de fleste afvigelser af en sådan beskaffenhed, at det neppe er muligt at afgöre, hvilket hdskr· læsemåde er den oprindelige. På følgende steder har derimod Worm. bedre læsemåde: n2, c3, m3, q3, h5; på følgende Ups.: o, k2, v2, æ2, i3, v3, o4 (skönt forvansket), y4, g5, Her synes Worm. at stå tilbage for Ups. både kvantitativt (5:9) og kvalitativt. Det sidste kan man overbevise sig om ved at sammenligne de pågældende sætninger.

For nu end yderligere end ved denne sammenligning (1—9 med I—VI) mellem de to håndskrifter at kunne bedömme deres indbyrdes forhold, må vi undersøge de stykker i hvert håndskrift, hvortil der intet sidestykke findes i det andet.

Af vigtighed er her den omstændighed, at afhandlingen i Worm. netop i det stykke, som også findes i Ups., bærer tydelige spor af at være interpoleret. De interpolationer, der findes, er öjensynlig foretagne med vel beråd hu. Således det under ltr. 1 omtalte omsatte stykke; ligeledes den under ltr. 2 fra Worm. anførte overgangspassus; fremdeles de fra afh. I optagne, under ltr. 4 anførte bemærkninger om *forkortelsestegnene*; endelig de under ltr. 4 anførte recapitulationssætninger og de under ltr. 5 anførte lån fra afh I; også den stilling, den under ltr. 7 citerede sætning har i Worm., skyldes en vel overvejet omredaktion.

Det 1. hovedstykke som Worm. alene har, er indledningen (50,1-13). Denne er en uordentlig sammenstilling af forskelligartede bemærkninger, hvis umiddelbare kilder næppe lader sig påvise.

Den første bestanddel er sætningen: Nv fyrer—gvði (l. 1—4). Denne er en almindelig gejstlig frase, en opfordring til at benytte den os af gud givne ånd på en rettelig måde. I hvilken forbindelse den står med afhandlingen, indser vi ikke. Heller ikke er der spor af nogen tankeforbindelse mellem den og den følgende sætning. Endelig er sætningen

egentlig af lignende indhold som þriðia osv. (51,4-5). Kun udtrykker den tanken uheldigere, og det er utænkeligt, at den stammer fra den samme forfatter.

Et andet stykke har vi i ordene: hiarta mannz—orði (l. 4—9). Dette stykke er ret heldigt, hvad tanken deri angår. Der gås ud fra hjærtet, som følelsens og forstandens sæde; fra det udgår, hedder det, både spiserør, luftrør og luftfyldte årer; disse danner ligesom en kanal fra forstanden (hjærtet) til taleorganerne, som ved den fra hjærtet strömmende og af det styrede luft sættes i bevægelse og virksomhed og danner ord og tale. S. Egilsson har med dette sted sammenlignet en ytring hos *Isidor*: «Hujus (ɔ: cordis) duæ arteriæ sunt, de quibus sinistra plus sanginis habet, dextra plus spiritus» (Sn. E. II 45 not. 5). Men skönt dette stykke må siges på en ret heldig måde at udtrykke tanken, kan det umulig have hørt med til selve afhandlingen, da der ikke findes noget i denne, som forberedes ved eller står i logisk forbindelse med disse ord.

Hertil har en redaktör knyttet et stykke, taget fra afhandlingen selv (se foran under ltr. 1); det som har givet ham ideen dertil, er den enslydende slutning (fyrer) hveriv orði og begyndelse en hverio orþino (56,22-3), men for en bedre sammenhængs skyld har han omredigeret det sidste (þarf ok með orði hverio osv.).

Hvad endelig den sidste sætning angår: Nu hafa þesser lvter hlioð sumer rǫdd ok sumer mal sem sagt var (50,12-3), så står den ikke i nogen som helst forbindelse med det foregående. Þesser lvter har intet, som det kan gå tilbage på, sem sagt **var** heller ikke. Sætningen står heller ikke i nogen *rigtig* sammenhæng med det følgende. Den er åbenbart reven ud af sin rette sammenhæng (af en nu tabt afhandling) og puttet ind her, fordi den omtaler hlióð...rǫdd...mál — ting, som netop strax i det følgende nærmere drøftes. Den er reven ud af sin rette sammenhæng aldeles på samme måde som sætningen: þarf

—orðunvm (l. 9–12), kun med den forskel, at vi med bestemthed kan sige, hvorfra denne sidste er tagen, hvad vi ej kan sige om hin.

Vi har altså nu sét, hvilket flikværk indledningen i Worm. er; den er et löjerligt produkt, hvis ophavsmand hverken har været nogen god stilist, eller har haft megen indsigt i det æmne, den egentlige afhandling behandler. Hvor falder denne indledning ikke igennem ved siden af de korte, simple, energiske, og uden tvivl oprindelige ord, hvormed afhandlingen indledes i Ups.

Det *andet hovedstykke*, Worm. alene har, er hefer—kallat (52,29—53,22). Alt, hvad der her står, er direkte hentet fra afh. I, til dels i en forkortet form (se ovenfor ltr. 4, 5, 6). At dette ikke fra først af har hørt med til afh. II, som en integrerende del af denne, er så indlysende, at der ikke behøves noget bevis derfor. En redaktör fandt ikke, at 'titlerne' burde omtales så kort, som det var sket i afh. og så tilföjede han et stykke om dem — hentet fra afh. I, og han knyttede dertil en oversigt over alle bogstaverne efter samme kilde.

Det *tredje hovedstykke* er eða þa er organ gengr (53,26) lige til slutningen (55,8). Det er ikke uheldig knyttet til det foregående ved den sætning, der i Ups. står på sin rette plads lige foran ringfiguren. Denne omflytning og benyttelse af sætningen er aldeles analog med omflytningen af en hverio orþino osv. (se lige ovenfor), og må stamme fra den *samme redaktör*. Denne havde, som ovenfor påvist, ingen brug for sætningen (da han ikke havde kvadratfiguren), og satte en anden i steden derfor (se ltr. 2, 7); han kastede dog ikke sætningen helt bort, men fik den på en meget nem måde anbragt her. Sætningens stafir þeir passede jo ypperlig til det foregående, men han forandrede ordene til det her i stilistisk henseende mere passende: þessir stafir. Alt det følgende er vistnok forfattet af en og samme mand. Dets indhold er banale munkebetragtninger,

som fra først af umulig kan have hørt med til vor afhandling. Ved omtalen af alfabetet og ordene og deres sammenligning med musik og toner (hvori en påvirkning af det sidste stykke i Ups. spores) kommer forf. af dette stykke til den gejstlige betragtning, der følger, og til omtalen af englekorets evige lovsang til ære for gud. Betragtningen er knyttet til det foregående navnlig ved sætningen ok nv þyss sia flokkr framm etc. 54,6, (jfr. ordene leikvǫllinn [jfr. 51,12] styrinv 54,7, jfr. 51,18. Her tilföjes så det nye moment styrimaðr=gud).

Vi kommer herved til det sikre resultat, at lige så lidt indledningen og slutningen som de fra afh. I indlagte stumper fra først af har hørt til den egentlige afhandling, men at alle disse stykker er senere udvidelser og tilföjelser, som just ikke taler til fordel for deres ophavsmands intelligens. De stammer rimeligvis alle fra en og samme mand; måske fra den, der oprindelig ordnede den bog, som vi har i codex Wormianus; dens ordning viser også i andre henseender afvigelser; således netop i den rækkefølge, de grammatiske afhandlinger og Háttatal indtager.

Ser vi nu på afhandlingen, som den foreligger i Ups., vil vi finde, at foruden den korte *indledning*, er det kun *kvadratfiguren og det følgende stykke*, der er fremmed for Worm.

Indledningen i Ups. er uden tvivl den oprindelige; den er kort og god, og fører lige til afhandlingens genstand. Aldeles af samme art er begyndelsen til Háttatal (kommentaren). Jfr. også begyndelsen til Skáldskaparmál (Sn. E. I 231), og flere steder i samme. Det har uden tvivl været skik i det 13. årh. at begynde en afhandling med korte spörgende sætninger (dialogform).

Går vi dernæst over til *den kvadratiske bogstavfigur med tilhørende forklaring*, vil vi også her finde, at Ups. har bevaret det oprindelige i modsætning til Worm.

For det *første* peger den sætning, der i Ups. står lige foran ringfiguren, ganske tydelig hen på kvadratfiguren. For det *andet* begynder forklaringen af denne med ordene Stafa setning sjá sem hér er ritvð, og disse ord tilkendegiver tydelig en fortsættelse af det foregående. For det *tredje* vidner, som allerede kortelig antydet, begyndelsen af det sidste uægte stykke i Worm. ganske tydelig om tilværelsen af dette stykke i Ups. Worm. indleder sit stykke netop med den sætning, som i Ups. står lige foran ringfiguren; endvidere, og det er det stærkeste bevis, hedder det netop i Worm.: ok nv koma til motz þesser .v. **hringar** stafanna, er aðr var vm rætt, hvorved sammensmeltningen af figurerne bestemt antydes.

Ringfiguren anskueliggör, hvorledes *bogstaverne* ifølge hver *enkelts* natur og lyd *inddeles*; denne inddeling angår mere den *ydre mekaniske klassifikation.*

Kvadratfiguren anskueliggör, hvorledes *de enkelte stavelser* og *de enkelte ord* deraf *dannes.* Den angår således mere *det indre, det åndelige.*

En sammensmeltning af bægge disse figurer med tilhørende forklaringer til én afhandling må siges at være ret heldig. En anden sag er det, hvorledes denne forening her er foretagen; men derom mere i det følgende.

Af alt det foregående følger altså, *at Ups. har bevaret afhandlingen i dens oprindelige omfang og i så henseende står höjt over Worm, hvorimod denne meget ofte har den oprindelige læsemåde, hvad de enkelte ord og udtryk angår, og i så henseende står lige med Ups.*

Med hensyn til det allersidste stykke i Ups., $61,_{16-24}$, henvises til noten til pågældende sted.

Med hensyn til spørsmålet om *afhandlingens alder*, vil vi bemærke følgende.

At den i så henseende ingenlunde kan måle sig med

den 1. afhandling, behøver intet bevis. Den kan overhovedet ikke tilhøre det 12. århundrede, ja næppe en gang det første eller andet årti af det 13., hvilket kan sluttes af, at den kender bogstavet ð, som først forekommer i det 3. stykke af Reykjaholtsmáldagi, der antages at være skrevet 1224 (se Dipl. Isl. I 475; Reykjaholtsmáldagi 1885 s. 8), men derimod ikke anvendes i det andet stykke, der antages at være skrevet ca. 1208. Rigtignok har man (se Sn. E. II, 44 anm. 1 og Den 3. og 4. grt. afh. xxix) antaget, at det er selve forf. til denne afhandling, som har indført ð i det islandske alfabet, og deraf sluttet, at afhandlingen må være skreven kort efter 1200. Men der kan ikke påvises nogen som helst bestemt udtalelse, der kan bekræfte denne antagelse. Heller ikke er der noget i afhandlingen selv, som bestemt taler for en så tidlig affattelse. Den måde, hvorpå ð sammen med z og x omtales, synes snarere at pege på det modsatte, nemlig at ð ligesom de andre bogstaver allerede i længere tid havde været i det islandske alfabet. I hvert fald kan ð ikke bevise andet for afhandlingens vedkommende, end hvad ovenfor er fremhævet.

Hvad afhandlingens *betydning* angår, falder den fuldstændig igennem i sammenligning med afhandling I. Medens denne opstod på grund af en virkelig trang til reform og derfor fik en banebrydende og grundlæggende betydning, har der ikke været nogen sådan trang tilstede, da afh. II blev til, og den har aldrig haft eller fået nogen betydning. Den behandler det islandske alfabet således, som det længe iforvejen var blevet brugt. Den eneste hensigt, forf. kan have haft med sin afhandling, er, at den skulde tjene som en elementarbog, som en slags abc-bog ved en undervisningsanstalt, eller som en del af en islandsk grammatik, incl. rhetorik. Den slags undervisning er dog næppe bleven almindelig på Island för end ved midten af det 13. årh. Ganske vist var der skoler på Island för denne tid; men i det 12. og ind i det 13. årh. har man vistnok dér

udelukkende beskæftiget sig med den *latinske* grammatik og rhetorik. Det ligger i sagens natur, at man først *senere* begyndte at overføre de latinske grammatisk-rhetoriske læresætninger på modersmålet. Det tidspunkt, der i så henseende vilde passe bedst, er midten af det 13. årh. Vi ved jo, at f. ex. Óláfr hvítaskáld styrede en skole omkr. 1250. Fra hans skolevirksomhed stammer hans 'málskrúðsfræði'. Jfr. § 3 og 4 i fortalen til Den 3. og 4. grt. afh. (1884). Mon det er for dristigt at antage, at det er Óláfr, som *først* har søgt at tillæmpe den latinske grammatik og rhetorik på sit modersmål?

Hertil kommer den ikke uvigtige omstændighed, at der, som dr. B. M. Ólsen har påvist, ikke findes få ligheder mellem afh. II og Óláfs afhandling (sé derom Runerne osv. 70, 72, 78 anm. 1, 79—80; Den 3. og 4. grt. afh. XXXI). I det hele lyder begyndelsen af afh. II som et echo af det 1. kap. i afh. III.

Herefter er det naturligst at antage, at de to afhandlinger er omtrent *samtidige*, skönt noget *direkte* eller sikkert bevis ikke lader sig føre derfor.

Hvem *forfatteren* er, kan ikke afgöres. Det eneste, som med vished kan siges, er, at han har været en gejstlig.

Hvad afhandlingens indre *værd* i og for sig — bortset fra den betydning, den kan have i forhold til afh. III, sé ovenfor — angår, er det allerede bemærket, at den ikke er synderlig stor. En ikke uvigtig oplysning giver den os om forskellen på udtalen af ð og þ. Ifl. forf. er disse bogstaver nemlig blevne udtalte ganske som nutildags på Island, þ i forlyd og ð i udlyd. (Også heraf fremgår det, at afhandl. næppe kan være skreven i begyndelsen af det 13. årh.). Nogen virkelig fortjeneste kan dens forf. altså næppe siges at have indlagt sig. Han har kun taget den latinske bogstavlære, således som den i hans tid foredroges i skolerne, og lavet sin afhandling derefter, og uden tvivl støttet sig til andre arbejder af lignende art, navnlig udenlandske; hans

kilder er vi dog ligesålidt som B. Ólsen (Den 3. og 4. grt. afh. xxx) i stand til at påvise. Men fordi man ikke kan påvise dem, behøver man ikke at slutte, at forf. ingen har haft. Det forekommer os höjst usandsynligt, at ringfiguren og navnlig kvadratfiguren med forklaring er af islandsk oprindelse. Sammenligning med et *musikalsk* instrument er nemlig så fremmed og unational som vel muligt. Forhåbentligt vil det engang lykkes at afgöre dette spörsmål. At forf. *direkte* har øst af afh. I findes der intet spor. At han kender ę og ǫ beviser intet i så henseende. Bortset fra indholdet kan afhandlingen, hvad komposition og stil angår, heller ikke siges at stå synderlig höjt. Hele indledningen kunde, uden skade for afhandlingens kærne, gærne være udeladt; lydinddelingen har nemlig intet med denne at göre, og danner således intet grundlag for den følgende udvikling.

Heller ikke er de to figurer på nogen heldig måde knyttede sammen; der findes i grunden ingen egentlig udvikling af forholdet i mellem dem. Det er sætningen foran ringfiguren, der alene og på en temmelig ubehjælpsom måde viser hen til det følgende. Der findes ingen overgang fra indledningen og til det følgende stykke om ringfiguren, og så godt sem ingen fra dette til det sidste afsnit om kvadratfiguren.

Skönt betydningen af afh. II således er forholdsvis ringe, er den dog et ikke uinteressant aktstykke i den oldislandske grammatiske litteratur, og et vidnesbyrd, blandt flere, om den lærde undervisning på Island i det 13. århundrede.

Med hensyn til arbejdets fordeling mellem undertegnede to udgivere har vi endnu følgende bemærkninger at göre.

Afh. I er besörget af os bægge i forening. således

at det diplomatariske aftryk er besørget af F. Jónsson, textbehandlingen med hensyn til retskrivning og sprogform samt den danske oversættelse af V. Dahlerup, den egentlige textkritik har vi derimod foretaget i fællesskab og bærer bægge i lige grad ansvaret derfor; noterne har F. Jónsson til hovedforfatter, dog således at Dahlerup til F. Jónssons udkast har föjet flere ny noter samt nogle mindre omarbejdelser og tilföjelser. Ligeledes skyldes fortalen (med undtagelse af stykket om textbehandlingen) i alt væsentligt F. Jónsson[1]).

Afh. II samt alt, hvad der angår denne i fortale og noter, er udelukkende besörget af F. Jónsson.

Korrekturen har vi for det meste læst i fællesskab. De trykfejl, som vi trods al anvendt omhu ikke har kunnet undgå, bedes rettet efter den vedföjede fortegnelse.

Ringfiguren er skåren i træ af hr. xylograph Neergaard.

Til slutning udtaler vi vor varmeste tak til hr. professor, dr. Wimmer, som dels for flere år siden har taget initiativet til udgivelsen og har fastslået de principer, vi har fulgt ved denne, dels har gennemlæst största delen af bogen i håndskrift eller korrektur og meddelt os mangfoldige råd og oplysninger. Ligeledes må vi takke hr. bibliothekar, dr. Kr. Kålund for de oplysninger, han stadig med stor beredvillighed har givet os.

København, i november 1886.

Verner Dahlerup. *Finnur Jónsson.*

---

[1]) *Undertegnede Dahlerup håber med det første at få lejlighed til i en selvstændig artikel at behandle forskellige spörsmål vedkommende den gamle afhandling.*

INDLEDNING.

1. Den grammatiske literaturs nationale karakter.

I den oldislandske literatur kan man tydelig skelne mellem to hovedströmninger. Den ene har sit udspring hos selve det islandske folk, den anden derimod er af udenlandsk oprindelse og står i forbindelse med den samtidige evropæiske verdensliteratur. Den første skylder vi optegnelsen af lovene og Eddasangene, skjaldedigtningen og sagaliteraturen, og det kan ikke nægtes, at denne gren af vor literatur har den störste interesse for germanisten og oldtidsforskeren. Det er igennem den, at man får det reneste og fyldigste billede af den islandske folkeindividualitet, det er den, som klarest afspejler ikke blot Islændernes, men også Nordboernes, ja Germanernes oldtidsliv, ligesom også særlig sagaliteraturen i og for sig udmærker sig ved sin primitive ejendommelighed. Det er derfor også naturligt, at videnskaben indtil for nogle år siden fortrinsvis har haft öje og interesse for denne folkelige gren af literaturen.

Imidlertid får man dog ikke noget helt eller fuldstændigt billede af den islandske literatur eller af vore forfædres åndsliv i det hele taget, medmindre man også har sin opmærksomhed henvendt på den del af literaturen, som er af fremmed oprindelse. Det forholder sig jo ikke således, at de to strömme, den folkelige og den fremmede, løber ved siden af hinanden uden at berøre hinanden. Tværtimod går de på mangfoldige punkter

over i hinanden og befinder sig i en uafbrudt og inderlig vekselvirkning. Det vilde være let at påvise dette i det enkelte. Da det imidlertid ligger udenfor nærværende indlednings opgave, skal jeg her nöjes med nogle almindelige antydninger.

Det er da for det første klart, at den evropæiske verdensliteratur og særlig den angelsaksiske literatur i forskellige henseender har påvirket og udøvet en stimulerende indflydelse på den islandske folkeliteratur. Det er ikke tilfældigt, at gejstlige mænd, som havde fået en lærd uddannelse, spiller så stor en rolle i den islandske literatur, — for kun at tage et eksempel, at den islandske sagaskrivnings fader Are frode var præst.[1] På lovenes område er det tilstrækkeligt at minde om den kanoniske rets ejendommelige udvikling på Island. Hvad Eddasangene angår, har man i den senere tid opstillet forskellige hypoteser om deres tilblivelsesmåde og i dem søgt at påvise kristelige eller jødiske eller endogså klassiske forestillinger og sagn, som skulde være indkomne ved irsk eller engelsk påvirkning. Det vilde vistnok betragtes som anmassende og overilet af mig, om jeg her uden nogen nærmere begrundelse erklærede mig for uenig med de höjtagtede videnskabsmænd, hvem disse hypoteser skyldes, skönt jeg må tilstå, at jeg endnu forholder mig skeptisk overfor dem. Jeg skal dog ikke nægte, at enkelte af de nordiske sagn synes at være påvirkede af kristelige forestillinger. Men kunde det ikke stamme fra den lange mundtlige overlevering? Det forekommer mig, at man i den har en faktor, som fortjæner at tages med i beregningen. Ganske vist har det islandske folk overfor Eddasangene væsenlig forholdt sig modtagende, opbevarende og nedskrivende. Men er man derfor berettiget til at frakende det enhver aktiv eller spontan indflydelse på digtenes nuværende form? I Sólarljóð har man dog et slående eksempel på, hvorledes

[1] *Jfr. Maurer: Island s. 252 fg.*

man har sammenblandet de gamle mytiske forestillinger med kristelige.[1] Dette digt alene viser i grunden tilstrækkelig muligheden af, at Eddasangene i den lange tid, de opbevaredes mundtlig på Island, ikke har holdt sig frie for kristelig påvirkning. Også skjaldedigtningen blev i den kristelige tid taget i kirkens tjæneste, således som man ser af de mange bevarede eller tabte helgenkvad, og i det 13. og 14. århundrede gjorde man endogså et forsøg på at skabe en ny poetik efter klassisk rhetorisk mønster, hvilket jeg senere vil komme tilbage til. Med hensyn til sagaliteraturen er det nok at minde om; at hele det kronologiske grundlag — for så vidt som det fremtræder i sagaerne — er bygget på den romersk-kristelige tidsregning, samt at flere konge- og bispesagaer oprindelig er skrevne i det latinske sprog. Endelig bör det bemærkes, at omendskönt sagaens fremstillingsform væsenlig er bygget på talesproget, har dog sikkert den rige oversættelsesliteratur, som til dels er ældre end sagaerne, i höj grad bidraget til at udvikle den stilistiske færdighed også hos dem, som behandlede et nationalt og originalt æmne.

På den anden side er det ligeså sikkert, at den gren af den islandske literatur, som har sit udspring i udlandet, har modtaget de stærkeste impulser og påvirkninger fra nationalliteraturen. Det er jo netop det islandske folks rige skat af sang og sagn, som har givet det den levende interesse for modersmålet, hvorved det udmærker sig fremfor alle samtidige folkeslag, og som har bragt det til ikke at underordne sig under det latinske verdenssprog, men tværtimod overfor dette kraftig at hævde modersmålets forret. Dog er dette ikke således at forstå, som om man stængede dören for de fremmede ideer og udelukkende kastede sig over nationale æmner. Tværtimod læste man ivrig de fremmede skrifter, men overalt med det mål for öje at göre dem

---

[1] *Jfr. Bugges udg. af den ældre Edda, s. XLV.*

tilgængelige for alle og enhver ved at iklæde dem en islandsk dragt. Når en præst eller munk på en eller anden måde havde fået fat i et latinsk håndskrift, havde han i regelen ikke nogen ro på sig, för end han havde oversat eller bearbejdet det i modersmålet. Derfra den rige oversættelsesliteratur! Datidens Islændere kunde med berettiget stolthed sige om sig selv: *Nihil humani a me alienum puto;* næppe gives der nogen gren af samtidens literatur, som de ikke på en eller anden måde har søgt at overføre i deres modersmål. Og disse oversættelser er i regelen ikke slaviske gengivelser af den udenlandske original, men meget snarere frie bearbejdelser. I den historiske oversættelsesliteratur, hvad enten den nu behandler virkelig historiske, legendariske eller romantiske stoffer, mærker man let den flydende sagastil, ja i de romantiske riddersagaer møder man reminiscenser fra skjaldesproget.[1] I den strængt kirkelige, såkaldte stockholmske homiliebog møder man flere end én reminiscens fra lovsproget.[2] Således ser man i disse oversættelser eller bearbejdelser overalt en udpræget national tendens.

Næppe fremtræder dog denne folkelige retning noget steds med större klarhed end på grammatikens område.

Middelalderens grammatik gav sig i de vestlige lande ene og alene af med det latinske sprog, *lingua clerica* som det kaldtes i modsætning til *lingua laica,* folkesproget. Vel anerkender Petrus Helias (c. 1150) muligheden af at udarbejde en grammatik for det franske sprog, men han bemærker udtrykkelig, at en sådan endnu ikke var skreven.[3] Hans efterfølgere i det 13. århund-

---

[1] *Jfr. Gustav Cederschiölds grundige udvikling i indledningen til Forns. Suðrlanda s. I fg.*

[2] *St. Hom. s. 98*₁₄ *taler om* búar þeir er nœst sóto, *s. 137*₃ *om* lagalester þeir, es sakar aþile á vígt umb.

[3] *Charles Thurot; Notices et extraits de divers manuscrits latins pour servir à l'histoire des doctrines grammaticales au moyen âge, s. 127. Dette værk, som udgör anden del af 22.*

rede som Englænderen Robert Kilwardby anerkendte kun én grammatik, den samme for alle sprog, nemlig den latinske.[1] Henrik fra Crissey (14. årh.) stiller »lægfolks idiomer« eller folkesprogene i modsætning til klerkernes idiom, det latinske sprog, og bemærker, at börnene lærer folkesproget af deres mødre og fædre, klerkesproget derimod i skolerne af grammatikerne. I Italien gik man så vidt, at man kaldte det latinske sprog for *grammatica* i modsætning til folkesproget.[2] Ch. Thurot bemærker, at han kun kender to håndskrifter fra middelalderen, som behandler grammatiken på fransk, men også disse har det latinske sprogs grammatik til genstand.[3] I den oldengelske literatur har, så vidt jeg ved, kun Ælfric benyttet modersmålet til et grammatisk arbejde, men også han behandler kun det latinske sprog.

I modsætning hertil er det ret karakteristisk, at alle de islandske grammatiske arbejder med en enkelt mindre væsenlig undtagelse, som jeg senere vil komme tilbage til, har modersmålet til genstand, og indeholder således tilløb til en islandsk grammatik.

De middelalderlige grammatikere benytter sig kun undtagelsesvis af eksempler hentede fra modersmålet, hvilket jo også i følge deres standpunkt er naturligt. Deres eksempler er ofte hentede fra de latinske digtere, i hvilket tilfælde de sædvanlig genfindes hos Donat eller Priscian. Citaterne fra de hedenske digtere måtte dog efterhånden vige for den bornerte zelotisme, og man lånte efterhånden flere og flere eksempler fra den hellige skrift, eller også benyttede man selvlavede eksempler.[4] I de islandske grammatiske afhandlinger finder man

bind of Notices et extraits des manuscrits de la bibliothèque impériale et autres bibliothèques, publiés par l'Institut, har været mig til overordentlig stor nytte.

[1] *S. st.*

[2] *S. st. s. 131.*

[3] *S. st. s. 120.*

[4] *Ck. Thurot: Notices et extraits s. 68—69, 112 fg. og 119.*

også mange selvlavede eksempler, men når man ser bort fra dem, benyttes regelmæssig eksempler hentede fra skjaldepoesien. Man møder sådanne både i den første og i den tredje og fjærde grammatiske afhandling i Sn. E., i den første afhandling rigtignok kun på et par steder.[1] Kun den anden afhandling danner en undtagelse herfra, idet den kun indeholder selvlavede eksempler.[2] På et enkelt sted anfører Afh. III et ordsprog, som vel ikke har, men dog nærmer sig til, en regelmæssig versform.[3] En ejendommelig stilling indtager Afh. IV i denne henseende. Alle dens eksempler består af skjaldevers, men deraf er nogle selvlavede. I sin iver for at eksemplificere alt med skjaldevers har forfatteren, hvor han ikke i literaturen kunde finde noget passende eksempel, selv udfyldt det manglende. Dette vil nærmere fremgå af min kommentar til versene i denne afhandling.

Det er ikke vanskeligt at forstå, hvorfor de islandske grammatikere henter deres eksempler fra skjaldepoesien. Der krævedes islandske eksempler af anerkendt avtoritet, og sådanne fandt man netop i skjaldekvadene. Bibelen kunde ikke komme i betragtning, eftersom man af den ikke havde nogen avtoriseret islandsk oversættelse. Det har naturligvis heller ikke været uden indflydelse på dette valg af islandske eksempler, at man hos de klassiske eller middelalderlige forfattere, som man havde for sig, fandt eksempler hentede fra de latinske digtere. Dertil kom, at skjaldeversene lettere fæstede sig i de læsendes eller lærendes hukommelse end eksempler hentede fra islandsk prosa, samt at de turde forudsættes bekendte i forvejen for de fleste eller i alt fald for mange læsere. Medbestemmende ved valget af disse eksempler

---

[1] *Sn. E. II, s. 22 og 26.*

[2] *I det følgende betegnes de grammatiske afhandlinger i Sn. E. henholdsvis ved Afh. I, II, III a og b, IV, prologen til dem ved Prol.*

[3] *Afh. III, k. 16 (62).*

var også i hvert fald hos Olaf Tordsson det motiv at påvise identiteten af Grækernes og Romernes grammatiske og rhetoriske regler med tilsvarende regler for skjaldepoesien. Olaf bemærker dette udtrykkelig i indledningen til anden del af sin afhandling.[1] Mærkelig er den åndsfrihed, som råder i valget af disse eksempler. Man mærker ikke noget til den gejstlige bornerthed, som samtidig var herskende på Evropas fastland. Blandt eksemplerne optræder Grimnismål og helgenkvad i den skönneste enighed.[2] Man finder hedenske kvad om Tor og Odin ved siden af digte, der forherliger de kristnes gud eller den katholske kirkes helgener, ja på et sted anføres en strophe til Jesu Kristi forherligelse umiddelbart efter en anden, der handler om Odins ravne![3] Åbenbart har forfatteren hverken selv kunnet finde noget stødende heri eller trot, at det kunde forarge nogen læser.

Man ser heraf, hvilken uhyre overmagt det folkelige dannelsesstof havde over det fremmede. Vel må det indrömmes, at den folkelige gren af literaturen har modtaget vigtige impulser og påvirkninger udenfra. Men på den anden side må det bestemt hævdes, at det er den, som danner oldliteraturens kærnepunkt, at det er den, som behersker hele den øvrige literatur og påtrykker den sit stempel. Det er den, som har tvunget Islænderne til at skrive i deres modersmål og derved bestemt hele literaturens retning. Det er den, som har ført til, at man begyndte at tænke over sit modersmål og til brug for literaturen opstillede et islandsk alfabet overfor det latinske. Derved har den fremkaldt de

---

[1] *Afh. III, k. 10 (4).*

[2] *Afh. III, k. 15 (26) anfører et brudstykke af Grímnismál. Brudstykker af helgenkvad finder man spredte rundt om i Afh. III og Afh. IV. Denne sidste afhandling viser i det hele större forkærlighed for de kirkelige kvad, men anfører dog også et brudstykke af Brages Ragnarsdrapa.*

[3] *Afh. III, k. 15 (4—5).*

grammatiske afhandlinger og bevirket, at de islandske grammatikere ikke stirrede sig blinde på det latinske sprog, men derimod gjorde modersmålet til genstand for deres undersøgelser.[1] Det er endelig i'den, at grunden må søges til det særsyn, at man yderst mod norden finder en afkrog, hvor man trods de uheldigste ydre vilkår, trods det strænge klima, trods folkets fåtallighed og fattigdom, trods de lange og uvejsomme afstande, uagtet — eller måske netop fordi — landet ikke besad noget videnskabeligt centrum, som de store kulturlande Italien, Frankrig og England besad i Bologna, Paris og Oxford, holder modersmålet höjt i ære uden derfor at forsömme latinen, medens man hverken i Bologna eller i Paris, ja end ikke i Oxford kunde vinde frem til en uhildet betragtning af modersmålet.[2] Hemmeligheden ligger i, at på Island var den folkelige retning stærk nok til at holde skolastikens udskejelser borte og til at skærme literaturen mod kirkens overmagt.

2. Grammatiken i middelalderen.

For rigtig at forstå og bedömme den islandske grammatiske literatur er det nødvendigt at se den i

[1] *Forfatteren til Afh. I bemærker udtrykkelig, at han har opfundet sit alfabet for at lette skriftlige arbejder i modersmålet. Sn. E. II, s.* 12_{14}, *jfr. s.* 42_{12}.

[2] *Man vil vistnok i middelalderens øvrige grammatiske literatur forgæves søge en tanke, som ligner Kongespejlets vise råd:* oc æf þu villt værða fullkomenn í froðleic, þa **næmðu allar mallyzkur** en allra hælz latinu oc walsku, þviat þær tungur ganga wiðazt, **en þo tynþu æigi at hældr þinni tungo.** *Brenners udg. s.* 8_5. *Den Nordmand, som har skrevet denne sætning, har derved givet ikke blot Nordmændenes, men også Islændernes sproglige grundanskuelse et smukt og kærnefuldt*

forhold til den foregående eller samtidige grammatiske literatur i de andre evropæiske lande. Jeg skal derfor efter Ch. Thurots ovenfor anførte værk give en kortfattet fremstilling af grammatikens udviklingshistorie under middelalderen i det øvrige Evropa, en fremstilling, som navnlig er beregnet på dem, som ikke har adgang til Thurots skrift.

Grammatikens historie i middelalderen falder i to afsnit, og grænsen mellem bægge ligger ved slutningen af det 11. århundrede. Grammatikerne fra det 9., 10. og 11. århundrede har en anden terminologi, en anden metode, andre læresætninger end grammatikerne fra de fire følgende århundreder.

Den første periodes grammatik hviler udelukkende på den senere kejsertids grammatiske arbejder. Med undtagelse af Varro og Probus kendte man ingen ældre grammatikere end Charisius Diomedes og Donat. I det fjærde århundrede havde imidlertid den latinske grammatik tabt al originalitet. Charisius, Diomedes og Donat har åbenbart bygget på de samme kilder, uden at tilföje noget nyt, og det samme er tilfældet med deres efterfølgere. Ved begyndelsen af det 6. århundrede skriver Priscian sit store og indholdsrige værk, hvori han dog ikke har gjort andet end kompilere sine forgængere eller oversætte Apollonius. Dette udtogs- og kompilations-arbejde blev i de følgende århundreder fortsat først af Cassiodorus, siden af Spanieren Isidorus fra Sevilla og Englænderne den hellige Aldhelmus og Beda venerabilis. Imidlertid tiltog uvidenheden, jo længere man kom bort fra oldtiden.

---

udtryk. At man var sig den nationale tendens fuldt bevidst, fremgår af den i flere henseender interessante indledning til Hungrvaka, hvor det hedder: þat ber ok annat til þessa rits, at teygja til þess unga menn at kynnast várt mál, at ráða þat, er á norrænu er ritað: lög eðr sögur eðr mannfræði. *Bisk. I, s. 59.*

Det intellektuelle opsving, som Karl den store kaldte til live i sit rige, er på intet punkt mere fremtrædende end på grammatikens område. Man satte sig ligesom på skolebænken og vendte tilbage til det elementære. Man fulgte samvittighedsfuldt de ovenfor nævnte forfattere, kompilerede dem og gjorde udtog af dem. Men man föjede næsten intet nyt til, og de ubetydelige tilløb til noget originalt vidner altid om den störste uvidenhed og barnagtighed. Den intellektuelle tilbagegang var allerede bleven for stor til at man trods den bedste vilje og al anvendt flid kunde få bugt med den. Man indskrænkede sig til de mest elementære grammatiske begreber og til de nødvendigste regler. De navne, som hyppigst citeres, er Donat og hans kommentator Pompejus, Priscian, Virgilius Maro,[1] Isidor, Cominianus, Consentius, Probus og Sergius, sjældnere den hellige Augustinus, Eutychius, den hellige Hieronymus, Maximianus, Paperinus og Victorinus. Af alle disse grammatikere havde imidlertid Donat og Priscian den störste autoritet, den første fordi han allerede længe var bleven lagt til grund for den grammatiske undervisning, den sidste fordi han i sin bog havde samlet næsten alt hvad man vidste om grammatik i det 6. århundrede. Man kommenterede Donat og skrev forklaringer (gloser) til de vanskelige ord, som forekom hos Prician. Uvidenheden var stor. Af græsk kendte man ikke stort mere end alfabetet. Man havde traditionelle, i regelen nogenlunde korrekte forklaringer til de græske ord, men videre gik kundskaben heller ikke. Den græske deklination og konjugation havde man glemt, og man afledede hyppig græske ord aldeles vilkårlig af latinske, som havde en tilfældig lydlighed med de græske. Som allerede frem-

---

[1] *Om denne grammatiske charlatan se Ch. Thurot, Notices et extraits, s. 61; Teuffel, Gesch. der röm. literatur, Leipz. 1872, § 474, 6. Det er ret betegnende for tidens grammatiske standpunkt, at en sådan forfatter kunde vinde tiltro.*

hævet havde man forkærlighed for eksempler og citater hentede fra den hellige skrift, og når Vulgatatekstens sprog ikke stemte med de gamle grammatikeres regler, gav man uden videre Vulgata ret.[1]

Denne kompilations- og udtogs- literatur er for en stor del anonym. De vigtigste navne er i det 9. århundrede Malrachanus og Cruindmelus, bægge efter al sandsynlighed Irlændere, samt Franskmanden Smaragdus, i det 10. århundrede Franskmanden Remigius fra Auxerre. Det 11. århundrede er forholdsvis fattigt på grammatiske arbejder. Dog har man i dette århundrede Englænderen Ælfric og Italieneren Papias, som dog egenlig er leksikograf. Endelig kan Franskmanden Hugo og kamaldulensermunken Paul betragtes som repræsentanter for det 11. århundredes grammatiske tradition, uagtet de egenlig tilhører det 12. århundrede.

Alle de karakteristiske træk, hvorved denne periodes grammatiske skrifter adskiller sig fra den klassiske tradition, genfinder man i den anden periode. Man møder her den samme ærefrygt for enkelte grammatiske forfatteres autoritet, den samme mangel på kendskab til det græske sprog og til oldtiden, den samme tilböjelighed til at ræsonnere over de grammatiske fænomener i stedet for at studere dem, den samme forkærlighed for den kirkelige sprogbrug, ja alle disse ejendommeligheder fremtræder efterhånden skarpere, jo mere man fjærner sig fra oldtiden. Kun bliver dialektikens indflydelse, som i den første periode næppe kan mærkes, i det 12. århundrede overvejende og i det 13. eneherskende.

---

[1] *Et ganske snurrigt eksempel herpå anføres Ch. Thurot, Notices et extraits, s. 81, fra Smaragdus:* De scala et scopa et quadriga Donatum et eos, qui semper illa dixerunt pluralia, non sequimur, quia singularia ea ab spiritu sancto cognovimus dicta! *I lignende ånd udtaler også den ærværdige Beda sig i indledningen til sit skrift, De schematibus et tropis, Rhetores latini minores emend. C. Halm, s. 607—608.*

Ved slutningen af det 11. og begyndelsen af det 12. århundrede vågnede ånderne af den sløvhed, som hidtil havde holdt dem fangne. Denne nye virksomhedstrang kastede sig navnlig over dialektiken, som nu får en overordenlig stor betydning først i teologien og siden også i alle andre videnskabsfag. Alle blev de i deres terminologi og methode mere eller mindre modificerede af denne nye retning, hvis første repræsentant Abilard var. Dette omslag ėr fuldendt ved slutningen af det 12. århundrede. Det 13. århundrede har udviklet fremstillingsformen til större logisk stringens og overalt indført den Aristoteliske filosofis principer, af hvilken det 12. århundrede ikke kendte andet end Kategorierne og *Περὶ ἑρμηνείας*. Det 14. århundrede og de forfattere fra det 15. århundrede, som ikke er påvirkede af renaissancen, har kun fulgt deres nærmeste forgængere, uden at tilföje noget nyt.

Denne bevægelse optrådte imidlertid ikke på samme måde i Italien og i det sydlige Frankrig som i Nordfrankrig og i det øvrige Evropa. I Italien og i det sydlige Frankrig havde dialektiken ikke nær så megen indflydelse på de grammatiske studier som i Nordfrankrig og Nordevropa. Syd for Alperne begyndte man i det 12. århundrede med stor iver at studere Romerretten, navnlig i Bologna, hvor en stor mængde lærere og disciple forsamlede sig, og i året 1158 trådte sammen til et universitet. Her var den romerske ret det, hvorom alt drejede sig, og universitetet i Bologna tjænte siden som forbillede for alle de juridiske falkulteter, som senere dannede sig i Evropa. Også grammatiken måtte her tjæne retsvidenskaben, idet den ansås for en hjælpevidenskab for den kunst at affatte dokumenter og breve, den såkaldte *ars dictandi* eller *ars dictaminis*, som igen betragtedes som henhørende under lovkyndigheden. Blandt de italienske grammatikere fra denne periode skal jeg kun nævne kamaldulensermunken Paul, der, som allerede omtalt står på grænsen af de to perioder,

samt Joannes fra Genua (c. 1280), eftersom jeg hos dem har fundet enkelte paralleler til de her udgivne grammatiske afhandlinger. Disse paralleler er imidlertid utvivlsomt ikke fremgåede af en umiddelbar påvirkning, men skyldes snarere en fælles kilde. De italienske grammatikere kan næppe forudsættes at have haft nogen videre indflydelse på de islandske, som derimod ligesom hele det øvrige nordlige Evropa modtog de fleste impulser fra Paris, i regelen vistnok over England.[1] Men herom mere i det følgende.

I Paris og i hele det nordlige Evropa indtog dialektiken og teologien den plads, som retsvidenskaben indtog i Bologna. Henimod år 1200 stiftedes universitetet i Paris, som tjænte til forbillede for alle teologiske og filosofiske fakulteter i det øvrige Evropa. Alle videnskabsfag, teologien selv ikke en gang undtagen, blev underordnede under dialektiken. Under påvirkning af denne nye retning modtog grammatiken betydelige modifikationer, som fra Pariseruniversitetet forplantede sig til hele det øvrige Evropa. De fornemste grammatiske forfattere fra denne periode er Franskmænd, hvis skrifter gav tonen an overalt i vor verdensdel. I det

[1] *Dog er det ikke umuligt, at Islænderne fra deres rejser til Italien har bragt enkelte påvirkninger med hjem. En sådan har jeg i min afhandling Runerne i den oldisl. literatur s. 98, anm. 1 trot at kunne påvise hos forfatteren til den første afhandling, idet han bemærker, at c i latin udtales som ts foran e og i, hvilket utvivlsomt skal gengive den palatale italienske udtale. Dermed fortjæner at jævnføres et stykke af en grammatiker fra 10. århundrede, som Ch. Thurot anfører s. 77, hvor det hedder:* c soni proprietatem e vel i subsequentibus exprimit. *Af disse og de derpå følgende ord synes det at fremgå, at forfatteren har udtalt c palatalt, og er han en Franskmand, hvilket dog ikke ses hos Thurot, viser stedet, at man i Frankrig endnu i det 10. århundrede har beholdt den palatale udtale af c i latinske ord. Tillige synes stedet at vise, at man hos den islandske forfatter bör læse (Sn. E. II, s. 32₁):* c ęða i, *og ikke:* e, ę, i, *således som jeg har foreslået.*

14. århundrede blev den samme grammatik brugt over hele Evropa. Alexander fra Villadei's Doktrinale blev indført overalt, lært udenad og forklaret i Paris, Oxford, Prag, Breslau og Bologna, ja fandt endogså, som vi senere skal se, vejen op til det fjærne Island.

Som i den foregående periode plejede man ikke at skrive selvstændige grammatiske lærebøger, men lagde en ældre grammatisk forfatter til grund og skrev en kommentar til samme. Men man fulgte ikke alle de samme forfattere som för. Af oldtidens grammatiske forfattere citeres kun Donat og Priscian, af de senere kun Isidor og Remigius fra Auxerre, og man synes heller ikke at have kendt flere. Alle de andre var fuldstændig glemte, i det mindste efter år 1200. Ja, man kendte end ikke alle Donats og Priscians værker. Af Donat benyttede man kun den såkaldte *Ars minor* og den tredje bog af hans *Ars major,* som man gav navnet *Barbarismus.* De to første bøger af *ars major* kendte man ikke mere. Af Priscian kendte man kun afhandlingen *De accentibus* og *Instititutiones grammaticae.* I det 13. årh. var det udtrykkelig påbudt at holde regelmæssige forelæsninger over Priscian ved universitetet i Paris. Men allerede ved denne tid brugtes dog to af hans kommentatorer, Petrus Helias og Englænderen Robert Kilwardby, ved siden af ham, og i det følgende århundrede blev han fuldstændig trængt tilbage af Alexanders Doktrinale og Ebrards Græcismus. Disse nye forfattere var imidlertid ligesom selve Priscian og ligesom de fleste grammatiske forfattere i middelalderen ikke andet end kompilatorer. Drivfjæderen for de grammatiske studier i denne periode var skoleundervisningen. Derfor måtte man tage alt det elementære med og stadig gentage det, som forgængerne havde sagt. Lærerne, som i regelen var unge folk, underviste efter de kollegiehæfter, de havde skrevet i deres skoletid. Derfor er det, at man hos forskellige forfattere møder de samme sætninger udtrykte i de samme ord, og der-

for er det nu umuligt at udskille det, som tilhører hver enkelt forfatter, da de umiddelbare forgængere eller efterfølgere i regelen er tabte. Den ene forfatter afløste og fortrængte den anden i skolen, og efterfølgerens avtoritet medførte tabet af forgængerens skrifter.

Ligesom i oldtiden ansås forklaringen af de latinske digtere at høre under grammatikens område. Fra det 13. århundrede af læste man ved siden af de gamle latinske digtere også nyere digtere fra 12. århundrede. Overhovedet betragtedes latin som et levende sprog. Datidens sprogbrug blev i grammatikerne foretrukken for den klassiske. Mange gik så vidt, at de i religionens navn vilde forvise de gamle digtere fra skolen. Af de gamle forfattere var det kun Aristoteles, hvis avtoritet var ubestridt, ja endogså ansås for hellig.

Ligesom i oldtiden ansås også i middelalderen metriken for at henhøre under grammatiken, og de grammatiske lærebøger indeholder detaillerede regler for versekunsten. Den middelalderlige metrik hviler imidlertid kun delvis på den klassiske. Man inddelte den i to dele, hvoraf den ene behandlede reglerne for den såkaldte metriske versifikation *(dictamen metricum)*, som væsenlig gik ud fra kvantiteten og fra oldtidens metriske forskrifter, den anden derimod reglerne for den såkaldte rhythmiske versifikation *(dictamen rithmicum)*, som kun tog hensyn til stavelseantal og slutningsrim og altså var helt ny. Men også reglerne for den metriske versifikation havde i flere henseender fjærnet sig fra den klassiske tradition. Man tog ikke hensyn til andre versemål end heksametret og pentametret. Kvantiteten kendte man kun igennem overleveringen, ikke gennem øret. Deraf de hyppige forsyndelser mod de gamle kvantitetsregler. Endelig søgte man også her at indføre rimet, hvorved man fik forskellige nye versarter *(versus consonantes, leonini, caudati* og *catenati)*.

Imellem grammatiken og rhetoriken bestod fra oldtiden af en inderlig forbindelse. Fra gammel tid ind-

delte man grammatiken i 3 dele: *pars praeceptiva,* som omfattede den egenlige grammatik, *pars permissiva* og *pars prohibitiva,* som handlede om hvad der var sproglig tilladt eller forbudt, med andre ord om talens figurer og fejl.[1] Donats störste *Ars* er indrettet i overensstemmelse med denne inddeling, idet de to første bøger omfatter den præceptive del, den sidste bog derimod både den permissive og den prohibitive del. Det er i de to sidste dele, at grammatikens berøringspunkt med rhetoriken ligger, og allerede i oldtiden håvde man vanskelighed ved at fastsætte nogen skarp grænse mellem de figurer, som hører til grammatiken, og dem, som hører til rhetoriken. Priscian indrömmer figurerne en meget mere indskrænket plads i sin grammatik end Donat, idet han kun omtaler de figurer, der opstår ved ordforbindelsen *(constructio)* og ikke går ind på troperne.[2] Hos Donat får troperne derimod en særskilt behandling ved siden af figurer i snævrere forstand, som Donat kalder for *schemata.* Disse *schemata* inddeler han i *schemata dianoeas,* som han henfører til rhetoriken, og *schemata lexeos*, som han forbeholder grammatiken.[3] I middelalderen sluttede man sig snart til Priscian, idet man skelnede mellem *figurae constructionis* og *figurae locutionis* eller troperne, og henførte de første til grammatiken, de sidste til rhetoriken; snart sluttede man sig til Donat og fulgte dennes system i et og alt; snart gik man endnu videre end Donat, idet man vel indrömmede, at *schemata dianoeas* ganske særlig hørte under rhetoriken ligesom *schemata lexeos* under grammatiken, men dog hævdede, at bægge slags figurer i grund-

---

[1] *Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 133, tilskriver Donat denne inddeling, men jeg har ikke været i stand til at finde den i hans skrifter.*

[2] *Prisc. XVII, k. 155 fg. Keil: Grammatici Latini III, s. 183 fg.*

[3] *Donat: Ars major III. k. 5. Keil IV, s. 397.*

en var grammatikens og rhetorikens fællesejendom.[1] Dette førte til, at Ebrard i sin Græcismus og Alexander i Doktrinalet til de figurer, som Donat opregner, föjede en mængde nye figurer, som åbenbart hørte til rhetoriken, og som man senere kaldte med fællesnavaet *colores rhetorici.*

Jeg har allerede nævnt de vigtigste grammatiske forfattere fra denne periode. Petrus Helias, som har skrevet en kommentar til Priscian, var lærer i Paris ved midten af det 12. århundrede. Englænderen Robert Kilwardby, ærkebiskop i Canterbury, døde i året 1279. Alexander fra Villedieu (Villa Dei) i Normandiet levede og skrev i den første halvdel af 13. århundrede. Af hans værker fik *Doktrinalet* snart en overordenlig stor indflydelse og udbredelse i skolerne, som det navnlig skyldte sin metriske form, der egnede sig godt til memorering og derfor anbefalede værket til brug ved undervisningen. Doktrinalet er et didaktisk digt i heksametre, som falder i tolv kapitler og handler om deklinationerne, de heteroklite navneord, komparationen, könnene, dannelsen af *præterita* og *supina,* om de defektive og uregelmæssige verber, om dannelsen af *verba inceptiva, meditativa, desiderativa* og *frequentativa,* om ordenes styrelse *(regimen),* om ordforbindelsen, om kvantitet, metrik og akcent og om talefigurerne. Alexander gör ikke selv fordring på at være original. Han har bygget på forfattere, som man nu ikke mere kender. Ebrard fra Bethune var Alexanders samtidige og skrev et grammatisk digt i heksametre blandede med pentametre, som af senere forfattere altid kaldes for *Græcismus.* Foruden disse to forfattere, som i det 14. århundrede var så godt som eneherskende i skolerne, bör endnu nævnes Italieneren Joannes fra Genua, som levede i den sidste halvdel af 13. århundrede, samt Michael fra Marbais, som også tilhører det 13. århundrede.

[1] *Ch. Thurot; Notices et extraits, s. 233 fg., 265 fg. og 269 fg.*

Denne korte oversigt over grammatikens udviklingsgang i middelalderen, som for störste delen er et uddrag af Thurot, har jeg ment at burde forudskikke, inden jeg går over til de islandske grammatikere. Derimod ligger det udenfor nærværende indlednings opgave at fremstille renaissancens kamp imod og endelige sejr over den middelalderlige grammatik.

---

3. Grammatiken i de islandske skoler.

Grammatiken blev indført på Island med kristendommen. Den latinske grammatik hørte med til de gejstliges uddannelse, og ved de skoler for vordende gejstlige, som oprettedes dels på bispesæderne, dels ved klostrene, dels ved privat initiativ, regnedes grammatik og verskunst til hovedfagene. Grammatiken lærtes i regelen af skoleforstanderen selv, der ofte — navnlig i tidligere tider — havde fået sin uddannelse i udlandet. Når skoleforstanderen ikke ledede hele undervisningen alene, overtog en hjælpelærer sang og verskunst. I det mindste var det således ved skolen på Holar under biskop Jon den hellige. Der var Gøtlænderen Gísli Finnason skolens bestyrer og docerede grammatik, hvorimod hjælpelæreren præsten Rikinni underviste i sang og versifikation.[1] Senere, under biskop Laurentius, møder vi Ólafr Hjaltason som skolebestyrer og lærer i grammatik; hans hjælpelærer præsten Valþjófr underviser i sang og rimeligvis også i verskunst.[2] Vi kender navnene

---

[1] *Bisk. I, s.* 163_{25} *og* 168_{16}.

[2] *Bisk. I, s.* 846_{16}, 850_{13} *og* 902_{18}. *Ved* vers *og* versagjörð *forstås altid latinske vers og latinsk versifikation. Færdighed i at lave latinske vers var i höj grad anset blandt de gejstlige. Biskopperne Torlak den hellige og Laurentius Kálfsson be-*

på flere af disse skoleforstandere, der virkede for grammatikens udbredelse på Island, Biskop Ísleifr forestod personlig den skole, som han stiftede på Skálaholt. Selv havde han, ligesom hans sön Gizur, fået sin uddannelse ved klosteret Hervorden i Westphalen.[1] Biskopperne Þorlákr Runólfsson og Klœngr Þorsteinsson synes også personlig at have ledet undervisningen ved skolen på Skálaholt,[2] og det samme synes at have været tilfældet med biskop Þorlákr Þórhallsson.[3] Sikkert har der dog også været fast ansatte lærere ved skolen på Skálaholt. Sådanne finder vi udtrykkelig omtalte ved skolen på Holar, nemlig under biskop Jon Ögmundsson de tidligere omtalte Gísli Finnason og Rikinni, under biskop Guðmundur Arason Þórðr ufsi, under biskop Jörundr Þorsteinsson Óblauðr Hallsson og den senere biskop Laurentius Kálfsson, under biskop Laurentius de ovenfor nævnte Ólafr Hjaltason og Valþjófr.[4] Den senere

römmes som dygtige versifikatorer (Bisk. I, s. 127_{21}; 794_{1} o. fl. st.). Laurentius' saga anfører endogså et vers, der rimeligvis er at betragte som prøve på Laurentius' verskunst. Laurentius viser ærkebiskop Jörundr et latinsk vers, som han havde digtet om abbedissen Hallbera til Stad. Da ærkebiskoppen bebrejder ham hans beskæftigelse med verskunsten og i den henseende påberåber sig et rimeligvis ældre latinsk vers:

Versificatura nihil est nisi falsa figura, *svarer Laurentius på stående fod:*

Versificatura nihil est nisi maxima cura. *Verset viser, at de middelalderlige metriske regler havde fundet vejen til Island. Det er nemlig et regelret leoninsk vers (et heksameter, hvor slutningen eller 6. fod rimer med de to stavelser inde i verset, der går umiddelbart foran cæsuren). Tillige er det fuldstændig i overensstemmelse med middelalderens metrik, når den sidste stavelse i ordet versificatura forlænges foran cæsuren. Jfr. Ch. Thurot: Notices et extraits s. 440 og 452.*

[1] *Bisk. I, s. 63_{6}, 153_{26}, 219_{16}, 27_{2} og 151_{18}. (Islbk. k. 9, Jsl. s. Khavn 1843, I, s. 14_{10}). Sturl. Oxf. I, s. 204_{6}.*

[2] *Bisk. I, s. 73_{23} og 83_{14}.*

[3] *Bisk. I, s. 103_{32}.*

[4] *Bisk. I, s. 508_{3}; $793_{20.\ 35}$.*

biskop Brandr Jónsson leder som abbed i Þykkvibœr personlig undervisningen ved den derværende klosterskole.[1] Laurentius Kálfsson var også, inden han blev biskop, virksom som lærer ved forskellige klosterskoler, nemlig i Þykkvibœr, Þverá og Þingeyrar.[2] Af de private skoler synes skolerne i Oddi og Haukadal at have været de vigtigste. Skolen i Haukadal blev først stiftet og forestået af biskop Isleifs sön Teitr, siden efter al sandsynlighed fortsat af hans efterkommere.[3] Rimeligvis har denne skole fra først af stået i forbindelse med bispestolen i Skálaholt og haft en halvofficiel karakter. Om flere fremragende mænd hører vi, at de havde fået deres opdragelse i Oddi, og af Þorláks saga lader det sig med sikkerhed slutte, at præsten Eyjólfr, sön af Sæmundr fróði, her har holdt en skole for gejstlige.[4] Andre private skoler havde en mere personlig og forbigående karakter. Således berettes det om den senere biskop Guðmundr Arason, at han gav vordende gejstlige undervisning, og det samme hører vi om præsten Þórarinn kaggi og om den grammatiske forfatter Ólafr Þórðarson.[5]

Det var igennem disse skoler at middelalderens grammatiske kundskaber forplantede sig til Island, og det kan ikke være nogen tvivl underkastet, at det er dem, som har givet stødet til den islandske grammatiske literatur. Til dels kan dette ligefrem bevises. Den ældste islandske grammatiker, Torod runemester, havde fået sin første uddannelse ved skolen på Holar, og Ólafr Þórðarson holdt selv en gejstlig skole.[6] Hvis vi kendte forfatterne til de øvrige grammatiske afhandlinger, vilde

---

[1] *Bisk. I, s. 681₈.*
[2] *Maurer: Island s. 259 fg.*
[3] *Bisk. I, s. 153₃₄ og 219₂₄.*
[4] *Maurer: Island, s. 244 fg. Bisk. I, s. 90—91.*
[5] *Bisk. I, s. 446₂₅, 460₂₈ og 463₁₈; 790₅ og 792₂₉; Sturl. Oxf. II, s. 211₂₅.*
[6] *Bisk. I, s. 163₁₃ og 235₁₅.*

vi utvivlsomt finde, at de enten havde studeret eller undervist ved en eller anden sådan skole. Jeg har i min afhandling »Runerne i den oldislandske literatur« udtalt den formodning, at forfatteren til Afh. I måske er Hallr Teitsson.[1] I så fald vilde forfatteren til denne afhandling være en sön af den ovenomtalte Teitr Isleifsson, stifteren og bestyreren af skolen i Haukadal.[2]

---

4. Den islandske grammatiske literatur.

Ved begyndelsen af det 12. århundrede begyndte den prosaiske literatur at fremblomstre på Island. Ved den tid begyndte man først efter en större målestok at benytte modersmålet til skriftlige optegnelser og udarbejdelser. Først forsøgte man sig på enkelte aktstykker og love, senere gjorde den livlige retsudvikling og lovenes deraf følgende stadig voksende omfang det nødvendigt at optegne alle de gældende verdslige og gejstlige love. Jeg har i min nysnævnte afhandling nærmere søgt at påvise dette.[3] Senere forøgedes stadig literaturens omfang. Man begyndte at behandle historiske æmner samt at oversætte latinske legender og homilier i modersmålet.

Den frembrydende literatur havde imidlertid mangfoldige hindringer at kæmpe med, blandt hvilke en af de mest følelige var mangelen på et bestemt og hensigtssvarende alfabet. Runealfabetet var endnu bestandig det islandske folks naturlige meddelelsesmiddel, når det gjaldt skriftlige optegnelser i modersmålet. Det la-

---

[1] *S. 96.*

[2] *Jfr. i øvrigt angående skolerne på Skálholt og Hólar Maurer: Island, s. 225 fg., angående klosterskolerne s. 259 fg. og angående privatundervisningen s. 244 fg.*

[3] *Runerne i den oldisl. lit. s. 16 fg.*

tinske alfabet blev derimod endnu så godt som udelukkende anvendt til latinske optegnelser eller skrifter. Bægge alfabeter var i höj grad ubekvemme både for dem der skulde skrive og for dem der skulde læse islandsk, og navnlig kom de bægge to til kort overfor det islandske sprogs store vokalrigdom. Dog gjorde vanen og traditionen, at man nogenlunde hjalp sig med runealfabetet, og derfor var det også den unge fremspirende literaturs alfabet.[1]

Den literære bevægelse blev imidlertid stadig stærkere, og samtidig voksede trangen til et fuldkomnere alfabet. Derfor ser vi, at de ældste islandske grammatiske forfatteres bestræbelser går ud på at imødekomme denne trang ved en reform af alfabetet. Som det var naturligt, søgte man først at udvide runealfabetet, eftersom det var dette, der brugtes i literaturen.

Rækken af de islandske grammatiske forfattere åbnes af Þóroddr Gamlason. Vi ved kun lidt om denne mands liv. Han er født noget för 1100, en mand af folket, tømmermand af profession og som håndværker i höj grad anset. Henimod år 1110 blev han af biskop Jón Ögmundarson kaldet til at forestå opførelsen af domkirken på Holar. Under opholdet her stiftede han ved at lytte til de gejstliges undervisning bekendtskab med latinsk sprog og grammatik. På grund af den nöje forbindelse, som fra gammel tid bestod mellem træskæringskunsten og runeristningen, hørte runekyndigheden på en måde med til hans fag, og man tör derfor forudsætte, at han fra barndommen af var fortrolig med runerne. Ved hyppig brug af dem til træskæring og måske også til skriftlige optegnelser havde han utvivlsomt ofte måttet føle runealfabetets utilstrækkelighed. Den grammatiske indsigt i et fremmed sprogs lydsystem, som han erhvervede på Holar, åbnede nu hans öjne for,

---

[1] *Runerne i den oldisl. lit. s. 19 fg.*

hvad der manglede, og i hvilken henseende runealfabetet trængte til en reform.[1]

Torod havde således de nødvendige forudsætninger, som udfordredes til at reformere runealfabetet, grammatisk indsigt og runekundskab. Jeg har i min ofte anførte afhandling »Runerne i den oldisl. lit.« søgt at vise, at vi endnu har et brudstykke af en afhandling, som Torod har skrevet om runealfabetet.[2] Det vilde føre for vidt her at gentage denne undersøgelse, og jeg skal derfor kun fremhæve dens vigtigste resultater, idet jeg i øvrigt henviser til den.

Det nævnte brudstykke findes nu optaget i Afh. III, k. 3—4, og er i höi grad overarbejdet af forfatteren til denne afhandling Ólafr Þórðarson, som dels har indlagt stykker oversatte fra Priscian, dels tilföjet et afsnit, der handler om Valdemarsrunerne. Imidlertid kan man ved hjælp af Priscian og den kundskab, vi har om det med Olaf samtidige danske runealfabet, udskille det, som stammer fra disse to kilder. Det, som da bliver tilbage, viser sig allerede ved sit indhold at være langt ældre end Olaf, og navnlig kan det sluttes af runediftongernes ækvivalenter, at stykket må være ældre end de ældste nu bekendte islandske håndskrifter og ældre end Afh. I. Runediftongerne gengives nemlig ved to adskilte vokaltegn og ikke ved de sammensatte enkelttegn, som Afh. I indførte, og som, ved den tid da Olaf skrev sin afhandling, snart i et århundrede havde været i brug. Da Afh. I ikke kan være meget yngre end midten af det 12. århundrede, fører denne tidsbestemmelse os tilbage til dets første halvdel. Hertil kommer, at der i Prol. til de grammatiske afhandlinger i Sn. E.

---

[1] *Jfr. K. Maurer: Ueber die ausdrücke: „altnord., altnorw. und isl. sprache,“ s. 7 med anm. 3, og Runerne i den oldisl. lit. s. 44 fg., hvor man vil finde de herhen hørende kildesteder anførte.*

[2] *Runerne i den oldisl. lit. s. 46—89.*

er indlagt et brudstykke af en ældre fortale, som oprindelig har hørt til Afh. III og således hidrører fra Olaf Tordsson, og som indeholder en henvisning til runeafsnittet i Afh. III, hvoraf det fremgår, at dette afsnit er grundet på en ældre afhandling af Torod.

Det bevarede brudstykke af Torods afhandling giver os en vigtig oplysning om hans runereform. Vi ser nemlig deraf, at han er gået ud fra den af 16 tegn bestående runerække, og at udvidelsen bestod i tilföjelse af nye vokalbetegnelser, hvoraf nogle efter al sandsynlighed er opfundne af ham selv; med hensyn til andre består derimod hans fortjæneste i, at han har fastslået deres betydning og latinske ækvivalenter. Disse nye vokaltegn er de såkaldte *límingarstafir í rúnum* eller runediftonger: ᛆ = ae, ᚢ = au, ᚼ = eo, ᛂᛁ eller ᛆᛁ = ei og ᛂ (ᛂᛦ, ᛂᚢ) = ey, eu.[1]

Med et rigtigt blik har Torod indset, at det navnlig var på vokalernes område, at runealfabetet trængte til en udvidelse, når det skulde være istand til at tjæne som et brugbart meddelelsesmiddel for den fremspirende literatur. Efter al sandsynlighed har han skrevet sin afhandling c. 1120—1130. På den anden side synes han ved sine latinske ækvivalenter at have banet vejen for overgangen til det latinske alfabet. Dette kæmpede sig efterhånden frem ved siden af runealfabetet. Det var jo kirkesprogets alfabet, det alfabet, som lærtes i de gejstlige skoler, som udelukkende anvendtes til latinske optegnelser, ja til udarbejdelser og skrifter i det latinske sprog. Men således som det lærtes i de gejstlige skoler, var det så godt som ubrugeligt til islandske optegnelser. Vel kan man af Afh. I se, at man henimod slutningen af runeperioden gjorde flere forsøg på at benytte det latinske alfabet, således som det lærtes i skolerne, til

[1] *Det Torodske ækvivalent har utvivlsomt været* eu; *se Afh. III, k. 4 (12), de kritiske noter, Runerne i den oldisl. lit. s. 85, anm.* 2.

islandske optegnelser, men man ser tillige, hvor famlende og usikre disse forsøg vare.[1] Skulde det latinske alfabet være i stand til at hævde sig overfor og fortrænge runealfabetet, måtte det først læmpes efter det islandske sprogs tarv, navnlig ved tilföjelse af nye vokaltegn, svarende til de Torodske *límingarstafir.* Derfor er det næste skridt på grammatikens område en reform af det latinske alfabet.

Vi er i det heldige tilfælde, at vi har det grammatiske skrift, der handler om denne reform, fuldstændig bevaret. Det er Afh. I. Om denne afhandling, hvis forfatter er ubekendt, men som sikkert er skreven ved midten af det 12. årh., skal jeg tillade mig at henvise til Runerne i den oldisl. lit. s. 93 fg., hvor jeg har underkastet den en nærmere drøftelse og navnlig søgt at klare spörgsmålet om dens kilder. Her skal jeg kun fremhæve denne undersøgelses vigtigste resultater.

Forfatterens vigtigste udenlandske kilder er det latinske alfabet, således som det blev lært i skolerne, vistnok snarest efter Priscian, og for det andet det angelsaksiske alfabet. Vel har han også haft kendskab til det græske, hebraiske og det »skotske« (gaeliske eller irske?) alfabet,[2] men disse alfabeter synes ikke at have haft nogen væsentlig indflydelse på hans afhandling. Ved siden af disse udenlandske kilder har han kendt Torods udvidede runealfabet, og navnlig har Torods límingarstafir givet ham ideen til hans egne tilsvarende vokaltegn. Overfor disse kilder stiller forfatteren sig med en beundringsværdig og i middelalderen vistnok enestående frihed og selvstændighed, og ved hjælp af dem lykkes det ham at danne et islandsk alfabet, som i det væsenlige ligger til grund for retskrivningen i de

[1] *Runerne i den oldisl. lit. s. 90 fg.*

[2] *Herr cand. mag. Verner Dahlerup har mundtlig henledet min opmærksomhed på, at* Skotar *hos forfatteren måske kunde betegne Irerne.*

islandske håndskrifter, der tilhøre den første halvdel af det 13. århundrede. I inddelingen af alfabetet i vokaler og konsonanter, i hele ordningen af alfabetet og navnlig af konsonanterne, som i k. 6 (Sn. E. II, s. $28,_{17}$) opregnes i overensstemmelse med inddelingen i *semivocales* og *mutae* (Prisc. I, k. 9—10, Keil. Grammatici latini II, s. 9), kan man tydelig mærke den latinske grammatiks indflydelse, ligesom også det latinske alfabet er det grundlag, hvorpå han bygger. Den samme indflydelse mærkes også i definitionen af vokaler og konsonanter.[1] Fra en middelalderlig grammatiker stammer utvivlsomt den besynderlige opfattelse af *titulus* som et diminutiv af *Titan*. Den er hverken bedre eller værre end andre middelalderlige derivationer af samme slags. Fra det angelsaksiske alfabet har forfatteren lånt vokalen y, lydforbindelsen ea for ia (= ia, iá eller ja, já), længdebetegnelsen ved akut, ligesom også det angelsaksiske alfabet vistnok ikke har været uden indflydelse på, at han indførte runen ᚦ i det latinske alfabet.[2] Sandsynligvis er den bemærkning, at y i græsk kaldes for vi (ui?) hentet fra en angelsaksisk kilde.[3] Så vidt jeg ved, kaldes denne vokal aldrig med dette navn af oldtidens grammatikere, hvad enten de er latinske eller græske. Derimod er det ikke usandsynligt, at det ligger til grund for vokalens nuværende engelske navn *(wy)*. Muligt er det, at oldengelske grammatikere, måske under indflydelse af Prisc. I, k. 6, Keil. Gramm. lat. II,

---

[1] *Jfr. Runerne i den oldisl. literatur s. 98 anm. 2. Til de der fremhævede paralleler med Priscian kan föjes: Sn. E. II, s. 28_5* (Í nafni samhljóðanda hvers sem eins er nokkurr raddarstafr, því at hvárki nefnir þau nöfn né önnur eingi, ef þeir njóta eigi raddarstafa, sem fyrr var sagt), *jfr. Sn. E. II, s. 14_5 ~ Prisc. I, k. 8, Keil: Gramm. lat. II, s. 9* (Ceterae enim, quae cum his (ɔ: vocalibus) proferuntur, consonantes appellantur).

[2] *Runerne i den oldisl. lit. s. 100.*

[3] *Sn. E. II, s. 36_3.*

s. 7 (et i quidem, quando post u consonantem loco digamma functam Aeolici ponitur brevis sequente d vel m vel r vel t vel x, sonum y Graecae videtur habere) har kaldt *y* for *ui* eller *wi*, og at navnet derfra dels er gået over i nyere engelsk, dels ligger til grund for den islandske forfatters bemærkning. Jeg må imidlertid tilstå, at jeg for at afgöre dette spörsmål både savner kundskab til det engelske sprogs historie og tilstrækkelige subsidier, men henstiller det til videnskabsmænd, der særlig beskæftige sig med engelsk. At forfatteren til Afh. I har benyttet angelsaksiske kilder er således sikkert nok; kun er det umuligt at afgöre, om de har været skriftlige eller mundtlige, om forfatteren har haft for sig et (nu tabt?) skrift om det angelsaksiske alfabet, eller om han har indhentet sine kundskaber om angelsaksisk under opholdet ved en engelsk skole dels gennem undervisningen, dels ved selvstudium. Måske vil fremtidige undersøgelser eller opdagelser af oldengelske grammatiske håndskrifter bringe klarhed i dette spörsmål. Sin islandske kilde, runealfabetet i den af Torod reviderede form, skylder forfatteren, som allerede bemærket, ideen til sine latinske *límingarstafir*, af hvilke rigtignok ę optræder i samtidige latinske håndskrifter og således ikke ligefrem er dannet af forfatteren; men dog bruges ę i de middelalderlige håndskrifter snart i betydningen *e*, snart i betydningen *ae*, og forblandes stadig med *e*, som er den sædvanlige betegnelse også for *ae*; med hensyn til ę har forfatteren altså dog i det mindste fortjænesten af at have indført det i det islandske alfabet og der at have fastslået dette tegns betydning i overensstemmelse med den tilsvarende Torodske runediftong. Ligeledes har runealfabetet utvivlsomt været medbestemmende ved optagelsen af runen þ i det latinske alfabet, og måske givet anledning til, at forfatteren opstillede et enkelttegn for lyden *ng*, samt ikke været uden indflydelse på valget af tegn for andre

vokalforbindelser end dem, der svarer til runediftongerne.[1])

Afh. I er for sin tid et fremragende, ja, så vidt jeg ved, enestående arbejde. Den vidner om forfatterens fine lydsans og iagttagelsesævne, hans omfattende lærdom og naturlige skarpsindighed, men fremfor alt om

[1] *Jfr. Runerne i den oldisl. lit. s. 100 fg. Med Hensyn til forfatterens næsevokaler skal jeg her noget nærmere præcisere min mening end jeg har gjort i anf. skrift s. 102, anm. 3. Forfatteren synes at have opfattet som næsevokaler: 1. Alle de vokaler som i et ord støder umiddelbart op til en foregående eller efterfølgende næselyd* (m *eller* n). *Dette er tilfældet med hensyn til alle de i k. 4 (Sn. E. II, s. 20₁₆) anførte eksempler samt med vokalen* ẏ i *verbet* sẏna (S. E. II, s. 20₁), *derimod ikke med vokalen* y *i* syna, som *i følge Wimmers skarpsindige fortolkning er genitiv plur. af* sýja, f., *et bord i en skibsside, hvor altså udfaldet af stammens* j har *efterladt en svag vokallyd foran* n, *der bevirkede, at* y *ikke kom i umiddelbar berøring med* n *(jfr. Afh. III. k. 11 (18)). 2. Forskellige andre vokallyd, som ikke støder umiddelbart op til et foregående eller efterfølgende* m *eller* n. *Eksempler herpå anfører forfatteren i k. 3. (Sn. E. II, s. 18₁₀). Men han befinder sig her under en vis selvskabt tvang. Han har nemlig sat sig som opgave for hver af de ovenfor i k. 2 opregnede vokallyd at anføre 2 eksempler, som antager forskellige betydninger, efter som man udtaler ordets vokal med eller uden næselyd, men for øvrigt er fonetisk identiske. Derved udelukker han sig imidlertid fra at benytte noget af de ord, som har næsevokal på grund af en umiddelbart tilstødende nasal konsonant (overfor 1.), med mindre han tillige (som i eksemplerne* sẏna, syna) *kan finde et andet ord eller ordform, som indeholder alle de samme bogstaver og i samme orden, men hvor vokalen ved en svag og i skriften ikke udtrykt vokallyd er adskilt fra den nasale konsonant og således ikke kommer i berøring med eller påvirkes af samme. Forfatteren havde således så godt som udelukket sig fra den rigeste fundgrube af eksempler på næsevokaler, som han så stærkt benytter i k. 4, og man kan ikke undre sig over, om han i sin forlegenhed for at finde passende eksempler i enkelte tilfælde har ment at høre næselyd, hvor der ingen var, eller forvekslet andre lydejendommeligheder med næselyd.*

hans åndelige uafhængighed. Han har fortjænesten af för nogen anden at have gennemskuet det islandske sprogs lydsystem, og det allerede i det 12. århundrede. Han går ud fra sproget, således som han hørte det. således som det lød på Island i hans tid. Derfor har hans afhandling så stor sproghistorisk betydning. Hvor han derimod forlader sit naturlige element, talesproget, og selv kommer ind på det sproghistoriske, som når han behandler „*earn*“ i verset: „*Höfðu hart of krafðir*“ &c. (Sn. E. II, s. 24—26), kommer han på afveje. Her strakte hans kundskaber ikke til, hvilket man heller ikke med nogen billighed kan vænte. At forfatteren har været sig sin åndelige overlegenhed bevidst, derpå tyder de hist og her indstrøede tilsyneladende beskedne bemærkninger, som: „*þá skjótumst ek yfir*“ (Sn. E. II, s. 24,) „*er kænska væri*“ (Sn. E. II, s. 24_{18}) og navnlig slutningsbemærkningen (k. 9, Sn. E. II, s. 42_{12}). Disse bemærkninger vidner meget snarere om en vis selvfølelse end om beskedenhed. Skade at afhandlingen kun omfatter en så ringe del af den islandske grammatik! Imidlertid må vi være forfatteren taknemlige for, hvad han har ydet, om vi end ikke kan andet end beklage, at han ikke har ydet mere.

Den næste islandske grammatiske afhandling handler også en alfabetet. Det er Afh. II. Det er den, som først synes at have indført bogstavet *ð* i det islandske alfabet, og af den grund kan den ikke være meget yngre end år 1200.[1] På den anden side er den på flere end

[1] *Jfr. Sn. E. II, s. 44, anm. 1. I det tredje stykke af Reykholts máldagi, som af Jón Sigurðsson (Dipl. Isl. I, s. 279 og 467) henføres til år 1224, bruges gennemgående* ð *i indlyd. I det andet stykke af samme diplom, som Jón Sigurðsson henfører til år 1206 (Dipl. Isl. anf. steder samt s. 348) findes* ð *kun én gang i formen* virðo (*præt. ind. 3. p. pl. af* virða), *men muligvis bör der læses* virdo; *i alt fald har verber med stammeudlyden* -rð(j) *i den stockh. Homiliebog konsekvent* -rd

et punkt påvirket af Afh. I og må således være yngre end den.

Afhandlingens kærne danner et afsnit, der handler om alfabetet og dets inddeling. Dette afsnit er sikkert til dels bygget på ældgamle kilder og i sin helhed af islandsk oprindelse. Det viser berøringspunkter med runeafsnittet i Afh. III og er således utvivlsomt påvirket af Torod.[1] Hverken hos klassiske eller middelalderlige forfattere har jeg kunnet finde en lignende klassifikation af bogstaverne, og indtil en sådan påvises, vil man være berettiget til at anse inddelingen for original islandsk. Dertil kommer, at de fleste arter og underarter af bogstaver bærer kærnefulde islandske navne, som ikke synes at være oversatte fra latin. Bortset fra den fjærde »ring« eller bogstavklasse, der indeholder dobbeltkonsonanterne, er forfatterens inddeling af alfabetet ikke påvirket af Afh. I. Over hovedet er terminologien en ganske anden end i Afh. I og denne afhandlings næsevokaler mærker man ikke noget til.[2] Derimod er forfatteren tydelig påvirket af Afh. I både — som allerede fremhævet — med hensyn til betegnelsen af dobbeltkonsonanter og i valget af tegn for de såkaldte *límingar*, og når han foreslår at betegne en vokals længde ved en akutstreg; endelig har Afh. I åbenbart foresvævet ham under valget af hans eksempler. Når på den anden side det ene af de håndskrifter, hvori denne afhandling er bevaret (cod. Wormianus), optager hele stykker af Afh. I, er de utvivlsomt senere indskudte. Dels falder disse stykker fuldstændig udenfor afhandlingens plan og disposition, dels indeholder de et alfabet, som slet ikke tager noget hensyn til afhandlingens egen klassifikation af bogstaverne; heller ikke findes de i det

---

i præteritum og part. perf. (jfr. t. eks. Stockh. Hom. udgaven s. 5$_{19.21}$, 60$_{12}$, 64$_{25}$).

[1] *Runerne i den oldisl. lit. s. 79.*

[2] *Jfr. Sn. E. II, s. 44, anm. 1.*

andet håndskrift, som indeholder afhandlingen (Upsalahåndskriftet).

Om dette afsnit, der som sagt danner afhandlingens kærnepunkt, slutter sig som en ramme et aggregat af løse bemærkninger om lyd, stemme og tale *(hljóð, rödd, mál)*, samt om ligheden mellem sproglyden og de lyd, som frembringes ved musikalske instrumenter. Hele denne del af afhandlingen er åbenbart bygget på middelalderlige kilder, som jeg dog ikke er i stand til at påvise. Man finder enkelte berøringspunkter med Isidor (anførte under teksten i den Arnamagnæanske udgave) og (i k. 2.) en umiskendelig lighed med en del af Afh. III, som ikke er grundet på Priscian eller Donat.[1]

Overhovedet er afhandlingen dårlig overleveret. Håndskrifterne dækker ikke hinanden. Cod. Wormianus indeholder meget, som Upsalahåndskriftet ikke har, men udelader også en del, som kun findes i Upsalahåndskriftet. Heller ikke er ordenen overalt den samme i de to håndskrifter. På et sted møder man i cod. Wormianus en henvisning til det foregående, hvortil der nu ikke findes noget tilsvarende. Heraf ser man, at afhandlingens begyndelse er ufuldstændig, og dette bekræftes endvidere ved den abrupte måde, hvorpå afhandlingen begynder midt i en udvikling.[2]

Afh. II står som grammatisk arbejde både med hensyn til form og indhold langt tilbage for Afh. I. Det er ikke umuligt, at det afsnit, som handler om alfabetet og dets inddeling, oprindelig er af en anden forfatter end det øvrige, og først senere er blevet indlagt i den ramme, hvori det nu findes, samt indpasset i den besynderlige ringfigur, som findes i Upsalahåndskriftet. Dette afsnit udmærker sig fremfor det øvrige

[1] *Runerne i den oldisl. lit. s. 70, 72 og 79. Nedenfor Afh. III, k. 1 (1—12) med de der anførte parallelsteder fra Probus og Audax.*

[2] *Sn. E. II, s. 46, anm. 3.*

ved sin originalitet og ædruelighed og er af stor vigtighed for grammatikens historie på Island både i sig selv og på grund af dets beroringspunkter både med runeafsnittet i Afh. III og med Afh. I. Utvivlsomt har forfatteren — i det mindste til begyndelsen og slutningen af afhandlingen — været en gejstlig mand.

Alle de 3 grammatiske arbejder, som hidtil er omtalte, handler om alfabetet, og alle synes de at være fremkaldte af den stadig voksende hjemlige literaturs trang til et fyldigt og bekvemt meddelelsesmiddel. Ved hjælp af disse vejledende arbejder og ved stadig øvelse tilkæmpede man sig efterhånden færdighed og sikkerhed i at nedskrive sit modersmål, og der dannede sig efterhånden en temmelig ensformig og fast islandsk retskrivning, som den del af befolkningen, der lærte at læse og at skrive, inddrak med modersmælken. Derved blev efterhånden de ortografiske afhandlinger overflødige. Man lærte det islandske alfabet og dets anvendelse praktisk, og da isen en gang var brudt og retskrivningen havde fæstnet sig, lærte man efterhånden at undvære den skrevne vejledning. Derfor indtager også alfabetet og retskrivningen en forsvindende plads i det næste grammatiske skrift, Afh. III.

Forfatteren til denne afhandling er Ólafr þórðarson. Dette har Svb. Egilsson allerede bevist i Sn. E. II, s. 62, anm. 1, og jeg kan lade mig nöje med at henvise dertil.[1]) Af hans livsbegivenheder skal jeg her kun fremhæve det vigtigste og i øvrigt henvise til Jón Sigurðssons udvikling i Sn. E. III, s. 378 fg., samt til Sn. E. II, s. 76, anm. 4.

Ólafr þórðarson var en sön af þórðr Sturluson, Snorres broder, og hørte således til den bekendte Sturlungeslægt. Hans broder, den berömte forfatter og skjald

---

[1] *Jfr. også Runerne i den oldisl. lit. s. 62 fg.*

Sturla er født i året 1214, og eftersom Olaf i Sturlungernes slægttavle opregnes för Sturla (Sturl. Oxf. I, 190_{28}), vil man deraf være berettiget til at slutte, at Olaf har været lidt ældre end Sturla og ældst af de 6 uægte børn, som deres fader Tord efter sin anden hustrus død avlede med sin frille Tora. Olaf er altså født omtrent 1212. Han synes allerede i sin barndom med hengivenhed at have sluttet sig til sin farbroder Snorre. I året 1226 deltager han og hans broder Sturla i et prægtigt julegilde i Reykholt hos Snorre. Senere vedligeholdt det gode forhold sig trods en forbigående strid med Snorres sön Órækja, som et öjeblik truede med at forstyrre enigheden mellem de to broderfamilier. I året 1236 flyttede Olaf på Snorres opfordring fra sin faders gård Hvammr til Snorres gård Borg, og viste sig hele tiden som en trofast tilhænger af Snorre. Efter slaget ved Bær (1237) blev han benådet af sin fætter Sturla Sighvatsson, men dog kun på den betingelse, at han skulde forlade Island. Han rejste derfor endnu i samme år til Nidaros, hvor han tilbragte den følgende vinter sammen med Snorre og flere af sine venner, som det synes hos hertug Skules sön Peter. Da hertugen, som denne vinter sammen med kong Håkon havde opholdt sig i Oslo, ved påsketid kom til Nidaros, synes Olaf ligesom Snorre at have sluttet sig til ham. Også det følgende år synes Olaf at have opholdt sig hos hertugen; i alt fald er han til stede ved hertugens og Snorres afskedsmøde, da Snorre i foråret 1239 trods kong Håkons forbud drog til Island (Sturl. Oxf. I. 384_{31}), og lidt senere digter han et vers om hertugens skib Langfredag. (Fms. IX, s. 456—457.) Derpå hører vi ikke om Olaf för end efter slaget ved Låka (6. marts 1240); da finder vi ham hos kong Håkon i Nidaros, hvor han ved efterretningen om slaget digter et vers, hvori han udtaler håbet om, at kongen vil kunne oprette det lidte nederlag. I denne mellemtid antager jeg, at Olaf har besøgt den svenske konge Erik Eriksson

og overrakt ham det kvad, han i følge Skaldatal har digtet om ham. Overhovedet blev de islandske skjaldes stilling ved kongens og hertugens hof mere og mere vanskelig, efterhånden som forholdet imellem disse blev mere og mere spændt. Det er ikke urimeligt, at Olaf, da hans islandske venner var rejste hjem, har anset tiden for gunstig til en udenlandsrejse, og at han derfor er rejst til Sverig i sommeren 1239 og har tilbragt begyndelsen af den næste vinter der. Efter al sandsynlighed er Olaf så rejst tilbage til Nidaros noget efter nytår (i februar) 1240 i den mening der at træffe hertugen; denne var imidlertid rejst derfra den 18. februar, og kort efter kom Kong Håkon til byen, således at Olaf, da han kom til Nidaros, har truffet kongen i stedet for hertugen og fundet det klogest at slutte sig til ham.[1] Dette forekommer mig sandsynligere, end at Olaf allerede i 1238 skulde være rejst til Sverig (Sn. E. III, s. 379—380), eftersom denne antagelse tillige på en naturlig måde forklarer, hvorfor Olaf nu findes på kongens side. Samme sommer, rimeligvis efter slaget ved Oslo, rejste Olaf til Danmark, hvor han uden tvivl har opholdt sig det følgende år ved kong Valdemar den andens hof. Hans skjaldekunst bevirkede, at han her blev godt modtaget og indlagde sig stor ære og rigelig belønning. Her erhvervede han sig det kendskab til den danske dialekt og til tysk, som han røber et steds i sin afhandling.[2] Her indhentede han hos kong Valdemar, som synes at have fundet behag i hans selskab, forskellige oplysninger dels om runealfabetet, som han med angivelse af sin

[1] *Munch: det norske folks hist. III, s. 950.*

[2] *Afh. III, k. 14 (4), hvor han bemærker, at Tyskere og Danske ikke bortkaste* v (w) *i forlyd foran* r. *Den tyske dialekt, som Olaf har stiftet bekendtskab med, har utvivlsomt været nedertysk, eftersom höjtysk selv i de ældste mindesmærker i de fleste tilfælde bortkaster* v (w); *dette er også af geografiske grunde det rimeligste.*

kilde meddeler i sin afhandling,[1] dels også, som det synes, om Danmarks historie, som han har meddelt Knytlinga sagas forfatter.[2] Kong Valdemar døde imidlertid allerede den 28. marts 1241, og kort efter synes Olaf at være vendt tilbage til Island. Dog omtales han ikke som deltager i de forsøg, som Órækja Snorrason og Olafs broder Sturla gjorde på at opnå hævn eller bod for Snorre Sturlusons drab, og deraf er man vel berettiget til at slutte, at han ikke er vendt tilbage för end efter mødet ved Hvítárbrú, som endte med Sturlas og Órækjas tilfangetagelse (1242). På den anden side er det sandsynligt, at han er kommen tilbage før 1245, eftersom hans brodersön Þorgils Böðvarsson i dette år, da han blev forestillet for kong Håkon, siges at have hentydet til Olafs ophold i Danmark og den ære, han fik af kong Valdemar, og det er sandsynligt, at han har haft beretningen derom fra Olaf selv efter dennes tilbagekomst til Island.[3] Tilbagekomsten til fædrelandet må have været i höj grad pinlig for Olaf. Voldsomt havde borgerkrigen hærget hans slægt, og for öjeblikket syntes Sturlungernes magt fuldstændig brudt. Hans fætter Sturla, som havde jaget ham i landflygtighed, var tilligemed sin gamle fader Sighvatr falden ved Örlygsstad, hans farbroder og ven Snorre Sturluson overfalden og dræbt på kong Håkons foranstaltning, hans fætter Órækja forvist og hans broder Sturla besejret. Disse omstændigheder i forbindelse med de fredelige vaner, som Olaf havde tilegnet sig under sin udenlandsrejse, synes at have bevirket et indre omslag i ham. Han, som tidligere havde været en ivrig partigænger, som ikke gøs tilbage for klingen, trækker sig nu så vidt muligt tilbage fra de politiske stridigheder og kampe. Rimeligvis oprettede han allerede nu sin gejstlige skole,

---

[1] *Afh. III, k. 4 (5).*
[2] *Knytl. s. k. 127; Fornm. s. XI, s. 396₉.*
[3] *Sturl. Oxf. II, s. 110₂₇; Sn. E. III, s. 379.*

og i disse år har han utvivlsomt skrevet sin afhandling, som det synes til brug ved undervisningen. De ord, han i k. 4 skriver om kong Valdemar, er utvivlsomt skrevne, medens taknemligheden for denne konges velgærninger endnu var frisk, og på den anden side synes bitterheden imod kong Håkon, der var skyld i hans kære farbroders død, og imod dennes rådgiver Gautr Jónsson af Mel, at have ført hans pen, når han i afhandlingen anfører den smædevise, som Snorre på hertug Skules befaling havde digtet om kongen og Gautr, og dertil uden at nævne den sidstes navn föjer den bitre bemærkning: *Her er oeiginlig liking milli Oðins ok* nokkurs illgiarns *manz.*[1] Da hans fætter Þórðr Sighvatsson kakali igen efter sin tilbagekomst til Island (1242) hævede Sturlungernes fane, synes Olaf at have holdt sig tilbage; i det mindste hører vi ikke noget om ham för end i året 1248, da Tord lod ham vælge til lovsigemand. Denne post, som under de daværende forhold rigtignok var temmelig betydningløs, beklædte han i 3 år (1248—1250 incl.), afstod den i året 1251 til sin broder Sturla og overtog den så igen i året 1252. I dette år vendte hans brodersön Þorgils tilbage til Island sammen med Gizurr Þorvaldsson med det hverv at bringe Island til at underkaste sig kong Håkon. Da slutter Olaf sig oprigtig til Þorgils og støtter hans og kongens sag på det møde i Höfðahólar, som Þorgils holdt med Snorres gamle tingmænd og venner.[2] Olaf synes her at have handlet dels af venskab mod sin brodersön, dels af forsigtighed, dels måske også i den oprigtige overbevisning, at fristatens sag var tabt, og at det heldigste vilde være så snart som muligt at komme til ro under kong Håkons scepter. Han bode den gang i Stafaholt i Borgefjorden, og her blev Þorgils lidt senere som Olafs gæst trods dennes protest overfalden og tagen

[1] *Afh. III, k. 16 (66). Jfr. Fornm. s. IX, s. 454—455.*
[2] *Sturl. Oxf. II, s. 118 fg.*

til fange af hans broder Sturla og Hrafn Oddsson. Det er ikke rimeligt, at Olaf efter denne tid skulde have optaget det ovenomtalte vers i sin afhandling, da han så oprigtig havde sluttet sig til Þorgils og kong Håkon. Den kan således ikke være yngre end 1252. Gizurr Þorvaldsson blev imidlertid hurtig den mægtigste mand på Island, og i det næste år (1253) indsatte han Teitr Einarsson som lovsigemand i stedet for Olaf, som af frygt for ufred eller af helbredshensyn[1] ikke besøgte tinget. I disse år er det, at vi hører tale om Olafs skole.[2] Efter denne tid synes Olaf at have ført et stille og ubemærket liv i Stafaholt beskæftiget med sin skolegærning. De islandske annaler omtaler hans død ved år 1259, og kalder ham subdiaconus, hvoraf vi se, at han har været gejstlig.[3] Ved sin død var Olaf altså kun c. 47 år gammel, og det nysanførte sted fra Þorgils' saga synes at vise, at han i sine sidste år har haft et svageligt helbred. Han afgiver et mærkeligt, men ikke enestående eksempel på, hvorledes man på Island midt i borgerkrigens larm gav sig af med videnskabelige sysler, og næppe vil nogen uden medfølelse se den fordum så stolte Sturlung søge trøst for sine fejlslagne politiske forhåbninger i lærerens og videnskabsmandens fredelige gærning. Måske skylder den islandske literatur denne mand mere end vi nu kan ane.

Med hensyn til Olafs afhandling kan jeg i det hele taget henvise til Runerne i den oldisl. lit. s. 50 fg. Her skal jeg indskrænke mig til at fremhæve de vigtigste resultater, jeg på dette sted er kommen til, idet jeg samtidig tilföjer det, som senere er blevet mig klarere, efter at jeg havde gjort bekendtskab med Ch.

[1] *Det første siger Sturl. Oxf. II, s. 103₂₁, det sidste Þorgils saga, Sturl. Oxf. II, s. 144₂₃.*

[2] *Sturl. Oxf. II, s. 211₂₅.*

[3] *Jfr. Runerne i den oldisl. literatur s. 64, anm. 2.*

Thurots værk, som ikke var mig tilgængeligt, da jeg skrev min omtalte afhandling.

Afh. III falder i to hovedafsnit, hvoraf det første omhandler de grammatiske grundbegreber: lyd, stemme, bogstav, stavelse, ord, talen og dens dele, det andet derimod den såkaldte permissive og prohibitive del af grammatiken. Det første afsnit er væsenlig en bearbejdelse af Priscians Institutiones, de to første bøger, det sidste derimod af Donats störste **Ars**, 3. bog. Det sidste afsnit har en fortale, og det samme har været tilfældet med det første afsnit, men dets fortale findes nu ikke på sin plads foran afhandlingen, hvorimod et, vistnok i flere henseender forvansket, brudstykke af den er bevaret i den prolog, som indleder alle de fire grammatikalske afhandlinger i Sn. E. De håndskrifter, som Olaf har haft af Priscian og Donat, har ikke været frie for senere tilsætninger, hentede dels fra klassiske, dels fra middelalderlige kommentatorer. De har i denne henseende ikke været forskellige fra de fleste andre middelalderlige håndskrifter af de samme forfattere. Af Donat har Olaf foruden den 3. bog af *Ars major* kun kendt *Ars minor*. Dette har jeg allerede formodet i Runerne i den oldisl. lit. s. 60—62, og siden fundet det bekræftet, idet Ch. Thurot bemærker, at man i grammatikens sidste periode i middelalderen kun benyttede disse to bøger af Donat.[1] Af de omtalte tilföjelser til Priscians og Donats tekst ser man, at disse Olafs latinske kilder efter al sandsynlighed har tilhørt første halvdel af 13. århundrede og i følge deres indhold har indtaget et slags mellemstilling mellem de to omtalte grammatiske perioder. På den ene side møder man paralleler med forfattere, der tilhører den første periode, således med et grammatisk skrift fra det 9. århundrede (k. 11 (2—4)), med Ælfric (k. 2 (1) og 10

[1] *Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 94.*

(1)), med et håndskrift fra 12. århundrede (k. 3 (9—12)), og med kamaldulensermunken Paul (k. 5 (10)), ligesom også afhandlingen i det væsenlige er upåvirket af den sidste periodes dialektiske retning. På den anden side findes også berøringspunkter med senere grammatiske forfattere, navnlig med Petrus Helias (k. 2 (12), 8 (3—5) og 15 (4—5)).[1] Ligesom Alexander de Villa Dei således anfører Olaf også figuren *alleotheta* som den sidste af de såkaldte *vitia* (k. 13 (19)),[2] ligeledes møder man paralleler med Doktrinalets kommentar, (k. 4 (12)), med Ebrards Graecismus (k. 16 (5)) og kommentaren dertil, med Michael fra Marbais (k. 1 (12)) og med Joannes fra Genua (k. 4 (10)). Men, når man ser bort fra Petrus Helias, må alle disse paralleler forklares som beroende på fælles ældre kilder. Hverken Olaf eller hans udenlandske kilder synes at have kendt Alexanders Doktrinale eller nogen af disse senere forfattere; i så fald vilde afhandlingen have fået en helt anden skikkelse. Olafs afhandling bidrager således til at kaste lys over det dunkle spörsmål om Doktrinalets kilder.[3] Særlig skal jeg fremhæve de to ovenanførte paralleler med Ælfric, med hvem Olaf i øvrigt har flere berøringspunkter. Bægge støtter de sig til de samme klassiske forfattere Priscian og Donat, og bægge skriver de i deres modersmål. Men på den anden side er dog uligheden mellem dem så stor, at Olaf umulig kan have kendt Ælfric. De anførte paralleler tyder snarest på, at Olafs latinske håndskrifter har stammet fra England og til dels bygget på de samme kilder som Ælfric.

---

[1] *Efter Petrus Helias bliver distinktionen mellem* nomina adjectiva *og* nomina substantiva *almindelig (Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 165 fg.). Denne distinktion møder vi også hos Olaf i Afh. III, k. 9 (7) og 16 (40).*

[2] *Mærkelig nok opføres* alleotheta *ikke blandt* vitia, *hvor de foreløbig opregnes i kapitlets begyndelse (k. 13 (1)).*

[3] *Jfr. Ch. Thurot: Notices et extraits s. 99--100.*

Ved siden af disse kilder har Olaf også benyttet hjemlige kilder, Som allerede bemærket viser både begyndelsen af hans afhandling og runeafsnittet ligheder med Afh. II, som synes at forudsætte en fælles ældre kilde (Torod), ligesom også runeafsnittet dels er bygget på Torods arbejde, dels på de oplysninger, som han indhentede i Danmark hos kong Valdemar.

Hele afhandlingen viser, at Olaf har stillet sig det som opgave at overføre den latinske grammatiks begreber på sit modersmål og belyse dem ved islandske eksempler. Denne nationale tendens går igennem afhandlingen som en rød tråd, dog mærker man den navnlig i runeafsnittet og i afhandlingens sidste del, som alene på grund af de mange og i regelen heldig valgte skjaldevers, som der anføres, er af stor vigtighed for os. Den viser sig også i den hjemlige, ofte kærnefulde og træffende grammatiske terminologi, som Olaf vistnok dels selv har skabt, dels har optaget fra ældre islandske grammatiske forfattere. Flere af Olafs grammatiske betegnelser er i den sidste tid blevne genoplivede og bruges endnu i islandske grammatiske skrifter. Tillige har Olaf i betydelig grad udvidet den islandske grammatiks område. Hidtil havde den, som det synes, væsenlig kun givet sig af med det mest elementære af det elementære, nemlig bogstaverne. Olafs afhandling omfatter derimod alle den daværende lydlæres almindelige grundbegreber; men han behandler dem kun i almindelighed og går ikke i det enkelte. Til at opstille en selvstændig islandsk lydlære savnede han ligesom hele hans samtid indsigt i og oversigt over sit modermåls lydforhold og lydlove. Endvidere giver han en almindelig definition af de forskellige taledele, men så standser han ved dören til böjningslæren, naturligvis fordi hans kræfter her igen svigtede ham. Det vilde også være urimeligt at vænte, at Olaf eller nogen af hans samtidige skulde have gennemskuet det islandske sprogs

fleksionssystem. Endelig har Olaf også indført den permissive og prohibitive del af grammatiken på Island. Dennes kunstige rhetoriske figursystem synes særlig at have tiltalt den islandske skjald. Han genfinder deri forskellige af skjaldepoetikens figurer, og man mærker let den tilfredsstillelse, han føler, hver gang han i en klassisk figur genkender en gammel bekendt fra skjaldepoesien. I de tilfældige overensstemmelser ser han, som han udtrykkelig bemærker, et bevis for enheden af den klassiske rhetorik og den nordiske poetik.[1] Åbenbart indeholder denne del af afhandlingen et forsøg på ved hjælp af den klassiske rhetorik at skabe en ny nordisk poetik, og således er den også bleven forstået af forfatteren til Afh. IV, fortsættelsen af Olafs værk, og til de grammatiske afhandlingers prolog.[2] Lejlighedsvis kommer Olaf også ind på den latinske versifikation og anfører dels et helt eksempel på den rhythmiske versifikation, dels et brudstykke af en *versus consonans,*[3] hentet fra Theodolus.[4] Han viser sig således bekendt både med den rhythmiske og med den metriske versifikation.

Hos Olaf mærker man en sund, jævn forstand, på skjaldedigtningens område en overordenlig stor lærdom, en dyb og mangesidig interesse for det nationale dannelsesstof, men ingenlunde nogen overlegen eller uafhængig begavelse som hos forfatteren til Afh. I. Han stiller sig i det hele temmelig uselvstændig overfor sine kilder; undertiden misforstår han dem, undertiden overfører han vilkårlig noget, som kun passede for det gamle latinske sprog, på sit modersmål, således navnlig de klassiske

---

[1] *Jfr. ovenfor s. VII.*

[2] *Runerne i den oldisl. lit. s. 50 fg.*

[3] Versus consonans *er et heksameter med rim* (consonantia) *mellem den sidste stavelse i verset og den stavelse, der begynder tredje fod. Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 452.*

[4] *Afh. III, k. 5 (10).*

akcentregler. Hvor han bygger på flere kilder, giver han dem hver for sig, uden at sammenarbejde dem, således når han i runeafsnittet stiller runerækken på 16 tegn og de Torodske runediftonger ved siden af Valdemarsrunerne og i sin forklaring dels går ud fra disse, dels fra hine og således indvikler sig i modsigelser, samtidig med at han indblander stykker af Priscian. Græsk synes Olaf ikke at have forstået, og de forklaringer, han giver af græske ord er åbenbart oversatte efter hans latinske kilder.[1] I vilde derivationer giver han ikke sin samtid noget efter.[2] I literært værd står afhandlingens sidste hovedafsnit höjt over det første. Her har Olaf lejlighed til at udfolde sit forbavsende kendskab til skjaldeliteraturen i den rige mangfoldighed af eksempler. Her synes han at befinde sig i sit egenlige element, og man tilgiver ham let de enkelte misforståelser og fejl, han gör sig skyldig i.

Afh. IV er en fortsættelse af Afh. III. Det bedste bevis herfor er afhandlingens egne ord, når den henviser til Afh. III som til noget foregående.[3] Forfatteren til Afh. IV har sat sig det som opgave til den sidste del af Olafs afhandling at föje de tidligere omtalte *colores rhetorici.* Forfatteren følger helt igjennem Alexanders Doktrinale, det afsnit, som kaldes *„de figuris grammaticis“* og som danner et tillæg til Doktrinalets 12. kapitel. Figurerne behandles i den samme orden som i Doktrinalet, dog med den undtagelse, at den islandske afhandling omstiller figurerne *„antropospatos“* og *„omopation“*. Enkelte figurer optager forfatteren fra Ebrards Græcismus, de fire første kapitler.[4] Afhand-

---

[1] *Jfr. Afh. III k. 15 (1).*

[2] *Jfr. Afh. III, k. 12 (2) og 11 (23) samt k. 11 (3).*

[3] *Afh. IV, k. 11 (cod. Worm. s. 115_{2-5} og k. 13 (cod. Worm. s. 115_{18-20}); sml. k. 9 (cod. Worm. s. 114_{18-19}).*

[4] *Nemlig figurerne:* brachylogia, climax, sinacrismos *og* teretema.

lingen afgiver således et vigtigt vidnesbyrd om, at Doktrinalet og Ebrards Græcismus havde fundet vejen op til Island.

Afhandlingen stammer fra 14. århundrede. Den anfører et vers, som hentyder til Skålholt domkirkes ved lynnedslag forårsagede brand i året 1309 og fremhæver, at »Håkon den gang herskede over landet«. Med Håkon menes naturligvis kong Håkon Höjlæg (1299—1319), og af de anførte ord vil man være berettiget til at slutte, at verset og altså tillige afhandlingen må være yngre end 1319.[1] Verset opfatter domkirkens brand som en straf for det islandske folks ugudelighed og ulydighed. Lignende klager over ulydighed og lovløshed finder man i et andet vers, som afhandlingen anfører. Dette vers står utvivlsomt i en nöje forbindelse med og er at betragte som en fortsættelse af det førstomtalte.[2] Denne skildring af tilstanden på Island i forbindelse med det tidligere fremhævede synes at vise, at versene er digtede i Magnus Smeks regeringstid, rimeligvis i tiden efter 1340. I året 1342 beretter de islandske annaler om voldsomme uroligheder og manddrab på Island.[3] Afhandlingen synes således at være skreven henimod århundredets midte. Forfatteren er ubekendt. Det er ikke usandsynligt, at han er udgået fra biskop Laurentius', den tidligere omtalte versifikators og gejstlige lærers, skole. Sveinbjörn Egilsson gætter på Bergr Sokkason, som jo også var en elev af Laurentius.[4] At forfatteren har været en gejstlig mand, kan antages for sikkert. Den ene gang efter den anden falder han ind

[1] *Afh. IV, k. 3 (cod. Worm. s. 112_{9}—$_{11}$). Jfr. Ísl. annálar til året 1309, Bisk. I, s. 822_{10} og 884_{20}.*

[2] *Afh. IV, k. 5 (cod. Worm. s. 112_{22}—$_{24}$).*

[3] *Ísl. annálar til dette år. Jfr. Sn. E. II, s. 190 anm. 1.*

[4] *Sn. E. anf. st. Sn. E. Rvik. 1848—49, s. 250 ff. Bisk. I, s. 832_{9} = 891_{21}; 850_{18}.*

i den gejstlige tone, og i valget af sine eksempler viser han langt större forkærlighed for de hellige kvad end Olaf. Han viser sig at være godt bevandret i skjaldeliteraturen; dog står han i denne henseende langt tilbage for Olaf. Men når han ikke kan falde på noget passende eksempel i den ældre literatur, udfylder han det manglende med selvlavede vers.[1] Afhandlingen er et mærkeligt eksempel på, hvorledes interessen for skjaldepoesien og sans for literær virksomhed endnu holder sig på Island i det 14. århundrede. Forfatteren har på enkelte undtagelser nær rigtig forstået sin latinske tekst.

Endelig bör omtales et brudstykke af en latinsk grammatik på islandsk, som for nylig er dukket frem og her udgives for første gang som 2. tillæg efter et membranblad fundet blandt etatsråd Thorsens efterladenskaber og nu indlemmet i AM. nr. 921, 4°. Min ven dr. Kr. Kålund har velvilligst henledet min opmærksomhed på dette membranblad og tilstillet mig en udmærket egenhændig afskrift deraf. Det indeholder et brudstykke af den latinske konjugation på latin med islandsk oversættelse. Den oprindelige kilde er Donat, *Ars minor*, Keil: Grammatici latini IV, s. 360_{23}—361_{1}, men nærmest slutter brudstykket sig dog til *Ælfric*, da det på en aldeles lignende måde som han indskyder oversættelsen i modersmålet. Utvivlsomt er brudstykket en lævning af en latinsk grammatik til skolebrug, og er af vigtighed, eftersom det viser, at Ælfric har været kendt og benyttet på Island, eller at man ved de islandske skoler har haft grammatiske lærebøger indrettede efter samme mønster som han. Det bidrager til at sprede lys over de ovenomtalte gådefulde paralleler mellem Olaf og Ælfric og afgiver et vigtigt vidnesbyrd om forbindelsen mellem Islands og Englands gramma-

[1] *Jfr. ovenfor s. VI.*

tiske literatur. Tillige beriger det vor kundskab til datidens islandske grammatiske terminologi på et område, hvor den hidtil har været meget ufuldstændig, nemlig med hensyn til verbalfleksionen. Håndskriftet henfører dr. Kålund til c. 1400, og denne tidsbestemmelse støttes ved, at der forekommer en indikativform som *skulit* (2. plur, præs. ind., s. 1_2) og en konjunktivform som *skulu* (3 pl. pr. conj. 2_4). Men utvivlsomt er det en afskrift, som igennem flere led stammer fra originalen, hvis alder således ikke kan bestemmes. Dette har brudstykket tilfælles med udenlandske grammatiske skrifter af lignende art, som var bestemte til skolebrug (jfr. ovenfor s. XIII—XIV). At hdskr. er en afskrift af en ældre original, bekræftes også derved, at der ved siden af de nysomtalte sene former forekommer alderdomlige former som præs. conj. *skyle, skylir, skylim, skylit*, der utvivlsomt er nedarvede fra en ældre original, eftersom de næppe kan tænkes at have været i brug samtidig med de andre senere former af samme verbum.

Beslægtet med grammatiken er leksikografien, Også på dette område var Islænderne virksomme. Et interessant vidnesbyrd derom har man i det interlinearglossar, som indeholdes i håndskriftet nr. 1812, 4° i den gamle kgl. samling i København. Glossaret er udgivet af Hugo Gering i Zeitschrift f. deutsche Philologie IX, s. 385 fg. og nu af Ludv. Larsson i hans udgave af håndskriftets ældste del (Khavn 1883). Ligesom Ælfrics glossar er det væsenlig ordnet efter indholdet. Den del af håndskriftet, hvori glossaret findes, henfører Jón Sigurðsson og L. Larsson til begyndelsen af det 13. århundrede.[1] Uden tvivl er det en lævning af et af de glossarer, der cirkulerede i de gejstlige skoler.

---

[1] *Dipl. Isl. I, s. 181. Äldsta delen af Cod. 1812, 4°, utg. af Ludvig Larsson s. XXIII.*

Jeg tror således at have gennemgået alt, hvad man nu har tilbage af islandsk grammatisk literatur. Som man ser, bevæger den sig på et temmelig begrænset område. Modersmålets böjningslære har den slet ikke givet sig af med, og syntaksen kun for så vidt, som den har berøringspunkter med den såkaldte permissive og prohibitive del af grammatiken. Den er i det hele taget stærkt påvirket af den samtidige evropæiske literatur af samme indhold, og navnlig tyder flere kendsgerninger på en inderlig berøring med den engelske grammatiske literatur. De evropæiske kilder, som de islandske grammatikere benytter, hører, om ikke i tid, så dog ved indhold og metode, til grammatikens første periode; kun i Afh. IV mærker man den senere periodes, nemlig Alexanders og Ebrards, indflydelse. Blandt de islandske grammatikere udmærker forfatteren til Afh. I sig ved sin originalitet, fine lydsans og rationelle metode. I øvrigt kan man hos dem påvise de samme eller lignende mangler som hos de andre evropæiske grammatikere fra samme tid. Ejendommelig og original er den islandske grammatiske literaturs stærke retning mod det nationale.

Alle de grammatiske afhandlinger — med undtagelse af det lille brudstykke AM. 921, 4° — er os overleverede i forbindelse med den samling af afhandlinger, som senere har fået navnet *Snorraedda,* og som i virkeligheden er en lærebog i skjaldepoesien. Denne forbindelse er kun til dels oprindelig. Navnlig kan de to første afhandlinger ikke fra begyndelsen af have udgjort en del af denne samling, eftersom de er ældre end den og man i dem ikke mærker den samme retning mod skjaldepoesien som i de to sidste afhandlinger. Utvivlsomt er det Olaf, som først har optaget de grammatiske afhandlinger i samlingen, og dertil sigter den bemærkning, som findes ved slutningen af Afh. III i det bedste og ældste af de håndskrifter, der indeholder denne afhandling, nemlig AM. 748, 4°. Af denne be-

mærkning lader det sig med sikkerhed slutte, at Olaf har indlemmet sin egen afhandling i samlingen, ligesom også det brudstykke af en afhandling om skjaldefigurer, hvormed AM. 748, 4° begynder (3. tillæg), hvad enten den nu hidrører fra Olaf eller fra en anden lidt ældre forfatter. Derimod lader det sig ikke afgöre, om han også har optaget Afh. I og Afh. II, da begyndelsen af håndskriftet er ufuldstændig. Af disse afhandlinger findes den første kun i cod. Wormianus, den sidste derimod både i cod. Wormianus og i cod. Upsalensis; men hvor tidlig de er trådte i forbindelse med Eddasamlingen, lader sig nu ikke mere afgöre. I det 14. århundrede træder Afh. IV til. Ideen til denne forbindelse af grammatik og poetik har Olaf utvivlsomt lånt fra sine latinske kilder. Som allerede fremhævet betragtedes metriken i middelalderen, lige så vel som i oldtiden, som henhørende under grammatiken; i sine kilder så Olaf de metriske regler fremsatte i forening med de grammatiske; her så han tillige de grammatisk-rhetoriske begreber illustrerede ved eksempler hentede fra latinske digtere. Dette gav anledning til, at han indlemmede sin oprindelig utvivlsomt til skolebrug skrevne afhandling i Eddasamlingen. Men medens metriken i middelalderen og oldtiden betragtedes som en del af grammatiken, så er forholdet hos de islandske forfattere omvendt. Her indordnes de grammatiske afhandlinger som en bestanddel i den store skjaldepoetik. Med andre ord, ligesom grammatiken i Italien underordnedes under romerretten, ligesom den i Frankrig og det øvrige Nordevropa underordnedes under dialektiken, således blev den på Island i det 13. århundrede underordnet under skjaldepoesien. Gives der et mere slående bevis for den folkelige literaturströmnings overmagt på Island end netop dette?

---

5. Håndskrifter.

Det er ikke min hensigt her at give en udførlig og alt omfattende beskrivelse af de håndskrifter, som indeholder de her udgivne grammatiske afhandlinger. Disse optager jo kun en forholdsvis ringe plads i de pågældende håndskrifter, som jeg under et kort ophold i København ikke har gennemgået i deres helhed, men kun med hensyn til de grammatiske afhandlinger. En udtömmende beskrivelse af disse håndskrifter og deres indbyrdes forhold kan kun gives af den, som nöjagtig har gennemlæst alle håndskrifterne fra begyndelsen til enden og på alle punkter omhyggelig sammenlignet dem med hinanden. En sådan beskrivelse er jeg ikke i stand til at give, og den vilde formentlig heller ikke være rigtig på sin plads her, hvor der kun er tale om de grammatiske afhandlinger. Den vil først kunne væntes, når slutningshæftet af den Arna-Magnæanske udgave af Sn. E. foreligger. Her skal jeg derfor kun indskrænke mig til at fremhæve det, som har betydning for de her udgivne afhandlingers tekstkritik.

Afh. III *haves i følgende membranhåndskrifter:*

A *1. AM. 748, 4^0 som i det følgende betegnes ved A.* Det er et ret smukt pergamenthåndskrift i stort kvartformat og omfatter nu i det hele 28 blade (eller 56 sider), der oprindelig har været fordelte på 4 læg. Et af disse udgör et hele for sig, da det indeholder kvad eller brudstykker af kvad henhørende til den såkaldte Sæmundar Edda. Det består af 6 blade, som med blyant bærer tallene 6, 1, 2, 3, 4, 5. De øvrige 3 læg angår alle Sn. E. og er bogstavret aftrykte i den Arna-Magn. udgave II, s. 397—494; heraf optager Afh. III s. 397—428_2. Disse 3 læg udgör i det hele 22 blade med c. 34 linjer på siden. Det første læg består nu kun af 8 upaginerede blade, men der har tidligere været 10, idet læggets tredje og (oprindelig) ottende blad (det

tredje regnet bagfra) — som har været sammenhængende i ryggen — er udfaldne og tabte. Det andet læg, 8 blade, er fuldstændig bevaret og er på de ulige sider pagineret af Jón Sigurðsson med tallene 1—15. Det tredje læg har oprindelig indeholdt 8 blade, men deraf er de to bageste tabte, således at lægget nu består af 2 løse blade — de ulige sider paginerede 17 og 19 — og et samlet hæfte på 4 blade paginerede med tallene 21—27 på de ulige sider; også denne paginering skyldes Jón Sigurðsson og er gjort med blæk i modsætning til blyantspagineringen på det læg, der indeholder kvadene af Sæm. Edda. Af de læg, der indeholder brudstykker af Sn. E., begynder det første med det brudstykke af en ellers tabt afhandling om skjaldepoetiske figurer, som her er trykt som 3. tillæg; dette ender i 9. linje, hvor Afh. III begynder med den røde overskrift *at greina hlioð;* først på læggets sidste, nuværende 16., side ender den i 6. linje fra oven. Derpå følger den tidligere omtalte med rødt blæk skrevne bemærkning, som i nærværende udgave vil findes anført under teksten ved afhandlingens slutning, hvorpå skriveren går over til *Skáldskaparmál*; lægget slutter nederst på samme side med ordene *Gull ær korn eða* (Sn. E. II, s. 429_{10}), og det næste læg fortsætter umiddelbart uden lakune med ordene *mælldr Froða konvngs* (Sn. E. s. st.); dette læg ender med ordene *lær kalfi kne* (Sn. E. II, s. 467 nederst til 468 øverst). Det tredje og sidste læg begynder i umiddelbar fortsættelse af det andet med ordene *bæin læggr rist* (Sn. E. II, s. 468_1); derpå følger resten af *Skáldskaparmál*, der ender på læggets (nuværende) næstsidste side, 11. linje fra oven, hvorpå skriveren i 12. linje går over til *Íslendinga drápa Hauks Valdísarsonar,* som optager resten af denne og hele den følgende side. Lægget ender med ordene *snarr holmgongu* i drapaens 27. vers. Hvorvidt det læg, som indeholder kvadene af Sæm. Edda, oprindelig har hørt til den samme skindbog som de øvrige læg, drister jeg mig

ikke til at afgöre; kun skal jeg bemærke, at alle 4 læg har det samme format, og er skrevne om ikke med den samme så dog med en samtidig håndskrift, samt at mærket »Nr. 748« nu findes såvel på det læg, der angår Sæm. Edda — og her både på læggets 1. og 2. side — som på det første af de læg, der angår Sn. E., på dettes 1. side. Arne Magnusson fik håndskriftet fra Bœr í Flóa (Árness.). I følge Jón Sigurðsson skal det tidligere have tilhørt biskop Brynjólfur Sveinsson, som synes at have fået det fra Borgarfjorden, da det midterste af de 3 læg, som angår Sn. E., nederst på første side bærer navnene »Magnús á Hvanneyri, Einar (?) á Síðumúla«, skrevne med en hånd, der synes at tilhøre 17. årh., navne, som henviser os til Borgarfjorden. Håndskriftet er beskrevet af Jón Sigurðsson i den Arna-Magnæanske udgave af Sn. E. II, s. VIII, og udførligere af Sophus Bugge i hans udg. af Sæm. Edda s. XIX—XXII, samt af Th. Möbius i hans udg. af Íslendingadrápa Hauks Valdísarsonar, Kiel 1874, s. 9—12, hvortil jeg tillader mig at henvise. Efter Jón Sigurðssons mening stammer håndskriftet fra 13. eller begyndelsen af 14. årh., medens Bugge, vistnok med rette, antager, at det næppe kan være ældre end år 1300. Möbius sætter det til c. 1300. Håndskriftets ortografiske ejendommeligheder skal jeg ikke opholde mig ved, da de allerede til dels er fremhævede af Bugge og Möbius, anff. stt, og tillige klart nok fremtræder i afhandlingens tekst, som her gives bogstavret med kursiverede forkortelser efter *A*. Her skal jeg kun lidt nærmere omtale nogle mærkelige marginaltegn, som findes på forskellige steder i håndskriftet og i höj grad ligner flere af de marginaltegn, der findes i det ene af Grågåsens hovedhåndskrifter, nemlig Konungsbók. I min afhandling Runerne i den oldisl. literatur, s. 42, har jeg omtalt disse marginaltegn i Konungsbók, og ment, at vi i dem muligvis havde forvanskede runetegn, gamle forstenede lævninger fra runeperioden. De margi-

naltegn, jeg senere fandt i *A*, har siden bragt mig til at modificere denne anskuelse, i alt fald med hensyn til de tegn, der væsenlig har den samme form i Konungsbók som i *A*, nemlig de tegn, der se ud som en *fé-* rune med en streg foroven (se Grágás Khavn. 1883, s. $484_{16.\ 18.\ 19.\ 21.}$ o. s. v.). Både i Konungsbók og i *A* findes disse tegn altid udenfor en linje, hvori der begynder en sætning med initial, og i *A* er initialen også i de fleste tilfælde rødmalet; dette sidste er også undertiden tilfældet i Konungsbók. Der kan således ikke være ringeste tvivl om, at der består en indbyrdes sammenhæng mellem initialen og marginaltegnet, og denne sammenhæng viser sig i *A* endnu tydeligere deri, at både initialen og marginaltegnet i flere tilfælde er rødmalede. Det ligger nær at antage, at disse marginaltegn er tilskrevne af skriveren til vejledning for den mand, som senere skulde illuminere håndskriftet, i den hensigt for ham at udpege de bogstaver, som skulde illumineres. Dog bör det fremhæves, at man i *A* undertiden finder en rød initial inde i teksten, uden at der står noget tegn i randen. Denne kendsgerning synes at vise, at tegnene kun er bestemte til yderligere at fremhæve, hvad der allerede ligger i initialen, nemlig at der med initialen begynder en ny paragraf, med andre ord, at de ikke er væsenlig forskellige fra de moderne paragraftegn. Dette udelukker ingenlunde, at illuminatorerne ofte har brugt disse tegn til at rette sig efter under illuminationen. Dr. V. Finsen har velvillig gjort mig opmærksom på, at der i de svenske love findes lignende marginalier, som af Schlyter anses for at være paragraf- eller kapitelinddelingstegn. Den samme lærde har også i AM Nr. 12, 8°, et papirhåndskrift fra 16. århundrede, fundet lignende marginaltegn. Under mit korte ophold i København afvigte sommer fik jeg ikke tid til at tage en nöjagtig afskrift af disse marginaltegn i *A* med angivelse af de initialer, udenfor hvilke de findes. Dette er den væsenligste grund

til, at ingen fortegnelse over disse marginalier ledsager denne udgave. I virkeligheden har disse tegn heller ikke nogen så stor tekstkritisk betydning, at det her skulde kunne lönne sig at medtage dem, tilmed da der ikke kunde være tale om at optage flere end dem, som angår Afh. III. Det vilde være i höj grad ønskeligt, om man kunde få *alle* de marginalier, som findes i *A*, udgivne på et sted; derved vilde man have vundet et sikkert grundlag til at bestemme tegnenes betydning, hvorimod en partiel udgivelse i denne henseende vilde være utilstrækkelig.

Afh. III optager, som allerede bemærket, næsten hele det første af de 3 læg, der angår Sn. E. Den er helt igennem skreven med den samme hånd som resten af disse 3 læg, dog har en anden samtidig hånd på enkelte steder grebet pennen og skrevet et lille stykke; disse steder vil nærmere findes angivne i de kritiske noter til afhandlingens tekst. Derved at de to ovenfor omtalte blade er faldne ud af det læg, der indeholder afhandlingen, og senere tabte, har den fået to större lakuner, af hvilke den første begynder efter ordene *ær fyrri skapaz enn* i k. 4(12) og ender foran ordene *allz mals* i k. 9(4), idet disse ord henholdsvis udgör slutningen af læggets 4. og begyndelsen af dets (nuværende) 5. side. Den sidste lakune når derimod fra ordet *methanomia* (excl.), som er det sidste på læggets (nuværende) 12. side (k. 16(3)), til ordene *fyrir iarni* (excl.), som er de første på læggets (nuværende) 13. side (k. 16(25)).

W 2. *AM. 242, folio, den såkaldte codex Wormianus, i det følgende betegnet ved W.* Det er et smukt foliohåndskrift, i regelen med 32 linjer på siden, skrevet med en stor og tydelig håndskrift, som det synes fra slutningen af det 14. århundrede. En kort beskrivelse af håndskriftet giver Jón Sigurðsson i fortalen til Sn. E, I, s. VI. Oplysninger om dets historie vil man finde hos G. Vigfusson i hans Prolegomena til Sturl. Oxf. I,

s. LXXXI. Arne Magnusson fik det i året 1706 fra Christian Worm, til hvem det var gået i arv fra hans bedstefader Ole Worm, som igen havde fået det af Arngrímr Jónsson.[1] Afh. III begynder på håndskriftets s. 94, linje 8, og slutte på s. 111, l. 17. Det mellemliggende stykke af håndskriftet er fuldstændig bevaret og giver af alle håndskrifter den fyldigste, om end ikke altid den bedste, tekst. Dog indeholder ikke en gang dette håndskrift afhandlingen fuldstændig. Det har fra begyndelsen af haft en lakune i afhandlingens 16. kapitel, foranlediget ved at skriveren har sprunget en hel side over i det håndskrift, han skrev efter, På håndskriftets s. 109, l. 8, går han nemlig fra ordene *sem her* (k. 16(24)), uden at antyde nogen lakune, umiddelbart over til ordene *Sottí reiðr at raaðum* (k. 16(38)). Det mellemliggende er sprunget over. *W* dækker således helt den første af de lakuner, der findes i *A* og en del af den anden (k. 16(3—24)), hvorimod *A* til gengæld udfylder en del af det, der mangler i *W* (k. 16(25—38)). Dog mødes håndskrifterne ikke ganske, og der kommer således til at mangle et stykke i afhandlingen, svarende til en knap side i *A*. Da dette stykke heller ikke findes i noget andet nu bekendt håndskrift, må det betragtes som uigenkaldelig tabt. I håndskriftet findes på flere steder senere marginalier og tilföjelser, de fleste som det synes med Jón Ólafsson fra Grunnaviks, enkelte med Arne Magnussons hånd. Da *W* af de håndskrifter, der indeholder Afh. III, er det eneste, som hidtil ikke er særskilt udgivet, og jeg selv tidligere, inden jeg fik adgang til selve håndskrifterne, ofte har følt savnet af en særskilt udgave af dette håndskrift, har jeg ment særlig at burde adgive afhandlingen

[1] *Se Ol. Wormii epp. I, s 301, hvor det i et brev fra Arngrim til Worm, dateret den 4. sept. 1628, hedder:* **Eddam et conjunctam Skalldam,** *quia meus codex est, D. Wormio libenter concedo.*

efter *W.* De omtalte senere randtegninger og tilföjelser har jeg her kun taget hensyn til, for så vidt som de forekom mig at have nogen betydning for afhandlingens tekstkritik, men i øvrigt har jeg aftrykt håndskriftet bogstavret, dog således, at forkortelser gives med kursiv og ꝼ gengives ved f, ծ ved d, ꝛ ved r, ꞇ ved *t*; prik over y udtrykkes ikke. Håndskriftets sidetal er trykt i randen; linjetal på hver side gives i en kantet parentes ved begyndelsen af hver ny linje. Håndskriftets fejl har jeg ikke rettet, men i regelen gjort opmærksom på dem i noterne. Kapitlernes initialer, hvorfor der står åben plads i hdskr., er tilföjede af udgiveren med bemærkning om at deres plads står åben.

w 3. *Et lille brudstykke, nu indlemmet i AM. 757b, 4⁰, i det følgende betegnet ved w.* Det omfatter to i ryggen sammenhængende oktavblade med 18 linjer på siden og synes, efter håndskriften og andre aldersmærker at dömme, at stamme fra 15. århundredes sidste halvdel. Det første blad når fra afhandlingens begyndelse og slutter midt i ordet *fotastapp* i k. 1(11) med ordets sidste *t.* Det andet blad begynder med ordene *er vier kollvm lvngv* i k. 3(14) og slutter med det sidste *i* i navnet *Priscianvs* i k. 4(4). Disse to blade har været de yderste i et læg, hvoraf resten nu er tabt, og ydersiderne på dem (1. og 4.) er i höj grad medtagne af slid og til dels meget vanskelige at læse, navnlig dog 1. side. Dr. Kr. Kålund har henledet min opmærksomhed på dette brudstykke. Det indeholder alle de samme fejl som *W* og er utvivlsomt en afskrift af denne membran. Det har således kun betydning, for så vidt som det derved er muligt tilnærmelsesvis at bestemme alderen af et par senere forvanskninger, som *W* er bleven gjort til genstand for i afhandlingens runeafsnit.[1] Jeg har

[1] *Se teksten k. 3, l. 44 med den dertil hørende bemærkning; i dette tilfælde må forvanskningen af W være ældre end w. Derimod må forvanskningen af W i k. 3, l. 54, være yngre end w, da dette her har det rigtige.*

derfor ment ikke helt at burde forbigå dette brudstykke, men anført dets varianter under afhandlingens tekst.

4. *AM. 757a 4°, i det følgende betegnet ved B.* B Det er et af tidens tand ilde medtaget kvarthåndskrift, som synes at være skrevet i den sidste halvdel af 14. århundrede. Det indeholder 14 blade, fordelte på 1 læg på 6 blade, 2 sammenhængende bladpar og 4 løse blade. Afh. III begynder øverst på håndskriftets 1. side og slutter på s. 5 i 5te linje med ordene *þóat af þeim spillez stœrre sagnir* (k. 11 slutning). Derfra går håndskriftet umiddelbart over til *Skáldskaparmál.* Grunden til håndskriftets dårlige forfatning er utvivlsomt til dels den, at det er en palimpsest, idet pergamentet er blevet fortyndet og svækket ved udskrabningen af den ældre skrift, som svagt, men tydelig kan skimtes på forskellige steder, navnlig hvor den ikke er dækket af den nyere skrift. Dog har i alt fald jeg ikke været i stand til at læse noget af den ældre skrift, og jeg tvivler om, at den lader sig læse, medmindre man kan bringe den bedre frem ved kemiske midler. Også den nyere skrift er ofte på grund af huller og beskadigelser i höj grad vanskelig at læse. Håndskriftet er bogstavret aftrykt — dog uden at forkortelser er antydede — i den Arna-Magn. udgave af Sn. E. II, s. 501—571. Desværre fik jeg under mit korte ophold i København ikke tid til at tage en afskrift af Afh. III efter denne membran eller endda blot nöjagtig at sammenligne udgaven af håndskr. i Sn. E. II med originalen undtagen på enkelte steder, men for så vidt jeg ved en sådan partiel sammenligning har kunnet finde, er den trykte gengivelse korrekt. Jeg har derfor — da håndskriftet under forberedelsen til udgaven ikke har været mig tilgængeligt — givet dets varianter efter udgaven i Sn. E. II.

Som allerede fremhævet indeholder *B* kun de første 11 kapitler af afhandlingen og har aldrig indeholdt mere af den, og selv disse 11 kapitler giver det i en i höj grad forkortet skikkelse. Håndskriftet udelader —

bortset fra enkelte tilfældige forglemmelser — følgende större eller mindre partier af afhandlingen.

a) K. 1(8): En bemærkning om Platos anskuelse angående stjærnerne.
b) K. 3(2): En sætning, der handler om runenavnenes antal og hører til runeafsnittet.
c) K. 3(7): En bemærkning om, at *u consonans* kaldes for *venð* i det norrøne sprog.
d) K. 3(8—21): Runeafsnittets første stykke.
e) K. 4(1): En henvisning til runeafsnittets første stykke.
f) K. 4(5—19): Runeafsnittets sidste stykke.
g) K. 6(4): En i *W* defekt sætning, der svarer til Priscian II, k. 13, Keil Gramm. Lat. II, s. 52_{18}: In longis natura vel positione duo sunt tempora, ut »dō«, »ārs«.
h) K. 8(8): Forfatterens bemærkning om, at han ikke vil behandle læren om akcent, kvantitet og aspiration udførligere, eftersom disse begreber kun står i et fjærnt forhold til skjaldepoesien.
i) K. 10: Indledningen til afhandlingens 2. del.
k) K. 11(2—4); Forklaringen og derivationen af ordet *barbarismus.*
l) K. 12—16.

Ved første öjekast ser det rigtignok ud, som om *B*'s tekst er oprindeligere end teksten i de andre håndskrifter. Tilsyneladende vinder afhandlingens første del i enhed og overskuelighed ved *B*'s udeladelser. Men også kun tilsyneladende! Ser man nærmere til, viser det sig, at *B*'s redaktion er afledet af den, som findes i *A W*. I min afhandling Runerne i den oldisl. literatur s. 67 fg. har jeg overfor Jón Sigurðssons afvigende anskuelse søgt at godtgöre dette. Her skal jeg i al korthed gentage de grunde for min opfattelse, som jeg der har fremsat, sg desuden yderligere søge at støtte den ved nye grunde. Den mest omfattende af *B*'s udeladelser træffer afhandlingens sidste del (ovenfor ltr. l), som i *A W* danner et afsluttet og sammenhængende hele. Der kan altså

ikke være den ringeste tvivl om, at *B* her gör sig skyldig i en vilkårlig udeladelse. De to andre udeladelser, som træffer afhandlingens sidste del, nemlig udeladelsen af k. 10 (ovenfor ltr. i) og k. 11(2—4) (ovenfor ltr. k), bliver derved også mistænkelige, tilmed da det første af disse stykker til dels og det sidste i sin helhed må være lånt fra forfatterens latinske original, eftersom det er lykkedes mig at finde paralleler til dem i den udenlandske grammatiske literatur. *B*'s redaktion af afhandlingens sidste del må således være afledet af den i AW indeholdte redaktion. Herved svækkes imidlertid vor tillid til *B* også med hensyn til afhandlingens første del. Ser man på udeladelserne i denne første del, falder det straks i öjnene, at de systematisk går ud over alt det, som har en national karakter og som giver også denne del af afhandlingen dens islandske særpræg. Dette er tilfældet med hensyn til de ovenfor under ltr. b, c, d, e, f og h anførte udeladelser. Derimod optegner *B* samvittighedsfuldt alt hvad der angår de almindelige grammatiske begreber, således som de udvikles efter Priscian eller andre udenlandske kilder. På dette område udelader håndskriftet kun de ovenfor under ltr. a og g anførte stykker. Af disse udeladelser er den første vistnok rent tilfældig, den sidste derimod (ltr. g) er ret betegnende for den måde, hvorpå den mand, hvorfra *B*'s redaktion stammer, har behandlet den ham foreliggende tekst. Her har der i denne — således som *W* viser (*A* har her en lakune) — foreligget en ufuldendt sætning, som i *B* uden videre er udeladt. Den vilkårlighed, som viser sig heri, taler ikke for *B*- tekstens oprindelighed lige så lidt som den ovenfor fremhævede tendens til at udelukke det ejendommelig islandske til fordel for det fremmede. Men heller ikke i denne stræben er *B* konsekvent. På den ene side har det nemlig ikke kunnet undgås, at der sammen med de udeladte stykker af islandsk oprindelse, navnlig runeafsnittet, udelodes en del af det fremmede stof, hvilket har haft til følge, at

der i *B* på de pågældende steder mærkes et hul i forfatterens bearbejdelse af Priscian, som dog er den kærne, hvorom hele denne del af afhandlingen grupperer sig[1]. På den anden side møder man i *B* lige så vel som i *W* enkelte ejendommelig islandske stykker, som uden al tvivl stammer fra Olaf, nemlig dels et stykke, der indeholder en sammenligning mellem den islandske og den latinske metrik, hvori der gives en udvikling af begreberne *skothendingar* og *aðalhendingar* og et brudstykke af et vers, hentet fra Snorres Háttatal, anføres som eksempel på *runhenda* (k. 5(5—10)), — dels et stykke, der handler om *stuðlar* og *hǫfuðstafir* (k. 7(6)). Denne dobbelte inkonsekvens, som *B*-teksten gör sig skyldig i, viser, at den må være afledet af den i *A W* indeholdte tekst og ikke omvendt. Det forekommer mig ikke usandsynligt, at forkortelsen skyldes hensyn til skolen. Af Olafs afhandling indeholder *B* netop alt det, som måtte være det vigtigste for skolen, nemlig alt hvad der angår de mest elementære grammatiske grundbegreber, det øvrige udelades. Ligesom afhandlingen uden tvivl oprindelig er skreven til skolebrug, således er den vel også senere hyppig bleven anvendt i skolerne, hvilket rimeligvis dels har været en medvirkende grund til, at vi har den bevaret i flere håndskrifter end nogen af de andre islandske grammatiske afhandlinger, dels har fremkaldt det kompendium af afhandlingen, som foreligger i *B*.

Der kan således ikke være nogen tvivl om, at den i *A W* foreliggende redaktion — når man ser på det store og hele — bör foretrækkes for den, der foreligger i *B*. Noget anderledes stiller sagen sig, når spörsmålet er om håndskrifternes indbyrdes forhold i det enkelte. Til bedömmelse heraf har jeg nöjagtig gennemgået og sammenlignet de dele af afhandlingen, som er overleverede i alle 3 håndskrifter (til *w*, som er en afskrift

[1] *Jfr. Runerne i den oldisl. literatur s. 68, anm. 1.*

af *W*, har jeg ikke taget noget hensyn). Ved denne undersøgelse har det vist sig, at alle håndskrifterne er uafhængige af hinandeu, med andre ord, at intet af dem er en middelbar eller umiddelbar afskrift af noget af de to andre. *A* indtager et slags mellemstilling mellem de to andre håndskrifter og stemmer snart med det ene, snart med det andet, og i regelen bör da den læsemåde, som det har, foretrækkes. Det er således ikke blot det ældste, men også det bedste håndskrift. Af de to andre håndskrifter, *B* og *W*, slutter det første sig på de fleste steder nærmere til *A* end det sidste, og man kunde derfor let falde på at antage, at *AB* dannede en klasse for sig. Dette er dog af flere grunde utænkeligt. Vel indeholder *AB* særdeles hyppig det *rigtige*, hvor *W* er forvansket, men dette beviser ikke, at *A* og *B* er nærmere beslægtede end *A* og *W*, men kun, at *B* eller dets stamhåndskrifter er eller har været nöjagtigere afskrevne end *W* eller dets stamhåndskrifter. Större betydning har det, at *AB* på enkelte steder har en fælles *fejl*, hvor *W* har det rigtige. Således udelader *AB* ordet *elldi* i k. 1(5), hvor *W* utvivlsomt har den rigtige tekst[1]. Endvidere udelader *AB* i k. 4(3) ordet *þeirra*, som er bevaret i *W* og synes at være oprindeligt. I k. 9(2) synes *W* også at have bevaret et oprindeligt *í* foran *því at*, som de andre håndskrifter har udeladt. Endelig har *W*, som det synes, i k. 11(27) en oprindeligere ordstilling end *AB*, der stiller navnet *donatus* foran *telr*. Men alle disse fejl i *AB* er ikke andet end lette afskrivningsfejl, som ret vel kan tænkes at være opståede i bægge håndskrifter uafhængig af hinanden, og med hensyn til det første sted må det bemærkes, at *B* ikke blot som *A* udelader ordet *elldi*, men også det umiddelbart foregående *hofvðskæpnum*, som findes i *A*

[1] *Dette fremgår klart af sammenligning med k. 1(7), hvor* vindr, vǫtn *og* elldr *i alle håndskrifter anføres som eksempler på bevægelige ting, ganske som i k. 1(5).*

lige så vel som i *W.* Intet af disse steder indeholder således noget afgörende bevis for et nærmere slægtskab mellem *A* og *B* end mellem *A* og *W.* Derimod er der andre steder, som klart og tydelig viser, at *A* og *W* igennem et fælles moderhåndskrift må nedstamme fra det samme håndskrift som *B.* På enkelte steder indeholder *B* nemlig den rigtige tekst, hvor *AW* har en fælles fejl af en sådan beskaffenhed, at de to håndskrifter ikke kan tænkes at have begået den uafhængig af hinanden, men derimod må have nedarvet den fra en fælles original, som ikke ligger til grund for *B.* Således har *AW* i k. 2(14): *hver samstafa hæfir ok framflvtning annat hvart lina eða snarpa*, hvor *B* har den rigtige tekst: *Hver samstafa hefir [ok] annathvart i framflvtning linan anda· eða snarpan*[1]. Forvanskningen i *AB* beror öjensynlig på en bevidst forandring af den tekst, der foreligger i *B*, en forandring, som næppe kan tænkes at være foretaget paa samme måde af to selvstændige afskrivere[2]. Endnu mere afgörende er et andet sted, nemlig k. 9(5—6), hvor den orden, hvori talens dele behandles, er forvansket i *AW*, som omstiller disse to paragrafer, således at definitionen af *verbet* stilles foran definitionen af *pronominet*, hvilket både strider imod den orden, hvori *alle* håndskrifter umiddelbart i forvejen opregner disse talens dele, og imod Donat og imod *B*, der har den rigtige orden. Også i k. 1(11) har *B* det rigtige *skyn*, hvor *A* har det i denne forbindelse umulige *sœn*, som også synes at ligge til grund for *W*'s. læsemåde *likama*, der vistnok er at betragte som et uheldigt forsøg på at rette det uforståelige *sœn.* Endelig synes i k. 11(14) en læsemåde i *B* at ligge til grund for de afvigende læsemåder

[1] *Jeg har dog i udgaven beholdt* ok *fra AW samt i overensstemmelse med disse håndskrifter stillet* annat hvart *efter* framflvtning.

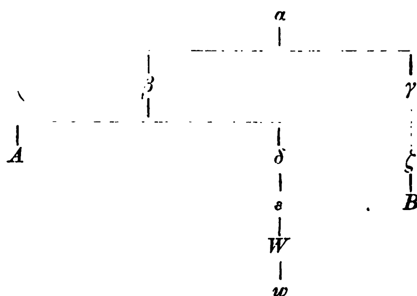
[2] *Jfr. de kritiske noter til dette sted.*

i *A* og *W*[1]. Det kan altså betragtes som fuldstændig sikkert, at *AW* gennem et fælles moderhåndskrift nedstammer fra den samme original som *B*, og den ovenfor omtalte hyppigere overensstemmelse mellem *A* og *B* end mellem *A* og *W* må således enten bero på, at *W* eller dets stamhåndskrifter er afskrevne med mindre nöjagtighed end *B* eller de håndskrifter, hvorfra det stammer, eller også — og vistnok snarest — på, at *W* gennem flere mellemled end *B* nedstammer fra den for alle håndskrifter fælles original og derved er blevet mest forvansket. *A* står således både ved alder og andre fortrin det oprindelige nærmest. Derfor stemmer det snart med *B*, snart med *W*. Disse to håndskrifter repræsenterer overleveringens yderpunkter, dog således at *W* har fjærnet sig mest fra det oprindelige. Derfor stemmer *A* hyppigere med *B* end med *W*, uagtet *A* og *W* i grunden er de nærmest beslægtede. Med den her fremsatte opfattelse af håndskrifternes indbyrdes forhold stemmer det godt, at *A*, som, når det enten har støtte i *B* eller i *W*, i regelen indeholder de bedste læsemåder, næsten altid har en fejl, når det står ene overfor bægge de andre håndskrifter. Når nemlig de håndskrifter, der har fjærnet sig mest fra det oprindelige, stemmer overens, men i øvrigt er uafhængige af hinanden, er det på forhånd sandsynligt, at deres læsemåde er rigtig. Således udelader *A* i k. 1(1) *um*, k. 1(8) *sem vinda gnyr eða vatna þytr eða reiðar þrumur, en sumt hlioð er greiniligt,* k. 1(14) *ær*, k. 1(15—16), k. 11(1) *i* foran *skalldskap*, k. 11(9) *hinn siðarsti*, k. 11(12) *verðr barbarismvs*, k. 11(17) *grein*, k. 11(19) *at kveðandi halldiz i balkar lagi.* K. 1(10) har det *tænging* i stedet for *hræring*, k. 2(3) *gætaz* for *gæraz*, k. 2(19) *framflvttrar* for *framflvtning*, k. 11(15) *her* for *hann*. På alle disse steder har *BW* det rigtige. Sjælden frembyder *A* en bedre læsemåde end *BW*, når disse stemmer overens, således

[1] *Jfr. de kritiske noter til dette sted.*

i k. 11(26), hvor *BW* har *œinn* i stedet for det første *i* og udelader det sidste *i*, men denne fejl er af en sådan beskaffenhed, at den let kan tænkes at være opstået uafhængig i bægge håndskrifter. I de partier af afhandlingen, som er overleverede i alle 3 håndskrifter, hænder det yderst sjælden, at alle håndskrifter har en fejl. Dog har de alle i k. 2(4) det urigtige *misiǫfnv* i stedet for *misiǫfn*, ligesom jeg også formoder, at Olaf har skrevet *brot* for *brott* i k. 11(14), samt at alle håndskrifter i k. 11(24) har en fejl, skönt ikke alle den samme[1]. At disse fejl har foreligget i det håndskrift, hvorfra alle de nu bevarede håndskrifter stammer, synes sikkert. Derimod lader det sig ikke afgöre, hvorvidt dette stamhåndskrift har været selve afhandlingens grundhåndskrift eller en afskrift deraf, da fejlene er af den natur, at de muligvis kan tilregnes en skødesløshed hos selve forfatteren.

Håndskrifternes slægtskabsforhold vil nærmere anskueliggöres ved følgende stamtavle. De græske bogstaver betegner tabte håndskrifter.

A stammer således i andet, *B* i tredje, *W* i fjærde led fra *α*, hvilket ganske godt stemmer med håndskrifternes forskellige grad af forvanskning, men naturligvis er det dog umuligt at afgöre, hvor mange led der bör indsættes henholdsvis mellem *δ* og *W* og *γ* og *B*.

[1] *Se den kritiske note til k. 11, linje 134.*

Hvor tidlig *B*-teksten er kommen i stand, lader sig selvfølgelig ikke afgöre; dog kan den ikke være ældre end γ.

Det er en selvfølge, at det her vundne resultat på ingen måde vil foregribe en fremtidig alt omfattende undersøgelse af de 3 håndskrifters indbyrdes forhold, der ikke blot tager hensyn til Afh. III, men også til andre afsnit, som alle disse håndskrifter har til fælles. Dog vil en sådan undersøgelse vel kunne modificere, men næppe væsenlig rokke det resultat, jeg her er kommen til.

Afh. IV *er kun overleveret i cod. Wormianus (W)*, hvor den begynder på håndskriftets s. 111, l. 18, i umiddelbar fortsættelse af Afh. III, og ender nederst på s. 119 i 32. linje. Af denne afhandling indeholder *W* en særdeles god tekst. Dog viser enkelte forvanskninger, navnlig i versene, at vi har en afskrift og ikke selve grundhåndskriftet for os.

---

6. Ældre udgaver.

Rask har fortjænesten af først at have udgivet de grammatiske afhandlinger i sin udgave af Sn. E. Stockholm 1818. Afh. III og Afh. IV findes der s. 297—353, hvor de trykkes ud i et, eftersom Rask ikke havde set, hvor Afh. III endte og Afh. IV begyndte, om han end havde lagt mærke til, at bægge ikke kunde være skrevne af den samme forfatter (jfr. Rasks fortale s. 6). Til sin udgave af disse to afhandlinger har Rask kun benyttet *W*, eller snarere en afskrift af denne membran, som han havde erhvervet på Island (fortalen s. 8). Udgavens tekst lader derfor meget tilbage at ønske.

Den næste udgave af de grammatiske afhandlinger blev besörget af *Svb. Egilsson* i hans udgave af Sn. E. Reykjavík 1848—1849. Afh. III optager i denne udgave s. 173—200, Afh. IV s. 200—212. Han har kendt og benyttet alle de tre ovenomtalte hovedhåndskrifter, *A*, *W* og *B*, men udgaven er dog uden varianter. De grammatiske afhandlinger skylder denne mand overordenlig meget. Han har ikke blot rigtig sondret imellem alle fire grammatiske afhandlinger, men også, så nöje som det overhovedet nu er muligt, bestemt deres affattelsestid. Desuden har han de störste fortjænester af afhandlingernes tekst, og hvad Afh. III angår, har han med sit skarpe kritiske blik rigtig indset, at *A* havde fortrinet fremfor de andre håndskrifter, og derfor har han i udgaven helt igennem fulgt dette håndskrift og kun udfyldt dets lakuner efter de andre håndskrifter. Af de udgaver, som hidtil har foreligget af Afh. III, indeholder derfor denne den bedste tekst. Dog har udgiveren ikke tilstrækkelig taget hensyn til de andre håndskrifter, ved hjælp af hvilke man på flere steder kan supplere og rette *A*.

Endelig er de grammatiske afhandlinger udgivne i den Arna-Magnæanske udgave af Sn. E. II, hvor Afh. III optager s. 62—189, Afh. IV s. 190—249. Endvidere indeholder samme bind, som allerede fremhævet, et bogstavret aftryk af *A* og *B*, dog uden at forkortelser er antydede. Disse aftryk er i det hele taget, som man kunde vænte det af den mand der besörgede dem, Jón Sigurðsson, tro og nöjagtige; dog har jeg i aftrykket af *A* opdaget enkelte fejl, som enten er trykfejl eller beror på fejllæsning. Udgaven af afhandlingernes tekst (s. 62—249) er besörget af Jón Sigurðsson og Svb. Egilsson i forening, således at det undertiden falder vanskeligt at afgöre i det enkelte, hvilken andel hver af disse lærde har i udgaven. Den latinske oversættelse med de dertil hørende noter og tolkningen af versene i III. bind skyldes dog Svb. Egilsson,

som også synes at have skrevet meget af de literaturhistoriske anmærkninger, der findes under teksten. Tekstkonstruktionen og de tekstkritiske noter, samt de under teksten anførte latinske parallelsteder skyldes derimod næsten udelukkende Jón Sigurðsson, der også har skrevet fortalen. Med hensyn til den tredje afhandlings tekst må denne udgave, der lægger W til grund, i forhold til Svb. Egilssons tidligere omtalte udgave kaldes et tilbageskridt. Et fortrin fremfor Svb. Egilssons udgave har denne derimod i de vedföjede varianter, som dog ikke altid anføres fuldstændig. Også sammenligningen med de latinske kilder betegner et stort fremskridt, skönt den væsenlig kun holder sig til hovedkilderne, Priscian og Donat, og dertil föjer enkelte paralleler fra Isidor, som i regelen ikke står det islandske nærmere end tilsvarende steder hos de to nævnte grammatikere. Dog er ikke en gang sammenligningen med Priscian fuldstændig. Jón Sigurðsson synes nemlig ikke at være bleven opmærksom på overensstemmelsen med Priscian, för end efter at udgavens s. 68 var sat; i det mindste begynder sammenligningen med Priscian først på s. 70, anm. 7, eller i Afh. III, k. 3(3) i stedet for i k. 1(13), ligesom også den bemærkning, som findes på s. 63, anm. 1, om den tredje afhandlings forhold til Priscian er så ubestemt og vaklende, at den ikke kan bero på virkeligt kendskab til Priscian[1]). Kilden til Afh. IV har Jón Sigurðsson ikke kendt, og derfor anføres kun få og lidet oplysende paralleler til denne afhandling.

---

[1] *Således er de udtryk, som på dette sted tillægges selve den islandske forfatter og bruges som bevis for, at han foruden Priscian har støttet sig til andre kilder — nemlig* sumir meistarar *(k. 4(4)) og* sumir menn *(k. 3(18)), ligefrem oversatte efter Priscian.*

7. Nærværende udgave.

Da Afh. III foreligger i flere selvstændige håndskrifter, Afh. IV derimod kun i et eneste, ér det en selvfølge, at min fremgangsmåde ved udgivelsen af disse to afhandlinger ikke har kunnet være den samme.

Hvad for det første *Afh. III* angår, er de principer, der har været ledende ved tekstbehandlingen, allerede antydede, ja til dels udtrykkelig fremhævede i det foregående. I de partier af afhandlingen, som haves i *A*, har jeg fulgt dette håndskrift, da det gennemgående har den bedste tekst, og jeg har valgt at give et bogstavret aftryk af håndskriftet, dog således at forkortelser er gengivne ved kursiv og fejl rettede[1]. Dog er ſ gengivet

[1] *Interlineære bogstaver har jeg overalt gengivet med kursiv, og det uden hensyn til om et sådant bogstav ene og alene betegner sig selv eller det optræder som forkortelsestegn, således at et eller flere bogstaver må suppleres. I sidste tilfælde gives altså de interlineære bogstaver med de samme typer som de supplerede. Således har jeg gengivet* þr *ved* þ*ar*, hº *ved* hon *o. s. v. Den modsatte fremgangsmåde, som nu sædvanlig følges i Tyskland, og til dels her i Norden, er at give de interlineære bogstaver med samme typer som de bogstaver, der står i linjen, de supplerede bogstaver derimod med kursiv. I følge denne fremgangsmåde udtrykkes* þr *ved* þar, hº *ved* hon, *o. s. v. Når jeg har valgt den første af disse fremgangsmåder, så er det fordi det forekommer mig, at den er mere hensigtsmæssig end den sidste og sjældnere end denne giver en kyndig læser anledning til tvivl om, hvad der virkelig står i håndskriftet. Således gör den af mig fulgte gengivelsesmåde forskel mellem forkortelserne* e̍ *og* ēī, *som den udtrykker henholdsvis ved* ei*gi og* e*igi, ligeledes skelner den mellem* h*on* = hº *og* h*on* = hō; *den modsatte fremgangsmåde gengiver derimod både* e̍ *og* ēī *ved* eigi, hº *og* hō *ved* hon. *Og når det interlineære bogstav ikke er forkortelsestegn, men ene og alene betegner sig selv, kan dette anskueliggöres ved den første fremgangsmåde og ikke ved den sidste. Dog må det indrömmes, at der også forekommer tilfælde, hvor denne sidste fremgangsmåde har fortrinet for den første. Det rigtigste*

ved s, ꝺ ved d, ꝛ ved r, ꜰ ved f, ᴛ ved t, ɴ ved ɴ, ᴍ ved ᴍ, ᴠ ved ᴠ. For *kk* har håndskriftet gennemgående et eget tegn, der synes at være en sammenslyngning af k og c; dette tegn gengives ved kc, men på nogle steder står ved en uagtsomhed kk for kc (k. 1, linje 31, k. 2, linje 15 og 28, k. 16, linje 3), hvilket bedes bemærket og undskyldt. Overalt, hvor jeg har afveget fra *A*, er dette antydet ved særlige typer og tillige bemærket i de kritiske noter. Dog har jeg, hvor et helt afsnit var udeladt i *A* og optaget efter de øvrige håndskrifter, ikke anset det for nødvendigt at udhæve dette ved særlige typer. Håndskriftets sidetal regnes fra begyndelsen af det ovenfor omtalte upaginerede læg, som indeholder Afh. III, og er trykt i randen ved begyndelsen af hver ny side, som betegnes ved ‖; en linjes begyndelse antydes ved en vertikal streg. Interpunktionen er tilföjet af udgiveren.

Jeg har bestræbt mig for at anføre *alle* ikke blot grafiske varianter fra de andre håndskrifter i de kritiske noter, som findes umiddelbart under teksten, og på alle punkter har jeg efter ævne søgt at veje deres afvigende læsemåder mod hinanden. De principer, jeg i denne henseende har fulgt, er allerede antydede i det foregående. Hvor alle håndskrifter stemmede overens, var det næsten aldrig nødvendigt at rette. Hvor *AW'* stod overfor *B* eller *AB* overfor *W*, indeholdt *A* i regelen den rigtige læsemåde. I de sjældnere tilfælde, hvor *BW* stod overfor *A*, fandt jeg derimod så godt som

vilde sikkert være at bruge tre slags typer, en for de bogstaver, som står i linjen, en anden for de interlineære bogstaver, en tredje for de bogstaver, som suppleres, eller også, når man vil lade sig nöje med to slags typer, at skelne mellem de interlineære bogstaver og dem, som står i linjen, ved at sætte de første i parentes, men give de bogstaver, som må suppleres, med kursiv, som Konr. Gíslason har gjort i sin mønsterværdige udgave af Elucidarius (se Ann. f. nord. Oldk. 1858, s. 83 fg.).

altid, at *B* var forvansket. Når alle håndskrifter afveg indbyrdes fra hinanden, fandt jeg i regelen den bedste læsemåde i *A*. Fra disse hovedregler for den kritiske behandling gives der dog enkelte undtagelser, af hvilke jeg i det foregående har fremhævet de vigtigste, lige som det også er en selvfølge, at denne metode kun kunde anvendes på de partier af afhandlingen, som fandtes i alle håndskrifter. I de partier, som kun er overleverede i *A W*, har *A* i regelen indeholdt de bedste læsemåder. I det afsnit (5.—9. k.), som alene findes i *B W*, har jeg lagt *W* til grund, ikke just fordi jeg anså *W* for bedre, men fordi det er fuldstændigere end *B*; naturligvis har jeg her som på andre steder nöjagtig vejet håndskrifternes læsemåder mod hinanden og ikke taget i betænkning at følge *B*, når jeg fandt, at dets læsemåde burde foretrækkes. Hvis jeg i dette afsnit havde fulgt *B*, men i øvrigt udfyldt *A*'s lakuner fra *W*, vilde teksten formentlig have fået et altfor broget udseende. I de partier, som således er udfyldte efter *W*, har jeg søgt at nærme mig til den retskrivning, som bruges i *A*, for at göre den så ensartet som muligt i hele afhandlingen. Dog er jeg mig bevidst, at jeg i denne min bestræbelse ikke altid har været konsekvent.

Af praktiske grunde har jeg beholdt den samme kapitelinddeling, som findes i den Arna-Magnæanske udgave, skönt jeg må indrömme, at den på flere steder hverken stemmer med håndskrifterne eller med en naturlig inddeling af stoffet. I de kritiske noter har jeg overalt bemærket, hvor håndskrifterne begynder et nyt kapitel, eller om den vedtagne kapitelinddeling stemmer med dem. Kapitlerne har jeg igen inddelt i paragrafer ved tal, som vil findes trykte inde i teksten i parentes. Denne paragrafinddeling har jeg brugt til henvisninger så vel i de paralleler fra den fremmede literatur, der er trykte umiddelbart under de kritiske noter, som i versfortolkningen og registrene og i nærværende indledning. Derimod henviser de tal, som findes i de kritiske noter,

til linjer i den trykte tekst, regnede fra begyndelsen af hvert kapitel.

Da *Afh. IV* kun findes i *W*, har jeg ved udgivelsen af denne afhandling i et og alt fulgt den samme fremgangsmåde som ved udgivelsen af Afh. III efter *W* (se ovenfor s. LVI). Kun har jeg rettet de fejl, som jeg blev opmærksom på, med tilföjet bemærkning om, hvad der står i håndskriftet. Den Arna-Magnæanske kapitelinddeling har jeg ment at burde beholde, skönt den ikke har støtte i håndskriftet. Heller ikke er det i overensstemmelse med håndskriftet, når alle kapitler i den trykte tekst optræder med svære initialer, da kun det første kapitel i håndskriftet har en sådan initial. I de kritiske noter har jeg overalt bemærket, hvor der findes plads åben til kapiteloverskrift. Herved vil læseren selv kunne bedömme, hvorvidt håndskriftets kapitelinddeling stemmer med den, som findes i den trykte tekst.

Prologen til de grammatiske afhandlinger i Sn. E., som nærmest slutter sig til de her udgivne afhandlinger, har jeg udgivet som 1. tillæg efter *W*, det eneste håndskrift, som indeholder den. Jeg har inddelt den i 3 kapitler, af hvilke det mellemste efter min mening er lånt fra Olafs ellers tabte indledning til Afh. III, som prologforfatteren har overarbejdet og på flere punkter forvansket. Ellers har jeg her fulgt den samme fremgangsmåde som med hensyn til Afh. IV.

Om *2. tillæg* har jeg allerede talt i det foregående. Det er aftrykt bogstavret efter membranbladet AM. 921, 4°, med angivelse af dets side- og linjetal. Den i den islandske oversættelse indskudte latinske grundtekst har jeg, for at udhæve den, givet med initialer, uagtet den i håndskriftet ikke i nogen henseende er udmærket fremfor den øvrige tekst. Forkortelser er kursiverede.

3. *tillæg* eller brudstykket af en ellers tabt skjaldepoetisk afhandling har jeg aftrykt efter *A*, det eneste håndskrift, som indeholder dette brudstykke.

Hvor afhandlingernes tekst var rettet af de tidligere udgivere, har jeg bemærket det i noterne ved at tilföje vedkommende udgivers forkortede navn i parentes (R. betegner Rask, Svb. E. Svb. Egilsson, J. S. Jón Sigurðsson).

Versene har jeg overalt trykt bogstavret med kursiverede forkortelser efter håndskrifterne på de steder, hvor de forekommer, uden at rette deres på flere steder åbenbart forvanskede tekst. Således vil man finde alle de vers, der forekommer i de her udgivne afsnit af håndskrifterne *A* og *W*, bogstavret aftrykte. Desværre har jeg ikke været i stand til at udgive de rigtignok ikke talrige vers som findes i det herhen hørende afsnit af *B*, da jeg, som alt bemærket, ikke har haft nogen afskrift af denne membran, der kunde lægges til grund for en sådan udgave, og håndskriftet ikke har været mig tilgængeligt under forarbejderne til udgaven. Jeg har derfor måttet nöjes med at notere dette håndskrifts varianter efter udgaven, den Arna-Magnæanske, Sn. E. II. bind, hvortil jeg i øvrigt tillader mig at henvise. I det vedföjede forsøg til tolkning af versene har jeg derimod efter ævne søgt at rette de fejl, som findes i versene, og forklare dem. Blandt de opgaver, som den nordiske filologi stiller til sine dyrkere, er versfortolkning overhovedet en af de vanskeligste, og i dette tilfælde forøges vanskeligheden yderligere derved, at versene i disse afhandlinger, navnlig i Afh. III, er en broget blanding af brudstykker, løsrevne fra deres sammenhæng, lånte fra alle mulige skjalde, tilhørende de forskelligste tider. Denne versenes aldersforskel lægger ikke blot store hindringer i vejen for deres tolkning, men den gör det også i höj grad vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at fremstille hvert enkelt vers i en form, som

i alle enkeltheder nöjagtig svarer til det sproghistoriske udviklingstrin, hvorpå verset i følge sin tid må antages at befinde sig. Man udsætter sig hvert öjeblik for at begå anakronismer, idet man er tilböjelig til enten at indsætte for gamle eller for nye former. I følelse af denne vanskelighed har jeg i versfortolkningen søgt at fremstille alle de skjaldevers, som måtte antages at være ældre end midten af 13. årh., med en ensartet retskrivning, som i det væsenlige nærmer sig til den, der bruges i de ældre islandske håndskrifter. Store betænkeligheder har jeg haft med hensyn til *u*-omlyden af *a*, *á*. Det rigtigste vilde sikkert være helt at udelukke *u*-omlyden af *a* fra de kvad, som er ældre end år 1100, men grænsen er vanskelig at fastsætte, og jeg har derfor valgt overalt at beholde den, hvor den er trængt igennem i det 13. århundrede, undtagen hvor verset fordrede en uomlydt form. Derimod har jeg, i overensstemmelse med de sproglige mindesmærker fra det 13. århundredes sidste halvdel og med den sædvanlige retskrivning, *ikke* gennemført *u*-omlyden af *á*, medmindre verset krævede en omlydt form [1]. De vers, som er yngre end midten af 13. årh., har jeg søgt at give med en retskrivning, der nærmer sig til den, der bruges i samtidige håndskrifter, og navnlig har jeg i de vers, som efter min mening er digtede af forf. til Afh. IV, sluttet mig nær til den retskrivning, der bruges i *W*, da dette håndskrift ikke ligger særdeles fjærnt fra den fjærde afhandlings grundhåndskrift.

Hvad behandlingen og tolkningen af versene angår, er det en selvfølge, at jeg har søgt at føre mig tidligere fortolkeres arbejder til nytte. Blandt de tidligere udgivere har Svb. Egilsson störst fortjæneste af versene i de her udgivne afhandlinger, som han både har behandlet

[1] *I islandsk synes* u-*omlyden af* á *tidligere at være trængt igennem end* u-*omlyden af* a. *Jfr. Konr. Gíslason: Om helrim &c. s. 10 fg. og s. 41—42.*

i sammenhæng i den Arna-Magnæanske udgave af Sn. E. III. bind og enkeltvis i Lex. poet. og andre steder. Også Konr. Gíslason har i sine epokegörende værker over den islandske skjaldepoesi med den ham egne grundighed og geniale skarpsindighed behandlet flere af de i disse afhandlinger forekommende vers. Derimod har desværre Jón Þorkelsson kun behandlet få af disse vers i de af ham offenliggjorte skrifter. Men har jeg således kun på få steder kunnet drage umiddelbar nytte af hans skrifter, skylder jeg hans mundtlige meddelelser så meget desto mere. Med en aldrig svigtende beredvillighed har denne grundige kender af skjaldepoesien givet mig alle de oplysninger, jeg søgte hos ham, og tillige stillet sin righoldige bogsamling til min disposition. Hvor en rettelse eller tolkning ligefrem skyldes ham, har jeg overalt bemærket det i versfortolkningen. Men desuden er der mange steder, hvor en mundtlig underholdning med ham først har givet mig stødet til en, som jeg håber, rigtigere opfattelse af det pågældende vers. For al ydet bistand bevidner jeg ham derfor min hjærteligste tak. G. Vigfussons og F. Y. Powells Corpus poeticum og Wisén's Carmina Norroena har jeg desværre ikke kunnet benytte ved versfortolkningen.

Hvad sammenligningen med de fremmede kilder angår, håber jeg, at denne udgave vil befindes at betegne et fremskridt i forhold til de tidligere udgaver, navnlig dog med hensyn til Afh. IV, hvis kilde her første gang er påvist. Dog står der i denne henseende sikkert endnu en del tilbage at göre, idet jeg ikke har været i stand til at påvise kilden til alle de steder, som dog utvivlsomt er grundede på fremmede kilder. Til min undskyldning må tjæne, at jeg kun en ganske kort tid har haft adgang til et större bibliotek, idet udgavens forarbejder for största delen er gjorte her i Reykjavik, hvor samlingerne i denne henseende er meget ufuldstændige. Alexanders Doktrinale kender jeg kun gennem den trykte udgave, Leipzig 1506, og citater hos Charles

Thurot i hans ofte anførte værk. Den trykte udgaves tekst er temmelig dårlig, og navnlig er kommentaren i höj grad forvansket ved sene tilsætninger. Denne udgave betegnes i noterne til Afh. IV ved *D*, kommentaren dertil i samme udgave ved *Dk*. Ebrards Græcismus kender jeg — bortset fra citater hos Charles Thurot — kun gennem en udgave *sine anno et loco*, som findes på det store kongelige bibliotek i København. Denne udgave betegnes ved *G*, kommentaren i samme udgave ved *Gk*. Fra de latinske hovedkilder har jeg anført alt, hvad der kunde tjene til at belyse den islandske tekst. Paralleler fra andre middelalderlige eller latinske kilder har jeg kun anført, hvor de enten sluttede sig til et sted i den islandske tekst, som ikke havde noget tilsvarende i hovedkilden, eller også på en eller anden måde lå det islandske nærmere end denne. Derimod har jeg ikke anset det for nødvendigt at anføre paralleler fra andre forfattere, når de enten væsenlig stemmede overens med hovedkilden eller måtte antages at ligge det islandske fjærnere end denne.

D Dk G Gk

Ved bogens slutning vil man finde et register, der omfatter ordfortegnelse, runetegn og personnavne. Ved udarbejdelsen af ordfortegnelsen har jeg haft stor nytte af Möbius's fortræffelige glossar til hans udgave af Háttatal, som jeg hyppig har ladet mig nöje med at henvise til. I ordfortegnelsen er optagne alle de grammatiske betegnelser, som forekommer i de to afhandlinger og tillæggene, samt desuden adskillige andre ord, som det af forskellige grunde forekom mig ønskeligt at medtage. Da udtryk som »rómversk tunga«, »norrœnt mál« strejfer ind på det grammatiske, har jeg optaget folkenavne i ordfortegnelsen, og disse har trukket stedsnavnene med. I ordfortegnelsen vil man også finde de kvadnavne, som forekommer i afhandlingerne. De grammatisk-rhetoriske figurers græske eller latinske navne har jeg overalt givet i den form, jeg forefandt i de islandske håndskrifter, selv om den ikke var korrekt, da det netop er af

interesse at se, hvorvidt den måde, hvorpå de skrives i det islandske, stemmer med den middelalderlige skrivemåde.

Skönt största delen af Afh. III og hele Afh. IV efter nutidens begreber snarere er af rhetorisk end af grammatisk indhold, har jeg dog for nemheds skyld og i overensstemmelse med den middelalderlige sprogbrug både på titelbladet og andre steder kaldt dem for »grammatiske« afhandlinger.

För end jeg slutter, tillader jeg mig at udtale en hjærtelig tak til min ven og landsmand cand. mag. *Guðmundur Þorláksson,* som har læst første korrektur på nærværende arbejde, men fremfor alle til bibliotekar ved den Arna-Magnæanske samling, dr. *Kr. Kålund,* som i øvrigt har påtaget sig det besværlige og tidsspildende korrekturarbejde og med trofast venskab ydet mig sin kyndige hjælp under hele arbejdet.

Flere uoverensstemmelser og sikkert også nogle unöjagtigheder eller end også fejl vil uden tvivl for den sagkyndige læser røbe, at denne udgave er udgiverens første. Men en velvillig læser vil også netop heri se en undskyldning. Navnlig må jeg beklage, at jeg ikke altid har været konsekvent med hensyn til sammenskrivning eller adskillelse af ord og orddele, idet jeg ikke sjælden for at lette dechifreringen har tilföjet en bindestreg, hvor en sådan ikke findes i håndskriftet, og måske ikke altid ved en tilföjet bemærkning fremhævet de i denne henseende tvivlsomme tilfælde. Undertiden kan det også for enkelte bogstavers vedkommende være vanskeligt at afgöre, hvor vidt håndskriftet har en initial eller ikke, og jeg er bange for, at enkelte uoverensstemmelser i denne henseende har indsneget sig. Forkortelsesmærket ⁷, som sædvanlig betegner *er*, har jeg i ordet sam*an*hlaðn*ar* (Afh. III, k. 15, linje 96) og i svndrdreg*in* (Afh. III, k. 15, linje 118) uden tilföjet bemærkning i overensstemmelse med sammenhængen gengivet henholdsvis ved *ar* og *in*. Flere af disse eller lignende uoverensstemmelser

vilde måske være blevne fjærnede under trykningen, hvis udgiveren personlig havde været i stand til at læse korrektur på sit arbejde, hvorimod en stedfortræder netop i sådanne til dels tvivlsomme tilfælde ikke vover at rette. Trods al anvendt omhu har der indsneget sig en ikke ubetydelig mængde trykfejl, som, for så vidt de er bemærkede, vil findes opførte på en rettelseliste, og bedes rettede, inden bogen bruges.

Under forarbejderne til udgaven her i Reykjavik har jeg kun haft adgang til de herværende bogsamlinger, som i flere henseender er ufuldstændige og navnlig ikke er godt forsynede med de arbejder henhørende til den nordiske filologi, som i den senere tid er udkomne udenfor Norden. Forhåbenlig vil man i betragtning heraf undskylde, om jeg enten i denne indledning eller i noterne til udgavens tekst eller i versfortolkningen eller i registret skulde have overset et eller andet arbejde, hvortil der burde være taget hensyn. Særlig beklager jeg, at E. Mogks undersøgelser over Gylfaginning slet ikke og K. Müllenhoffs Deutsche altertumskunde V, 1. ikke, för end det var for sent, har været mig tilgængelige. Jeg benytter lejligheden til at bemærke, at jeg, ligesom disse lærde, er af den mening, at Upsalahåndskriftet i det hele taget indeholder en bedre tekst af Afh. II end cod. Wormianus, hvilket også til dels fremgår af, hvad jeg ovenfor har skrevet om denne afhandling.

8. Efterskrift.

Ved nærmere granskning af versene i Afh. IV er enkelte spörsmål vedrørende denne afhandling blevne mig noget klarere end för. Således har jeg opdaget, at verset i k. 4, W. s. 112_{12}, *„Framan unnu gram gunnar“*, uden al tvivl sigter til samtidige danske forhold fra den

såkaldte mellemregerings tid og altså må være digtet i tiden fra 1332—1340, efter al sandsynlighed nærmere ved 1340 end ved 1332. Afhandlingen kan da umulig være ældre end 1332. Da der imidlertid er en til vished grænsende sandsynlighed for, at verset er samtidigt med afhandlingen og skyldes selve forfatteren, er det også mere end sandsynligt, at afhandlingen ikke er yngre end 1340 og efter al sandsynlighed stammer fra dette eller fra de nærmest foregående år. I øvrigt henviser jeg til min tolkning af det omtalte vers. For det andet er jeg kommen til det resultat, at forfatterens eksempler, i en betydelig större udstrækning end jeg oprindelig havde trot, er lavede af ham selv. I det enkelte stiller forholdet sig således: Af de 62 skjaldevers eller brudstykker af skjaldevers, som afhandlingen anfører, er utvivlsomt 36 og desuden efter al sandsynlighed 11[1] digtede af ham selv. I henhold hertil bör min udtalelse angående forfatterens kendskab til skjaldeliteraturen modificeres en del, men i samme forhold stiger han i betydning som skjald. Til sine vers vælger han med forkærlighed et kirkeligt eller opbyggeligt stof og røber derved den gejstlige. Dog behandler han også hyppig historiske æmner, lånte enten fra den tidligere norske historie, hvori han synes at have været godt bevandret, eller fra den samtidige islandske, norske eller danske historie. Enkelte gange vælger han også et sagnhistorisk stof. I behandlingen af disse historiske og sagnhistoriske æmner viser han en del slægtskab med Rögnvald jarls Háttalykill, hvilket digt han derfor synes at have kendt. Endelig er der nogle vers af dette almindelige ubestemte indhold, som er så ejendommeligt for selvlavede grammatiske eksempler; i regelen er da verset enten en ligefrem oversættelse af Doktrinalets tilsvarende latinske eksempel, eller også har dette givet den islandske forfatter ideen til hans eksempel. Igennem flere af forfatterens vers går

[1] *Til disse regner jeg verset i k. 24 (W. s. 118$_{17}$); se nedenfor.*

der en moraliserende tone, og i nogle af dem mærker man en temmelig pessimistisk livsanskuelse. Også dette tyder på, at han har været gejstlig, og den måde, hvorpå han i et tilfælde har bearbejdet et ham foreliggende eksempel fra Doktrinalet, synes at røbe munken (se min tolkning af verset i k. 17, W. s. 116_{24}). Han anfører et vers af Heiðarvíga saga og knytter dertil en bemærkning, som viser, at han har været bekendt med denne sagas indhold (k. 2, W. s. 111_{23}). Dette kunde tale for, at forfatteren har levet eller opholdt sig i Húnavatns þing, samt at han, hvis han har været munk, snarest har hørt til Tingøre kloster. Alle disse antydninger passer bedst på abbed Bergr Sokkason, og der er stor sandsynlighed for, at Svb. Egilssons gisning, at han er forfatteren, har truffet det rette. Bergr var en tid lang, inden han blev prior, munk i Tingøre kloster[1]. Han var en mand med de alsidige interesser, som afhandlingen forudsætter, uddannet i biskop Laurentius' skole. Laurentius' saga siger om ham: „*Varð hann hinn fremsti klerkr, söngari harðla sæmiligr ok mælskumaðr mikill, svo at hann setti saman sögubækr heilagra manna í norrænu máli með mikilli snild*"[2], og på et andet sted: „*Var hann formentr maðr umfram flesta menn þá á Íslandi um klerkdóm, letr, söng ok málsnild; samansetti hann margar heilagra manna sögur í norrænu, sem birtast mun ok auðsýnast, meðan þetta land er bygt*"[3]. Laurentius udnævnte ham i året 1322 til prior og 3 år senere til abbed over Tværå kloster. Denne værdighed beholdt han, indtil han i året 1334 nedlagde den, som det hedder i de islandske annaler, „*fyrir lítillætis sakir*". I året 1345 blev han igen af biskop Ormr Ásláksson indsat i sin forrige værdighed, og den måde, hvorpå de islandske annaler beretter dette,

[1] *Bisk. I, s. 832_9 = 891_{21}.*
[2] *Bisk. anf. st.*
[3] *Bisk. I, s. 850_{20}.*

tyder på, at grunden til hans tidligere abdikation i 1334 ikke har været *„litillæti“*, men en eller anden graverende embedsforseelse[1]. Da han på dette sidste sted kaldes for *bróðir*, er vi deraf berettigede til at slutte, at han i mellemtiden har opholdt sig som munk i et eller andet kloster, måske snarest i sit gamle kloster, Tingøre, da opholdet på Tværå under de for hånden værende omstændigheder måtte være pinligt for ham og desuden kunde tænkes at indvirke uheldig på hans klosterbrødre. I denne fornedrelsens tid har han sikkert givet sig af med literære arbejder; der kan således næppe være tvivl om, at han i denne tid har oversat sin Nikolaus saga; i forordet til denne saga skriver han: *„Ollum guds vinum ok sinum, þeim sem þenna bækling sia eda heyra, sendir brodir Bergr Sockason kvediu guds ok sina. Medr þvi at ek klerklauss madr dirfiz at giora sva mikinn hlut fyrir bænastad nockurra manna at snara lifssogu hins sæla Nicholai erki byskups helldr fullari, en adr finnz skrifud i fornum bokum, er ek bidiandi litillatliga þa menn, sem þetta verk eru heyrandi ok vel skiliandi, at þeir þyrmi minni fafrædi* o. s. v.[2]. Her kalder han sig altså selv for *„brodir“*, ligesom han kaldes i Annalerne, og der kan næppe være tvivl om, at han ved *„klerklauss madr“* sigter til tabet af sin abbedværdighed. Nikolaus s. er således utvivlsomt skreven mellem 1334 og 1345. Forordet ender med en bön til læseren om at formane alle til at læse Ave Maria for forfatterens sjæl. En lignende bön genfinder vi i slutningen af Michaels saga, hvor han også navngiver sig som *„bróðir Sokkason“*[3]. Rimeligvis stammer også denne saga fra samme tid. Det er et mærkeligt sammentræf, at Afh. 4 netop også må være forfattet i samme tidsrum. Det er i höj grad

[1] *Ísl. ann. til 1345:* Gefinn aptr heiðr sinn ok ábótavald bróður Bergi ok forráð at Munkaþverá.

[2] *Hms. II, s.* 49_{14}.

[3] *Hms. I, s.* 713_{7}.

sandsynligt, at man i denne tid har søgt at drage nytte af Bergs omfattende kundskaber ved at bruge ham som klosterlærer, og at denne virksomhed har givet ham ligesom Olaf stødet til grammatisk forfattervirksomhed. Foruden de to omtalte legendebearbejdelser, som uden al tvivl skyldes Bergr, er det af de ovenfor anførte steder sandsynligt, at flere legendariske sagaer er affattede af ham. Men han havde også interesse for hjemlige sagaer, og navnlig tillægger Bergsbogen (cod. Holm. Nr. 1 folio) ham udtrykkelig oversættelsen af den redaktion af Ólafs s. Tryggv., som findes i dette håndskrift[1]. Han må altså antages at have været godt bevandret i den norske kongesaga ligesom forfatteren til Afh. IV. Dertil kommer, at Bergr, som vi erfarer af Arngrims Guðmundardrápa v. 42—46, Bisk. II, s. 197—198, var skjald. Af dette sted kan man slutte, at Bergr har digtet en Guðmundardrápa, som Arngrim omtaler med stor ros. Han optager endogså, som han udtrykkelig bemærker, en del af denne tidligere Guðmundardrápa's indhold i sit kvad. Mærkelig nok findes der i dette stykke af Arngrims drapa, som altså efter hans udtrykkelige vidnesbyrd er grundet på Bergs kvad, en påfaldende parallel med et af de vers i Afh. IV, som utvivlsomt skyldes selve forfatteren. I drapaens 43. vers tillægges de tre dyder *(„kraptar þrennir")*, tro, håb og kærlighed, biskop Gudmund, netop de samme, som i Afh. IV, k. 26, *W.* s. 119_{21} deles imellem de 3 patriarker. Denne overensstemmelse er næppe tilfældig. Endvidere sammenlignes biskop Gudmund i det efter Berg optagne stykke af drapaen med et cedertræ. Denne allegori, og endnu mere den måde hvorpå den udføres, minder i höj grad om flere steder i Afh. IV (f. eks. k. 5 slutn., k. 10 og navnlig hele k. 22). Af disse grunde forekommer det mig i höj grad sandsynligt, at Bergr Sokkason virkelig er forfatter til Afh. IV. Bergs dødsår

[1] *Arwidssons katalog s. 1.*

er ikke ganske sikkert. Finnr Jónsson bemærker, at han forgæves har søgt det[1]. Derimod henfører Espolin uvist efter hvilken kilde Bergs død til året 1350[2].

I min tolkning af verset i Afh. IV k. 24 (*W.* s. 118_{27}) har jeg anset det for ikke usandsynligt, at håndskriftet Nr. 2368, 4°, i den gl. kgl. saml. havde ret i at tillægge Einarr Skúlason det omtalte vers. De oplysninger, jeg senere har fået fra cand. mag. G. Þorláksson angående dette håndskrift og den sammenhæng, i hvilken verset der forekommer, har bragt mig til at tvivle om denne angivelses værd. I følge G. Þorlákssons meddelelse stammer håndskriftet fra den første halvdel af 17. årh. Det indeholder det meste af Gylfaginning og en stor del af Skálda, og synes at være en værdiløs kompilation efter flere håndskrifter. Under *sólarkenningar* på håndskriftets 123.—124. side finder man følgende stykke:

»Suo kuad Skule Þorsteinsson: Glens bedia wedur Gydiu, gudblyd J we sydan liós kiemur gott med gejslum, grán setur ofañ mána. jtem Baal Beita Borgar, Jtem heims loge, sveimar.

Figura:

Tueir hluter eru so bundner og samþycker, ad þad ma seigazt ad añar giore, þad er annar giorer á þa lund sem tunga er kollud samþyck hiartanu, eda sol og tungl. So kuad Einar Skula son:

Máne skyn af mæðu
molldar hófz wm follder
alla stund medan endist
æui landz ok sævar.
veit eg fielaga fliotum
frónz pryde vel þióna
þeim vita ei ytar
audid lyfz nie dauda.

---

[1] *Hist. eccl. IV, s. 45.*

[2] *Íslands Árbækr I, s. 81. Jfr. Sn. E. II, s. 191, noten under teksten; Sn. E. Reykjavík 1848—1849, s. 251; Sturl. Oxf. Prolegg. s. CXXXVI.*

Hier er tunglinu kentt embætti solarinnar, ad skyna Jafnliga a Jórdina, fyrer þui ad þad hefur ecki liós af sialfu sier, helldur af soline, og er doktt þeim meigin, sem fra heñe horfer, en albiart, þad ad heñe horfer

Sæ konga heite
Atle, fróde, ale, Game« *o. s. v.*

Det samme stykke, dog med udeladelse af ordene »Figura — Einar Skulason«, har jeg fundet blandt *sólarkenningar* i et lignende papirhåndskrift af Sn. E., skrevet af Pétur Jónsson í Skáleyjum († 1753) og nu tilhørende bonden Sighvatur Grímsson. Som man ser optager Nr. 2368 næsten hele det 24. kap. af Afh. IV, idet dog begyndelsen og slutningen er udeladte. Forud for dette stykke af Afh. IV går først et halvvers af Skúli Þorsteinsson, der skal tjæne som eksempel på solomskrivningen *Glens beðja,* derpå indledede ved *item* de to omskrivninger *bál beita borgar* og *heims loge,* som er hentede fra Einarr Skúlasons vers: *Hvarge er beita borgar* og bægge af kompilatoren öjensynlig anses for at være solomskrivninger[1]. Kilden til dette stykke er Sn. E. I, s. 330_5 (jfr. II, s. 317_{21} og 530_{21}), hvor man finder først Skules og umiddelbart derefter Einars vers, bægge anførte som eksempler på solomskrivninger. Når man nu lægger mærke til, at Nr. 2368 **ikke nævner** Einarr som digter af det vers, hvori de af håndskriftet anførte kendinger *(beita borgar bál* og *heims (vafr-) logi)* står, medens det i det umiddelbart påfølgende stykke af Afh. IV **indskyder den samme skjalds navn** foran verset *Máni skínn* &c., så ligger det nær at antage, at kompilatoren enten vilkårlig eller ved en uagtsomhed har overført Einars navn fra det første eksempel til det sidste. Jeg kan derfor ikke tillægge dette vidnes-

[1] *At han har kunnet antage beita borgar bál for en solomskrivning, viser hans mangelfulde forståelse af det pågældende vers og ringe indsigt i skjaldepoesien.*

byrd om, at det omtalte vers er digtet af Einarr, den mindste vægt, og om man end ikke i verset kan påvise nogen form, der strider imod, at det kunde stamme fra 12. årh., så indeholder det på den anden side heller ingen form, som gör det nødvendigt at antage det for ældre end det 14. årh. Analogien med andre vers i Afh. IV taler for, at det er samtidigt med afhandlingen og digtet af dens forfatter.

Første afhandling,

bogstavret efter

Codex Wormianus.

I ꝼleſtū londū ſetıa mn̄ a bækr an̄at tueggıa þan̄ ꝼroðleık er þar ıñanlðz | heꝼ gıoꝛz ę þan̄ an̄an er mıñıſamlıgaztr þıkk þo at an̄arſ ſta[ðar haꝼı h]elðꝛ | gıoꝛz ę lǫg ſın ſetıa mn̄ abækr hvr þıoð a ſína tvngu Ęn̄ aꝼ þvı at tvngvrn | eru [v] lıkar hvr an̄arı . þær þegar er óꝛ æıñı ⁊ hıñı ſomv tvngu haꝼa gengıðz ę græınz þa | þarꝼ vlıka ſtaꝼı í at haꝼa en̄ æ ena ſǫmv alla ıǫllū Sem æ rıta grıkk latınv ſtoꝼum | gırzkvna ⁊ æ latínv mn̄ gırzkū ſtoꝼū latínv ne en̄ hellðꝛ ebreſk mn̄ ebreſkvna hvar- | kí gırzkv ſtoꝼū ne latínv hellðꝛ rıtar ſínū ſtoꝼū hvr þıoð ſına tvngu. Hverega | tvngv er maðꝛ ſk rıta an̄arrar tvngu ſtǫꝼv þa vðꝛ ſvmra ſtaꝼa vant aꝼ þı at æıgı | ꝼıñz þ hlıoð ı tunguñe ſem ſtaꝼn haꝼa þr er aꝼ ganga. Ęn̄ þo rıta enſk

---

Begyndelsesbogstavet (I) *er aldrig blevet skrevet.* [1] lonðum] *snarest sål. og ikke* lanðum, *som det hidtil er blevet læst.* ſetıa] *først skr.* ſmn, *men rettet af skriveren selv.* lðz] *måske rettere* ꝉðz. [3] [ðar haꝼı h], *heraf ses i hdskr. kun de nederste dele af* ðar, *lidt mere af* h. [4] því] þ *er beskadiget.* [5] tungvrn] t *og* rn *besk. bortrevet.* [v] *bortrevet.* [9] hellðꝛ] h *beskad.* e *bortrevet.* [9] ebreſk] *det første bogstav bortrevet,* b *beskad.* [11] tvngu] n *ses ikke.* rıta] *ses ikke.* an̄arrar] *af det sidste* a *ses kun den sidste del.* [12] ſtaꝼa] a (2) *ses ikke.* æıgı] *det sidste* ı *ses ikke.* [13] tunguñe] *af sidste* n *er kun den øverste del samt stregen tilbage,* e *er bortrevet.*

m̄n enskv | na latınv ſtǫ́ꝼū ǫllū þm er rettræð vða ı enſkvn̄ı.en þar er þꝛ vın̄az æ t þa haꝼa | þꝛ vıð aðꝛa ſtaꝼı ſva marga ⁊ þeſſkonar ſē þarꝼ en hına taka þꝛ oꝛ er æ erv | rett ræð í malí þ̄ra. Nu ept þ̄ra ðæmū allz v erv̄ æın̄ar tvngu þo at gıoꝛz haꝼı mıǫk | on̄vr tveggıa ę nakkvað bááðar t þeſſ at hægra vðı at rıta ⁊ leſa ſem nv tıðız ok | a þeſſv ꝉðı bęðí lǫ́g ⁊ ættvíſı ę þyðıngar helgar ę ſva þav hín ſpaklegu ꝼræðí er | arı þoꝛgılſ ſon heꝼ a bǫkr ſett aꝼ ſkynſamlegv vıtı þa heꝼ ek ⁊ rıtað oſſ ıſlenðíngv̄ | ſtaꝼroꝼ bęðı latınv ſtoꝼū ǫllū þm er m þottí gegna t værſ mælſ vel ſva at rett | ræð mættí vða ⁊ þm oðꝛū er m þottí ı þvrꝼa at vera en oꝛ uarv tekn þr er æ | gegna atkvæðū værrar tvngv. Or eru tekn ſamhlıoðenðꝛ nokkvr oꝛ latınv ſtaꝼ- | roꝼí en̄ nokkvr ı gıorꝼ raððar ſtaꝼ en̄ ǫngv oꝛ tekn en̄ ı gıoꝛꝼ mıǒg marg þt váár | tunga heꝼ ꝼleſta alla hlıoðſ ę raððar Nv aꝼ þı at ſamhlíoðenðꝛ megu ekkí | máál ę atkvœðí gıoꝛa æın vıð ſık æ ſva at þr megı naꝼn haꝼa æn raððar ſtaꝼí Ǝn̄ | að raððar ſtaꝼnu æınū ſıer hvıū ma kueða ſem ħ heıt ⁊ að ħm kueðꝛ í | huıu maalí ⁊ þr

---

[3] ſē þarꝼ] *afskr. har først skr.* latınv ſtǫꝼū, *som han (?) både har streget over og sat punkter under, og så skr. de to ord over dem.* [4] malí] *accenten utydelig.* [8] hın] *först skr.* hın̄ (d. e. hánum) *men strax rettet til* hın *ved udstregning, tildels ufuldstændig.* [12] en] *först skr.* er *og så rett. til* en. [13] Or] *rettet fra* Oc. [15] mıǒg] ǒ *ser omtrent ud som* ó. [20] ſem ħ heıt]

ba ſva tıgn aꝼ ſamhlıoðondū ſem almættí aꝼ halꝼmættí. þa he | ꝼı ek því ꝼyʀí ſetta þa bæðı í ſtaꝼ roꝼı ⁊ ı vmræðu h̀ nv Vıð þa hlıoð ſtaꝼí.v. | er aðꝛ voꝛu ı latínv ſtaꝼroꝼí.a e í o v.þar heꝼı ek v̂ gıoꝛꝼa þeſſa ſtaꝼí ꝼıoꝛa è | her erv rítǹ nv.ǫ ę ø y. ǫ heꝼ lykkíu aꝼ ae en hrıngıñ aꝼ oe þt ħ er aꝼ þra hlío | ðí tveggía ſaman blanðıñ kueðıñ míñr opnū muñí eñ a.en meıʀ eñ o.ę er rítíñ | m; lykkíu áſ eñ m; ollū vextí eſ ſem ħ er aꝼ þm tueím ſamꝼellðꝛ míñr opnū mvn- | ní en á en meıʀ eñ e.ø ħ er aꝼ hlıoðí eſ ⁊ oſ ꝼellðꝛ ſaman mıñr opnū mvñí kve | ðíñ en ę ⁊ meıʀ eñ o ęnða rıtıñ aꝼ því m; kvıſtí er ⁊ með oſenſ hríng.Y er aꝼ | roððu ıſ ⁊ vſ goꝛr at æíñí rǫððu kueðıñ mıñr opnu mvñí eñ í ⁊ meíʀ en v.⁊ ſk | aꝼ því ena ꝼyʀí kvıſl aꝼ hǫꝼuð ſtaꝼſ ve ſem
S. 85. aðꝛ è þm ı ſtaꝼ roꝼı ſkıpat Nu ma || verða at þuí at nokkuʀ ſvarı ſva ek ma ꝼull vel leſa ðanſka tvngv þo að la | tínv ſtoꝼū rettū ſe rıtað ma ek þo at lıkínðū ráða hue kveða ſk þo að æ̂ ſe allì ſtaꝼ̀ rett ræðer ı því er ek leſ rækı ek æ̂ hvart þv rítr ø þitt eða a eða ę y ⁊ u | ęñ ek ſuara s.(tt) eıgı er þ runaña koſtr þo at þv leſer vel eða rað̀ vel að lıkınðū | þar ſem runar vıſa o ſkyrt. Hellðꝛ er það þıñ koſtr enða er þa æ̂ ǫꝛvænt at þæy | gı leſa ek vel eða míñ makí eꝼ ſa ꝼıñz ę ráða ek vel

---

skr. 2 gange, men sidste g. overstregede, vist i senere tid. [17] rettū] *af de 4 første bogstaver ses kun den øverste del.* [22] það] *først skr.* þan.

at lıkínðū t́ hv̀ſ enſ retta ꝼæ | ra ſk eꝼ ꝼlere uega ma ꝼæra tıl rettz eñ æıñ ueg þ ſem a æıñveg er þo rıtað ⁊ æ | ſkẏrt a kveðıt. ⁊ ſk geta t́ ſem þv letz þ vel kvña. Eñ þo að aller mætte nakkvað | rett oꝛ gıoꝛa þa er þo víſ von at þæygı vılí aller t́ æınſ ꝼæra eꝼ malí ſkıp̀t allra he | llðz ı logū enða tel ek þık þa æ haꝼa vel ſvarað er þv lætr æ þvrꝼa ı varv mælí þ | ſa nív raððar ſtaꝼí. a ǫ e ę ı o ø u ẏ. allra helldz eꝼ ek klẏꝼ oꝛ þeſſum nív ſex gꝛeí- | ner enſ ꝼıoꝛða tıgar þær er ſítt mæl gıoꝛí hv̀r eꝼ glǫgt erv ſkılðar. Nv mvn ek þeſſa ſtaꝼí ǽtta. allz æíngí gꝛeín er eñ í gíðꝛ a meðal eña ſǫmv tveggıa ſamhlíoða ſetıa | ſıtt ſıñ hv̀n. eñ ſẏna ⁊ dæmí geꝼa hve ſıtt mal gıoꝛí hv̀r þꝛa vıð eña ſǫmv ſtaꝼa | ꝼvlltíng ıeñ ſama ſtað ſettr. hv̀r ſem añaʀ ⁊ a þañ veg ſva geꝼa dæmí oꝼ allan | þeña beklıng a meða eña lıkvztv gꝛeína þꝛa er a ſtoꝼvnv v̀ða gıoꝛvar. Sar ſǫr ſer | ſær ſoꝛ ſør ſvr ſẏr. Sár veıttí maðꝛ m̀ æítt ſǫr moꝛg veıtta ek hm. Soꝛ goðıñ ſór | eín ſøren. Sur eru augu ſẏr ſlık ðuga betr en ſprẏngí ẏr. En nv elr hv̀r þeſſa ſta | ꝼa nív añan ſtaꝼ vnð ſér eꝼ h v̀ðꝛ í neꝼ kueðıñ enða verðꝛ ſv græın ſva ſkẏr að | hon ma ⁊ malı ſkıpta ſem ek ſẏní h nv ept ⁊ ſete pvnct

[1] flere] er *vist rettet fra* u. [15] dæmí] *skr. 2 gange, det sidste udstr. i nyere tid.* [16] meða] *sål. hdskr.* [18] ſór] *kan mulig også læses* ſør. [22] h́] *utydeligt* h̀.

ꝼ oꝼan þa er íneꝼ eru | kueðn̄ . har har rǫ ro þel þel ꝼęr ꝼer ıſa iſa oꝛar orar øra øŕa þvat þvat | ſýna ſýna. Hár uex a kvíkendum eñ hæ̅r er ꝼıſkr. Rǫ er æıtt tre vr ſegl víðum | eñ rǫ er hýrnıng húſſ. þel er a hneꝼa bunðnv̄ ę hlvtr ꝼellðar eñ þel er ſmíðartol | añat er ꝥ er ſauðꝛıñ heıt ꝼęr eñ añað ꝥ er h̄ ꝼær lambſ I ſæ̋ ſkýıa ðeılld þa er v | komu̅ í íſa. Ǫrar eru u rækt orar. Spakt skyllðí hıð ellzta barn þvı at hıð | ellra ma øra hıð øra. Þar vartu at er ꝼıaðꝛ kılæðít þvat þrıggıa ſyna auſtr mun ek | þer ſyna . Nv vðꝛ þta allt ſaman raððar ſtaꝼ-aña a á ǫ ǫ e e ę ę ı i o o ø ø | u u y y Ꞓn þo að ek rıta æ ꝼleırí raððar ſtaꝼi eñ raððnar ꝼvnꞇvz ı voꝛv ma- | lí atıan gıoꝛvar oꝛ ꝼım̄ latınv roððv̄ þa er þo gott að rıta ꝥ að er greın eñ æ | raððar ſtoꝼu̅ bæðí þm er æ̋ðꝛ uoꝛu ı ſtaꝼroꝼı ⁊ þm oðꝛu er nv erv ı gıoꝛꝼ gꝛeın | ſv er malı ſkıꝼt hvart ſtaꝼr er langr ę ſkam̄r ſem gꝛıkk rıta ı ǫðꝛu lıkneſkí | langan ſtaꝼ eñ ı ǫðꝛu ſkāman.
S. 86. Sva rıta þꝛ e ſkaman. ε en ſva langan || ſem ſıa ſtaꝼr er H þañveg o ſkāmañ. Ꞓñ þañ veg langan ω ı þa gꝛæın vıl ek eñ ſyna ꝥt hon ſkıpt malı ⁊ ıaꝼnt ſem hınar ꝼyʀí ⁊ ınkıa ena | longv m; ſtrykı ꝼ hínv̄ ſkōmv̄:

---

[9] kılæðít] *sål. hdskr.* [10] þer] *sål. hdskr. for blot* ꝥ *eller* þer. [12] rıta] *sål. hdskr.* ſkāmañ] *Derefter er skrevet* en þañ veg, *men streget ud igjen.* ω] *det græske* ω. [21] ⁊ ınkıa] *her er et hul i hdskr., så at* ⁊ *ses ikke og heller ikke den*

Sar ꝼár ramr rámr ǫl ǫl vǫn vǫn ſeþv | ſéðv. ꝼramer ꝼrá mer ver vęr vęnez vǽnez vil víl miña míña goð góð | móna mona goðręðı goðręðí mǫndí mǫndı ðvra ðv́ra . rvnar rv́nar | ꝼlytr ꝼlýtr bꝛyna bꝛýna. Sar heít ſkıp eñ ꝼǽr nokkvrſkonar nauð. ʀāmr | er ſterkr maðꝛ eñ rǽmr eñ hǽſe. Ǫl heıt ðꝛykkr eñ ól er banð. Tvngan er ma | lınv uǫn eñ að tȣñvnv̄ er bıtzınſ vón Seþv hve vel þr ſeðu e ꝼ ſav̄ꝼǫꝛñı | reðu. Mıok erv þꝛ m̄n ꝼram er æ ſkāmaz að taka mína konv ꝼ mer. Sva | er moꝛg vıð ver ſıñ vér at varla oꝼ ſér hon aꝼ h̄m ner. Venız æ goðꝛ maðꝛ | því þo að vændꝛ maðꝛ vęníz goðum konv̄. Dvl vętt ⁊ vıl at lına mvní | erꝼıðı ⁊ víl Hvglan mañ vıl ek miña hvgðꝛa erenða míña Sv kona gǫꝼg | goð er ſıalꝼ e góð. Mona mín móna kveðꝛ bníð v mık gıoꝛa vít hıóna. Vel | lıkvðv goðręðı goðręðí. Þat erv goðar árar ſē ſkallð q ð ʀętt kañ ræðı ſlıta | ræſıs heʀ oꝛ vrı. leka mvndí hvſıt eꝼ æ mvndí ſmíðꝛıñ Eꝼ geſtrıñ kveðꝛ ðvra | þa ſkylldí æ bonðıñ ðvra. Rvnar heıta gellt eñ rvnar mælſtaꝼ. Seþv hve ꝼlo- | tıñ ꝼlytr e ſękarlıñ ꝼlytr. Styrı m þarꝼ byreñ bꝛýña eñ ſa e navtunv̄ ſk | bꝛyña. Nu eꝼ nokkvr þeſſa

---

nederste del af m; *hullet strækker sig ned til den følgende linie, saa at den øverste del af* ſeþv *er borte.* ſtrykı] ı *rettet fra* v. [5] ſkıp] *først skr.* heıt *og så korrigeret ved en delvis radering;* ` *tydeligt.*

greina .vı. enſ ꝼıoꝛða tıg ma s níðꝛ ꝼalla at allðꝛe- |
þvrꝼí ı varv malí þa ſkıotvmz ek yꝼ ſem víſ von er ę
s eꝼ ꝼleírí ꝼınnaz | ı manzenſ rǫððu. 𝔈n þ er gott að
víta ſē ꝼyʀ v getıð e s kveðꝛ að hvıv raððar | ſtaꝼ ı
hvıv malí ſem h heıt ı ſtaꝼrófí nema þa e h haꝼn
ſınv eðlí ⁊ h ma hellðꝛ | þa ſamhlıoðandı heíta en raððar
ſtaꝼr. þ vðꝛ þa e h er ſtaꝼaðꝛ v añan raððar ſt. | ſem
h erv nokkvr ðæmí nv. auſtr ıarn eır. ıvr æyr vín.
Nv e æ øꝛvænt að | ſvá ſvarí nokkvʀ m. þar e oꝛð at
þv rıt þar ę. er ꝼleſt m̄n rıta í þa e h vðꝛ | ꝼ ſam-
hlıoðanða ſettr ſē nv e ſkamt ꝼ þuí e þv rítað earn þar
ſē ek munða | ıarn ríta eða s ı mǫꝛgv ſtǫðv ǫðꝛv. þa
ſvara ek s. þu heꝼ þar rett ꝼvn̄dıt ⁊ | þo æ allz getıð
þeſſ er þ ma ek kynlega þıkkıa rıtað haꝼa ⁊ þo haꝼa
ek ꝼ ǫn̄koſt | ſva rıtað ı ꝼleſtū ſtǫðū. Eꝼ ek gða añat
mal ſē þar værı ꝼvll þǫꝛꝼ ⁊ ęren eꝼní t er | kıęnſka
værí oꝼ þ t hvra ſtaꝼa hvr oꝛð hafa eðlı ę. a hvıa lvnð
hvıa ſtaꝼı ſkyll- | ðı ſaman ſtaꝼa þa værı ſv bok ǫn̄vr
ǫll ⁊ mıkklv meírí ⁊ ma ek aꝼ þvı æ þ mal | nv mæla
ıñan ı þſu en þo mvn ek nokkvrv̄ oꝛðū ſvara v þta
hıð æína oꝛð er | þv ſkorað hellðz í ꝼ þı at þ hlıoð e
S. 87. ſamhlíoðandıñ heꝼ ę. ſa raððar ſtaꝼr || er ı hs ſtað er
ſettr ⁊ ſtaꝼaðꝛ v añan raððar ſtaꝼ e æ auð ſkılıð þt
lıtıð vðꝛ ⁊ vıð | blandıt nęr ę groeð v raððar ſtaꝼ þañ
e v er ſtaꝼat. þa er þeſſ leıtanda hvr s ꝼın- | nē v
kveðıt hıð ſama oꝛð að ſa raððar ſtaꝼr ſe ꝼ oðꝛū raððar

ſtaꝼ ſkılıñ ⁊ gıoꝛı ſí-| na ſam ſtǫꝼon hváʀ e optaz er v ſtaꝼaðꝛ s at æína ſamſtǫꝼon gıoꝛa bað. Skallð e-| rv hoꝼvnðar allrar ryñí ꝫ. maalſ greınar ſē ſmıð málſ græína ꝫ lǫgm̄n laga. Ɛn þeſ-| ſa lvnð kvað æıñ þ̄ra ꝫ þeſſv lıkt. Hoꝼðv hart oꝼ kraꝼð hıllðꝛ ox v þ ſkıllð gang | en gamler ſprvngv gvñþgſ earnhrıngar. Nv þo að kveðanðın skýllðí ħ ſ́ at flıta | æína ſā ſtǫꝼv ı ſvnðr ⁊ gíǫꝛa tvær vr. t́ þeſſ at kveðanðí hallðız í hættí þa rak· hañ | þo æıngí navðꝛ t́ þeſſ at ſkıpta ſtǫꝼvnv̄ ⁊ haꝼa e.ꝼ ı eꝼ hellðꝛ ættí í at va en e þo | at m lıtız æ at því. Ɛñ eꝼ nokkvʀ vðꝛ s æínmaall ꝫ hıa máll at ħ mæler a mot s moꝛgv̄ | m̄m ſkýnſǫmv̄ ſem bæðı letuz ſıalꝼ kveða þt̄a orð aðꝛ ek rıtaða þ ⁊ ſva hæyra aðꝛa ᛘ | kveða ſem nv er rıtað ⁊ þv lætr í ſkv kueða eñ æ e þo at þ oꝛð ſe ı tvær ſāſtǫꝼvr | ðeıllt. þa vıl ek haꝼa aaſtraað katoníſ þ er ħ reð ſyní ſínv̄ ı vſv̄. Cont uerboſ oſ no | lı contenðe uerb̄. Sermo ðat cc̄tıſ anımí ſapıa paucíſ. þ er s að ſkılıa. hırð æ þv að | þræta v maal-róꝼſm̄n Malróꝼ e geꝼıt mǫꝛgv̄ en ſpekín ꝼā. Nv lyk ek h vm ræðv | raððar ſtaꝼaña eñ ek leíta v eꝼ guð loꝼar at ræða nakkvat v̄ ſamhlıoðenðꝛ. | J naꝼní ſamhlıoðanða hvſ ſem æínſ e nokkvr raððar ſtaꝼr þt hvarkı neꝼn þav nǫꝼn | ne ǫñvr eıngı eꝼ þr nıota æ raððar ſtaꝼa ſem

---

[6] earn-] *W. har* éärn, *men accenten og prikkerne er vist tilsatte i senere tid.* [16] ſínv̄] n *rettet fra* r.

ꝼyʀ var ſagt. Nv þo að þ hlıoð eða | at kvæðí ẻ ſamhlıoðendꝛ haꝼa megí vʳla ꜹtt ſaman að kveða enda ſe þo navðꝛ at ſkı-|lıa hvat þr ſtoða ímálínv enda ſtoðı eıngí þra þ allt ímálínv ſe naꝼn hs ẻ tıl ſē rað-|ðar ſtaꝼner gıǫꝛa þa mvn ek s haga naꝼní hv̉s þra er aðꝛ haꝼðı æ s naꝼn t̉ at þa ſk̇ | aꝼ naꝼnínv ſkılía hvat ħ ſtoðar ı malínv þo að aðꝛ ſkılí æ ſkal þ at kvæðí hverſ | þra ı hv̉ív malı vera ſem þa lıꝼ̉ naꝼnſınſ ept̉ er oꝛ er tekın̄ raððar ſtaꝼr oꝛ naꝼní-|nv ∵ b.ð.g.h.p t.þr ſtaꝼ̉ haꝼa aꝼ því mundang mıkıt æínſ ſtaꝼſ at kvæðí at all-|ðꝛí ma tva ſamhlıoðendꝛ enſ ſama lvtar ſetía í æını̄ ſam ſtoꝼvn ꝼ̉ raððar ſtaꝼın̄. | f.l.m.n.r.ſ.þr ſtaꝼ̉ megv haꝼa tveggıa ſamhlıoðanda atkvæðí hv̉r æın̄ eꝼ ſua | mıǫk vıll at kveða ſva ſē hv̉r þra er ept̉ raððar ſtaꝼın̄ v̉ðꝛ ſettr ſē þar b̉ꝛ vítní ẻ v̉ neꝼnu þa m; s mıkklv atkvæðí ſe mvndī v̉ eꝼ s ſkyllðı rıta noꝼn þꝛa. eꝼꝼ. ell. emm | enn err eſſ. Ma ⁊ mın̄ka atkvæðı þra þo at þr ſtandı ept̉ raððar ſt. í ſa̋ſtǫꝼon ⁊ ſe ſva | neꝼnðꝛ ſē þeſſa koſtar værí rítın noꝼn þꝛa. ef. el. em. en. er. eſ. ſem ek læt þa s heıta alla | ⁊ allðꝛí haꝼa meıʀ en̄ æınſ ſtaꝼſ at kvæðí hv̉n hvart ſē þꝛ ſtanda ꝼ̉ raððar ſt. í ſaſtoꝼvn | ǫ. ept̉. nema

---

[3] ſkı-|lıa] *bindestregen udgår fra* ı*-ets øverste del.* [12] megv] v *ser næsten ud som* o; *afskr. synes først at have skrevet et urigtigt bogstav, og så rettet dette.* [13] *efter* æın̄ *er et bogstav udraderet.*

þarſ ek rít ſamhlıoðanða hvngı e ek rıt m; veʀtí hǫꝼvðſ ſtaꝼſınſ.enða || ſtandí ħ ept raððar ſtaꝼeñ ı ſam ſtǫꝼvn S. 88
þa læt ek þañ æíñ íarteína eaꝼn mík ſe þar | værí tveır eínſkon ⁊ enſ ſama kon rıtn t þeſſ at rıt vðı míña ⁊ ſkıota ⁊ bok ꝼell | ðꝛíugara. Nv þarſ þꝛ ſtaꝼ ero e raððar ſt.heꝼ ept ı naꝼnınv ſe erv . b . c . ð . g . p . t | ⁊ af þı oꝼ æykr æ at kvęðı naꝼnſ hvſ þꝛa þa ſkıptı ek þar hoꝼvð ſtaꝼſınſ naꝼní ⁊ | ſet ek þa raðð ſt.ꝼyʀ t þeſſ at avkaz megí atkvæðı þꝛa s ı naꝼnınv ſe añarſſtaðar | ſko þr ımalínv ıarteına. Sk nv hvr ſahlıoðandı ıamık ſıtt atkvęðı leggıa t lagſ v | raðð ſt þañ e ínaꝼní ħs e ſem ħ ſk haꝼa v hvngı añaʀa e ħ vðꝛ ſtaꝼaðꝛ í hvıv ma-|lí.Eñ ꝼ þvı nv at ſvm ſahlıoðendꝛ haꝼa ſın lıkneſkí ⁊ naꝼn ⁊ ıarteín en ſvm haꝼa | hoꝼuðſtaꝼſ lıkneſki ⁊ naꝼn ⁊ ıarteín en ſvm haꝼa hǫꝼvðſtaꝼſ lıkneſkí ⁊ ſkıpat ſtǫ-|ꝼu ſvmra ı naꝼní ⁊ auk at kvæðı bæðı naꝼnſ ⁊ ıarteín en ſvm hallða lıkneſkı ſınv | ⁊ e þo mıñkat atkvæðı naꝼnſ þra ⁊ ıarteın ſv e þr ſko haꝼa í málínv ſk þrı lık | e ı naꝼnínv vða þa ſk nv ſyna leíta bæðı lıkneſkí þꝛa ⁊ s noꝼn ꝼ oꝼan rıtín at yꝼ

þ megí nv allt ſaman líta er aðꝛ v ſvndꝛ lavſlega vm rętt | be ebb . che.ecc.ðe.eð
ef.eff.ge.egg.eng.ha.Ha.el.ell.em.emm.en.enn.pe.epp | b . B . c . k . ð . ł
f . F . g . G . ǫ . h . H . l . L . m . ɱ . n . N . p . P | er.eʀ ef.eff.t.T.x.X

þ. Sa staꝼr e h er rıtíñ.C. er latínv mn ꝼleſt kalla ce

---

[2] ſtǫꝼvn] v *ser omtr. ud som* ö. [5] ðꝛíugara] *accenten utydelig.* [22] eʀ] e *rettet fra* ı

ꝭ hafa ꝼ tva ſtafí ꝼ.t.ꝭ.ſ. | þa e þr stafa h v e.ę.í þot þr ſtafı h vıð a.ę.o.eða v ſē k.ſē ſva ſtafa ſkot þañ | ſtaꝼ v alla raððar ſtafí ı latınv ꝭ kalla che.h læt ek ꝭ che heıta ı oꝛu ſtafrofí ꝭ ſtafa | ek s v. alla raðð ſt. ſe.k.eða q.en þa tek ek ẏr ſtafrofí baða ꝭ læt ek þña æín.c.ꝼyr | hvarn hıña ꝭ s ꝼ ſıalfan ſık allz þr hofðu aðꝛ aller æıtt hlıoð ı ſtǫðū ę. ıarteın. Ēn | ꝼ þvı at.c.heꝼ eñ ſama vǫxt hvt ſē h er hofuð ſtafr rıtíñ ę æ allra hellðz e ek rít | þa hofuð ſtafí ſtæʀı eñ aðra í rítí e æ ſtanða ı vſ vıþhafí ꝭ ſko tva ſtafı earteína | ꝭ þa rıt ek ꝼ hs hofuð ſtaꝼ þña ſt.k.ꝼ því at þa hefr h ſıñ voxt þot nakkvat læ-|gız v. er ꝭ æ all ꝼıartek t þeſſ vaxt hm allz ſa ſtafr ſtenðꝛ í grıkſkv ꝭ heıt kaþpa | ꝭ ıarteın.ẋẋ.í tǫlv þar eñ h ſk h ı malı varv ſtanða ꝼ cc. ſe aðꝛ eñ ſmærí hǫfuð ſtaꝼ | ıarteına tva ſtafí ımalí . Ma h ꝭ ı tǫlv vᴀʀí ıarteına . cc . tıræð ſē . cc . tvav ı latınv. | aðꝛ h værí ꝼ tua ſtafí ſettr ꝭ h het che þa hafðı h eꝼt e.en.c.ínafní ſınv.en nv ſkıptí | h ꝭ hafı e ꝼyrſt í nafnínv ꝭ heítí ekk enða ſıtı v ſogoꝛt. þ n er ſtenðꝛ ꝼ g hıð næſta í | æıñı ſam ſtǫꝼv þ er mıñr ı neꝼ kveðıt en meıʀ ı kvkr eñ ǫñoꝛ.n.aꝼ þvı at þ tekr vıð-|v blanð nakkvat aꝼ g nv gıoꝛí ek þm aꝼ þı vín veıtt ſāfar sın ꝭ gıoꝛı ek æíñ ſtaꝼ aꝼ | baðū þañz ek

---

[2] þot *synes at være rettet fra* þvı. [9] ſtæʀı] *over dette ord står* ſm (= sem) *tydelig senere tilsat.*

kalla ęng ⁊ ritk a þſa lvnð ꝗ.ħ læt ek iarteina æíñ ſē hina tva s at allt | ſe eítt hvt·þv rítr hringr ę. hriꝗr nema þ er rit míña er ſtaꝼ erv ꝼærí hvarki heꝼi ek || S. 89 bꝛugðit vexti ne naꝼní a h. þt ħ ma hvarki vaxa ne þvra ne a æingí veg ſkapaz | i ſinv atkvæði .x.ẏ.z ⁊ þꝛa ſtaꝼa ma þarnaz eꝼ vill i varv malí þt æingi e æinka iar-| teín þꝛā allz þꝛ erv ꝼ þa æína ſtaꝼí haꝼð er aðꝛ erv i ſtaꝼroꝼí ſum ꝼ tva ſē x.z.⁊ eða | er ꝼ ꝼleiri vðꝛ ſtvnðv̄. Eñ ſvm ꝼ æiñ ſē y eða ſtunðū x ħ er ſamſettr i latínv aꝼ c | ⁊ ſ.ħ vil ek haꝼa s ſamſettan i voꝛv malí ⁊ ekki ſiñ lata ħ hoꝼuð ſtaꝼ va þt ħ vðꝛ | allðregí ꝼ c.tvau ne ſ.tvav ⁊ æ i viphaꝼí vſ ne oꝛðz ne ſāſtęꝼvñar. y ħ er grickſkr | ſtaꝼr ⁊ heit þar vi eñ latinv m̄n haꝼa ħ ꝼ i ok i grikſkv̄ oꝛðū að æínſ þo eꝼ ſkynſā-|liga er ritað ⁊ þarꝼ ħ aꝼ því æ ħ i vara tvngv nema maðꝛ vilí ſetia ħ ꝼ v þa er ħ | vðꝛ ſtaꝼaðꝛ v añan raððar ſtaꝼ ⁊ haꝼðꝛ ꝼ ſamhlioðanða.er þo lata ek aꝼ nv at rí-|ta ħ þt ek ſélca v þeſſ meirí þoꝛꝼ ꝼvlltíngſ en oðꝛū rað ſtoꝼū þa er þꝛ vða ꝼ ſāhlio-|ðenðꝛ ſett.z ħ er ſamſettr aꝼ ðeleth ebreſkv̄ ſtaꝼ e heit ſaðe s ritnv̄ ꝗ ⁊ ſettr e ꝼ ð ⁊ | aꝼ þm oðꝛū e heit ſaðe ⁊ er s riteñ.ꝗ ⁊ er ꝼ eſ i latinv ſettr allz ħ ſialꝼr e ebꝛeſkr | ſtaꝼr e þo ſe ħ i latinv ſtaꝼróꝼí ⁊ haꝼðꝛ.þt ebreſk oꝛð vaða opt i latinvñi. ħm viſa | ek hellðꝛ oꝛ varv malí.⁊ ſtaꝼroꝼí þt þo vða ꝼ

---

[20] e heit ſade] *er overstreget af selve afskr.*

navzẏnıa ſak ꝼleırı ſtaꝼ ı þar eñ | ellegar vıllða ek haꝼa. vıl ek hellðꝛ rıta þm env̄ ꝼā̄ ſıñvm e þarꝼ ð ⁊ ſ allz ħ er | oꝼvallt ı oꝛv ınalí aꝼ ð ſamſettr ꞇ.ſ.en ekkí ſıñ aꝼ ð ⁊ ſ . ·,· ⁊ er hellðꝛ ſa ſtǫꝼon | eñ ſtaꝼ ⁊ ero ſtaꝼað ſaman e ⁊ t ı latınv.eñ e ꞇ þ.ı oꝛu malí eꝼ haꝼa ſkẏllðí eñ ek | heꝼı ħ ſem ſızt ı oꝛv malí ꞇ ſtaꝼroꝼí þt allðregı vðꝛ ſu ſā̄ſtǫꝼvn s ı oꝛv malí æín | ſaman at æ ſtanðí ı þrı hıñı ſǫmu ſamſtoꝼvn nalcuaʀ ſamhlıoðanðı ꝼ e.et.| Tıtull heꝼ eñ ekkí eðlí t ſtaꝼſ eñ ħ er þo t skẏndıꝗar rıtz ꞇ mıñkvn ſettr ꝼ ẏmſa | ſtaꝼí aðꝛa . ſtvndv̄ ꝼ æıñ en ſtvnðū ꝼ ꝼleírí.Set ek ħ optaz ꝼ m.eða ſtvnðv̄ ꝼ en eða | ꝼ er ſamſtǫꝼon . þañ e er vaxıñ. kanka ek t þeſſ meırí ræð en lıtıl bınðı hvr m; | títlí ſe t ꝼẏnðılıgt ꞇ auðſkıllekt þıkk . Tıtvll heꝼ þo nokkvra ıarteín t naꝼnſ þeſſ | e ħ a þo at ħ megı æ s mkıa aꝼ naꝼní ſem aðꝛa ſtaꝼí.Tıtan heıt ſol en þaðan | aꝼ er mınkat þ naꝼn e tıtuluſ e a latınv.tıtvll kveðū v þ er ſe lıtıl ſol ſe þt ſua | ſem ſol lẏs þarſ aðr v mẏrkt þa lẏs s tıtvll bok eꝼ ꝼ er rıtıñ eða oꝛð eꝼ ẏꝼ e ſettr . ¦ Staꝼ þañ er ꝼleſt mn kalla þoꝛn.þañ kalla ek aꝼ því hellðꝛ the at þa er þ atkvæ-|ðı ħs ı hvív malí ſem ept lıꝼ náꝼnſınſ er ẏr er tekıñ raðð ſt oꝛ naꝼní ħs ſe alla he-|ꝼı ek ſā̄hlıoðenðꝛ ſamða ı þ mk nv ſe ek reıt ſnema ı þra vmræðv.ſk þ

[21]náꝼnſınſ] *accenten er utydelig og stammer måske ikke fra afskr.*

ſtanda ꝼyʀı | ı ſtaꝼ roꝼí eñ tıtvll þo at ek haꝼa sıðaʀ v ræðu vm ħ þt ħ er ſıðarſt ı ꝼvndıñ . eñ | aꝼ þı ꝼyʀ vm tıtvl at ħ var aðꝛ ı ſtaꝼroꝼı ⁊ ek let ħ þm ꝼylgıa ı vmræðv er ħm | lık þarnaz ſína ıarteín . hoꝼvð ſtaꝼ theſenſ rıt ek hvgı nema ı vſ vıþhaꝼı þt ħs || at kuæðı ma æ S. 90 æxla þot ħ ſtandı ept raðð ſt . ı ſamſtǫꝼon . Nv þo að ek haꝼa | mıǫk ſkyndılega mællt vm hoꝼvð ſtaꝼaña rıt þꝛa er ꝼ tva ſk æıñ va þa kalla | ek æ rangt ne ılla rıtað þo að hın tveír ſe þar helldꝛ rıtn e hvgı e hoꝼvð ſtaꝼr | er þo vılıa ek helldꝛ æıñ ſtaꝼ ríta þar ſem bæðı ſtoðar ıamnmık æıñ ⁊ tva t þes | ſe ek ſagða að rıt vðı míña ⁊ ſkıotara ⁊ bokꝼell ðꝛíugara . Eñ þ væıt ek æ hvat | þa ſk að haꝼa eꝼ s ılla vðꝛ at eñ hǫgz nokkvʀ í ⁊ mæler s þar ſem þv rıtr he-|ꝼuð ſtaꝼ æıñ kveðꝛ ħ eꝼ ħ rǫðꝛ þ eða ſamhlıoðendꝛ tva æınſkonar ſamꝼellða ı eín-|ní ⁊ eñı ſomv ſamſtǫꝼv ſeg þv . þar vıl ek hvarkí ríta ſamhlíoðendr tva ne heꝼuð | ſtaꝼ æíñ tıl þes að auka atkvæðít ne eñ helldꝛ þañ ſe æ ſe hoꝼuð ſtaꝼr t þeſſ | at mıñka helldꝛ rıt ek æíñ enſ ſama konar enſ ſama ıaꝼnan ⁊ æ hoꝼuð ſtaꝼ ne-|ma ı vıþ haꝼí oꝛðz ⁊ vſ ⁊ qveðı s mıok e lítt að hvívm ſem ek ræð ſıðan. eða æ | rækí ek að ek kveða ıaꝼnmíǫk at ǫllv hvað þa ſk

[14] he-|*bindestregen står over* e. [21] qveðı | ı *har en underlig form, idet det synes at være skrevet sammen med* ð, *kan dog næppe læses anderledes.*

að hafa kvað ek . hvað þa | nema ſyna hm s ſkyr dæmí þra græína er ħ ſkílr engvar aðr vera að þa þikkız | ħ of ſæıñ vða t að mæla ſealfr a mot s ⁊ vða fyRí að bragðí að þr er ella mvn-|ðv fıfla ħ ⁊ kalla ſem værí ſpakara ef þegðí. Nv erv h þav dæmí e braða fangſ | fvndvz þr. eñ ſıðan nokkvrv hoſlegaR t mælſ færð ⁊ ſkılníngar. Vbe VBe ſekr | ſekkr. hǫðv. hǫðv. afarar aFarar þagat. þaGað. ǫl. oL. frame. fraMe. vına. viña | krapa. krapa. hver. hveR. fvſ. fvs. ſkıot. ſkıott. Vbe. þ erv tvav nofn tveggía | bok ſtafa. eñ VBe þ er æínſ manz æíttnafn ſekr e ſkogar m. eñ ſekkr e í læt. hǫ | ðo þa er hǫlga trǫll ðo. eñ hæyrðí t hoððv þa er þoR bar hvereñ. Betra e hvív | fyR þagað eñ añaR hafí þaGað. Eıgí erv ǫl ǫll að æínv. Mærí þıkk ſtyrı mañ-|zínſ framí en þeſſ er þılıurnar bygg frāmı. Sa e meſtr gvðſ vına er meſt vıll t | víNa. Vaða opt t kkıv krapa þo að þar fai leıð kraþpa. hvr kona ⁊ karlm | ſkyllðv þeſſ fvſ ſem guð er fvs. þa mvnv þav t goðra vka ſkíot ⁊ hafa | guðſ hyllı ſkıott. Nv vm þañ mañ er rita vıll ę. nema að varv malı rıtıð. an | nað tveggía helg þyðıngar ę lǫg eðr att vıſı eða s hvegı e m vıll ſkynſamlegha | nytſemí a bok nema ęðr keña enda ſe ħ s lıtıl lætr ı froðleıkſ æſtıñí að ħ vılı ne-|ma lıtla ſkynſemí hellðr en ǫngva þa er ameðal vðr enar meırí. þa

---

[16] *mellem* þ *og* o (þo), s *og* þ (fus þa) *er der en rift i pergamentet, der har været der før det blev beskrevet.* [18] skal *herefter står et overstreget* fvſ.

leſe ħ þetta | kapıttm vanꝺlega . ⁊ bæti ſem ımǫ:gū ſtoꝺv̄ mvn þvrꝼa ⁊ mete vıðleıtni mına | en várkẏñe v kıænſkv . haꝼı ſtaꝼ roꝼ þta è h̀ er æꝺ: rıtað vñz ħ ꝼær þ er | ħm lıkar betr . ꜳ ȧ ǫ ǫ̇ e ė ę ę̇ ı i o ȯ ø ø̇ u u̇ y ẏ . b ʙ c ꝁ . d ꝺ . ſ . ꜰ . g ɢ . ꝗ h l ʟ | m . ꟺ . n . ꞥ . p . ᴘ . r ʀ . ſ s . t . ᴛ ꝫ . þ . ~ ꝰ ꝭ – ʻ .

I. Afhandling.

Restitueret text

og

oversættelse.

De mindre tal til venstre for texten henviser til siderne i det diplomatariske aftryk; af tallene til höjre angiver de större kapitlerne, de mindre i klammer siderne i den Arna-Magnæanske udgave.

1. Í fleſtō lǫndō ſętıa męɴ á bǿcr ᴀɴat tuęɢɪa þᴀɴ fróþleıc, 1.[10]
ef þar ɪɴanlandſ hęf̀ gǫrdſc, eþa þᴀɴ ᴀɴan, eſ mɪɴe-
ſamlegaſtr þýkc̀, þóᴛ ᴀɴarſ ſta*þar hafe h*ęldr gǫrdſc;
eþa lǫ́g ſín ſętıa mę́ɴ á bǿcr, huęr þeóþ á ſína tuŋo. en
af þuí at tuŋornar ero *o*glícar huęr ᴀɴᴀʀᴇ, þę́r. þegarſ
ýr ᴇɪɴᴇ oc ᴇɴᴇ ſǫmo tuŋo hafa gęŋedſc eþa greındſc, [12]
þá þarf óglíca ſtafe í at hafa, en eıge ena ſǫmo ᴀʟa í
ǫʟō, ſem eıge ríta grıkc̀ latínoſtǫfom gırdſcona oc eıge
látínomęɴ gırdſcō ſtǫfō látíno, né ᴇɴ hęldr ebreſc̀ męɴ
ebreſcona huártce gırdſcō ſtǫfō né látíno, hęldr rítr
ſínō ſtǫfō huęr þeóþ ſína tuŋo.

I de fleste lande optegner man enten de mærkelige begivenheder, som er foregåede der i landet, eller hvad andet man ansér for mest mindeværdigt, om det end har tildraget sig andensteds; eller man optegner sine love, hvert folk på sit sprog. Men eftersom sprogene er indbyrdes forskellige, så snart de har udskilt sig fra eller spaltet sig ud af ét og samme (grund)sprog, så må man anvende forskellige bogstaver i dem, og ikke ganske de samme i dem alle, ligesom Grækerne ikke skriver Græsk med latinske bogstaver, og Latinerne ikke Latin med græske bogstaver, og Hebræerne ikke heller Hebraisk hverken med græske eller latinske bogstaver; men hvert folk skriver sit sprog med sine egne bogstaver.

Huęrega tuŋo eſ maþr ſcal rita anarar tuŋo ſtǫfō, þa uþr ſumra .ſtafa uant, af þui at eige fiNdſc þat hleoþ i tuŋoNe, ſem ſtafn hafa, þeir eſ af gaŋa; en
2. þo rita enſc męN enſcona latinoſtǫfō, ǫLō þeim eſ reTręþ uþa i enſcoNe, en þarf þeir uiNaſc eige til, þa hafa þeir uiþ aþra ſtafe, ſua marga oc þes conar ſē þarf, en hina taca þeir yr, eſ eige ero reTręþ i male þeira. nu ept þeira demō, aLdſ u erō eiNar tuŋo, þoT gǫrdſc hafe meǫc ǫNor tuęGia eþa nalcuat baþar, til þes at hegra uþe at rita oc leſa, ſem nu tiþeſc oc a þeſo lande, bęþe lǫg oc ǫTuiſe eþa þyþiŋar helgar, eþa ſua þau en ſpaclego frøþe, eſ are þorgilſ ſon hęf a becr ſęT af ſcynſamlego

---

Hvilket sprog man end skal skrive med et andet sprogs bogstaver, så kommer man til at mangle nogle bogstaver, fordi den lyd, som de overtallige bogstaver har, ikke findes i sproget; men dog skriver Engelskmændene Engelsk med alle de latinske bogstaver, der rigtig gengiver udtalen på Engelsk; men når de ikke slår til, så anvender de andre bogstaver, så mange og sådanne, som der behøves; men de udelukker dem, som ikke svarer til udtalen i deres sprog. Efter deres exempel har jeg nu, (da vi tilhører ét sprog, skönt det ene af dem har forandret sig stærkt eller bægge til en vis grad,) — for at det kan blive lettere at skrive og læse, som det nu er almindeligt også her i landet, både love og genealogier eller religiøse tydninger eller også de lærde historiske værker, som Are Torgilssön har

uıte, þá hęfe ec oc rítet os íslęndıŋō ſtafróf, bę́þe látıno-
ſtǫfō̄ ǫLō, þeım eſ m̀ þóTe gegna tıl uárſ málſ uel, ſuá
at réTrę̀þ mę́Te ùþa, oc þeım ǫþrō, eſ m̀ þóTe í þurfa
at uesa, en ýr uǫ́ro tę̀cn þeır, eſ eıge gegna atcuę́þō
uáRar tuŋo. ýr ero tę̀cn ſamhleóþęndr nekuę̀r ýr látıno- [14]
ſtafrófe, en nekuę̀r ı gǫ́rù; raDarſtaf ero ǫŋù ýr tę̀cn,
en í gǫrù meᵒc marg, þuí at ór tuŋa hę́f̀ flesta aLa
hleóþſ eþa raDar.

Nú af þuí, at ſamhleóþęndr mę́go ekce mál eþa 2
atcuę́þe gęra eıǹ uıþ ſıc, eıge ſuá at þeır mę́ge nafn
hafa ǫ́n raDarſtafe, en at raDarſtafnō eınō ſér hùıō má
cueþa, ſem haɴ heıt̀, oc at hǫ́nom cueþr í hùıo mále,
3. oc þeır bà ſuá tígn af ſamhleóþǫndō ſem almę́Te af

forfattet med stor skarpsindighed — også for os Islændinger dannet et alfabet både af alle de latinske bogstaver, som syntes mig at passe godt for vort sprog, så at de kunde få deres rigtige udtale, og af nogle andre, som jeg anså for at være nødvendige for det; men de, som ikke stemmer med vort sprogs udtale, blev udeladte. Udeladte er nogle konsonanter i det latinske alfabet, men andre tilföjede; ingen vokaler er udeladte, men særdeles mange tilföjede; ti vort sprog har næsten alle sonanter eller vokaler.

Da nu konsonanterne ikke isolerede kan danne nogen lyd eller stavelse, så at de end ikke kan have et navn uden en vokal, men man derimod kan udtale hver enkelt vokal for sig med dens navn, og som den udtales i enhver (lyd-) forbindelse, og de (altså) overgår konsonanterne i

hálfmęTé, þá hęfe ec af þuí fyʀe ſęTa þá bęþe í ſtafrófe oc í umbrǿþo h̀ nú.

Uíþ þá hleóþſtafe ſiɱ, eſ áþr uǫ́ro í látínoſtafrófe: a, e, ı, o, u, þar hęfe ec uıþr gǫrua þesa ſtafe feóra, eſ hér ero rıtǹ nú: ǫ, ę, ø, y. — ǫ hęſ̀ lykıo af ae, en hrıŋeɴ af oe. þuí at haɴ eſ af þeıra hleóþe tuęɢıa ſaman blandeɴ, cueþeɴ mıþr opnō muɴe an a, en meır an o. ę eſ rıteɴ meþ lykıo aſ, en meþ ǫʟō uęxte eſ, ſem haɴ eſ af þeım tueım ſamfęldr, mıþr opnō muɴe an a, en meır an e. ø, haɴ eſ af hleóþe eſ oc oſ fęldr ſaman, mıþr opnō muɴe cueþeɴ an e oc meır an o, enda rıteɴ af þuí meþ cuıſte eſ oc meþ ofenſ hrıŋ. y eſ af rǫᴅo ıſ oc uſ gǫʀ at eıɴe rǫᴅo, cueþeɴ mıþr opnō

samme grad som almagt (overgår) halvmagt, så har jeg af den grund sat dem forrest både i alfabetet og nu her i min afhandling.

Til de fem vokaler, som allerede var i det latinske alfabet: a, e, ı, o og u, til dem har jeg föjet disse fire bogstaver, som nu anføres her: ǫ, ę, ø, y. — ǫ har krøllen fra a, men rundkredsen fra o; ti det er sammenblandet af de to's lyd, udtalt med mindre åben mund end a, men med mere end o. ę skrives med a's krølle, men med e's hele form, eftersom det er sammensat af de to, udtalt med mindre åben mund end a, men med mere end e. ø er sammensat af e's og o's lyd, udtalt med mindre åben mund end e og med mere end o, og skrives derfor med e's streg og med o'ets rundkreds. y er af ı's og u's lyd gjort til én lyd,

muɴe an ı oc meır an u, oc ſcal af þuí ena fyre cuíſl
af hǫfoþſtaff-ue — — — — — — — — ſem áþr eſ
þeım í ſtafróſe ſcıpat.

Nú má uerþa at þuı, at nekcuęʀ ſuare ſuá: „ec má
fuʟuel leſa danſca tuŋo, þóᴛ látınoſtǫfō réᴛō ſé rıtet, [16]
má ec þó at glícendō ráþa, hué cueþa ſcal, þóᴛ eıge
ſé aʟ̀ ſtaf̀ réᴛręþer í þuí, eſ ec leſ; røce eċ eıge, huárt
þú rítr [ǫ] þíᴛ eþa a, ę *oc e*, y ȯc u." en ec ſuara ſuá:
„eıge eſ þȧt rúnaɴa coſtr, þóᴛ þú leſer uel eþa ráþ̀ uel
at glícendō, þar ſem rúnar uíſa óſcýrt; hęldr eſ þat
þíɴ coſtr; enda eſ þá eıge øruęnt, at þeyge leſa ec uel
4. eþa míɴ mace, ef ſá fıɴdſc, eþa ráþa ec uel at glícendō

---

udtalt med mindre åben mund end ı og med mere end u, og derfor skal [det have] den første gren af kapital-u'et — — — — — — — — således som de tidligere er ordnede i alfabetet.

Nu kunde måske én svare således: »Jeg kan meget godt læse den danske tunge, selv om der skrives med rigtige latinske bogstaver; jeg kan dog ifølge sandsynlighed slutte mig til, hvorledes det skal udtales, selv om ikke alle bogstaver nöjagtig udtrykker lyden i det, som jeg læser; det er mig ligegyldigt, om du skriver dit [ǫ] eller a, ę og e, y og u«. Men herpå svarer jeg: »Det er ikke bogstavernes fortjæneste, at du læser godt eller slutter rigtig ifølge sandsynlighed, hvor bogstaverne giver dig utydelig anvisning; men det er din egen fortjæneste; desuden kan man da heller ikke sikkert vænte, at jeg eller min lige — hvis en sådan findes —

tıl hùſ enſ réTa fǿra ſcal, ef fleire uega má fǿra. tıl réTſ an eıɴ ueg, þat ſem á eıɴ ueg eſ þó rıtet, oc eıge ſcýrt á cueþet, oc ſcal geta tıl, ſem þú lédſc þat uel cuɴa. en þóT áLer mę́Te nalcuat réT ýr gǿra, þá eſ þó úíſ ú́ǫn, at þeyge uıle aLer tıl eınſ fǿra, ef mále ſcıpt̀, aLra hę́ldſt í lǫgō; enda tę́l ec þıc þá eıge hafa uel ſuarat, eſ þú lę́tr eıge þurfa í óro mále þesa nío raDarſtafe: a, ǫ, e, ę, ı, o, ø, u, y, aLra hę́ldſt ef ec clýf ýr þesom nío ſex greıner enſ feórþa tegar, þę́r eſ ſíT mál gǿre huę́r, ef gløGt ero ſcılþar." nú mon ec þesa ſtafe áTa. aLdſ eŋe greın eſ eɴ ı/ gǫr, á meþal eɴa ſǫmo tuęGıa ſamhléoþa ſę́tıa ſíT ſıɴ hùn, en ſýna oc dǿme geſa, hué

---

læser rigtig eller slutter rigtig, hvad der, hvis man kan komme til noget rigtigt på mere end én måde, er den rette opfattelse af det, som dog er skrevet på én måde og ikke tydelig udtrykt, og man altså skal gætte sig dertil, således som du sagde, at du godt kunde. Men selv om alle kunde få noget rigtigt ud af det, så kan man dog være sikker på, at dog ikke alle vil opfatte det på samme måde, hvis det kommer an på noget, særlig i lovene. Følgelig siger jeg, at du ikke har svaret godt, siden du siger, at man ikke behøver disse ni vokaler i vort sprog: a, ǫ, e, ę, ı, o, ø, u, y, især, hvis jeg af disse ni får sex og tredive slags ud, som hver danner sin lyd, hvis de holdes nöje ud fra hverandre." Nu vil jeg sætte hvert af disse åtte bogstaver — da der endnu ingen forskel er gjort på ı — skiftevis mellem de samme to konsonanter og vise og give

ſít mál gøre hùr þeıra uıþ eɴa ſǫmo ſtafa fuʟtıŋ, í eɴ
ſama ſtaþ ſęᴛr hùr ſem aɴaʀ, oc à þaɴ ueg ſuá gefa døme of
aʟan þeɴa bǿclıŋ á meþal eɴa glícoſto greına, þeıra eſ [18]
á ſtǫfonō ùþa gǫruar: ſár, ſǫ́r, ſér, ſę́r, ſór, ſǿr, ſúr, ſýr.
ſár ueıᴛe maþr m̀ eıᴛ, ſǫ́r mǫrg ueıᴛa ec hǫ́nom; ſér
— — — — — — [ſę́r]; goþeɴ ſór eıɴ ſǿren; ſúr ero
augo ſýr, ſlíc duga bętr an ſprýŋe ýr.

En nú ęlr hùr þeſa ſtafa nío aɴan ſtaf und̀ ſér, eſ 3.
haɴ ùþr í nęſ cueþeɴ, enda ùþr ſú greın ſuá ſcýr, at
hǫ́n má oc mále ſcıpta, ſem ec ſýne h̀ nú ept̀; oc ſętc

---

exempler på, hvorledes hvert af dem fremkalder sin mening ved hjælp af de samme bogstaver, når det sættes på den samme plads som de andre, og således på den måde give exempler gennem hele dette lille værk på de fineste nuancer, som frembringes ved bogstaverne: ſár, ſǫ́r, ſér, ſę́r, ſór, ſǿr, ſúr, ſýr. En mand gav mig ét sår (ſár); men jeg gav ham mange sår (ſǫ́r); — — — — — — goden svor (ſór) alene ederne (ſǿren); sure (ſúr) er soens (ſýr) öjne, men sådanne er bedre, end om de sprang ud (ýr).

Men nu frembringer hvert af disse ni bogstaver et andet bogstav, når det udtales gennem næsen, og den forskel bliver da også så tydelig, at den også kan forandre meningen, som jeg nu i det følgende skal vise; og jeg sætter en prik over dem, som

5. punct fyr ofan þá, ef í nęf ero cueþǹ: hár, hár, rǫ́, rǫ́, þél, þél, fę́r, fę́r, ífa, ífá, órar, órar, ǿra, ǿra, þúat, þúat, fýna, fýna . hár tıęx á cycuendom, en hár ef fıfcr . rǫ́ ef eıᴛ tré ýr fegluıþom, en rǫ́ ef hyrnıŋ hús. þél ef á hnefa bundnō eþa hlutr feldar, en þél ef fmíþartól . aɴat ef þat, ef fauþreɴ hæ̀ıt fę́r, en aɴat þat, ef haɴ fę́r lambf . í fá fcýıa deıld, þá ef ù cǫmō ı ífa. órar ero órǿcþ̀ órar . fpact fcylde et ęʟdfta barn, þuı at et ęʟra má ǿra et ǿra . þar uaft þú at, ef feaþrclę́þet þúat. þrıɢıa fýna auftr mon ec þér fýna . nu ú̀þr þeᴛa [20]

---

udtales gennem næsen: hár, hár, rǫ́, rǫ́, þél, þél, fę́r, fę́r, ífa, ífá, órar, órar, ǿra, ǿra, þúat, þúat, fýna, fýna Hår (hár) voxer på dyrene, men hajen (hár) er en fisk. Rå (rǫ́) er et træ blandt sejlstængerne, men vrå (rǫ́) er en krog i et hus. Uld (þél) er på en forbunden hånd (?) eller en del af en kappe, men en fil (þél) er et værktöj. Ét er det, at fåret hedder fę́r, men noget andet, at det undfanger (fę́r) et lam. Man så gennem (ífá) skyriften, da vi kom ind mellem isstykkerne (ífa). Vanvid (órar) er vore (órar) forsömmelser. Stilfærdigt burde det ældste barn være; ti det ældre kan forvirre (ǿra) det yngre (ǿra). Der var du til stede (þú at), hvor dynen (blev) — — — (þúat). Jeg skal vise (fýna) dig pumpevandet fra tre plankelag (fýna).

aʟt ſaman raᴅarſtafaɴa: a, ȧ, ǫ, ǫ̇, e, ė, ę, ę̇, ı, i, o, ȯ, ø, ø̇, u, u̇, y, ẏ.

En þóᴛ ec ríta eıge fleıre raᴅarſtafe, an raᴅ̀nar 4. fundoſc í óro mále, átéan gǫruar ýr fíᴍ látínorǫᴅō, þá eſ þó góᴛ at uıta þat, at eſ greın ᴇɴ á raᴅarſtǫfō bę́þe þeım, eſ áþr uǫ́ro í ſtafrófe, oc þeım ǫþrō, eſ nú ero í gǫrù, greın ſú eſ mále ſcıpt̀, huárt ſtafr eſ laŋr eþa ſcaᴍr. ſem grıkc̀ ríta í ǫþro lícneſce laŋan ſtaf, en í ǫþro ſcaᴍan; ſuá ríta þeır e ſcaᴍan: Є, en ſuá laŋan ſem ſeá ſtafr eſ: ʜ; þaɴ ueg o ſcaᴍan: [O], en þaɴ ueg laŋan: ω. þá greın uıl ec ᴇɴ ſýna, þuí at hǫ́n ſcıpt̀ mále oc, eafnt ſem enar fyʀe, oc m̀cıa ena lǫŋo meþ ſtryce

---

Nu bliver vokalerne i alt følgende: a, ȧ, ǫ, ǫ̇, e, ė, ı, i, o, ȯ, ø, ø̇, u, u̇, y, ẏ.

Men uagtet jeg ikke anvender flere vokaltegn, end der fandtes vokallyd i vort sprog, atten dannede af fem latinske vokaler, så er det dog nyttigt at vide, at der endnu er en forskel på vokalerne, både på dem, som i forvejen var i alfabetet, og på de andre, som nu er tilföjede, en forskel, som fremkalder en forandret mening: nemlig om et bogstav er langt eller kort; ligesom Grækerne skriver et langt bogstav med ét tegn, men et kort med et andet; således skriver de kort e: Є, men således langt, som dette bogstav viser: ʜ, således kort o: O, men således langt o: ω. Den forskel vil jeg også fremstille, ti den fremkalder ligeledes en forandret mening lige så vel som de för nævnte, og (jeg vil)

6. fra enō ſcǫꝏ̄: far, far, ramr, ramr, ǫl, ǫl, uǫn, uǫn, ſeþo, ſeþo, framer, framer, uęr, uęr, uęneſc, uęneſc, uıl, uıl, mɪɴᴀ, mɪɴᴀ, goþ, goþ, mona, mona, goþrøþe, goþrøþe, mønde, mønde, dura, dura, runar, runar, flytr, flytr, bryɴᴀ, bryɴᴀ. — far heıt ſcıp, en far nekcuęrſ conar nauþ. ramr eſ ſtęrcr maþr, en ramr ᴇɴ haſe. ǫl heıt drykcr, en ǫl eſ band. tuŋan eſ maleno uǫn, en at tǫɴonō eſ bıdſenſ uǫn. ſeþo, hue uel þeır ſeþo, eſ fyr ſaūfǫreɴᴇ reþo. meǫc ero þeır męɴ framer, eſ eıge ſcaꝏaſc at taca mına cono fra mer. ſua eſ mǫrg uıþ uęr ſɪɴ uęr, at [22]
uarla of ſer hǫn af hǫnom nęr. uęneſc eıge goþr maþr

---

ved en streg skille de lange fra de korte: far, far, ramr, ramr, ǫl, ǫl, uǫn, uǫn, ſeþo, ſeþo, framer, framer, uęr, uęr, uęneſc, uęneſc, uıl, uıl, mɪɴᴀ, mɪɴᴀ, goþ, goþ, mona, mona, goþrøþe, goþrøþe, mønde, mønde, dura, dura, runar, runar, flytr, flytr, bryɴᴀ, bryɴᴀ. Fartöj (far) hedder skibet, men fare (far) en slags genvordighed. Kraftig (ramr) er en stærk mand, men tykmælet (ramr) den hæse. Øl (ǫl) hedder en drik; men en øl (ǫl) er et bånd. Tungen er vant (uǫn) til talen; men af tænderne er der udsigt til (uǫn) bid. Sé (ſeþo), hvor godt de sammenföjede (ſeþo), som stod for skibstømringen. De mænd er meget frække (framer), som ikke skammer sig ved at tage min kone fra mig (framer). Mangen kvinde er så forelsket (uęr) i sin husbonde (uęr), at hun næsten aldrig vender sine öjne fra ham.

þui, þoᴛ uandr maþr uęneſc goþom conō. dul uęᴛ oc uil, at lina møne ęrfeþe oc uil. huglań maɴ uil ec miɴa hugþra ørenda miɴa. ſu cona gęfgar goþ, eſ ſeęlf eſ goþ. mona min mona, cueþr barnet, uiþ mic gøra uęrſt heona. uel licoþo goþrøþe goþ røþe, þat ero goþar arar, ſem ſcald cuaþ:

reᴛ caɴ røþe ſlita
ręſes hęʀ yr ure.

leca mønde huſet, ef eige mønde ſmiþreɴ. ef gęſtreɴ cuęþr dura, þa ſcylde eige bondeɴ dura.. runar heita

---

En god mand bör ikke vænne sig (uęneſc) dertil, selv om en slet mand praler af at have forført (uęneſc) gode kvinder. Indbildskhed og begærlighed (uil) vænter, at arbejde og slid (uil) vil tage af. En agtpågivende mand vil jeg minde (miɴa) om mine (miɴa) vigtige ærender. Den kvinde dyrke Gud (goþ), som selv er god (goþ). Min mamma (mona) vil ikke (mona) — siger barnet — behandle mig dårligere end de andre i huset Gudrød (goþrøþe) syntes godt om goþ røþe, det vil sige gode årer, således som en skald kvad: »Kongens folk forstår at trække de lige årer op af havet (at tage kraftige åretag)«. Huset vilde (mønde) lække, hvis håndværkeren ikke havde mønnet det (mønde). Når gæsten banker på dören (dura), så burde bonden ikke sove (dura). Orner (runar) hedder galte, men runer

gę̀lt, en rúnar málſtàf. ſeþo hué flótex flýtr, eſ ſę́carleɴ flýtr. ſtýremaþr þarf byreɴ brýɴa, an ſa eſ nautonō ſcal brẏɴa.

7. Nú eſ nekcuęr þesa greina sex enſ feórþa tegar 5.
má ſúa níþr ſaʟa, at aldrege þúrfe í óro mále, þa [24]
ſceótomſc ec ẏ́ſ, ſem úíſ nǫ́n eſ, eþa ſúa, eſ fleire fiɴaſc í maɴdſenſ rǫᴅo. en þat eſ góᴛ at uíta, ſem fyʀ uaſ getet, eſ ſúa cueþr at hùīo raᴅarſtaf í hùio mále, ſem haɴ hèít í ſtafróſe. nema þá eſ haɴ hafnar ſíno ęþle, oc haɴ má hęldr þá ſamhleóþande heita an raᴅarſtafr; þat ùþr' þá eſ haɴ eſ ſtafaþr uíþ aɴan raᴅarſtaf, ſem hér ero nekcuęr dǿme nú: auſtr, éarn, eír, éór, eẏ́r, úín. nu eſ

(rúnar) lydtegn. Sé, hvorledes tømmerflåden flyder (flýtr), som færgemanden flåder (flytr). Skibsføreren behøver en kraftigere (brýɴa) medvind end den, der skal vande (brẏɴa) kvæget.

Hvis nu nogen af disse 36 slags vokaler kan undværes således, at man aldrig behøver den i vort sprog, så tager jeg sikkert fejl, ligesom også, hvis der findes flere i den menneskelige tale. Men man bör, som för omtalt, vide, at enhver vokal udtales i enhver forbindelse, som den hedder i alfabetet, undtagen når den opgiver sin natur og da snarere må kaldes en konsonant end en vokal. Dette skér, når den forbindes med en anden vokal, hvorpå der nu her gives nogle exempler: auſtr (øsning), eárn (jærn), eır (malm), eór (hest), eyrer (en øre), uín (vin). Nu er det muligt, at én vil svare mig:

eıge ørúęnt, at ſuá ſuare nelcuęʀ m̀: „þar eſ orþ, at þú rítr þar e, eſ fleſt̀ męɴ ríta ı, þá eſ haɴ ùþr · fyr ſamhleóþanda ſęᴛʀ, ſē nú eſ ſcamt frá þuí, eſ þú reıdſt eárn, þar ſem ec mønda íárn ríta, eþa ſuá í mǫrgō ſtǫþō ǫþrō", — þá ſuara ec ſuá: „þú hęſ̀ þar ré'ᴛ fundet, oc þó eıge aʟdſ getet, þes eſ þ̀ má ec cynlega þylcıa rıtet hafa, oc þó hafa ec fyr ǫɴcoſt ſuá rıtet í fleſtō ſtǫþō . eſ ec g̀þa aɴat mál, ſē þar uęre fuʟ þǫrf oc ǿren efne tıl, eſ cǿnſca uę́re, of þat, tıl hùra ſtafa huęr orþ hafa ęþle, eþa á hùıa lund hùıa ſtafe ſcylde ſaman ſtafa, þá uę́re ſú bóc ǫɴoʀ ǫʟ oc mıclo meıre, oc má ec af þuí eıge þat mál nú mę́la ıɴan í þeso, en þó mon ec nelcuęrıō orþō

»Der er et ord hvori du bruger e, hvor de fleste bruger ı, når det står som konsonant, således som da du for nylig skrev eárn, hvor jeg vilde skrive ıárn, og således på mange andre steder«, — så svarer jeg: „Du har der gjort en rigtig iagttagelse, men dog ikke omtalt alt det, som kan synes dig besynderligt i min skrivemåde, uagtet jeg med forsæt har brugt den samme skrivemåde på de fleste steder. Hvis jeg skrev en anden afhandling, hvortil der var al mulig anledning og stof nok for én, som havde de fornødne kundskaber, om, hvilke bogstaver ethvert ord naturlig krævede, og på hvilken måde man skulde forbinde de enkelte bogstaver, så vilde en sådan bog være helt anderledes og meget större, og derfor kan jeg nu ikke behandle dette æmne i denne afhandling; men jeg vil dog med et par ord svare med hensyn til

ſuara of þeᴛᴀ et eına orþ, eſ þú ſcoraþ̀ hęldſt í. fyr þuí at þat hleóþ, eſ ſamhleóþandeɴ hęẛ, eþa ſá raᴅarſtafr, eſ í hanſ ſtaþ eſ ſęᴛʀ oc ſtafaþr uıþ aɴan raᴅarſtaf, eſ eıge auþſcılet, þuí at lítet ủþr oc uıþ blandet nę́r eþa [26]
gróet uıþ raᴅarſtaf þaɴ, eſ uıþr eſ ſtafat, þá eſ þes leıtanda, huar ſúa fiɴē ù cueþet et ſama orþ, at ſá
8. raᴅarſtafr ſé frá ǫþrō raᴅarſtaf ſcıleɴ, oc gøre ſína ſamſtǫfon huáʀ, eſ optaſt eſ uıþr ſtafaþr, ſúa at eına ſamſtǫfon gøra báþ̀. ſcǫ́ld ero hǫfondar aʟrar rýɴe eþa málſgreınar, ſē ſmıþ̀ — — eþa lǫgmęɴ laga. en þesa lund cuaþ eıɴ þeıra eþa þeso glíct:

hǫſþo hart of craſþ̀
hıldr óx uıþ þat ſcıld̀

---

det ene ord, som du særlig fremhævede. Efterdi den lyd, som konsonanten har, eller den vokal, som sættes i dens sted og forbindes med en anden vokal, ikke er let at opfatte, fordi den bliver svag og næsten sammenblandet eller sammenvoxet med den vokal, som den forbindes med, så bör vi undersøge, hvor vi finder det samme ord udtalt således, at den vokal, der som oftest forbindes (med en anden), så at de tilsammen udgör én stavelse, skilles fra den anden vokal, så at hver danner sin stavelse. Skaldene er autoriteter i ethvert spörgsmål om skrivemåde og udtale som håndværkere om — — — og lovkyndige om love. Men således eller omtrent på denne måde kvad en af dem: Jærnsværdene, hæftig opfordrede til kamp, var i stærk bevægelse; men de

gaŋ en gamler ſpruŋo
gunþiŋſ eárnhrıŋar.

nú þóᴛ cueþanden ſcylde haɴ tıl at ſlíta eına ſamſtǫfo í ſundr oc gøra tuę́r ýr, tıl þes at cueþande haldeſc í hę́ᴛe, þá rac haɴ þó eŋe nauþr tıl þes at ſcıpta ſtǫfonō oc hafa e fyr ı, ef hęldr ę́ᴛe ı at uéſa an e, þóᴛ m̀ lıteſc eıge at þuí . en ef nekcuęʀ ùþr ſuá eınmáʟ eþa héámaʟ, at haɴ mę́ler á mót ſuá mǫrgō mǫɴom ſcynſǫmō, ſem bę́þe létoſc ſeálf̀ cueþa þeᴛa orþ, áþr ec reıt þat, oc ſuá heyra aþra męɴ cueþa, ſem nú eſ rıtet, oc þú lę́tr ı ſcolo cueþa, en eıge e, þóᴛ þat orþ ſé í tuę́r ſāſtǫfor deılt, þá uıl ec hafa ǫ́ſtráþ cátónıſ, þat eſ haɴ réþ ſyne ſínō ı̀ úſō:

---

gamle skjolde brast. Derved voxede kampen. — Uagtet nu versemålet tvang ham til at dele én stavelse og göre to af den, for at bevare versartens stavelsetal, så var der dog ingen tvingende nødvendighed for ham til at forandre bogstaverne og bruge e i steden for ı, hvis ı var rigtigere end e, skönt det ikke var min mening. Men hvis nu én viser sig så påståelig og egensindig, at han modsiger så mange forstandige mænd, som både sagde, at de selv udtalte dette ord således, för jeg skrev det, og ligeledes hørte andre folk udtale det, således som jeg har skrevet det, og du siger, at man skal udtale ı og ikke e, selv om ordet deles i to stavelser, så vil jeg anvende Catos gode råd, som han gav sin sön på vers:

contra uerboſoſ noli contendè uerbiſ;
ſermo datur cunctiſ, animi ſapientia pauciſ.
þat. eſ ſuá at ſcilia: hirþ eige þú at þrę́ta uiþ málróſſ- [28]
męɴ; málróf eſ gefet mǫrgō, en ſpę́cen fǫ́m. nú lýc ec
h̀. umbrǿþo raᴅarſtafaɴa, en ec leita uiþr, eſ goþ lofar,
at rǿþa nalcuat of ſamhleóþęndr.

Í nafne ſamhleóþanda. hùſ ſem einſ eſ nelcuęʀ 6.
raᴅarſtafr, þúi at huártce nę́fǹ þau nǫfn ne ǫɴor eŋe,
ef þeir neóta eige raᴅarſtafa, ſem fyʀ uaſ ſagt. nú þóᴛ
þat hleóþ eþa atcuę́þe, eſ ſamhleóþęndr hafa, męge uarla
eiᴛ ſaman * cueþa, enda ſé þó nauþr at ſcilia, huat
þeir ſtóþa í máleno, enda ſtoþe eŋe þeira þat aʟt í máleno,
ſē nafn hanſ eſ til, ſē raᴅarſtáf̀ner gøra, þá mon ec ſuá

Contra verbosos noli contendere verbis;
Sermo datur cunctis, animi sapientia paucis.
Det vil sige: Giv dig ikke af med at skændes med ordgydere; snakkeevne er given mange, men visdommen få. — Nu slutter jeg her behandlingen af vokalerne; men, om Gud vil, agter jeg at tale lidt om konsonanterne.

I enhver konsonants navn er der en vokal; ti man kan — som för bemærket — hverken udtale deres eller andre navne, når de (konsonanterne) ikke understøttes af vokaler. Skönt man nu ikke kan udtale den lyd eller lydmasse, som konsonanterne har, isoleret, men det dog er nødvendigt at vide, hvad de betegner i lydforbindelsen, og ingen af dem i lydforbindelsen må betegne

haga nafne hùſ þeıra, eſ áþr hafþe eıge ſuá nafn tıl, at þá ſcal af nafneno ſcılıa, huat haɴ ſtoþar í máleno, þóᴛ áþr ſcıle eıge: ſcal þat atcuę́þe huęrſ þeıra í hùıo mále uefa, ſem þá lıſ̀ nafnſenſ ept̀, eſ ýr eſ tęceɴ raᴅarſtafr ýr nafneno.

b, d, g, h, p, t, þeır ſtaf̀ hafa af þuí mundaŋmıcet eınſ ſtaffſ atcuę́þe, at aldre má tuá ſamhleoþęndr enſ ſama hlutar ſętıa í eıɴe ſamſtǫfon fyr raᴅarſtafeɴ. f, l, m, n, r, ſ, þeır ſtaf̀ męgo hafa tuęɢɪa ſamhleóþanda atcuę́þe hùr eɪɴ, eſ ſuá meǫc uɪʟ at cueþa, ſuá ſē hùr þeıra, eſ ept̀ raᴅarſtafeɴ ùþr ſęᴛr, ſē þar b̀r uıtne, eſ ù nǫ́fnō þá meþ ſuá mıclo atcuę́þe, ſē mǿndē ù, eſ ſuá

---

alt det, som dens navn udtrykker, således som vokalerne gör, så vil jeg indrette navnet på enhver af dem, som för ikke havde et sådant navn, således, at man så skal kunne sé af navnet, hvad den udtrykker i lydforbindelsen, selv om man ikke véd det i forvejen. Enhver af dem skal i enhver forbindelse have den lydmasse, som bliver tilbage af navnet, når vokalen tages bort af navnet.

b, d, g, h, p og t: de bogstaver har ét bogstavs middelstore lydmasse, fordi man aldrig kan sætte to konsonanter af samme slags i én stavelse foran vokalen. f, l, m, n, r og ſ: de bogstaver kan, ligesom enhver af dem, som sættes efter vokalen, hver især have to konsonanters lydmasse, hvis man vil udtale dem så stærkt, således som det viser sig, når vi

ſcylde ríta nǫfn þeıra: eff, ell, emm, enn, err, eſſ. má oc mínca atcuę́þe þeıra, þóᴛ þeır ſtande ept̀ raᴅarſtaf í ſǣſtǫfon, oc ſé ſuá nęfnd*er*, ſē þesa coſtar uę́re rıten nǫfn þeıra: ef, el, em, en, er, eſ, ſem ec lę́t þá ſuá heıta aʟa oc aldre hafa meır an eınſ ſtaff atcuę́þe hùn, huárt ſē þeır ſtanda fyr raᴅarſtaf í ſǣſtǫfon eþa ept̀, [30]
nema þarſ ec rít ſamhleoþanda, hùŋe eſ ec rít, meþ uę̀xte hǫfoþſtaffenſ, enda ſtande haɴ ept̀ raᴅarſtafeɴ í ſamſtǫfon, þá lę́t ec þaɴ eıɴ earteına eafnmıcet, ſē þar uę́re tueır eınſ conar oc enſ ſama conar rítǹ, tıl þes at rít ùþe mıɴa oc ſceótara oc bócfeʟ dreúgara. nú þarſ þeır ſtaf̀ ero, eſ raᴅarſtaf hę̀f ęptra í nafneno, ſē ero:

---

udtaler dem med så stor lydmasse, som vi vilde, hvis man skulde skrive deres navne så'edes: eff, ell, emm, enn, err, eſſ. Man kan også formindske deres lydmasse, selv om de står efter vokalen i stavelsen, og benævne dem, som om deres navne skreves på denne måde: ef, el, em, en, er, eſ, og således lader jeg dem alle hedde og aldrig have mere end hver ét bogstavs lydmasse, hvad enten de står foran eller efter vokalen i en stavelse, undtagen hvor jeg skriver konsonanten, hvilken det nu end er, jeg bruger, med et kapitalbogstavs form, og den desuden står efter vokalen i stavelsen, så lader jeg den alene betegne lige så meget, som om der var to af én slags og skrevne på samme måde, for at skrivearbejdet kan blive mindre og hurtigere, og pergamentet dröjere. Hvad nu angår de bogstaver, som har vokalen sidst i

b, c, d, g, p, t, oc af þuí of eycr eıge atcuę́þe nafnſ hùſ þeıra, þá ſcıpte ec þar hǫfoþſtaffenſ nafne, oc ſęt ec þá raDarſtaf fyR, tıl þes at aucaſc męge atcuę́þe þeıra ſuá ı́ nafneno, ſē aNarſ ſtaþar ſcolo þeır ı́ máleno earteına. ſcal nú hùr ſāhleóþande eāmıcet ſÍT atcuę́þe lęGIa tıl lagſ uıþ raDarſtaf þaN, eſ ı́ nafne hanſ eſ, ſem haN ſcal hafa uıþ hùŋe aNaRa, eſ haN ùþr *uıþr* ſtafaþr ı́ hı̀ıo mále. en fyr þuí nú, at ſùm ſāhleóþęndr hafa ſín lícneſce oc nafn oc earteın, en ſùm hafa hǫfoþſtaff lícneſce oc nafn oc earteın, en ſùm hafa hǫfoþſtaff lícneſce oc ſcı*pt* ſtǫfō ſumra ı́ nafne oc aucet atcuę́þe bę́þe nafnſ oc earteınar, en ſùm halda lícneſce ſíno, oc

---

navnet, nemlig b, c, d, g, p og t, og for hvis vedkommende man derfor ikke kan forøge lydmassen i navnet, så forandrer jeg dèr kapitalbogstavets navn og sætter da vokalen først, for at lydmassen i deres navn kan forøges så meget, som de på andre steder skal udtrykke i lydforbindelsen. Nu skal enhver konsonant lægge lige så meget af sin lydmasse til den vokal, der er i dens navn, som den skal have ved enhver af de andre (vokaler), som den knyttes til i enhver sammenhæng. Men fordi nu nogle konsonanter har deres egen form og navn og betydning, men andre har form og navn og betydning som et kapitalbogstav, og atter andre har et kapitalbogstavs form og [har] bogstaverne omsatte i deres navn og lydmassen forøget både i navnet og betydningen, og nogle beholder deres form, skönt lyd-

eſ þó mıncat atcuęþe nafnſ þeıra, oc eartein ſú, eſ þeır ſcolo hafa í málono, ſcal þeıre glıc, eſ í nafneno uþr, þá ſcal nú ſýna leıta bęþe lícneſce þeıra oc ſuá nęfn fyr ofan rıten, at yf þat męge nú aʟt ſaman líta, eſ áþr uaſ ſundrlauſlega umbroᴛ:

be ebb che ecc de edd ef eff
b, ʙ, c, ꝁ, d, ᴅ, f, ꜰ,
ge egg eng ha * el ell em emm en enn pe epp er err eſ eſſ te ett
g, ɢ, ŋ, h, * l, ʟ, m, ꟺ, n, ɴ, p, ᴘ, r, ʀ, ſ, s, t, ᴛ, [32]
ex * th
x, * þ.

Sá ſtafr, eſ h̀ eſ rıteɴ c, eſ látınómęɴ fleſt̀ caʟa 7. 11 ce oc hafa fyr tuá ſtafe: fyr t oc ſ, þá eſ þeır ſtafa haɴ uıþ e eþa ı, þoᴛ þeır ſtafe haɴ uıþ a eþa o eþa u ſē k, ſē ſuá ſtafa ſcotar þaɴ ſtaf uıþ aʟa raᴅarſtafe í látíno oc caʟa che, haɴ lęt ec oc che heıta í óro ſtafróſe, oc

---

massen i deres navn formindskes, og den betydning, som de skal have i lydforbindelsen, skal være lig med den, som de får i navnet, så skal det nu forsøges at fremstille både deres form og ligeledes deres navne, skrevne ovenover, for at man nu samlet kan overskue alt det, som för blev omtalt på forskellige steder:

be, ebb, che, ecc, de, edd, ef, eff, ge, egg, eng, ha, * el,
b, ʙ, c, ꝁ, d, ᴅ, f, ꜰ, g, ɢ, ŋ, h, * l,
ell, em, emm, en, enn, pe, epp, er, err, eſ, eſſ, te, ett, ex,
ʟ, m, ꟺ, n, ɴ, p, ᴘ, r, ʀ, ſ, s, t, ᴛ, x,
* the.
* þ.

Det bogstav, som her skrives c, og som de fleste Latinere kalder ce og bruger i steden for to bogstaver: for t og ſ, når de forbinder det med e eller ı, uagtet de i forbindelse med a, o eller u udtaler det som k, således som Skotterne udtaler det i forbindelse med alle vokaler i Latinen, og kalder det che, det lader jeg

ſtafa ec ſuá uıþ aʟa raᴅarſtafe .ſē k eþa q, en þá tęc ec ýr ſtafróſe báþa, oc lęt ec þeɴᴀ eɪɴ, c, fyr̀ huárn hɪɴᴀ oc ſuá fyr ſeálfan ſıc, aʟdſ þeır hǫſþo áþr aʟer eɪᴛ hleóþ í *fleſtom* ſtǫþō eþa earteın. en fyr þuı at c hęf̀ ᴇɴ ſama uǫxt, huárt ſē haɴ eſ hǫfoþſtafr rıteɴ eþa eıge, aʟra hęldſt eſ ec rítca þá hǫfoþſtafe ſtóʀᴇ an aþra í rıte, eſ eıge ſtanda ì úſ uᴘhafe, oc ſcolo tuá ſtafe earteına, * þá rít ec fyr hanſ hǫfoþſtaf þeɴᴀ ſtaf: ꝁ, fyr þuí at þá hę́fr haɴ ſíɴ uǫ́xt, þóᴛ naꝁuat lęɢeſc uıþr; eſ oc eıge aʟfeartęcet tıl þes uaxtar hǫ́nom, aʟdſ ſá ſtafr ſtęndr í grıꝁſco oc heìt caᴘa oc earteìn xx í tǫlo þar; en h̀ ſcal haɴ í male óro ſtanda fyr cc, ſē áþr̀ eǹ ſmęre hǫfoþſtaf̀ earteına tuá ſtafe í mále. má haɴ [34]

---

også hedde che i vort alfabet, og jeg udtaler det ved alle vokaler som k eller q; men dem tager jeg bægge ud af alfabetet, og jeg sætter dette ene bogstav — c — i steden for dem bægge og tillige for sig selv, da de i forvejen alle havde samme lyd eller betydning på de fleste steder. Men fordi c har den samme form, hvad enten det skrives som kapitalbogstav eller ikke, særlig da jeg ikke skriver de kapitalbogstaver större end de øvrige blandt det skrevne, som ikke står i begyndelsen af et afsnit, men som skal betegne to bogstaver, så skriver jeg i steden for dets kapitalbogstav dette bogstav: ꝁ, ti så beholder det sin form, skönt der lægges noget til; den form for det er heller ikke hentet meget långvejs fra, da det bogstav findes i Græsk og hedder kappa, og betegner dèr i talrækken xx; men her i vort sprog

oc í tǫlo uáʀe eartéına cc tírǿþ, ſē ce tuau í látíno. áþr haɴ úęre fýr tuá ſtafe ſęᴛʀ, oc haɴ hét che, þá hafþe haɴ ęftra e an c í nafne ſíno, en nú ſcıpte haɴ oc hafe e fyrſt í nafneno oc heıte ecc, enda ſıte of ſuá gǫrt.

Þat n, eſ ſtęndr fyr g et nę́ſta í eıɴe ſamſtǫfo, þat eſ mıþr í nęſ cueþet en meır í cùcr an ǫɴor n, af þuí at þat tęcr * uıþrbland· nalcuat af g. nú gøre ec
12 þeım af þuí uınueıᴛar ſāfarar ſínar, oc gøre ec eıɴ ſtaf af bǫ́þō, þaɴdſ ec caʟa eng, oc rítc á þesa lund: ŋ; haɴ lę́t ec earteına eıɴ ſē hına tuá, ſuá at aʟt ſé eıᴛ, huárt þú rítr hrıngr eþa hrıŋr, nema þat eſ rıt mıɴa, eſ ſtaf̀ ero fę́re.

---

skal det være tegn for cc, ligesom de andre mindre kapitalbogstaver betegner to bogstaver i lydforbindelsen. Det kan også betegne to små hundreder i vor talrække ligesom to c'er i Latin. Fŏr det blev brugt som to bogstaver, og da det hed che, da havde det e efter c i sit navn; men nu må det bytte om og have e først i navnet og hedde ecc; og hermed nok om den ting.

Det n, som står lige foran g i samme stavelse, det udtales mindre i næsen, men mere i struben end andre n'er, fordi det modtager en tilsætning af g; derfor bringer jeg nu et venskabeligt samliv i stand mellem dem, og jeg danner af de to bogstaver et enkelt, som jeg kalder eng og skriver på denne måde: ŋ. Det lader jeg alene betegne lige så meget som de to andre, så at det er ét og det samme, hvad enten man skriver hrıngr eller hrıŋr, undtagen at man får mindre at skrive, når bogstaverne er færre.

Huártce hęfe ec brugþet uęxte né nafne á h, þuı at haɴ má huártce uaxa né þùra, né á eŋe ueg ſcapaſc ı ſíno atcuęþe.

x, *v*, z, ℑ, þeıra ſtafa má þarnaſc, ef uıʟ, ı óro mále, þuí at eŋe eſ eınca earteın þeıra, aʟdſ þeır ero fyr þá eına ſtafe hafþ̀, eſ ábr ero ı ſtafróſe, ſum̀ fyr tuá, ſē x oc z, ɿ eþa ', eſ fyr fleıre ùþr ſtundō, en ſum̀ fyr eıɴ ſē v eþa ſtundō'.

x, haɴ eſ ſamſęᴛᴛ í látíno af c oc ſ; haɴ uıl ec hafa ſuá ſamſęᴛan í óro mále oc eꝉce ſıɴ láta haɴ hǫfoþſtaf ueſa, þuí at haɴ ùþr aldrege fyr c tuau né ſ [36] tuau oc eıge í uᴘhafe ùſ né orþſ né ſāſtǫfonar.

For h's vedkommende har jeg hverken forandret formen eller navnet; ti det kan hverken voxe eller tage af eller på nogen måde forandres med hensyn til sin lydmasse.

x, v, z og ℑ, de bogstaver kan man, om man vil, undvære i vort sprog; ti intet af dem er særligt tegn (for nogen lyd), da de kun anvendes for bogstaver, som i forvejen findes i alfabetet, nogle for to, således som x, z og ɿ eller ', hvilket undertiden anvendes for flere, men andre for ét, som v eller undertiden '.

x er i Latin sammensat af c og ſ; det vil jeg også lade være sammensat på samme måde i vort sprog og aldrig lade det være kapitalbogstav; ti det anvendes aldrig for to c'er eller to ſ'er, og heller ikke i begyndelsen af et afsnit eller ord eller stavelse.

v, haɴ ef grıkſcr ſtafr oc heıt̀ þar uı, en látıno-mẹɴ hafa haɴ fyr ı, oc í grıkſcō orþō at eınſ þó, ef ſcynſamlega ef rıtet, oc þarf haɴ af þuí eıge ỳ í óra tuŋo, nema maþr uıle ſẹtıa haɴ fyr u, þá ef haɴ ùþr ſtafaþr uıþ aɴan raᴅarſtaf oc hafþr fyr ſamhleóþanda; ef þó láta ec af nú at ríta haɴ, þuí at ec ſékca u þes meıre þǫrf fuʟtıŋſ an ǫþrō raᴅarſtǫfō, þá ef þeır ùþa fyr ſāhleóþẹndr ſẹᴛ'.

z, haɴ ef ſamſẹᴛr af deleth, ebreſcō ſtaf ſuá rıtnō: ד, oc ſẹᴛr ef fyr d, oc af þeım ǫþrō, ef heıt̀ ſade, oc ef ſuá rıteɴ: צ, oc ef fyr ef í látíno ſẹᴛr, aʟdſ haɴ ſéalfr ef ebreſcr ſtafr, ef þó ſé haɴ í látínoſtafrófe oc hafþr, þuí at ebreſc orþ uaþa opt í látínoɴe. hǫnom

---

v er et græsk bogstav og hedder dèr uı; men Latinerne bruger det som tegn for ı, men dog blot i græske ord, når der skrives forstandig, og derfor behøver man det ikke her i vort sprog, med mindre man vil bruge det i steden for u, når det forbindes med en anden vokal og bruges som konsonant; men jeg lader nu dog være med at anvende det, fordi jeg ikke indsér, at u trænger mere til en sådan bistand end andre vokaler, når de bruges som konsonanter.

z er sammensat af det hebraiske bogstav deleth, der skrives således ד og betegner d, og et andet, som hedder sade og skrives således צ, og som bruges i Latin for ef; det er nemlig selv et hebraisk bogstav, skönt det også anvendes i det latinske alfabet; ti hebraiske ord

uíſa ec hęldr ýr óro mále oc ſtafróſe, þuí at þó ùþa fyr
13 nauþſynıa ſàc fleıre ſtaf̀ í þar, an ęʟegar uılda ec hafa; uıl
ec hęldr ríta, þeım enō ſǫ́m ſıɴom eſ þarf, d oc ſ, aʟdſ
haɴ eſ ofualt í óro mále af d ſamſęᴛʀ oc ſ, en elce ſıɴ
af *D* oc *S*.

⁊ eſ hęldr ſāſtǫfon an ſtaf*r*, oc ero ſtafaþ̀ ſaman e
oc t í látíno, en e oc þ í óro mále, eſ hafa ſcylde; en
ec hęfe haɴ ſem ſídſt í óro mále oc ſtafróſe, þuí at
aldrege ùþr ſú ſāſtǫfon ſuá í óro mále eın ſaman, at eıge [38]
ſtande í þeıre eɴe ſǫmo ſamſtǫfon nalcuaʀ ſamhleóþande
fyr e-et.

Títoʟ hęf̀ eɴ elce ęþle tıl ſtafſ, en haɴ eſ þó tıl ſcyndıŋar rıdſ oc mınconar ſęᴛʀ fyr ýmſa ſtafe aþra,

---

forekommer ofte i Latinen. Det udviser jeg helst af vort sprog og alfabet; ti der bliver dog nødvendigvis flere bogstaver i det, end jeg i grunden vilde have; jeg vil hellere de få gange, det behøves, skrive d og ſ, da det i vort sprog altid er sammensat af d og ſ, men aldrig af ᴅ og ꜱ.

⁊ er snarere en stavelse end et bogstav, og i Latin er det e og t, som forbindes, men i vort sprog e og þ, hvis man skulde anvende det; men jeg bruger det slet ikke i vort sprog og alfabet; ti den stavelse forekommer aldrig så isoleret i vort sprog, at der ikke i den samme stavelse står en konsonant foran e'et.

«Titel» har endnu ikke et bogstavs natur, men den sættes dog, for at fremskynde og forkorte skrivearbejdet, i steden for forskellige andre bogstaver, snart i steden

ſtundō fyr eıɴ, en ſtundō fyr fleıre. ſęt ec haɴ optaſt fyr m eþa ſtundō fyr n eþa fyr er ſamſtǫfon, þaɴ eſ *ſuá* eſ uaxeɴ ‛. canca ec tıl þes meıre rǫ́þ an lítel: bınde hùr meþ títle, ſē tılfyndelect oc auþſcıʟect þyꝁ‛. Títoʟ hę̀f þó nelcuęrıa earteın tıl nafnſ þes, eſ haɴ á, þóᴛ haɴ męge eıge ſuá m̀cıa af nafne ſem aþra ſtafe. títan heìt ſól, en þaþan af eſ mıncat þat nafn, eſ títúluſ eſ á látíno; títoʟ cueþō ù, þat eſ ſē lítel ſól ſé, þuí at ſuá ſem ſól lýſ̀, þarſ áþr uaſ myrct, þá lýſ̀ ſuá títoʟ bóc, ef fyr̀ eſ rıteɴ, eþa orþ, ef yf̀ eſ ſęᴛr.

Staf þaɴ, eſ fleſt̀ męɴ caʟa þorn, þaɴ caʟa ec af þuí hę́ldr the, at þá eſ þat atcuę́þe hanſ í hùıo mále,

---

for ét, snart for flere; jeg sætter den oftest i steden for m, eller undertiden for n, eller for stavelsen er, hvor dens udseende er følgende: ‛. Jeg kan om dette ikke give bedre råd end følgende ubetydelige: lad enhver forkorte med titel, som, han ansér for hensigtsmæssigt og tydeligt. «Titel» har dog en grund til det navn, som den bærer, skönt man ikke kan kende den ved dens navn på samme måde, som de andre bogstaver. Titan hedder solen, og deraf er det ord et diminutiv, som på Latin hedder titulus; vi siger titel, hvilket er det samme som lille sol; ti ligesom solen lyser op dèr, hvor der för var mørkt, således oplyser titelen en bog, når den skrives foran den, eller et ord, når den sættes over det.

Det bogstav, som de fleste kalder þorn, foretrækker jeg at kalde the; ti så er dets lydmasse i

ſem ept̀ lıf̀ nafnſenſ, eſ ýr eſ tęceɴ raDarſtafr ýr nafne
hanſ, ſē aLa hęfe ec ſāhleóþęndr ſamþa í þat marc nú,
14 ſē ec reıt ſneMa í þeıra umbrǿþo. ſcal þ ſtanda fyʀe
í ſtafróſe an títoL, þóᴛ ec hafa ſíþar ūbrǿþo of haɴ,
þuí at haɴ eſ ſíþarſt í fundeɴ, en af þuí fyʀ of títol,
at haɴ uaſ áþr í ſtafróſe, oc ec lét haɴ þeım fylgıa í
umbrǿþo, eſ hǫ́nom glíc̀ þarnaſc ſína earteın. hǫfoþſtaf
theſenſ rít ec hùge nema í ùſ uᴘhafe, þuí at hanſ
atcuę́þe má eıge ǿxla, þóᴛ haɴ ſtande ept̀ raDarſtaf í
ſamſtǫfon.

Nú þóᴛ ec hafa meǫc ſcyndelega mę́lt of hǫfoþ- 8. [40]
ſtafaɴa rıt, þeıra eſ fyr tuá ſcal eıɴ ueſa, þá caLa ec

---

enhver forbindelse det, som er tilbage af navnet, når vokalen tages bort af dets navn, således som jeg nu har ordnet alle konsonanterne efter det princip, som jeg anførte i begyndelsen af min behandling af dem. þ skal stå foran titel i alfabetet, skönt jeg omtaler det senere, fordi det er optaget sidst deri; men grunden til, at jeg først omtalte titel, er, at den på en tidligere tid var i alfabetet, og jeg lod den i behandlingen følge efter dem, der, ligesom den, mangler deres særegne betydning. the'ets kapitalbogstav bruger jeg ikke på andre steder end i begyndelsen af et afsnit; ti dets lydmasse kan man ikke forstörre, selv om det står efter vokalen i en stavelse.

Skönt jeg nu meget flygtig har talt om brugen af de kapitalbogstaver, som hvert for sig skal betegne to

eige rant ne íLa ritet, þoᴛ hin tueir sé þar hęldr ritn, ef huárge ef hǫfoþſtafr, eſ þó uilia ec hęldr eɪɴ ſtaf ríta, þar ſem béþe ſtoþar eamnmicet eɪɴ oc [------] tuá, til þes, ſē ec ſagþa, at rit ùþe mɪɴa oc ſceótara oc bócfeʟ· dreúgara. en þat ueit ec eige, huat þá ſcal at hafa, ef ſuá íLa ùþr, at eɴ heGſc nekuęʀ í oc męler ſuá: «þar ſem þú rítr hǫfoþſtaf eɪɴ,» cueþr haɴ, ef haɴ ręþr þat, «eþa ſamhleóþęndr tuá eınſ conar ſamfęlda í eɪɴe oc eɴe ſǫmo ſamſtǫfo, ſęǵ þú, þar uil ec huártce ríta ſamhleóþęndr tuá né hǫfoþſtaf eɪɴ, til þes at auca atcuęþet, né eɴ hęldr þaɴ, ſē eige ſé hǫfoþſtafr, til þes

---

(bogstaver), så erklærer jeg det dog ikke for nogen urigtig eller dårlig skrivebrug, hvis man på sådanne steder foretrækker at skrive sådanne to bogstaver, som bægge ikke er kapitalbogstaver, skönt jeg hellere vil skrive ét bogstav, når både ét [og to] bogstaver betegner det samme [— — — — —], for, som jeg sagde, at skrivearbejdet kan blive mindre og hurtigere, og pergamentet dröjere. Men jeg véd ikke, hvad man så skal stille op, hvis det træffer sig så uheldig, at én igen gör indvendinger, og taler således: «Dèr hvor du skriver et kapitalbogstav», siger han, hvis det falder ham ind, «eller, som du siger, to konsonanter af samme slags sammenstillede i én og samme stavelse, dèr vil jeg hverken skrive to konsonanter eller ét kapitalbogstav for at forøge lydmassen, ej heller et, som ikke er kapitalbogstav, for at formindske den;

at mınca, hęldr ŕıt ec eıɴ enſ ſama conar * * eafnan, oc eıge hǫfoþſtaf nema ı́ uᴘhafe orþſ oc ù ſ, oc cueþc ſuá meǫc eþa lı́ᴛ at hùıom, ſem ec ŕęþ ſı́þan; eþa eıge ŕœce ec, at ec cueþa eafnmeǫc at ǫʟō. — huat þá ſcal at hafa, cuaþ ec; huat þá nema ſýna hǫ́nom ſuá ſcýr dǿme þeıra greına, ef haɴ ſcılr eŋuar áþr ueſa, at þá þylcefc haɴ of ſeıɴ ùþa tıl at mę́la ſeálfr á mót ſér oc ùþa fyʀe at bragþe *an* þeır, ef ęʟa mǿnd*e* ſı́fla haɴ oc caʟa, ſem uę́re ſpacara, ef þęgþe. nú ero h̀ þau dǿme, ef bráþafaŋſ fundoſc *, en ſı́þan nelcue leóſlegar tıl málſ fǿrþ oc ſcılnıŋar: ube, uʙe, ſęcr, ſęłcr, hǫdó, hǫ́ᴅo, áfarar(?), aꜰarar, þagat, þaɢat, ǫl, ǫʟ, frame, fraᴍe,

---

men jeg bruger bestandig ét af samme slags, og et kapitalbogstav kun i begyndelsen af et ord og et afsnit, og jeg udtaler hvert enkelt så stærkt eller svagt, som jeg derefter slutter mig til, eller også er det mig ligegyldigt, om jeg skulde udtale dem alle lige stærkt». «Hvad man så skal stille op?» sagde jeg; ja hvad andet end vise ham så tydelige exempler på de forskelligheder, af hvilke han för ikke kunde opfatte nogen, at han skynder sig med at modsige sig selv og komme dem i forkøbet, som ellers vilde göre nar af ham og sige, at det havde været klogere, om han havde tiet stille. Her er nu nogle exempler, som blev fundne i en hast og derpå for större tydeligheds skyld ordnede i forståelige sætninger: ube, uʙe; ſęcr, ſęłcr; hǫ́dó, hǫᴅo; áfarar, aꜰarar; þagat, þaɢat; ǫl, ǫʟ; frame, fraᴍe; uına, uıɴa;

uina, uiNa, crapa, craPa, huęr, huęR, fúſ, fús, ſceót, ſceóT. — ube, þat ero tuau nǫfn tuęGia bócſtafa, en [42] uBe þat eſ einſ maNdſ eiT nafn. fęcr eſ ſcógarmaþr, en fęlcr eſ ílát. hǫ́ dó, þá eſ hǫlgatroL dó, en heyrþe til hǫDo, þá eſ þóR bar huereN. [- - - - - áfarar - - - - aFarar]. bętra eſ huìō fyR þagat, an aNaR hafe þaGat. eige ero ǫl ǫL at eino. meire þykc ſtýremaNdſenſ frame, an þes eſ þilıornar bygù fraMe. ſá eſ meſtr goþſ uina, eſ meſt uiL til uiNa. uaþa opt til circio crapa, þóT þar fáe leiþ craPa. huęr cona oc [huęR] carlmaþr ſcyldo

---

crapa, craPa; huęr, huęR; fúſ, fús; ſceót, ſceóT, — ube, det er to navne på to bogstaver; men uBe det er ét navn på én mand. Fredløs (fęcr) er en skovgangsmand; men en sæk (fęlcr) er en pose. En höj (kvinde) døde (hǫ́ dó), da Hǫlgatroll døde; men man hørte (klirren af) hanken (hǫDo), da Tor bar kedelen. — — — — — — Det er bedst for enhver at have tiet (þagat), för end en anden får bragt ham til tavshed (þaGat). Ikke alle (ǫL) drikkelag (ǫl) er ens. Skibsførerens berömmelse (frame) ansés for större end dens, som opholder sig foran (fraMe) på dækket. Den er störst blandt Guds venner (uina), som vil arbejde (uiNa) mest for at blive det. Folk går ofte til kirke gennem tøsné (crapa), selv om de dèr får en besværlig (craPa) vej. Enhver (huęr) kvinde og enhver (huęR) mand burde være begærlige (fúſ) efter det, som Gud er begærlig (fús) efter; så vil de være hurtige

þes fúſ, ſem goþ eſ fús, þá mono þau tıl góþra ùca ſceót oc hafa goþſ hyʟe ſceóᴛ.

Nú of þaɴ maɴ, eſ ríta uıʟ eþa nema at óro mále 9.
rıtet, aɴat tuęɢıa helgar þýþıŋar eþa lǫ́g eþa ǫᴛuíſe eþa,
ſuá hùega eſ maþr uıʟ ſcynſamlega nytſęme á boc nema
eþa cęɴa, enda ſé haɴ ſuá lítellátr í fróþleıcſǫ́teɴe, at
haɴ uıle nema lítla ſcynſęme hęldr an øŋua, þá eſ á meþal
16 ùþr eɴar meıre, þá leſe haɴ þeᴛa cápítúlum uandlega, oc
béte, ſem í mǫrgō ſtǫþō mon þurfa, oc mete uıþleıtne
mína en uárcyɴe ócénſco, hafe ſtafróf þeᴛa, eſ h̀ eſ áþr
rıtet, undſ haɴ fę́r þat, eſ hǫ́nom lícar bętr. * * *.

(ſceót) til gode gærninger og hurtig (ſceóᴛ) opnå Guds huldskab.

Enhver, som nu vil skrive eller tilegne sig, hvad der er skrevet på vort sprog, enten religiøse tydninger eller love eller genealogier eller hvilken anden nyttig boglig kundskab man nu vil tilegne sig eller meddele, og som er så beskeden i sin kundskabstørst, at han hellere vil have en lille belæring end slet ingen, når den kommer ind mellem den större, da læse han med omhu denne afhandling og forbedre den, som den vist trænger til på mange steder, han vise mit forsøg sin anerkendelse, men undskylde min vankundighed, han bruge dette alfabet, som för blev anført hèr, indtil han får ét, som han synes bedre om.

Anden Afhandling

efter

Codex Wormianus.

Nv ꝼ*yrer* þvî at maðꝛin*n* ſe ſkŷnſamlegu*m* anda ſkrŷddꝛ *ok* prŷddꝛ þa skilr h*ann* *ok* | grein*er* allra lutî gıǫꝛr *ok* glǫggra en on*n*vr kykuendi. þa næytí *ok* nioti þeſſ | lanſ með gvði . hiarta man*n*z kenn*er* allz *ok* *við* hiartat liggr bæðî barki *ok* velendî *ok* | andblaſnar æðar ren*n*a þar vp*p* *ok* rætaz bæði þær æðar er b*er*a uind e*ða* blaſtr bloð eða | lioð . Ok a an*n*an veg hoꝛꝼa þær *sva* at þær mætaz v*ið* tungv rætr m*eð* þvî hue*r*r er þarꝼ | ʀen*n* *ok* rǫdd vp*p* ꝼ*yrer* hve*r*iv oꝛði . þarꝼ *ok* m*eð* oꝛði hve*r*iv þriar þeſſar greîn*er* . min*n*i *ok* vit ok | ſkiln*ing* . Ꝯin*n*i at mvna oꝛða atkvæðî . vit at hugſa hvat h*ann* vill mæla. Skiln*ing* t*il* þeſſ | hvat ibŷr oꝛðunv*m* . Nu haꝼa þess*er* lvt*er* hlioð ſumer rǫdd *ok* ſvm*er* mal ſem ſagt v*ar*. Sv er | æîn greîn hlioðſ er þŷtr veðꝛ e*ða* vôtn eðꝛ ſioꝛ e*ða* griot e*ða* biðꝛg e*ða* joꝛð hrynr. þ*et*ta hlioð | heiter gnŷr e*ða* þrymr dŷnr e*ða* dvnvr . Sva þ*at* hlioð e*r* mælmr mætiz eða man*n*a þŷſſ þ*at* | heît*er* *ok* gnŷr glŷmr e*ða* hlŷmr. Sva þ*at* er við*er* brotna e*ða* gneſta . þ*at* heit*er* bꝛak e*ða* bꝛeſt*er* þetta erv | vitláuſ hlioð . Ꞓn*n* h*er* vmꝼra*m* er þ*at* hlioð e*r* ſtaꝼi æına ſkoꝛt*er* til malſ . þ*at* heit*er* ſavngr þ*at* | erv hǫꝛpvr e*ða* on*n*vr ſǫngꝼærı . Ǫn*n*vr hlioðſ græin e*r* ſv er ꝼvglar eðꝛ dŷr e*ða* ſækvikendî | haꝼa . þ*at* heit*er* rodd . heita þær radd*er* a marga lvnd . Fvglar ſŷngia e*ða* gialla e*ða* klaka *ok* þo | ŷmſu*m* haattv*m* . dŷra rǫdd er greînd

---

[1]*Begyndelsesbogstavet* N *er aldrig blevet skrevet.* [2]allra *således hdskr. for* alla.

me*ð* mǫꝛgv*m* noꝼnu*m* *ok* kvn*n*v me*n*n ſkyn hvat þikkiaz | benda i ſinu*m* lắtv*m* ſvmu*m* . Sækvikendi blaſa *eða* gialla . Allar þeſſar radd*er* eru miok ſký-¦nlavſar s*va* at ꝼleſtr lvti m*anna* vitî . Þriðia hlioðſ græín *er* micklv m*er*kiliguz er me*n*n haꝼa | þ*at* er hlioð *ok* rodd *ok* maál. Ꝍaalið gîoꝛiz aꝼ blæſtrinv*m* *ok* tvngv bragðinv *ok* ſkipan var-¦ran*na* . Eꝼ m*aðr* getr mickla malſnilld þa þarꝼ þar t*il* þrent vit *ok* oꝛðꝼærî *ok* ꝼ*yrer* ætlvn ok ¦ alhægt tvngv bragð. Eꝼ ten*n* erv ſkoꝛðottar *ok* miſſir tan*n*garðar . þ*at* lýt*er* malit s*va* *ok* eꝼ tun-¦gan er oꝼ mikil þa er mælið bleſt . Nv er hon oꝼ litil þa er ia holgomr . þ*at* kan*n* *ok* ſpilla | mæli man*n*z eꝼ varrar erv æ*igi* heîlar. Ꝍvðꝛin*n* er leikvollr oꝛðan*n*a en tvngan ſtýrið. | A þe*i*m leikvelli erv reiſt*er* þe*i*r ſtaꝼ*er* er allt máál gioꝛa . *ok* .v. hringar erv um þa ſtaꝼi ſleg-¦n*er* *eða* ſett*er* í maalſ hættî . I ꝼyrſta hring erv ꝼioꝛ*er* ſtaꝼ*er* er heita hoꝼvð ſtaꝼ*er* . þa ma t*il* æinſ-¦kiſ an*n*arſ nýta en*n* v*er*a vpphaꝼ *ok* ꝼ*yrer* oðꝛu*m* ſtǫꝼv*m* . þ. ý. h. q. I ǫðꝛu*m*
S.92 hrîng erv ſtaꝼer . xıȷ . ‖ þe*i*r heita maalſ ſtaꝼ*er* hv*er*r þe*i*ra ma v*er*a bæði ꝼ*yrer* *ok* ept*er* i oꝛðinv *ok* gioꝛ*er* þo æingi þe*i*ra mal | aꝼ ſialꝼv*m* s*er* . b ð f g k. l m n p r ſ ꝛ Nǫꝼn þe*i*ra erv ept*er* hlioð þe*i*ra . I þriðia hríng | erv xıȷ . ſtaꝼ*er*er hlioðſtaꝼ*er* heita . þeſſi er græin. þe*i*ra . ꝼyrſt heita ſtaꝼ*er* *ok* ſk*al* s*v*a heita. | a e ı o u y Ǫn*n*vr er þe*i*ra græín ſv at þe*i*r heıta limingar *ok* ſk*al* þa s*va* rita æ ꜵ ꜷ . | þess*er* þrir ſtaꝼ*er* erv hvar tveir hlioðſtaꝼ*er* ſaman limð*er* þ*via*t þeſſi ſtaꝼr hv*er*r heꝼer ¦hv*er*n lvt aꝼ hlioði hin*n*a er h*ann* er aꝼ gioʀ . En þriðia græîn er ſv er þe*i*r ſtaꝼ*er* haꝼa er | heita lauſa klǒꝼar *ok* ſk*al* ſva rita ey *ok* eı þess*er* tveír ſtaꝼ*er* erv ritaðer vbræýtt*er* i hva-¦ru*m* ſtað *ok* gioꝛ æin*n* aꝼ þvi at h*ann* tekr hlioð þe*i*ra beggia *ok* ꝼ*yrer* ritz hætt*ar* ſak*er* er þa v | hægt ſaman at binda Tolꝼti ſtaꝼr er ſkiptíngr þ*at* er æin*n* hlioð ſtaꝼr eꝼ malſtaꝼr | er ꝼ*yrer* ho*nu*m *ok* ept*er* i ſamſtǫꝼvn . en*n* eꝼ hlioðſtaꝼr er næſtr ept*er* h*ann* þa

ſkiptiz h*ann* i malſtaꝼ | *ok* gioꝛaz þa aꝼ h*onum* mǫꝛg fvll oꝛð ſva ſem ſa eðꝛ ioꝛð eða ioꝛ Onnvr ſkipting er *þat* | er h*ann* er lavſa kloꝼı ſva ſem æðꝛ var rítað. þa er ſva eꝼ malſtaꝼr ſtendꝛ ꝼ*yrer* h*onum* | *ok* hlioðſtaꝼr ept*er* ſva ſem bioꝛ *eða* biðꝛn eðꝛ biǫꝛg. a ı o y. þeſſer gioꝛa æin*er* ſaman mǫꝛg oꝛð fvll. en*n* ſkamt mal giðꝛa þ*eir* ſialꝼer. Eꝼ a gioꝛ*er* heillt oꝛð. þa metz það | ſem þv neꝼn*er* ẏꝼ*er* ı. o eða.v *þat* ſkipt*er* vm oðꝛv*m* ſva ſem er ſatt *eða* vſatt. Menn kalla | y ꝛ*inn* við æ *þat* er veinon. kallað er *ok* æy eða æí *þat* er alldꝛegi þrytr. hlioðſtaꝼer | hafa tven*na* grein þa er optlega skiptaz oꝛðin með. at þ*eir* ſe ſtvdd*er* *eða* dꝛegn*er*. Er þvi ı betr dregit yf*er*·þan*n* ſtaꝼ er ſæint ſk*al* at kveða ſva ſem h*er* er. A þvi ári er ari var | ꝼæddꝛ *ok* ér ertvð h*ann*. *þat* *er* i minv mín*n*í. Opt ſkipta oꝛða leiðingar ællv mali hv*ar*t | hin*n* ſamı hlioð ſtaꝼr er leiddꝛ ſkiott *eða* ſeint. loꝼat er *þat* i ritz hætti aꝼ hneigin-gv*m* helldꝛ a lykkiv en*n* ꝼvll a. *ok* er þa ſva. ę. ꝍ. I ꝼioꝛða hring erv tolꝼ ſtaꝼ*er* ſva ri | tað*er*. ꝁ. ʟ. ꝍ. ɴ ᴘ ʀ s ᴛ þess*er* ſtaꝼ*er* erv ſett*er* hv*er*r ꝼ*yrer* tva iaꝼna ſier i ritz hætti þı | ſvm orð endaz i ſva ꝼaſt at kvæði at æingi mælſtaꝼr ꝼær æin*n* boꝛið ſva ſem hæll *eða* | ꝼiall kroſſ *eða* hroſſ ꝼra*m*m *eða* hra*m*m. Nv þarꝼ an*n*að hvart at rita tva maalſtaꝼı eðꝛ | þe*n*na æin*n*. I fimta hring eru ritað*er* þ*eir* þrir ſtaꝼ*er* er heita vnd*er*ſtaꝼ*er* ð. z x. ma þ*eim* við | engan ſtaꝼ koma nema þ*eir* ſe ept*er* hlioðſtaꝼ i hv*er*ri ſamſtǫꝼvn ꝼioꝛði ſtaꝼr *er* .c. þat *er* | rett h*ans* hlioð at h*ann* ſe i enda ſamſtǫꝼv ſem aðꝛ*er* vnd*er*ſtaꝼ*er*. Titlar erv h*er* ſva ritað*er* ſem | i ǫðꝛu*m* ritz hætti heꝼ*er* titvll ekki æínkar eðli *til* ſtaꝼſ helldꝛ er h*ann* *til* ſkyring*ar* ritz Sol heiter | titan heit*er* þaðan aꝼ titvlvs i latinv *er* *ver* kollv*m* titvl. *þat* er ſem litil ſol. þ*viat* *sva* ſem ſol lẏs*er* | hæím allan ſva lẏs*er*

---

[4] ſva] *først skr.* ſem, *og så rettet af afskr.* [29] heꝼer—ritin(53.₁)] *sml. første afhandling s.* 13 *l.* 14-19.

titvll oꝛð rett ritin. þes*er* erv ꝼioꝛ*er* hoꝼvð ſtaꝼ*er* þ. y. h
q.' Ꞓn*n* þes*er* eru | ſex hǫꝼvt ſtaꝼ*er* o bræýtt*er* a e ı o
v y. erv þ*ei*r *ok* limð*er* ſaman i ritz hætti . þa erv þes*er*
.xıȷ. | ſaman maalſtaꝼ*er* vbræytt*er* . b ð f g k l m n p r
S.93. ſ t . þeſſer erv vnd*er*ſtaꝼ*er* . c x z ẏ . *ok* þeıʀa || ma miſſa
í varv malı eꝼ vill . x . er ſamtengðꝛ aꝼ c ok ſ i latínv .
z . han*n* er ſamtengðꝛ | aꝼ ð *ok* ſ *ok* er ebreſkr *ok* er
helldꝛ ſamſtoꝼon en ꝼaſtr erv ſtaꝼað*er* ſaman e *ok* t i
latinv | Ꞓn*n* ꝼ*yrer* þvi nv at ſvm*er* ſamhlioðendꝛ haꝼa ſitt
likneſki *ok* naꝼn *ok* iartein . en*n* ſ[v]m*er* h*a*ꝼa | hoꝼuð
ſtaꝼſ likneſki *ok* skipat ſtꝼvm . Ꞓn*n* ſvm*er* inaꝼni *ok*
avkit at kveði bæði naꝼnſ | *ok* iartein*ar* Ꞓn*n* ſvm*er* hallda
likneſkí ſinv *ok* er þo min*n*kat at kvęði naꝼnſ þ*ei*ra *ok*
iarteín | ſv er þ*ei*r ſkvlv. b*er*a ímalínv þ*ei*ri lik er i
naꝼninv v*er*ðꝛ . þa |ſk*al* nv ſýna leita bæði likneſ- | ki
þ*ei*ra *ok* ſva nꝼn ꝼ*yrer* oꝼan rituð at ẏf*er* þ*ei*m megi
nv allt ſaman líta er aðꝛ v*ar* ſvndꝛ | lavſliga vm rętt .
ꜳ a o ǫ ę e ú u y ẏ be ebb che. ecc ðe eðð . ef . b B c
ꝁ d ð f eſt | ge egg . ęng . ha Ha. ꜰ. g ɢ ꝗ h ʜ el ell
em emm . en enn . l ʟ m ꝺ n ɴ epp er err eſ | eſſ te
p pp r ʀ ſs te ett ex ex et þe ⁻ ' ' ꝛ ꝍ ꝯ z x X ⁊ & þ . Nv
v*er*ðꝛ þ*et*ta allt ſa | man ſtaꝼroꝼ kallat . þess*er* ſtaꝼ*er*
gioꝛa allt mal *ok* hend*er* maalit ymſa ſva t*il* at iaꝼna |
ſem hoꝛpv ſtreng*er* gioꝛa hlioð eða erv læyſt*er* lvklar i
ſimphoníe eða þa er oꝛgan ge*n*gr | vpp *ok* níðꝛ aptr *ok*
ꝼra*m*m v*m* allan ga*m*ma þan*n* er með s*er* heꝼ*er* nítian
lvkla *ok* atta radd*er* . | *ok* nv koma t*il* motz þes*er* . v .
hríngar ſtaꝼan*n*a *er* aðꝛ v*ar* vm rætt . kallaz nv hvar*er*
v*ið* að | ra ſtəꝼroꝼ *ok* ga*m*mi *ok* taka nv hlioðſtaꝼ*er* þar ſin
hlioð *ok* raddar ſtaꝼ*er* rǫdd . malſtaꝼ*er* | malit *ok* ſamnaz
t*il* oꝛðan*n*a s*v*a marg*r*a at ekki er þeſſ mællt i heimin-

---

[8] ꝼaſtr] *fejlskr. for* ſtaꝼr [9-21] Ꞓnn-þ] *sml. 1. afhandl.s* 10 *l.* 12-22.

v*m* at æ*igi* ſe þes*er* ſtaꝼ*er* | t*il* haꝼð*er* . Nv erv æingi þav læti e*ða* hlioð e*ða* radd*er* at æ*igi* mvni þ*at* allt ꝼin*n*az i gam anv*m* | Nv tekr ſva ꝼremi mik*it* vm gioꝛaz er oꝛðin heꝼiaz vp*p* *ok* hliomren*n* vex *ok* radd*er*-nar glymia | a . Neꝼniz *ok* *sva* ꝼremi ſǫngr e*r* þ*et*ta heꝼ*er* allt t*il* *ok* nv þyſſ ſia ꝼlokkr ꝼra*m*m a leikvǫllin*n* | *ok* ollu*m* megin at ſtyrinv þvi . er tvngan heit*er* *ok* heita nv a h*an*a t*il* mælſinſ *ok* oꝛðan*n*a ok | ſǫngſinſ at hon kveðſ þ*at* allt vp*p* *ok* hon gioꝛ*er* ſva *ok* hneig*er* ſik t*il* ſtyrimanzinſ *ok* maler *sva* | Oſanna ſeg*er* hon . þ*at* þyðiz a vaara tvngv *sva* . græð þv oſſ . Enn þ*at* er a ebreſkv mælt *ok* ſtalc | h*an*a nattvran t*il* þeſſ ꝼ*yrer* þvi at hon var ꝼyrſt *ok* gekk þa vm allan hei*m* þangat t*il* e*r* guð | ſkipti þ*eim* . Nu ſeg*er* þar t*il* at henni þotti h*ann* v*er*a ſtyri maðꝛin*n* er h*ann* ſkapaði h*an*a *ok* aꝼ kriſtz | naꝼni e*r* kristnin kollvð . Ver er kriſtn*er* erv*m* kollv*m* h*ann* hoꝼvð vart en*n* ver h*an*s lim*er* *ok* | liðir *ok* h*an*s ſonr er ſa er h*ann* ſendi hingat i heim *ok* ſa e*r* vaR ꝼað*er* en ver h*an*s boꝛn . var *ok* | ꝼaðerin*n* vǫnligr t*il* at ſtioꝛna ſinv*m* boꝛnu*m* *sva* ſem bezt gegndi . var þi oꝛðit oꝛ meſſ-|vnni t*il* tek*it* at h*ann* viſſi hv*er*r loꝼſongr h*on*v*m* þotti meſtr ꝼra*m*m ꝼlvttr þeſſa heimſ v*ið* ſik | ſıalꝼan . e*r* þar *ok* vaar hialp oll i ꝼolgin er vm h*an*s piſl er rætt *ok* ſaar er h*ann* þolði a kroſ-|ſinv*m* helga er oꝛ ran*n* bæði bloð *ok* vatn *ok* iþi erv*m* v*er* skirðir e*r* rett truv*m* a almat*t*kan | guð . *ok* þ*at* h*an*s holld *ok* bloð e*r* i meſſun*n*i e*r* ꝼra*m*m ꝼlvtt e*r* vart ꝼarneſt þa e*r* v*er* ꝼoꝛvm | aꝼ þeſſv*m* heimi . Nv ſk*al* þ*at* vaan vaar at vætta þeſſ at *sva* ꝼremi ꝼariz oſſ vel er *sva* v*er*ðꝛ ‖ ſem h*ann* heꝼ*er* ꝼ*yrer* ſieð at bæði se at h*ann* er i ꝼoꝛ með oſſ *ok* v*er* m*eð* h*onum* þa er v*er* ꝼoꝛv*m* hæim | t*il* ꝼoður leiꝼðar værrar . *ok* þa er h*ann* heꝼ*er* ſkipt ſinv liði ſier t*il* hægri

[10] maler] *sål. for* mæler.

handar ept*er* | domſ dag. þa ſk*v*l*v*m v*er* heꝼia vp*p* alle*lui*a ꝼ*y*r*er* því at þ*at* er æ*igi* iarðneſkr ſǫngr. ſyngia | þ*et*ta þa aller ſaman tív ꝼylkí guðſ engla *ok* man*n*a þa er almattigr guð ꝼe*r*r meðr | ſina ꝼ*er*ð hæim i himi*n*rikiſ dyrð *ok* ſk*v*l*v*m þa vna i siꝼellv ſua at alldri ſk*al* ept*er* ve*r*ða | m*eð* guði almatkv*m* þar ſem h*ann* er æ *ok* æ m*eð* ꝼeðr *ok* ſyni *ok* helgv*m* anda ſa er liꝼ*er* *ok* rik*er* | æin*n* guð oꝼ allar alld*er* v*er*allda am*en*.

Tillæg

fra Codex Upsaliensis.

(De la G. no. 11).

h*er* ſeg*er* aꝼ ſetnı*n*gu hat*t*a lykılſınſ.

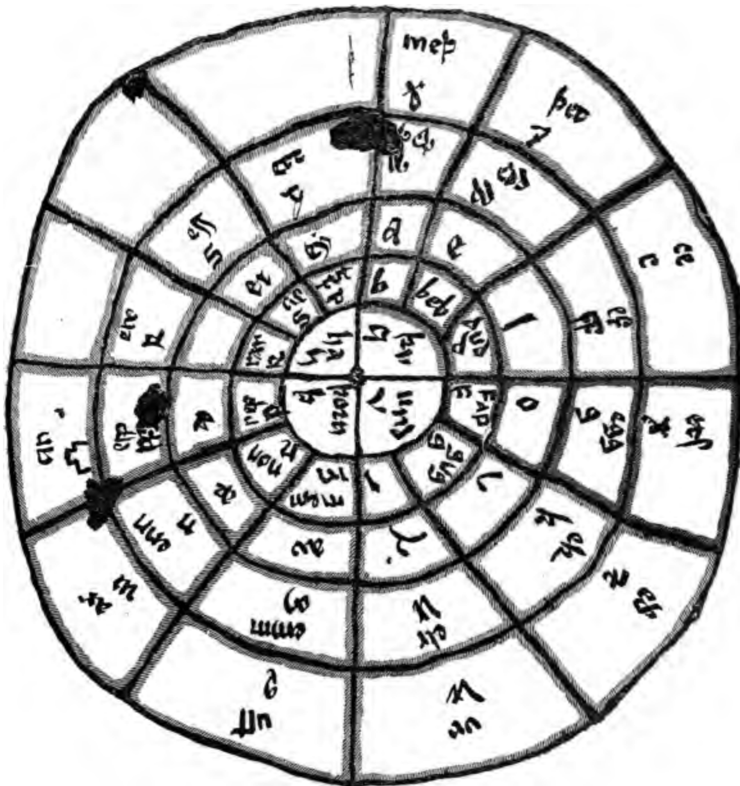
Hvað er hlıoþſ greın . þꝛen*n* hver . þ*at* er eın gr*eı*n S. 88. hlıoðſ e*r* þytr | veþꝛ *eða* vatn *eða* ſær *eða* bıoꝛg *eða* ıoꝛþ *eða* gr*ı*ot hrynr . þ*et*ta hlıoð | heıt*er* gnyr *ok* þꝛymr *ok*[1]) dvnoꝛ *ok* dynr . *sua* þ*at* hlıoð er malm*arner* | g*er*a *eða*[2]) man*n*a þyſſın*n* . þat heit*er* *ok* gnyr *ok* glymr *ok* hlıomr . *sua* þ*at* *ok* er vıþ*er* bꝛotna *eða* vapnen mætaz·. þ*et*ta heıta bꝛak *eða* breſt*er* *eða* en ſem aðꝛ | er rıtað . Allt e*r*o þ*et*ta vıtlavſ hlıoð . En h*er* vm ꝼ*ra*o*ð* er þat hlıoð e*r* | ſtaꝼına eına ſkoꝛtır tıl malſınſ . þ*at* g*er*a hoꝛpoꝛnar *ok* en*n* helldꝛ | hın meırı ſongꝼærın . en þ*at* heıtır ſongr.

Avnr hlıoðſ greın e*r* ſv ſem ꝼvglarnır g*er*a *eða* dyrın *ok* ſækyq*v*ındın. | þ*at* heıtır rodd . En þær raddır heıta a marga lvnd[3]. fvglarnır | ſyngıa *ok* gıalla *ok* klaka. *ok* en*n* *með* ymſvm hat*t*vm . *ok* noꝼnvm *ok* kvn*no*|ſtv*m* ero greınd ymſa vega dyra noꝼnın *ok* kvn*n*v men*n* ſkyn h*vat* ky | qvendın þıckıaz benda *með* moꝛgv*m* ſınv*m* latv*m* . Sækyq*v*ındın blaſa *eða* | gella . Allar þ*eſſ*ar radder ero mıok ſkynlavſar at vıtı ꝼleſtra m*anna*. | En þꝛıþıa hlıoðſ greın er ſv ſem m*enn*ınır hava . þ*at* heıt*er* hlıoð | *ok* rodd *ok* mal . Malıt g*er*ız aꝼ blæſtrınv*m* *ok* tvngo bꝛagþıno v*ıð* ten*n* | *ok* goma *ok* ſkıpan vaʀan*n*a . en hv*er*ıo oꝛþıno ꝼylg*er* mın*n*ıt *ok* vıtıð. | Mın*n*ıt[4]) þarꝼ tıl þ*eſſ* at mvna atkvæþı oꝛþan*n*a . en vıtıð *ok* ſkılnın | gına tıl þ*eſſ* at h*ann* mvnı at mæla þav oꝛþın *er* h*ann* vıll . Eꝼ *maðr* ꝼær | ſnılld malſınſ þa þ*ar*ꝼ þar tıl vıtıþ

Sml. Sn E II 364—9. Overskriften med rødt blæk nederst paa s. 87. H *rødt.* [1]) *Herpå står et udstreget* þyſſ. [2]) *forkortet* e'. [3]) *den forreste del af* n *er smuldret hen.* [4]) M *i dette ord står ude i marginen.*

ok oꝛðꝼræþı ok ꝼyr*er*[1]) ætlan *ok* þ*at* ⁞ mıok at hægt. ſe tvngo bꝛagþıt . eꝼ ten*n*rnar ero ſkavrþotar. ⁞ *ok* mıſſır tvngan þar þ*at* lytır malıt . Sva *ok* eꝼ tvngan *er* oꝼ mıkıl ⁞ þa er malıt bleſt . Nv er hon oꝼlıtıl . þa er ſa holgomr . þ*at* kan*n* ⁞ *ok* ſpılla malıno eꝼ vaʀarnar *er*o eıgı heılar . ⅭⅮvþꝛın*n* ok tvngan ⁞ *er* leıkvollr oꝛþan*n*a . A þeı*m* vellı *er*o reıſtır ſtaꝼır þ*e*ꝛꝛ *er* mal allt ⁞ gera *ok* hendır malıt ymſa *sva* tıl at ıaꝼna ſem hoꝛpv ſtrenger eþa *er*o læſter lyklar ı ſımphonıe .

S.89.

[1]) *for* r *er der hul i perg.*

I[1] fyrſta hrıng ero. ıııȷ. ſtaꝼır . þa ma tıl enſkıſ annarſ nyta en vera ꝼyrer | oþꝛvm ſtoꝼvm . I oþꝛvm hrıng ero ſtaꝼır . xı . þeıꝛ ſem heıta. ꝼ. þ. h ẏ | h. q. malſtaꝼır . hverr þeıra ma vera bæþı ꝼyrır ok eptır ı malıno . | en engı þeıra gerır mal aꝼ ſıalꝼvm ſer . b. d. f. g. k. l. m. n. p. r. ſ s. τ | en noꝼn þeıra ero her ſett eptır hlıoþı þeıra . I þrıþıa hrıng ero . xıȷ . | ſtaꝼır er hlıoðſtaꝼır heıta . þeſſı greın er þeıra ſtaꝼa . fyrst heı | ta ſtaꝼır ok ſkal ſva rıta . a. e. ȷ. o. v. y. Avnnr greın er ſv er heıtá | lımıngar . ok ſkal sva rıta . æ. ꜵ. ꜹ. þeſſır ero tveır her ero . ıȷ . hlıoðſtaꝼır ‖ S. 90. ſaman lımþer þvı at þeſſı ſtaꝼrınn hever hvern hlvt aꝼ hlıoþı hınna. | er hann er aꝼ geʀ . en þꝛıþıa greın er þat er heıta lavſa[2]) kloꝼar | ok ſkal sva rıta . ey eı . þeſſır ero . ıȷ. [ok ſkal][3]) sva[4]) rıta at rıta . ıȷ . ſtaꝼı obꝛeytta. | ok geʀ eınn aꝼ þvı at hann tekr hlıoð hınna beɢıa. en ꝼırı rıtzhátar | ſakır er þeſſa ſtaꝼı ó hægt ſaman at bında . Nv er enn tolptı ſtaꝼr | er ſkıptıngr heıter . þat er . ı . þat er rettr hlıoðſtaꝼr eꝼ malſtaꝼr | er ꝼyrır honum . ok eptır honum ı ſamſtoꝼvnnı . en eꝼ hlıoðſtaꝼr er næ | ſt eptır honum þa ſkıptız hann ı malſtaꝼ . ok geraz þa aꝼ honum moꝛg ꝼvll | oꝛþ. sva ſem er ıa eða ıoꝛþ eða ıoʀ . Avnnr ſkıptıng hanſ er þat at hann | ſe lavſa kloꝼı sva ſem þeıꝛ er aþꝛ ero rıtaþır . ok [en] [3]) sva eꝼ malſtaꝼr | ſtendr ꝼıꝛı honum . en hlıoðſtaꝼr næſt eptır . Sva ſem er bıoꝛn eða | bıoꝛ eða bıoꝛg. Þeſſır ſtaꝼır eıner ſaman gera moꝛg ꝼvll oꝛð . en | ſkamt mal gera þeıꝛ . en eꝼ á gerer heıllt orþ . þa mez sva [ſ]em[4]) þv neꝼ | nır yvır . en . ı . þav ſem ꝼer ınnan[5]). En o . eða v . þav ſkıpta vm oꝛþvnvm. | Sva ſem er ſatt eða vſatt . Menn kalla eınn vıð y. en æ

[1]) *I strækker sig ned igennem 5 linjer.* [2]) *for* av *er der hul i perg.* [3]) *hul i perg.* [4]) *hul for* ſ *i perg.* [5]) *sål. de 4 sidste ord, forvansket.*

þat er veınvn . | en ey heıter þat land ſem ſıoꝛ *eða* vatn ꝼellr vm hverꝼıſ . þat er, kallat | ey *eða* . æ . er alldꝛı þꝛytr . hlıoðſtaꝼır hava *ok* tvenna greın at | þeıꝛ ſe ſtytter *eða* dꝛegnır . en eꝼ ſkyrt ſkal rıta þa ſkal dꝛaga yvır| þann ſtaꝼınn er ſeınt ſkal leıþa . Sem her . Á þvı árı ſem arı var | ꝼæddꝛ . þat er í míno mínı . Optlıga ſkıpta oꝛþa leıþıngar ollo malı | hvart ınn ſamı hloþſtaꝼr er leıddꝛ ſeınt *eða* ſkıott . loꝼat er þat | ı rıtzhættı at rıta aꝼ lımıngvm helldꝛ en aꝼ lyckıo . en ꝼvllt a . | *ok* er þa sua . ę . ǫ. I ꝼıoꝛþa hrıng erv . xıȷ . ſtaꝼır sua rıtaþır. bb. ðð. ꝼꝼ. ɡɡ. k. ꝁ. oȷ. ꞑ. pp ʀ. s. ꞇ. þeſſir ſtaꝼır gera eckı annat en menn vı | lıa hava þa ꝼırı rıtz hattar ſakır *ok* er ſettr hverʀ þeıra eınn ꝼırı . ıȷ . | malſtaꝼı . þvı at ſvm oꝛð *eða* noꝼn endaz.[1])ſva ꝼaſt atkvæþı at | engı malstaꝼr ꝼær eınn boꝛıt . sva ſem er holl *eða* ꝼıall *eða* croſſ *eða* | hroſſ . ꝼramm hramm' . nv þarꝼ
S. 91.annat hvart at rıta tyſvar eınn ‖ malstaꝼ . *eða* lata ser lıka þanneg at rıta . I ꝼımta hrıng ero rıtaþer þeıꝛ . ııȷ . | ſtaꝼer er kallaþer[2]) ero vndır ſtaꝼır. ð. z. x. þeſſvm ſtaꝼ ma vıð engan ſtaꝼ | koma nema þat ſe eptır hlıoð ſtaꝼ ı hverrı[3]) ſamſtoꝼv . Ꞓn . ııııȷ . ſtaꝼr er . c . | *ok* hava ſvmer menn þann rıtzhatt at [háv]a hann ꝼırı konung. en hıtt eına er rett . | hanſ hlıoð at vera ſem aþrer vndır ſtaꝼır ı enda ſamſtoꝼv . Ꞇıtlar ero | sva rıtaþır her ſem ıoþꝛvm rıtzhættı :ꝺ

---

[1]) *mgl.*: ı. [2]) aþ *beskadigede for neden.* [3]) hvr *beskad. for neden.*

a		e		ı		o		y		v		ę		ǫ		aı		eı		eẏ	
b	b	b	b	b	b	b	b	b	b	b	b	b	b	b	b	b	b	b	b		
d	d	d	d	d	d	d	d	d	d	d	d	d	d	d	d	d	d	d	d		
f	f	f	f	f	f	f	f	f	t	f	f	f	f	f	f	f	f	f	f		
g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g		
k	k	k	k	k	k	k	k	k	k	k	k	k	k	k	k	k	k	k	k	k	k
l	l	l	l	l	l	l	l	l	l	l	l	l	l	l	l	l	l	l	l	l	l
m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m
n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n
p	p	p	p	p	p	p	p	p	p	p	p	p	p	p	p	p	p	p	p	p	p
r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r
ſ	ſ	ſ	ſ	ſ	ſ	ſ	ſ	ſ	ſ	ſ	ſ	ſ	ſ	ſ	ſ	ſ	ſ	ſ	ſ	ſ	ſ
t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t
	ð		ð		ð		ð		ð		ð		ð		ð		ð		ð		ð
þ		þ			þ		þ		þ		þ		þ		þ		þ		þ		þ
	z		z			z		z		z		z		z		z		z		z	
y		y			y		y		y		y		y		y		y		y		y
	c		c			c		c		c		c		c		c		c		c	
h		h			h		h		h		h		h		h		h		h		h
	x		x			x		x		x		x		x		x		x		x	
q		q			q		q		q		q		q		q		q		q		q

Staꝼa[1]) ſetnıng ſıa ſem h*er* er rıtvð er *sva* ſe*tt* tıl malſ ſem lykla*r*[2]) | tıl hlıoðſ mvſıka *ok* regoꝛ ꝼylgıa . hlıoðſtoꝼv*m* *sva* ſem þe*ı*r lyklv*m*. | ɱalſtaꝼır[3]) e*r*o rıtaþır me*ð* hv*er*rı rego bæþı ꝼyrır *ok* ept*er*[4]). *ok* ge*r*a þe*ı*ꝛ | mal aꝼ hendıngv*m* þe*ı*rı ſem þe*ı*r [ger]a[5]) v*ið* hlıoðſtaꝼına ꝼyrır e*ða* ept*er* . | kollv*m* ver þ*at* lykla ſem þe*ı*ꝛ e*r*o ı ꝼaſtır . *ok* e*r*o þe*ı*ꝛ her *sva* ſe*tt*ır her | ſem ı ſpacıone ſem lyklar ı sımphonıe . *ok* ſk*al* þeım kıp*p*a eþa | hrında ok dꝛepa ſva rego ſtrengına *ok* tek*r* þa þ*at* hlıoð ſem þv | vıllt haꝼt hava . þe*ſſ*ar hendıngar e*r*o meırı . en þær ſem ꝼyꝛ̄ e*r*o | rıtaþar *ok* hınar mınzto þe*ı*ra ſem ſtaꝼat ſe tıl . þvı at her er ı | hendıng eın*n* hlıoðſtaꝼr *ok* eın*n* malſtaꝼr . *ok* ge*r*ır ſva m*ar*gar hendınga*r* | ſem nv er rıtað aþꝛ ı ſtaꝼa ſetnıngın*nı* . h*er* ſtanda v*m* þvert | blað . xı .[6]) hlıoðſtaꝼır . en v*m* endılangt blað . xx . malſtaꝼır . ero þe*ı*ꝛ | ſva ſe*tt*ır ſem lyklar ı ſımphonıe . en hlıoðſtaꝼır ſem[6]) ſtreng*er* | Malstaꝼır[3]) e*r*o . xıȷ . þe*ı*ꝛ ſem bæþı h*afa* hlıoð hvart ſem kıpt e*r* e*ða* hrvn | dıt lyklınv*m* . en . vııȷ . þe*ı*ꝛ er ſıþaꝛ̄ e*r*o rıtaþır hava halꝼt hloð | v*ið* hına . Svm*er* taka hlıoð er þv kıp*p*ır at þer . Svm*er* e*r* þv hrın | der fra þer . þe*ſſ*ır hlıoðſ*ta*ꝼ*er* ſtanda v*m* þv*er*t. **a**. e. ı. o. ẏ. v. ę. ǫ. au | eı ey. þe*ſſ*ır e*r*o . xıȷ . malſtaꝼır b. d. f. g. k. l. m. n. p. r. ſ. t. þe*ſſ*ır | e*r*o malſtaꝼır *ok* h*afa* halꝼt hlıoð v*ið* hına. ð. þ. z y. c. h. x. q.

---

[1]) S *rødt.* [2]) ar *i ét tegn.* [3]) M *ude i marginen.* [4]) *hul for* ꝛer. [5]) *hul for* ger. [6]) *hul for* ſe *og de 2 første streger af* m.

2. afhandling
i restitueret form.

Hvað er hljóðs grein? Þrenn. Hver?

Sú er ein grein hljóðs, er þýtr veðr eþa vatn eþa sær, eþa bjǫrg eþa jǫrð eþa grjót hrynr. Þetta hljóð heitir gnýr ok þrymr ok dunor ok dynr. Svá þat hljóð, er málmar gera eþa manna þyss; þat heitir ok gnýr ok glymr ok hljómr. Svá þat ok, er viþer brotna *eþa gnesta* eþa vápn mœtaz, — þetta heita brak eþa brestir, eþa enn, sem áðr er ritað. Allt ero þetta vitlaus hljóð. En hér um framm er þat hljóð, er stafi eina skortir til máls. Þat gera hǫrpor ok enn heldr hin meiri sǫngfœrin, — en þat heitir sǫngr.

Ǫnnur hljóðs grein er sú, sem fuglar gera eþa dýr ok sækyqvindi. Þat heitir rǫdd, en þær raddir heita á marga lund. Fuglar syngja ok gjalla ok klaka, —

Fremgangsmåden ved restitueringen af denne afhandling er følgende. Der er foretaget en nøjagtig sammenligning af bægge codices og de læsemåder stadig tagne, som syntes at være mest ægte og gammeldags; hvor ordene var lidt forskjellige uden meningsforandring, dér er cod. Ups. allevegne fulgt, som i det hele synes at have opbevaret afhandlingen i en renere skikkelse. De fra cod. Worm. optagne læsemåder er trykte med kursiv. Der er sløjfet en hel del af de i cod. Ups. tilføjede artikelformer, som ikke findes i cod. Worm. som mindre oprindelige. Forresten kan der ikke her gives en begrundelse af alle enkeltheder; hvad de vigtigste forandringer og rettelser angår, henvises til de følgende noter.

ok enn með ýmsum háttum ok nǫfnum ok kunnostum ero greind ýmsa vega dýra nǫfnin, ok kunnu menn skyn, hvat kyqvendin þykkjaz benda með mǫrgum sínum látum. Sækyqvendin blása eþa gella. Allar þessar raddir ero mjǫk skynlausar at viti flestra manna.

En þriþja hljóðs grein er *miklu merkiliguz*, sú sem menn hava. Þat heitir hljóð ok rǫdd ok mál. Málit geriz af blæstrinum ok tungobragþino við tenn ok góma ok skipan varranna, en hverjo orþi fylgir minni ok vit *ok skilning*. Minni þarf til þess at muna atqvæþi orþa, en vit *at hugsa, hvat hann vill mæla*, ok skilning til þess, *hvat í býr orþunum*. Ef maðr fær snilld málsins, þá þarf þar til vit ok orðfrœþi ok fyrirætlan, ok þat mjǫk, at hœgt sé tungobragð. Ef tenn ero skǫrþóttar ok missir *tanngarþar*, þat lýtir málit, svá ok ef tungan er of mikil, þá er málit blest; nú er hon of lítil, þá er sá holgómr. Þat kann ok spilla málino, ef varrar ero eigi heilar. Muþrinn ok tungan er leikvǫllr orþanna. Á þeim *leik*velli ero reistir stafir þeir, er mál allt gera, ok hendir málit ýmsa svá, til at jafna sem hǫrpu strenger, eþa ero læster lyklar í simphóníe.

(*Ringfiguren*).

Í fyrsta hring ero fjórir stafir, *er heita hǫfuðstafir*. Þá má til enskis annars nýta, en vera fyrir ǫþrum stǫfum: þ, v, h, q. Í ǫþrum hring ero stafir .xi., þeir sem heita málstafir; hverr þeira má vera bæþi fyrir ok eptir í málino, en engi þeira gerir mál af sjálfum sér: b, d, f, g, l, m, n, p. r, ſ, t, en nǫfn þeira ero hér sett eptir hljóþi þeira. Í þriþja hring ero .xii. stafir, er hljóðstafir heita. Þessi grein er þeira stafa: fyrst heita stafir ok skal svá rita: a, e, i, o, v, y; — ǫnnur grein er sú, er heita límingar, ok skal svá rita: æ, ꜵ, ꜹ; þessir ero tveir *hvárr*; ero .ij. hljóðstafir saman límþer, því at þessi stafr hevir hvern hlut af hljóþi hinna, er hann

er af gørr; — en þriþja grein er þat, er heita lausaklofar, ok skal svá rita: ey *ok* ei; þessir ero .ij. ok skal svá rita, at rita .ij. stafi óbreytta, ok gørr einn af, því at hann tekr hljóð hinna beggja, en fyrir rits háttar sakir er þessa stafi óhœgt saman at binda; — nú er enn tólpti stafr, er skiptingr heitir; þat er .ı.; þat er réttr hljóðstafr, ef málstafr er fyrir honum ok eptir honum í samstǫfun, en ef hljóðstafr er næst eptir honum, þá skiptiz hann í málstaf, ok geraz þá af honum mǫrg full orð, svá sem er: já eþa jǫrð eþa jór. Ǫnnur skipting hans er þat, at hann sé lausaklofi, svá sem þeir, er áðr ero ritaþir, ok enn svá, ef málstafr stendr fyrir honum, en hljóðstafr næst eptir, svá sem er: bjǫrn eþa bjór eþa bjǫrg. *a, ı, o,* v, *y* — þessir stafir einir saman gera mǫrg full orð, en skamt mál gera þeir *sjálfir*. Ef a gerir heilt orð, þá mez svá, sem þú nefnir: yvir, en ı þat sem fyrir innan er, en o eþa v þau skipta um orþunum, svá sem er: satt eþa v́satt. Menn kalla einn við y, en æ þat er veinun, en ey heitir þat land, sem sjór eþa vatn fellr umhverfis; þat er *ok* kallat ey eþa æ, er aldri þrýtr. Hljóðstafir hava ok tvenna grein, *þá er optliga skiptaz orþin með*, at þeir sé styttir eþa dregnir; en ef skýrt skal rita, þá skal draga yvir þann staf, er seint skal leiþa, sem hér: á því ári, sem ari var fœddr, *ok, ér ertuð hann*; þat er í míno minni. Optliga skipta orþa leiþingar ǫllo máli, hvárt inn sami hljóðstafr er leiddr seint eþa skjótt. Lofat er þat í rits hætti at rita af límingum heldr *a*-lykkjo en fullt a, ok er þá svá: ę, ǫ. Í fjórþa hring ero .xıı. stafir svá ritaþir: B, D, F, G, K, M, N, P, R, S, T. Þessir stafir gera ekki annat, en menn vilja hava þá fyrir rits háttar sakir, ok er settr hverr þeira einn fyrir .ij. málstafi, því at sum orð eþa nǫfn endaz í svá fast atqvæþi, at engi málstafr fær einn borit, svá sem er: hǫll eþa fjall eþa kross eþa hross, framm *eþa*

hramm. Nú þarf annat hvárt at rita tysvar einn málstaf, eþa láta sér líka þanneg at rita. Í fimta hring ero ritaþer þeir .ííj. stafir, er kallaþir ero undirstafir: ð, z, x; þessum stǫfum má við engan staf koma, nema þat sé eptir hljóðstaf í hverri samstǫfu. Enn .íííj. stafr er ..c., ok hava sumir menn þann rits hátt, at hava hann fyrir: konung, en hitt eina er rétt hans hljóð at vera sem aþrir undirstafir í enda samstǫfu. — Títlar ero svá ritaþir hér, sem í ǫþrum ritshætti.

(*Kvadratfiguren*).

Stafa setning sjá, sem hér er rituð, er svá sett til máls, sem luklar til hljóðs í músíká, ok regor fylgja hljóðstǫfum, svá sem þeir luklum. Málstafir ero ritaþir með hverri rego bæþi fyrir ok eptir, ok gera þeir mál af hendingum þeim, sem þeir gera við hljóðstafina fyrir eþa eptir. Kǫllum vér þat lukla, sem þeir ero í faster, ok ero þeir hér svá settir í spácíonne, sem luklar í símphóníe, ok skal þeim kippa eþa hrinda, ok drepa svá regostrengina, ok tekr þá þat hljóð, sem þú villt haft hava. Þessar hendingar ero **minni**(?), en þær, sem fyrr ero ritaþar, ok hinar minsto þeira, sem stafat sé til, því at hér er í hending einn hljóðstafr ok einn málstafr, ok gerir svá margar hendingar, sem nú er ritað áðr í stafa setninginni. [Hér standa um þvert blað .xı. hljóðstafir, en um endilangt blað .xx. málstafir; ero þeir svá settir sem luklar í símphóníe, en hljóðstafir sem strengir. Málstafir ero .xıı. þeir sem bæþi hava hljóð, hvárt sem kipt er eþa hrundit luklinum, en .vííj. þeir er síþarr ero ritaþir hava hálft hljóð við hina. Sumir taka hljóð, er þú kippir at þér, sumir, er þú hrindir frá þér. Þessir hljóðstafir standa um þvert: a, e, i, o, y, v, ę, ǫ, au, ei ey. Þessir ero .xıı. málstafir: b, d, f, g, k, l, m, n, p, r, s, t. Þessir ero málstafir ok hava hálft hljóð við hina: ð, þ, z, v, c, h, x, q.].

Oplysende og kritiske anmærkninger til den 1. afhandling.

S. 1,5 [19,5] þær þegar er *er en usædvanlig ordstilling for* þegar er þær *og betyder: så snart som. Anderledes kan ordene næppe opfattes.*

S. 1,6 [19,6] gengiðz *bör ikke med Rask og Eg. rettes til* gengit. *Om* gangask *i betydningen* »*bevæges ud af sin forrige stilling*«, »*forandres*« *sé Fritzner*[2] *s. 546 b.*

S. 1,11 [20,1]. *Med hensyn til den absolute akkusativ* Hverega tvngv *kan sammenstilles:* En hvatke es missagt es í frøþom þessom, *Íslendingabók* (*Isl. s.*[2] I, 3).

S. 2,5 [20,8-9] gıorz; *hvis ordet er rigtigt og hvis ellers alt er i orden, må ordet her betegne: udviklet sig = forandret sig; men vi nærer stærk tvivl om stedets rigtighed, da* gerask *ellers ikke kendes i denne betydning. Vi er mere tilböjelige til at tro, at der foreligger en fejl i texten, og vi formoder, at et* ǫnnor *er udfaldet foran* ǫnnor *og efter* mjǫk; at gerask annarr = *at blive anden = at forandres. Afskr. har oversprunget det ene* ǫnnor; *en lignende fejl findes ofte.*

S. 2,7 [20,11]. lǫg—helgar. a, *I vinteren* 1117—18 *begyndte som bekendt den første nedskrivning af den islandske fristats* l o v e, *i det kapitlet* »*Vígslóþe*« »*og mange andre love*« *nedskreves på foranstaltning af*

Bergþórr Hrafnsson; se Aris Íslendingabók kap. 10. (*s.* 12 *i Möbius' udg.; Grágás* II *ved Finsen s.* II—III). *Nogle år senere, i årene* 1123—33, *blev Kristenretten nedskreven* (*se Bisk.* I 73). *Flere udtalelser om bestemte lovafsnit har vi ikke. Det er sikkert, at forf. mener de nævnte love og andre, som muligvis var nedskrevne.* — b, áttvísa. *Ordet betyder: genealogiske oplysninger, efterretninger om folks, d. v. s. de islandske slægters afstamning og indbyrdes slægtskab tilligemed deres svogerskabsforhold. Som bekendt spillede disse forhold en overvejende rolle i Islændernes* (*og Nordboernes*) *hele sociale liv.* «*Venner og frænder*» *i hobetal var den bedste understøttelse, nogen kunde ønske. Dette forhold, som havde en så stor betydning, måtte bevirke, at man allerede meget tidlig måtte have rede på alle de dertil hørende familieforbindelser, som i en så lille stat som den islandske nødvendig meget hurtig måtte blive temmelig indviklede. Det var således ganske naturligt, at, så snart man var begyndt at benytte sig af blæk og pen, blev slægtregistre noget af det første, som blev nedskrevet. Aris Íslendingabók slutter meget betegnende med et sådant. Vi kan også minde om de brudstykker af slægtregistre, som findes trykte i Íslendinga sögur* I (1843), 353—62, *men fremfor alt kommer dog selve Landnamsbogen her i betragtning. Haukr Erlendssøns redaktion indeholder meget vigtige oplysninger om værkets tilblivelse, og nævner som dets vigtigste ophavsmænd Ari selv, Kolskeggr den vise* (*se også Ldn. s.* 349), *Styrmer og Sturla; dernæst citeres flere gange* «*vitrir menn*» «*fróðir menn*» *o. lign. som autoriteter. Vi ser således af alt dette, at lige fra Ari og ned gennem tiderne er genealogiske studier blevne dyrkede med en stor iver og interesse — alt i en nöje tilknytning til sagaskriv-*

ningen. — c, þýðingar helgar; *religiøse tydninger må forstås som udlægninger af en kirkelig text, d. v. s. prædikener eller homilier. Sådanne taler, for det meste bestående af fortolkning af et eller andet bibelsted, var uden tvivl noget af det første, man nedskrev, og betegnende er det, at de ældste og bedste håndskrifter netop indeholder gudelige betragtninger og prædikener.*

Þau en spaklegu fræðe, er Ari Þorgilsson hefer á bækr sett af skynsamlegu viti; fróðr *bruges som bekendt som tilnavn for de mænd, som overgik andre ved historiske (og genealogiske, jfr. ordet* mannfræði) *kundskaber (hvorimod* spakr *i regelen betegner de mere praktiske, indsigt i lovkyndighed).* Fræði *betyder her følgelig historiske værker. — Den måde, hvorpå alle disse her nævnte arter af den gamle isl. litteratur nævnes, viser, at det er litteraturens første frembringelser, der menes; navnlig er det betegnende, at kun Ari nævnes, og ingen af de øvrige ved midten og i slutningen af det* 12. *årh. levende historikere, såsom Eiríkr Oddsson, Karl ábóti osv. Heraf er der kun én slutning at drage, den nemlig, at afhandlingen er skreven ved midten af århundredet, ikke senere end* 1150, *et resultat, som hele afhandlingens hensigt og andre indre kriterier noksom godtgør; sé fortalen.*

S. 2,12 [21,2]. þotti; *om enkeltals-formen sé Lunds ordföjningslære s.* 8, *Bugge, Norröne skrifter af sagnhistorisk indhold s.* 369 *samt Wimmer, Oldnord. læseb.*[3] *s. v.* þykkja 1, *slutn.*

S. 2,15 [21,6] eñ *i hdskr. er med Rask og Sn. E. (AM.) rettet til* ero.

S. 2,16 [21,8]. *efter* hljóðs *er det ikke nødvendigt at indsætte noget som helst, da* stafe *meget godt kan underforstås fra det lige foranstående* raddarstafer *(jfr. Runerne i den oldisl. lit. s.* 73 *og* 97.).

S. 3,5 [22,5]. lykkiu ɔ: *böjlen til venstre på* a, *hvilken forf. sætter som en krølle under* o: ǫ.

S. 3,11 [22,11] ę *i cod. er fuldstændig urigtigt og må læses* e.

S. 3,12 [22,12] er *er med Rask og Sn. E. (AM.) rettet til* eſ.

S. 3,12 [22,12]. með kvisti es oc með osens hring ɔ: *med tværstregen fra* e *anbragt i* o. *Håndskrifternes forskel mellem* e *og* ɵ *er nemlig som oftest kun den, at* e *er åbent til höjre,* ɵ *derimod lukket, og undertiden kan de næsten ikke være til at skille fra hinanden; sé f. ex faksimilet i den stockholmske homiliebog linje* 15. *At denne tværstreg kaldes «kvist», forklares rimeligvis af, at den har været böjet opad til höjre som f. ex. i ordet* speke, *der er afbildet i Elucidarius, fotolit. udgave side* 2 *l.* 9; *jfr. fortalen til Finnur Jónsson: Kritiske studier.*

S. 3,14 [23,2] hǫfuðstafs-ve. *Den følgende sætning lader sig på ingen måde bringe i en logisk forbindelse med det foregående. Der må være oversprunget et lille stykke, en linje(?) i et håndskrift, man afskrev. Det manglende har indeholdt:*

1) *en fortsættelse af sætningen* oc scal — — ue, *som måske har lydt:* oc aʟan uǫxt hǫfoþſtaff-ıſ; y *er jo nemlig dannet af den første arm af kapital-*u'*et,* ɔ: *stregen til venstre i* v, *og et fuldstændigt kapital-*i (ɔ: ȷ).

2) *en redegørelse for den orden, forf. vil skrive sine vokaler i; den må antages at have haft omtrent følgende form: «mine nye vokaler stiller jeg efter dem af de gamle, med hvem de har mest lighed (jfr.* 4,8 = 24,8); *forresten er de gamle ordnede på samme måde, «som de tidligere er ordnede i alfabetet»».*

S. 3,19 [23,8]. ɵ þitt eða a eða ę y ok u. *Allerede Rask så, at her forelå en korruption af texten; for det første rettede han rigtig* ɵ *til* ǫ, *ti* ɵ *har intet*

med a *at gøre; dernæst indsatte han et* e *foran* eða(2). *Bægge rettelser er optagne i Sn. E. (AM.), der dog ombytter* e *og* ę. *I analogi med det sidste par er det i denne udgave antaget, at det andet har haft en lignende form, hvorfor* eða(2) *er udeladt som dittografi.*

S. 3,23 [23,12]. minn maki ef sá finnz, *»folk som jeg, hvis en sådan findes« ɔ: »hvis jeg da ikke er noget enestående i retning af dumhed«. Det hele er altså en — ganske vist ironisk overdreven — beskedenhedsytring, men kan ikke opfattes som noget udtryk for stærk selvfølelse.*

S. 4,1-2 [24,1]. fleire uega ma færa til rettz; réttr *må her tages i betydningen: »som giver en rigtig, en forståelig mening« = »som betegner virkelige ord«.*

S. 4,11 [24,11] i *er bleret rettet til gen.* ís, *styret af* grein, *en rettelse, som alternativt er foreslået i Sn. E. (AM.)* II,16, *note* 5 *hvorimod det dér i texten optagne* á í *næppe er rigtigt; en sådan konstruktion af* grein *i ordets her gældende betydning findes nemlig ikke.*

S. 4,16 [25,3] meða *er en skrivefejl for* meðal, *fremkaldt ved det følgende* enna (*dittografi*).

S. 4,18 [25,5] *efter* honum *mangler det 2. exempel, indeholdende ordene* ſér *og* ſęr. *Det foran* goðinn *stående* soꝛ *må opfattes som en levning af det ene af de nævnte ord og snarest det første;* e *og* o *forvexles formedelst den lighed, disse bogstaver har i håndskrifterne. Et* sorgoði *eller* saurgoði *er ingen ting.*

S. 4,20 [25,7] *ff. Om disse næselyd se K. Gíslason's udtalelser i hans afhandling »Ia eller Ja« i Annaler for nord. Oldk. og Hist.* 1863, *s.* 400*; til ham har dr. B. M. Ólsen i hovedsagen sluttet sig, sé Runerne osv. s.* 94 *not.* 2, 101 *og* 102 *med not.* 2. *I modsætning til disse har K. Lyngby stillet sig i Tidskrift for*

Phil. og Pæd. II, 317 *ff*, *Wimmer i Fornnordisk formlära s.* 4, *Bugge i Arkiv for nord. filol.* II, 230 *ff.* *og navnlig A. Noreen, som sst.* (III, 1) *har skrevet en særlig afhandling om forf.s næselyd, hvortil her i almindelighed henvises.*

S. $4,_{22}$ [$25,_{10}$]. fete *kan umulig forklares som* seté = set ek (*Sn. E.* (*AM.*) II, 18 *note* 2; *jfr. Rask* 278). e *er simpelt hen en afskrivers fejllæsning af* setc = set ek; *af sådanne verbalformer, forbundne med 1. persons pronomen* (bragarmál), *forekommer i vor afhandling følgende:* kanka ($13,_{12}$ = $44,_{3}$), rítk ($12,_{1}$ = $40,_{9}$) *og* sékka ($12,_{18}$ = $42,_{6}$); *oprindelig har sådanne former vel været langt flere. Jfr. note til* $14,_{21}$.

S. $5,_{3}$ [$26,_{4}$]. *Angående ordet* rǫ *henvises til A. Noreen, l. c. side* 20–1.

S. $5,_{5}$ [$26,_{5}$]. a hnefa bundnum *har vi med stærk tvivl oversat «på en forbunden hånd»* (*nl. for at forhindre, at der skal gå kulde i såret?*). *Ang. ordet* þel, *en fil, henvises til Noreen l. c. s.* 20. *og Bugge, Arkiv* II, 234.

S. $5,_{6}$ [$26,_{7}$]. *Ang.* fęr *se Noreen s.* 41. *og Lyngby i Tidskr. for Phil. og Pæd.* II, 317. *Jfr. Bugge, Arkiv* II, 231.

S. $5,_{7}$ [$26,_{8}$] ǫrar—orar; *ang. den rigtige opfattelse af disse ord henvises til K. Gíslason i Njála* II, 615 *not.* 256.

S. $5,_{8}$ [$26,_{9}$]. *Ang.* ǫra *henvises til Noreen l. c.* 41 *og Lyngby l. c.*

S. $5,_{9}$ [$26,_{9}$] fiaðr klæðit *er forklaret af Bugge, Arkiv* II, 233; þuat *ligeledes. Han oversætter hele sætningen således: «Du var tilstede der, hvor det med Fjær fyldte Bolster blev trykket ned»; jfr. også Noreen l. c. s.* 41.

S. 5,10 [26,10] sýna *er af Bugge, l. c. s.* 232, *forklaret som gen. af huk.- ordet* sýja, *bordlag, plankelag:* »þriggia sýna austr *betyder altså* »*det i Bunden af Fartöiet, tre Bordlag höit, værende Vand, som skal øses ud*»«. *Jfr. Ad. Noreen l. c. s.* 36. *Den samme forklaring har prof. Wimmer givet for mange år siden i sine forelæsninger over* »*det oldnordiske sprogs historie*«.

S. 5,14 [27,5]. *Hdskr.s* rita *er med Sn. E.* (*AM.*) *s.* 20 *rettet til* vita.

S. 5,18-19 [27,9-11]. *De former for de græske bogstaver, som her har foreligget Worm.s skriver, har utvivlsomt været uncialerne, ikke minusklerne som i udgaverne. M. h. t. deres udseende i middelalderlige håndskrifter henvises til Wattenbach: Griechische Palæographie*[2] *ss.* 6, 9, 16 *og* 23.

S. 5,19 [27,10] *efter* skamman *er i analogi med de andre exempler et* 0 *tilføjet, ligesom også i Sn. E.* (*AM.*).

S. 6,1-4 [28,1-5]. *Worm. har i modstrid med forfatterens regler prik over hverandet ord (de korte vokaler, jfr. Ágrip* (1880) *s.* VII *ff.*), *medens det åbenbart har været forf.s hensigt at betegne hverandet* p a r *ord med prik (nasalerede vokaler).*

S. 6,9 [28,9-10]. *Rettere end* frȧmer *og* frȧ́ mér *havde måske* frȧmėr *og* frȧ́ mė́r *været; jfr. Noreen, Arkiv* III *s.* 36; *vi nærer dog nogen betænkelighed over for de mange nasalvokaler, som Noreen finder i ubetonede stavelser.*

S. 6,16 [29,5-6] sem skalld kvað. *De to anførte verslinjer er begyndelsen til et vers af Þjóðólfr Arnórsson, hvilket vers tilligemed flere andre blev digtet i året* 1062 (*se Sn. E.* III, 589), *den gang da kong Harald hårdråde sejlede med en prægtig flåde ud fra*

floden Nid for at gøre et krigstog til Danmark. Det vers, hvis 2 *første linjer citeres her, lyder i sin helhed således* (*se Heimskringla* (*Unger*) *s.* 592; *Fms.* VI, 309; *Frís. s.* 226):

Rétt kann rœðe slíta
ræses herr ýr verre.
ekkjan stendr ok undrask
áraburð sem furðo.
ert mon snót, ef en svǫrto
sæfang í tvau ganga.
þǫll leggr við frið fullan
ferkleyf á þat leyfe.

S. 7,1 [30,5]. *Hdskr.s* alldre *er blevet rettet til* aldrege, *ikke fordi det* (aldre) *ikke kunde være rigtigt, men fordi afskriveren selv har sat en* b i n d e s t r e g *efter* e, *hvilket viser, at han i den næste linje agtede at tilføje* gi, *men har glemt det.*

S. 7,8 [30,12]. *Hdskr.s* ıarn *er allerede af Rask blevet rettet til* éarn.

S. 7,8 [30,12]. *Hdskr.s* ıvr *er af Rask blevet forklaret som* «*júgr, júfr*» (*yver*), *og han tilföjer, at Svenskerne endnu siger* «*jur*». *Rasks forklaring følges i Sn. E.* (*AM.*). *Men det, at Svenskerne endnu siger* «*jur*» *er for det første intet som helst bevis for, at man i det* 12. *århundrede udtalte ordet således på Island; for det andet hedder ordet endnu på Island* júgur, *udtalt med spirantisk g. Rasks forklaring træffer derfor næppe det rigtige. I nærværende udgave* (*s.* 30,12) *er ordet, som ikke lader sig forklare på nogen rimelig måde, blevet rettet til* eór, *en hest; denne rettelse er meget ubetydelig, når man husker på, at et* o *og* v *i de gamle hdskrr. meget ofte ligner hinanden i en meget betydelig grad. Rettelsen bestyrkes i höj grad derved, at der i den anden afhandling* (*cod. Worm. og Ups.*)

hvor bogstavet i *omtales, findes blandt de valgte exempler netop ordet* jór (*s.* 52,2 *og* 58,22). *Ordningen af diftongerne bliver da rent alfabetisk*: au, ea, eı, eo, ey, uı.

S. 8,3 [32,9]. hofvndar *»autoriteter« jfr. Hervarar saga s.* 223, *Bugges udg.*: »Hofvndr var — — sva rettdœmr, at hann hallaði alldri rettvm dome, — — — ok af hans nafni skylldi sa havfvndr heita i hveriv riki, er mal manna dœmði«; *jfr. Bugges anm. l. c. s.* 354.

rýnni *»skrivekyndighed, skrivemåde« må være afledt af et adjektiv* rýninn *ligesom f. ex.* hlýðni *af* hlýðinn; rýninn *forekommer kun i sammensætningen* fullrýninn *Atlamál v.* 11 (*Bugge*) *og måske i Maeshoweindskriftens*: sa maþr er runstr er fyrir uæstan haf, *Wimmer, A. n. O.* 1874, *s.* 195. *Jfr. Bugge*: *Antikvarisk tidskrift för Sverige* V *s.* 87.

S. 8,3-4 [32,10]. *Hdskr.s* máls græína *kan ifølge sammenhængen umulig være rigtigt; det er en blot og bar dittografi af det foregående* máls greinar. *Rask foreslog at læse*: málmgripa (*ting af metal Sn. E.* (*AM.*) *læser*: gripa), *men dette ord forekommer ellers aldrig og det er ingen grund til at antage, at det rigtige ord har haft nogen lighed* (**mál....**) *med* **málsgreina.** *Der må vel have stået et helt andet ord, f. ex.* húsa *el. lign., men at indsætte noget bestemt ord, findes ikke rådeligt; der er derfor i den restituerede text sat streger for det manglende.*

S. 8,4 [32,11] einn; *skjalden er Óttarr svarti. Det følgende halvvers er den sidste halvdel af et vers af Óttars digt om Olaf den hellige, det bekendte Hǫfoðlausn* (*Sn. E.* III, 329—30). *Hele verset findes i Hkr.* (*Unger*) 225, (*den første halvdel desuden i Fms.* IV, 50; *Flat.* II, 19) *og lyder således*:

Enn brauzt éla kenner
yggs gunnþorenn bryggjor
linns, hefr lǫnd at vinna,
lundúna, þér snúnat.
hǫfðo hart of krafðer,
(hildr óx við þat) skilder.
gang, en gamler sprungo,
gunnþings ísarnhringar.

d. e. Enn brauzt, gunnþorinn Yggs-éla-linns-kenner, lundúna bryggjor, þér hefr snúnat at vinna lǫnd. ísarnhringar, hart of krafðer gunnþings, hǫfðo gang, en gamler skilder sprungo. hildr óx við þat. = *Endvidere ødelagde du, kampdjærv som du er, kenderen af ormen, som raser i Yggs (Odins) bygevejr (kampen, ɔ: sværdet), broerne ved London, du har haft held med dig i at erobre lande. Jærnsværdene, osv. Jfr. K. Gíslason, A. n. O.* 1863 *s.* 403 *og Njála* II *s.* 22 *og* 318.

S. 8,16 [33,12] ꝺ̄strꝺ̄ð katoníſ. *Káló er det bekendte forfatternavn Cato Dionysius, hvem man har tillagt en samling sentenser, de såkaldte: Disticha de moribus ad filium; se herom: Teuffel, Geschichte d. röm. lit. 4. aufl.* 1881, § 24. *Af disse sentenser findes der en gammel isl. oversættelse, der bærer titlen Hugsvinnsmál* (Hugsvinnr *er en direkte oversættelse af ordet: cato = catus). Digtet er i året* 1831 *udgivet af dr. Hallgr. Scheving. De to citerede hexametre lyder i denne rimede oversættelse således (se udg.s s.* 11):

Hirð ei að (*opr.* hirðattu?) senna,
þótt þú (*opr.* þótt) satt vitir
við hvassorða hali.
málskap (*rigt. i hdskr.* -skálp) mikit
er mǫnnum gefit.
fár er at hyggju horskr.

S. 9,1-2 [34 9-11]. Nv þo að — að kveða. *I texten her må der stikke en fejl.* (at) kveða at (= *at udtale*) *styrer dat. og ikke akk., og akk. kan ikke forsvares derved, at den står foran det styrende verbum + præpos. Enten må* at (*præpos.*) *foran* kveða *slöjfes, således som sket er s. 34., eller også er akkusativerne*: þat hljóð..atkvæði...æitt *forvanskede af et opr.*: því hljóði...atkvæði...æinu. þ' *blev først læst som* þ, *dette bevirkede forandringen af* hlioði *og* æinu (atkvæði *er éns i akk. og dat.*); *på denne måde vilde forvanskningen være forståelig nok.*

S. 9,18 [36,3]. uefnder *er en rettelse, som allerede Rask har foretaget og Sn. E.* (*AM.*) *optaget.*

S. 10,6 [37,1]. *Det expletive* of, *sé derom i fortalen.*

S. 10,12 [37,7]. *Efter* uerþr *er der indsat et* uiþr, *da* stafaðr *alene ikke kan udtrykke det samme som* viþr st., *og det er netop dette, som her forlanges. At et* uiþr *blev oversprunget af en afskr. efter det, hvad udseende angår, meget lignende* uþr, *er en forståelig og meget almindelig fejl.*

S. 10,12-18 [37,8—38,2]. *Meningen er*: *Nogle konsonanter* (*nemlig*: b, d, g *osv.*) *har deres egen form* (*uden at forandre den til kapitalformen*) *og navn* (be, de, ge *osv.*) *og betydning* (eartein=atcuęþe), *men andre har form* (F, L, ᗰ *osv.*) *og navn* (eff, ell, emm *osv.*) *og betydning som et kapitalbogstav* (ɔ: *som* »*geminerede*« *lyd*), *og atter andre har et kapitalbogstavs form* (B, D, G *osv.*) *og har bogstaverne omsatte i deres navn* (ebb, edd, egg *osv. i steden for* be, de, ge *osv., jfr. s.* 10,7-8 [37,2-3]) *og lydmassen forøget både i navnet og betydningen* (ɔ: *de er blevne lange lyd, skönt de af naturen er korte*), *og nogle beholder deres form* (f, l, m *osv.*), *skönt lydmassen i deres navn formindskes* (ef, el, em *osv., uagtet man almindelig siger*

eff, ell, emm *osv.*), *og den betydning, som de skal have i lydforbindelsen, skal være lig med den, som de får i navnet* (ɔ: *de skal kun betegne «enkelte» lyd*).

S. 10,15 [37,11]. Skipat *er blevet rettet til* skipt, *af* skipta *dele, ombytte, da meningen fordrer et ord af denne betydning.* At skipa (*hvoraf part. perf. også kan hedde* skipt, *se Eigla*, 1886, *s.* 122,18. 19, 124,21) *kunde ganske vist forsvares på dette sted, da dets betydning «at ordne»* (*og følgelig: at omordne*) *kan føre til samme resultat, som* skipta, *hvad meningen angår, men på den måde bliver forf.s udtryksmåde unødvendig indviklet og knudret.*

S. 10,18 [38,2]. *Hskr.s* verða *er af Rask* [*og Sn. E.* (*AM.*)] *blevet rettet til det eneste rigtige* verðr; -a *er dittografi af det følgende* (þ)a.

S. 10,20-2 [38,5-7]. *I det her givne alfabet findes fejl, stammende fra mindre indsigtsfulde afskrivere. Således er det store* h *med navnet ovenover fejlagtig tilføjet; jfr. afhandlingen selv s.* 12.3-5 [41,1-3]; *det samme er tilfældet med det store* x; *jfr. afh.* 12,9-12 [41,9-12]; *over* þ *mangler bogstavnavnet* (the).

S. 11,1 [38,9]. *Ved bemærkningen om, at* c *kan betegne* ts, *sigtes rimeligvis til den nuværende italienske udtale foran de palatale vokaler.*

S. 11,2 [38,11]. *Da der intet er, som tyder på, at man i Skotland har beholdt den gamle udtale af* c, *ligger det nær at antage, at her foreligger en fejl.* Scotar *kan måske være en fejlagtig oversættelse af* Scoti, *der i middelalderligt Latin var fællesnavn for Englændere, Skotter og Irlændere. Skulde* ſcotar *mon ikke kunne betegne Irlænderne? Irland var i middelalderen sæde for en betydelig grammatisk skole, der kan opvise navne som Sedulius* S c o t u s, *Clemens og Dicuil. Kan det ikke være sådanne folk, som forf. her citerer? At man nemlig i Irland længe har ud-*

talt c *som* k *også foran palatale vokaler, sés f. ex. af navne som* Patrick = Patricius.

S. 11,7 [39,4] flestum *er allerede af Rask blevet indsat, og fra hans udgave optaget i Sn. E.* (*AM.*)

S. 11,9 [39.6]. *Efter* rít *har Rask* [*og Sn. E. AM.*] *indsat* eigi. *En nægtelse er i hvert tilfælde udfaldet. I texten er indsat* [rít] ca; ca *kan tænkes at være oversprunget af en afskriver på grund af det* þa, *som strax følger efter. Formen* rítca *er i analogi med* kanka *og* sékka.

S. 11,11 [39,8]. *Foran* þá *står i hdskr. et* ok, *der i den restituerede text er udeladt. Rask satte ordet i skarpe klammer, rimeligvis for at betegne, at det skulde slettes. I den AM. udg. er det ved en fejl (begrundet på Rasks klammer?) trykt med kursiv, som om det manglede i codex. At ordet bør udelades, er dog ikke afgjort, da en eftersætning flere gange findes indledet med et* ok; *sål. Sn. E.* I, 154, 17.: (en er Hugi) ....ok er Þjálfi *osv.; sst.* 184.4: (En er Loki sér).... ok þat gerði hann *osv.; Herv. s.* (*Bugges udg.*) *s.* 205; *jfr. Bugges anm.* (Ok einn dag er)....ok hann varð *osv. Jfr.* ok *i ordsamlingen til Wimmers Oldn. læseb.*[3] *I betragtning heraf vilde det måske have været rigtigst at beholde textens* ok.

S. 11,12 [39,9]. lægiz *er rettet til* lȩcefc. ꝁ (*den form, som græsk* κ *if. Wattenbach har i håndskrifterne, og som også bruges i de ældste islandske membraner, sé faksimilet i den stockh. homiliebog linje* 23) *er jo nemlig ikke* l a v e r e *end* c, *men der er «lagt noget»* (*nemlig* ⊢) *til* c. — κ *betyder, som bekendt, hos Grækerne* 20, *når det bruges som taltegn; sit* κ (ꝁ), *der betegner* 2 c'*er, vil forfatteren som taltegn have til at betegne cc* ɔ: 200.

S. 12,5 [41,4]. *Hdskr.s* y *er allerede i Sn. E.* (*AM.*) *blevet rettet til det eneste rigtige:* v

S. 12,13 [42,1], heiter þar vi *sé Den tredje og fjærde gram. afh. s.* XXVI *ff.*

S. 12,19-22 [42,9-11]. *Om dette sted har hebraisten hr. cand. theol. H. Kissmeyer meddelt os følgende oplysninger:* »*Baade* deleth *og* dāleth *ere mulige, en Rettelse til daleth altsaa unødvendig.* ד (*daleth*) *kan paa Mynter og Gemmer have Formen* 𐤃; צ (*sade*) *Formen* 𐤑. *Naar Forfatteren bruger disse sjældne Former og ikke de sædvanlige, synes det mærkeligt. Det kan dog muligvis tænkes, at han gjennem Islændere, der have været i Jerusalem, har faaet gamle hebraiske Mynter, og ad denne Vej erhvervet Kundskab til den Maade, hvorpaa de gamle hebraiske Bogstaver skreves. Jeg er dog mest tilböjelig til at tro, at Forf. har haft et meget overfladisk Kjendskab til det hebraiske Alfabet og de Lyde, det udtrykker, og derfor har skrevet de to omtalte Konsonanter forkert, men saaledes, at de tilfældig ere komne til at have samme Form som de dertil svarende gammel-hebr. Bogstaver.*

Naar Forf. siger »*det er selv et hebr. Bogstav*« *maa vi enten tage Bogstav i Betydningen Lyd, og Meningen maa da være, at Lyden* ds, *som* z *udtrykker, ogsaa findes paa Hebraisk* (»*Grundsproget*«), *og han maa da tænke paa* ז (*zájin*), *eller at* z *efter Formen er et hebraisk Bogstav. Derfor kan tale, at* ז *paa Mynter og Gemmer kan have Formen* 𐤆 *og* Z«.

S. 13,4 [43,5]. *Hdskr.s* ð ok ſ *har Rask urigtig rettet til* ð ok s, *Sn. E.* (*AM.*) *til* s ok d, *hvilket heller ikke kan være rigtigt. Det eneste rigtige er* D oc S

S. 13,4 [43,6] staf *i hdskr. er allerede af Rask rettet til* stafr.

S. 13,9 [43,12]. Titull ɔ: *tøddel, forkortelsestegn.*

S. 13,12 [44,3] svá *er indsat af Rask.*

S. 14,11 [46,3]. stoðar iamnmikit æinn oc tva; *disse ord er åbenbart forvanskede. I den restituerede*

text er der sat prikker efter oc, *i det der er forudsat, at et stykke er udfaldet; stedet skulde da oprindelig have lydt:* þar ſem bę́þe ſtoþar eamnmıcet eıɴ oc [tueır oc eamnuel ſcılr eıɴ oc] tuá. *Muligvis bör man dog kun rette* tuá (*i originalen måske skreven* íj, *hvilket skriveren kan have taget som objekt for* stoðar) *til* tueir. *Meningen vilde da blive:* »*når både ét og to betegner det samme*« ɔ: »*når ét bogstav betegner det samme som to*«.

S. 14,20 [47,1]. *Det efter* konar *stående* enſ ſama *er aldeles uforklarligt. Rask har sat disse ord i klammer, og således ment, at de burde udgå. Sn. E.*(*AM.*) *har udeladt dem og forklaret dem* (II, 40 *not.* 1) *som en gentagelse* (*dittografi*) *af de foregående enslydende ord. Dette er uden tvivl rigtigt.*

S. 14,21 [47,2]. *Hdskr.s* qveðı *er en fejl af lignende art som* sete (*se noten til* 4,22), *men medens dette ligefrem er en fejllæsning for* sęte, *er hint et led fjærnere fra det rigtige,* ɔ: kveðc *blev til* kveðe *og dette igen til* kveði. *Samme rettelse har også dr B. M. Ólsen foreslået i Runerne osv. s.* 92,2.

S. 15,4 [47,8] að *er allerede af Rask rettet til* en(n). *Fejlen er vel dittografisk; jfr.* að bragði *lige foran.*

S. 15,6 [47,10]. *Efter* fvndvz *står et* þeir, *hvilket som fuldstændig uforklarligt er udeladt i den restituerede text.*

S. 15,11 [48,4] hǫ ðo [hǫðv *l.* 7] *er i Sn. E.* (*AM.*) *opfattet som* háðo, *impf. af* at heyja, *hvilket ikke er rigtigt; det måtte hedde* háþo (hę́þo), *hvilket ligger alt for fjærnt fra* hǫddo *til, at forf., som ellers er så nöjagtig i valget af sine exempler, skulde have valgt et så slet exempel.* hǫðo *er derfor i nærværende udg. blevet opfattet som to ord:* hę́ dó = *en høj* ɔ: *mægtig kvinde døde. Exemplet bliver da parallelt med* ube:

uBȩ, *for så vidt som forf. i bægge tilfælde bliver nødt til at bruge to ord, og at lade vedk. konsonant være forlyd i det sidste af ordene; nogen anden udvej stod ham jo heller ikke åben, da et explosivt* d *ikke kan stå i udlyd efter en vokal.*

S. 15,11 [48,4] hǫlga trǫll *er ingen anden end den bekendte* Þórgerðr hǫlgabrúðr, *om hvem vi kan henvise til G. Storms afhandling i Arkiv* II, 124 *ff.*

S. 15,12 [48,5] þa er þorr bar hverenn; *hermed sigtes til den begivenhed, som udgör hovedindholdet af eddasangen Hymiskviða. I dette findes følgende halvvers, som forf. åbenbart har tænkt på* (*v.* 34, 5–8 *i Bugges udg.*):

hófsk á hǫfoð upp
hver sifjar verr,
en á hę́lom
hringar (= hadda) skullo.

S. 15,12 [48,5]. *Efter* hverenn *er den sætning helt oversprungen, som har indeholdt det fjærde exempel-par:* áfarar.... affarar; *om disse former er gen. sing. eller nom.* (*akk.*) *plur., er naturligvis umuligt at bestemme. Måske er det første en form af et* áfǫr (*eller et plur. tant.* áfarar), *mareridt*(?); *det sidste af et* affǫr (-farar), *som man har i* affaradagr, affarakveld, *et gildes sidste dag, aften. Jfr. om disse ord: Hoffory Ark.* II, *s.* 9.

S. 15,16 [48,10]. *Efter* ok *må et* huerr *for fuldstændighedens skyld indsættes, hvilket allerede er sket i Sn. E.* (*AM*).

S. 15,23 [49,7-8]. *Sætningen* þa er — meiri *er i Sn. E.* (*AM.*) *blevet oversat ved:* [*ut*] *ex multa scientia* [*potius aliquantulum, quam nihil, discere velit*], *en oversættelse, der ikke er meget tydelig. I nærværende udg. er det blevet oversat ved: «når den kommer ind*

mellem den större» (*nl. kundskab*), *og meningen skulde da være: «at han, efter at have læst om vigtige sager* (*som* lǫg, ǫ́ruſſe eþa helgar þýþingar) *skulde foretrække at læse om lidt mindre vigtige ting, frem for slet intet at læse».* *Af andre mulige opfattelser skal vi fremsætte følgende: I betragtning af forf.s strax i forvejen ytrede beskedenhed, idet han betegner sin i afhandlingen givne «belæring» som så godt som slet ingen, kunde man formode, at et* ok *var udfaldet mellem* verðr *og* ennar; *så vilde meningen blive: «den som* (*bliver* =) *er imellem ingen* (*jfr.* ǫngva *lige i forvejen*) *og den större»* = *«den som er större end slet ingen, men dog ikke hæver sig til noget betydeligt».* *En tredje måde at opfatte sætningen på er følgende, der her fremsættes til nærmere prøvelse.* Þá *behøver ikke at gå på* ſkynſemi, *men kan være konjunktion; subjekt til* verðr *bliver så det ubestemte «det»* (ɔ: *tid*), *og oversættelsen kunde da blive: «når der bliver tid* (*for én*) *fra den större»* = *«når man kan afse lidt tid fra de vigtigere kundskaber»; denne mening vilde være meget passende på dette sted.*

S. 16,4-6 [49,11]. *Det alfabet, som står i slutningen af afhandlingen i codex, er åbenbart en senere tilföjelse. Forf. henviser til det alfabet, som för* (ɔ: *ovenfor*) *er anført,* ɔ: 5,11 *og* 10,20-2 [27,1-2 *og* 38,6-7], *og kan således ikke selv have tilföjet bogstavrækken her; den står heller ikke i nogen verbal forbindelse med det foregående, men er kun på det løseste knyttet dertil.*

Bemærkninger til den 2. afhandling
(cod. Worm.).

S. 50,1. *Når der i fortalen til «Den* 3. *og* 4. *grt. afh.»* (1884) *s.* XXXI (*cfr. Sn. E.* II, 46, *not.* 3) *tales*

om den «abrupte måde, hvorpå afhandlingen begynder midt i en udvikling», synes der ikke at foreligge nogen virkelig grund til en sådan antagelse. Netop begyndelsesordet Nú *betegner et nyt* a f s n i t s *begyndelse. Således findes* Nú *undertiden i Grágás brugt i begyndelsen af et nyt kapitel (paragraf), som dog er en fortsættelse af det foregående. Afhandlingen i Upsalaeddas redaktion begynder med linje* 14. *De første* 12 *linjer* Nú — orðunum *er rimeligvis tilföjede af den, der redigerede og samlede hele codex Worm., og de er tilföjede netop for at knytte denne afhandling til den foregående. ikke som en direkte fortsat udvikling af dens indhold, men som et nyt afsnit, der efter denne redaktörs mening passende sluttede sig til det foregående, og som han derfor begyndte med det for den slags fortsættelser sædvanlige* Nú. — *På sætningen* Nú — prýddr *følger to eftersætninger, hvis indbyrdes syntaktiske forhold ikke er uden vanskeligheder. Egentlig væntede man slet ikke sætningen* þa næyti — gvði; *som selvstændig, ikke til det foregående knyttet, eftersætning kommer den meget uheldig; dog må den nærmest opfattes således (jfr. Sn. E.* II, 45,3-4).

S. 50,8. hverr *er en fejl for huk.* hver; *rettet i Sn. E. (AM.).*

S. 50,12-13. Nu — var; *om denne sætning, navnlig det besynderlige* sem sagt var, *henvises til indledningen. Efter* luter *må man nødvendigvis tænke sig et* sumir. *Der skelnes nemlig mellem tre ting:* hljóð (*forklaret i l.* 14—21), rǫdd (*forklaret i l.* 21—51,4) *og* mál (*forklaret* 51,4 *ff*).

S. 50,21. þat erv hǫrpur eða onnvr sǫngfæri. *Det er höjst mærkeligt at sige om en* l y d, *at den er* s a n g *og strax tilföje, at den er en* h a r p e *og andre musikalske* i n s t r u m e n t e r, *som om* s a n g *og* h a r p e *var synonymer. Her foreligger åbenbart en fejl, og*

sætningen bör hedde: þat er hǫrpvr e. o. s. **giora.** *jfr. s.* 56,9-11.

S. 51,2 [56,17-8] lǫ́tum, *af* læti *i betydningen:* rǫdd (*Sn. E.* I, 544).

S. 51,5 [56,20-1]. þat er hlioð ok rodd ok maál. *I grunden er dette lidt unöjagtigt. Man væntede kun det sidste* mál; *men da forf. vil fremhæve menneskets fortrin og overlegenhed i forhold til dyrene og den fornuftløse natur, siger han meget ordknapt, at mennesket har* mál *men desuden også de to første arter af «lyd», både den fornuftløse naturs og dyrenes. I det følgende holder forf. sig, som vænteligt var, udelukkende til* mál.

S. 51,7 [56,26]. Ef maðr getr (fær) *må betyde: «hvis man* s k a l *kunne opnå».*

S. 51,8 [57,1] orðfæri *i cod. Worm. er uden tvivl urigtigt. Var ordet rigtigt, måtte det betyde «taleredskaber» (jfr.* hljóðfæri), *men i så fald vilde det blive omtrent synonymt med* alhægt tvngv bragð *lige efter; desuden vilde der her være en overgang fra det åndelige* (vit) *til det legemlige* (orðf.), *så igen til det åndelige* (fyrerætlvn) *og herfra atter til det legemlige. Der kan derfor næppe være tvivl om, at* orðfræþi *i cod. Ups. er det rigtige; det betyder «ordkundskaber», «kendskab til og indsigt i ordenes brug og betydning». Således får vi det åndelige for sig og det legemlige for sig.*

S. 51,18 [58,3]. .xii. *er fejl for* .xi., *jfr. noten til ringfiguren.*

S. 51,20 [58,6]. k *er urigtig indsat i rækken. Jfr. noten til* 57, *ringfiguren.*

S. 51,21 [58,6-7]. *Sætningen* Nǫfn þeira erv epter hlioð þeira *kan næppe være rigtig; der mangler uden tvivl* sett (*sé cod. Ups.*) *efter* erv, *og* hlioð *bör rettes til* hlioði.

S. 51,23 [58,9]. heita(2) *er en dittografisk fejl for* rita.

S. 51,32 [58,18]. *Efter* ſkıptíngr *skúlde man tro at ordene* þat er ı *var udfaldne ved, at afskriverens öje var faret fra det første til det sidste* þat.

S. 52,3 [58,24]. áðr *ɔ: s.* 51,28 = 58,14, *hvor lausaklof'en* ei *nævnes.*

S. 52,3-5 [58,24-6]. *Sætningen* þa er ſva.... biǫrg [ok en sva—bıoꝛg] *er i bægge håndskrifter indkommen på et fejlagtigt sted. Der står lige i forvejen: «Dets* (i'*ets*) *anden natur er at være lausaklofi, som der før (sé foregående note) blev skrevet»; der er her tale om diftongen* ei. *Mellem denne sætning og den følgende: «dernæst* [*endnu*], *hvis en konsonant står lige foran det* (i'*et*) *og en vokal efter det, f. ex. i* bıor» *osv. er der intet logisk sammenhæng;* io *er ikke nogen diftong i lighed med* ei. *Med andre ord sætningerne må ombyttes (og det burde være sket i den restituerede text), hvis den rigtige mening skal komme frem;* þa er sva *osv. danner en logisk fortsættelse af sætningen* enn ef hlioðstafr (51,34).... ioꝛ (52,2). *Hele denne passus om* i'*et må ifg. Worm. hedde (retskrivningen normaliseret):*

Tólfte stafr er skiptingr; þat er i; þat er einn hljóðstafr, ef málstafr er fyrer honum ok epter í samstǫfon, en ef hljóðstafr er næstr epter hann, þá skiptiz hann í málstaf, ok geraz þá af honum mǫrg full orþ, svá sem iá eðr iǫrþ eða iór. Þá er (*bedre* ok enn *cod. Ups.*) svá, ef málstafr stendr fyrir honum ok hljóðstafr eptir, svá sem biór eða biǫrn eða biǫrg. Ǫnnor skipting er þat, er hann er lausaklofi, svá sem áðr var ritað. *ɔ: «Det tolfte bogstav er en ‚skifting'; det er* i; *det er en vokal, når en konsonant står lige foran og efter det i én stavelse; men kommer der en vokal lige efter det, forandres det til en konsonant, og således kommer det til at danne mange fuldstændige ord, f. ex.* ia *eller*

ıorþ *eller* ·iór; *det samme er endvidere tilfældet, når en konsonant står lige foran det og en vokal følger efter det, f. ex. i* biór *eller* biǫrn *eller* biǫrg. *I'ets anden funktion er at være lausaklofe, som för oplyst*. — *Et exempel på en forkert stilling af en række bogstaver vil senere blive påvist; se note til* 58,3-4.

S. 52,7 [58,28-9]. *I cod. Worm. er af exemplet angående* i *intet tilbage uden bogstavet* ı (*efter* yfer); *i cod. Ups. er sætningen vel bevaret, men i en forvansket tilstand.*

S. 52,9. oðıvm· *er en trykfejl for* oıðvm.

S. 52,11 [59,3]. ſtvdder *er en afskriverfejl for* stytter.

S. 52,16-17 [59,9]. *Her foreligger der en stærk fejl; efter* hætti *er* at rita, *som ikke kan undværes, oversprunget;* hneigingum *er et her i sammenhængen aldeles uforståeligt ord; det er opstået ved en fejllæsning af* limingum. *Sål. allerede Rask.*

S. 52,18 [59,11]. *De fire første* bb, dd, ff, gg *er skødesløst udeladte efter* ritaþer.

S. 53,2. hǫfvt *er en fejl for* hlioð (*Rask*).

S. 53,5. *Foran* c *mangler* ð; *efter* z *skal der stå punktum og så tilföjes* x z (*for* y) ↄ (*for* ok), *sé Sn. E* II 54,5 *med note* 4.

S. 53,11. *Efter* likneski *er en sætning udeladt, se s.* 10,13-4. stfvm *er trykfejl for* stǫfvm.

S. 53,14 *Efter* malínv *er et* skal *udeladt i hdskr.*

S. 53,16. nfn *er trykfejl for* nǫfn. — þeim *er fejl i hdskr. for* þat.

S. 53,24 [57,9]. læyster *er en fejl for* læster (*cod. Ups.*).

S. 54,6. leikvǫllinn ɔ: *munden, i henhold til* 51,12.

S. 54,9. heita, *rettere* heitr, *men afskr. har tænkt på de mange og ikke på ordet* flokkr.

S. 54,14. þeim; *her tænkes der på* tungunum, *jfr. Sn. E.* I 8,10.

S. 54,17. vér; *her er* kǫllumz *underforstået.*

S. 54,21. orðit ɔ: *osanna* (*l.* 10).

S. 55,5. *For* eptir *har Rask meget sandsynlig gættet på* endir.

Bemærkninger til Tillæg fra Cod. Ups. (2. afh.).

Overskriften kan ikke være rigtig. Der er ganske vist i det følgende tale om ‚lykill', *men slet ikke om* ‚hættir', *endsige om en* ‚háttalykill', *hvilket er navnet på Snorris bekendte kvad. Svb. Egilsson har dog ment, at afhandlingen skulde være ligesom et slags indledning til Snorris kvad (se Sn. E* II. 46, *not.* 2), *hvilket vist ikke er meningen. Hvis overskriften er på sin rette plads, må ordet* hátta *utvivlsomt stryges. Men en anden opfattelse er uden tvivl rigtigere, nemlig følgende. Afskriverne plejede ikke strax at tilföje deres kapiteloverskrifter, når de skulde skrives med et forskelligt (eller: forskellige slags) blæk, men de blev bagefter tilföjede. Heraf er det a priori indlysende, at der* k u n d e *opstå fejl, at en overskrift* k u n d e, *og det med lethed, komme ind på et forkert sted. Er der da noget andet sted, hvor overskriften kunde passe bedre? Den vilde sikkert passe bedre lige foran selve Háttatal,* (*udg.* II, 372), *foran den paragraf, som netop omhandler* setning háttanna, *og overskriften vilde være i fuld analogi med:* her segir af sextan mæltv (*s.* 378), her segir vm ref hvorf (*s.* 381), her segir hverso skipta skal hættinvm (*s.* 385). *Men der er endnu en ting at bemærke. Digtet kaldes ikke* háttalykill *i cod Ups. men* háttatal (*s.* 250, 372); *selv om det måske ikke var utænkeligt, at den samme afskriver havde brugt bægge navne* (*jfr.* H á t t a l y k i l l Rǫgnvalds), *foreligger der dog vel her en fejl, idet overskriftens anbringer ved en konfusion har tilföjet*

lykilsins, *da han vidste, at der i det følgende stykke taltes om* luklar. *Dette vilde stemme godt med alle de andre utallige skødesløsheder, afskr. af cod. Ups. har gjort sig skyldig i.*

S. 56,7. en...að2, *ɔ: lige foran i linje* 5-6 (gnyr, glymr, hliomr).

S. 56,16. ero greind ymſa vega dyra nofnin; *hvis denne sætning er rigtig, må* dyra nofnin *forstås — ikke som navnene på dyrene selv, ti det vilde her være meningsløst, men — som et afkortet udtryk for «navnene på dyrenes (forskellige) stemmer» — en udtryksmåde, som gör et temmelig fremmed indtryk; ulige bedre og oprindeligere(?) lyder:* dyra rǫdd er greind með mǫrgvm nofnom *i cod. Worm. Skulde sætningen (i Ups.) ikke være forskrevet for:* ero greindar ýmsa vega dýra **raddir?**

S. 57,1. orðfræþi, *se noten til* 51,8 (*s.* 84).

S. 57,2-3. ok missir tvngan þar, = *og (hvis) tungen taber der, ɔ: det, den kan støde mod og støtte sig til; sætningen kan ganske vist forstås og er egentlig ikke sprogstridig; ikke des mindre må det utvivlsomt antages, at der her foreligger en fejllæsning, og at* tanngarðar *i Worm. er det eneste rigtige. I* tangarþar *blev* a *læst som* u *og* r *som* n; *det er det hele; måske har den øverste del af* a *været beskadiget i Ups' s. original.*

S. 57. *Ringfiguren fattes i cod. Worm., men forudsættes der. M. h. t. selve figuren er at mærke, at de sorte streger svarer til hdskr.s sorte streger, de fine små streger til bægge sider betegner røde og grönne streger i hdskr., som ikke kan skönnes at have nogen særlig betydning; de sorte klatter betegner huller i pergamentet. Sammenholder vi figuren med den følgende forklaring, vil vi finde forskellige småfejl i den første. — I den første kreds står de fire bog-*

staver, der kun kan stå i begyndelsen af et ord eller en stavelse: þ, v, h, q; und *er uden tvivl fejl for* vend (venð), *se Sn. E.* II, 72, *not.* 1; *Den* 3. *og* 4. *grt. afh.* 42,₅₋₆. *I den anden kreds står de* 11 *konsonanter, som både kan stå først og sidst i én stavelse:* b, ð, f, g, l, m, n, p, r, s, t. *Rask har i sin udg. udtalt, at i denne række manglede der* k, *og det samme bemærkes i Sn. E.* (*AM.*), *men næppe med rette.* k *mangler ikke blot i ringfigurens* 2. *kreds, men det hedder også, i fuld overensstemmelse hermed, i prosaen* (58,₃), *at kredsen indeholder elleve bogstaver, hvilket er rigtigt, når* k *trækkes fra. At dette er det eneste rigtige, fremgår endvidere deraf, at de bogstaver, hvormed* k-*lyden betegnes, nemlig* c, k, q, *findes hver på sin plads i figuren;* c *i den yderste kreds — hvorvidt dette er sket med rette og logisk eller ej, er en anden sag —,* k *findes i betydningen af det dobbelte* c (kk) *i den fjerde kreds, og endelig* q — *kun brugt i begyndelsen af sådanne ord som f. ex.* qvað, qvámum *osv.* — *i den første kreds; altså havde det været meningsløst at sætte nogen af disse* k-*lyde i* 2. *kreds. Der mangler således intet i den. Det er derimod en fejl, når* r *skrives* ʀ, *og* ſ *skrives* s; *det er også en fejl, at navnet på* l (lel?) *ikke findes. Hvorfor navnene hedder* beb, dud, faf, gvg, mem, non, pep, rer(?) sis, tut *med vexlende vokaler vides ikke. I den tredje kreds findes først ‚stavene'* a, e, i, o, u, y, *dernæst de tre ‚liminger',* *som i figuren har rækkefølgen* av, æ ꜵ, *men i afhandlingen* æ(= æ), ꜵ (= ꜵ), ꜽ (= av); *rimeligvis er den sidste orden, fordi den er alfabetisk, den rigtige; endvidere findes der ‚lausakloferne'* ei, ey (*i afhandlingen:* ey ei, *vistnok mindre rigtigt, fordi den alfabetiske orden ikke er rigtig*)*; endvidere omtales i afhandlingen den tolvte ‚stav', ‚skiftingen'* i; *i figuren er en rubrik tom,*

den der er imellem ꜷ *og* eı; *dér væntede man, at ‚skiftingen' skulde stå; men denne er i grunden intet andet end det* i, *som nævnes i afhandlingen* (58,9) *og som står i figuren* (3. *kreds*, 3. *rubrik*); *det må derfor antages, at der i afhandlingen ikke tales på en fuldt rigtig måde; der er i virkeligheden ikke flere end* 11 *vokaler* (*diftonger iberegnede*), *hvoraf* ì *er en ‚skifting'*, ɔ: *både en vokal og konsonant, og således kun til nød kan regnes to gange. I den f j e r d e kreds findes initialbogstaverne, der hver især betegner et dobbelt bogstav. De første* 4 *bogstaver er urigtig skrevne; der skulde stå store bogstaver*: B, D, F, G. *Desuden er det første bogstavs navn* beþ, *som påvist af Rask* (*jfr. Sn. E.* (*AM.*)), *vistnok urigtigt for* ebb *i lighed med alle de andre initialers navne*: edd, eff (*i figuren* ef), egg, ekk (*i fig.* ek) ell, emm, epp, err, ess, ett. — *I f e m t e kreds har vi først de* 4 *‚understave'* ð, z, c, x; *i afhandlingen er ordenen, vistnok rigtigere, denne:* ð, z, x, c. *Navnet på det første bogstav* meþ *kan næppe være rigtigt. Rask har rettet det til* eð, *som vistnok træffer det rigtige. Navnet på det andet bogstav* z *skrives* þet, *hvilket af Rask rettedes til* zet (*optaget i Sn. E.*); *denne rettelse er dog ikke nødvendig; da* z *var ensbetydende med* ts, *er det ikke urimeligt, at navnets forlyd har været en* t-*lyd. Det tredje bogstav* c*'s navn er ligefrem det latinske. Det fjerde* x *hedder* ets, *hvilket er let forståeligt. Derpå kommer* 5 *‚titler' d. v. s. forkortelsestegn, hvoraf afhandlingen ingen forklaring giver. Det første er* ⁊, *som hedder* eð. *d. v. s. det latinske* et = *og. Det andet er det samme som det, der ellers i håndskrifterne skrives* ꝏ, *d. v. s.* or *eller* vr. *Rask* (*og Sn. E.* (*AM.*)) *har mindre rigtig antaget, at her forelå tegnet* ' = er (ir). *Det tredje tegn er* ꝰ = us, *et velbekendt tegn. Det fjerde er*

tegnet ʷ, *som hyppigst betegner* ra; ar *i figuren er derfor vistnok, som antaget af Rask, en fejl for* ra. *Det sidste tegn har en form, som aldrig forekommer i hdskr. Dets betydning angives at være* an, *men* an *forkortes sædvanlig ved et* n *over linjen. Rask antog, at tegnet skulde være det sædvanlige* ¯ = m *eller* n; *det samme antages i Sn. E.* (*AM.*) *og med rette, ti foruden at blive betegnet med en lige streg, betegnedes* m, n *med tegnet* ꝸ, *hvoraf figurens tegn med en lille afændring er udviklet* (*se Wattenbach: Anleitung z. lat. Palæog.*[3] *s.* 59). *I det hele og store kan figuren således siges at være rigtig, hvad man ikke tilfulde kan sige om den tilhørende forklaring.*

S. 58,1 [51,15-16]. *Efter* stafir *er uden tvivl sætningen*: er heita hofvð stafir (*i cod. Worm.*) *oversprungen; afskriverens öje løb fra det første* stafir *til det sidste.*

S. 58,3-4 [51,17]. ꝩ. þ. h y h. q. *Disse bogstaver står for det første på et urigtigt sted, hvilket allerede Rask indså; han forklarede deres forekomst på dette sted således*: «þetta rugl er komið inn frá spázíunni, hvar það hefir verið ætlað til að innfærast í fyrri klausuna»; *denne opfattelse göres også gældende i Sn. E.* (*AM.*): «*hæ literæ, quæ a margine in textum translatæ videntur, alieno loco sunt, nam* (*föjes der så til*) *ut ex ipsa figura patet*, þ, h, q *ad primum*, ꝩ *ad secundum*, y *ad tertium circulum pertinet*»; *det sidste er imidlertid en fejl, således som vi strax skal se. Rasks mening er derimod betydelig rigtigere. En afskriver har i virkeligheden glemt at sætte de* 4 *bogstaver i* 1. *kreds efter* stofvm (58,2) *og tilföjet dem i randen; derfra er de af den, der afskrev dette hdskr.* (A), *indsatte i texten, men på et forkert sted, og denne afskrift* (B) *ligger til grund for cod Ups. For det andet er der i virkeligheden* 6 *i steden for* 4 *bogstaver. Men*

vel at mærke er h *skrevet to gange; det, der står foran* y, *bör udgå; rækkefølgen er nemlig i cod. Worm.* þ, y (= v), h, q; *således bliver bogstaverne kun* 5. *Rækken begynder med et tegn, som falder fuldstændig sammen med fé-runen; men at der her (trods bemærkningen i Sn. E. (AM.)) ikke kan være tale om bogstavet* f *er indlysende; desuden, hvorfor skulde det være det eneste bogstav, der her skreves med en rune? Sagen er simpelt hen den, at dette tegn uden tvivl i originalen (det ovenfor med* A *betegnede hdskr.) har stået i texten og et tilsvarende i marginen for at betegne, at der manglede noget i texten og hvor de i marginen stående bogstaver skulde indsættes. Afskriveren* B *indførte så i sin afskrift ikke blot selve bogstaverne, men også tegnet, og derfra gik det over i cod. Ups. M. h. t. dette tegn kan henvises til Grágás* III, 483 *med not.* 2 3. *Jfr. Den* 3. *og* 4. *grt. af h.* L—LI. *Om vi her har med den egentlige fé-rune at göre, eller blot et tegn, som tilfældig kom til at ligne den, er ligegyldigt*[1]).

S. 58,6 [51,20-1]. k *er urigtig indsat. Jfr. note til ringfiguren; endvidere er* fs *urigtigt for* f.

S. 58,11 [51,25]. þessir ero tveir her ero .ŋ. hlioðstafir; *denne text kan ej være rigtig, navnlig når man ser hen til den redaktion, sætningen har i cod. Worm.*: þesser þrir stafer erv hvar tveir hlioðstafer; *derfor behøver sætningen ikke at have lydt på samme måde i cod Ups. Den eneste rettelse, som her behøves, er at rette* her *til* hvar (ɔ: hvárr), *og skrive sætningen således*: þessir ero tveir hvárr; ero .ŋ. hljóðstafir *osv.* — *en form, der er fuldt så rigtig som cod. Worm.s.*

S. 58,24-6. *se noten til* 52,3-5.

---

[1]) *I Runerne i den oldisl. literatur s. 80, note er hele forholdet miskendt.*

S. 58,28-9 [52,7]. en .ı. þav sem fer innan *er forvansket; i cod. Worm.* ęr, *som ovenfor bemærket, kun* .ı. *tilbage af hele sætningen.* þav *er på en sådan måde forkortet i Ups, at der kan være tvivl om ordets rigtige læsning; det sædvanlige* (þat, *som Sn. E.* (*AM.*) *læser* =) ꝥ *står der ikke.* þav *eller* þeim *må der læses,* (*Rask har vaklet mellem* þan *og* þeim), *men bægge dele er urigtige; det eneste rigtige er* þat. Fer *er i cod. forkortet* ꝼ', *som både kan betyde* fer, 3. *pers. sg.* (*af* fara, *for* ferr) *og* firi, *præpos., som meget hyppig forkortes på denne måde; det sidste er uden tvivl det eneste rigtige. men så mangler der et* er *i sætningen, som således må have lydt:* en ı (ɔ: svá sem þú nefnir) **þat** sem **firi** innan **er** (= *men* i *betegner det, som er indenfor, indeni noget*).

S. 59,9 [52,17]. helldr en af lyckio; *her foreligger er fejl, idet* en (*quam*) *urigtig er tilföjet af afskriveren efter* *k o m p a r a t i v e n* (helldr); *det rigtige* en *kommer først efter* lyckio; *hånd i hånd med denne fejl går den anden* af *for* a, *opstået ved det foregående* af (limingum); *afskriveren trode, at der parallelt med disse ord skulde stå* af lyckio; *her har cod. Worm. det eneste rigtige.*

S. 59,14 [52,20]. *Efter* endaz *er* i *ved en misforståelse udeglemt.*

S. 59,15 [52,21]. holl *er vist d. s. s.* hǫll (*ikke* höll); *jfr. skrivemåden i cod. Worm.*

S. 59,19 [52,25]. staf *er rimeligvis en fejl for* stǫfum (*jfr.* ma þeim....þeir *i cod. Worm.*), *da* staf, *sg., er meget hårdt, efter at tre bogstaver lige i forvejen er nævnede.*

S. 60. *Bogstavfiguren er for det meste rigtig gengivet efter håndskriftet; enkelte ting måtte af typografiske grunde få et andet udseende; således er der i håndskriftet en ring om enhver af vokalerne, her*

antydet ved den buede streg under dem. Forresten ser man i den Arna-magn. udg., hvorledes det hele ser ud. I rækkefølgen står y *her foran* v (= u), *i modsætning til* 58,10. ę *svarer til* æ (58,11; *jfr.* 59,10) *og* ǫ *til* ǽ (*sst.*). *Figurens* y (*i* 5. *række fra neden*) *er* v *consonans. Øverst til höjre er* 4 *rubrikker i fire rækker ledige. Dette har imidlertid ingen betydning. Afskriveren har først afsat de* 22 *rubrikker i de* 4 *øverste rækker, men opdaget, at de egentlig var for snævre, og derpå gjort dem större; derfor er de følgende linjer (rækker) blevne længere. Af denne grund er også forholdet imellem vokalerne og konsonantrækkerne blevet forrykket. Egentlig burde det se således ud:*

a e i o y v ę ǫ ǽ ei ey

b|b|b|b|b|b|b|b|b|b|b|b|b|b|b|b|b|b|b|b|b|b

Da afskriveren var kommen ned til ð-*rækken, undlod han at forlænge stregen foran det tredje* ð *helt ned igennem; men det må man göre, og så må det følgende også forandres. Kun således kommer det rigtige forhold frem. Forståelsen af denne figur er ikke vanskelig. Rask har allerede givet den rigtig i meget knappe ord*: »meiningin er að sýna hvörnin allar einfaldar samstöfur myndast, nefnl. með at setja nockra samhljóðendr framan eðr aptan við hljóðstafina, aðra einúngis fyrir aptan, og enn aðra einúngis fyrir framan«. *En nærmere forklaring vil alligevel næppe være overflødig. Når* a *står over den streg, der er midt imellem* 2 b'*er*, 2 d'*er*, 2 f'*er*, 2 g'*er*, 2 k'er, 2 l'*er*, 2 m'*er*, 2 n'*er*, 2 p'*er*, 2 r'*er*, 2 s'*er*, 2 t'*er*, *så betyder det, at* a *kan stå både efter* b *og foran* b *osv., så at en stavelse kan fremkomme,* ba, ab; da, ad *og således helt igennem. I den* 13., 15., 17. *og* 19. *række findes de konsonanter, der kun kan stå efter en vokal,* ɔ: ð, z, c (*i henhold til* 59,23-4), x. *I den*

14., 16., 18. *og* 20. *række derimod de konsonanter, der kun kan findes i begyndelsen af en stavelse (i forlyd) ɔ:* þ, y (= v), h, q (*i henhold til* 58,1-2.). *Her får vi den interessante oplysning om brugen af* þ *og* ð, *at det første brugtes i forlyd, det sidste i udlyd på den tid, da afhandlingen blev skreven; altså skrev man f. ex.:* þat. fa-þir *og lign.*, *men* skǫpuð (*nom. sg. fem.*), nauð, með, veðr *o. lign.*, *en retskrivning, som ganske vist ikke konstant følges i cod. Ups.*

S. 61,2. lyklar *betegner de rækker fra venstre til höjre, som indeholder konsonanterne.* — hlioðs mvsika *kan næppe være rigtigt. Er* hlioðs í mvsika *det rigtige?* — rega *betyder en* l i n j e *eller* s t r e g, *og er vel det samme ord som* riga, *der forekommer i Þáttr af Absaloni erkibyskupi, Fms.* XI, 441, *not.* 6, *hvor det hedder:* ·ok nú þann tíma er lengist vaðrinn milli hálsanna fárliga, leitar bugrinn jarðar eptir náttúru ok berr at svá skírt ok merkiliga, at glöggliga sér hverja rigu.

S. 61,5. hendingvm þeiri. *Her er* þeiri *uden tvivl en fejl for* þeim, *som allerede Rask formodede.* Hendingar *betyder omtrent det samme som* griplur (*i* at henda gr.), *sé Fritzner*[2], *og betyder: handlingen at pille små ting op, der ligger hver på sit sted, ligesom når en sætter tager de forskellige bogstaver op af de forskellige smårum*[1]). *Hele sætningen kan gengives omtrent således: »og de (konsonanterne) danner et ‚mál' (stavelse) ved at blive pillede op og sammenstillede med en vokal, således at denne står enten foran eller bagefter«. Måske er* gera (*i l.* 5) *ikke det rigtige ord.*

S. 61,7. her sem; *disse to ord er aldeles over-*

---

[1]) *Denne forklaring af* griplur *har K. Gíslason i sin tid givet i sine universitetsforelæsninger over digtet Málsháttakvæði.*

flødige og bör udelades som en dittografi, her *af det foregående* her *og* sem *af det følgende* sem (*i l.* 8). — spacione *må være* = spácíonne, *dat. af* spácía, *her i betydningen en (blad)side. Nu til dags på Island betyder* spássía (*således udtalt*) *marginen, og denne betydning findes f. ex. i Guðm. Andrjesson's lexikon.*

S. 61,9. rego strengir *betyder*: *de strænge, som udgör eller kommer i steden for stregerne.*

S. 61,10-11. ero meiri, en þær sem fyrr ero ritaþar *er umuligt at forstå i forbindelse med det følgende, som er det samme, som det, der står i l.* 4-5. *Måske er* meiri *fejl for* minni?

S. 61,15. [6]) *efter* .xi. *er trykfejl og bör udgå.*

S. 61,14-24. *Hele stykket fra* her standa *til slutningen ser ud til at være et senere tillæg, tilföjet for en fuldstændigere klarheds og forståelses skyld. I hvert fald er det kun en gentagelse af hvad der för står, nl. i linje* 3—6: málstafir—epter *og i linje* 12—14: þvi at—setninginni *og som sådan overflødigt. Desuden gör ordene:* sem nv er ritað aþr i stafa setninginni *indtryk af at være slutningsord, den egentlige afslutning.*

S. 61,16. en hlioðstafir ɔ: *i forbindelse med de* 11 regor.

S. 61,18. kipt..eða hrvndit. (*jfr. l.* 20 *og* 21); *af disse steder er det klart, at* kippa *og* hrinda *her har forskellig betydning.* Kippa (*trække til sig*) *er brugt om* b, d *osv. når de står efter en* rega *og altså også om* ð, z, c, x (= svmer (1) *i l.* 20), hrinda (*støde fra sig*) *om de bogstaver, som står foran en* rega *samt om* þ, y, h, q, (= svmer (2) *i l.* 20). *Når man f. ex.* «*støder nøglen*» *fra sig under* a *ved bogstavet* þ, *får man ordet* þá; «*trækker*» *man derimod i* «*nøglen*» *under* a *ved bogstavet* ð, *får man* að.

Trykfejl.

Foruden de i noterne anførte rettelser bedes endnu følgende trykfejl rettede:

S. 3,$_{2}$ *er* af *udfaldet efter* ek.

S. 5,$_{11}$ *er en prik udfaldet over det sidste* e.

S. 10,$_{9}$ *er en streg over* e *i* ſe *udfaldet.*

S. 12,$_{8}$ *ligeledes tegnet* ⁊ *efter* x.

S. 13,$_{11}$ en(2) *er fejl for* n.

S. 49,$_{5}$ boc *læs* bóc.

Samme side skal arketallet være 4 og ikke 3.

DEN TREDJE OG FJÆRDE
GRAMMATISKE AFHANDLING
I SNORRES EDDA

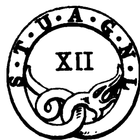
TILLIGEMED DE GRAMMATISKE AFHANDLINGERS PROLOG

OG TO ANDRE TILLÆG

UDGIVNE FOR SAMFUNDET TIL UDGIVELSE AF GAMMEL NORDISK LITERATUR

af

BJÖRN MAGNÚSSON ÓLSEN.

KØBENHAVN.

FR. G. KNUDTZONS BOGTRYKKERI.

1884.

A = AM. 748, 4to.
W = AM. 242, fol. (Codex Wormianus).
w = AM. 757b, 4to.
B = AM. 757a, 4to.

Indhold.

III. AFHANDLING

EFTER

CODEX WORMIANUS.

[8] Hlioð er allt *þat* er vm kvikendiſ æyrv ma hæyra. 94.
hlioð hef*er* margar [9] kynkviſlir, *ok* v*er*ðr hlioð
þat ſem nattvrvliga megv æyrv greina. af ſa*m*- [10] kvamv
tveggia likama. Ønnvr hlioðs græín er ſv er heilvg ritn*ing*
ſeger [11] andliga lvti lioða. likamligt hlioð v*er*ðr an*n*at
af lifligv*m* lutv*m* en an*n*at af liflav- [12] ſvm lvtv*m*.
hlioð *þat* hæyriz [13] af liflavſv*m* lvtv*m*. v*er*ðr an*n*at af
ræriligv*m* ſkepnv*m*, en*n* an*n*at af vhræriligu*m*. an*n*at af
[14] ſamkvamv ræriligr*a* lvta *ok* vræriligr*a*. Af ræríligv*m*
lvtv*m* v*er*ðr hlioð, ſem af hǫfvð [15] ſkepnv*m* elldi víndv*m*
vǫtnv*m*. Af v hræriligv*m* lutu*m* v*er*ðr hlioð ſe*m* ſtæinv*m* *ok*
malmí [16] e*ð*r ſtrengiv*m* *ok* v*er*ðr þeſſkynſ hlioð iafnan ar
hræríng nokkvrſ likama. lifligſ e*ð*r [17] vlifligſ. Af
ſamqvamv ræriligr*a* lvta *ok* v ræríligra v*er*ðr hlioð ſem
þa er vindr [18] ę*ð*r votn e*ð*r elldr flær m*eð* aflí iorð
ę*ð*r aðra vræriliga lvtí. Hlioð *þat* er v*er*ðr af liflav-
[19] ſv*m* lvtv*m* er ſumt vgræinſligt ſe*m* vinda gnyr ę*ð*r
vatna þytr e*ð*r reiðar þrvm*vr*, en ſv*m*t [20] hlioð *er*

---

[9] *Her og i det følgende er kommaerne som det synes tilföjede senere.* — [12] *Efter* lvtvm *har hdskr. følgende overstregede ord:* v*er*ðr an*n*at af liflavſv*m* lvtv*m* e*n*n an*n*at af lifligv*m* lvtv*m*. — þat hæyriz: *således.* — [16] ar: *således, men en senere hånd (Jon Olafsson?) har skrevet* af *over ordet mellem linierne.*

(94.) græiniligt ept*er* nattvrlig*ri* ſamlioðan þ*ei*rri *er* philosophi kolluðv mvsicam. [21] *ok* v*er*ðr þ*at* hlioð hið æffta *ok* hið æzta af ræring ringa þ*ei*rra er ſol *ok* tvngl *ok* .v. m*er*ki [22] ſtiornvr ganga í, þær ſem planete heita. *ok* heit*er* þ*at* celeſtiſ armonía. þeſſar ſtiornvr [23] ſagði plato hafa lif *ok* ſkyn *ok* v*er*a v dauðligar. Græiníligt hlioð v*er*ðr i liflavſv*m* lvtv*m* [24] þ*at* ſem v*er* kǫllv*m* liſtvligt hlíoð. ſe*m* imalmí *ok* ſtrengiv*m*, *ok* allzkynſ ſǫng *ok* pipv*m*. I liflí- [25] gv*m* lutv*m* v*er*ðr, ſem i viðv*m* *ok* grǫſv*m* *ok* þo af ræring nokkvrſ ræriligſ likama. Af lifli- [26] gv*m* lvtv*m* þ*ei*m *er* likama hafa. v*er*ðr an*n*at hlioð þ*at* er rǫdd heit*er*. en*n* an*n*at þ*at* ſem æ*igi* *er* rǫdd [27] ſem fota ſtapp *eðr* handa klapp. ok an*n*at þvílikt. Rodd er hlioð fra*m*m fært af kvike*n*- [28] diſ mvn*n*i. form*er*az af ix nattvrvligv*m* tolom. lvngvn barka tvngv *ok* tvei*m* vorrv*m* *ok* [29] tǫn*n*vm fiorv*m*. En*n* priſcian*us* kallar rodd v*er*a hið græinilígsta loptzinſ hógg *ok* æigin- [30] liga ſkilianligt. en ǫn*n*vr vritanlig. Vritanlig rodd er ſv er æ*igi* ma ſtǫfv*m* græina. [31] Ritanlig rǫdd er on*n*vr m*er*kilig en ǫn*n*vr v m*er*kílig. Vm*er*kilig rodd er ſv er t*il* engr*ar* m*er*kin- [32] gar er hǫfð. sem bv ab bligſtrix. Merkilig rodd er on*n*vr af nattvrv ǫnvr af
95. ſetn*ing* [1] eða ſialfvilia. Merkilig rodd af nattvrv er barna grætr, *eðr* ſivkra m*anna* stynr, ę*ðr* an- [2] nat þvilikt. Merkilig rodd af ſetn*ing* er ſv, er fra*m*m færiz af ſialfvilia man*n*z, ſem þetta [3] nám. maðr m*er*kir kvikendí ſkynſamlig *ok* dauðlig.

[4] Stafr *er* hin*n* minzti lvtr ſaman ſett*ra*r raddar, ſa ſem rita ma, *ok* er ſtafr kallaðr i þí [5] ſem hæyr*er* allre ſamſetn*ing* ſtafligr*a*r raddar. þ*vi*at v*er* ſkiptv*m*

---

[25] verðr, ſem: *således.* — [28] lvngvn: *således!* — [30] ſkilianligt. en: *således!* — [31] *R skrevet i randen.* — [32] Ǫnvr: *således!* — [3] nám: *Stregen over* a *meget utydelig. Plads åben for kapiteloverskrift og i næste linje for initialen S.* — [4] kallaðr i þi: *således!* —

bækr i capítvla. en capitvla [6] i klavſvr *ęðr* v*er*s, en klavſvr i mælſgræín*er*. mælſgrein*er* i ſagn*er*. ſagn*er* a ſamſtof*vr*. ſamſtof*vr* [7] iſtaſí. En*n* þo erv ergi ſtaf*er* nattvrvliga v ſkiptílíg*er*. þ*via*t ſtafr er rodd. en rǫdd er lopt [8] *ęðr* af loptí form*er*at. En hv*ar*t ſem rodd er lopt *ęðr* af loptí form*er*at. þa er hon ſaman ſett [9] af sinv*m* pǫrtv*m* ſem loptið, m*eð* þvi at þ*at* er likamligt. aller likam*er* erv ſaman ſett*er*. En*n* [10] iafn lvtr v*er*ðr af ióſnv efní at g*er*az, ſem holld af holldí. En*n* ſva ſem i natt*vr*vligv*m* lika- [11] mv*m* erv nokkvr*er* þ*ei*r lvt*er* *er* kallaz æín falld*er*, ſem .iiij. hofvð ſkepn*vr*. elldr *ok* iorð vǫtn *ok* [12] lopt, *ok* kallaz þeſſer lvt*er* æ*igi* æín falld*er* af þvi at þ*ei*r ſe v ſkiptilig*er*. helldr af þi at hveꝛ [13] þ*ei*rra hlutr er jafn ſinv ǫllv. ſem litill gneiſtí hef*er* iafna nattvrv hinu meſta bæli, s*va* [14] erv *ok* ſtaf*er* vſkiptilig*er* i miſiǫfnv efní. *ęðr* iþa lvti ſem vlik*er* erv. þ*via*t a *ok* adr*er* raddar [15] ſtaf*er* hafa ſtvndv*m* ſkamt hlioð en*n* ſtvndv*m* langt. *ok* ef þ*ei*r hafa langt hlioð þa hafa [16] þ*ei*r tva tima iamlanga. Philoſophí kolluðv ſtaſí elem*en*ta. Þ*at* erv hofvð ſkepnvr af- [17] þi at s*va* ſem likam*er* erv ſkapaðer af .iiij. hofvð ſkepnv*m*. ſva giora *ok* ſtaf*er* ſaman ſett*er* [18] alla ſtaflega rǫdd. ſva ſem nokkvrſkon*ar* likama. þ*via*t rǫdd tekr æyrv *ok* hef*er* þren*n*a [19] mælíng, ſem allt þ*at* er likamligt *er*. þ*at* er hæð vpp *ok* ofan, *ok* breidd t*il* vinſtri handar [20] *ok* hægrí, *ok* lengð fyr*er* *ok* ept*er*. þ*via*t rodd ma ǫllv*m* megin hæyraz. Samſtof*vr* hafa hæð ihlio- [21] ða græín. en breídd i anda, lengð í tíma. þ*via*t hv*er* ſamſtafa *er* anat hv*ar*t hvoſſ *ęðr* þvng [22] *ęðr* vmbæyg-ilig. hvoſſ hlioðſ græín ſv er fra*m*m færð m*eð* hǫlldnv hlioðſí ſem þeſſi ſa*m*- [23] ſtafa. hvat. þvng hlioðſ græín (95.)

[6] a ſamſtofvr: *således!* — [7] ergi: *således!* — [14] miſiǫfnv: *således.* — adr*er*: *således!* — [21] í (*foran* tíma) *tilföjet over linien som det synes* prima manu. — anat *således!* — [23] *I stedet for* þvng *har der først stået* er þrong, *men selve afskriveren har rettet det til* þvng.

(95.) er litillatv hlioði hefz *ok* dregz níðr i hið lægra hlioð [24] ſem hin fyrſta ſamſtafa i þeſſv nafní. haræyſti. Vmbæygilig hlioðſgræin *er* ſv er [25] hefz af litillatv hlioði, *ok* þenz upp ſem hvǫſſ hlioðſ græín, ſem þetta nafn. Raûſt. [26] Hver ſamſtafa hef*er* *ok* fra*m*mflvtn*ing* an*n*at hvart lina *ę*ð*r* ſnarpa, *ok* er ſa andi h*er* kallaðr ræ- [27] ring framflvtn*ing*ar ſamſtǫfv. Með snorpv*m* anda v*er*ðr ſv ſamſtafa fra*m*m færð ſe*m* hín [28] fyʀí ſamſtafa þeſſa nafnſ. þvrrv*m*. Með linv*m* anda flytiaz ſamſtofvr þeſſar. langan [29] tíma. hv*er* ſamſtafa er an*n*at hv*art* lǫ*n*g *ę*ð*r* ſkò*m*m. *ok* ſko*m*m ſamſtafa ſkiot fra*m*m flutt *ok* [30] hef*er* æina . . . fyʀi ſamſtafa i þeſſv nafní arí. Lǫng ſamſtafa *er* ſeinliga fr- [31] a*m*m flutt *ok* hef*er* .ij. ſtvnd*er* ſem hin fyʀi ſamſtafa iþeſſv nafni ok er timí ęða ſtvnd [32] kallat dvǫl męlandi frammflvtning raddar.

96. [1]Stafr hef*er* þren*n* *til* fellí. nafn figvrv velldi *ę*ð*r* maatt. Stafa nǫfn erv xvi í danſk*ri* [2] tvngv i þa liking ſem g*ri*kk*er* hofðv daga. En*n* þo erv m*er*kíng*ar* þ*eir*ra mycklv fleírí [3] p*rí*ſcian*us* ſeg*er* at hv*err* raddar ſtafr hafi .ij. eðr fleírí hlioð. Sva ſem ꜳ́ ef þ*at* er ſkamt hef*er* fer- [4] nar hlioðſ græin*er*. hvaſſa lioðs græín f*yrer* vtan ablasn*ing*. h. ſem h*er*. arí. hvaſſa m*eð* ablaſn*ing* [5] h. ſem h*er*. haſí. en þvnga hliodſ græín hafandi langt ꜳ́. hef*er*. vi. hlioð ef þ*at* hef*er* ablaſn*ing* [6] h þa hef*er* þat an*n*at hvart hvaſſa hlioðſ græín *ę*ð*r* þvnga *ę*ð*r* vmbæygiliga ſem h*er*. ſlikt. hið [7] ſama ef þ*at* hef*er* æ*igi* ablaſn*ing*, lioðar þar ſem þeſſí are aran*n*a ara. Slikt hið ſama ma ok greí- [8] na aðra raddar ſtafí i *ok* v.

---

[23] *Foran* litillatv *har en nyere hånd (Jon Olafsson?) tilföjet* af. [25] Raûſt: *akcenten synes at være senere tilföjet.* — [30] *Mellem* æina *og* fyʀi *har der været en ubeskreven plads, som af en nyere hånd (Jon Olafsson) er udfyldt med ordene:* stund se*m*. — [31] nafni *ok*: *således.* — [1] *Plads åben for initial.* — [2] g*ri*kker: *over det første* k *står der en prik. Efter* hofðv *har en nyere hånd tilföjet* forðum *over linjen.* — [3] *.ij. således.* — [5] *Over* h *står en prik.* — [6] ſlikt: ſ *senere tilføjet (prima manu) over linjen.* — [7] þar: *således!*

hafa þuí fleirí gʳeíner at þeir erv ſtvndvm ſamhlioðendr (96.)
ſem í [9] þeſſvm nofnvm. iarl vitr *ok* heiter v. Inorænv ſtafrofí erv .v. hlioðſ ſtafer ſva. ur. ᚢ oſſ ᚬ [10] is ᛁ. ar ᛆ *ok* er is ſtvndvm ſettr *fyrer* e ok er þa ſtvndvm ſva ſem aleph *ędr* ioth, ſetiaz *fyrer* .ij. raddar [11] ſtǫfvm i ebreſkv mæli. ᚢ er af því fyrſt ſett að *þat* lioðar i vǫrrvm. ᚬ þar næſt. hann hlioðar [12] i mvnni. J. ſtendr þar næſt, *ok* lioðar i ofan verðvm barka ſem e, ef hann er pontaðr. þar næſt [13] er a ſkipat. þviat hann hlioðar i brioſtí. ɧ er tekit af ebreſkvm ſtǫfvm. Enn latínv menn ſkipvðv [14] ſtǫfvnvm gagnſtaðlega þeſſvm, ſem her er græínt. Settv þeir a fyrſt þviat *þat* er næſt hínv neðſ- [15] ta raddar tolí er ver kollvm lvngv, *ok þat* ma fyrſt ſkilía i bernſligri ravſt. enn ᚢ er af þvi fyrſt [16] ſkipat, at *þat* er fremzt, ok meſt ſialfv efní raddarennar, er ver hyggivm at loptid megi kal- [17] la. *ok* hafa af þvi hvarer tveggiv meiſtarar vel *ok* nattvrlega ſkipat ſtǫfvnvm i ſinv mǽ́- [18] li. Raddar ſtafer þeser hefiaz aller af ſínv lioði en leggiaz iſamlioðendr reið *ok* ſol.

[19] Samhlioðendr erv .xij. írvna mælí .v. þeir er nalæger raddar ſtofvm erv kallaðer [20] hálfraddar ſtafer af vfroðvm monnvm, þviat þeir hafa meiri liking raddar ſtafa *ok* mer- [21] kiligrí hlioð, enn aðrer ſamhlioðendr. *Þat* er ᚱ ᚴ ᛘ ᛚ ᚠ kalla ſvmer menn með þeſſvm ſtǫfvm [22] teliande ilatinv ſtafrofí, þviat hann hefer ſitt hlioð af raddar ſtaf, ſem aðrer þeſſkynſ ſam [23] hlioðendr. Priſcianus ſeger *æigi* rǽ́ða mega ſtaſſinſ merking, hvart hans nafn hefz af raddar [24] ſtaf *ędr* af æiginligvm, ſem marka ma i þeſſv ſtafrofí, *ok* morgvm oðrvm, er naliga hefiaz aller [25] ſtafer af ſínv lioðí, hvartveggía

---

[9] ok heiter v: *således.* — [10] ᛆ ok: *således!* er þa ſtvndvm: *således!* — [12] barka ſem: *således!* — [13] ɧ: *således.* — [16] meſt: *således!* — loptid: *således.* — [19] *Plads åben for initial.* — .xij. *således!* — nalæger raddar ſtofvm: *således.* — [21] *Mellem* ᚴ *og* ᛘ *har der stået et tegn, som senere er bleven udraderet.* — [22] hefer: *således!* — [24] æiginligvm: *således!*

(96.) raddar ſtaf*er* *ok* ſamlioðendr, *ok* hallda fvllko*m*liga ſinv*m* [26] m*er*kingv*m*. I þeſſv erv .v. ſtaf*er* þ*eir* er v*er* kollv*m* dumba ſtafí þ*at* erv. ᚠ ᚦ ᚴ ᛏ ᛒ *ok* erv þeſſer [27] ſtaf*er* æí af þvi dvmbar kallaðer at þ*eir* hafi ekki hlioð. helldr af þi, at þ*eir* hafa litið [28] hlioð hia raddar ſtofv*m*, i þa liking ſem ſa maðr er kallaðr eíngiſ hætt*ar* af goðri ætt, er litt er m*en*tr hia ſinv*m* gofgv*m* frændv*m*.

[30] Annat t*il* felli ſtaff er figvra *ok* *er* þ*at* mynd *eðr* vóxtr ſtafan*na* *sva* giorr ſem h*er* er ritað. þriðia t*il* felli ſtaff er [31] mættr *ok* er þ*at* ſialf fra*m*mflvtn*ing* ſtafa *ok* m*er*king þ*eir*ra. f*yrer* þan*n* ſama mætt ſtafan*na* [32] erv fvndin nofn þ*eir*ra *ok* figvrvr. Svm*er* meiſtarar
97. kalla hið fiorða ſkipan*ar* t*il*fellí [1] ſtaff. en*n* þ*at* kallaði p*r*íſcian*us* æin*n* part þan*n* er mætti ſtaffinſ hæyr*er*. þeſſa ſtafi *ok* þ*eir*ra [2] m*er*kíngar co*m*pileraði min*n* h*er*ra valldim*ar* dana ko*nvn*gr m*eð* ſkiotv orðtaki a þeſſa lvnd [3] Sprengd manz hǫk flyði tvvi boll. ᛂᚴᚱᛂᚾᚠᛏ ᛉᛆᚾᚾᛋ ᚼᛂᚴ ᚠᛚᛆᚦᛁ ᛏᚢᚢᛁ ᛒᛂᛚᛚ. her *er* [4] ſol fyrſt ſkipat f*yrer*. ſ. latínv ſtaf *ok* z girðzkan ſtaf *ok* kollv*m* v*er* þ*at* kneſol *ok* *sva* er gort [5] ᛋ en*n* z hef*er* nattvrliga is*er* tveggia ſtafa hlioð t. *ok* ſ. *eðr* d *ok* ſ. *ok* af þi hvargi ſtafr x *ok* z [6] ritaðr i rvna mæli eða i fornv latinv ſtafrofí. Nv erv þ*eir* ſtaf*er* af þvi i ſtafrof [7] ſett*er* at ſkiotara þikk*er* at rita ept*er*, helldr æin*n* ſtaf en*n* tva. þar næſt ſtendr ᛒ *ok* e*r* biar- [8] kan *sva* at þ*at* ſtendr fyr*er* b latinv ſtaf, *ok* hef*er* ſa rvna ſtafr .ij. dvmba ſtafi i s*er* þa er þ*at* [9] hlioðar f*yrer*. en*n* af því erv belg*er* opn*er* giorf*er* a biarkaní þa er þ*at* hlioðar f*yrer* p, at þ*at* ſk*al* [10] meiꝛ fvndr loknv*m* vǫrrv*m* nefna en*n* b. þar næſt ſtendr ᚱ f*yrer* r latinv ſtaf, *ok* er æin*n* [11]

---

[26] þeſſv: *således!* ᚠ: *således har der oprindelig stået, men den øverste bistav er udraderet, således at runen nu ser ud som* ᚴ. — [29] *Plads åben for kapiteloverskrift og initial.* — [32] hið—ſkipan*ar*: *således!* — [4] *ok* sva: *således!* — [5] *ok* af: *således!* — [6] ſtafrof: *bogstaverne* of *er beskadigede på grund af et hul som findes i hdskr.* — [7] r *i* biar *ligeledes af samme grund beskadiget.*

af þeim er hælfraddar ftafer erv kallaðer. þar næft ftendr (97.)
e ok hlioðar fyrer tveim raddar [12] ftǫfvm ᚼ ok ᛁ ok kalla girker þann ftaf diptongvm. þat er tvihlioðr a norrænv, ok erv fiorer [13] diptongí ilatínv ftafrofí, enn i rvnvm .v. Diptongus er faman liming tveggia raddar [14] ftafa i æinni famftófv, þeirra er baaðer hallda afli finv. þeser erv limíngar ftafer irı́- [15] nvm ᚼ fyrer ae. ᚢ fyrer au. ᚼᛁ fyrer e ok i ok er fa diptongus ekki í latinv. æy, ᚽ fyrer e ok o, ᛘ er hinn [16] fiorði diptongus i latínv, ok er hann æigi í rvnvm. Svmer raddar ftafer erv fyrer fkipaðer í fam- [17] límíngv fem a ok e. enn fvmer erv epter fkipaðer, fem e ok í o ok v. ok erv þeir raddar ftafer [18] nattvrvliga fyrer fkipaðer i famanlimíngvm, er nalægt hlioð hafa, hinv innzta raddar [19] toli mannzinf, enn hiner epter fetter, er nærri ftanda i liǫðf grein raddarennar, fem a fyrer a ok v [20] enn e fyrer e ok o, ok u, af því at þat hlioð er grannara, er nær brioftinv ftendr, ok fyř ftendr, [21] enn hitt digrara er framař fkapaz, ok meira hefer rúm, er ok hægra þat hlioð fyrer at fetia í [22] famliming er fyř fkapaz. enn hitt epter er formeraz. A latinv er diptongus. fyrer .iij. faker [23] fvndinn. fyrer hlioð. fegrð ok fvndr græín ok faman fetning. enn inorænv fyrer tvenar faker [24] fyrer græín ok hlioð fegrð. Fyrer græínar faker er diptongus fvndinn ínorrænv fem i þerfvm [25] nofnvm. mer ok fer. at græina þav fra fornofnvm fer ok mer ok oðrvm þilikvm. enn fyrer hlioðf [26] fegrð er diptongus fvndinn fem her. løkr øgr. þviat fegra þikker hlioða helldr en lækr [27] ægr. þar næft ftendr ᚦ ok er hon af þeim er hælfraddar ftafer heíta. Þar næft ftendr [28] ᚴ, ok er þat fyrer tva famhlioðendr k ok g. þar næft er ᛐ ftvnginn ok ftendr fyrer d latinv ftaf. [29] Að

---

[15] ᚼ fyrer — er hinn *således.* — [19] grein raddarennar *således!* a fyrer a *således!* — [20] e ok: *således!* — [21] er ok *oprindelig skrevet:* er tok, *men* t *overstreget, som det synes af en senere hånd.* — [22] er formeraz: *således!* — [23] tvenar: *således!*

(97.) ſlikv*m* hættí erv aller rvna ſtaf*er* ſett*er* iþeſſv*m* orðzkviðv*m*, *ok* mvnv*m*, v*er* þ*at* æ*igi* f*ra*maꝛ [30] græína. þ*viat* æ*igi* er navðzynligt þvi erv þes*er* .iiij. rvna ſtaf*er* ſett*er* f*yrer* tva ſamhlioð- [31] endr at þ*eir* ſamhlioðendr hafa likara hlioð en*n* aðr*er* *sva* ſe*m* g *ok* k. | ſ *ok* z | b *ok* p. | d. *ok* t.

98. [32]Samſtafa er ſamfyllig ſtafa ſetn*ing* með æínv*m* anda [1] *ok* æin*n*i hlioðſ greín o ſvndr greíniligha ſaman ſett *ok* fra*m*m færð. Samſtafa hef*er* [2] .iiij. t*il*-felli ſtaf ę tǫlv andi *ok* tíð *ok* hlioðſ greín þ*viat* hv*er* ſamſtafa hef*er* ſka*m*ma tǫlv [3] æin*n* ſtaf ę*dr* fleirí *ok* hef*er* æingí ſamſtafa i latínv fleiri en*n*. vi. en*n*. inorrænu megv [4] æ*igi* ſtanda fleiri i æin*n*i ſam ſtofv en*n*. viij. ę*dr* .xij. ſem ſpøn*n*zkr *ok* ſtren*n*zkr. J latinv [5] ſtanda .ij. ſamhlioðendr hið fleſta f*yrer* raddar ſtaf en*n* .iij. ept*er*. En*n* inoręnv megv ſt- [6] anda þrir ſamhlioðendr f*yrer* raddar ſt*af*. en*n* . v. ept*er* ſem ſkilia ma i þ*eim* nofnv*m* e*r* fyꝛ [7] (v*ar*)v ritvð. þeſſar ſamſtofvr g*er*a meſta fegrð iſkælldſkap, ef æin*n* raddar ſtafr er [8] itvei*m* ſamſtǫfv*m* *ok* hin*er* ſǫmu ept*er* ſett*er*, ſem h*er*. ſnarpr garpr *ok* kollv*m* v*er* þ*at* aðalhend- [9] íng. En*n* ef ſin*n* raddar ſtafr *er* i hvaꝛi ſamſtófv, en*n* aller æin*er* ſamhlioðendr ept*er* [10] ſem h*er*. valſkr rǫſkr. þ*at* kollv*m* v*er* ſkothending. þeſſar hendingar þikkia þa bezt [11] falla, ef tvær ſamſtǫfvr erv i hvaꝛí ſǫgv, *ok* hin*n* ſamí ſe raddar ſtafr i fyrri ſam- [12] ſtǫfv, *ok* *sva* ſamhlioðendr þ*eir* ſem fylgia. en*n* ǫll æín en ſidaꝛi ſamſtafa ſem h*er*. aller [13] ſnialler, *ok* erv hendingv*m* diktvð ritin ilatinv ſkalldſkap ſem þ*et*ta. An*te* chaoſ virgí [14] nv*m* in digeſte moliſ adhvc yle

[31] *Skillestregene mellem bogstaverne synes senere tilföjede.* — [32] *Plads åben for kapitel-overskrift og initial.* — ſamfyllig: *således!* — [2] ſtaf ę: *således!* — ſkamma: *således!* — [4] .xij.: *således!* — [6] *Bogstaverne* an *i* anda *stærkt beskadigede ved et hul i hdskr.* — [7] varv: *eller* erv? *Der står kun* v *tilbage; det øvrige er smulret bort.* — [10] valſkr: *således prima manu, men senere (af en anden hånd?) rettet til* vaſkr. — [11] ſǫgv: *således!* — [13]—[14] virgínvm: *således.*

gravída fetu magne p*ro*lís. þeſſar ſǫmv hendingar [15] erv (98.)
ok ſettar inorænv ſkallſkap i þ*ei*m hættí er. v*er* kǫllv*m*
rvnhendv ſem ſnorri quað [16] Ormſ er glatt galla m*eð*
gvmna ſpialla. Latinv klerkar hafa *ok* þeſſa hending i
v*er*ſv*m* [17] er þ*ei*r kalla *con*ſonancía *ok* ſk*al* hin*n* ſami
raddar ſtafr v*er*a i efſtv ſamſtǫfv hvar*r*ar tveg- [18] giv
ſagn*ar* ſem h*er*. eſtaſ t*er*raſ þeſſar hending*ar* er litt
gæymt í norrænv*m* ſkalldſkap, þeg*ar* [19] er fleiri ſa*m*ſtof*v*r
erv i æin*n*i ſǫgn en æín.

An*n*at t*il*felli ſamſtǫfv er tið [20] þ*v*i*at* hver ſam ſtafa
hef*er* anat hv*ar*t æina tið edr tvær, ſ*v*a ſem p*ri*-
scian*us* ſeg*er* at ſvmar [21] ſamſtofvr hafa hælfa aðra ſtvnd
ę*ðr* hælfa þríðív ſtvnd, en ſvm*er* .iij. Skama ſtvnd [22] hef*er*
ſv ſamſtafa, er raddar ſtafr h*en*nar er nattvrvliga ſka*m*mr,
ok komí æ*igi* tveír ſa*m*lio- [23] ðendr ept*er* ſem arí apí.
hælfa aðra ſtvnd hef*er* ſv ſamſtafa er v*er*a ma hv*ar*t *er* vill
long [24] ę*ðr* ſko*m*m ſe*m* fyʀi ſamſtafa. hvatra ſpakra.
tvær ſtvnd*er* hef*er* ſv ſamſtafa. hælfa [25] þriðiv ſtvnd
hef*er* ſv ſamſtafa er æin*n* ſamlioðandi kemr ept*er* raddar
ſtaf nattvrle- [26] gha langan. hiol. ſol. þriar ſtvnd*er*
hef*er* ſv ſamſtafa *er* tveiʀ ſamhlioðendr ſtanda [27] ept*er*
langan raddarſtaf ſem h*er*. bíorſ ſtórſ. en þo ſetía nv
v*er*andi klerkar i v*er*ſa giorð [28] allar ſamſtófvr an*n*at
hv*ar*t æin*n*ar ſtvndar ę*ðr* tveggía. þriðia t*il*felli *er* andí
þ*v*i*a*t hver [29] ſamſtafa hef*er* an*n*at hv*ar*t linan anda
ę*ðr* ſnarpan. Andi er kallat ræring framflvt- [30] n*in*gar
ſamſtófv. Sn*ar*pan anda hef*er* ſv ſamſtafa er m*eð* digrv*m*
anda er fra*m*m flvtt [31] ſem þeſſar ſagn*er*. hravſtr horſkr.
ok þær aðrar *er* ablæſning*ar* noti er í vpphafí ſkipaðr.
[32] h er kallaðr m*er*kíng ę*ðr* notí ablaſning*ar*, þ*v*i*a*t
h*ann* er æingi ſtafr f*yrer* ſik fvllkomín*n* hvarkí [1] ſam- 99.
hlioðandí ne raddar ſt*afr*. Linan anda hafa þær ſamſtofvr
er æingi ablaſn*in*- [2] gar noti er i vpphafí ſettr. ſem her

[19] *Plads åben for kapiteloverskrift og initial.* — [20] anat: *således!* — [21] ſumer: *således!* — ſkama: *således!* — [24] ſamſtafa. hælfa: *således!*

(99.) iorð *ok* armr. En*n* þo þikk*er* betr ſama ínorænv*m* [3] ſkalld ſkap at an*n*at hvart hafi ablaſn*ing* baðer ſtaf*er* *ok* hlioð ſtafr þ*ei*rra, ę*ðr* æingi þ*ei*rra. Fior [4] ða t*il*felli ſamſtǫfv er hlioðſ græín, *ok* *er* hlioðſ greín h*er* kollvð rəkilig hlioman radda- [5] ren*n*ar im*er*kilig*ri* fra*m*m ſæríng. hv*er* ſamſtafa hef*er*, ſem priſcianvſ ſeg*er*, anat hvart hvaſ, [6] ſa hlioðſ græín ę*ðr* þvnga ę*ðr* vmbæygiliga. Sv ſamſtafa hef*er* hvaſſa hlioðſgrein *er* hefz [7] af litlv hlioðí *ok* endiz íhvaſſara hlioð. ſem þeſſar ſamſtǫfvr. var þar *ok* er hon ſva [8] m*er*kð ɔ. þvnga hlioðſ greín hef*er* ſv ſamſtafa *er* hefz af litlv hlioði, *ok* endiz i læg*ra*hlioð [9] ſem þeſſar ſamſtofur enar fyꝛ͛i hara ſara *ok* er ſia lioðſ græin *sva* not*er*uð ✓. Vmbæy- [10] giliga hlioðſgræín hef*er* ſv ſamſtafa *er* hefz af litlu hlioði *ok* dregz vpp íhvaſſara lioð [11] en*n* niðr at lyktv*m* ilægra, ſe*m* þeſſar ſamſtǫfvr. árſ ſarſ. *ok* er ſv lioðſ græin *sva* not*er*vð. ɑ [12] hlioðſgræín m*er*k*er* hæð ſtaflig*ra*r raddar. en andi digrleik h*en*nar ſem ſkilia ma at hv*er*n [13] raddar ſtaf v*er*ðr at nefna meiꝛ͛ m*eð* ſvndr loknv*m* mvn*n*i. ef ablaſn*ing* fylg*er*. Tiðar til [14] fellí m*er*k*er* lengð ſamſtaflig*ra*r raddar ſe*m* fyꝛ v*ar* ſagt. En*n* m*eð* þvi at þeſſkonar græin*er* [15] hæyra litt norę̈nv ſkalldſkap at fleſtra m*anna* ætlan. þa tala ek þar vm ekki fleira að [16] ſin*n*i.

Sǫgn er hin*n* min*n*zti lvtr ſamanlaðinſ mælſ, *ok* *er* hvn lvtr [17] kallaðr æin*n*, af þi mælí, er fvllkomið ſen hef*er*. en ſv ſǫgn ę*ðr* ſa lvtr er af alþy- [18] ðv rvmliga kallaðr orð. Ariſtotiles en ſpakí kallar tva parta mælſ- grein*ar* nafn [19] *ok* orð. þ*viat* þ*eir* giora meðal ſin ſamtengðar, fvllkomna mælſ græín ſe*m* h*er* maðr reinn. [20] En*n* meiſtarí priſcían*us* telr viij parta mælſgrein*ar*. þeſſa. nafn *ok* fornafn orð *ok* viðr [21] orð. hlvttekn*ing* ſamtengíng fyr*er* ſetn*ing* *ok* meðal orpn*ing* *ok* græin*er* h*ann*

---

[6] anat: *således!* — [16] *Åben plads for kapiteloverskrift og initialen S, som er tilf. af en senere hånd.* — [19] ſamtengðar *og* reinn: *således!*

glogglega nat*tv*- [22] rv hv*ers* þ*eir*ra. han*n* er lvtr mælf- (99.)
greínar, fa er veit*er* æigínligan *ęðr* fam-æigínligan hví-
[23] ligleik hv*er*ivm likama. h*ann* er æztr allra fagna.
þ*via*t þ*at* er *sva* fem efní *ęðr* grvndvǫllr allz [24] mælf.
Þar næft er orð, er fkryðer *ok* formerar nafnið *sva* fem
mynd*er*. þ*at* fkyr*er* t*il* felli [25] nafnf giorð *ęðr* pvngt. Fornafn
er fett i ftað nafnf, fe*m* hlæytif m*aðr* f*yrer* meiftara. ok.
m*erker* [26] iij. p*er*fonvr. en nafn m*erker* æína. Viðr
orð fegrer *ok* end*er* orð i þa liking fe*m* v*i*ðleggian- [27]
leg nofn gióra v*ið* vnd*er* ftǫðlig nofn fem h*er*. St*er*kr
maðr berft ravftlegha. hlvt [28] tekn*ing* er f*ra* fkilið orði
i þvi at hon m*erker* fǫll *ok* kyn fem nafn. en*n* i þi fkilz
hon f*ra* [29] nafní at hon m*erker* giorð ęða pin*ing* *ok*
hef*er* ymfar ftvnd*er* fem orð. Samtenging knyt*er* [30]
faman nófn *ęðr* aðra parta *ok* fialf*ar* mælfgræín*er*. fem
h*er* er kveðit. hringr *ok* dagr að [31] þ*in*gi. Fyr*er* fetn*ing*
er æiginlig til at þiona fǫllv*m* nafnfinf, fem h*er*. t*il*
b*or*gar a fkipi. [32] Meðal orpn*ing* fyner hvgþokka man*nz*
ok er h*on* iafnan f*ra* fkilð ǫðrv*m* portv*m* fe*m* h*er*.
veí. haí.

[1] Donat*us* kenn*er* ifyṙi bok fin*n*i nattvrv allra parta, 100.
þ*eir*ra er hafa [2] þarf irettv latinv maạlí, *ok* ma
æingi maðr fvllko*m*lega vel fkilia *ok* mæ- [3] la þa tvngv,
nema h*ann* kvn*n*i þeffa bok. Aðra bok giorði h*ann* vm
loftv máâlfínf, þa er [4] verða kvn*n*v ilatinv mæli, *ok*

[21] glogglega: *over det tredje* g *står mellem linjerne et som det synes betydningsløst tegn.* — [22] hann: *således prima manu, men overstreget; i randen har Arne Magnusson skrevet: „Nafn“.* — [23] ha*nn* er æztr: *således!* — [24] mynd*er*: *således har jeg læst med Jon Sigurdsson; dog benyttes det over* d *stående forkortelsesmærke sædvanlig som forkortelse for* ri. *Muligvis bör der læses* mynd *og det omtalte mærke opfattes som tegn til, at skriveren her har villet indsætte et oversprunget ord.* — [25] pvngt: *således! Over ordet står med Jon Olafssons hånd: „pining“.* — [27] nofn giora: *prima manu:* orð giora gióra, *men rettet til* nofn gióra *af en gammel hånd.* — [1] *Åben plads for kapteloverskr. og initial.*

(100.) þ*ei*m ſkalld ſkap, *ok* að lyktv*m* vm ſkrvð þ*at* *ok* fagrendí *er* [5] verða ma i ſǫgnv*m* *ok* mælſgreínvm. þvi ritaði h*ann* vm loſtv maalſinſ, at ſa æin*n* ma mę- [6] la ę*ðr* yrkia fagrliga, *er* veit bæði lof *ok* lǫſt imalínv ſem m*œ*lt er. Malv*m* n*on* vitatur [7] niſi cognítvm. Eigi ma allan loſt varaz nema h*ann* ſe fyṙi kendr. J þeſſi bok ma gior- [8] la ſkilia at ǫll er æin maalſ liſtín, ſv er romv*er*ſk*er* ſpekingar namv í atheníſ b*or*g a g*r*ik*k* [9] l*an*di, *ok* ſn*er*o ſiðan ilatinv mal, *ok* ſa hlioða hættr *ok* ſkælld ſkapar, er oðin*n* *ok* aðr*er* aſie [10] m*en*n flvttv norðr hingat, þa er þ*ei*r bygdv norðr haalfv hæímſinſ, *ok* kendv m*onnv*m þeſſ [11] konar liſt a ſina tvngv, ſva ſem þ*ei*r hofðv ſkipat *ok* nvmíð i ſialfv aſia l*an*di, þar ſe*m* [12] meſtr v*ar* fegrð *ok* rikdomr *ok* froðleikr v*er*alld-aren*n*ar.

[13] Barbariſm*us* er kallaðr æin*n* laſta pollr mælſgrein*ar* i alþyðv mælí en ſa *er* iſka- [14] lldſkap kallaðr metaplaſm*us*. Barbariſm*us* fekk af þi nafn at þa *er* ro*m* v*er*ſkir [15] hofðingiar hofðv vn*n*id naliga alla v*er*olld vnd*er* ſina tign. tokv þ*ei*r vnga m*en*n. [16] af ollv*m* þioðv*m* *ok* flvttv þa iróm *ok* kendv þ*ei*m mæ- [17] la romverſka tvngv. þa drogv marg*er* v næm*er* m*en*n latínv ept*er* ſínv æiginligv maalí [18] *ok* ſpilltv ſva tvngvn*n*i. kollvðv romv*er*iar þan*n* mælſ lǫſt barbariſmv*m*. þ*vi*at þ*ei*r nefndv [19] allar þioð*er* barbaroſ vtan girkí *ok* latinv m*en*n. Barbarí v*ar*o kallað*er* fyrſt af lóngv [20] ſkeggí *ok* ſavrgv*m* bvnaði. þær þioð*er* er bygðv a hafv*m* fiǫllv*m* *ok* þykkv*m* ſkogv*m*. þ*vi*at ſva [21] ſem aſiona þ*eir*ra *ok* bvnaðr var v fagrligr hia hæv*er*ſkv *ok* hirðbvnaði [22] latinv ſpekinga. En þi villdv romv*er*iar at allar [23] þioðer

[12] meſtr: *således! Åben plads for kapiteloverskrift.* — [13] *Åben plads for initial.* — pollr: *således!* — [15]—[16] vnd*er* — m*en*n: *skrevet to gange, men overstreget den sidste gang.* — [19] *og* [20] þioð*er*: *her bruges på begge steder det sædvanlige forkortelsesmærke for* ri. — [21] *Efter ordet* hirðbvnaði *har skriveren gentaget de foregående ord:* *ok* þykkv*m* — bvnaðr, *men siden slået en streg over dem.*

næmí þ*eir*ra tvngv at þa væri kun*n*arí þ*eir*ra tign. *ok* (100.)
þo at rikín ſkiptiz *er* ſtvn- [24] d*er* liðí mætti allt folk
vita at þ*eir*ra ſorellrí hefði romv*er*iv*m* þionat.

[25] Barbariſm*us* verðr tvær leiðer imælſ fra*m*mflvtn*in*g
ok iletrí. h*ann* hef*er* iiij. kynq*v*iſ- [26] ler. v*ið*
lagn*in*g *ok* aftekn*in*g ſkiptíng *ok* vmſnvn*in*g. þ*at* ma v*er*ða
í [27] æinv*m* ſtaf *ok* ſamſtǫfv *ok* *tilfer*lvn ſamſtǫfv. ſtvnd
ok hlioðſgreín *ok* ablaſn*ing*. Barba- [28] riſm*us* er m*eð*
ǫllv flyiandi ialþyðligv mali *ok* i ſkalldſkap. er h*ann*
ſtvndu*m* leyfðr fyr*er* [29] ſaker ſkravz ę*ðr* navzynia. vm
viðrlagn*in*g ſtaff v*er*ðr barbariſm*us* ſem egill q*vað*. Ervm*k*
[30] avðſkiæfð omvn lokrí mágar þoriſ mærðar efní vín*ar*
mínſ þ*viat* valig liggia tven*n* [31] *ok* þren*n* a tvngv m*er*.
her er aftekin*n* hin*n* ſiðarſti ſtafr itveim nofnv*m* *fyrer*
fegrðar [32] ſak*er* þ*viat* þa þikk*er* betr hlioða þeſſar
ſamſtofvr i kviðv hætti. At þær hafi v*m*bæy- [1] giliga
greín helldr en hvaſſa. iij. erv ſamſtófvr i viſv orðí *ok* 101.
ma þvi at h*er* ſe barba- [2] riſm*us* ihlioðſ græína ſkiptí.
J aftekn*in*g ſamſtǫfv v*er*ðr barbariſmus ſ*em* q*vað* harekr
í [3] þiottv. Raðið hefig at riða rinlæygſ heðan mínv*m*.
þ*viat* of m*ar*gar v*er*ða ella ſamſtǫf*vr* [4] i viſv orðí. vm
viðrlagn*in*g ſamſtǫfv v*er*ðr barbariſm*us* ſe*m* q*vað* avðvn
illſkiællda. Maðr [5] ſkylldí þo molldar megia hv*er*r
of þegía ken*ni* meiðſ þo at kyn*ni* klepp dǫgg hærſ log-
[6] gvar. Her er ſett megia *fyrer* mega *ok* avk*it* æinv*m* ſtaf
ok giór ló(n)g (ſ)amſtafa af ſka*m*mre þ*viat* [7] ella hlaðaz
æ*igi* rett q*ve*ðandi i viſv orðí. Vm v*ið*lagn*in*g ſam(ſt)ofv

[24] *Plads åben for kapiteloverskrift og for initial i* [25]. — [25] iletrí: t *ligner i höj grad et* i. — [26] *Ordene:* ok aftekning ſkipting *gentagne, men overstregede den sidste gang.* — [27] t*ilfe*rlvn: *således!* — [29] viðrlagn*ing*: *således!* — [1] þvi at: *således.* — [3] mínv*m*. þ*viat*: *således!* — [4] famſtǫfv: *således!* — *Efter* orðí *står der et tegn, som måske skal betyde, at skriveren har haft i sinde at tilföje noget, som han har udeladt.* — [6] *De bogstaver, der er satte i parentes, er smulrede bort.* — [7] hlaðaz: *således!* — famſtofv: ſt *er helt smulret bort og bogstaverne m og o stærkt beskadigede.*

(101.) v*er*ðr barb*arismus*. ſe*m* glvmr q*vað* [8] En ek veit at hef*er* heitið h*ans* broð*er* m*er* goðv s*er* of ſlikt t*il* þ*eir*ra ſeggfiolð hvaðar tveggí [9] her er hvaðar tveggí ſett f*yrer* hvartveggí t*il* þeſſ ad q*ve*ðandi halldiz i v*isv* or*ði*. Vm ſtafa [10] ſkipti v*er*ðr b*ar*b*arismus*. ſem aʀnorr q*va*ð. Svm*ar* hv*er*n frekv*m* erní. her er hv*er*n ſett f*yrer* hv*er*t t*il* þeſſ að [11] kveðandi halldiz *ok* ma h*er* kalla bęði ſtafa ſkiptí *ok* ſamſtǫfv. Jſtafa ſnvn*ing* v*er*ðr [12] b*ar*b*arismus* ſem h*er*. Reið brynhilldar brod*er* bort ſa er hug æí ſkortí. h*er* er bort ſett f*yrer* brott [13] *ok* ſkipt ſtófv*m* at r ſtendr næſt. t. til þeſſ að hendingar ſe iafn háf*ar* *ok* er þetta s*va* iæí- [14] nv*m* ſama ſtaf *ok* ſamſtǫfv Vm ſtvndar v*ið*lagn*ing* v*er*ðr b*ar*b*arismus* ſem q*vað* eilifr gvðrvn*ar* ſon [15] Varv vónd *ok* myrar verðr hitt at þav ſkerða ſvelſ var ædr v*m* alla ol torraðin [16] ·hola. h*ann* kallar torraðin ǫl vǫnd ǫl *ok* gior*er* langa þeſſa ſamſtǫfv ǫl t*il* þeſſ ad hend- [17] ingar ſe iafnhæfar. Vm ſtvndar af dratt v*er*ðr b*ar*b*arismus*. ſem h*er*. Svanr þyrr bæint til [18] benía bloðſ vindara roðrí. Vindara er ſett f*yrer* víndára roðrí þ*at* er flvgr þeſſi ſam [19] ſtafa er ſkǫ*mm* giór f*yrer* fegrðar ſak*er* þ*viat* þa hlioðar betr. þar *ok* ſv ſkalldſkap*ar* greín [20] er opt þikk*er* vel koma *ok* m*enn* kalla oflioſt. Vm hlioðſ greina ſkiptí v*er*ðr b*ar*b*arismus* ſe*m* ein*ar* [21] q*va*ð. Viſt ervmk hermd a heſti hef*er* flioð ef vill goðan. h*er* ſk*al* an*n*at af ræða en mællt [22] er. *ok* er bæði bræytt m*eð* mæli *ok* ſvndr tekn*ing*vm *ok* hlioðſ græínv*m* *ok* ſk*al* ſva ſkilia. Viſt [23] ervmk hermd a heſtí. legg ek a io reiðí þokka goðan. h*er* er mæli ſkipt *ok* ſk*al* ſva pvnc- [24] ta *ok* ſvndr taka. Légg ek a ioreiði þokka goðan. h*er* er ſení ſkipt. hef*er* flioð ef vill [25] konv ma na. h*er* er mali ſkipt. konv mǽna. h*er* er ſení ſkipt *ok* hlioðſ græínv*m*.

[9] ad: *således!* — [12] brod*er*: *således!* — [15] vónd: *skriveren har, som det synes, først skrevet* vótn *men siden rettet det til* vónd. — [16] ad *således.* — [19] þar *ok*: *således!* — [22] mæli: *over i står der undtagelsesvis en prik.* — [24] þokka: *over det sidste* k *står der en prik.*

mâ nâ [26] h*er* er hvóíſ hlioðſ greín yf*er* bæðv*m* ſam (101).
ſtǫfv*m* o*k*er h*er* bæði ſkipt hlioðſ greinv*m* o*k* af [27]
tekn*ing* hlioðſ græin*ar*. þ*viat* hvǫſſ hlioðſ græin er giór
af vmbæygiligrí o*k* tekin s*va* af [28] þvng hlioðſ græín.
Vm viðr lagn*ing* hlioðſ græin*ar* v*er*ðr b*ar*b*arismus*. ſem
ſkravt oddr q*vað*. Ef [29] væri bil bærv brvn*n*inſ logſ
ſv er vn*n*vm opt giori ek orða ſkipti æínrænlega a [30]
bænu*m*. h*er* er bęnv*m* ſett f*yrir* bęnō. En*n* vm viðr
lagn*ing* ablaſn*ing*ar v*er*ðr b*ar*b*arismus* ſe*m* ſt*ar*kaðr [31]
gamli q*vað*. þan*n* hefi ek man*n*a me*n*zkra fvndit hring
hæyiandi hra*m*maztan at af- [32] li. h*er* er hramaztan
ſett f*yrer* ra*m*maztan. at q*ve*ðandí halldiz i balkar lagi.
Vm af [1] tekn*ing* a blaſn*ing*ar v*er*ðr b*ar*b*arismus* ſem 102.
h*er*. Lofðvng gekk at lakkar l*an*d h*err* igraſnerro. [2]
lakkar er ſett f*yrer* hlakkar at q*ve*ðandí halldiz. En*n*
v*er*ðr b*ar*b*arismus* a fleiri vega o*k* erv þær ſí [3] gvrvr
s*va* kallaðar. Moe(ca)ciſm*us* lapdaciſm*us* iotaciſm*us*.
þeſſar figvrvr v*er*ða vm v fag*ra* [4] ſaman ſetn*ing* ſtafan*n*a
o*k* eigna ſvm*er* þeſſa lǫſto ſoloeciſmo. þeſſar figurvr tokv
na- [5] ſn af æiginligv nafni ciſm*us*. þ*at* er brugðn*ing*
ę*ðr* ſpell. Moecaciſm*us* er þ*at* ef ſamteng*ing* [6] ſagna
v*er*ðr af optligri ſ(a)manloſtn*ing* æinſ ſtaſſ ſem h*er*.
bæima mærv*m* hæimí o*k* kǫl- [7] lvm v*er* þ*at* giort a
ſtal ef (ame)ðal v*er*ðr hendinga. Lapdaciſm*us* er þ*at* ef
tvav v ſetiaz [8] f*yrer* æínv eða æin*n* raddar ſtafr ſtandi
millí tveggia. v. ſem h*er*. Stendr af ſtæla lvn- [9] di
ſtyrr þorrǫði fyṙi. Jotaciſm*us* er þ*at* ef æin*n* ſamlioðandí
ſtendr ept*er* raddar ſtaf [10] eða ept*er* an*n*an r*addar* ſt*af*
eða millu*m* tueggia r*addar* ſt*afa*. ſem h*er*. hafði iarl
þar er aðan eingi man*n* [11] vnd ranní. Ok ſem q*vað*
olafr leggſ ſ*on*. Fræyiv angan*n* læyiar. En*n* telr donat*us*

[32] hramaſtan: *over* m *er der en streg, som synes at være senere tilföjet.* — [3] Moecaſiſmuf: ca *smulret bort.* — [5] Moecaſiſmuf: *således!* — [6] ſaman: *det første* a *et helt bortsmulret,* ſ *og* m *beskadigede.* — [7] ameðal: *de tre første bogstaver er bortsmulrede, dog således at der endnu ses ubetydelige rester af* a *og* e. — Lapdaciſmuf: *således!* — v *således.* — [8] v: *således!*

(102.) þ*ann* lǫſt [12] me*đ* b*ar*bar*ismo*. ef tveir radd*ar* ſt*afer* iamlang*er* ſtandaz hið næſta i tveím ſamſt*ofvm* ſem h*er* þorði [13] iðia orða. þan*n* loſt kallar h*ann* colliſíones ef. m. ſtendr millv*m* tveggia r*addar* ſt*afa* ſe*m* æyvindr [14] q*vađ*. Barv*m* vllr vm alla imvn lavkſ a havka. þ*at* kallar h*ann* *ok* hin*n* ſama lǫſt ef on*n*vr [15] ſamſtafa í níðrlagi orðz e*r* iofn ę*đr* lik vpp hafí þvi er ept*er* kemr ſe*m* æinaʀ q*vá*ð. Har [16] ðan þytr a hvítv*m* harm ſolb*or*gar armí Sva *ok* ef tveír ſam̃hlioðendr ren*n*az imotí [17] i tvei*m* ſamſtofv*m* ſem h*er*. Her liggia brot beggia brvðr ſtrykvin*n*a ſvða. *ok* ſem þ*et*ta [18] her fregna nv hygn*er* hior flaug brímſ dravgar. þeſſa lǫſto télr donat*us* af þvi b*ar*b*arismo* [19] að þ*eir* verða í æin*n*i ſamſtǫfv þo að ſtærri ſagn*er* ſpilliz af þvi.

[20]Soloeciſm*us* er lǫſtr i ſaman ſettv máli. giorr imotí reglo*m* rettra mælſ greína *ok* [21] v*er*ðr ſoloeciſm*us* i tvei*m* portu*m* ę*đr* fleirv*m*. En*n* b*ar*b*arismus* iein*n*i ſógn ſe*m* fyʀ er ritað. Soloe- [22] ciſm*us* fekk nafn af b*or*g þ*eir*ri er ſoloe v*ar* kollvt en*n* nv heit*er* pentapoliſ. þ*eir*rar b*or*gar [23] lyðr for t*il* athenaſ i girkl*and* at nema þar mál *ok* þa ſpilltv þ*eir* hvarri tveggio tvn- [24] gvn*n*i me*đ* váándv*m* orða drættí ok kǫllvðv girk*er* þ*en*na mælſ loſt ſoloeciſmv*m* af b*or*gin- [25] ni ſoloe *ok* cíſmoſ. þ*at* er ſlita ę*đr* ſvndr ſkorn*ing* at værv maalí þv*ia*t ſa lǫſtr ſleit malſíns [26] parta þa er ſpilltv tveím tvngv*m*. þ*at* er *ok* m*er*kíanda at oſroð*er* m*en*n ætla iafnan bar [27] bariſmv*m* v*er*a þ*at* er ſolociſm*us* er að rettv ſem þa ef nokkvʀ ma*đr* ſeg*er* f*ra* konv ę*đr* k*ar*lman*n*i [28] *ok* kallar þar h*ann* er hon ſk*al* v*er*a ę*đr* heilſar þar æinv*m* er

---

[11] þann: *der står* þ *med en streg for oven, hvilket i regelen betyder* þat. — [16] þytr: *således:* — [18] brímſ: (*eller* brínif?) *således!* — [19] *Plads åben for kapiteloverskrift.* — [20] *Plads åben for initial.* — reglo*m*: *der står* reglo, *med en streg, som både går over* l *og* o, *således at det er tvivlsomt om man skal læse* regulo, *eller* reglo*m*. *Jeg har valgt det sidste i overensstemmelse med 748.* — [27] folociſm*us*: *således.*

fleiri erv *ęðr* fleirv*m* *þar* *er* æin*n* er. [29] *ok* an*n*at (102.)
þvilikt. þ*via*t hv*err* ſem kallar h*ann* þar *er* hon ſk*al*
v*er*a þa gior*er* h*ann* lóſt i báðv*m* þeſ- [30] ſvm nófnv*m*.
Slikt hið ſama hv*err* ſem heilſar þar morgv*m* er æin*n*
er. gior*er* ſoloeciſmv*m* [31] a millv*m* margfalleg*rar* tǫlv
ok æinſlig*rar*. Solociſm*us* v*er*ðr an*n*at hv*art* í mælſ
portv*m* eðr [32] i *til* fellv*m* partan*n*a *ok* gioriz þ*at* a
fiorar leið*er*. viðrlagn*ing* *ok* af tekn*ing* ſkipting *ok* vm
[1] ſnvn*ing*. Sva ſem metaplaſm*us* kallaz i ſkaalld ſkap 103.
ſa lǫſtr er b*ar*bariſm*us* heit*er* i alþyd [2] legv maalí *ok*
þikk*er* h*ann* ſtvndv*m* fegra ſkælldſkap. Sva hið ſama er
ſoloeciſm*us* i ſkalld- [3] ſkap ſettr f*yrer* ſkrvðſ ſak*er* er
h*ann* þa kallaðr ſcema. J mælſ portv*m* er ſoloeciſm*us*.
þa e*r* an*n*aʀ [4] partr er ſettr f*yrer* oðrv*m* ſem h*er* er
qveðit. hringleſt*er* gekk hravſtan hv*er*ivm kun*n*r at gvn*n*i
[5] her er þetta nafn hravſtan ſett f*yrer* þeſſv viðr orði
hravſtlíga Stvndv*m* v*er*ðr ſoloec*ismus*. Þa *er* [6] ſama
partr er v viðrkæmíliga ſettr ſem Jarlſ ſkælld q*vað*.
hofðv*m* v*er* þa er hakon er að [7] hiór rogi drogv*m*. þv
ravðt ſkoglar ſkyia ſkoð forvſtv goða. h*er* er i f*yrer* ſet-
n*ing* fyr*er* af ſett. [8] At ſellí parta erv .xij. hvilígleikr.
ſam iafnan. kyn. tala. mynd fall. p*er*ſona m*er*king [9] tið.
ſam okan. mættr. ſkipan. J ǫllvm þeſſvm *til* fellv*m* v*er*ðr
ſoloec*ismus*. en*n* þo man ek fa af [10] þ*ei*m rita. Solo*ecis-
mus* v*er*ðr i hviligleik nafna ſe*m* ſnorrí q*vað*. Byſkvp
hæyr a bæran brag þatt gó- [11] fvgſ mattar. her er ſam
æiginligt nafn b*yskvp* ſett f*yrer* eigínligv nafní gvð
m*vn*dar. Jſamia*m*- [12] nan v*er*ðr ſoloec*ismus*. ſem h*er*.
Ran*n* hræddari hran*n*a hyrbríotr f*ra* ſtyr liotv*m*. her er
ſamiafna*n* [13] ligt nafn hræddarí ſkipat f*yrer* hręddr
ſettlegv nafní. vm kynia ſkiptí v*er*ðr ſoloec*ismus*. ſe*m* [14]
i hafliða maalv*m*. ʀiſtv tvifala farðu ibvð. hin*n*ig þv ert
mælfengi mik*it* h*er* er hv*ar*- [15] ginligt kyn ſett f*yrer*
karlmanligv kyní. Jtalna ſkipti v*er*ðr ſoloec*ismus*. ſem
ᴀʀɴᴏʀ̄ q*vað*. Yppa [16] raðv*m*z yðrv kappí iota gramr i kvęðí

[31] Solociſm*us*: *således!* — [6] ſama: *således.*

(103.) ſiotv. her er m*ar*gfallíg tala ſett f*yrer* æín- [17] falldligri. J falla ſkiptí v*er*ðr ſol*oecismus*. ſem h*er*. þvi hefig hæitið mæy mæt*ri* meſt nema [18] hamlan breſtí. her er rægílegt fall ſett fyrer giæfilegv falli *ok* kollu*m* v*er* þ*en*na loſt orðkolf [19] J tiða ſkipti v*er*ðr ſol*oecismus*. ſem þioðolfr q*vað*. Leiðar lang*er* dauða limar illa mik ſtilliſ [20] barvt m*en*n hin*n* mæra magnvſ igróf fvs*er*. J p*er*ſona ſkipti v*er*ðr ſol*oecismus*. ſe*m* q*vað* halldorr ſk- [21] valldrí. Orkit aala s*er*kiar elfeſtiſ þik meſtu*m* ætt b*err* gramſ of gr*im*m*a* gagn prvðr ſig- [22] vrðr magní. her er an*n*aʀ fiorðvngr m*æ*ltr t*il* an*n*aʀar p*er* ſonv *ok* kollv(*m*) v*er* þ*at* v*ið* mælt [23] en*n* an*n*aʀ fiorðvngr ſeg*er* f*ra* hin*n*i þriðiv p*er* ſonv *ok* kollv*m* v*er* þ*at* hlið m*æ*lt. Að ſlikvm [24] hættí v*er*ðr ſol*oecismus* i oðrv*m* fǫllv*m* partan*n*a. Með b*ar*b*aris*mo *ok* ſoloecis*mo* erv tald*er* tiv leſt*er*. þ*ei*r er [25] ſva erv kallað*er*. Acirólogia. catenſaton pleonaſmoſ. p*er*iſología. matrologia tan [26] tologia. eclipſiſ tapinoſiſ cathoſinteton amphibologia. Acirología er v æigin- [27] lig ſetn*ing* orðz ſem h*er* er q*veðit*. Vætti ek harmſ nema hitta hǫfvd gvllz naím fvllv [28] her kallar ſkælldit vętt harmſinſ þeſſ er h*ann* kviddí *ok* er þ*et*ta orð ek vęttí gagn [29] ſtaðlega ſett. þ*viat* þ*at* er natt*vr*a man*n*zinſ at vętta fagnaðar en*n* kviða, v*ið* harmí. þeſ- [30] ſi lǫſtr hæyr*er* b*ar*b*aris*mo þ*viat* þ*at* v*er*ðr i æin*n*i ſogn. En*n* þvi hæyr*er* h*ann* ſol*oecismo*. at h*ann* v(*er*)ðr i mæls [31] greín milli þeſſa orða tveggia. vent*er* *ok* kviðir. Catenphaton er kollvt o fogr [32] framflvtn*ing* ſtafan*n*a ę*ðr*
104. ſamſtafna i einv orði e*ðr* fleirv*m* ſem æðr er ritað þa [1] er ſv ſamſtafa er fyrſt ſett i env ſiðaʀa orðí er ſiðarſt var æðr ę*ðr* hin*n* ſamí rad- [2] dar ſtafr *ok* ſva þ*ei*r er ept*er* koma ibæðv*m* ſamſtǫfv*m* ſem ſighvatr q*vað*. For

[22] kollv*m*; *der står* kollv, *men en streg synes at være bortsmuldret over* v. — [25]—[26] Acirologia — amphibologia: *således!* — [28] kallar— vętt: *således!* — [30] v(*er*)ðr (*det sidste*): *der står* vðr; *forkortelsesmærket over* v *synes skriveren at have glemt.* — [31] Cathenphaton: *således!*

or vik á [3] værí. *þat* hæyr*er* miǫk þeſſvm leſti ef ſa er niðr lagſ ſtafr i æin*n*i ſogn er fyrſtr *er* ſkí- [4] paðr i þvi orði er ept*er* kemr ſe*m* ſnorri q*vað*. Skialldbrakſ ſkylia milldv*m* ſkipreiðv m*er* hei- [5] ða. þen*n*a loft kollv*m* v*er* þreſkǫlld *þat* er catenphaton ef m*aðr* æignar v viðr kvęmiliga [6] o*ð*rv*m* lvt *þat* ſem anaṙ á ſem h*er*. Skið gekk fra*m*m at flæði floðſ i hreggi oðv. her *er* [7] kallat at ſkip gengi. en*n* þat er æiginligt m*onn*vm *ęðr* kvikendu*m*. Sa lǫſtr hæyr*er* catenpha- [8] to*n* er v*er* kǫllv*m* nykrat *ęðr* fin*n*galkat *ok* v*er*ðr *þat* meſt i nygiorfíngu*m* ſem h*er*. hringtæl*er* [9] gaf halv hlyr ſolar m*er* dyra. oſſ ko*m* hrvnd *til* handa hræpollz drifin gollí. ſvt þa [10] er h*er*ianſ hattar. her er exin kollvð iǫðrv*m* helm*ing*í trollkona ſkialldar *ęðr* valkyria [11] En*n* oðrv*m* helm*ing*i ſvt híalmſinſ *ok* er ſva ſkipt likneſkiu*m* a hinv*m* ſama lvt ſem nykr ſk- [12] iptiz amargar leið*er*. pleonaſm*us* *er* hegomlig viðlagn*ing* orðan*n*a v*m* *þat* fra*m*m ſem fvllv [13] mælí hæyr*er* ſem kolbæin*n* q*vað*. Mvndi m*er* f*yrer* ſtvndv mik*it* orðalag þikkia v*m* elld gren*n*i [14] vn*n*ar æyru*m* .ſlikt at hæyra. þ*et*ta nafn æyru*m* þarf *æigi til* fullz mælſ þ*vi*at ekki vit m*annz* [15] hæyr*er* nema æyru. P*er*iſologia er hegomlig viðrlagn*ing* orðan*n*a þ*ei*rra er ekkí m*er*kingar [16] afl hafa m*eð* þvi mæli ſem vpp er tek*it*. *þat* hefi ek ſagt er ſialfr viſſag dulðr ſ*er* ek [17] hinſ er drengr þeg*er*. h*er* þarf *æigi* hið ſiðaṙa mæl. þ*vi*at *þat* ma ſkilia ef m*aðr* ſeg*er* *þat* ſem h*ann* veít [18] at h*ann* þeg*er* yfer því er h*ann* veit *æigi*. Matrologia er kǫllvt langt ſen *þat* ſem tekr unytſam- [19] legha lvti t*il* þeſſ málſ ſem ſkælldit talar. er þeſſi figvra viða ſett i ondv*er*ðv*m* kvæðv*m* [20] ſem arnoṙ q*vað* i magnvſſ drapv. Seínkvn v*er*ðr þa er hlæbarðz hanka hnika áár (104.)

---

[3] i *beskadiget!* — [5] catenphaton: *således!* — [6] anaṙ: *således!* — [7]—[8] catenphaton: *således!* — [8] fin*n*galkat: *således!* — [9] mer: *oprindelig som det synes skrevet* maðr, *men rettet til* mer *af skriveren.* — [10] exin: *skriveren synes først at have skrevet* rein, *men siden rettet det til* exin. — [15] Periſologia: *således!* — [18] Matrologia: *således!*

(104.) hin [21] liota bära. her ſeger hann fra hrakförum ſinvm. enn þat hæyrer ekki konvngſ loſí. þeſſi figvra verðr [22] ok ef maðr talar þorfvm fleira vm hinn ſama lvt ſem gvðbrandr qvad iſvǫlvm. Vpp [23] ſetr mǫkk hinn míkkla moð fiallz verolld alla. Tantologia er þat ef hín ſama ſögn [24] er optaꝁ tekín enn til hæyrer eðr merking ſem qvad ſnęglv hallí. Sva let vnd ſig ſeggia drot- [25] tinn lond ǫll lagín liðſ oddvití. her ero tvennar konvngs kenníngar til hinſ ſama mælſ þat kol- [26] lvm ver oſkent. Ecliſſiſ er þrot navzvnlegrar ſagnar þeirrar er hafa þarf i fvllv mæ- [27] li. ſem her. For hvat ráaðr hilmí at finna aðr ſiklingr til ſættar gekk. her ſkorter konvngs nafn [28] ędr kenníng til fvllz malſ. Tapinoſis er minkan mikilſ lvtar imælí þat er ſen avð [29] ſyner annat enn af ſkal ræða. ſem þioðolfr qvad. Snart vid ſæþrað kyrtat ſik la blær a [30] dikí. hann ſett ſæ ędr haf ſyrer þav litil vǫtn ſem erv a landi. Cachoſinteton er laſta fvll ſa- [31] man ſetning ſagnanna ſem qvad guðlavgr. hrokk at havga brekkv hotz meiꝛ en til [32] gætum ſyrer hyrboði hriða halldor i bvg ſkialldí. her er ofagrlega ſaman ſkipað
105. [1] ſǫgnvnvm i þriðia víſv orðí. Amphibología er eſanleíkr ſagnarennar ok verðr þat a mar- [2] gar leiðer ſtvndvm vm rægilig ſǫll ſem her. hermenn gatum hinníg hvgſtinnan gram vinna [3] her er eſanligt hvart hermenn vinna konvng ędr konvngr hermenn ok ſkipter þi ſamanhlaðning orðanna [4] Stvndvm verðr þeſſi figvra vm ſvndr tekning orðanna ſem her. Þat er vſſǫgum æigí [5] alldrbot konvngſ ſkalldí. her ſkipter þat malínv hvart æigi er ſkipað til þess mælſ er ſyrer ſerr ędr hæyrer [6] þat þeim orðvm er epter koma. Stvndvm verðr ſia figvra ſva at æítt orð hefer fleiri merkingar ſem [7] qvad olafr. kenn nioti vel vennar vinr minn konv ſinnar víſt er að dapr af droſar drengr [8] ok æigi lengí. her er v viſt vm þeſſa

[23] Tantologia: *således!* — [26] Ecliſſiſ: *således!* — [28] Tapinoſis: *således!* — [30] Cachoſinteton: *således!* — [1] eſanleikr: *først skrevet* eſanligr *men rettet af en gammel hånd.* — [4] vſſǫgum: prima manu vſſǫrgum, *men rettet til* vſſǫgum *ved at der er sat en prik under* r.

ſǫgn æigí. hvart *þat* er viðr orð v æiginligt *ęðr* orð eí- (105.)
[9] gínlígt. at ſlikvm hættí er viða ſett iſkalldſkap. *þat* orð er ymſar hefer m*er*king*ar* *ok* fol- [10] gið ſva mælit ſem q*vað* hallar ſteín*n*. holmleggiar viðr hilmír hring ſkǫglar mik þǫg- [11] lan. her kallar h*ann* dv*er*g lít *ok* s*va* fegrð konvn*n*ar. Alleothera er *þat* ef ſkipt er tǫlvm *ęðr* ſǫllv*m* [12] *ęðr* kyniv*m* ſem fyꝛ er ritað i ſoloec*ismo*. þeſſar ſigvrvr fleſtar fylgia meíꝛ ſoloec*ismo*. en*n* b*ar*b*arismo*. [13] þ*vi*at þær v*er*ða meiꝛ imælí en*n* iæin*n*í ſogn. Metaplaſm*us* er *fra* ſkaparí nokkvꝛar rettrar [14] ræðv i aðra mynd *fyrer* navzynia ſak*er* *ęðr* fegrðar. h*ann* hef*er* 14 kynqvíſler. p*ro*theſiſ er v*ið*lagn*ing* [15] ſtafſ *ęðr* ſamſtǫfv i vpphafí orðz ſem egill q*vað*. Vrongo varar gvngniſ varar lvngſ of [16] ſtvngin*n*. her er v*ið* lagt v iþeſſv nafní vrǫngv t*il* þeſſ at rett*er* ſe ſtvðlar i drottq*vœ*ðv*m* hættí [17] Vm viðrlagn*ing* ſamſtǫfv v*er*ðr p*ro*theníſ ſem h*er*. Vt reð íngolfr leíta ǫngreifr m*eð* oleifí [18] her er ſamſtafa logð v*ið* þ*et*ta nafn leifr *ok* lengt nafnið *fyrer* atbvrðar ſak*er* hræyſti h*ans* Au- [19] fereſiſ er gagnſtaðlig protheſi. hon tekr af ſtaf *ęðr* ſamſtǫfv i vpphafí orðz ſe*m* at v ſe af [20] tek*it* i þeſſv nafni *ok* morgv*m* ǫðrv*m* *ok* *þat* hyggiv*m* v*er* fornt mæl v*er*a en nv e*r* *þat* kallat vínðan- [21] din forna i ſkælld ſk*ap*. þ*vi*at *þat* er nv ekki haft i norænv mali. Síncopa tekr a braut ſtaf [22] *ęðr* ſamſtǫfv or miðiv orði ſem q*vað* bragí gamlí. þarſ er loſðar lita lvng vavaðar gvng- [23] níſ. h*er* er æín ſamſtafa giorr. af tvei*m* *ok* tekin*n* or e raddarſt*afr* *ok* ſett s*va* þarſ *fyrer* þar er þ*et*ta [24] kollv*m* v*er* bragar mal i ſkaalldſkap. Epinteſis er gagn

[11] Alleothera: *således!* — [13] *fra* ſkaparí: *således!* — [14] 14 *skrevet med arabiske tal, som i höj grad ligne dem, der er afbildede Ann. f. n. oldk. 1848, s. 355.* — [17] protheníſ: *således!* — [18] hræyſti: *der har oprinaelig stået* haræyſti, *men dette er rettet ved to prikker, der står under* a *og betegner, at dette bogstav skal gå ud.* — [18]–[19] Aufereſiſ: *således!* — [20] nafni *ok*: *således!* — [21] Síncopa: *således!* — [24] Epinteſis: *således!*

(105.) ſtaðlig ſincope. þriat hon leggr við [25] ſtaf ęðr ſamſtǫfv
imiðiv orðí ſem kormakr qvad. þriat mælvinv minnar
milldr þorketill vill- [26] der. her er þorketill ſettr fyrer
þorkell ok avkit tveim ſtǫfvm nafnit en æinni ſamſtofv
til þeſſ [27] at kveðandí halldiz. Paragoge leggr við ſtaf
ęðr ſamſtofv ienda orðz ſem aʀnorr qvad. klifa [28] let
ek i kofvr drifv knarra minn við borðin ſtinnv. her er
við lagt æinn ſtafr ęðr ſamſtafa í þeſ- [29] ſv orði knarra
at kveðandí halldiz. Apocope er gagnſtaðlig þeſſi figvrv.
hon tekr or [30] æinn ſtaf ęðr ſamſtofv. ienda orðz ſem
her. þvi hefig heitið mæy mætri. þat kǫllvm ver orðkolf
i ſkalld [31] ſkap. Siſtola giorer langa ſamſtofv ſkamma
ſem fyk er ritat bloðſ vindara roðrí. Eptaſiſ [32] er gagn-
ſtaðlig ſiſtole. hon giorer ſkamma ſamſtofv langa ſem
106. her ol torraðin hola. þeſſi figvra [1] hefer margar kyn-
kviſler i verſvm. enn i ſkaldzſkap finnz hon ſialldan nema
of ljoſt ſe [2] ort. Bieteſis giorer tvær ſamſtǫfor af æinni
ſem biorn qvad. Nv læt ek at þer þrioti þorrǫðr [3]
vínvn ora. her erv tvær ſamſtofvr giorfar af æinni.
þorðr til þeſſ at qveðandi halldiz. Sine- [4] reſis er gagn-
ſtaðlíg ðieteſi ok giorer æina ſamſtofv af tveim ſem
ſigvatr qvad. Vaſk ek til romſ [5] ihæſka. her er vaſk
ſett fyrer var ek at hendingar ſe iafn hafar Sínalimphe
tekr or anan [6] raddar ſtaf. ef .ij. ſtandaz hið næſta i
tveim ſamſtofvm. ſem her. hveſ ef ek hlæyp at krvſi. her
er [7] or tekit annat e iþeſſi ſogn hveſ ok gior æín ſam-
ſtafa af tveim til þeſſat ſkothendingar ſe iam [8] hafar.
Sinalimphe af tveim pǫrtum orði ok viðr orði. ok er þat
ſoloecismus. Eclipſís tekr or m ef [9] þat ſtendr ſiðarſt
iorðí sva at raddar ſtafr komí epter. ok ſv figvra miok
i verſvm. en ekki finn- [10] vm ver hana inorrænvm
ſkalldſkap Antiteſiſ ſetr annan ſtaf fyrer oðrvm ſem

[25]–[26] villder: *således!* — [28] kofvr: *således!* — [31] Siftola: *således!* Eptaſif: *således!* — [2] Bieteſis: *således!* — þer: *således!* — [4] ðieteſi: *således!* — [5] Sínalimphe: *således!* — anan: *således!* — [8] Sinalimphe: *således*, Eclipſis: *således!* — [9] *ok* ſv: *således!* — [10] Antiteſiſ: *således!*

ſighvatr q*vað*. [11] Danar drottin*n* minv*m* dǫgv of ſent (106).
at hendi. h*er* er ſett v f*yrer* r iþeſſv nafní dǫgv. Me- [12]
tateſis ſkipt*er* ſtofv*m* ſem fyꝛ er ritat i þ*eim* orðv*m*. Bort
ſa er hvg ne ſkortí

[13] Scemalexeof hæyr*er* s*va* t*il* ſoloec*ismum* ſem metaplaſm*us* b*ar*b*arismv*m i þi ǫllv *er* t*il* laſta veit. en þo [14] er ſcema micklo meiꝛ ilæyſe ſettr. þ*viat* hon þikk*er* fegr*a* ſkalldſkap. Scema heiter [15] a girzko en ſkrvð a norrænv. lexeoſ er ræða *ok* er ſcemalexeoſ nefnd s*va* ſem ſkrvð m- [16] alſ ę*ðr* ræðv. Scema hef*er* xviij kynkviſlir. Prolemſis er upp nvmn*ing* m*ar*gfalldleg*ra* lvta [17] þ*eir*ra er ſiðaʀ erv æínfalldlega greind*er* ſe*m* h*er*. Flvgv hrafn*ar* .ij. af hnikarſ ǫxlv*m* hvgin*n* t*il* [18] hanga en*n* ahræ mvnin*n*. h*er* er þ*et*ta orð flvgv m*ar*gfalliga ſett ihinv*m* fyʀv*m* viſv orðv*m* en [19] þar rik*er* tvav æinſlig nófn ihinv*m* ſiðarrv*m* viſv orðv*m* *ok* ſk*al* s*va* vpp taka malít. Tveir h*r*a*f* [20] nar flvgv af ǫxlv*m* hnikar. hugin*n* fláv*g* t*il* hanga en*n* mvnin*n* t*il* hræs*s*. Zevma *er* þ*at* er æitt [21] orð ſtyr*er* morgv*m* nofnv*m* ſe*m* h*er*. kroſſfeſtu*m* ſe kriſtí kvn*n*r vegr *ok* lof vn*n*ið megn *ok* máttr [22] ſe*m* tign*er* meſt valld þ*at* *er* fre*m*zt alld*ri*. Silemſis bindr v iafn*ar* klavſvr ſaman m*eð*einv orði [23] ſe*m* h*er*. Jarlſ hef*er* h*ann* agiætí en*n* ǫðl*in*gſ koſtí. k*onvn*gſ kappgírní kyn*n*i l*an*dreka. þ*at* er *ok* hin ſama fig*vr*- [24] a ef m*ar*falligt orð ſtyr*er* æinſligv nafní. þ*at* *er* ſaman ſafnanligt *er* kallat ſem h*er*. H*er*rbvaz [25] hvat*er* t*il* ſn*er*rv. h*err* erv m*arger* m*enn* þ*eir* er t*il* orr*osto* bvaz. þeſſi fig*vr*a fin*n*z ſialldan í norrȩnv*m* kve*ð*

[11] drottin*n*: *således*, dǫgv *på begge steder således*, v *således!* — [11]—[12] Metateſis: *det sidste* t *ligner et f.* — [12]—[13] *Plads åben for kapiteloverskrift og initial.* — [13] Scemalexeof: *således!* — [14] fettr—hon: *således*, Scema: *således!* — [16] xviij: *således*, Prolemſis: *således!* — [19] þar: *således!* — [20] hnikar: *således!* — Zevma: *således!* — [22] tigner: *således!* fremzt: *således!* Silemſis: *således!* — [23] Jarlſ: ſ *ligner snarest et* i. — [24] marfalligt: *således!*

(106.) [26] ſkap. þat er *ok* ſilemſiſ ef æin*n* lvtr hínſ ſama kynſ ſetz *fyrer* mǫrgv*m* lvtu*m* ſe*m* q*vað* Glvmr. Brandr [27] fær logſ *ok* la*n*da la*n*dz eiriki banda. h*er* e*r* brandr ſettr *fyrer* mǫrgv*m* ſv*er*ðv*m* þ*eim* e*r* ko*nvn*gi fengv riki *ok* fe [28] Ypozenſis gefr mǫrg orð æin*n*i p*er* ſonv ſe*m* h*er*. halldi hringtǫpvðr hæfi *ok* *var*ðveití ſtyrk ok [29] ſtaðfeſtí ſtyr*er* him*in*rikiſ. Anadiploſis e*r* tvifalldan einſ orðz ſem þa er v*er*ſ ę*ðr* viſa hefz [30] m*eð* þ*eir*ri ſógn ſe*m* *fyrer* faranda v*er*s ę*ðr* viſa legz ſe*m* ſnoʀí q*vað*. Stort rę*ðr* h*ann* en hiarta hvetr bvð [31] lvnga ſet*ri*. ſetr of viſa vit*ran*. þ*et*ta kǫllv*m* v*er* drǫgvr. Anafora gefr hið ſama nafn *ok* vpphaf [32] morgv*m* klavſv*m* *ok* mælſgreinv*m* ſe*m* h*er*. hv*err* fremr hilldi baʀa hv*err* er

107. męlingv*m* fęrrí hv*er*ra [1] hopp að ſtærri hv*err* kan*n* avð at þv*er*ra. Eparalenſis gior*er* allt æitt vpp haf *ok* niðrlag [2] v*er*ſ *ok* viſv ſem h*er*. ko*nvn*gr kappgiarn koſtv*m* bet*ri* allri þioð alf*ra*mr. Epicenſiſ e*r* tvifalldan [3] æinſ orðz ſaman ſett ſem h*er*. helldr vill hilm*er* h*er*ia en*n* eria. þ*et*ta kollv*m* v*er* aðalhendingar [4] i ſkalldſkap *ok* tokv af þeſſi figvro vpp haf þ*eir* hætt*er* er m*eð* hendingv*m* erv ſaman ſett*er* [5] *ok* bræytiz þ*at* a marga vega ſem fin*n*az ma i þí hætta talí e*r* ſnoʀí hef*er* ort. Paranome- [6] on er þ*at* er morg orð hafa æin*n* vpphafſ ſtaf ſe*m* h*er*. St*er*kv*m* ſtilli ſtyriar væní. þeſſi fig*vr*a e*r* [7] miok hofð imælſnilld*ar*liſt er rethorika heit*er* *ok* er hon vpphaf *til* þ*eir*rar kveðendí er ſa- [8] man helldr norręnv*m* kveðſkap ſem naglar ſkipi e*r* ſmíðr gior*er* *ok* f*er*r ſvndr lavſt ella [9] borð f*ra* borðí. Sva helldr *ok* þeſſi fig*vr*a ſaman kveðendí i ſkalldſkap m*eð* ſtofv*m* þ*eim* er [10) ſtvðlar heita *ok* hofvð ſtaf*er*. hin fyʀí figvra gior*er* fegrð m*eð* hlioðſ greínv*m* i ſkalldſk- (11) ap ſua

[26] ſilemſis: *således!* — [28] Ypozenſis: *således!* ſtyrk: *således!* — [31] Anafora: *således!* — [1] Eparalenſis: *således!* — [2] alframr. Epicenſis: *således!* — [3] her. helldr: *over* h *i* helldr *står et tegn der ligner* z *og i randen et tilsvarende, som utvivlsomt skal etegne, at skriveren har villet tilföje noget, som han har udeladt.* — [5]—[6] Paranomeon: *således!* — [7] rethorika: *således.*

ſem felling ſkipſborða. en þo erv faſt*er* viðir ſaman (107.)
negld*er* at æ*igi* ſe felld*er* ſem [12] q*ve*ðende helldz i hendingar lavſv*m* hattv*m*. Sceſiſonamaton gior*er* m*ar*gar clavſvr m*eð* v [13] iofnv*m* fǫllv*m* ſaman hlaðn*ar* ſem h*er*. hlif gnaſt v*ið* hlif hiorr v*ið* mækí egg lek v*ið* egg þar [14] er iofvʀ bardiz. Omocopton helldr ſaman alla clavſv m*eð* hinv ſama falli ſem h*er* [15] harða hvat færa hravſta vigtama ſnarpa ſnarraða ſa gat f*er*ð ræsir. Omolemíto*n* [16] helldr ſaman m*ar*gar radd*er* vnd*er* env ſama ſe*m* h*er*. Band gaf oſſ m*eð* endv*m* ilmr lyſkala [17] bæla. Þ*at* kǫllv*m* v*er* riðhendan hætt. hin ſama fig*v*ra er i þeſſv*m* hættí ſem ſnoʀi q*v*að [18] Ræs*er* glæs*er* rokkva dokkva. Políntíton e*r* ſvndrdregin clavſa v*m* ymiſlig fǫll hínſ [19] ſama nafnſ ſe*m* hallfreðr q*vað*. Eitt e*r* ſv*er*ð' þ*at* er ſv*er*ða ſv*er*ðavðgan mik gerdi. Jriſmos gior*er* [20] langa ſaman blandn*ing* orðan*n*a í æín*n*í malſgreín ſem egill q*vað*. þat er orett er orpið hefra [21] ma ſkeið morgv gagní ra or riðin rokkva ſtoði vell vǫnvðr þvi er veítti m*er*. her [22] g*en*gr æitt maal vm alla viſvna. Polinſiteton helldr morgv*m* orðv*m* ſaman m*eð* hin*n*i ſo- [23] mv ſamteng*ing* ſe*m* q*veðit* er i g*r*imníſ mälv*m*. Saðr *ok* ſvipall *ok* ſan*n*getall. Dialiton ſa*m*lagar [24] morg nofn vtan ſa*m*teng*ing*. Ekkill eitíll ſkekkill emm*er* geſtill remm*er* heití hękingr [25] meiti heimí myſingr beímí. randor*r* roði mvndill rǫkkv*er* ſolſe nokkvi hem*in*gr hag [26] barðr gla*m*mi haki beimvni rakní. h*er* erv morg nofn en*n* ekki *ok* imillí. hin ſama fi- [27] g*vr*a er þ*at* er klavf er kallat. ef tvær ſamken*n*ingar hæfa æínv*m* lut s*va* at æ*igi* ſe *ok* imillvm [28] ſett ſem

---

[12] ſceſiſonamaton: *således!* — með: m *beskadiget.* — [14] Omocopton: *således!* — [15] ferð: *forkortelsesmærket over* f *er det som sædvanlig betegner* ri, *således at der egentlig står* frið. Omolemíton: *således!* — [16] ſama ſem: *således!* — [18] Políntíton: *således!* — [19] hallfreðr: e *ligner i höj grad et* e. Jriſmos: *således!* — [21] ra or riðin: *således!* — [22] Polinſiteton: *således!* — [23] Dialiton: *således!* — [27] þat er: er *først udeladt, men tilföjet over linjen med en gammel hånd.* ſamkenningar: *således!*

(107.) máni q*vađ*. hvat m*vn*tv haff a ot*ri* hengiligr m*eđ* drengiu*m* karl þ*riat* kraptr þin*n* for- [29] laz kin*ngra*r mega vín*na*. Þat kollv*m* ve*r* ſuiðv ef fleiri ſa*n*ken*n*ínga*r* hæyra æinv*m* lvt ſem h*er* [30] aðr divphugaðr drepí dolga ram*m*r m*eđ* ha*m*ri gegn a grǫðiſ vagna gagn ſæll fað*er* mag- [31] na

Tropvſ er fra*m*mfǫring ſagn*ar* af æiginligri m*er*king *til* o eiginlig*rar* [32] m*er*king*ar* m*eđ* nokkvᴋí lik*ing* f*yrer* fegrðar ſak*er* ǫ*đr* navzynía. Vm þeſſa tropa greindv
108. [1] ſpekingar ſinar ræðvr f*yrer* alþyðv orðtakí. Trop*us* er ſkiptr i .xviij. kynq*ví*ſ- [2] ler þær er s*va* heíta. Metaphora. cathacreſiſ. metalenſiſ. metanomia. anthono- [3] mía epitrepon. Sinodoce. omothopeion. p*er*ípraſís. yp*er*baton. yperbola allegoria [4] omozevſſis. Sv er greín m*eđ* þ*ei*m figvrv*m* er donat*us* hef*er* ſett. barbariſm*us* *ok* metapl- [5] aſm*us* v*er*ðr i æín*ní* ſógn vm ſtafa ſkiptí eðr ſamſtafna *ok* þ*eir*ra til fellí Scema hef*er* ym- [6] ſar mynd*er* orða *ok* ſkiln*in*ga þ*at* er leiðendi tok ibrott *ok* ſkyrra mælit en trop*ar* þeſſer [7] ero fra*m*m færíng natt*vr*vligra ſagna *ok* ſena er v*ar*ðveita ymiſligt yf*er* bragð pent- [8] aðra mælſgreina.

I(t)ropv*m* ſk*al* þria lvtí hvgſa *ok* v*ar*ðveíta fyrſt [9] fra*m*m færing ſagnaren*n*ar *til* anarligrar m*er*king*ar*. þar næſt væiginlig ſam [10] iafnan tveggia lvta. en*n* iþriðia ſtað ſk*al* hvgſa nauzvn ǫ*đr* fegrð er tropin*n* giorer [11] Metaphora er fra*m*mfæring orða ǫ*đr* luta iaðra m*er*king. hon v*er*ðr a .iiij. leiðer af and [12] legv*m* lvt t*il* andligſ lvtar ſem h*er* En*n* ſkin*n*biarta ſkort*er* ſkapið kan*naz* m*er* svan*na* dyr e*r* [13] hon hætt at hvarv halm æín níorvn ſteína. her er

[29] fuiðv: *således! I randen har en ny hånd* (*Árni Magnússon?*) *skrevet:* svipa. — [31] *Plads åben for kapiteloverskrift og initial.* [32] greindv *gentaget på næste side.* — [1] *fyrer: således.* xviij.: *således!* — [2]—[4] Metaphora—omozevſſis: *således!* — [8] *Plads åben for kapitelovevskrift. Initialen* I *og* t *i* tropvm *er tilföjede af en ny hånd (Jón Ólafsson?)* — [9] anarligrar: *således!* — [12] lvtar: l *beskadiget for oven.*

dyr kǫllvt konan er þar fra*m*m [14] færing v eiginligſ (108.) lvt*ar* konvn*n*ar i an*n*arliga m*er*king ſe*m* dyrid er Væiginlig lik*in*g]15] er þ*at* millu*m* dyrſ *ok* konu þ*via*t dyrit er ſyndlauſt kuikendi en*n* maðrin*n* ſkyn [16] ſamligt f*yrer* fegrðar ſak*er* þotti ſkalldínu betr fara mælið *ok* vb*er*ari v*er*ða lǫſtrin*n* (17] at kalla m*ar*glata konu helldr dyr en*n* greína s*er* hv*er*n lut þan*n* er hon giorði vman*n*- [18] legha M*eð* þ*ei*m hætti eru þær ken*n*ing*ar* er v*er* kollu*m* ſan*n* ken*n*ing*ar* i ſkælldſkap at kalla [19] man*n*in*n* aaſa heítu*m* *ok* ken*n*a *sva* *til* vapna eðr ſkipa *ęðr* nokkvrn æſa an*n*arſ nafní *ok* ken*n*- [20] na þa v*ið* æign ſína nokkura ſe*m* æyvindr q*vað*. Farma tyſ fiorvi næmði Jarðraðendr a [21] ogloe. h*er* er farmatyr oðin*n* kall*aðr*. S*va* eru *ok* Jotn*ar* *ok* du*er*gar kallað*er* me*n*n eðr k*onvn*gar biarga [22] eðr ſteína ſem ſkraut oddr q*vað*. Bǫlſ mvnat bǫr at dylia b*er*gþorſ nǫſu*m* oru*m*. þeſſi e*r* op- [23] taz s*va* ſett í norrænu*m* ſkaaldzſkap at þ*ei*r lut*er* er fra*m*m færaz eru kend*er* v*ið* nokkvr [24] t*il* fellí ſín en*n* þo fin*n*z hv*ar*tueggía ſem þar e*r* hu*er*r k*onvng*r e*r* kall*aðr* yngví eðr þengill *ok* [25] an*n*at þvilikt f*yrer* tign*ar* ſak*er* forn k*onvn*ga en*n* ilatínv er metapla. *sva* optaz ſett at f*ra*m fęrð*er* [26] lut*er* eru vkend*er* en*n* þo fin*n*z hvartueggia ſem ovidi*us* ſeg*er* Tiphiſ *et* antomedon dicat a- [27] moriſ ego. h*ann* kallar k*er*ro giætí eðr ſtyri man*n* æſtar. Af andligv*m* lut t*il* v andligſ v*er*ðr [28] metapl. ſem at kalla heſt eðr dyr ſæu*ar* eðr ſkipreiða *ok* an*n*at þvíkt ſem m*ar*k*us* quað [29] Biorn oð fra*m*m a fornar floðſ hafſkipa gloð*er*. h*er* er ſæu*ar*biorn ſkip*it* kall*at*. Af vand [30] legu*m* lut t*il* andligſ v*er*ðr metapl. ſem þa er ſkip er kall*at* ſkið ſæu*ar* *ęðr* vatna en*n* ſv*er*ð [31] bedia *ęðr* gata

[14] dyrid er: *således! Med ordet* Væiginlig *forandres skriftens karakter, navnlig har* e *en* e*-lignende form. Denne ejendommelige karakter beholder håndskriften lige til begyndelsen af næste side, dog er det ikke sikkert, at dette parti er skrevet af en anden person end håndskriftet i dets helhed.* — [20]—[21] ken*n*-na: *således!* — [25] metapla: *således!* — [26]—[27] Tiphiſ—ego: *således!* — [28] metapl.: *således!* þvíkt: *således!* — [30] metapl.: *således!*

(108.) heinar Einſtigi mer heinar af vandligum lut til andligſ verðr metaphora. ſem at [32] kalla konu ſkorðu ędr þoptu gullz ędr gerſema ok annat þuílikt ſem ormr ſteinþorſ
109. ſon qvað [1] Skorða var í fǫt færð fiarðbæinſ anar teínſ. með þeſſvm figvrvm eru ſaman ſet- [2] tar allar kenningar inorrænum ſkalldſkap ok hon er miǫg sva vpp haf til ſkalldſkapar malſ [3] Metaphora er ſ(t)vndum aptrbeíðilig en ſtvndum æigi. þa er metaphora aptrbeíðilig ef hvern [4] lut ma ſ(æ)ra til anna(r)ſ þat er liking er a millí ſem at kalla ſioenn iorð ſkipa ędr ſiſka ędr ſę- [5] konvnga ſem þi(oðolfr qvað. h)ofvð baðm þar er heið ſæí afiorníſ fiǫllum drygði. en kalla [6] iorð ſędyra ſ(em m)arkusſ qvað. hiart færra væit haři hreinvazta ſik baztan. her er iorð [7] kollut vazter. enn i fyrri viſv var hafit kallat fiǫll ſækonvngſ. Cathacreſiſ er kollut vm [8] dráttr annarligſ nafnſ ſem her Sottí reiðr at ræðum rann æíngí þvi manna. þralyndi fekz þręn- [9] dum þręnſkr iarl konvng ſenſkan. Af atburd verðr epitesis ſem her. J herſka hilmiſ rikí. Jǫllum [10] þeſſum hattum er eigenlig liking millum viðleggianligſ nafnſ ok vnder ſtǫðuligſ ok þikker ſu figura [11] meſt pryða ſkalldſkap þat kollvm ver ſannkenning. Sinodothe er merking ſv edr tropus ma [12] fylla ſkilning. þott hon merki minnr eðr meiř Stvndum ſetr (hon) allt þar ſem hlut ſkal [13] merkia af þi ǫllu ſem leiðolfr qvað. Mǫrðr bar gull or garði gramſ þeſſ er verðvng framðí [14] her er gnll ſett fyrer hringi þeim er konvngr gaf hanvm. Stvndum ſetr ſinodoche lut fyrer ǫllu þvi er [15] hon vill merkia ſem her. kiǫlr brvnn klokkr a fǫlvar krapt hær megín barvr. her er

[1] anar teínſ: *således!* — [3]–[6] *De i parentes satte bogstaver er enten i höj grad beskadigede eller helt bortsmulrede.* — [7] Cathacreſiſ – ſem her Sottí: *således!* — [9] epitesis: *således! Bogstaverne* m *i* hilmiſ *og* ri *i* rikí *beskadigede.* — [10] liking: g *beskadiget. Forkortelsesmærket over* v *i* viðleggianligf *ligesom også bogstaverne* nl *i samme ord beskadigede.* — [11] þat: *forkortelsesmærket beskadiget.* ſannkenning: g *beskadiget.* Sinodothe: *således!* tropus ma: *således!* — [12] hon: *beskadiget.* — [13] garði: g *beskadiget.*

kiolr [16] ſettr f*yrer* ǫllu ſkipí. J hvarv*m* tveggia hęttí (109.)
þeſſv*m* e*r* v eiginlig lik*ing* þ*via*t allt e*r* iafnan ſett [17]
ſaman af ſinu*m* lut þ*at* er ſkipta ma. Omotopeion e*r*
naf̄n ſe*m* giort af hlioði. ſem her [18] Fra*m*m þraukuðv
fæk*ar* tior*er* ſen*n* vnd*er* hen*n*i. þo gat þ*ei*m en þvnga
þrv*m*gavll hlaðit ǫllv*m* [19] h*er* er fra*m*m fęríng af hlioði
t*il* mælſínſ *ok* v æígin likíng mílli klvkkv *ok* hlioðſ.
P*eri*p*ra*- [20] ſiſ er vmkringíngar mal þ*at* er v*er*ðr f*yrer*
ſkravtz ſak*er* í loflig*ri* ræðv. en laſt mæli t*il* þeſſ [21] at
orð tak ſe makligr*a*. ſem egill q*vað*. Vark ær vakr bark
orð ſaman m*eð* ma(l)þionſ me- [22] gín v*er*kv*m* hloð ek
lofkǫſt þan*n* er lengi ſte(n)dr obrotgiarn ibrag*ar* tvní.
h*ann* kallar mal- [23] þion tvngvna. h*er* er v eiginlig
lik*ing* millu*m* þionſ *ok* tvngv. þ*via*t hon (e)*r* lvtr man*n*zinſ
[24] Yp*er*bola er yf*er* ganga ſan*n*leikſ um þ*at* fra*m*m ſe*m*
trvanligt e*r* ſe*m* h*er*. hrauð ihímín vpp [25] gloðv*m* haſſ
gekk ſę af aſlí, borð hygg ek at ſky ſk*er*ði ſkavt ræn*ar*
vegr mæna. h*er* er v [26] eigín lik*ing* milli mǫrv elldz
ok nattv*r*vligſ loga. Yp*er*baton er nokkvr yf*er* ſtign*ing*
orðan- [27] na ſv e*r* hættí bregðr. hon hef*er* .v. kynq*ui*ſlir.
Jſt*er*ología. Anaſtrophí. Farentheſis [28] themeſís ſincreſis.
Jſtología er ſkipt i skiln*ing* orðan*n*a *ok* ſ*va* ſkiln*ing* þ*eir*ra
ſe*m* h*er*. brian*n* fell [29] *ok* hellt vellí. h*er* er ſkipt mælſgreí-
nv*m* *ok* ſett ſv fyr̄i er ſiðar̄ ſk*al* v*er*a *ok* v*er*ðr fra*m*m fær*ing*
[30] imilli þ*eir*ra *ok* vióſn lik*ing* milli parta *ok* mǟlſgreína.
Sinteſiſ er alla leið ſaman ſte- [31] ypð ſem h*er*. Fremí
oſſ hin*n* e*r* himna heim ſtyr*er* ſkop dyra. h*er* er þ*at*
mæl fyr̄ er ſidar̄ [32] ſk*al* v*er*a þ*via*t ſa heimſtyr*er* er

[17] Omotopeion: *således!* giort af: *således!* o *lidt beskadiget.* — [19] æígin: *således!* Peripraſif: *således!* — [20] mæli: m *beskadiget.* — [21] malþionſ: l *beskadiget.* — [22] *Bogstaverne* l *i* lengi, n *i* ſtendr *og det første* r *i* obrotgiarn *beskadigede.* — [23] hon er: e *beskadiget.* — [24] Yp*er*bola: *således!* — [25]—[26] v eigín: *således!* — [27] *Efter* Jſt*er*ología *har der stået* er ſkipt, *men det er overstreget.* — [27]—[28] Jſt*er*ología—Jſtologia: *således!* — [30] Sinteſif: *således!* — [32] *Efter* v*er*a *har der stået: ok verðr framm, men af disse ord er de to sidste overstregede.*

110. himna ſkapaði fremr oſſ nv hv*er*ſdaglegha [1] Temeſis ſlitr iſvndr æítt orð *ok* ſetr an*n*an part ſe*m* h*er*. Ekl vara ogn a ſtiklar oblið [2] ſtǫðv*m* ſiðan. Anatropa e*r* vm ſnvin orða ſkipan ſe*m* ſighv*atr* q*vað*. het *þat* er aller ætla aðr [3] ſk*al* við því ræða. har*er* m*er* en ek hæyrí hot ſkiolldvngi motí. h*ann* ſetr þeſſ(a) f*yrer* ſetníng [4] moti þat fall er hon ſk*al* f*yrer* ſtanda. Parenteſiſ er meðal ſett maalſgrein at ſkipt ſení [5] ſem einaꝁ q*vað*. Einſ ma orð *ok* bæn*er* allz kioſanda hinſ lioſa mi(ǫk e*r* froðr) ſa er getr [6] goða gvðſ þren*n*íng m*er* ken*n*a. h*er* er an*n*at mal milli ſett *ok* t*il* leiðar ſ(ært) en ſiðan lyk- [7] tað hinv fyrra mali. þeſſi figura e*r* iafnan ſett i þ*eim* hætti e*r* v*er* kollu*m* ſtællt ę*ðr* alagſ [8] hatt. Allegoria er tropr ſa er an*n*at m*er*k*er* en mælt e*r* ſem ſvein*n* q*vað*. þar kemr langſ að [9] lǫ*n*gvm lind vanði mik ſtrindar leika læyni ſika lævi a t*il* ſęvar. *þat* ſk*al* s*va* ſkilia at h*ann* [10] lykt*ar* s*va* þi efní er h*ann* villdi i kvęðínv hafa ſem ain kemr t*il* ſęvar. *þat* er v eigin. liking [11] milli aren*n*ar *ok* kvęðiſſinſ allegoria hef*er* .vij. kynq*vi*ſler. Jronia*m*. antif*ra*ſim karientiſ- [12] moſ. enigma*m*. paranomia*m* Sarcaſmoſ. Antíſmoſ. Jronia*m* gior*er* gagnſta(ðli)gt mál [13] þ*at* er hon vill m*er*kia ſem i kvga drapv. Megín redd*er*ro m*en*n v*ið* kvga meiri ertv hv*er*ív*m* þ*eir*ra. h*er* er v æiginlig fram*m* færíng *ok* liking þ*vi*at lof er me*ð* háði ſett. þeſſi fig*vr*a e*r* opt [15] ſett iſkaaldſkap. Antif*ra*ſiſ er s*va* ſem ironía í einv orðí. þ*vi*at hon dregr nafn af gagn- [16] ſtaðligu*m* lvt ſem ſvein*n* q*vað*. hleſ dættr a við bleſv. h*er* er ſior kallaðr hler. þ*vi*at h*ann* hlyr al- [17] lra mín*n*iz. Enígma er myrkt ſen vm læynda lik*ing* lytan*n*a ſe*m* h*er* ę. q.

[1] Temeſis: *således!* — [2] Anatropa: *således!* — [3] þeſſa: a *smulret bort.* — [4] *Efter ordet* moti *er der et tegn, som viser hen til et i randen stående* eptir, *skrevet med Arne Magnussöns hånd.* ſkipt: *således!* — [5] *Af de i parentes satte tegn ses kun forkortelsestegnet for* er. — [7] alags: *Hdskr. har:* »alag«. — [10] v eigin.: *således!* — [11-12] Jronia*m*—Antíſmoſ: *således!* — [12] Jronia*m*: *således!* gagnſtaðligt: *bogstaverne* ðli *ulæselige på grund af en blækklat.* — [13] þ*at*: *således!* — [17] mín*n*iz: *således!* ę. q.: *således.*

Fara ek ſa folld*ar* [18] molldbva a ſat naðr a na. þeſſkon*ar* (110.)
fig*vr*v kollu*m* *ver* gatv *ok* er hon jafnan ſett i ſkalld [19]
ſkap. karientiſmoſ er *þat* ef v fǫgr nofn talaz *gr*anlega
ſe*m* egill q*vað*. Valſ hefi ek vafvr [20] helſiſ valfallz en*n*
ek kalla. blautr om ek b*er*giſ fotar b*er*r en*n* hlvſt er
þorrin. Paranom- [21] ía er orðzq(*vi*)ðr. ſa er vel
þikk*er* ſama hl*vtv*m *ok* tíma ſe*m* h*er*. era hlvmſ vant
ſogðv refar d*ro*- [22] gv horpv a iſi. *þat* er m*æ*lt *til*
þ*eir*ra m*anna* er lata ſtorliga en*n* megv litið. þar er
fra*m*m færíng [23] *ok* væiginlig lik*in*g millí man*n*z *ok*
horpv. Sarcaſmvſ er hatrſ fvll *ok* v vinvlig ſpot- [24]
tan ſem h*er*. Að ko*m* gangandí þar *er* iof*ra*r bǫrðvz
hellt h*ann* vpp hofði h*er* er þ*er* ſkattr [25] ſvlltan.
Sarcaſmoſ gior*er* an*n*at yf*er* bragð malſ en*n* i m*er*kíng.
Atiſmoſ ma allt mal [26] heita *þat* er þ*erm*laz alþyðv
orðtakí *ok* er ſkrytt hirðligri mælſnilld ſem egill quað
[27] þat er vrett er orp*it* a ma ſkeið morgv gagní. h*ann*
kallar þi likt ſem a ſę ſe kaſtat [28] ſenv er h*ann* lavn*ar*
æi m*eð* goðvilia vinv*m* ſinv*m*. *þat* er fra*m*m fering *ok* o
eiginlig liking [29] milli manz *ok* ſiofar. Omazevſiſ *er*
avð ſyning æinſ lvtar *ok* vmlik*in*g an*n*arſ lvtar [30] þeſſ
er meiñ *er* kun*n*igr. hon hef*er* .iii. kynq*vi*ſler. Jcon
parabola. paradigma. Jcon [31] er ſamiafnan tveggia
p*er*ſona ę*ðr* þ*eir*ra *til* ſella ſe*m* snorrí q*vað*. herfanga
bavð h*r*ingí hiall- [32] dr einſkopvðr galldra gavtr hvattí
þo þravt*ar* þan*n* *ok* hillditan*n*ar of lengí velldr [1] yng*va* 111.
v ſætt en*n* vel mættí h*er* ſtefnandi hafna h*an*s dómr
vǫlvndr romv. h*er* er v eiginlig [2] liking milli oðinſ ok
nokkvrſ illgiarnſ manz. Parabola er ſamiafnan tveggia
[3] lvta í (vi)ofnv kyni ſem q*va*ð nikolaſſ abotí. Tveir

[19] talaz: *oprindelig skrevet* takaz, *men rettet til* talaz, *i det* l *er skrevet over* k *og en prik sat under samme.* — [20]—[21] Paranomía: *således.* — [21] orðzq*vi*ðr: *forkortelsesmærket over* q *og den øverste del af det sidste* ð *bortsmulret.* — [25] Atiſmoſ: *således!* — [29] Omazevſiſ: *således!* — [30] .iii. *oprindelig skrevet* .iiij., *men* j *udraderet.* — [32] þravt*ar*: *det første* r *tilföjet over linjen.* — [3] (vi)ofnv: *bogstaverne* vi *bortsmulrede.*

(111.) hygg ek at b*er* bæri beit narvngar [4] hettin ſtvnd era líſſ aal*an*di lǫng meðal ſín á ſtǫngv. þ*at* kníðv b*er* bæð*er* b*er*gr oſſ trva aa [5] kroſſi s*va* hefẏ*er* alldin guð golldit gyðíngr *ok* heiðingi. H*er* er værv*m* h*er*ra iнv x̊ iafnat til [6] vínb*er*s þ*er*s er ſendi m*en*n gyðinga af iorſala l*an*di fvndv þa er þ*ei*r v*aro* ǽ́ eyði mǫrk. En̄ kroſ- [7] ſinv*m* t*il* ſtang*ar* þ*eir*rar er þ*ei*r bærv áá b*er*it. h*er* er fra*m*m færing ok v eiginligh liking millvm [8] tveggia lvta með miſiǫfnv efní guðſ ſon*ar* ok vinb*er*s. En*n* ſva ſe(m vin) b*er*it gefr hin*n* [9] hæſta drykk t*il* viðr lifiſ m*onnv*m s*va* gefr guðſ ſon andligt lif ollv*m* þ*eim* er rett trvað*er* erv í [10] wthelling ſinſ bloðſ (þe)ſſ er ſnyz or vatni *ok* víní at hv*er*rí rettſvngin*n*i m*esso*. Tveir menn [11] þ*eir* er b*er*it bárv m*er*kia tuen*n*ar þioð*er* er at v*aro* pín*in*gv guðſ ſon*ar* gyðingar ok heiðn*er* menn [12] *ok* er þar *ok* kona millv*m* iafnra kynía. Paradigma ſamiafn*ar* fyrſt nokkvra lvtí *ok* ſiðan [13] grein*er* h*on* þæ lik*in*g ſem h*er*. Vǫndr *er* maria myndvt meinſ ſem eplit. hreina endr at ieſſe [14] kindar allz græðari kallaz. h*er* er greind ſv ſam iafnan ſem ǽ́ðr er upp tekin. milli þ*er*ſ [15] vand(ar) er æron bar *ok* lavfgaðiz m*eð* auexti *ok* mariv d*ro*tn*in*gar er fæddi guðſ ſon v*m*fra*m* [16] man*n*ligt eðli. Hnotin m*er*k*er* guðſ ſon *ok* gior*er* þar fag*ra*r greín*er*. þeſſi figura er miǫk í ſkalld [17] ſkap *ok* ſpakmæli þav er vitr*er* m*en*n hafva forðv*m* ſaman ſett.

[4] hettin: *således!* — [8] ſe(m vin)berit: m vin *beskadiget.* — [10] (þe)ſſ: *af* þ *ses kun den nederste del,* e *helt bortsmuldret.* — [12] *ok* kona: *således!* — [15] vand(ar): *det sidste* a *helt bortsmulret,* r *stærkt beskadiget.*

III. AFHANDLING.

TEKST.

[a. MALFRÆÐINNAR GRUNDVÖLLR.]

1. at greina hlioð.

(1) Allt æ*r* hlioð, þ*at* æ*r* **um** k*v*ikvændis æyrv | ma skilia. (2) hlioð hæf*ir*. m*argar* kynkvislir, *ok* v*er*ðr hlioð þ*at*, sæ*m* natt*vr*liga | megv æyrv gr*e*ina, af sa*m*kvamv tvæggia likama, æn*n* ǫnn*vr* hlioðsgrei*n* | æ*r* sv, æ*r* hæila*v*g ritning sæg*ir* hlioða andliga hl*v*ti. (3) lika*m*likt | hlioð v*er*ðr annat af lifligv*m* hl*v*tvm, æn*n* annat af lifla*v*sv*m* hl*v*tv*m*. | (4) Hlioð þ*at*, æ*r* hæyriz af lifla*v*svm hl*v*tvm, v*er*ðr annat af .ij. ræ riligv*m* skæpnv*m*, æn*n*

1. [1] at—hlioð: *skrevet med røde bogst.; u. WwB.* — [2] A *rødmalet.* — Allt—hlioð: Hlioð er allt: *Ww.* — um: *u. Aw.* — æyrv: æyra *B*w. — [3] skilia: hæyra *W.* — ok: Nu *B.* — hlioð: hlioð allt *B.* — [4] nattvrliga — æyrv: æyru megu natturliga *B.* — [5] ænn: *u. WwB.* — [6] hlioða — hlvti: andliga hlvti hlioða *WwB.* — [8] Hlioð þat, ær: þat hlioð, sem, *B.* — ær: *u. Ww.* — liflavsv*m*: liflegum *B.* — [9] verðr: *gentaget i A.* — *.ij.*: *u. WwB.* — skæpnv*m*: hlutum *B.*

1. *(1)—(12) Kilden til dette afsnit er mig ubekendt. På enkelte punkter vil man finde en svag lighed med Probus: Instituta artium, Keil: Grammatici latini (i det følgende kaldt Keil) IV, s. 47. Audax: Excerpta, Keil VII, s. 323.*

annat af v-rǫriligv*m*, ann*at* af sa*m*kvamv ræriliі g*ra* lvta *ok* oreriligr*a*. (5) Af **rørilígvm** lvtv*m* *ver*ðr lioð sæ*m* af hof*vð*skæpnv*m* eldi, | vindv*m ok* vøtnu*m*. (6) Af vrǫ*ri*ligv*m* hlvtv*m* *ver*ðr lioð sæ*m* stæinv*m* *æða* malmi *æða* strengiv*m*, *ok* *ver*ðr þo þæss kyns lioð iafn*an* af rǫring nøkc*vrs* lika | ma lifligs *æða* vlifligs. (7) Af samk*v*amv rerilig*ra* lvta *ok* vreriligr*a* *ver*ðr | lioð sæ*m* þa *ær* vindr *æða* vǫtn *æða* ælldr slær sínv afli *við* iorð *æða* að*ra* | vreriliga lvti. (8) lioð þ*at* *ær* *ver*ðr af liflavsv*m* lvtv*m* *ær* sv*m*t ogreínílikt **sem vinda gnyr eða vatna þytr eða reiðar þrvmvr, en sumt hlioð er greinilikt** | æpt*ir* nat*v*rlig*ri* sa*m*lioðan, þ*eir*ri ær philosophi kǫllvðv mvsica*m*, *ok* *ver*ðr þ*at* | lioð hit æfsta *ok* hit æzta af ræring ringa þ*eir*ra .vij., *ær* sol *ok* tvngl | *ok* .v. merkistiorn*vr* ganga i, þǫr ær planæte *ær*v kallaðar, *ok* hæit*ir* þ*at* | celestis armonia *æða* hi*m*næsk lioðagræin. Þessar stiorn*vr* sagði plató | hafa lif *ok* skyn *ok* *ver*a odavðlig*ar*. (9) Greinilikt lioð *ver*ðr iliflavsv*m* lvtv*m*, | þ*at* sæ*m* *ver* kǫllv*m* listvlikt lioð, se*m* i malmi *ok* strengiv*m* *ok* pípv*m* *ok* allz | kyns sǫngfærv*m*. (10) J lifligv*m* lvtv*m* *ok* vitlavsv*m* *ver*ðr

---

[10] v—rǫriligv*m*: v *tilf. over linjen i A.* — [10—11] ann*at* — oreriligr*a*: *u. w.* — [12] hofrðskæpnv*m*: *u. B.* — eldi: *u. AB.* — *ok*: *u. W.* — [13] *ver*ðr: *u. B.* — sæm: sem af *B.* — *æða*: ok *W.* — [14] þo: *u. Ww.* — af: ar *Ww.* — [15—16] rerilig*ra* lvta: hræriligs lvtar: *w.* — vreriligra: ohrærili(gs) *w.* — [16—17] vǫtn *æða* ælldr: elldr eða vǒtn *B.* [17] sinv: með *Ww.* — við: *u. Ww.* — [19—20] **sem—greinilikt**: *u. A.* — [20] **sem**: svo sem *B.* — [21] *ok*: *u. B.* — [22] af: *først skr.* æf, *men rettet af selve skriveren.* — [22—23] ringa þ*eir*ra .vij.: þeirra .vij. hringa *B.* — [23] vij: *u. Ww.* — [23—24] ganga i: reika vm *B.* — [24] *ær*v kallaðar: heita *WwB.* — þ*at*: þat hlioð *B.* — [25] *æða*: *A. har* s. (=sive); suosem *B.* — *æða* — lioðagræin: *u. Ww.* — [25—26] Þessar—odavðlig*ar*: *u. B.* — [26] ok skyn: *u. w.* — [27] þat: þeim *B.* — [27—28] listvlikt lioð: skemtanar tól *B.* — [28] sem: sem er *B.*: — malmi ok *u. B.* — [28—29] pípv*m* — sǫngfærv*m*: allz kyns sǫng ok pipvm *Ww.* *Efter* sǫngfærv*m* *tilf. B.*: j kluckum ok j ǫðrum malme. — *ok* vitlavsv*m*: *u. Ww.*

(8) *Jfr. Cic. de rep. VI. 17—18. Plato Tim. 38 E fgg.; Phaidr. 246 E fgg.*

lioð, sæ*m* i viðv*m* æ*ða* *grav* , sv*m* *ok* þo af **hræring** nokk*vr*s reriligs likama. (11) Af lifandi lvtv*m* *þeim* ær | **skyn** hafa v*er*ðr ann*at* lioð, *þat* æ*r* rodd hæit*ir*, æn*n* annat, *þat* æ*r* æ*igi* æ*r* rǫdd, | sæ*m* fota stapp æ*ða* handa klapp *ok* ann*at* slikt. (12) Rodd æ*r* lioð *fram* fært | af k*vi*kvændis mvnni, formærat af .ix. nat*vr*ligv*m* tolv*m*, lvngv*m* *ok* bar ka, tvngv *ok* tvei*m* vǫʀvm *ok* .iiij. tǫnnv*m*. (13) *Æ*n*n* *pr*iscian*us* kall*ar* rodd v*er*a hit | *gra*n**n**ligsta lopzins hæ*gg* *ok* æiginliga æyrv*m* skilianlikt.

---

30 lioð: *u. W.* — i: *u. A.* — æ*ða*: ok *Ww.*; ok j *B.* — **hræring**: tænging *A.* — 31 likama: lvtar likama *w.* — lifandi: lifligvm *Ww.* — 32 **skyn**: *således B*; sæn *A*; likama *Ww.* — lioð: *u. w.* — 33 sæm: sva sem *B.* stapp: *i dette ord hører w op med bogstaverne* st. — 34 *ok*: eða *B.* — slikt: þvílikt *WB.* — 35 formærat: formeraz *W.* — tolv*m*: *først skrevet* tǫlvm, *men rettet af selve skriveren.* — 36 lvngv*m*: lvngvn *W.* — *ok* barka: barka *W.* — 36—37 .iiij. tǫnnv*m*: tǫnnvm fiorvm *W.* — 37 kallar: segir *B.* — 38 grannligsta: *således rettet i overensstemmelse med* **tenuissimum** *hos Priscian*; granligsta *B*; grandligsta *A*; *jfr. nedenfor k. 16 (51)*; græíniligsta *W.* — 38 æiginliga: einkanliga *B.* — æyrum: *u. W.*

(12) *Vincentii Burgundi, praesulis Bellorasensis, Speculum doctrinale, Dvaci 1624, II, s. 83:* Est autem vox sonus naturalibus instrumentis formatus. *Denne bog af Vincents værk er et uddrag af Petrus Helias. — Fra Michael de Marbasio (Michel de Marbais) anfører Charles Thurot i Notices et extraits de divers manuscrits latins pour servir à l'histoire des doctrines grammaticales au moyen âge (Notices et extraits des manuscrits de la bibliothèque imperiale et autres bibliothèques, publiés par l'Institut. T. XXII, P. 2.), s. 135, følgende:* Vox . . . potest sumi . . . secundum naturalia instrumenta quibus formatur.

(13)—(20) *Prisc. inst. I. k. 1—2; Keil: II. s. 5:* Philosophi definiunt vocem esse aerem tenuissimum ictum vel suum sensibile aurium . . . . Vocis autem differentiae sunt quatuor: articulata, inarticulata, literata, illiterata. Articulata est, quae coartata, id est copulata cum aliquo sensu mentis ejus, qui loquitur, profertur. Inarticulata est contraria, quae a nullo affectu proficiscitur mentis. Literata est, quae scribi potest, illiterata, quae scribi non potest. Inveniuntur igitur quaedam voces articulatae, quae possunt scribi et intelligi, ut:

(14) Rǫdd *grei* niz a *marga* væga, *ǫnnvr* rǫdd ær ritanlig æn *onnvr* oritanlig. (15) **Vritanlig rǫdd ær sv, ær æigi ma stǫfvm græina.** (16) **Ritanlig rødd ær ǫnnvr merkilig æna ǫnnvr vmerkilig.** (17) Vm*er*ki lig rǫdd *ær* sv *ær* til æng*rar* m*er*kin*gar* *ær* þreyngd. sæ*m*
2 bvba blic*trix*. (18) Mærkilig rǫdd *ær* *ǫnnvr* af natt*vr*v. *ǫnnvr* af' sætni*ng* *æða* sialfvilia. (19) M*er* kilig rodd af natt*vr*v *ær* b*ar*na *gratr* *æða* sivk*ra* m*anna* stynr *ok* ann*at* slikt. (20) M*er* kilig rodd af sætning *ær* sv *ær* *fra*mfæriz *með* sialfvilia m*annz*, *sem* þ*et*ta ¦ nam: *Maðr* m*er*kir k*v*ikændi skynsamlikt *ok* da'ðlikt.

[39]—[40] Rǫdd -- ritanlig: *u. W.* — [39] ær: *u. A.* — [39]—[42] Vritanlig —vmerkilig: *u. A.* — [40]—[41] Vritanlig — sv: Su er oritanlegh *B.* — [42]—[43] Vmerkilig—sv: Su er omerkileg *B.* — [43] *efter* æng*rar* *tilf. B.* nytsamlegrar. — þreyngd: hǫfð *W*; sett *B.* — [44] bvba blictrix: bu ab bligstrix *W*; bumbo biccrix *B.* — *efter* natt*vr*v *tilf. B.* en. — [47] *ok*: eðr *W.* — slikt; þvilikt *WB.* — [46] með: af *WB.* — mannz: mannzens *B.* — sem: suosem *B.* [49] nam: *således W.*; na *A.*; n;n *B.* — skynsamlikt — davðlikt: skynsamlig ok davðlig *W.*

Arma virumque cano,

quaedam quae non possunt scribi, intelliguntur tamen, ut sibili hominum et gemitus; hae enim voces, quamvis sensum aliquem significent proferentis eas, scribi tamen non possunt. Aliae autem sunt, quae quamvis scribantur tamen inarticulatae dicuntur, cum nihil significent, ut; »coax», »cra». Aliae vero sunt inarticulatae et illiteratae, quae nec scribi possunt nec intelligi, ut crepitus, mugitus et similia.

(20) *Jfr. Aristot. Poet., k. 20 Isidor. Orig. XIII, k. 2. Audacis Excerpta, Keil VII, s. 324. Også Priscian bruger denne definition som eksempel, men i en anden forbindelse. Prisc. XI, k. 10. Keil II, s. 554:* homo est animal rationale, mortale, disciplinae capax.

2. *fra* stafa skipti *ok* tima. |

(1) Stafr *er* hinn minzti lvtr radd*ar* sam*an* sætt*rar*, sæ*m* rita ma. Oc *ær* st afr kall*aðr* hin*n* minzti lvtr *eða* v-skiptiligr i þ*vi*, sæ*m* hæyr*ir* all*ri* sa*m* sætning stafligr*ar* radd*ar*, þ*vi*at v*er* skiptv*m* bækr i capitvla, æn capitv la i cl*a*vsor æ*ða* v*er*s, æn cl*a*vsvr i malsgræin*ir*, malsgræin*ir* i sagn*ir*, Sagn*ir* i | samstǫf*vr*, samstǫf*vr* i stafi. (2) *Æ*n*n* þo *ær*v æ*igi* staf*ir* nat*v*rliga oskiptilig*ir*, þ*vi*at stafr | *ær* r*a*vdd, æn*n* r*a*vdd *ær* lopt æ*ða* af lopti formærat. (3) *Æ*n*n* h*var*t sæ*m* r*a*vdd *ær* | lopt æ*ða* loptz form*er*an, þa *ær* h*on* sam*an* sæt*t* me*ð* sinv*m* portv*m* sæ*m* lopt*it*, me*ð* þ*vi* at | þ*at* *ær* lika*m*likt *ok* all*ir* likam-*ir* *ær*v sam*an*sætt*ir*, æn*n* iafn lvtr v*er*ðr af iǫfnv æfni at gæraz sæ*m* holld af holldi. (4) *Æ*n*n* *sva* sæ*m* i nat*v*rligv*m* lik*a*vmv*m* *ær*v nǫkk*v*rir | þ*ei*r lvt*ir*, *ær* æinfalld*ir* kallaz, sæ*m* .iiij. hǫf*vð* skæpn*v*r ælldr *ok*

2. [1] *fra* — tima: *med røde bogst.*; *u. WB.* — [2] S *rødt.* — radd*ar* sam*an*sætt*rar*: saman settrar raddar *W.* — [3] sæm: sa sem *WB.* — [3]—[4] hinn—vskiptiligr: *u. W.* — *eða* vskiptiligr: *u. B.* — [4] hæyr*ir*: tilheyrir *B.* — [7] i samstǫf*vr*: a samstofvr *W.* [8] æ*igi*: ·ergi· *W.*; *u. B.* — [10]—[11] loptz form*er*an: af loptí formerat *W.* — [11] me*ð*: af *WB.* — [12] sæm: suosem *B.* — *ok: u. W.* — [13] sam*an*sætt*ir*: samansetter af sinum paurtum *B.* — [14] gæraz: *således WB.;* gætaz *A.* — sæm: suo sem *B.* — [15] lik*a*vmv*m*: hlutum *B.* — [15]—[16] æinfalld*ir* kallaz: kallaz æínfallder *W.* — [16] sæm: suo sem *B.*

2. (1) *Prisc. I, k. 3. Keil II, s. 6:* Littera est pars minima vocis compositae, hoc est quae constat compositione litterarum, minima autem, quantum ad totam comprehensionem vocis litteratae . . . . possumus et sic definire: Littera est vox, quae scribi potest individua.
Ælfrics Grammatik und Glossar, herausg. v. Julius Zupitza, Berl. 1880 I, s. 4₁₇: Littera is stæf on englisc and is se læsta dǣl on bôcum and untôdǣledlîc. Wê tôdǣlað þâ bôc tô cwydum and syððan ðâ cwydas tô dælum, eft ðâ dǣlas tô stæfgefêgum and syððan þâ stæfgefêgu tô stafum.
(2)—(3) *Prisc. I, 4. Keil II, s. 6:* Nam si aer corpus est, et vox, quae ex aere icto constat, corpus esse ostenditur.

vatn, lopt ok iorð, ok kallaz þæssir lvtir æigi af þvi æinfalldir, at þeir sæ v-skiptiligir, hælldr af þvi, | at hverr þeirra lvtr er iafn sinv ǫllv, Sva sæm litill gnæisti hæfir iafna na trrv hinu mæsta báli—sva ærv ok stafir oskiptiligir i misiǫfn æfni æða i | þa lvti sæm olikir ærv. (5) þviat a æða aðrir raddar stafir hafa stvndum skamt lioð | ænn stvndvm langt. (6) Oc æf þeir hafa langt lioð, þa hafa þeir .ij. tima. | (7) Philosophi kǫllvðv stafi elementa, þat er hǫfvðskepnvr. (8) þviat sva sæm allir likamir ærv skapaðir af .iiij. hǫfvð skæpnvm, sva gera ok stafir saman sættir alla stafliga | rodd sva sæm nokkvrs konar likam. (9) þviat rodd tecr eyrv ok hæfir þrenna mę ling sæm allt þat ær likamlikt er, þat er hæð vpp ok ofan, bræidd til vinstri han dar ok hæygri ok længð fyrir ok æptir, þviat rodd ma

[17] vatn — iorð: jǫrð vatn ok lopt B.; iorð vǫtn ok lopt W. — [17]—[18] af þvi æinfalldir: æín fallder af þvi W. — [18]—[19] hverr þeirra: hverss þeirra .j. B. — [19] Sva: u. W. — litill: *det første i skrevet over linjen.* — [21] misiǫfn: *alle hdskr. har* misiǫfnv, *men meningen og det følgende* i þa lvti *kræver med nødvendighed* misiǫfn. — [22] æða: ok W. — [24] tima: tima iamlanga W. — [25] stafi: stafena B. — þat er: *A har* i (— id est); þat erv W.; þat þyðir B. — þviat: af þi at W. — [26] allir: u. W. — [28] likam: likama W. — [29] sæm allt: suo sem allt annat B. — [30]—[31] hæð—æptir: hæð ok leingd ok breidd. Hæð er upp ok ofan. en leingd fyrir ok eftir en breidd er til hægri handar ok vinstri B. — [30] bræidd: ok breidd W. — [31] rodd: roddin B.

(7)—(10) Prisc. I, 4. Keil II, s. 6: Litteras autem etiam elementorum vocabulo nuncupaverunt ad similitudinem mundi elementorum. Sicut enim illa coeuntia omne perficiunt corpus, sic etiam haec conjuncta litteralem vocem quasi corpus aliquod componunt . . . . quippe cum et tangit aurem et tripertito dividitur, quod est suum corporis, hoc est in altitudinem, latitudinem, longitudinem, unde ex omni quoque parte potest audiri. Praeterea tamen singulae syllabae altitudinem quidem habent in tenore, crassitudinem vero vel latitudinem in spiritu, longitudinem in tempore.

ollvmeg*in* hæyraz. (10) Samstǫ f*vr* hafa hæð i lioðs grein en*n* breidd i anda, længd i tima, þ*v*iat hv*er* sa*m* | stafa ær ann*at* h*v*art hvǫss æð*a* þvng æð*a* vmbeygilig. (11) hvǫss lioðs grein æ*r* sv | ær skiotliga e*r* fr*a*m færð m*eð* vp*p*hǫlldnv lioði, sæ*m* þæssi sa*m*stafa: hvát. | (12) Þvng lioðsgrein æ*r* sv, æ*r* af litilatv lioði hæfz *ok* drægz niðr i ænn | lægr*a* lioð, sæ*m* hin f*yr*sta sa*m*stafa i þæssv na*m*ni: hàreysti. (13) Umbæygilig lioðs | grein æ*r* sv, æ*r* hæfz af litillatv lioði *ok* þænz vpp sæ*m* hvǫss lioðs | grein, æn*n* fellr niðr at lyktv*m* sæ*m* þvng lioðsgrein, sva sæm þ*et*ta na*m*n: | raṽstr. (14) hv*er* sa*m*stafa hæf*i*r *ok* i f*ra*mflvtning ann*at* hvart linan anda *eða* snarpan, *ok* æ*r* sa andi h*er* kall*aðr* rering f*ra*mflvtning*ar* sa*m*stǫfv. (15) Mæð snorpv*m* an*n* da v*er*ðr sa*m*stafa f*ra*m færð, sæ*m* hin f*yr*ri sa*m*stafa þæssa nafns: þvrrv*m*. (16) Mæð linv*m* anda flytiaz sa*m*stof*vr*, sæ*m* þessar: langa*n*, tíma. (17) hv*er* sa*m*stafa æ*r* ann*at* hv*ar*t lǫng 3

[32] hæð: hæðir. *B.* — lioðsgrein: hlioða græin *W.* — [33] længd: en leingd *B.* — [34] vmbeygilig: vmbeylig *A.* — [35] ær — skiotliga: sv *W.* — *er*—færð: fer framm *B.* — [36] vpphǫlldnv: hǫlldnv *W.* — sæ*m*: suo sem *B.* — hvát: hvat *AWB.* — [37] sv, æ*r* af: *u. W.* — af—hæfz: hefz af lagu hlioðe *B.* — [38] ænn: hið *W.* — [38]—[39] i—na*m*ni; þessa nafns *B.* — [39] hàreysti: hareysti *A*; haræysti *W*; hareyste *B.* — [40] þænz –hvǫss: hefr sik upp þaðan j hvassa *B.* — [41] ænn—lioðsgrein: *u. W.* — sæm þvng: j þvnga *B.* — [42] sva: *u. W.* — raṽstr: raṽst *W;* rаᵛstr *A.*; hraustr *B.* — [43]—[44] *ok*—snarpan: ok framflvtning annat hvart lina eða snarpa *AW*; annathuart j frammflutningh linan annda eða snarpan *B, hvis tekst her er at foretrække, efter som den både i sig selv er mere korrekt end teksten* i *AW, og tillige støttes ved det følgende* sa andi. — [45] v*er*ðr: verðr sv *W.* — [46] sæm: suo sem *B.* — þvrrv*m*: þurvir *B*; *hvis der ikke foreligger en fejl, har forf. tænkt sig* þ *bestående af* t *og* h. — [47] sæm: *u. W.*; suo sem B. — [48] sa*m*stafa: *oprindelig skrevet* stamstafa, *men rettet af skriveren selv.* —

(10)—(13) Se nedenfor k. 8.
(14)—(16) Se nedenfor k. 7.

æða skǫmm, *ok ær* skǫmm sa*m*stafa skiot*t* f*r*am flvt*t ok* he f*ir* æina stvnd, sæ*m* fyrri sa*m*stafa i þæssv nafni: ari. (18) lǫng sa*m*stafa *ær* | sv, *ær* sæinliga *ær* f*ram* flvt*t*, *ok* hæf*ir* .ij. stvnd*ir*, sæ*m* hin fyrri sa*m*stafa i þes¦sv nafni: hari. (19) Oc *ær* timi *æða* stvnd kallaðr dvǫl mælandi f*ra*mflvt¦ning raddar.

3.

(1) Stafr hæf*ir* .iij. tilfelli: Nafn *ok* fig*vr*v *ok* vælldi *æða* mát*t*. (2) Stafa nǫfn *ær*v .xvi. í **danskri** tvngv iþa liking sæ*m* girk*ir* ho(f) | ðv forðv*m* daga, (3) æn*n* þo *ær*v m*e*rking*ar* þ*eir*ra miklv flæiri, þ*vi*at p*r*iscian*vs* sæg*ir*, at hv*er*r raddar stafr hafi .x. hlioð *æða* flæiri. (4) S*va* sæ*m* a, æf þ*at* *ær* skam*t*, hæ¦f*ir* .iiij. lioðs grein*ir* hvassa lioðs grein f*yrir* vt*an* ablasning h, sæ*m* h*er*: ári;

Det her begyndende blad er så beklippet i randen, at der næsten ikke findes nogen margen. — [49] ær: *u. W.* — [49]—[50] *ok*—stvnd: *u. B.*; stvnd, sæ*m*: *u. W. med antydning af en lakune.* — [50] sæ*m*: suo sem hin *B.* — [51] sv—flvtt: seinliga framm flutt *BW.* — [52] sæ*m*: suo sem *B.* — [53] hari: *således* (•hare•) *B.*; *u. W.*; hati *A.* — Oc—stvnd: Stunnd eða tíme er *B.* — kallaðr: kallat *W (måske bør ordene* tími *og* stvnd *omstilles på grund af* kallaðr. — [54] f*ra*mflvtning: *således WB.*; f*ra*mflvttrar *A*,

3. [1] S *rødt.* — .iij.: þriu *B.*; þrenn W. — *ok—ok*: figvrv *W.*; figuru ok *B.* — [2]—[4] Stafa—þ*vi*at *u. B.* — [2] í danskri: *således W, hvis læsemåde her vistnok er at foretrække, sml. min afh.: Runerne i den oldisl. literatur s, 80—81*; inorg̨nni *A.* — [3] hofðv: f *bortskåret.* — forðv*m*: *u. W.* — [4] þ*vi*at: *u. W.* — [4]—[5] p*r*iscian*vs* sæg*ir*: Suo segir priscianus *B.* — [5] raddar stafr hafi: þeirra hafa *A, men ordet* raddar stafr *er skrevet over linjen.* — x. :ij *W.*; þriu *B.* — hlioð—flæiri: eðr fleírí hlioð *W.* — [6] .iiij.: fernar *W.*; fiórar *B.* — [7] sæm: suo sem *B.* — ári: ari *A*; arí *W*; are *B.*

(17)—(19) Se nedenfor k. 6.

3. *(1) Prisc. I, k.* 6. *Keil II, s. 7:* Accidit igitur literae nomen, figura, potestas.

(2) Prisc. I, k. 12. Keil II, s. 11: Apud antiquissimos Graecorum non plus sedecim erant literae.

þvnga lioðgrein æn*n* fyr*ir* vt*an* h sæ*m* h*er*: . . .; hvassa lioðgrein m*eð* a blasning h, sæ*m* h*er*: háfi, *ok* þvnga lioðs grein **með h** sæ*m* h*er*: hàfandi. | (5) langt a hæf*ir* .vj. lioð: æf þ*at* hæf*ir* ablasning h, þa b*err* þ*at* ann*at* hv*a*rt hvassa | lioðsgrein æ*ða* þvnga æ*ða* v*m*bæygiliga, sæ*m* h*er*: . . . Slikt hit sama, æf þ*at* hæf*ir*

---

[8] þvnga—h*er*: . . . :*u. W.* — lioðgrein: hlioðsgrein *B.* — h*er*: . . . :her . á. B. *A har efter* her *plads åben for c. 8 bogstaver. B's læsemåde kan ikke være rigtig, efter som der fordres kort a. Måske har afhandlingens forfatter her og i det følgende ikke kunnet finde nogen passende islandske eksempler og derfor ladet dem stå in blanco.* — [9] lioðgrein: *u. W*; hlioðsgrein *B.* — háfi: hafi *A*; hafi *W*; hafe *B.* — *ok*: en *W.* — [10] **með h**: *sdl. B*; *u. AW.* — sæm h*er*; *u. W.* — háfandi: hafandi *AWB.* — [11] b*err*: hefer *W.* — [13] sæ*m* h*er*: *således AW, uden at antyde nogen lakune; u. B; W, som har et punktum foran og efter det følgende* slikt, *synes i dette ord at have set et af de manglende eksempler, men sikkert med urette. Efter* her *begynder A et nyt kapitel med følgende røde Overskrift:* Vm ablasning h. — *Initialen* S *i* Slikt *er rødmalet.* —

(3)—(7) *Prisc. I, k. 5—6. Keil II, s. 7:* Sunt igitur figurae literarum, quibus nos utimur, viginti tres, ipsae vero pronuntiationes earum multo ampliores, quippe cum singulae vocales denos inveniantur sonos habentes vel plures, utputa a litera brevis quattuor habet soni differentias: cum habet aspirationem et acuitur vel gravatur, ut: »hábeo« »hàbemus«; »ábeo«, »àbimus«; longa vero eadem sex modis sonat: cum habet aspirationem et acuitur vel gravatur vel circumflectitur, et rursus cum sine aspiratione acuitur vel gravatur vel circumflectitur, ut: hámis hàmorum, hâmus; árae àrarum, âra; similiter aliae vocales possunt proferri. Praeterea tamen i et u vocales, quando mediae sunt, alternos inter se sonos videntur confundere. *I den islandske tekst synes eksemplerne* ári, àranna, âra (5) *at være påvirkede af de tilsvarende latinske* árae, àrarum, âra *og bör derfor vistnok akcentueres saaledes:* ári, àranna, âra. *Her som overalt, hvor forfatteren kommer ind paa akcentforholdene, ser man hans ringe forståelse af sit modersmåls akcent samt det fortvivlede i at ville overføre de græsk-latinske akcentregler på islandsk. Heller ikke synes forfatteren rigtig at have opfattet Priscians bemærkning om* i *og* u.

eigi ablasning, lioð*ar* þ*at* .iij. læið*ir* sæ*m* þæssi nǫfn: ári, àranna, âra. (6) Slikt hit sama ma *ok* aðra radd*ar* stafi *grei*¦na. (7) æn*n* i *ok* v hafa þ*vi* flæiri lioðs grein*ir* at þ*ei*r æ*r*v stvndv*m* sa*m*lioðæ¦ndr, sæ*m* i þessv*m* nǫfnv*m*: iarl, vitr, *ok er* þa v venð kall*at* i nórę̨nv máli.

(8) J norenv stafrofi æ*r*v .v. lioðstaf*ir* s*va* kallað*ir*: ýr ᚢ, oss ᚭ, iss ᛁ, ár ᛆ, ýr ᛦ, | *ok* æ*r* iss stvndv*m* sæt*t*r f*yrir* æ, þa æ*r* h*ann* e*r* stvngin*n*, s*va* sæ*m* alæph æ*ð*a ioth | setiaz fyr*ir* .ij. raddarstǫfu*m* i-ebresku máli. (9) ᚢ er þ*v*i fyrst set*t* at þ*at* lióðar ifra | man verðu*m* vǫrru*m*. (10) ᚭ er þar nęst; h*ann* lióðar i-muni. (11) ᛁ stendr þ*a*r nést, þ*v*iat h*ann* lioðar í ova*n* v*er*ðu*m* barka, en i neðan v*er*ðu*m* barka ef h*ann* er pvnctaðr *ok* lióðar þá se*m* e. (12) þ*ar* nést er ᛆ | skipat þ*v*iat þ*at* lioð*ar* ibriosti. (13) ᛦ æ*r* tekit af ebreskvm

[14] þ*at*: þar *W.* — .iij. læið*ir*: *u. W*; a þria vega *B.* — sæ*m*: suo sem *B.* — nǫfn: *u. W.* — [15] ári—âra: ári aranna ara *A*; are aranna ara *WB.* — Slikt—sama: Með þessum hætti *B.* — [15]—[16] aðra—greina: greína aðra raddar stafi *W.* — [16] æn*n*: *u. W.* — [17] lioðs *u. W.* — þ*ei*r: þau *B.* — sæm: suo sem *B.* — [18] *B udelader hele resten af kapitlet fra ordet* ok *af.* [18]—[19] *ok*—máli: ok heiter v *W.* — [20] J *mangler i A, men har rimeligvis stået i den bortklippede rand.* — lioðstaf*ir*: hlioðs stafer *W.* — kallað*ir*: *u. W.* — [21] ýr ᛦ: *u. W.* — [22] æ—stvngin*n*: e ok er þa stvndvm *W.* — [23]—[29] setiaz—er ᛆ: *disse 3 håndskriftlinjer synes skrevne med en anden hånd.* — [24] þ*vi*: af þvi *W.* — [24]—[25] framanv*er*ðu*m*: *u. W.* — [25] er: *u. W.* — [26] þ*v*iat h*ann*: ok *W.* — [27] en—barka: sem e *W.* — [28] *ok*—se*m* e: *u. W.* — ᛆ: a *W.* — skipat: *således W*; skipaðr *A.* — [29] þ*at*: hann *W.* — ᛦ: ƀ *W.* — ebreskvm: *således W;* ebreskv *A.*

(8) *Prisc. I, k. 8. Keil II, s. 9:* Sunt igitur vocales numero quinque; utimur etiam y Graecorum causa nominum.

(9)—(12) *Efter et hdskr. fra 12. århundrede anfører Charles Thurot, Notices et extraits s. 135, følgende:* A sonat in pectore, e perstrepit in gutture, i substringitur in faucibus, o reboat in palato, u in labiorum summulo.

stǫfv*m*. (14) *Æ*n*n* latinv | m*enn* skipvðv stǫfv*m* gagnstaðliga þæssv, se*m* h*er* æ*r* græint. Þ*ei*r sættv a | fyrst, þ*vi*at þ*at* lioð*ar* næst hinv næzta toli raddarinn*ar*, æ*r* v*er* kollv*m* lvngv | *ok* þ*at* ma f*yr*st skilia ib*er*nslig*ri* ra*v*st. (15) *Æ*n*n* ᚢ æ*r* þ*vi* fyrst skip*at* at þ*at* æ*r* fr*e*mst *ok* næst sialfv æfni raddarinn*ar*, æ*r* v*er* hyggiv*m* at lopt*it* mægi kal|la, *ok* hafa þ*vi* h*var*i*r* tveggiv mæistar*ar* væl *ok* nat*v*rliga skip*at* stǫfvnv*m* i-sinv | mali. (16) Radd*ar* staf*ir* þæss*ir* hæfiaz all*ir* af sinv lioði *ok* læg*g*iaz isa*m* lioðe*n* dr ᚱ (reið) *ok* ᛌ (sol).

(17) Samlioðendr æ*r*v .xj. i rvna mali, .v., þ*ei*r æ*r* nalæg*ir* æ*r*v | radd*ar* stǫfv*m*, æru kall*aðir* half radd*ar*staf*ir* af **vfroðvm** m*onnv*m, þ*vi*at þeir | hafa mæiri liking radd*ar* stafa *ok* m*er*kilig*ri* lioð

[30] stǫfv*m*: stǫfvnvm *W.* — [31] þæssv: þessvm *W.* — þeir sættv: settv þeir *W.* — [32] lioðar: er *W.* — toli raddarinn*ar*: raddar tolí *W.* — æ*r*: *med dette ord begynder w igen.* — [33] b*er*nslig*ri* ravst: bernskligri rǫdd *w.* — [34] þvi: af þvi *W.* — fyrst: *således Ww.*; fremst *A.* — næst: mest *W.* — [35] æ*r*: at þ*vi* æ*r* *A.* — [36] þ*vi*: af þvi *Ww.* — [38] *ok:* en *W.* — [39] ᚱ—(sol): *de i parentes satte runenavne er i A skrevne over de tilsvarende tegn mellem linjerne;* reið ok sol *W.* — [40] *Her begynder A et nyt kapitel med følgende røde overskrift:* V*m* sa*m*hlioðendr. S *i* Samlioðendr *er rødmalet.* — .xj.: xij *W.*; tolf *w.* — [41] æ*r*v: *u. W.* — *Efter* stǫfvm *har A en ubeskreven plads for c. 16 bogstaver.* — [42] vfroðvm: *således Ww*; ǫðrv*m* *A*; *læsemåden* vfroðvm *synes at burde foretrækkes, når man ser hen til den kritik af begrebet semivocales, som senere gives under henvisning til Priscian.* — [43] liking: likink *A.*

(17)—(19) *Prisc. I, k. 9. Keil II, s. 9:* Semivocales sunt, ut plerisque Latinorum placuit, septem: f, l, m, n, r, s, x; sed f multis modis ostenditur muta magis . . . hae ergo quantum vincuntur a vocalibus, tantum superant mutas. *Jfr. Prisc. I, k 13, Keil II, s. 11:* quare cum f loco mutae ponatur, miror hanc inter semivocales posuisse artium scriptores; nihil enim aliud habet haec litera semivocalis nisi nominis prolationem, quae a vocali incipit. Sed hoc potestatem literae mutare non debuit. *Prisc. I, k. 7. Keil II, s. 8:* Semivocales vero ab e incipientes et in se terminantes . . . sua conficiunt nomina; *jfr. s. st.:* cum sit semivocalis a vocali incipere.

ænn aðrir samlioðendr. þat | ær: ᚱ ᚦ ᛌ ᛘ ᚴ. (18) ᚠ ær af svmvm monnvm med þæssvm stǫfvm taliðr i latinv stafrófi, þviat hann hæfr sitt lioð af raddarstaf sæm aðrir þæsskyns samlioðændr. (19) Ænn | priscianvs sægir æigi mega raða stafsins merking, hvart hans nafn
4 hæfz af raddar staf æda eiginligv lioði, sæm marka ma iþessv stafrofi ok mǫrgvm gǫrvm, ær | naliga hæfiaz allir stafir af sinv lioði, bæði raddarstafir ok samhlioðendr | ok hallda þo fvllkomliga sinvm merkingvm. (20) J þæssv stafrofi ærv ok .v. stafir, ær ver kollvm dvmba stafi. þat ærv: ᚠ ᚦ ᚴ ᛏ ᛒ. (21) Oc ærv stafir þæssir æigi þvi dvmbir kallaðir, | at þeir hafi ækci lioð, hælldr þvi at þeir hafa litit lioð hia raddarstǫfvm, i þa li king sæm sa madr ær litils kallaðr verðr æda ænskis

[44] ᛌ *På denne runes plads er et tegn udraderet i W; w u. tegnet uden antydning af lakune. Punktum efter* ᚴ *er tilf. af udgiveren; A W har ingen punkter mellem tegnene, hvilket derimod er tilfældet med w.* — [45] ær—mǫnnvm: kalla svmer menn *Ww.* — taliðr: teliande *Ww.* — [46] hæfr: hefer *Ww.* — [47] Ænn: *u. Ww.* — [48] mega rada: ráða mega *Ww.* — [49] eiginligv lioði: af æiginligvm *Ww.* — [51] bæði: hvartveggia: *Ww.* — [52] þo: *u. Ww.* — [53] stafrofi: *u. Ww.* — *ok: u. Ww.* — ær: þeir er *W.*
[54] ᚠ: *således Aw; også W har oprindelig haft den samme læsemåde, men runens øverste bistav er udraderet, således at den ligner et* ᚴ. — [54]—[55] stafir þæssir: þesser stafer *W*; þeir stafir *w.* — [55] þvi dvmbir: af þvi dvmbar *Ww.* — hafi haf: *A.* — [56] þvi: af þi *Ww.*
[57] litils—ænskis: kallaðr eingis hattar *Ww.* — kallaðr: kallaz *A.*

(20)—(21) *Prisc. I, k. 10, Keil II, s. 9;* Reliquae sunt mutae, ut quibusdam videtur, numero novem: b, c, d, g, h, k, p, q, t. Et sunt qui non bene hoc nomen putant eas accepisse, cum hae quoque pars sint vocis; qui nesciunt, quod ad comparationem bene sonantium ita sint nominatae, velut informis dicitur mulier, non quae caret forma, sed quae male est formata, et frigidum dicimus eum, qui non penitus expers est caloris, sed qui minimo utitur, sic igitur etiam mutas, non quae omnino voce carent, sed quae exiguam partem vocis habent.

af góðri ætt, ær litt ær man naðr hia sinvm gǫfgvm frendvm.

4. Vm tilfelli stafs.

(1) Annat tilfælli stafs | ær figvra; þat ær mynd æða vǫxtr stafanna, sva gerr sæm nv ær ritat. (2) þriðia tilfelli | stafa ær máttr. Oc ær þat sialf framflvtninng stafa ok merking þeirra. (3) fyrir þann | sama matt stafanna ærv bæði fvndin nǫmn þeirra ok figvrvr. (4) Svmir mæistarar | kalla skipan hit fiorða tilfelli stafs, ænn þat kallar priscianvs æinn part þann ær mætti stafsins hæyrir. (5) þæssa stafi ok þeirra merkingar compileraði minn herra | valldimarr konvngr með skiotv orðtæki a þæssa lvnd: Sprængd mannz hǫk | flyði tvvi

[58] mannaðr: mentr *W. Angående hele dette stykkes tekstkritik jfr. min afhandling: Runerne i den oldisl. literatur s. 73—75.*

4 [1] Vm—stafs: *rødmalet; u. WwB.* — [2] Annat: A *rødmalet.* — þat ær: ok er þat *Ww.* — [3] sva: *u. A.* — *sva*—ritat: *u. B.* — gerr: giort *w.* — nv: her *Ww.* — [4] stafa: stafs *Ww.* — Oc —þat: þat er *B.* [4]—[5] framflvtninng stafa: frammfæringh stafanna *B.* — [6] bæði: *u. Ww.* — þeirra: *u. AB.* — [7] skipan—fiorða: hið fiorða skipanar *Ww.* — [8] kallar: kallaði *Ww.* — priscianvs: *her ophører w midt i ordet med* prisci. — [9] hæyrir: til heyrir *B, som u. resten af kapitlet.* — [10] konvngr: dana konvngr *W.* — [11] orðtæki: orðtaki *W.* — Sprængd mannz: Sprengd manz *W*; *A's læsemåde stemmer imidlertid bedre med runeskemaet og dets forklaring.* — tvvi: *sål. W;* tovi *A; her og i runeskemaets tilsvarende ord har jeg fulgt Ws læsemåde, eftersom vokalen u — som Ws (første) v vistnok skal betegne — ellers ikke forekommer i runeskemaet, hvorimod o forekommer i ordet* boll, *der skrives på samme måde i bægge håndskrifter. Da vokalen e ikke forekommer i det latinske ækvivalent og den stungne* íss*-rune ikke i runeskemaet, burde man måske skrive e for i enten i* flyði *eller i* tvvi, *samt indsætte* ᚽ *på det tilsvarende sted i runeskemaet. Dette har jeg dog ikke vovet imod bægge håndskrifter.*

4. (1) *Prisc. I, k. 8. Keil II, s. 9:* Figurae accidunt, quas videmus in singulis literis.

(2)—(4) *Prisc. anf. st.:* Potestas autem ipsa pronunciatio, propter quam et figurae et nomina facta sunt. Quidam addunt etiam ordinem, sed pars est potestatis literarum.

boll. ᛫ᚴᚱᛅᚦᚠ̇ᛏ ᛉᛁᚦᚦᚺ ᚼᛅᚠ ᚠᚠᛣᚦᛁ ᛏᚢᚢᛁ ᛒᛅᚠᚠ. (6) h*er* *æ*r sol (ᛁ) fyrst ski | þ*at* *ok* bæði sæt*t* f*yrir* s latinv staf *ok* z girzkan staf *ok* kollv*m* v*er* þ*at* knæsól, æf h*on* *æ*r | sva gær: ᚺ. *Æ*nn z hæf*ir* nat*v*rvliga især t*v*eggia stafa lioð, d *ok* s *æða* t *ok* s, sva | sæ*m* x hæf*ir* tveggia stafa lioð, c *ok* s *æða* g s. Oc *æ*r þ*v*i hv*ar*ge þ*ei*rra stafa ritaðr i | rvna **máli** *æða* ifornv latinv stafrofi. Nv *æ*rv þ*ei*r staf*ir* þ*v*i i stafróf sætt*ir*, at skio tara þikc*ir* at rita æinn staf æn*n* tva. (7) þ*ar*

[12] ᛫ᚴᚱᛅᚠᚠ̇ᛏ : ᛫ᚴᛅᚦᚠ̇ᛏ *A (den sidste rune ser ud som* ᛏ *med en krølle foroven, som utvivlsomt skal betegne punkteringen).* — ᚼᛅᚠ: *A har de to sidste runer sammenslyngede.* — ᚠᚠᛣᚦᛁ: ᚠᚠᛯᛏᛁ *A; her bör utvivlsomt det almindelige tegn for ý*r-*runen foretrækkes for det særlig islandske; ligeledes har jeg efter W indsat* ᚦ, *eftersom det ellers ikke forekommer i runeskemaet (også her findes den bistav, der i A betegner punkteringen af* ᛏ, *höjt oppe på runestaven).* — ᛏᚢᚢᛁ : ᛏᛅᚢᛁ *A. Jfr. i øvrigt det faksimile der findes i Thorsen: Runernes brug til skrift udenfor det monumentale, s. 30—31.* — [13] sol (ᛁ): *det i parentes satte runetegn* (ᛁ) *findes i A mellem linjerne over* sol, *men udeladss i W.* — *ok* bæði sæt*t*: *u. W.* — [15] æf—gær: ok sva er gort *W.* — [16] d *ok* s *æða* t: t ok s eðr d *W.* — [16—17] sv*a*—g s: *u. W.* — [17] *æ*r: af *W.* — [18] þ*ei*rra stafa: stafr x ok z *W.* — rvna máli: *således W*; rvnv*m A.* — [19] þvi: af þvi *W.* — [20] rita: rita epter helldr *W.* æinn staf: *sål. W. A. har over linjen:* •ænn• staf. —

(6) *Prisc. I, k. 49. Keil II, s. 36:* y et z in graecis tantummodo ponuntur dictionibus, quamvis in multis veteres haec quoque mutasse inveniantur et pro v u, pro ζ vero, quod pro sd coniunctis accipitur, s vel ss posuisse. *Prisc. I, k. 7. Keil II, s. 8:* quae (ɔ: x) novissime a Latinis assumpta post omnes ponitur literas. *Prisc. I, k. 14. Keil II, s. 12:* x etiam duplicem loco c et s vel g et s postea a Graecis inventam assumpsimus. *Prisc. I, k. 15, Keil anf. st.:* Unde si velimus cum veritate contemplari, ut diximus, non plus decem et octo literas in Latino sermone habemus, hoc est sedecim antiquas Graecorum et f et x postea additas, et eas quoque ab eisdem sumptas. Nam y et z Graecorum causa, ut supra dictum est, ascivimus nominum.

næst stændr ᚴ, *ok* *ær* biarkan a þa læið rit*at*, æf | *þat* stændr f*yrir* p latinv staf, *ok* hæf*ir* sa rvna stafr *tva* dvmba stafi især, þa *ær* | vlik*ir* *ærv* i lioði. *Æ*n*n* *þvi* *ærv* opn*ir* bælg*ir* gærv*ir* a **biarkani**, þa *ær* *þat* lioð*ar* f*yrir* p, at *þat* sc*al* | mæir svndr loknv*m* vǫrrv*m* næfna æn*n* b. (8) *Þar* næst stændr ᚱ f*yrir* r latinvstaf | *ok* *ær* h*ann* af *þeim* stǫfv*m* *ær* half radd*ar*staf*ir* ærv kallað*ir*. (9) *Þar* næst stændr ᛡ. *þat* lioð*ar* f*yrir* .ij. radd*ar* stǫfv*m* ᛆ *ok* ᛂ *ok* kalla girk*ir* þan*n* staf diptongo*n*, *þat* *ær* tvilioðr a | norena tvngv, *ok* *ærv* .iiij. diptongi i latinv stafrofi æn*n* .v. irvnv*m*. (10) dip | tongvs *ær* sam*an* liming .ij. radd*ar*stafa i æin*n*i sa*m*stǫfv, *þeir*ra *ær* bað*ir* hallda afli sinv. (11) Þæss*ir* *ærv* liming*ar*

[21] ᚴ : ᛒ *W.* — a—rit*at*: *u. W.* — æf: sva at *W.* — [22] p: b *W.* — [23] vlik*ir*—lioði: þat hlioðar fyrir *W.* — *þvi*: af því *W.* — [24] opn*ir* bælg*ir*: belger opner *W.* **biarkani**: *således W*; ᚴ *A.* — [27] *hann*: æinn *W.* — stǫfv*m*: *u. W.* — [28] ᛡ. *þat*: e ok *W.* — [29] ᛆ : ᛡ *bægge hdskr.; rettelse er nødvendig, da den ene bestanddel af* ᛡ *ikke kan være identisk med* ᛡ; *jfr. det latinske ækvivalent* a e ᛡ *nedenfor; hdskr.s* ᛡ *er kun at betragte som en biform af* ᛆ. — ᛂ : ᛂ *A* (ᛂ); ᛁ *W, hvis læsemåde ikke stemmer med det omtalte ækvivalent.* — diptongo*n*: diptongvm *W.* — [30] norena tvngv: norrænv *W*, — [31] .v. i rvnv*m*: i rvnvm .v. *W.*

(9) *Prisc. I, k. 50. Keil II, s. 37:* Sunt igitur diphthongi, quibus nunc utimur, quattuor. Diphthongi autem dicuntur, quod binos phthongos, hoc est voces, comprehendunt.

(10) *Joannes fra Genua siger i sit værk, Catholicon,* 1. *pars:* Diphthongus est conjunctio duarum vocalium vim suam retinentium in eadem syllaba. *Da Catholicon utvivlsomt er yngre end Olafs afhandling, viser bægge tilbage til en ældre kilde. Jfr. Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 56 (efter et skrift fra 15. årh.):* Diphthongus est duarum vocalium vim suam servantium in eadem syllaba complexio.

(11)—(12) *Prisc. I, k. 50. Keil II, s. 37:* Sunt igitur vocales praepositivae aliis vocalibus subsequentibus in eisdem syllabis: a, e, o, subjunctivae e, u, ut: ae, au, eu, oe. *Prisc. I, k. 54. Keil II, s. 40:* ei diphthongo nunc non utimur. *Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 138 anfører efter kommentaren*

stafir i rvnvm: ᛆ fyrir ae, ᛆᚢ fyrir au, ᛂᛁ fyrir ei, *ok* ær sa di ptongvs ekci i latinv, ᚯ fyrir ey, ᚼ fyrir eo. **oe** ær hinn fiorði diptongvs i latinv *ok* ær | hann ækci i rvnvm. (12) Svmir raddar stafir ærv fyrir skipaðir i samanlimingv, sæm a *ok* e, ænn svmir eptir skipaðir,

[34] ᛆ: *således W; i A står i virkeligheden det samme tegn, kun er bistaven gjort så lang, at det ligner et* **X**. — ᛆᚢ : ᚢ *W.* — au: *således W, som her utvivlsomt har bevaret det oprindelige; jfr. min afhandling: Runerne i den oldisl. literatur, s. 78;* ꜷ *A, som også senere viser tilböjelighed til at ombytte et af to adskilte vokaler bestående ækvivalent med det senere sammensatte enkelttegn.* ᛂᛁ : *således* („ᛂᛁ") *A;* ᛆᛁ *W; jfr. min anf. afh. s. 84.* — ei*:* e ok i *W.* — [35] ᚯ fyrir ey: æy *W.* — eo: e ok o *W; A har* eo *med et* ǫ *skrevet over linjen;* ǫ *er kun at betragte som en mislykket forklaring til* eo; *jfr. ovenfor.* — [36] **oe**: *bægge håndskrifter har det sædvanlige z-lignende forkortelsesmærke for* ok, *som dog i W har en noget ejendommelig form; denne læsemåde, som vistnok er nedarvet fra en for bægge hdskr. fælles original, beror sikkert på en fejllæsning af* oe *som* oc; oe *bør derfor foretrækkes for enkelttegnet* œ. — [38] samanlimingv : samlímingv *W.* — svmir*:* svmer erv *W.* — skipaðir*:* skipaðʳ *A.*

»Admirantes« *til Alexander de Villa dei's Doktrinale følgende:* Omnis dyptongus aut incipit a prima vocali habente plus de sono et terminatur ad secundam, et sic est ae; aut incipit ab eadem et terminatur in ultimam, et sic est au; aut est dyptongus, que incipit a secunda vocali et terminatur in ultimam, et sic est eu; aut incipit a quarta vocali et terminatur in secundam, et sic est oe... Ad dyptongum tria exiguntur. Primum est quod littere, que faciunt dyptongon, possint coniungi; secundum est ut quelibet vocalis retineat vim suam; tertium est, ut sit proportio soni ad sonum, ut cum dicitur ae. Unde dyptongus fit ex duabus litteris, quarum una habeat plus de sono quam alia, et illa, que magis habet de sono, preponitur, et illa, que minus sonat, postponitur; et sic est proportio in sono. Nam que minus sonat, si postponitur, plus sonat. Et sic fiet dyptongus. Unde licet e possit preponi huic littere a, non tamen ad faciendum dyptongon sibi potest preponi, cum minus habeat de sono quam a; et ita non debet preponi sed postponi. Et sic est solvere de omnibus aliis.

sæ*m* e *ok* i, o **ok** v, *ok* ær*v* þ*e*ir radd*ar* staf*ir* natt*vr*liga f*yrir* skipað*ir* i sa m*an* limingv*m*, *ær* nalæg*ra* hafa lioð hinv inzta radd*ar* toli manzins, æn*n* hi n*ir* ept*ir* skipað*ir*, *ær* nærri standa i lioðs grein efni raddarinn*ar*, sæ*m* a fy*rir* e *ok* | u **en e fyrir i ok o ok u**, þ*v*iat þ*at* lioð *er* grannara, *ær* nærr stændr b*r*iostinv *ok* fyr*r* tekz, æn*n* hit*t* dig rara, *ær* f*r*a*m*arr skapaz *ok* meira hef*ir* rvm. *er ok* heg*ra* þ*ǫt* lioð fyrri at sætia i samanlimingv, *ær* fyrri skapaz en*n* hitt eptir ær **síðarr** formæraz. (13) A latinv ær diptongvs fyrir .iij. sakir fundinn, fyrir hlioðfegrð ok svndrgrein ok samansetning, enn i norrænv fyrir tvennar sakir, fyrir grein ok hlioðfegrð. (14) Fyrir greinar sakir ær diptongvs fundinn í norrænv, sem i þessvm nǫfnvm: mę̨r ok sę̨r, at greina þav fra fornǫfnvm ser ok mer ok ǫðrvm þilikvm; enn fyrir hlioðs fegrð ær diptongvs fvndinn, sem her: lœkr, œgr, þviat fegra þikkir hlioða helldr enn lækr, ægr. (15) Þar næst stendr

---

[39] **ok**: *således W; u. A.* — [40] nalægra—lioð: nalægt hlioð hafa *W.* — [41] skipað*ir*: setter *W.* — [42] efni: *u. W; over ordet* raddarinn*ar* *har A glossemet:* »s. lopti«. — [42]—[43] a f*yrir* e: a fyrir a *W.*— *ok* | u: ok v *begge hdskr.*; v *er imidlertid i denne forbindelse kun en grafisk betegnelse for vokalen* u; *jfr. ovenfor ækvivalentet* au. — [43] **en —ok u**: *u. A, idet skriveren er sprunget fra det første* »ok u« *til det sidste. W har* e *for* i; *men jfr. ovenfor ækvivalenterne* ei, eo *og* ey; *man skulde vænte* y *for* u; *dog har Olaf her vistnok skrevet* u *under påvirkning af en ældgammel islandsk kilde, som endnu ikke kendte tegnet* y, *men brugte* u *både for* y *og* u; *herved bekræftes altså min formodning om, at Torods latinske ækvivalent for* ᛦ *var* u *og ikke* y (*Runerne i den oldisl. literatur s. 85 anm. 2*). — þ*v*iat: af því at *W.* — [44] stændr briostinv: briostínv stendr *W.* — tekz: stendr *W.* — [45] *Efter* skapaz *tilf. A:* æn*n* hit*t* *ær* ept*ir* *ær* siðar*r* formæraz, *idet skriverens öje her et öjeblik har forvildet sig fra det første til det sidste* skapaz. — [46] fyrri: fyrer *W.* — samanlimingv: samlíming *W.* — [47] fyrri: fyrr *W.* — en*n*: *med dette ord ender den 4de side i A, i hvilket hdskr. der her mangler et blad. Resten af dette kapitel haves kun i W.* — **siðarr**: *u. W; tilf. dels efter conjektur, dels med støtte i den ovenanførte sætning af A, som der er kommen ind på et forkert sted.* — [52] mę̨r ok sę̨r: mer ok ser *W.*

ᚽ ok ær hon af þeim, ær halfraddarstafir heita. (16) Þar næst stendr ᚴ, ok ær þat fyrir tva samhlioðendr k ok g. (17) Þar næst ær tyr stvnginn ok stendr fyrir d latinvstaf. (18) At slikvm hætti ærv allir rvna stafir settir i þessvm orðzkviðvm, ok mvnvm ver þat æigi framarr greina, þviat eigi ær navðzynligt. (19) Þvi ærv þessir .iiij. rvna stafir settir fyrir tva samhlioðendr, at þeir samhlioðendr hafa likara hlioð enn aðrir, sva sem g ok k, s ok z, b ok p, d ok t.

5.

(1) Samstafa ær samfyllilig stafa setning með einvm anda ok einni hlioðsgrein osvndrgreiniliga saman sett ok framm færð. (2) Samstafa hefir .iiij. tilfelli: stafa tǫlv, anda, tið ok hlioðsgrein, (3) þvíat hver samstafa hefir stafa tǫlv, einn staf eða fleiri, ok hefir eingi samstafa i latinv fleiri enn .vj., enn i norrænv megv æigi standa

---

[62] tyr: ᛏ *W; attributet* stvnginn *viser imidlertid, at runetegnet her kun er en forkortelse for runens navn.*

5 [1] samfyllilig: *således B;* samfyllig *W.* — [2]—[3] osvndrgreiniliga—framm færð: ok sundrgreinilega framfært *B.* — [3] stafa tǫlv: *rettelse;* staf ę (= eða) tǫlv *WB.* — [4] anda, tið: andi ok tið *W*; tið anda *B.* — þviat *u. B.* — [5] stafa: skamma *W.* — [5]—[6] ok—.vj.: Einge samstafa hefir fleire stafe enn .vj. j latinu male *B.* — norrænv: norrænu male *B.* — [6]—[7] æigi—.ix.: *således W (dog* .xij. *for* .ix.); mega standa .vij. eða .ix. j einne samstǫfu *B.* —

5. (1) *Prisc. II, k. 1. Keil II, s. 44:* Syllaba est comprehensio literarum consequens sub uno accentu et uno spiritu prolata.... possumus tamen et sic definire syllabam: Syllaba est vox literalis, quae sub uno accentu et uno spiritu indistanter profertur.

(2) *Prisc. II, k. 12. Keil II, s. 51:* Accidit unicuique syllabae tenor, spiritus, tempus, numerus literarum.

(3) *Prisc. II, k. 13. Keil II, s. 53:* Numerus literarum accidit syllabae, quia, ut supra diximus *(II, k. 1. Keil II, s. 44)* non minus quam unius nec plus quam sex literarum apud Latinos potest inveniri syllaba.

fleiri i einni samstǫfv enn .viij. eða .ix., sem her: spønnzkr ok strennzkr. (4) J latinv standa .ij. samhlioðendr hit flesta fyrir raddarstaf enn .iij. eptir. Enn i norrænv megv standa þrir samhlioðendr fyrir raddarstaf enn .v. eptir, sem skilia ma i þeim nǫfnvm, ær fyrr varv rituð. Þessar samstǫfvr gera mesta fegrð i skalldskap, ef einn raddarstafr ær i tveim samstǫfvm ok hinir sǫmv **stafir** eptir settir, sem her: snarpr, garpr, ok kǫllvm ver þat aðalhendingar. (6) Enn ef sinn raddarstafr ær i hvarri samstǫfv, enn allir einir samhlioðendr eptir, sem her:, vaskr, rǫskr, — þat kǫllvm ver skothendingar. (7) Þessar hendingar þikkia þa bezt falla, ef tvær samstǫfvr ærv i hvarri sǫgn ok hinn sami se raddarstafr i fyrri samstǫfv hvarrar sagnar ok sva samhlioðendr þeir, sem fylgia, enn ǫll ein hin siðari samstafa, sem her: allir, sniallir, (8) ok ærv hendingvm diktvð **vers** ritin í latinv skalldskap, sem þetta:

[7] her: *u. W.* — [8] spønnzkr—strennzkr: *således W*; spenskr strendzkr *B.* — [9] raddarstaf: raddarstafe *B.* — [12] varv: *i W ses nu kun lævningerne af det sidste* v; voru *B.* — [14] stafir: *u. W.* settir: *u. B.* — [15] aðalhendingar: *således B;* aðalhendíng *W.* — [16] hvarri: huerre *B.* — enn: ok B. — [17] vaskr rǫskr: valskr rǫskr *W:* róskr vaskr *B.* — [17]—[18] skothendingar: *således B;* skothending *W.* — [19] hvarri: huerre *B.* — sǫgn: sǫgv *W.* — se: *u. B.* — [20] hvarrar sagnar: huerrar sagnar *B; u. W.* — [21] ǫll— samstafa: *således W;* hin siðarre samstafa huerrar sagnar se óll jófn við sik *B.* — sem: suo sem *B.* — [22]—[23] hendingvm—ritin: hendingvm diktvð ritin *W*; þessar hendingar viða settar *B; den sidste læsemåde er åbenbart afledet af den første og ikke omvendt; jeg har derfor fulgt W, men med tilföjelse af ordet* **vers**, *hvorved det hele bliver klart; jfr. nedenfor* »i versvm«, *som flere gange forekommer, således k. 14* (14) *(se registret).*

(4) *Prisc. II, k. 2. Keil II, s. 44—45:* Non plus tamen quam tres consonantes antecedere nec rursus consequi nisi tres possunt. Sed tamen hoc notandum est, quod, si antecedant tres consonantes, non possunt nisi duae consequi vocalem, ut: »monstrans«, nec iterum, si consequantur tres, possunt antecedere nisi duae, ut: »stirps«. *Som man ser er den islandske gengivelse unöjagtig.*

(8) *Det latinske vers danner begyndelsen til et digt om Thomas*

Ante chaos, jurgium indigestae molis,
adhuc hyle gravida fetu magnae prolis.

(9) Þessar sǫmv hendingar ærv ok settar i norrænv skalldskap i þeim hætti, er ver kǫllvm rvnhendv, sem snorri kvað:

»Orms ær glatt galla
með gumna spjalla«.

(10) Latinv klerkar hafa ok þa hending i versvm, ær þeir kalla consonantia, ok skal hinn sami raddarstafr vera i efstv samstǫfv hvarrar tveggiv sagnar, sem her: aestas, terras. (11) Þessar hendingar ær litt geymt i norrænvm skalldskap, þegar ær fleiri samstǫfvr ærv i einni sǫgn enn ein.

6.

(1) Annat tilfelli samstǫfv ær tið, þviat hver samstafa hefir annat hvart æina tið eða tvær, eða sva sem priscianvs segir, at sumar samstǫfvr hafa halfa aðra

---

[24] jurgium: *således står det hos du Meril;* virgínvm *W;* uirginum *B.* — indigestae: in digeste *W;* indigeste *B.* — molis: moles *B.* — [25] hyle: yle *bægge hdskr.* — magnae: magne *bægge hdskr.* — prolis: proles *B.* — [26] sǫmv hendingar: samhendingar *B.* — [30] með: við B. — [31] þa: þessa *W.* — i versvm: *u. B.* — consonantia: consonancía *W;* consonantiam *B.* — [32]—[33] hinn—efstv: vera hinn same raddarstafr hinnar efri. — [34] aestas: estas *bægge hdskr.* — [35] ær: *u. B.* — samstǫfvr ærv: eru samstǫfur *B.*

6 [1] samstǫfv: stafa *B.* — [2] eða sva: *således B;* sva *W.*

---

a Becket, som findes trykt i Poésies populaires Latines du moyen âge par M. Edelestand du Méril. Paris 1847, s. 70 flg. Denne oplysning skylder jeg pastor Þorvaldur Bjarnarson.

(10) *Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 452, anfører efter Kamaldulensermunken Paul følgende:* Consonantes dicuntur, qui in principio tertii pedis et in fine ultimi aliquam consonantiam tenent, ut est illud:

»Ethiopum terras iam fervida torruit estas«.

Verset er i følge Thurot taget fra Theodolus, Ecloga 1.

stvnd eða halfa þriðiv stvnd, en svmar .iij.. (2) Skamma stvnd hefir sv samstafa, ær raddarstafr hennar ær nattvrvliga skammr, ok komi æigi tveir samlioðendr eptir, sem þessi nǫfn: ari, api. (3) Halfa aðra stvnd hefir sv samstafa, ær vera ma hvart er vill lǫng eða skǫmm, sem fyrri samstafa i þessvm orðvm: hvatra, spakra. (4) Tvær stvndir hefir sv samstafa........

. . . .

(5) Halfa þriðiv stvnd hefir sv samstafa, ær einn samhlioðandi stendr eptir raddarstaf nattvrliga langan, sem her: hiól, sól. (6) Þriar stvndir hefir sv samstafa, ær tveir samhlioðendr standa eptir langan raddarstaf, sem her: biórs, stórs. (7) En þo setia nvverandi klerkar i versagiorð allar samstǫfvr annathvart einnar stvndar eða tveggia.

---

[4] stvnd; *u. B.* — .iij.: þriar stundir *B.* — [7] þessi nǫfn: *u. W.* — [9] sem: suo sem *B.* — i þessvm orðum: *u. W.* — [10] Tvær stvndir hefir sv samstafa: *således W, uden at antyde nogen lakune; B. u. det hele uden at antyde lakunen: denne kan i overensstemmelse med Priscian med stor sikkerhed udfyldes således:* ær raddarstafr hennar ær langr af nattvrv eða setningv, sem her . . . — [12] stvnd: samstǫfv *B.* — [13]—[14] sem her: *u. W.* — [15]—[16] sem—stórs: *u. B.* — [17] versagiorð: uersagerðir B. — allar samstǫfvr: *u B.*

---

6. (1)—(7) *Prisc. II, k. 12—13. Keil II, s. 51—53:* (Accidit syllabae) tempus unum vel duo vel etiam, ut quibusdam placet, unum semis vel duo semis et tria; unum si vocalis est brevis per se, ut: »ămo«, vel si eam una consonans simplex consequitur, ut: »caput«; unum semis in communibus syllabis; de quibus multi docuerunt, ut: »lăcrimae« . . . . . in longis natura vel positione duo sunt tempora, ut: »dō«, »ărs«; duo semis, quando post vocalem natura longam una sequitur consonans, ut: »sol«; tria quando post vocalem natura longam duae consonantes sequuntur, vel una duplex, ut: »mōns«, »rēx«. Tamen in metro necesse est unamquamque syllabam vel unius vel duorum accipi temporum.

7.

(1) Þriðia tilfelli samstǫfv ær andi, þviat hver samstafa hefir annat hvart linan anda eða snarpan. (2) Andi ær kallat hræring frammflvtningar samstǫfv. (3) Snarpan anda hefir sv samstafa, ær með digrvm anda ær framm flvtt, sem þessar sagnir: hravstr, horskr, ok þær aðrar, ær ablasningar noti ær i vpphafi skipaðr. (4) h ær kallaðr merking eða noti ablasningar, þviat hann ær eingi stafr fyrir sik fvllkominn, hvarki samhlioðandi ne raddarstafr. (5) Linan anda hafa þær samstǫfvr, ær eingi ablasningar noti ær i vpphafi settr, sem her: iorð ok armr. (6) Enn þo þikkir betr sama i norrænvm skalldskap, at annat hvart hafi ablasning hǫfvðstafir ok sva stvðlar þeirra eða eingi þeirra.

8.

(1) Fiorða tilfelli samstǫfv ær hlioðsgrein, ok ær hlioðsgrein her kǫllvð rækilig hlioman raddarinnar

---

7. *Et nyt kapitel antydes ikke i hdskr.* — [1] samstǫfv: *u. W.* andi: rǫdd *B.* — [3] kallat: her kallaðr *B.* — [5] ok: eða *B.* — [8] fyrir—fvllkominn: fullkominn fyrir sik *B.* — [11] sem—armr: *u. B.* — [12] norrænvm: norrænu *B.* — [13] hǫfvðstafir—stvðlar: *således B;* baðer stafir ok hlioðstafr *W.* — *Måske er det første* þeirra *en gentagelse af det sidste.*

8. *Et nyt kapitel antydes ikke i W.* — [1]—[2] ok—hlioðsgrein: Hlioðsgrein er *B.* — [2] rækilig: *således* (»rekilig«) *W;* reglulegh *B.*

---

7. (1) *Prisc. II, k. 12. Keil II, s. 51:* Similiter (accidit syllabae) spiritus asper vel lenis.

(3) *Jfr. Prisc. I, k. 24. Keil II, s. 18:* Aspiratio ante vocales omnes poni potest, post consonantes autem quattuor tantummodo more antiquo Graecorum: c, t, p, r, ut: »habeo«, »Herennius«, »heros«, »hiems«, »homo«, »humus, »Hylas«, »Chremes«, »Thraso«, »Philippus«, »Pyrrhus«.

(4) *Prisc. I, k. 16. Keil II, s. 12:* h autem aspirationis est nota et nihil aliud habet literae nisi figuram et quod in versu scribitur inter alias literas. *Jfr. Prisc. I, k. 47. Keil II, s. 35:* h literam non esse ostendimus sed notam aspirationis.

i merkiligri frammfæring. (2) Hver samstafa hefir, sem priscianus segir, annathvart hvassa hlioðsgrein eða þvnga eða vmbeygiliga. (3) Sv samstafa hefir hvassa hlioðsgrein, ær hefz af litlv hlioði ok endiz i hvassara hlioð, sem þessar samstǫfvr: var, þar, ok ær hon sva merkt: ʹ. (4) Þvnga hlioðsgrein hefir sv samstafa, ær hefz af litlv hlioði ok endiz i lægra hlioð, sem þessar samstǫfvr enar fyrri: hara, sara, ok er sia hlioðsgrein sva notervð ˋ. (5) Vmbeygiliga hlioðsgrein hefir sv samstafa, ær hefz af litlv hlioði ok dregz vpp i hvassara hlioð enn niðr at lyktvm i lægra, sem þessar samstǫfvr: ars, sars, ok ær sv hlioðs grein sva notervd: ^. (6) Hlioðsgrein merkir hæð sam-stafligrar raddar, enn andi digrleik hennar, sem skilia ma, at hvern raddarstaf verðr at nefna meirr svndrloknvm mvnni, ef ablasning fylgir. (7) Tiðar til-

---

[3] i merkiligri: ok merkileg *B.* — [3]—[4] sem—segir: *u. B.* — [5]—[6] Sv—ær: hvǒss hlioðsgrein *B.* — [7] sem—samstǫfvr: suo sem her *B.* — *Angående akuttegnet i W, jfr. aftrykket af dette hdskr. s. 99ᵇ.* — [8] litlv: *i overensstemmelse med det nedenfor anførte sted af Petrus Helias skulde man snarere vænte:* hvǫssv, *dog finder man også ovenfor i k.* 2 (*12*) litilatv (lagv *B*). — [9]—[10] þessar—fyrri: hín fyrre samstafa j þessum nǒfnum *B.* — [10] sia: sv *B.* — notervð: merkt *B.* —: *Angående gravistegnet i W jfr. anf. st.* s. 99ᵃ. — [11] Vmbeygiliga—hefir: Vmbeygileg hlioðsgrein er *B.* — [12] hvassara: huast *B.* — [13] lægra: lagt hlioð *B.* — sem: suo sem *B.* — sars: fárs *B.* — [14] *Om cirkumflekstegnet i W se* anf. st. s. 99₁₁ — [15] samstafligrar: *således B;* stafligrar *W.* — sem: suo sem *B.* [16] meirr: meirr með *W.* — Tiðar: en tíðar *B.*

8. (2) *Prisc. II, k. 12. Keil II, s. 51:* Tenor (accidit syllabae) acutus vel gravis vel circumflexus.

(3)—(5) *Charles Thurot: Notices et extraits s. 393 anfører fra Petrus Helias:* Aut enim a gravi voce incipimus et in acutum tendentes ibidem desinimus, et accentus hic dicitur acutus. Aut ab acuto incipimus et in gravem tendentes ibidem perseveramus, et est gravis accentus. Aut a gravi in acutum tendentes ad gravem revertimur, et accentus hic circumflexus dicitur. *Jfr. Vincentii Bellov. Speculum doctr. II. s. 91.*

felli merkir lengð samstafligrar raddar, sem fyrr var sagt. (8) Enn með þvi at þesskonar greinir heyra litt norrænv skalldskap at flestra manna ætlan, þa tala ek þar vm ekki fleira at sinni.

9.

(1) Sǫgn ær hinn minnzti hlvtr samanhlaðins máls, ok ær hon hlvtr kallaðr einn af þvi mali, ær fvllkomit sen hefir. En sv sǫgn eða sa hlvtr ær af alþyðv rvmliga kallaðr orð. (2) Aristotiles hinn spaki kallar tva parta malsgreinar, nafn ok orð, þviat þeir gera meðal sin samtengðir fvllkomna malsgrein, sem her: maðr renn. (3) Enn meistari priscianvs telr .viij. parta mals-

[18]—[19] lengð—sagt: sem fyrr er sagt leingd samstafligrar raddar *B.* — fyrr: *ovénfor k. 2. (10)* — [19]—[21] Enn—sinni: *u. B.*
9 [1] samanhlaðins: samsettz *B.* — [2] ok—einn: hon er kǫllut einn lutr *B.* — [3] En sv: þessi *B.* — eða—hlvtr *u. B.* — [3]—[4] rvmliga *u. B.* —[4] kallaðr: kǫlluð *B.* — Aristotiles: *således W;* Aristotilas *B.* — [4]—[6] kallar—samtengðir: segir nafn ok orð vera tuo hlute mals greinar. þuiat nafn ok orð saman .... teingdir gera *B.* — [6] samtengðir: samtengðar *W.* — [7] renn: reinn *W;* rennr *B.* — .viij.: atta vera *B.*

9. (1) *Prisc. II, k. 14. Keil II, s. 53:* Dictio est pars minima orationis constructae. *Prisc. II, k. 15. Keil II, s. 53:* Oratio est ordinatio dictionum congrua, sententiam perfectam demonstrans.

(2) *Prisc. II, k. 15. K. II, s. 54:* Partes igitur orationis sunt secundum dialecticos duae, nomen et verbum, quia hae solae etiam per se conjunctae plenam faciunt orationen. *Jfr. Isidor. origines I, k. 6:* Partes orationis primus Aristoteles duas tradidit, nomen et verbum. *Skrivemåden* Aristotiles *eller endog* Aristotilis *forekommer af og til i middelalderlige håndskrifter, således f. eks. på følgende sted, som Ch. Thurot, Notices et extraits, s. 7 anfører fra en anonym grammatiker fra 9. århundrede, og som også for indholdets skyld fortjæner at jævnføres:* Partes orationis primus Aristotilis duas fertur tradidisse. *Se i øvrigt Aristoteles: Περὶ ἑρμηνείας k. 1—3. Ch. Thurot: Notices et extraits s. 176.*

(3) *Der findes ikke noget tilsvarende hos Priscian, som kun op-*

greinar, þessa: nafn ok fornafn, orð ok viðrorð, hlvttekning, samtenging, fyrirsetning ok meðalorpning, ok greinir hann gloggliga nattvrv hvers þeirra. (4) Nafn ær hlvtr malsgreinar, sa ær veitir eiginligan eða sameiginligan hviligleik hverivm hlvt eða likama. Nafn ær æzt allra sagna, þviat þat ær sva sem efni eða grvndvǫllr allz mals. (5) fornafn *ær* set*t* istað | nafnsins sæ*m* læytis *maðr fyrir* mæistara *ok* merk*ir* þ*r*iar *per*son*vr*, æn*n* nafn mærk*ir* ei | na. (6) Þ*vi* næst *ær* orð, *ær* skryð*ir* *ok* formær*ar* nafn*it* *sva* sæ*m* mynd æfni, |

---

[8] ok: *u. B på bægge steder.* — [9] samtenging: samsetning *B.* — ok: *u. B.* — [9]—[10] ok—hann: hann greinir *B.* — [10] Nafn: hann *W.* — [12] hlvt eða: *u. W.* — [12]—[13] Nafn—æzt: hann er æztr *W.* — [14] allz: *med dette ord begynder A igen.* — [14]—[16] fornafn—eina: *stilles i AW efter* pining *(l. 19.); den orden, som følges i teksten, findes i B og stemmer med den orden, hvori talens dele opregnes ovenfor.* — [14] fornafn ær: *således AW;* þar nærst er fornafn svo sem *B.* — nafnsins: nafns *W.* — [15] merkir: merkir þat *B.* — [16] þvi: þar *WB.* — [17] mynd æfni: mynd*er* *W.* — þviat *u. W.*

---

regner 7 partes (II, k. 18—21. Keil II, s. 55—56); *han henfører nemlig interjektionerne til adverbierne (*XV*, k. 40. Keil* III, *s. 90). Derimod synes den islandske forfatters latinske original her at have haft Donat til kilde. Donat ars (minor) Keil IV, s. 355:* Partes orationis quot sunt? Octo. Quae? Nomen, pronomen, verbum, adverbium, participium, conjunctio, praepositio, interjectio.

(4) *Prisc. II, k. 22. Keil II, s. 56:* Nomen est pars orationis, quae unicuique subjectorum corporum seu rerum communem vel propriam qualitatem distribuit. *Donat ars (major) II, k. 1. Keil IV, s. 372:* Ex his duae sunt principales partes orationis, nomen et verbum.

(5) *Prisc. II, k. 18. Keil II, s. 55:* Proprium est pronominis pro aliquo nomine poni et certas significare personas. *Jfr. Prisc. XII, k. 13. Keil II, s. 584:* Personae pronominum sunt tres, prima, secunda, tertia. *Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 175.*

(6) *Prisc. s. st.:* Proprium est verbi actionem sive passionem sive utrumque cum modis et formis significare.

þ*v*iat þ*at* skyr*ir* til felli nafn*s* *ok* merk*ir* gærð *eða* pining. (7) Viðr orð feg*r*i*r* *ok* æn*n*dim*ar*kar orðit iþa liking sæ*m* viðrlæg*g*ianlig nǫfn g*er*a *við* vnd*ir*stæðilig nǫfn s*v*a sæ*m* h*er*: sterkr m*aðr* b*er*s h*ra*vstliga. (8) lvttekning ær | fra skilit orði i þ*v*i, at ho*n* m*er*kir fǫll *ok* kyn sæ*m* nafn. Æ*nn* i þ*v*i skilz ho*n* *fra* nafni, at ho*n* merk*ir* g*er*ð *æða* pining *ok* hæf*ir* ymsar stvnd*ir* sæ*m* orð. (9) Samtengi*ng* knyt*ir* sam*an* | nǫfn *æða* aðra parta *æða* sialf*ar* mals grein*ir*, sæ*m* h*er*:

»Ringr *ok* dagr at þ*i*ngi«.

---

[18] nafns: nafnsins *B.* — *ok* merk*ir*: *u. W;* j *B.* — [19] pining: pvngt *W.* — æn*n*dim*ar*kar orðit: ender orð *W.* — [20] við: *u. B.* — vnd*ir*stæðilig: vndir stǫðlig *W;* vndirstaðleg *B.* — [21] sva: *u. W.* — bers: *således A. Jfr. k.* 15_{35}: fers. — [22] i þvi, at: þviat *AB;* i þvi at *W.* — [26] æð*a* sialf*ar*: ok sialfar *W.* — sæ*m*: suo sem *B.* — h*er*: her er kveðit *W.* — [27] at: a *B.*

(7) *Prisc. II, k. 20. Keil II, s. 56:* Proprium est adverbii cum verbo poni nec sine eo perfectam significationem posse habere, ut: »bene facio«, »docte lego«. *Jfr. Prisc. XV, k. 1. Keil III, s. 60:* Adverbium est pars orationis indeclinabilis, cujus significatio verbis adjicitur: hoc enim perficit adverbium verbis additum, quod adjectiva nomina appellativis nominibus adjuncta, ut: »prudens homo prudenter agit«, »felix vir feliciter vivit«, *og Prisc. II, k. 16. K. II, s. 54:* nec non etiam adverbia nominibus vel verbis connumerabant (Stoici) et quasi adjectiva verborum ea nominabant, *endelig Donat ars (minor) Keil IV, s. 362:* Adverbium quid est? Pars orationis, quae adjecta verbo significationem ejus explanat atque implet.

(8) *Prisc. II, k. 18. Keil II, s. 55:* Participium autem jure separatur a verbo, quod et casus habet, quibus caret verbum, et genera ad similitudinem nominum, nec modos habet, quos continet verbum. *Jfr. Prisc. XI, k. 5. Keil II, s. 551:* Itaque cum et verbi quaedam sua prohibent hoc esse nomen, id est tempora et significationes, et nominis propria prohibent esse verbum, id est genera et casus, . . . mansit participium medium inter nomen et verbum *og Donat ars (minor) Keil II, s. 363:* Participium quid est? Pars orationis, partem copiens nominis, partem verbi; nominis genera et casus, verbi tempora et significationes, utriusque numerum et figuram.

(9) *Prisc. II. k. 21. Keil II, s. 56:* Proprium est conjunctionis,

(10) F*yrir*sætning *æ*r æiginlig til at þiona fǫllv*m* nafnsins, sæ*m* h*er*: til borg*ar*, af skipi. (11) Mæðalorpning syn*ir* hvgþokca manz. Oc *er* ho*n* iafn*an* *fra*skilit oðr*v*m pǫrtv*m*, sæ*m* her: væí | haí.

[b. MÁLSKRÚÐSFRÆÐI.]

10. ken*n*ing*ar* donati.

(1) Donat*us* kenn*ir* í fyrri bok sin*n*i natt*v*rv parta | þ*ei*r*ra* all*ra*, *æ*r hafa þ*arf* i rettv latinv máli, *ok* ma

---

[28] fǫllv*m*: ǫ́llum fǫ́llum *B.* — [29] sæ*m*: suo sem *B.* — af: a *W.* — [30] manz: mannzens *B.* — [31] væí, haí: væi hai *A*; veí haí *W*; vei hai *B*.

10. *B udelader hele dette kapitel.* — [1] *Den rødmalede kapiteloverskrift findes kun i A.* — [2] D *i* Donatus *rødmalet.* — [2]—[3] parta—allra: allra parta þeirra *W.*

---

diversa nomina vel quascunque dictiones casuales vel diversa verba vel adverbia conjungere, ut: »et Terentius et Cicero«, o. s. v.

(10) *Prisc. II, k. 20. Keil II, s. 56:* Praepositionis autem proprium est separatim quidem per appositionem casualibus praeponi, ut: »de rege«, »apud amicum«.

(11) *Prisc. XV, k. 40. Keil III, s. 90:* Quae res maxime fecit Romanarum artium scriptores separatim hanc partem ab adverbiis accipere, quia videtur affectum habere in se verbi et plenam motus animi significationem, etiam si non addatur verbum, demonstrare. *Donat ars (minor) Keil IV, s. 366:* Interjectio quid est? Pars orationis significans mentis affectum voce incondita.

10. (1) *Jfr. Ælfrics Grammatik und glossar, herausg. v. J. Zupitza, Berlin 1880, 1, s. 289:* Gramma on grêcisc is littera on lêden and on englisc stæf, and grammatica is stæfcræft; se cræft geopenað and gehylt lêdensprǣce, and nân man næfð lêdenbôca andgit befullon, bûton hê þone cræft cunne.

ængi m*aðr* fvllko*m*liga vel skilia | *ok* mela þa tvngv, næ*ma* þæssa bok kvnni. (2) Aðra bok g*er*ði h*ann* v*m* la*stv **malsins**, þa æ*r* v*er* | ða kvnnv i latinv mali *ok* iþ*eim* skalldskap, *ok* at lyktv*m* v*m* þ*at* skrvð *ok* fegr*e*ndi | æ*r* v*er*ða ma i sǫgnv*m* *ok* ímáls greinv*m*. (3) Þ*vi* rit-aði h*ann* v*m* la*stv þa æ*r* v*er*ða mæga i | malinv, at sa **einn** ma mæla *æða* yrkia fagrlæga, æ*r* h*ann* væit bæði lof *ok* la*st | a malinv, se*m* m*æ*lt æ*r*: Malu*m* non vitatur nisi cognitu*m*. *Æ*igi ma illan **la*st** va | raz næ*ma* h*ann* sæ fyr*r*i kændr. (4) Jþæssi bok ma g*er*la skilia, at ǫll æ*r* æin listin | skalld skapr sa, æ*r* romv*er*skir spækingar namv iathænis b*or*g a g*r*íklandi *ok* | snerv siþ*an* i latinv mal, *ok* sa lioða hát*t*r *æða* skalldskapr, æ*r* oðin*n* *ok* aðr*ir* asia | m*enn* flvttv norðr hig*at* i norðr halfv heimsins, ok kendv m*onnum* a sina tvngv | þæsskon*ar* list, s*va* sæ*m* þ*eir* hǫfðv skip*at* *ok* nvmit isialfv asia landi, þ*ar* sæ*m* mæst | v*ar* frǫgð *ok* rikdomr *ok* froðlæikr v*er*alldarin*nar*.

---

[5] næ*ma* — kvnni: nema hann kvnni þessa bok *W.* — [6] malsins: *u. A.* — [7] iþ*eim*: þeim *W.* — þ*at* skruð: skrvð þat *W.* — fegrendi: fagrendí *W.* — [8] ímálsgreinvm: mꜳlsgreínvm *W.* — [9] þa — malinv: maalsins *W.* — [10] **einn**: *u. A.* — fagrlæga: fagrlæka *A.* — hann: *u. W.* — [11] a: i *W.* — [12] illan: allan *W.* — **la*st**: *u. A.* — [14] listin — sa: maals listín, sv, *W.* — [16] lioða: hlioða *W.* — *æða* skalldskapr: *ok* skꜳld skapar *W.* — [17] asia: asie *W.* — higat — halfv: hingat, þa er þeir bygðv norðr haalfv *W.* — [18] kendv: kendi *A.* — [18—19] a — list: þess konar list a sina tvngv *W.* — [20] mæst: mestr *W.* — frǫgð: fegrð *W*, *hvis læsemåde her måske er at foretrække* (*eller tyder* mestr *i W på, at der bör læses:* mestr var fegrðar ríkdómr ɔ: *skönhedens magt var stærkest?*). *Svb. E.* og *J. S. læser:* mest var fegrð ok ríkdómr *o. s. v.*

---

(3) *Jfr. Norges gl. love II, s. 63*[3]*:* En at menn uarizt þui meir ranga doma, þa ma uarla illt uarazt nema uiti.

11. de barbarismo.

(1) Barbarism*vs* æ*r* kallaðr ein*n* lasta fvllr lvtr malsgrein*ar* i alþyðlig*ri* reðv, | æn*n* sa æ*r* i skalldskap kallaðr metaplasmus. (2) Barbarism*vs* fekc af þ*vi* nafn, at þa æ*r* romv*er*skir hǫfðingiar hofðv naliga vnn*it* alla v*er*ǫlldina vnd*ir* | sina tign, t*okv* þ*ei*r vnga m*enn* af ǫllv*m* þioðv*m* *ok* flvt*t*v þa i roma*m* *ok* ken*n*dv þ*eim* at ta | la ro*m*verska tvngv. Þa drogv m*ar*gir vnem*ir* m*enn* latinvna ept*ir* sinv eigi*n*ligv | mali *ok* spilltv sva tvngvn*ni*. kollvðv romv*er*iar þan*n* mals l*a*st barb*ar*ismv*m*,

---

11. [1] *Den rødmalede kapiteloverskrift u. WB.* — [2] *B rødmalet.* — fvllr lvtr: pollr *W.* — [3] alþyðligri reðv: alþyðv mæli *W.* — i *u. A*; *tilf. efter WB.* — [4] — [21] barbarismvs — þionat: *hele dette stykke u. B.* — [5] naliga vnnit: vnnið naliga *W.* — [6] verǫlldina: verolld *W.* — [7] romam: róm *W.* — [7]—[8] at tala: mæla *W.* — latinvna: latínv *W.* — eiginligv: *således W;* eigi*n A.* — [9]—[10] tvngvnni: *således bægge hdskr., dog er ordet i A skrevet mellem linjerne over et oprindeligt* malinv.

---

11. (1) *Donat ars (major) III, k. 1. Keil IV, s. 392: Efter overskriften:* **De barbarismo** *hedder det:* Barbarismus est una pars orationis vitiosa in communi sermone; in poemate metaplasmus . . dicitur.

(2)—(4) *Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 68, anfører efter en grammatiker fra 9. århundrede:* Barbarismus autem dictus est a barbaris gentibus, quoniam, quando Romani totum sibi subjugaverunt orbem, placuit eorum principibus de unaquaque gente provinciisque Romam adducere causa discendi latinitatem, videlicet linguam romanam, diversas ob causas, sive ut quivissent cum eorum loqui principibus illi subjugati et principes Romanorum e contra cum ipsis subjugatis, seu etiam ut scirent posteri eorum subjectas fuisse se dudum Romanis. Illi autem subjugati, postquam coeperunt latinam discere linguam, corruperunt eam, decretumque est ab illis Romanis illud vitium appellari barbarismum a barbaris nationibus. *Jfr. Isid. Orig. I, k. 31. Ch. Thurot, anf. skr., s. 16. Olafs latinske kilde synes at have afledet* barbari *af* barba; *denne derivation har jeg ikke fundet andre steder.*

þ*r*iat þ*ei*r nefndv all*ar* þioð*ir* barbaros næ*m*a g*ir*ki *ok* latinvm*enn*. (3)barbari v*arv* kall*aðar* | fyrst af lǫngv skeg*gi* *ok* liótvm bvnaði þær þioð*ir*, ær bygðv a háfv*m* fiǫl lvm *ok* i þykcv*m* skogv*m*, þ*r*iat s*va* sæ*m* asiona þ*ei*rra *ok* bvnaðr v*ar* ofægiligr hia hæ | v*er*skv *ok* hirðbvnaði ro*m*v*er*ia, slikt sama v*ar* *ok* orðtak þ*ei*rra otogit hia mals | greinv*m* latinv snillinga. (4) Æ*nn* þ*vi* villdv romv*er*iar, at all*ar* þ*i*oð*ir* næmi þ*ei*rra tvn gv, at þa v*er*i kvnn*ar*i þ*ei*rra tign, *ok* þ*o*at rikin skiptiz, ær stvnd*ir* liði, mæt*ti*
6 allt folk vita, at þ*ei*rra for-ellri hæfði romv*er*ivm þionat.

(5) Barbarism*vs* v*er*ðr a .ij. læið*ir* i fr*a*mflvtning mals *ok* iletri. (6) h*ann* hæf*ir* .iiij. kynkvislir: | viðrlagning *ok* af-tekning, skipting *ok* v*m*-snvning. (7) Þ*at* ma v*er*ða iæinv*m* staf *ok* sa*m*stǫfv, | *ok* i til fellv*m* sam-

[11] næ*m*a: vtan *W*. — [12] kall*aðar*: *i A skrevet* kall *med streg over det sidste* l; kallað[7] *W*. — [13] liótvm: savrgvm *W*. — [14] i: *u. bægge hdskr.; tilf.* efter konjektur. — [15] ofægiligr: v fagrligr *W*; *det sjældne* ófægiligr *kunde lettere blive fortrængt af det mere almindelige* ófagrligr *end omvendt; desuden synes* ófægiligr — *som efter ordbøgerne at dömme ikke ellers synes at forekomme, men støttes ved det i Fms. II, 163₃ forekommende* ófáguligr *samt ved* úfægðr (*se Oxf. ordbogen*) — *at passe bedst i denne sammenhæng; måske er ordet her en oversættelse af lat.* impolitus; fægiligr *forekommer i* Stjórn *og* Trójum. s. *(se ordb.), men eftersom det i* Trójum. s. *skrives* fœgiligr, *er det måske ikke afledet af verbet* fága, *tilmed da betydningen af ordet synes at bekræfte dette.* — [15]—[17] ro*m*v*er*ia—greinv*m*: *u. W*. — [16] otogit: *bör vistnok ikke rettes til* otigit, *selv om ordet ikke findes andre steder* (*jfr. t.* ungezogen, *mnt.* ungetogenlike(n). — [17] snillinga: spekinga *W*. — [20] for-ellri: for ellri A. — [22] *Her begynder i A W et nyt kapitel, som i A har haft en — nu ulæselig — overskrift.* — a: *u. W*. — [22]—[23] fr*a*mflvtning mals: mæls frammflvtning. *W*. — [23] i: *u. B*. — [23]—[24] viðrlagning: viðlagning *W*. — [25]—[26] i—samstǫfvnnar: tilferlvn samstǫfv *W*.

(5)—(7) *Donat III, k. 1. Keil II, s. 392:* Barbarismus fit duobus modis, pronuntiatione et scripto. His bipertitis quattuor species supponuntur: adjectio, detractio, immutatio, transmutatio litterae, syllabae, temporis, toni, aspirationis.

stǫfvnn*ar*, stvnd *ok* lioðsgrein *ok* ablasning. (8) barbarism*vs* *er* m*eð* ǫllv | flyiandi i alþyðligv orðteki, æn*n* iskalldskap *er* h*ann* stvndv*m* læyfðr *fyrir* sak*ir* skrv́ðs æ*ða* navðsynia. (9) Vm aftekning stafs v*er*ðr barbarism*vs*, sæ*m* egill q*vað*:

»Ærv*mz* avðskéf |
ǫmv́n lokri
mag*ar* þoris
m*er*ðar efni
vin*ar* mins
þ*vi*at valit lig*g*ia
tven *ok* þren
atvn gv m*er*«.

h*er* ær af tekin*n* **hinn siðarsti** stafr i þessv*m* **tveim** orðv*m*: tven *ok* þren *fyrir* fegrð*ar* sak*ir*, þ*vi*at þa þikc*ir* betr lioða þessar samstǫf*vr* ikviðu hætti, at þer hafi v*m*-beygiliga lioðs grein helldr | æn*n* h*va*ssa, ær .iij. æ*r*v sa*m*stǫf*vr* ivisv orði, *ok* ma þ*vi* kalla at h*er* v*er*ði bar-

---

[27] alþyðligv: alþyðu *B.* — orðteki: mali *W.* — æn*n*: ok *W*, *som interpungerer efter* skalldskap. — [28] fyrir: *u. B.* — skrv́ðs: *således A*; skravz *W*; fegrðar *B.* — [29] aftekning: viðrlagning *W.* — [31]—[38] *Med hensyn til varianterne fra W jfr. aftrykket af dette hdskr. s. 100* $_{29}$—$_{31}$. [31]—[32] Ærvmz — lokri: Erumk auðskepð ionlocri *B.* — [39] **hinn siðarsti** *og* **tveim**: *u. A.* — þessv*m*: *u. W.* — [40] orðv*m*: nofnvm *WB.* — tven *ok* þren: *u. W.* — [41] ikviðv: *dette og ikke* ihvlðv (*Sn. E. II. s. 405* $_{21}$) *giver A; (der har oprindelig stået* ihviðv, *men* h *mulv. rettet til* k*); hermed stemmer de andre hdskr.*. — hætti: hæti *A.* — [42] v*m*-beygiliga: v*m* beygiliga *A.* — lioðs: *u. W.* — ær: *u. W*; þar sem *B.* — [43] æ*r*v sa*m*stǫf*vr*: samstǫfur eru *B.* — þ*vi*: þat *B.* — kalla: *u. W.* — v*er*ði: se *W.* —

---

(8) *Donat s. st. Keil IV, s. 393:* Nos cavenda haec vitia praelocuti controversiam de nomine pertinacibus relinquemus.

(9) *Donat s. st. Keil IV, s. 392*: Per detractionem literae (fiunt barbarismi), sicut: »infantibu parvis« pro infantibus.

barismvs ilioðs | greina skipti. (10) J aftekning sa*m*stǫfv v*er*ðr barbarismvs, sæ*m* q*vað* harekr i þiot*t*v:

»Ra : ðit hefik at riða
rínleygs heþ*an* mínv«.

her *er* rín *fyrir* rín*ar*, þ*v*iat of m*ar*gar v*er*ða ella | samstǫf*v*r ivisv orði. (11) Vm viðrlagning stafs v*er*ðr b*ar*-b*ari*smv*s*, sæ*m* q*vað* æ*ð*vn illskellda:

»*Maðr* | skylldi þo molld*ar*
megia hv*er*r of þegia
kenniseiðs þ*oa*t kvnni
klep*p* dǫg*g* hárs lǫg | g*var*«

h*er* *er* set*t* megia *fyrir* mega *ok* æ*kit einv*m* staf *ok* *ger* s*va* lǫng sa*m*stafa af skamri, | þ*v*iat ella hęlldz *eigi* kveðandi ret*t* i visv orði. (12) Vm viðrlagning samst*ofv* **verðr barbarismvs**, sæ*m* glvmr q*vað*:

»*Æ*n*n* ek væit at hefr heit*it*
h*ans* broð*ir* m*er* goðv
ser of slikt til þ*ei*rra
sæg*g*fiǫld hvaðaʀ | tveg*g*i«.

h*er* *er* h*va*ðar*r*tveg*g*i sæt*t* fyrir hvartveg*g*i, til þess at

---

46—47 *Jfr. aftrykket af W hdskr. s. 101* 3. — 47 mínv: mína *B.* — 48 her — rín*ar* *u. W.* — rín: sett rin *B.* — 49 stafs: samstǫfv *W.* — 51—54 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 101* 4—6. — 53 kenniseiðs: kenni seiðs *B.* — kvnni: kynne *B.* — 54 klepp—hárs: kleppdǫggs hars *B.* — 56 *sva: u. W.* — hęlldz: hlaðaz *W.* — 57 kveðandi ret*t*: rett qveðandi *WB.* — viðrlagning: viðlagning *W.* — 58 **verðr barbarismvs**: *u. A.* — 59—62 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. 101* 8. — 59 ek væit: ueit ek *B.* — 62 hvaðaʀ tveg*g*i: huaðartvegge *B.* — 63 sæt*t*: *således WB*; sæt*t*r *A.*

---

(10) *Donat s st:* (Per detractionem) syllabae (fiunt barbarismi), ut: »salmentum« pro salsamentum.

(11) *Donat s. st.:* Per adjectionem litterae fiunt barbarismi, sicut »relliquias Danaum«, cum reliquias per unum l dicere debeamus.

(12) *Donat s. st.:* (Per adjectionem) syllabae (fiunt barbarismi), ut: »Nos abiisse rati«, pro abisse.

kveðandi halldiz ivisv or | ði. (13) Vm stafa skipti v*er*ðr b*ar*b*arism*v*s*, sæ*m* arnoꝛ q*vàð*:

»Svm*ar* hv*er*n frekv*m* erni«.

h*er* *er* hv*er*n set*t* | f*yrir* hv*er*t, til þess at hendingar halldiz i d*r*ottkvǫðv*m* hǫtti, *ok*ma h*er* kalla · beði stafs skipti *ok* samstǫfv. (14) J stafa snvning v*er*ðr b*ar*b*aris*mvs, se*m* h*er*:

»Reið brynhilld*ar* broð*ir*
bort sa *er* hvg ne skorti«.

h*er* *er* bort set*t* f*yrir* b*r*ot *ok* skipt sva stǫfv*m*, at r stendr f*yrir* t, til þess at he*n* | ding*ar* se iafnháf*ar* *ok* *er* þ*e*tta *sva* i einv*m* staf sæ*m* i sa*m*stǫfv. (15) Vm stvnd*ar* viðrlagning v*er*ðr b*ar*b*arism*v*s*, se*m* q*vað* eilifr gvðrvn*ar* s*on*:

»Varv vǫn*n*d *ok* myr*ar*
v*er*ðr hit*t* at þ*ar* sk*er*ða
svell v*ar* aðr | v*m* alla
ól torraðin hóla.»

[66] *Jfr. aftrykket af W., hdskr. s.* 101_{10}. — [67] hv*er*n set*t*: sett huern *B.* — hendingar: *således B;* hending *A:* kveðandi *W.* — [68] i d*r*ottkvǫðv*m* hǫtti: *u. W.* — stafs: stafa *WB* — [69] *ok:* ok suo *B.* — [71]—[72] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 101_{12}. — [72] sa er: suo at *B.* — [73] *I stedet for* brott, *som findes i alle hdskr., har jeg, dog med nogen tvivl, indsat formen* brot *(jfr. Konr. Gislasons Oldn. forml., § 58) for at få en — bortset fra metatesen — med* bort *identisk stavelse.* — sva: *u. W.* — [74] f*yrir:* næst *W.* — t: *u. A, hvis læsemåde i og for sig kan forsvares* (fyrir *må da forklares som et adverbium* = *først ɔ: för end* o); *dog kan der ikke være tvivl om, at* fyrir t *er det oprindelige* (fyrir *naturligvis præp. i betydningen* ante, *ikke* pro), *da denne læsemåde findes i B. og tillige forklarer de andre håndskrifters læsemåde; grunden til at* t *er udfaldet i A, er åbenbart det følgende* t *i* til. — [74]—[75] *ok* — sa*m*stǫfv: *u. B.* — [75] einv*m*: æínvm sama *W.* — sæ*m* i: ok *W.* — [76] viðrlagning: viðlagning *W.* — v*er*ðr b*ar*b*arism*v*s*: *u. B.* — qvað eilifr: eilifr kuað *B.* — [78]—[81] *Jfr. aftrykket af W, hdskr, s.* 101_{15-16} — [78] myr*ar:* myra *B.* — [80] svell: spell *B.* — v*m:* of *B.* —

(13) *Donat s. st.:* Per immutationem litterae (fiunt barbarismi), sicut: »olli« pro illi, syllabae, ut: »permities« pro pernicies.
(14) *Donat s. st.:* Per transmutationem litterae (fiunt barbarismi), sicut: »Euandre« pro Euander, syllabae, ut: »displicina« pro. disciplina.
(15) *Donat s. st.:* (Per adjectionem) temporis (fiunt barbarismi),

hann kallar torraðin ól' vǫndol *ok* gerir langa þessa samstǫfv | ol til þess at hendingar se iafn háfar. (16) Vm stvndar afdrátt verðr barbarismvs sem her.

»Svanr þyrr beint til benia
bloðs vindara roðri«.

her er vindara roðri sett fyrir vindára roðri; þat | er flvgr. Þessi samstafa er skom ger fyrir fegrðar sakir þviat þa lioðar betr. (17) Þar er *ok* sv skal | ldskapar grein, er iafnan þikcir vel koma *ok* menn kalla oflióst. Vm lioðs greinar skipti verðr barbarismvs, | sem einarr qvað:

»Vist ervmz hermd a hesti
hefir flioð ef vill goðan«.

her scal annat af raða | enn mælt er, *ok* er beði breytt með mali *ok* svndr tekningvm *ok* lioðs greinvm. *ok* scal

[82] hann: *således WB; her A.* — ól vǫndol: ǫl vǫndvl *A*; ǫl vǫnd ǫl *W.* ól vǫnd ǫl *B.* — [82]—[83] langa — samstǫfv: þessa samstǫfu lannga *B.* — [83] ol: ǫl *W*; ól *B.* — se: halldiz sua at þær se *B.* — [85]—[86] *Jfr. aftrykket af W. hdskr. s.* 101_{17} $_{18}$ — [85] þyrr: þyr *B.* — [86] bloðs: *prima manu* blioðs *men der er sat en prik underiet;* blóðs *B.* — roðri: róðri *B.* — [87] her — vindara: *således AB;* Vindara er *W.* — **roðri** *er tilf. af udg. for nöjagtighedens skyld; dog hidrører unöjagtigheden måske fra selve forfatteren.* — [87]—[88] þat — flvgr: *u. B.* — [88] flvgr: flvg' *A*; flvgr *W.* — [89] er: *u. W.* — [90] **grein**: *u. A.* — iafnan: opt *W.* — [91] greinar: greina *W.* — [93]—[94] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 101_{21} — [93] ervmz: erumk *B.* — [94] hefir: hefuir *B.* — [95] scal — raða: er — at raða *B.* — beði: her bæði *B.* — [96] tekningvm: tekningv *B.*

ut: Italiam fato profugus«, cum Italiam correpta prima littera dicere debeamus.

(16) *Donat s. st.:* Per detractionem temporis (fiunt barbarismi), ut: »unius ob noxam« pro unius.

(17)—(18) *Donat s. st.:* Toni quoque similiter per has quattuor species commutantur; nam et ipsi adjiciuntur, detrahuntur, immutantur, transmutantur, quorum exempla ultro se offerent, si quis inquirat. *Jfr. Servii comm. in Donatum, Keil IV,* s. 444.

sva skilia: Vist *er*vmz h*er*md a hesti: leg*g* ec a ió re*i*ði þokca. h*er* *er* mali skipt. En*n* *þat* s*c*al *sva* pvncta *ok* svndr taka: leg*g* ec a ioreiðí þokca goðan. h*er* *er* seni skipt. Hefir flioð ef vill: konv má ná — h*er* *er* máli skipt. konv mána: h*er* *er* seni skipt | *ok* lioðs greinv*m*. mâ nâ: h*er* *er* hvartveg*g*i lioðs grein v*m*beygilig. máná: h*er* *er* h*v*oss ‖ lioðs grein yf*ir* baðvm samstǫfv*m* 7
ok *ær* h*er* beði skipt lioðsgreinv*m* *ok* af tekning | lioðsgrein*ar*, þ*v*iat hvǫss lioðsgrein *ær* gær af vmbæygilig*ri*, *ok* tækin *sva* af þvng lioðs | græin. (18) Vm viðrlagning lioðsgreinar v*er*ðr b*ar*b*ar*ism*vs*, sæ*m* skravt oddr q*vað*:

»Ef v*er*i til barv
brvn | nins logs *ær* vnnv*m*
opt g*er*i ek orða skipti
æinrænliga á bǽnv*m*«.

[97] þokka: þokka goðan *W, men* goðan *hører ikke med til forklaringen af sætningen:* Vist — hesti. — [98] en*n* *þat*: ok *W;* þat *B.* — [99] svndr: j sundr *B,* — [100] má ná: *således A;* ma na *W;* máná *B*; *akutstregen er* **her** *vistnok kun længdebetegnelse; akcenten er der først senere tale om.* — [101] mána: *således* (»mǻna«) *W (akutstregen er også her kun en længdebetegnelse);* mana *A;* máná *B.* — *ok:* ok suo *B.* — [102] mâ nâ: *således alle hdskr.; her går forfatteren først over til at forklare akcentombytningen.* — [102]—[103] h*er* — máná *u. W.* — [103] máná: mán *A.* — [104] lioðsgreinv*m:* hlioðsgrein *B.* — [106] ok — græin: *cirkumfleksen betragtes her som bestående af akut og gravis; i det cirkumfleksen altså går over til akut, bortkastes med det samme* (»sva«) *en gravis.* — [109]—[112] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 101* 28—30. — [111] orða: oðar *B. I ordene* æinrænliga *og* bǽnvm *har B sit sædvanlige tegn for* æ, *trykt* ê *i Sn. E. II s. 509* 31.

(19)—(20) *Donat s. st.:* Totidem modis etiam per aspirationem deprehenditur barbarismus, quem quidam scripto, quidam pronuntiationi judicant ascribendum, propter h scilicet, quam alii litteram, alii aspirationis notam putant. *Jfr. Servii comm. in Donatum anf. st., hvor* »horcus« pro orcus *anføres som eksempel på* adjectio aspirationis, »arena« pro harena *som eksempel på* detractio aspirationis.

h*er* ær bǽnv*m* sætt | f*yrir* bǣnvm (19) Vm viðr lagning ablasning*ar* v*er*ðr b*ar*b*arism*v*s*, sem starkaðr **gamli** q*vað:*

> þan*n* hæfi ec M*anna* |
> menzkra fvndit
> hr*i*nghræytanda
> hr*a*mmaztan at afli«.

h*er* *er* hr*a*mmaztan sætt f*yrir* ra*m* | maztan, **at qveðandi halldiz i balkar lagi.** (20) Vm aftækning ablasningar v*er*ðr b*ar*b*arism*v*s*, sæm h*er:*

> »lofðvngr gækc at lakcar
> la*v*t h*er*r | ig*r*a*s* sn*er*rv«.

---

[113] bǽnvm: bænvm *A*; bênum *B* (ê *er det sædvanlige tegn for* æ); *jeg har sat akut over* æ *i overensstemmelse med W. som har* »bę̄nv*m*«. — bǣnvm: bênvm *A*; bę̂num *B*; benv̂ *W*. *Jeg har ikke imod håndskrifterne vovet at indsætte* œ *for* æ, *da det er muligt at forvekslingen af de to lyd stammer fra Olaf. Tanken er utvivlsomt: Den første stavelse i ordet* bænum *står i verset af metriske grunde (som helrim til den akute stavelse* ræn) *med akut, hvorimod meningen fordrer cirkumfleks, med andre ord: Ligesom man i det foregående eksempel for at få den rigtige mening måtte forandre* mâ nâ *til* máná *og derved bortkaste en gravis, således kræver omvendt meningen her, at man forandrer versets* bǽnvm *til* bǣnvm, *med andre ord, at man tillægger en gravis. Jfr. forklaringen til dette vers. Såvel her som i sin bemærkning til det nærmest foregående eksempel gör forfatteren sig imidlertid skyldig i en tankefejl, idet han ikke, som i de foregående eksempler, går ud fra ordformen som den forekommer i verset, men derimod fra den af tanken fordrede normale ordform, og i forhold til denne bedömmer, om der finder en* aftekning *eller en* viðrlagning *sted. Går man ud fra forfatterens forvirrede akcentforklaringer, begår Skrautoddr i virkeligheden en* aftekning hljóðsgreinar, *når han sætter* bǽnvm *for* bǣnvm, *Einarr derimod en* viðrlagning hljóðsgreinar, *når han har:* (hefir ef vill-) mâ nâ *for* máná. — [113] Vm: Enn vm *W*. — [114] v*er*ðr b*ar*b*arism*v*s* *u. B*. — **gamli**: *u. A*. — [116]—[119] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 101* 31 32 — [120] sæt*t*: sæt *A*. — [120]—[121] **at** — **lagi**: *således WB. (det sidste dog* til þess at *for* at); *u. A*. — [123]—[124] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 102* 1. — [124] ig*r*a*s*: i g*r*am B.

h*er* ær lakc*ar* sætt f*yrir* hlakc*ar* at kvæðandi halldiz. (21) Æn*n* v*er*ðr b*ar*b*ari*smv*s*, aflæiri væga. *ok* | ær*v* þǽr figvrvr kallað*ar:* moytacissmvs *ok* lapdacismvs *ok* iotacismv*s*. (22) þæssar figvrvr v*er*ða v*m* ofag*ra* samansætning stafanna, *ok* æigna svm*ir* þessa lǫstv soloecismo, þv*i*at þ*at* | v*er*ðr iflæirv*m* sǫgnvm æn*n* iæin*n*i. (23) þæssar figvr*vr* t*okv* nafn af æiginligv nafni: cismvs, | þ*at* *er* brvgðning æ*ða* spell (24) Moytacism*vs* æ*r* þ*at*, æf samtænging sagna v*er*ðr af optlig*ri* sam*an* | lostning æinss stafs, m, sæm h*er*:

»Gæima mætv*m* hrima«,

[125] h*er* — lakcar: lakkar er *W*. — sætt: sæt *A*. — [126] væga: leiðir *B*. — [126]—[127] þǽr figvrvr: figvrvr hans suo *B;* þær figvrvr sva *W*. — [127] moytacismvs: Moe(ca)cismvs *W*. — *ok: u. WB på bægge steder*. — [129] svm*ir*: sumir menn *B*. — [130] þv*i*at — iæin*n*i: *u. W*. — þ*at* v*er*ðr: þér verða *B*. — [131] tokv: taka *B*. — æiginligv: *således AWB; jfr. k. 13 (17)* — [132] Moytacism*vs*: *således AB;* Moecacismus *W*. — [134] æinss stafs, m: .m. æinss stafs *AB;* æins stafs *W; jeg har fulgt AB, dog med den nødvendige omstilling, eftersom det ikke er meningen at fremhæve, at* m *er et bogstav, men derimod at myotacismus sker ved gentagne sammenstød af et bogstav, som kaldes* m; *dog er også dette noget påfaldende, og jeg er derfor mest tilböjelig til at anse* æins stafs *for et glossem til* m *af en skriver, som vilde forklare, at* m *stod i genitiv.* — [135] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 102_6. — Geyma mérum heima *B*.

---

(21)—(22) *Donat s. st.:* Sunt etiam malae compositiones, id est cacosyntheta, quas nonnulli barbarismos putant, in quibus sunt: myotacismi *(cod Berd. Sant.* moetacismi), labdacismi, jotacismi, hiatus, collisiones et omnia, quae plus aequo minusve sonantia ab eruditis auribus respuuntur.

(23) *Jfr. nedenfor k. 12 (2).*

(24) *Martianus Capella: De rhetorica, k. 33. Halm: Rhet. latini minores, s.* 474_{21}*:* »Mytacismus« est, cum verborum conjunctio m litterae assiduitate colliditur, ut si dicas: Mammam ipsam amó quasi meam animam. *Jfr. nedenfor (28) og angående* cismus *k. 22 (2).*

ok kǫllvm ver *þat* dreg*it* a stál, ef a mil li hændinga ve*r*ðr (25) Lapdacism*vs* *er* *þat*, æf tva*r* l sætiaz f*yri*r æinv æ*ða* ein*n* radd*ar* stafr stan di i milli tveggia l sæm h*er*:

»stendr af stala lvndi
styk þorra*v*ði hin*n* fyrri«.

(26) Jotacis ¦ m*vs* æ*r* *þat*, æf i sa*m*lioðandi stendr ept*ir* i radd*ar*staf e*ða* ept*ir* ann*an* radd*ar*staf e*ða* milli t*v*eggia ¦ radd*ar*stafa, s*æm* h*er*:

»Haði iarl þ*ar* *er* aðan
engi m vnd ranni«.

ok sæ*m* olafr legs s*on* q*vað*:

»freyiv angan leygiar«.

---

[136] dreg*it:* giort *W.* — ef: *u. A.* — [136]—[137] a milli — ve*r*ðr: (ame)ðal verðr hendinga *W.* verðr a meðal hendinga *B.* — [137] æf: er *B.* — l: ll *AB;* v *W, hvis læsemåde vistnok også tyder på et foreliggende* ll; *måske er dette den oprindelige læsemåde:* ll *vilde da være sat for at betegne, at bogstavnavnet står i flertallet.* — [138] l: ll *B, hvilket måske er den oprindelige læsemåde;* v *W; u. A.* — [140]—[141] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 102* $_{8}$ $_{9}$. — [141] þorravði hin*n:* þorrêðe *B.* — [142] i: æinn *WB.* — [143] i: *u. WB.* -- e*ða* — radd*ar*staf: *u. B.* — milli: j millum *B;* millum *W.* — [145]—[146] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 102* $_{10}$. — [146] ranni: vanni *B.* — [147] olafr — q*vað*: sem qvað olafr leggs son *W.* — [148] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 102* $_{11}$. — freyiv: Freyia *B.*

---

(25) *Servii comm. in Donatum, Keil IV, s. 445:* Labdacismi fiunt, si aut unum l tenuius dicis, ut: »Lucius«, aut geminum pinguius, ut »Metellus«. *Martianus Capella s. st.:* Labdacismus ubi l plurimum dissonat, ut si dicas: »Sol et luna luce lucent alba leni lactea«.

(26) *Servius anf. st.:* Jotacismi sunt, quotiens post ti vel di syllabam sequitur vocalis, et plerumque supra dictae syllabae in sibilum transeunt, tunc scilicet, quando medium locum tenent, ut: »meridies«; quando autem primum locum tenent, etiam sic positae, sicut dicuntur, ita etiam sonandae sunt, ut: »dies«, »tiaras«. *Martianus Capella s. st.:* Jotacismus, ut si dicas: »Junio Juno Jovis jure irascitur«.

(27) En*n* telr donatus þan laust með b*ar*b*aris*mo, ef .ij. radd*ar*staf*ir* iafnlang*ir* stan | daz hit næsta i tveim sa*m*stǫfv*m*, sæ*m* h*er:*

þorði iðia orða.

(28) Þan*n* laust kallar donat*vs* collisione*s*, ef m stendr milli t*veggia* radd*ar*stafa, sæ*m* ey | vindr q*vað:*

»barv*m* ullr u*m* alla
imvn lauks ahauka«.

(29) þ*at* kall*ar* h*ann* hin*n* sama l*a*st, ef ǫnn*vr* | samstafa *ær* iniðrlagi orðz iǫfn eða lik up*p*hafi, þ*vi* *er* æpt*ir* kemr, sæ*m* einn*arr* q*vað*:

h*ar*ðan þytr | a hvitu*m*
harm solb*or*gar armi«.

(30) S*va* *ok* æf snarp*ir* samlioðændr rennaz imoti i tvei*m* sam | stǫfv*m*, sæ*m* h*er* *ær* kvæðit:

---

[149] telr donatus: *således W;* donatus telr *AB.* — [153] *Med* þan*n* *begynder i A et nyt kapitel med følgende rødmalede overskrift:* þ*et*ta æ*r*v collisiones; þ *i* þan*n* *rødmalet.* — donat*vs:* hann *W.* — [154] milli: millvm *W;* j millum *B.* — [155]—[156] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 102*$_{14}$ — [156] imvn — ahauka: jmunlauks a hauka *B.* — [157] h*ann:* hann ok *W.* — [158] *ær* — orðz: í níðrlagi orðz er *W.* — [160] -[161] *Jfr. aftrykket af W., hdskr. s. 102*$_{15}$—$_{16}$. — [161] þytr: þrytr *B.* — [162] snarp*ir:* tveír *W.* — imoti: j mot *B.* — [163] *ær* kvæðit: *u. W.*

---

(27) *Jfr. det ovenfor (21)—(22) anførte parallelsted, samt Servius anf. st.:* Hiatus autem est, quando vocalis vocalem sequitur in duobus partibus orationis, ut »Musa amavit«, quod foedius est, si eaedem vocales se sequantur.

(28) *Jfr. Servius anf. st., som giver denne fejl navn af „Myotacismus"; det hedder nemlig:* »Myotacismns« fit, quotiens post partem orationis in m littera desinentem sequitur alia pars orationis, quae inchoat a vocali, ut »hominem amicum.«

(29) *Servius s. st.:* Collisiones sunt, quotiens ab iisdem syllabis inchoamus sequentes partes orationis, quibus terminantur priores, ut: »mater trahis«

»h*er* lig*g*ia brot bæg*g*ia
brvðr stryk*vi*nna svða ,

ok sæ*m* þ*et*ta:

»h*er* freg | na nv hygn*ir*
hiǫrfláġ brimis dráġ*ar*«.

(31) Þæssa lǫstv telr donat*vs* þ*vi* m*eð* b*ar*b*ari*smo, at þ*eir* v*er*ða i æin*n*i samstǫfv, þ*oa*t stærri sagn*ir* spilliz af þvi.

12. h*er* hæfr vp*p* soloecismum.

(1) Soloecism*vs* *er* láſtr isamansættv mali gær imoti reglvm rett*ra* malsgræina, *ok* | v*er*ðr soloecism*vs* itueim pǫrtv*m* *eða* fleiru*m*. En*n* b*ar*b*ar*ism*vs* v*er*ðr i æin*n*i sǫgn, sæ*m* fyȑ ær | ritat. (2) Soloecismus fekc nafn af

[164]—[165] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 102* 17. — [167]—[168] *Jfr. s. st. s. 102* 18 — [168] hiǫrflǻg: hiǫr flaugs *B.* — [169] þ*vi*: af þvi *W;* fyrir þvi *B.* — m*eð*: *u. W.* — [170]—[171] stærri — þvi: af þeim spillez stǫrre sagnir *B. Man skulde vænte* sǫgn *i stedet for* samstǫfv *og* fleiri *i stedet for* stærri; *dog har jeg ikke vovet at rette, eftersom unöjagtigheden mulig hidrører fra selve Olaf. Resten af afhandlingen mgl. i B.*

12. [1] *Den rødmalede kapiteloverskrift findes kun i A.* — [2] *Kapitlets begyndelsesbogstav* S *er malet med rødt og grönt.* — [4] b*ar*b*ar*ism*vs* v*er*ðr: *således rettet;* v*er*ðr b*ar*b*ar*ism*vs* *A*; barbarismus *W.* — [5] Soloecismus: Solocismus *A.*

(31) *Jfr. det ovenfor til* (21)—(22) *anførte sted af Donat, hvortil denne föjer:* Nos cavenda haec vitia praelocuti controversiam de nomine pertinacibus relinquemus. *Sml. Servius anf.* st. *Keil IV, s. 445* 24—30.

12. (1) *Donat III, k. 2. Keil IV, s. 393: Efter overskriften:* **De Soloecismo,** *hedder det:* Soloecismus est vitium in contextu partium orationis contra regulam artis grammaticae factum. Inter soloecismum et barbarismum hoc interest, quod soloecismus discrepantes aut inconsequentes in se dictiones habet, barbarismus autem in singulis verbis fit scriptis vel pronuntiatis.

(2) *Jfr. Servii comment. in Donatum, Keil IV, s. 445:* Soloe-

ollvmeg*in* hæyraz. (10) Samstǫ f*vr* hafa hæð i lioðs grein en*n* breidd i anda, længd i tima, þ*v*iat hv*er* sa*m* | stafa ær ann*at* h*v*art hvǫss æð*a* þvng æð*a* vmbeygilig. (11) hvǫss lioðs grein æ*r* sv | æ*r* skiotliga e*r* fr*a*m færð m*eð* vp*p*hǫlldnv lioði, sæ*m* þæssi sa*m*stafa: hvát. | (12) þvng lioðsgrein æ*r* sv, æ*r* af litilatv lioði hæfz *ok* drægz niðr i ænn | lægr*a* lioð, sæ*m* hin f*yr*sta sa*m*stafa i þæssv na*m*ni: hàreysti. (13) Umbæygilig lioðs | grein æ*r* sv, æ*r* hæfz af litillatv lioði *ok* þænz vpp sæ*m* hvǫss lioðs grein, æn*n* fellr niðr at lyktv*m* sæ*m* þvng lioðsgrein, sva sæm þ*et*ta na*m*n: | raŷstr. (14) hv*er* sa*m*stafa hæf*ir ok* i fr*a*mflvtning ann*at* hvart linan **anda** e*ða* snarpan, *ok* æ*r* sa andi h*er* kall*aðr* rering fr*a*mflvtning*ar* sa*m*stǫfv. (15) Mæð snorpv*m* an*n* da v*er*ðr sa*m*stafa f*r*am færð, sæ*m* hin f*yr*ri sa*m*stafa þæssa nafns: þvrrv*m*. (16) Mæð linv*m* anda flytiaz sa*m*stofv*r*, sæ*m* þessar: langa*n*, tíma. (17) hv*er* sa*m*stafa æ*r* ann*at* hv*ar*t lǫng 3

---

[32] hæð: hæðir. *B.* — lioðsgrein: hlioða græin *W.* — [33] længd: en leingd *B.* — [34] vmbeygilig: vmbeylig *A.* — [35] ær — skiotliga: sv *W.* — e*r*—færð: fer framm *B.* — [36] vpphǫlldnv: hǫlldnv *W.* — sæ*m*: suo sem *B.* — hvát: hvat *AWB.* — [37] sv, æ*r* af: *u. W.* — af—hæfz: hefz af lagu hlioðe *B.* — [38] ænn: hið *W.* — [38]—[39] i—na*m*ni; þessa nafns *B.* — [39] hàreysti: hareysti *A*; haræysti *W*; hareyste *B.* — [40] þænz —hvǫss: hefr sik upp þaðan j hvassa *B.* — [41] ænn—lioðsgrein: *u. W.* — sæm þvng: j þvnga *B.* — [42] sva: *u. W.* — raŷstr: raŷst *W;* rаŷstr *A.*; hraustr *B.* — [43]—[44] *ok*—snarpan: ok framflvtning annat hvart lina eða snarpa *AW*; annathuart j frammflutningh linan annda eða snarpan *B*, *hvis tekst her er at foretrække, efter som den både i sig selv er mere korrekt end teksten* i *AW, og tillige støttes ved det følgende* sa andi. — [45] v*er*ðr: verðr sv *W.* — [46] sæm: suo sem *B.* — þvrrv*m*: þurvir *B*; *hvis der ikke foreligger en fejl, har forf. tænkt sig* þ *bestående af* t *og* h. — [47] sæm: *u. W.*; suo sem B. — [48] sa*m*stafa: *oprindelig skrevet* stamstafa, *men rettet af skriveren selv.* —

(10)—(13) Se nedenfor k. 8.
(14)—(16) Se nedenfor k. 7.

tnngum. (3) þ*at* er *ok* mer*k*ianda, at ófró | ð*ir* m*enn* etla
iafn*an* b*ar*b*arism*u*m* v*er*a þat, sæ*m* soloecismus *er* at
ret*tu*, sæ*m* þa ær nokc*vr*r m*aðr* seg*ir* f*ra* karl | manni
æ*ða* konu, *ok* kall*ar* þar h*ann*, ær h*on* sc*al* v*er*a. æ*ða*
hæilsar þ*ar* einvm, er fleiri erv, eða flæirv*m* þar æ*r*
8 æin*n* ær æ*ða* ann*at* || slikt þ*v*iat hv*er*r sæ*m* kall*ar* h*ann*,
þ*ar* sæ*m* h*on* sc*al* v*er*a, þa g*er*ir h*ann* l*a*st ibaðv*m*
þæssv*m* nǫmnv*m*. Slict | hit sama hv*er*r sæ*m* hæilsar
þ*ar* mǫrgv*m*, ær æinn ær, g*er*ir soloecismu*m* milli m*ar*g-
fallig*rar* | tǫlv *ok* æinslig*rar*. (4) Soloecism*vs* v*er*ðr
annat h*var*t imalsins pǫrtv*m* æ*ða* tilfællv*m* partan*n*a,
[*ok* g*er*iz þ*at* a .iiij. læið*ir*: viðrlagníng *ok* aftekning,
skipting *ok* umsnuning]. | (5) Sua sæ*m* mætaplasm*vs*

---

[14] **þat** sæ*m*: þat er *W*; þ*ar* sæm *A*. — [15] ær: ef *W*. — [15]—[16] karlmanni — konu: konv eðr karlmanne *W*. — [17] **einvm — eða**: *u. A.* — **þar**: *u. A.* — [18] æ*ða*: ok *W*. — slikt: þvilikt *W*. — [21] milli: millvm *W*. — [22] Soloecism*vs*: Solocismvs *W*. — [23] malsins: maals *W*. — æ*ða*: eðr i *W*. — [24]—[25] viðrlagning — skipting: *synes at være skrevet med en anden hånd, og ordet* skipting *synes først at være skrevet* spiting, *men siden af den samme hånd, som har skrevet det meste af hdskr., rettet til* skipting.

---

(3) *Donat s. st.:* Quamquam multi errant, qui putant etiam in una parte orationis fieri soloecismum, si aut demonstrantes virum »hanc« dicamus, aut feminam »hunc«, aut interrogati, quo pergamus, respondeamus »Romae«, aut unum salutantes »salvete« dicamus, cum utique praecedens demonstratio vel interrogatio vel salutatio vim contextae orationis obtineat.

(4) *Donat s. st.:* Soloecismus fit duobus modis, aut per partes orationis aut per accidentia partibus orationis. *Noget tilsvarende til det islandske* ok geriz þat a .iiij. leiðir: viðrlagníng ok aftekning, skipting ok umsnvning *findes ikke hos Donat; denne bemærkning er i sig selv urigtig og er her utvivlsomt indkommen fra k. 11 (6).*

(5) *Se det ovenfor til k. 11 (1) anførte parallelsted, samt Donat III, k. 2. Keil IV, s. 394:* Soloecismus in prosa oratione, in poemate schema nominatur.

kallaz i skalldskap sa lꝍstr, *æ*r b*a*rb*a*r*i*smv*s* kallaz i alþyðligv mali — *ok* þikc*ir* þ*at* stvndv*m* fæg*ra* skalldskap —, slikt hit sama *æ*r soloecismvs i skalldskap sæt*t*r f*yrir* | skrvðs sak*ir*, *ok* *æ*r h*ann* þa scema kallaðr. (6) J mals pǫrtv*m* v*er*ðr soloecismv*s*, se*m* þa | *æ*r ann*a*rr partr *æ*r sæt*t*r f*yrir* ǫðrv*m*, sæ*m* h*er* *æ*r kvæðit:

»hr*i*nglæst*ir* gækc hr*a*vstan
h*er*ivm kvnr | at gvnni«.

h*er* *æ*r þ*e*tt*a* namn: rꝍstan, sæt*t* f*yrir* þæssv viðr-orði: rꝍstliga. (7) Stvndv*m* v*er*ðr so|loecismv*s*, þa *æ*r hinn sami partr *æ*r oviðrkæmiliga sæt*t*r, s*va* sæ*m* þ*or*læifr iarls skalld q*vað*:

»Hǫfðv v*er* i þær hac*on*
*æ*r at hiǫrrógi d*r*ogvmz
þv rꝍt*t* skǫglar skyia
skoð forystv goða«. |

H*er* *æ*r i fyrirsætning f*yrir* af sæt*t*. (8) Atfælli mals

[26] kallaz: *således W; er* kallaz *A.* — [26–27] kallaz: heiter *W.* — [27] þ*at:* hann *W.* — [28] slikt: Slikt *med et punktum foran A;* Sva *ligeledes med et punktum foran W.* — [29] *ok: u. W.* — scema kallaðr*:* scema kallaðr i skalldskap *A;* kallaðr scema *W.* — [30] verðr; er *W.* — sem*: u. W.* — [32–33] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 103 4.* — [34] viðr: *således W,* visv *A.* — [35] hinn sami: sama *W.* — [36] *sva: u. W.* — [37] þorlæifr: *u. W.* — [37–40] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 103 6.* — [41] mals: *u. W.*

(6) *Donat III, k. 2. Keil IV, s. 393:* Per partes orationis fiunt soloecismi, cum alia pro alia ponitur, ut: »torvumque repente Clamat« pro torve; nomen pro adverbio positum est.

(7) *Donat s st.:* Fit et in eadem parte orationis hoc vitium, cum ipsa pro se non in loco suo, neque ut convenit ponitur, ut: »cui tantum de te licuit« pro »in te«, et »apud amicum eo« pro »ad amicum« et »intro sum« pro »intus sum«, et »foris exeo« pro foras.

(8) *En tilsvarende opregning af taledelenes forskellige akcidenser findes ikke på noget enkelt sted hos Donat, som derimod under hver enkelt taledel angiver dens akcidenser. Se Keil IV, s.* 355_6–373_4; 357_3 379_{24}; 359_5–381_{15}; 362_{16}–386_7; 363_{15} 387_{20}; 364_{34} 388_{28}; 365_{11}–390_1; 366_{14}. *Ved sammenstilling*

parta ærv .xij.: h*v*iliglæikr, Samiamnan, Kyn, | Tala, Mynd, Fall, P*er*sona, Merking, Tid. Samokon, Mát*t*r *ok* skipan. (9) J ǫllv*m* þæssv*m* tilfællv*m* | v*er*ðr soloecismv*s*, æn*n* þo ma*n* æk fa rita. (10) Sol*o*ecismv*s* v*erð*r *vm* hviligleik nafna, sæ*m* snor|ri q*vað*:

»Byskop hæyr a bæran
b*r*agþát*t* gǫfvgs máttar«.

h*er* *er* sameiginlikt namn, byskop, sæt*t* f*yrir* æiginligv nafni Guðmv*nd*ar. (11) Vm sa*m* iafn*an* v*er*ðr sol*oecis*mv*s*, sæm h*er*:

»Ran*n* hræddari h*ran*|na
hyrb*r*iotr *fra* styr liotv*m*«.

h*er* *ær* samiafnanlikt nafn, hræddari, sæt*t* f*yrir* hræddr, | sæt*t*ligv namni. (12) Vm kynia skipti v*er*ðr sol*oecis*mv*s*, sæ*m* ihafliða málv*m*:

---

[43] Tid: *således A.* — Samokon: Samǫkǫn *A; samokan W.* — *ok: u. W.* — [45] fa: fa af þeim *W.* — *vm:* i *W.* — [47—48] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 103*$_{10-11}$. — [50] Vm: J *W.* — [52—53] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 103*$_{12}$ — [54] sæt*t*: skipat *W.*

---

af de på disse steder nævnte akcidenser får man som i den islandske tekst følgende 12: Qualitas, comparatio, genus, numerus, figura, casus, persona, significatio, tempus, conjugatio, potestas, ordo.

(9) *Donat III, k. 2. Keil IV, s. 393:* Per accidentia partibus orationis tot modis fiunt soloecismi, quot sunt accidentia partibus orationis, sed ex his propter compendium exempli causa perpauca monstrabimus.

(10) *Donat s. st.:* Nam per qualitates nominum fiunt soloecismi, sicut:
»Hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto
Dardanus«
pro Dardanius; proprium nomen pro appellativo posuit.

(11) *Donat s. st. Keil IV, s. 393—394:* Per comparationem (fiunt soloecismi), sicut:
»Respondit Juno Saturnia, sancta dearum« pro sanctissima.

(12) *Donat s. st. Keil IV, s. 393:* Per genera (fiunt soloecismi),

»Ristv nv | fala
far þv ibygð hinig
þo ær mals gængi mikit«.

h*er* æ*r* h*v*arginlikt kyn sætt f*yrir* karlman*n* | ligv kyni. (13) Vm talnaskipti v*er*ðr sol*oecism*v*s*, sæ*m* arnorr **qvað**:

»Yppa radu*m*z võro kap*p*i
iota *gra*mr | i kvæði fliotv«.

he*r* æ*r* m*ar*gfallig tala sæt*t* f*yrir* æinfalld*ri* tǫlv. (14) J falla skipti v*er*ðr sol*oecism*v*s*, sæ*m* **her** æ*r* q*veðit:*

»þ*vi* hæfik hæit*it* mæy mæt*ri*
mest nema hamlan bresti«.

h*er* æ*r* rægilict fall sæt*t* f*yrir* gæviligv falli, *ok* kǫllv vér | þæɴᴀ lꝺst orðkolf. (15) J tiða skipti v*er*ðr sol*oecism*v*s*, sæ*m* þioðolfr q*vað*:

»læiða lang*ar* dꝺða
lim*ar* illa | mik stillis
barvð m*enn* hin*n* mæra
Magnvs igrǫf fvsir«

57—59 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 103_{14}. — 60 sætt*:* sæt *A*: — 61 Vm: J *W.* **qvað**: *u. A.* — 62—63 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 103_{15-16}. — 64 æinfalld*ri:* æínfalldligri *W, hvis læsemåde måske er at foretrække.* — 65 **her** — q*veðit:* æ^{7} q. *A. (med udeladelse af* **her**); her *W (med udeladelse af* ær qveðit); *at* æ^{7} q. *i A bør læses:* æ*r* q*veðit* — *og ikke*: æ^{7} q*vað (Sn. E. II, s.* 411_{2}*; Jón Sigurðsson synes i* æ^{7} *at have set skjaldens navn)* — *er indlysende ved sammenligning med:* æ*r* q*veðit, nedenfor* 13_{8}, *hvor de samme ord forkortes på samme måde som her.* — 66—67 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 103_{17-18}. — **mest** — **bresti**: *u. A.* — 71—74 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 103_{19-20}.

sicut: »validi silices« et »amarae cortices« et »collus collari caret«.

(13) *Donat s. st.:* Per numeros (fiunt soloecismi), sicut: »pars in frusta secant« pro secat.

(14) *Donat s. st. Keil IV, s. 393:* Per casus (fiunt soloecismi), sicut: »Urbem quam statuo, vestra est«
pro »urbs, quam statuo.«

(15) *Donat s. st.:* Per tempora (fiunt soloecismi), sicut:

Ceciditque superbum
Ilium et omnis humo fumat Neptunia Troia

pro »cecidit et fumavit«.

æn*n* aðrir samlioðendr. þat | æ*r*: ᚱ ᚦ ᛂ ᛉ ᛚ. (18) ᚴ æ*r* af svmv*m* m*onnvm* m*eð* þæssv*m* stǫfv*m* taliðr i latinv stafrófi, þ*vi*at h*ann* hæfr sit*t* lioð af radd*ar*staf sæ*m* aðr*ir* þæsskyns sa*m*lioðændr. (19) Ænn | p*ri*scianvs sæg*ir* *æigi* mega raða stafsins m*er*king, h*va*rt h*an*s nafn hæfz af radd*ar* staf *æða* eiginligv lioði, sæ*m* m*ar*ka ma iþessv stafrofi *ok* mǫrgv*m* ǫðrv*m*, æ*r* | naliga hæfiaz all*ir* staf*ir* af sinv lioði, bæði radd*ar*staf*ir* *ok* samhlioðendr | *ok* hallda þo fvllkomliga sinv*m* m*er*kingv*m*. (20) J þæssv stafrofi æ*r*v *ok* .v. stafir, æ*r* v*er* kollv*m* dvmba stafi. þat æ*r*v: ᚴ ᚦ ᚴ ᛐ ᛒ. (21) Oc æ*r*v staf*ir* þæss*ir* *æigi* þ*vi* dvmb*ir* kallað*ir*, | at þ*e*ir hafi ækci lioð, hælldr þ*vi* at þeir hafa lit*it* lioð bia raddarstǫfv*m*, i þa li king sæ*m* sa m*aðr* æ*r* litils kallaðr v*er*ðr *æða* ænskis

[44] ᛂ *På denne runes plads er et tegn udraderet i W; w u. tegnet uden antydning af lakune. Punktum efter* ᛚ *er tilf. af udgiveren; AW har ingen punkter mellem tegnene, hvilket derimod er tilfuldet med w.* — [45] æ*r*—m*ǫnnvm:* kalla svmer menn *Ww.* — taliðr: teliande *Ww.* — [46] hæfr: hefer *Ww.* — [47] Ænn: *u. Ww.* — [48] mega rada: ráða mega *Ww.* — [49] eiginligv lioði: af æiginligvm *Ww.* — [51] bæði: hvartveggía: *Ww.* — [52] þo: *u. Ww.* — [53] stafrofi: *u. Ww.* — *ok: u. Ww.* — æ*r*: þeir er *W.* — [54] ᚴ: *således Aw; også W har oprindelig haft den samme læsemåde, men runens øverste bistav er udraderet, således at den ligner et* ᚴ. — [54]—[55] staf*ir* þæss*ir*: þesser stafer *W*; þeir stafir *w.* — [55] þ*vi* dvmb*ir*: af þvi dvmbar *Ww.* — hafi haf: *A.* — [56] þ*vi*: af þi *Ww.* — [57] litils—ænskis: kallaðr eíngis háttar *Ww.* — kallaðr: kallaz *A.*

(20)—(21) *Prisc. I. k. 10, Keil II, s. 9;* Reliquae sunt mutae, ut quibusdam videtur, numero novem: b, c, d, g, h, k, p, q, t. Et sunt qui non bene hoc nomen putant eas accepisse, cum hae quoque pars sint vocis; qui nesciunt, quod ad comparationem bene sonantium ita sint nominatae, velut informis dicitur mulier, non quae caret forma, sed quae male est formata, et frigidum dicimus eum, qui non penitus expers est caloris, sed qui minimo utitur, sic igitur etiam mutas, non quae omnino voce carent, sed quae exiguam partem vocis habent.

af góð*ri* ætt, æ*r* lit*t* æ*r* ma*n* naðr hia sinv*m* gǫfgv*m* frendv*m*.

4. Vm tilfelli stafs.

(1) Annat tilfælli staf*s* | æ*r* fig*v*ra; *þat* æ*r* mynd æ*ða* vǫxtr stafanna, **sva** g*er*r sæ*m* nv æ*r* rit*at*. (2) *Þriðia* tilfelli | stafa æ*r* mát*t*r. Oc æ*r* *þat* sialf f*ra*mflvtni*n*ng stafa *ok* m*er*king *þeir*ra. (3) fyrir þann | sama mat*t* stafanna æ*r*v bæði fvndi*n* nǫmn **þeirra** *ok* fig*vr*vr. (4) Svm*ir* mæistarar | kalla skipa*n* hit fiorða tilfelli stafs, ænn *þat* kall*ar* p*r*iscian*vs* æin*n* part þan*n* æ*r* mætti stafsins hæyr*ir*. (5) Þæssa stafi *ok* *þei*rra m*er*king*ar* co*m*pileraði min*n* h*er*ra | valldim*arr* k*onvn*gr m*eð* skiotv orðtæki a þæssa lvnd: Sprængd mannz hǫk | flyði tvvi

[58] mannaðr: mentr *W. Angående hele dette stykkes tekstkritik jfr. min afhandling: Runerne i den oldisl. literatur s. 73—75.*

4 [1] Vm—stafs: *rødmalet; u. WwB.* — [2] Annat: A *rødmalet.* — *þat* æ*r*: ok er þat *Ww.* — [3] **sva**: *u. A.* — *sva*—rit*at*: *u. B.* — g*er*r: giort *w.* — nv: her *Ww.* — [4] stafa: stafs *Ww.* — Oc—*þat*: þat er *B.* [4]—[5] f*ra*mflvtni*n*ng stafa: frammfæringh stafanna *B.* — [6] bæði: *u. Ww.* — **þeirra**: *u. AB.* — [7] skipa*n*—fiorða: hið fiorða skipanar *Ww.* — [8] kallar: kallaði *Ww.* — priscianvs: *her ophører w midt i ordet med* prisci. — [9] hæyrir: til heyrir *B, som u. resten af kapitlet.* — [10] konvngr: dana konvngr *W.* — [11] orðtæki: orðtaki *W.* — Sprængd mannz: Sprengd manz *W*; *A's læsemåde stemmer imidlertid bedre med runeskemaet og dets forklaring.* — tvvi: *sål. W;* tovi *A; her og i runeskemaets tilsvarende ord har jeg fulgt Ws læsemåde, eftersom vokalen u — som Ws (første) v vistnok skal betegne — ellers ikke forekommer i runeskemaet, hvorimod o forekommer i ordet* boll, *der skrives på samme måde i bægge håndskrifter. Da vokalen e ikke forekommer i det latinske ækvivalent og den stungne* íss-*rune ikke i runeskemaet, burde man måske skrive e for i enten i* flyði *eller i* tvvi, *samt indsætte* ᚽ *på det tilsvarende sted i runeskemaet. Dette har jeg dog ikke vovet imod bægge håndskrifter.*

4. (1) *Prisc. I, k. 8. Keil II, s. 9:* Figurae accidunt, quas videmus in singulis literis.

(2)—(4) *Prisc. anf. st.:* Potestas autem ipsa pronunciatio, propter quam et figurae et nomina facta sunt. Quidam addunt etiam ordinem, sed pars est potestatis literarum.

boll. ᛧᚴᚱᛅᚿᚴ̇ᛂ ᛉᛆᚿᚿᚺ ᚼ̇ᛂᚴ ᚴᛚᛦᚦᛁ ᛏᚢᚢᛁ ᛒᛂᛚᛚ. (6) h*er* *ær* sol (ᛧ) fyrst ski | þ*at* *ok* bæði sæt*t* f*yrir* s latinv staf *ok* z girzkan staf *ok* kollv*m* *ver* þ*at* knæsól, æf h*on* *ær* | sva gær: ᚺ. *Æ*n*n* z hæf*ir* nat*v*rvliga især t*v*eggia stafa lioð, d *ok* s *æða* t *ok* s, sva | sæ*m* x hæf*ir* tveggia stafa lioð, c *ok* s *æða* g s. Oc *ær* þ*v*i hv*ar*ge þ*ei*rra stafa ritaðr i | rvna **máli** *æða* ifornv latinv stafrofi. Nv *ær*v þ*ei*r staf*ir* þ*v*i i stafróf sætt*ir*, at skio tara þikc*ir* at rita æinn staf æn*n* tva. (7) Þ*ar*

---

[12] ᛧᚴᚱᛅᛚᚴ̇ᛂ : ᛧᚴᛅᚿᚴ̇ᛂ *A (den sidste rune ser ud som* ᛏ *med en krølle foroven, som utvivlsomt skal betegne punkteringen).* — ᚼᛂᚴ: *A har de to sidste runer sammenslyngede.* — ᚴᛚᛦᚦᛁ : ᚴᛚᛡᛂᛁ *A; her bör utvivlsomt det almindelige tegn for ýr-runen foretrækkes for det særlig islandske; ligeledes har jeg efter W indsat* ᚦ, *eftersom det ellers ikke forekommer i runeskemaet (også her findes den bistav, der i A betegner punkteringen af* ᛏ, *höjt oppe på runestaven).* — ᛏᚢᚢᛁ : ᛏᛂᚢᛁ *A. Jfr. i øvrigt det faksimile der findes i Thorsen: Runernes brug til skrift udenfor det monumentale, s. 30—31.* — [13] sol (ᛧ): *det i parentes satte runetegn* (ᛧ) *findes i A mellem linjerne over* sol, *men udeladss i W.* — *ok* bæði sæt*t: u. W.* — [15] æf—gær: ok sva er gort *W.* — [16] d *ok* s *æða* t: t ok s eðr d *W.* — [16]—[17] s*v*a—g s: *u. W.* — [17] *ær*: af *W.* — [18] þ*ei*rra stafa: stafr x ok z *W.* — rvna máli: *således W*; rvnv*m* *A.* — [19] þvi: af þvi *W.* — [20] rita: rita epter helldr *W.* æinn staf: *sål. W. A. har over linjen:* •ænn• staf. —

(6) *Prisc. I, k. 49. Keil II, s. 36:* y et z in graecis tantummodo ponuntur dictionibus, quamvis in multis veteres haec quoque mutasse inveniantur et pro v u, pro ζ vero, quod pro sd coniunctis accipitur, s vel ss posuisse. *Prisc. I, k. 7. Keil II, s. 8:* quae (ɔ: x) novissime a Latinis assumpta post omnes ponitur literas. *Prisc. I, k. 14. Keil II, s. 12:* x etiam duplicem loco c et s vel g et s postea a Graecis inventam assumpsimus. *Prisc. I, k. 15, Keil anf. st.:* Unde si velimus cum veritate contemplari, ut diximus, non plus decem et octo literas in Latino sermone habemus, hoc est sedecim antiquas Graecorum et f et x postea additas, et eas quoque ab eisdem sumptas. Nam y et z Graecorum causa, ut supra dictum est, ascivimus nominum.

næst stændr **ᚴ**, *ok* ær **biarkan** a þa læið rit*at*, æf | *þat* stændr f*yrir* p latinv staf, *ok* hæf*ir* sa rvna stafr t*va* dvmba stafi især, þa ær | vlik*ir* ær*v* i lioði. *Æ*nn *þvi* ær*v* opn*ir* bælg*ir* gærv*ir* a **biarkani**, þa ær *þat* lioð*ar* f*yrir* p, at *þat* scal | mæir svndr loknv*m* vǫrrv*m* næfna æn*n* b. (8) *Þar* næst stændr **ᚱ** f*yrir* r latinvstaf | *ok* ær h*ann* af *þeim* stǫfv*m* ær half radd*ar*staf*ir* ær*v* kallað*ir*. (9) *Þar* næst stændr **ᛅ**. *þat* lioð*ar* f*yrir* .ij. radd*ar* stǫfv*m* **ᛆ** *ok* **ᛂ** *ok* kalla girk*ir* þan*n* staf diptongo*n*, *þat* ær tvilioðr a | norena tvngv, *ok* ær*v* .iiij. diptongi i latinv stafrofi æn*n* .v. irvnv*m*. (10) dip | tongvs ær sam*an* liming .ij. radd*ar*stafa i æin*n*i sa*m*stǫfv, *þeir*ra ær bað*ir* hallda afli sinv. (11) *Þ*æss*ir* ær*v* liming*ar*

[21] **ᚴ** : **ᛒ** *W.* — a—rit*at*: *u. W.* — æf: sva at *W.* — [22] p: b *W.* — [23] vlik*ir*—lioði: þat hlioðar fyrir *W.* — *þvi*: af því *W.* — [24] opn*ir* bælg*ir*: belger opner *W.* **biarkani**: *således W*; **ᚴ** *A.* — [27] h*ann*: æinn *W.* — stǫfv*m*: *u. W.* — [28] **ᛅ**. *þat*: e ok *W.* — [29] **ᛆ** : **ᛅ** *bægge hdskr.; rettelse er nødvendig, da den ene bestanddel af* **ᛅ** *ikke kan være identisk med* **ᛅ**; *jfr. det latinske ækvivalent* a e **ᛅ** *nedenfor*; *hdskr.s* **ᛅ** *er kun at betragte som en biform af* **ᛆ**. — **ᛂ** : **ᛂ** *A* (**ᛂ**); **ᛁ** *W, hvis læsemåde ikke stemmer med det omtalte ækvivalent.* — diptongo*n*: diptongvm *W.* — [30] norena tvngv: norrænv *W.* — [31] .v. i rvnv*m*: i rvnvm .v. *W.*

(9) *Prisc. I, k. 50. Keil II, s. 37:* Sunt igitur diphthongi, quibus nunc utimur, quattuor. Diphthongi autem dicuntur, quod binos phthongos, hoc est voces, comprehendunt.

(10) *Joannes fra Genua siger i sit værk, Catholicon,* 1. *pars:* Diphthongus est conjunctio duarum vocalium vim suam retinentium in eadem syllaba. *Da Catholicon utvivlsomt er yngre end Olafs afhandling, viser bægge tilbage til en ældre kilde. Jfr. Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 56 (efter et skrift fra 15. årh.)*: Diphthongus est duarum vocalium vim suam servantium in eadem syllaba complexio.

(11)—(12) *Prisc. I, k. 50. Keil II, s. 37:* Sunt igitur vocales praepositivae aliis vocalibus subsequentibus in eisdem syllabis: a, e, o, subjunctivae e, u, ut: ae, au, eu, oe. *Prisc. I, k. 54. Keil II, s. 40:* ei diphthongo nunc non utimur. *Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 138 anfører efter kommentaren*

stafir i rvnvm: ᛅ fyrir ae, ᛆᚢ fyrir au, ᛂᛁ fyrir ei, *ok* ær sa di ptongvs ekci i latinv, ᚯ fyrir ey, ᛄ fyrir eo. oe ær hinn fiorði diptongvs i latinv *ok* ær | hann ækci i rvnvm. (12) Svmir raddar stafir ærv fyrir skipaðir i samanlimingv, sæm a *ok* e, ænn svmir eptir skipaðir,

---

[34] ᛅ: *således W; i A står i virkeligheden det samme tegn, kun er bistaven gjort så lang, at det ligner et* ᚷ. — ᛆᚢ : ᚢ *W.* — au: *således W, som her utvivlsomt har bevaret det oprindelige; jfr. min afhandling: Runerne i den oldisl. literatur, s. 78;* ay *A, som også senere viser tilböjelighed til at ombytte et af to adskilte vokaler bestående ækvivalent med det senere sammensatte enkelttegn.* ᛂᛁ : *således* (»ç ᛁ«) *A;* ᛅᛁ *W; jfr. min anf. afh. s. 84.* — ei*:* e ok i *W.* — [35] ᚯ fyrir ey: æy *W.* — eo: e ok o *W; A har* eo *med et* ǫ *skrevet over linjen;* ǫ *er kun at betragte som en mislykket forklaring til* eo; *jfr. ovenfor.* — [36] oe: *bægge håndskrifter har det sædvanlige z-lignende forkortelsesmærke for* ok, *som dog i W har en noget ejendommelig form; denne læsemåde, som vistnok er nedarvet fra en for bægge hdskr. fælles original, beror sikkert på en fejllæsning af* oe *som* oc; oe *bør derfor foretrækkes for enkelttegnet* œ. — [38] samanlimingv : samlímíngv *W.* — svmir*:* svmer erv *W.* — skipaðir*:* skipaðʳ *A.*

»Admirantes« *til Alexander de Villa dei's Doktrinale følgende:* Omnis dyptongus aut incipit a prima vocali habente plus de sono et terminatur ad secundam, et sic est ae; aut incipit ab eadem et terminatur in ultimam, et sic est au; aut est dyptongus, que incipit a secunda vocali et terminatur in ultimam, et sic est eu; aut incipit a quarta vocali et terminatur in secundam, et sic est oe... Ad dyptongum tria exiguntur. Primum est quod littere, que faciunt dyptongon, possint coniungi; secundum est ut quelibet vocalis retineat vim suam; tertium est, ut sit proportio soni ad sonum, ut cum dicitur ae. Unde dyptongus fit ex duabus litteris, quarum una habeat plus de sono quam alia, et illa, que magis habet de sono, preponitur, et illa, que minus sonat, postponitur; et sic est proportio in sono. Nam que minus sonat, si postponitur, plus sonat. Et sic fiet dyptongus. Unde licet e possit preponi huic littere a, non tamen ad faciendum dyptongon sibi potest preponi, cum minus habeat de sono quam a; et ita non debet preponi sed postponi. Et sic est solvere de omnibus aliis.

sæ*m* e *ok* i, o **ok** v, *ok* æ*r*v þ*ei*r radd*ar* staf*ir* natt*vr*liga f*yrir* skipað*ir* i sa m*an* limingv*m*, æ*r* nalæg*ra* hafa lioð hinv inzta radd*ar* toli manzins, æn*n* hi n*ir* ept*ir* skipað*ir*, æ*r* nærri standa i lioðs grein efni raddarinn*ar*, sæ*m* a fy*rir* e *ok* | u **en e fyrir i ok o ok u**, þ*vi*at þ*at* lioð e*r* grannara, æ*r* nærr stændr b*ri*ostinv *ok* fyr*r* tekz, æn*n* hit*t* dig rara, æ*r* f*ra*marr skapaz *ok* meira hef*ir* rvm. e*r* *ok* heg*ra* þ*at* lioð fyrri at sætia i samanlimingv, æ*r* fyrri skapaz en*n* hitt eptir æ*r* **siðarr** formæraz. (13) A latinv ær diptongvs fyrir .iij. sakir fundinn, fyrir hlioðfegrð ok svndrgrein ok samansetning, enn i norrænv fyrir tvennar sakir, fyrir grein ok hlioðfegrð. (14) Fyrir greinar sakir ær diptongvs fundinn í norrænv, sem i þessvm nǫfnvm: mę̨r ok sę̨r, at greina þav fra fornǫfnvm ser ok mer ok ǫðrvm þilikvm; enn fyrir hlioðs fegrð ær diptongvs fvndinn, sem her: løkr, øgr, þviat fegra þikkir hlioða helldr enn lækr, ægr. (15) Þar næst stendr

---

[39] **ok**: *således W; u. A.* — [40] nalægra—lioð: nalægt hlioð hafa *W.* — [41] skipað*ir: setter W.* — [42] efni: *u. W; over ordet* raddarinn*ar* *har A glossemet:* ·s. lopti·. — [42]—[43] a f*yrir* e: a fyrir a *W.*— *ok* | u: ok v *bægge hdskr.*; v *er imidlertid i denne forbindelse kun en grafisk betegnelse for vokalen* u; *jfr. ovenfor ækvivalentet* au. — [43] **en —ok u**: *u. A, idet skriveren er sprunget fra det første* ·ok u· *til det sidste. W har* e *for* i*; men jfr. ovenfor ækvivalenterne* ei, eo *og* ey; *man skulde vænte* y *for* u; *dog har Olaf her vistnok skrevet* u *under påvirkning af en ældgammel islandsk kilde, som endnu ikke kendte tegnet* y, *men brugte* u *både for* y *og* u; *herved bekræftes altså min formodning om, at Torods latinske ækvivalent for* ᛦ *var* u *og ikke* y (*Runerne i den oldisl. literatur s. 85 anm. 2*). — þ*vi*at: af því at *W.* — [44] stændr briostinv: briostínv stendr *W.* — tekz: stendr *W.* — [45] *Efter* skapaz *tilf. A:* æn*n* hit*t* æ*r* ept*ir* æ*r* siðar*r* formæraz, *idet skriverens öje her et öjeblik har forvildet sig fra det første til det sidste* skapaz. — [46] fyrri: fyrer *W.* — samanlimingv: samlíming *W.* — [47] fyrri: fyrr *W.* — en*n: med dette ord ender den 4de side i A, i hvilket hdskr. der her mangler et blad. Resten af dette kapitel haves kun i W.* — **siðarr**: *u. W; tilf. dels efter conjektur, dels med støtte i den ovenanførte sætning af A, som der er kommen ind på et forkert sted.* — [52] mę̨r ok sę̨r: mer ok ser *W.*

ᛂ ok ær hon af þeim, ær halfraddarstafir heita. (16) Þar næst stendr ᚵ, ok ær þat fyrir tva samhlioðendr k ok g. (17) Þar næst ær tyr stvnginn ok stendr fyrir d latinvstaf. (18) At slikvm hætti ærv allir rvna stafir settir i þessvm orðzkviðvm, ok mvnvm ver þat æigi framarr greina, þviat eigi ær navðzynligt. (19) Þvi ærv þessir .iiij. rvna stafir settir fyrir tva samhlioðendr, at þeir samhlioðendr hafa likara hlioð enn aðrir, sva sem g ok k, s ok z, b ok p, d ok t.

5.

(1) Samstafa ær samfyllilig stafa setning með einvm anda ok einni hlioðsgrein osvndrgreiniliga saman sett ok framm færð. (2) Samstafa hefir .iiij. tilfelli: stafa tǫlv, anda, tið ok hlioðsgrein, (3) þvíat hver samstafa hefir stafa tǫlv, einn staf eða fleiri, ok hefir eingi samstafa i latinv fleiri enn .vj., enn i norrænv megv æigi standa

---

[62] tyr: ᛏ *W; attributet* stvnginn *viser imidlertid, at runetegnet her kun er en forkortelse for runens navn.*

5 [1] samfyllilig: *således B;* samfyllig *W.* — [2]—[3] osvndrgreiniliga—framm færð: ok sundrgreinilega framfært *B.* — [3] stafa. tǫlv: *rettelse;* staf ę (= eða) tǫlv *WB.* — [4] anda, tið: andi ok tið *W*; tið anda *B.* — þviat *u. B.* — [5] stafa: skamma *W.* — [5]—[6] ok—.vj.: Einge samstafa hefir fleire stafe enn .vj. j latinu male *B.* — norrænv: norrænu male *B.* — [6]—[7] æigi—.ix.: *således W* (*dog* .xij. *for* .ix.); mega standa .vij. eða .ix. j einne samstǫfu *B.* —

5. (1) *Prisc. II, k. 1. Keil II, s. 44:* Syllaba est comprehensio literarum consequens sub uno accentu et uno spiritu prolata.... possumus tamen et sic definire syllabam: Syllaba est vox literalis, quae sub uno accentu et uno spiritu indistanter profertur.

(2) *Prisc. II, k. 12. Keil II, s. 51:* Accidit unicuique syllabae tenor, spiritus, tempus, numerus literarum.

(3) *Prisc. II, k. 13. Keil II, s. 53:* Numerus literarum accidit syllabae, quia, ut supra diximus *(II, k. 1. Keil II, s. 44)* non minus quam unius nec plus quam sex literarum apud Latinos potest inveniri syllaba.

fleiri i einni samstǫfv enn .viij. eða .ix., sem her: spønnzkr ok strennzkr. (4) J latinv standa .ij. samhlioðendr hit flesta fyrir raddarstaf enn .iij. eptir. Enn i norrænv megv standa þrir samhlioðendr fyrir raddarstaf enn .v. eptir, sem skilia ma i þeim nǫfnvm, ær fyrr varv rituð. Þessar samstǫfvr gera mesta fegrð i skalldskap, ef einn raddarstafr ær i tveim samstǫfvm ok hinir sǫmv **stafir** eptir settir, sem her: snarpr, garpr, ok kǫllvm ver þat aðalhendingar. (6) Enn ef sinn raddarstafr ær i hvarri samstǫfv, enn allir einir samhlioðendr eptir, sem her:, vaskr, rǫskr, — þat kǫllvm ver skothendingar. (7) Þessar hendingar þikkia þa bezt falla, ef tvær samstǫfvr ærv i hvarri sǫgn ok hinn sami se raddarstafr i fyrri samstǫfv hvarrar sagnar ok sva samhlioðendr þeir, sem fylgia, enn ǫll ein hin siðari samstafa, sem her: allir, sniallir, (8) ok ærv hendingvm diktvð **vers** ritin í latinv skalldskap, sem þetta:

[7] her: *u. W.* — [8] spønnzkr—strennzkr: *således W*; spenskr strendzkr *B.* — [9] raddarstaf: raddarstafe *B.* — [12] varv: *i W ses nu kun lævningerne af det sidste* v; voru *B.* — [14] stafir: *u. W.* settir: *u. B.* — [15] aðalhendingar: *således B;* aðalhendíng *W.* — [16] hvarri: huerre *B.* — enn: ok B. — [17] vaskr rǫskr: valskr rǫskr *W*: róskr vaskr *B.* — [17—18] skothendingar: *således B;* skothending *W.* — [19] hvarri: huerre *B.* — sǫgn: sǫgv *W.* — se: *u. B.* — [20] hvarrar sagnar: huerrar sagnar *B; u. W.* — [21] ǫll—samstafa: *således W;* hin siðarre samstafa huerrar sagnar se óll iófn við sik *B.* — sem: suo sem *B.* — [22—23] hendingvm—ritin: hendingvm diktvð ritin *W*; þessar hendingar viða settar *B; den sidste læsemåde er åbenbart afledet af den første og ikke omvendt; jeg har derfor fulgt W, men med tilföjelse af ordet* **vers**, *hvorved det hele bliver klart; jfr. nedenfor* »i versvm«, *som flere gange forekommer, således k. 14* (**14**) *(se registret).*

(4) *Prisc. II, k. 2. Keil II, s. 44—45:* Non plus tamen quam tres consonantes antecedere nec rursus consequi nisi tres possunt. Sed tamen hoc notandum est, quod, si antecedant tres consonantes, non possunt nisi duae consequi vocalem, ut: »monstrans«, nec iterum, si consequantur tres, possunt antecedere nisi duae, ut: »stirps«. *Som man ser er den islandske gengivelse unöjagtig.*

(8) *Det latinske vers danner begyndelsen til et digt om Thomas*

Ante chaos, jurgium indigestae molis,
adhuc hyle gravida fetu magnae prolis.

(9) Þessar sǫmv hendingar ærv ok settar i norrænv skalldskap i þeim hætti, er ver kǫllvm rvnhendv, sem snorri kvað:

»Orms ær glatt galla
með gumna spjalla«.

(10) Latinv klerkar hafa ok þa hending i versvm, ær þeir kalla consonantia, ok skal hinn sami raddarstafr vera i efstv samstǫfv hvarrar tveggiv sagnar, sem her: aestas, terras. (11) Þessar hendingar ær litt geymt i norrænvm skalldskap, þegar ær fleiri samstǫfvr ærv i einni sǫgn enn ein.

6.

(1) Annat tilfelli samstǫfv ær tið, þviat hver samstafa hefir annat hvart æina tið eða tvær, eða sva sem priscianvs segir, at sumar samstǫfvr hafa halfa aðra

---

[24] jurgium: *således står det hos du Meril;* virginvm *W;* uirginum *B.* — indigestae: in digeste *W;* indigeste *B.* — molis: moles *B.* — [25] hyle: yle *begge hdskr.* — magnae: magne *begge hdskr.* — prolis: proles *B.* — [26] sǫmv hendingar: samhendingar *B.* — [30] með: við B. — [31] þa: þessa *W.* — i versvm: *u. B.* — consonantia: consonancia *W;* consonantiam *B.* — [32]—[33] hinn—efstv: vera hinn same raddarstafr hinnar efri. — [34] aestas: estas *begge hdskr.* — [35] ær: *u. B.* — samstǫfvr ærv: eru samstǫfur *B.*

6 [1] samstǫfv: stafa *B.* — [2] eða sva: *således B;* sva *W.*

---

a Becket, som findes trykt i Poésies populaires Latines du moyen âge par M. Edelestand du Méril. Paris 1847, s. 70 flg. Denne oplysning skylder jeg pastor Þorvaldur Bjarnarson.

(10) *Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 452, anfører efter Kamaldulensermunken Paul følgende:* Consonantes dicuntur, qui in principio tertii pedis et in fine ultimi aliquam consonantiam tenent, ut est illud:

»Ethiopum terras iam fervida torruit estas«.

Verset er i følge Thurot taget fra Theodolus, Ecloga 1.

stvnd eða halfa þriðiv stvnd, en svmar .iij.. (2) Skamma stvnd hefir sv samstafa, ær raddarstafr hennar ær nattvrvliga skammr, ok komi æigi tveir samlioðendr eptir, sem þessi nǫfn: ari, api. (3) Halfa aðra stvnd hefir sv samstafa, ær vera ma hvart er vill lǫng eða skǫmm, sem fyrri samstafa i þessvm orðvm: hvatra, spakra. (4) Tvær stvndir hefir sv samstafa. . . . .

. . . .

(5) Halfa þriðiv stvnd hefir sv samstafa, ær einn samhlioðandi stendr eptir raddarstaf nattvrliga langan, sem her: hiól, sól. (6) Þriar stvndir hefir sv samstafa, ær tveir samhlioðendr standa eptir langan raddarstaf, sem her: biórs, stórs. (7) En þo setia nvverandi klerkar i versagiorð allar samstǫfvr annathvart einnar stvndar eða tveggia.

---

[4] stvnd; *u. B.* — .iij.: þriar stundir *B.* — [7] þessi nǫfn: *u. W.* — [9] sem: suo sem *B.* — i þessvm orðum: *u. W.* — [10] Tvær stvndir hefir sv samstafa: *således W, uden at antyde nogen lakune; B. u. det hele uden at antyde lakunen: denne kan i overensstemmelse med Priscian med stor sikkerhed udfyldes således:* ær raddarstafr hennar ær langr af nattvrv eða setningv, sem her . . . — [12] stvnd: samstǫfv *B.* — [13]—[14] sem her: *u. W.* — [15]—[16] sem—stórs: *u. B.* — [17] versagiorð: uersagerðir B. — allar samstǫfvr: *u B.*

---

6. (1)—(7) *Prisc. II, k. 12—13. Keil II, s. 51—53*: (Accidit syllabae) tempus unum vel duo vel etiam, ut quibusdam placet, unum semis vel duo semis et tria; unum si vocalis est brevis per se, ut: »ămo«, vel si eam una consonans simplex consequitur, ut: »caput«; unum semis in communibus syllabis; de quibus multi docuerunt, ut: »lăcrimae« . . . . . in longis natura vel positione duo sunt tempora, ut: »dō«, »ărs«; duo semis, quando post vocalem natura longam una sequitur consonans, ut: »sol«; tria quando post vocalem natura longam duae consonantes sequuntur, vel una duplex, ut: »mōns«, »rēx«. Tamen in metro necesse est unamquamque syllabam vel unius vel duorum accipi temporum.

7.

(1) Þriðia tilfelli samstǫfv ær andi, þviat hver samstafa hefir annat hvart linan anda eða snarpan. (2) Andi ær kallat hræring frammflvtningar samstǫfv. (3) Snarpan anda hefir sv samstafa, ær með digrvm anda ær framm flvtt, sem þessar sagnir: hravstr, horskr, ok þær aðrar, ær ablasningar noti ær i vpphafi skipaðr. (4) h ær kallaðr merking eða noti ablasningar, þviat hann ær eingi stafr fyrir sik fvllkominn, hvarki samhlioðandi ne raddarstafr. (5) Linan anda hafa þær samstǫfvr, ær eingi ablasningar noti ær i vpphafi settr, sem her: iorð ok armr. (6) Enn þo þikkir betr sama i norrænvm skalldskap, at annat hvart hafi ablasning hǫfvðstafir ok sva stvðlar þeirra eða eingi þeirra.

8.

(1) Fiorða tilfelli samstǫfv ær hlioðsgrein, ok ær hlioðsgrein her kǫllvð rækilig hlioman raddarinnar

---

7. *Et nyt kapitel antydes ikke i hdskr.* — [1] samstǫfv: *u. W.* andi: rǫdd *B.* — [3] kallat: her kallaðr *B.* — [5] ok: eða *B.* — [8] fyrir —fvllkominn: fullkominn fyrir sik *B.* — [11] sem—armr: *u. B.* — [12] norrænvm: norrænu *B.* — [13] hǫfvðstafir—stvðlar: *således B;* baðer stafir ok hlioðstafr *W.* — *Måske er det første* þeirra *en gentagelse af det sidste.*

8. *Et nyt kapitel antydes ikke i W.* — [1]—[2] ok—hlioðsgrein: Hlioðsgrein er *B.* — [2] rækilig: *således* (»rekilig«) *W;* reglulegh *B.*

---

7. (1) *Prisc. II, k. 12. Keil II, s. 51:* Similiter (accidit syllabae) spiritus asper vel lenis.

(3) *Jfr. Prisc. I, k. 24. Keil II, s. 18:* Aspiratio ante vocales omnes poni potest, post consonantes autem quattuor tantummodo more antiquo Graecorum: c, t, p, r, ut: »habeo«, »Herennius«, »heros«, »hiems«, »homo«, »humus, »Hylas«, »Chremes«, »Thraso«, »Philippus«, »Pyrrhus«.

(4) *Prisc. I, k. 16. Keil II, s. 12:* h autem aspirationis est nota et nihil aliud habet literae nisi figuram et quod in versu scribitur inter alias literas. *Jfr. Prisc. I, k. 47. Keil II, s. 35:* h literam non esse ostendimus sed notam aspirationis.

i merkiligri frammfæring. (2) Hver samstafa hefir, sem priscianus segir, annathvart hvassa hlioðsgrein eða þvnga eða vmbeygiliga. (3) Sv samstafa hefir hvassa hlioðsgrein, ær hefz af litlv hlioði ok endiz i hvassara hlioð, sem þessar samstǫfvr: var, þar, ok ær hon sva merkt: ′. (4) Þvnga hlioðsgrein hefir sv samstafa, ær hefz af litlv hlioði ok endiz i lægra hlioð, sem þessar samstǫfvr enar fyrri: hara, sara, ok er sia hlioðsgrein sva notervð ‵. (5) Vmbeygiliga hlioðsgrein hefir sv samstafa, ær hefz af litlv hlioði ok dregz vpp i hvassara hlioð enn niðr at lyktvm i lægra, sem þessar samstǫfvr: ars, sars, ok ær sv hlioðs grein sva notervd: ^. (6) Hlioðsgrein merkir hæð sam-stafligrar raddar, enn andi digrleik hennar, sem skilia ma, at hvern raddarstaf verðr at nefna meirr svndrloknvm mvnni, ef ablasning fylgir. (7) Tiðar til-

[3] i merkiligri: ok merkileg *B.* — [3]—[4] sem—segir: *u. B.* — [5]—[6] Sv—ær: hvǒss hlioðsgrein *B.* — [7] sem—samstǫfvr: suo sem her *B.* — *Angående akuttegnet i W, jfr. aftrykket af dette hdskr. s. 99*[b]. — [b] litlv: *i overensstemmelse med det nedenfor anførte sted af Petrus Helias skulde man snarere vænte:* hvǫssv, *dog finder man også ovenfor i k.* 2 (*12*) litilatv (lagv *B*). — [9]—[10] þessar—fyrri: hín fyrre samstafa j þessum nǒfnum *B.* — [10] sia: sv *B.* — notervð: merkt *B.* —: *Angående gravistegnet i W jfr. anf. st.* s. 99[a]. — [11] Vmbeygiliga—hefir: Vmbeygileg hlioðsgrein er *B.* — [12] hvassara: huast *B.* — [13] lægra: lagt hlioð *B.* — sem: suo sem *B.* — sars: fárs *B.* — [14] *Om cirkumflekstegnet i W se* anf. st. s. 99_{11} — [15] samstafligrar: *således B;* stafligrar *W.* — sem: suo sem *B.* [16] meirr: meirr með *W.* — Tiðar: en tíðar *B.*

8. (2) *Prisc. II, k. 12. Keil II, s. 51:* Tenor (accidit syllabae) acutus vel gravis vel circumflexus.

(3)—(5) *Charles Thurot: Notices et extraits s. 393 anfører fra Petrus Helias:* Aut enim a gravi voce incipimus et in acutum tendentes ibidem desinimus, et accentus hic dicitur acutus. Aut ab acuto incipimus et in gravem tendentes ibidem perseveramus, et est gravis accentus. Aut a gravi in acutum tendentes ad gravem revertimur, et accentus hic circumflexus dicitur. *Jfr. Vincentii Bellov. Speculum doctr. II. s. 91.*

felli merkir lengð samstafligrar raddar, sem fyrr var sagt. (8) Enn með þvi at þesskonar greinir heyra litt norrænv skalldskap at flestra manna ætlan, þa tala ek þar vm ekki fleira at sinni.

9.

(1) Sǫgn ær hinn minnzti hlvtr samanhlaðins máls, ok ær hon hlvtr kallaðr einn af þvi mali, ær fvllkomit sen hefir. En sv sǫgn eða sa hlvtr ær af alþyðv rvmliga kallaðr orð. (2) Aristotiles hinn spaki kallar tva parta malsgreinar, nafn ok orð, þviat þeir gera meðal sin samtengðir fvllkomna malsgrein, sem her: maðr renn. (3) Enn meistari priscianvs telr .viij. parta mals-

[18]—[19] lengð—sagt: sem fyrr er sagt leingd samstafligrar raddar *B.* — fyrr: *ovenfor k. 2. (10)* — [19]—[21] Enn—sinni: *u. B.*

9 [1] samanhlaðins: samsettz *B.* — [2] ok—einn: hon er kǫllut einn lutr *B.* — [3] En sv: þessi *B.* — eða—hlvtr *u. B.* — [3]—[4] rvmliga *u. B.* —[4] kallaðr: kǫlluð *B.* — Aristotiles: *således W;* Aristotilas *B.* — [4]—[6] kallar—samtengðir: segir nafn ok orð vera tuo hlute mals greinar. þuiat nafn ok orð saman . . . . teingdir gera *B.* — [6] samtengðir: samtengðar *W.* — [7] renn: reinn *W;* rennr *B.* — .viij.: atta vera *B.*

9. (1) *Prisc. II, k. 14. Keil II, s. 53:* Dictio est pars minima orationis constructae. *Prisc. II, k. 15. Keil II, s. 53:* Oratio est ordinatio dictionum congrua, sententiam perfectam demonstrans.

(2) *Prisc. II, k. 15. K. II, s. 54:* Partes igitur orationis sunt secundum dialecticos duae, nomen et verbum, quia hae solae etiam per se conjunctae plenam faciunt orationen. *Jfr. Isidor. origines I, k. 6:* Partes orationis primus Aristoteles duas tradidit, nomen et verbum. *Skrivemåden* Aristotiles *eller endog* Aristotilis *forekommer af og til i middelalderlige håndskrifter, således f. eks. på følgende sted, som Ch. Thurot, Notices et extraits, s. 7 anfører fra en anonym grammatiker fra 9. århundrede, og som også for indholdets skyld fortjæner at jævnføres:* Partes orationis primus Aristotilis duas fertur tradidisse. *Se i øvrigt Aristoteles: Περὶ ἑρμηνείας k. 1—3. Ch. Thurot: Notices et extraits s. 176.*

(3) *Der findes ikke noget tilsvarende hos Priscian, som kun op-*

greinar, þessa: nafn ok fornafn, orð ok viðrorð, hlvttekning, samtenging, fyrirsetning ok meðalorpning, ok greinir hann gloggliga nattvrv hvers þeirra. (4) Nafn ær hlvtr malsgreinar, sa ær veitir eiginligan eða sameiginligan hviligleik hverivm hlvt eða likama. Nafn ær æzt allra sagna, þviat þat ær sva sem efni eða grvndvǫllr allz mals. (5) fornafn *ær* set*t* istað | nafnsins sæ*m* læytis *maðr* f*yrir* mæistara *ok* merk*ir* þ*r*iar p*er*son*vr*, æn*n* nafn mærk*ir* ei : na. ' (6) Þ*vi* næst *ær* orð, *ær* skryð*ir* *ok* formær*ar* nafn*it* *sva* sæ*m* mynd æfni, ;

---

[8] ok: *u. B på bægge steder.* — [9] samtenging: samsetning *B.* — ok: *u. B.* — [9]—[10] ok—hann: hann greinir *B.* — [10] Nafn: hann *W.* — [12] hlvt eða: *u. W.* — [12]—[13] Nafn—æzt: hann er æztr *W.* — [14] allz: *med dette ord begynder A igen.* — [14]—[16] fornafn—eina: *stilles i A W efter* pining (*l. 19.*)*; den orden, som følges i teksten, findes i B og stemmer med den orden, hvori talens dele opregnes ovenfor.* — [14] fornafn ær: *således A W;* þar nærst er fornafn svo sem *B.* — nafnsins: nafns *W.* — [15] merkir: merkir þat *B.* — [16] þvi: þar *WB.* — [17] mynd æfni: mynd*er* *W.* — þviat *u. W.*

---

regner 7 partes (II, k. 18—21. Keil II, s. 55—56); *han henfører nemlig interjektionerne til adverbierne (*XV*, k. 40. Keil* III, *s. 90*). *Derimod synes den islandske forfatters latinske original her at have haft Donat til kilde. Donat ars (minor) Keil IV, s. 355:* Partes orationis quot sunt? Octo. Quae? Nomen, pronomen, verbum, adverbium, participium, conjunctio, praepositio, interjectio.

(4) *Prisc. II, k. 22. Keil II, s. 56:* Nomen est pars orationis, quae unicuique subjectorum corporum seu rerum communem vel propriam qualitatem distribuit. *Donat ars (major) II, k. 1. Keil IV, s. 372:* Ex his duae sunt principales partes orationis, nomen et verbum.

(5) *Prisc. II, k. 18. Keil II, s. 55:* Proprium est pronominis pro aliquo nomine poni et certas significare personas. *Jfr. Prisc. XII, k. 13. Keil II, s. 584:* Personae pronominum sunt tres, prima, secunda, tertia. *Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 175.*

(6) *Prisc. s. st.:* Proprium est verbi actionem sive passionem sive utrumque cum modis et formis significare.

þ*v*iat þ*at* skyr*ir* til felli nafn*s* *ok* merk*ir* gærð *eða* pining. (7) Viðr orð fegr*ir* *ok* æn*n*dim*ar*kar orðit iþa liking sæ*m* viðrlæg*g*ianlig nǫfn g*er*a v*ið* vnd*ir*stæðilig nǫfn s*va* sæ*m* h*er*: sterkr m*aðr* b*er*s hr*a*vstliga. (8) lvttekning æ*r* | fra skilit orði i þ*vi*, at ho*n* m*er*kir fǫll *ok* kyn sæ*m* nafn. *Æ*n*n* i þ*vi* skilz ho*n* fr*a* nafni, at hon merk*ir* g*er*ð æ*ða* pining *ok* hæf*ir* ymsar stvnd*ir* sæ*m* orð. (9) Samtengi*n*g knyt*ir* sam*an* | nǫfn æ*ða* aðra parta æ*ða* sialf*ar* mals grein*ir*, sæ*m* h*er*:

»Ringr *ok* dagr at þ*in*gi«.

---

[18] nafns: nafnsins *B.* — *ok* merk*ir*: *u. W;* j *B.* — [19] pining: pvngt *W.* — æn*n*dim*ar*kar orðit: ender orð *W.* — [20] við: *u. B.* — vnd*ir*stæðilig: vndir stǫðlig *W;* vndirstaðleg *B.* — [21] sva: *u. W.* — bers: *således A. Jfr. k. 15*₃₅: fers. — [22] i þvi, at: þviat *AB;* i þvi at *W.* — [26] æð*a* sialf*ar*: ok sialfar *W.* — sæ*m*: suo sem *B.* — h*er*: her er kveðit *W.* — [27] at: a *B.*

---

(7) *Prisc. II, k. 20. Keil II, s. 56:* Proprium est adverbii cum verbo poni nec sine eo perfectam significationem posse habere, ut: »bene facio«, »docte lego«. *Jfr. Prisc. XV, k. 1. Keil III, s. 60:* Adverbium est pars orationis indeclinabilis, cujus significatio verbis adjicitur: hoc enim perficit adverbium verbis additum, quod adjectiva nomina appellativis nominibus adjuncta, ut: »prudens homo prudenter agit«, »felix vir feliciter vivit«, *og Prisc. II, k. 16. K. II, s. 54:* nec non etiam adverbia nominibus vel verbis connumerabant (Stoici) et quasi adjectiva verborum ea nominabant, *endelig Donat ars (minor) Keil IV, s. 362:* Adverbium quid est? Pars orationis, quae adjecta verbo significationem ejus explanat atque implet.

(8) *Prisc. II, k. 18. Keil II, s. 55:* Participium autem jure separatur a verbo, quod et casus habet, quibus caret verbum, et genera ad similitudinem nominum, nec modos habet, quos continet verbum. *Jfr. Prisc. XI, k. 5. Keil II, s. 551:* Itaque cum et verbi quaedam sua prohibent hoc esse nomen, id est tempora et significationes, et nominis propria prohibent esse verbum, id est genera et casus, . . . mansit participium medium inter nomen et verbum *og Donat ars (minor) Keil II, s. 363:* Participium quid est? Pars orationis, partem copiens nominis, partem verbi; nominis genera et casus, verbi tempora et significationes, utriusque numerum et figuram.

(9) *Prisc. II. k. 21. Keil II, s. 56:* Proprium est conjunctionis,

(10) F*yrir*sætning *ær* æiginlig til at þiona fǫllv*m* nafnsins, sæ*m* h*er*: til borg*ar*, af skipi. (11) Mæðalorpning syn*ir* hvgþokca manz. Oc *er* ho*n* iafn*an* *fra*skilit oðr*vm* pǫrtv*m*, sæ*m* her: væí | haí.

[b. MÁLSKRÚÐSFRÆÐI.]

10. ken*n*ing*ar* donati.

(1) Donat*us* kenn*ir* í fyrri bok sin*n*i natt*vr*v parta | þ*eir*ra all*ra*, *ær* hafa þ*ar*f i rettv latinv máli, *ok* ma

---

[28] fǫllv*m*: ǫ́llum fǫ́llum *B*. — [29] sæ*m*: suo sem *B*. — af: a *W*. — [30] manz: mannzens *B*. — [31] væí, haí: væi hai *A*; veí haí *W*; vei hai *B*.

10. *B udelader hele dette kapitel.* — [1] *Den rødmalede kapiteloverskrift findes kun i A.* — [2] D *i* Donatus *rødmalet.* — [2]—[3] parta—allra: allra parta þeirra *W*.

---

diversa nomina vel quascunque dictiones casuales vel diversa verba vel adverbia conjungere, ut: »et Terentius et Cicero«, o. s. v.

(10) *Prisc. II, k. 20. Keil II, s. 56:* Praepositionis autem proprium est separatim quidem per appositionem casualibus praeponi, ut: »de rege«, »apud amicum«.

(11) *Prisc. XV, k. 40. Keil III, s. 90:* Quae res maxime fecit Romanarum artium scriptores separatim hanc partem ab adverbiis accipere, quia videtur affectum habere in se verbi et plenam motus animi significationem, etiam si non addatur verbum, demonstrare. *Donat ars (minor) Keil IV, s. 366:* Interjectio quid est? Pars orationis significans mentis affectum voce incondita.

10. (1) *Jfr. Ælfrics Grammatik und glossar, herausg. v. J. Zupitza, Berlin 1880, 1, s. 289:* Gramma on grêcisc is littera on lêden and on englisc stæf, and grammatica is stæfcræft; se cræft geopenað and gehylt lêdenspræ̂ce, and nân man næfð lêdenbôca andgit befullon, bûton hê þone cræft cunne.

ængi m*aðr* fvllko*m*liga vel skilia | *ok* mela þa tvngv, næ*ma* þæssa bok kvnni. (2) Aðra bok *ger*ði h*ann* v*m* lꜹstv **malsins**, þa æ*r* v*er* | ða kvnnv i latinv mali *ok* iþ*eim* skalldskap, *ok* at lyktv*m* v*m* þ*at* skrvð *ok* feg*r*endi | æ*r* v*er*ða ma i sǫgnv*m* *ok* ímáls greinv*m*. (3) Þ*vi* ritaði h*ann* v*m* lꜹstv þa æ*r* v*er*ða mǽga i | malinv, at sa **einn** ma mæla æ*ða* yrkia fagrlæga, æ*r* h*ann* væit bæði lof *ok* lꜹst | a malinv, se*m* m*æ*lt æ*r*: Malu*m* non vitatur nisi cognitu*m*. *Æ*igi ma illan **lꜹst** va | raz næ*ma* h*ann* sæ fyr*r*i kændr. (4) Jþæssi bok ma *ger*la skilia, at ǫll æ*r* æin listin | skalld skapr sa, æ*r* romv*er*skir spækinga*r* namv iathænis b*or*g a g*r*iklandi *ok* | snerv siþ*an* i latinv mal, *ok* sa lioða hát*t*r æ*ða* skalldskapr, æ*r* oðin*n* *ok* aðr*ir* asia | m*enn* flvttv norðr hig*at* i norðr halfv heimsins, ok kendv m*onnum* a sina tvngv | þæsskon*ar* list, s*va* sæ*m* þ*ei*r hǫfðv skipa*t* *ok* nvmit isialfv asia landi, þ*ar* sæ*m* mæst | v*ar* fręgð *ok* rikdomr *ok* froðlæikr v*er*alldarinn*ar*.

---

[5] næ*ma* — kvnni: nema hann kvnni þessa bok *W.* — [6] malsins: *u. A.* — [7] iþ*eim*: þeim *W.* — þa*t* skruð: skrvð þat *W.* — fegrendi: fagrendí *W.* — [8] ímálsgreinvm: mꜳlsgreínvm *W.* — [9] þa — malinv: maalsins *W.* — [10] **einn**: *u. A.* — fagrlæga: fagrlæka *A.* — hann: *u. W.* — [11] a: i *W.* — [12] illan: allan *W.* — **lꜹst**: *u. A.* — [14] listin — sa: maals listín, sv, *W.* — [16] lioða: hlioða *W.* — æ*ða* skalldskapr: *ok* skꜳld skapar *W.* — [17] asia: asie *W.* — higat — halfv: hingat, þa er þeir bygðv norðr haalfv *W.* — [18] kendv: kendi *A.* — [18—19] a — list: þess konar list a sina tvngv *W.* — [20] mæst: mestr *W.* — fręgð: fegrð *W, hvis læsemåde her måske er at foretrække* (*eller tyder* mestr *i W på, at der bör læses:* mestr var fegrðar ríkdómr ɔ: *skönhedens magt var stærkest?*). *Svb. E.* og *J. S. læser:* mest var fegrð ok ríkdómr *o. s. v.*

---

(3) *Jfr. Norges gl. love II, s. 63₃:* En at menn uarizt þui meir ranga doma, þa ma uarla illt uarazt nema uiti.

11. de barbarismo.

(1) Barbarism*vs* *ær* kallaðr ein*n* lasta fvllr lvtr malsgrein*ar* i alþyðlig*ri* reðv, | æn*n* sa *ær* i skalldskap kallaðr metaplasmus. (2) Barbarism*vs* fekc af þ*vi* nafn, | at þa *ær* romv*er*skir hǫfðingiar hofðv naliga vnn*it* alla v*er*ǫlldina vnd*ir* | sina tign, t*okv* þ*ei*r vnga m*enn* af ǫllv*m* þioðv*m* *ok* flvt*t*v þa i roma*m* *ok* ken*n*dv þ*eim* at ta | la ro*m*verska tvngv. Þa drogv m*ar*gir vnem*ir* m*enn* latinvna ept*ir* sinv eigi*n*ligv | mali *ok* spilltv sva tvngvn*n*i. kollvðv romv*er*iar þan*n* mals læst barb*aris*mv*m*, |

---

11. [1] *Den rødmalede kapiteloverskrift u. WB.* — [2] *B rødmalet.* — fvllr lvtr: pollr *W.* — [3] alþyðligri reðv: alþyðv mæli *W.* — i *u. A*; *tilf. efter WB.* — [4] — [21] barbarismvs — þionat: *hele dette stykke u. B.* — [5] naliga vnnit: vnnið naliga *W.* — [6] verǫlldina: verolld *W.* — [7] roma*m*: róm *W.* — [7]—[8] at tala: mæla *W.* — latinvna: latínv *W.* — eiginligv: *således W;* eigi*n A.* — [9]—[10] tvngvnni: *således bægge hdskr., dog er ordet i A skrevet mellem linjerne over et oprindeligt* malinv.

---

11. (1) *Donat ars (major) III, k. 1. Keil IV, s. 392: Efter overskriften:* **De barbarismo** *hedder det:* Barbarismus est una pars orationis vitiosa in communi sermone; in poemate metaplasmus . . dicitur.

(2)—(4) *Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 68, anfører efter en grammatiker fra 9. århundrede:* Barbarismus autem dictus est a barbaris gentibus, quoniam, quando Romani totum sibi subjugaverunt orbem, placuit eorum principibus de unaquaque gente provinciisque Romam adducere causa discendi latinitatem, videlicet linguam romanam, diversas ob causas, sive ut quivissent cum eorum loqui principibus illi subjugati et principes Romanorum e contra cum ipsis subjugatis, seu etiam ut scirent posteri eorum subjectas fuisse se dudum Romanis. Illi autem subjugati, postquam coeperunt latinam discere linguam, corruperunt eam, decretumque est ab illis Romanis illud vitium appellari barbarismum a barbaris nationibus. *Jfr. Isid. Orig. I, k. 31. Ch. Thurot, anf. skr., s. 16. Olafs latinske kilde synes at have afledet* barbari *af* barba; *denne derivation har jeg ikke fundet andre steder.*

þ*v*iat þ*ei*r nefndv all*ar* þioð*ir* barbaros næ*m*a g*i*rki *ok* latinvm*enn*. (3) barbari v*arv* kall*aðar* | fyrst af lǫngv skeg*g*i *ok* liótvm bvnaði þær þioð*ir*, æ*r* bygðv a háfv*m* fiǫl lvm *ok* i þykcv*m* skogv*m*, þ*v*iat *sva* sæ*m* asiona þ*ei*rra *ok* bvnaðr v*ar* ofægiligr hia hæ | v*er*skv *ok* hirðbvnaði ro*m*v*er*ia, slikt sama v*ar* *ok* orðtak þ*ei*rra otogit hia mals | greinv*m* latinv snillinga. (4) *Æ*n*n* þ*vi* villdv romv*er*iar, at all*ar* þ*i*oð*ir* næmi þ*ei*rra tvn gv, at þa v*er*i kvnn*ar*i þ*ei*rra tign, *ok* þ*oa*t rikin skiptiz, æ*r* stvnd*ir* liði, mæt*t*i 6 allt folk vita, at þ*ei*rra for-ellri hæfði romv*er*ivm þionat.

(5) Barbarism*vs* v*er*ðr a .ij. læið*ir* i fr*a*mflvtning mals *ok* iletri. (6) h*ann* hæf*ir* .iiij. kynkvislir: | viðrlagning *ok* af-tekning, skipting *ok* v*m*-snvning. (7) Þ*at* ma v*er*ða iæinv*m* staf *ok* sa*m*stǫfv, | *ok* i til føllv*m* sam-

---

[11] næ*m*a: vtan *W*. — [12] kall*aðar*: *i A skrevet* kall *med streg over det sidste* l; kallað[7] *W*. — [13] liótvm: savrgvm *W*. — [14] i: *u. bægge hdskr.;* tilf. efter konjektur. — [15] ofægiligr: v fagrligr *W*; *det sjældne* ófægiligr *kunde lettere blive fortrængt af det mere almindelige* ófagrligr *end omvendt; desuden synes* ófægiligr — *som efter ordbøgerne at dömme ikke ellers synes at forekomme, men støttes ved det i Fms. II, 163₃ forekommende* ófáguligr *samt ved* úfægðr (*se Oxf. ordbogen*) — *at passe bedst i denne sammenhæng; måske er ordet her en oversættelse af lat.* impolitus; fægiligr *forekommer i* Stjórn *og* Trójum. s. (*se ordb.*), *men eftersom det i* Trójum. s. *skrives* fœgiligr, *er det måske ikke afledet af verbet* fága, *tilmed da betydningen af ordet synes at bekræfte dette.* —

[15]—[17] ro*m*v*er*ia—greinv*m*: *u. W*. — [16] otogit: *bör vistnok ikke rettes til* otigit, *selv om ordet ikke findes andre steder* (*jfr. t.* ungezogen, *mnt.* ungetogenlike(n). — [17] snillinga: spekinga *W*. — [20] for-ellri: for ellri A. — [22] *Her begynder i A W et nyt kapitel, som i A har haft en — nu ulæselig — overskrift.* — a: *u. W*. — [22]—[23] fr*a*mflvtning mals: mæls frammflvtning *W*. — [23] i: *u. B*. — [23]—[24] viðrlagning: viðlagning *W*. — [25]—[26] i—samstǫfvnnar: tilferlvn samstǫfv *W*.

---

(5)—(7) *Donat III, k. 1. Keil II, s. 392:* Barbarismus fit duobus modis, pronuntiatione et scripto. His bipertitis quattuor species supponuntur: adjectio, detractio, immutatio, transmutatio litterae, syllabae, temporis, toni, aspirationis.

st*ǫ*fvnn*ar*, stvnd *ok* lioðsgrein *ok* ablasning. (8) barbarism*vs* *er* m*eð* *ǫ*llv | flyiandi i alþyðligv orðteki, æn*n* iskalldskap *er* h*ann* stvndv*m* læyfðr f*yrir* sak*ir* skrýðs æ*ða* navðsynia. (9) Vm aftekning stafs v*er*ðr barbarism*vs*, sæ*m* egill q*vað*:

»*Æ*rv*mz* a*v*ðskéf |
*ǫ*mvn lokri
mag*ar* þoris
m*er*ðar efni
vin*ar* mins
þ*vi*at valit lig*gi*a
tven *ok* þren
atvn 'gv m*er*«.

h*er* æ*r* af tekin*n* **hinn siðarsti** stafr i þessv*m* **tveim** orðv*m*: tven *ok* þren f*yrir* fegrð*ar* sak*ir*, þ*vi*at þa þikc*ir* betr lioða þessar samst*ǫ*f*vr* ikviðu hætti, at þer hafi v*m*-beygiliga lioðs grein helldr | æn*n* h*va*ssa, æ*r* .iij. æ*r*v sa*m*st*ǫ*f*vr* ivisv orði, *ok* ma þ*vi* kalla at h*er* v*er*ði bar-

---

[27] alþyðligv: alþyðu *B.* — orðteki: mali *W.* — æn*n*: ok *W*, *som interpungerer efter* skalldskap. — [28] fyrir: *u. B.* — skrýðs: *således A*; skravz *W*; fegrðar *B.* — [29] aftekning: viðrlagning *W.* — [31]—[38] *Med hensyn til varianterne fra W jfr. aftrykket af dette hdskr. s. 100* 29—31. [31]—[32] Ærvmz — lokri: Erumk auðskepð ionlocri *B.* — [39] **hinn siðarsti** *og* **tveim**: *u. A.* — þessv*m*: *u. W.* — [40] orðv*m*: nofnvm *WB.* — tven *ok* þren: *u. W.* — [41] ikviðv: *dette og ikke* ihvlðv (*Sn. E. II. s. 405* 21) *giver A; (der har oprindelig stået* ihviðv, *men* h *mulv. rettet til* k*); hermed stemmer de andre hdskr.*. — hætti: hæti *A.* — [42] v*m*-beygiliga: v*m* beygiliga *A.* — lioðs: *u. W.* — ær: *u. W*; þar sem *B.* — [43] æ*r*v sa*m*st*ǫ*f*vr*: samstǫfur eru *B.* — þ*vi*: þat *B.* — kalla: *u. W.* — v*er*ði: se *W.* —

---

(8) *Donat s. st. Keil IV, s. 393:* Nos cavenda haec vitia praelocuti controversiam de nomine pertinacibus relinquemus.

(9) *Donat s. st. Keil IV, s. 392:* Per detractionem literae (fiunt barbarismi), sicut: »infantibu parvis« pro infantibus.

barismvs ilioðs | greina skipti. (10) J aftekning sa*m*stǫfv v*er*ðr barbarismvs, sæ*m* q*vað* harekr i þiot*t*v:

»Ra ¦ ðit hefik at riða
rínleygs heþ*an* mínv«.

her *er* rín f*yrir* rín*ar*, þ*vi*at of m*ar*gar v*er*ða ella | samstǫf*vr* ivisv orði. (11) Vm viðrlagning stafs v*er*ðr b*ar*b*ar*isml*v*s, sæ*m* q*vað* ǫ́ðvn illskellda:

»*Maðr* | skylldi þo molld*ar*
megia hv*er*r of þegia
kenniseiðs þ*oa*t kvnni
klep*p* dǫg*g* hárs lǫg | *gvar*«

h*er* *er* set*t* megia f*yrir* mega *ok* ǫ́kit einv*m* staf *ok* g*er* s*va* lǫng sa*m*stafa af skamri, | þ*vi*at ella hǫlldz *eigi* kveðandi ret*t* i visv orði. (12) Vm viðrlagning samst*ofv* **verðr barbarismvs**, sæ*m* glvmr q*vað*:

»*Æ*n*n* ek væit at hefr heit*it*
h*ans* broð*ir* m*er* goðv
ser of slikt til þ*eir*ra
sæg*g*fiǫld hvaðaʀ | tveg*g*i«.

h*er* *er* h*va*ðar*r*tveg*g*i sæt*t* fyrir hvartveg*g*i, til þess at

---

[46]—[47] *Jfr. aftrykket af W hdskr. s. 101* $_3$. — [47] mínv: mı̃na *B.* — [48] h*er* — rín*ar* *u. W.* — rín: sett rin *B.* — [49] stafs: samstǫfv *W.* — [51]—[54] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 101* $_{4-6}$. — [53] kenniseiðs: kenni seiðs *B.* — kv̇nni: kynne *B.* — [54] klepp—hárs: kleppdǫ́ggs hars *B.* — [56] *sva: u. W.* — hǫlldz: hlaðaz *W.* — [57] kveðandi ret*t*: rett qveðandi *WB.* — viðrlagning: viðlagning *W.* — [58] **verðr barbarismvs**: *u. A.* — [59]—[62] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. 101* $_8$. — [59] ek væit: ueit ek *B.* — [62] hvaðaʀ tveg*g*i: huaðartvegge *B.* — [63] sæt*t*: *således WB*; sæt*t*r *A.*

---

(10) *Donat s st:* (Per detractionem) syllabae (fiunt barbarismi), ut: »salmentum« pro salsamentum.

(11) *Donat s. st.:* Per adjectionem litterae fiunt barbarismi, sicut »relliquias Danaum«, cum reliquias per unum l dicere debeamus.

(12) *Donat s. st.:* (Per adjectionem) syllabae (fiunt barbarismi), ut: »Nos abiisse rati«, pro abisse.

kveðandi halldiz ivisv or | ði. (13) Vm stafa skipti v*er*ðr b*ar*b*aris*m*vs*, sæ*m* arnoꝁ q*vað*:

»Svm*ar* hv*er*n frekv*m* erni«.

h*er* *er* hv*er*n set*t* | f*yrir* hv*er*t, til þess at hendingar halldiz i d*r*ottkvǫðv*m* hǫtti, *ok*ma h*er* kalla · beði stafs skipti *ok* samstǫfv. (14) J stafa snvning v*er*ðr b*ar*b*aris*m*vs*, se*m* h*er*:

»Reið brynhilld*ar* broð*ir*
bort sa *er* hvg ne skorti«.

h*er* *er* bort set*t* f*yrir* b*r*ot *ok* skipt sva stǫfv*m*, at r stendr f*yrir* t, til þess at h*en* | ding*ar* se iafnháf*ar* *ok* *er* þ*et*ta s*va* i einv*m* staf sæ*m* i sa*m*stǫfv. (15) Vm stvnd*ar* viðrlagning v*er*ðr b*ar*b*aris*m*vs*, se*m* q*vað* eilifr gvðrvn*ar* so*n*:

»Varv vǫn*n*d *ok* myr*ar*
v*er*ðr hit*t* at þa*r* sk*er*ða
svell v*ar* aðr | v*m* alla
ól torraðin hóla.»

---

[66] *Jfr. aftrykket af W., hdskr. s.* 101_{10}. — [67] hv*er*n set*t*: sett huern *B.* — hendingar: *således B;* hending *A:* kveđandi *W.* — [68] i d*r*ottkvǫðv*m* hǫtti: *u. W.* — stafs: stafa *WB* — [69] *ok:* ok suo *B.* — [71]—[72] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 101_{12}. — [72] sa er: suo at *B.* — [73] *I stedet for* brott, *som findes i alle hdskr., har jeg, dog med nogen tvivl, indsat formen* brot *(jfr. Konr. Gislasons Oldn. forml., § 58) for at få en — bortset fra metatesen — med* bort *identisk stavelse.* — sva: *u. W.* — [74] *fyrir:* næst *W.* — t: *u. A, hvis læsemåde i og for sig kan forsvares* (fyrir *må da forklares som et adverbium* = *først ɔ: för end* o); *dog kan der ikke være tvivl om, at* fyrir t *er det oprindelige* (fyrir *naturligvis præp. i betydningen* ante, *ikke* pro), *da denne læsemåde findes i B. og tillige forklarer de andre håndskrifters læsemåde; grunden til at* t *er udfaldet i A, er åbenbart det følgende* t *i* til. — [74]—[75] *ok* — sa*m*stǫfv: *u. B.* — [75] einv*m*: æínvm sama *W.* — sæ*m* i: ok *W.* — [76] viðrlagning: viðlagning *W.* — v*er*ðr b*ar*b*aris*m*vs*: *u. B.* — qvað eilifr: eilifr kuað *B.* — [78]—[81] *Jfr. aftrykket af W, hdskr, s.* 101_{15-16} — [78] myr*ar:* myra *B.* — [80] svell: spell *B.* — v*m:* of *B.* —

---

(13) *Donat s. st.:* Per immutationem litterae (fiunt barbarismi), sicut: »olli« pro illi, syllabae, ut: »permities« pro pernicies.

(14) *Donat s. st.:* Per transmutationem litterae (fiunt barbarismi), sicut: »Euandre« pro Euander, syllabae, ut: »displicina« pro. disciplina.

(15) *Donat s. st.:* (Per adjectionem) temporis (fiunt barbarismi),

hann kall*ar* torraðin ól' vǫndol *ok* ge*r*ir langa þessa sa*m*stǫfv | ol til þess at hending*ar* se iafn háf*ar*. (16) Vm stvnd*ar* afdrát*t* ve*r*ðr b*ar*b*arism*v*s* sem he*r*.

»Sva*n*r þyr*r* beint til benia
bloðs vindara roðri«.

he*r* e*r* vindara **roðri** set*t* f*yrir* vindára roðri; þ*at* | e*r* flvg*r*. Þessi sa*m*stafa e*r* skom ge*r* f*yrir* fegrð*ar* sak*ir* þv*i*at þa lioð*ar* betr. (17) Þ*ar* e*r* *ok* sv skal | ldskap*ar* **grein**, e*r* iafn*an* þikc*ir* vel koma *ok* m*enn* kalla ofliόst. Vm lioðs grein*ar* skipti v*er*ðr b*ar*b*ari*sm*vs*, | se*m* ein*ar*r q*vað*:

»Vist ervm*z* he*r*md a hesti
hef*ir* flioð ef vill goðan«.

he*r* sc*al* ann*at* af raða | en*n* m*æ*lt e*r*, *ok* e*r* beði breyt*t* me*ð* mali *ok* svndr tekningv*m* *ok* lioðs greinv*m*. *ok* sc*al*

---

[82] **hann**: *således WB;* her *A.* — ól vǫ́ndol: ǫ́l vǫndvl *A*; ǫl vǫnd ǫl *W.* ól vǫ́nd ǫ́l *B.* — [82]—[83] langa — samstǫfv: þessa samstǫ́fu lannga *B.* — [83] ol: ǫl *W*; ól *B.* — se: halldiz sua at þær se *B.* — [85]—[86] *Jfr. aftrykket af W. hdskr. s.* 101_{17-18} — [85] þyr*r*: þyr *B.* — [86] bloðs: *prima manu* blioðs *men der er sat en prik under*ı*et;* blóðs *B.* — roðri: róðri *B.* — [87] her — vindara: *således AB;* Vindara er *W.* — **roðri** *er tilf. af udg. for nöjagtighedens skyld; dog hidrører unöjagtigheden måske fra selve forfatteren.* — [87]—[88] þ*at* — flvgr: *u. B.* — [88] flvgr: flvg[r] *A*; flvgr *W.* — [89] er: *u. W.* — [90] **grein**: *u. A.* — iafn*an*: opt *W.* — [91] grein*ar*: greina *W.* — [93]—[94] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 101_{21} — [93] ervmz: erumk *B.* — [94] hefir: hefuir *B.* — [95] sc*al* — raða: er — at raða *B.* — beði: her bæði *B.* — [96] tekningv*m*: tekningv *B.*

---

ut: Italiam fato profugus«, cum Italiam correpta prima littera dicere debeamus.

(16) *Donat s. st.:* Per detractionem temporis (fiunt barbarismi), ut: »unius ob noxam« pro unīus.

(17)—(18) *Donat s. st.:* Toni quoque similiter per has quattuor species commutantur; nam et ipsi adjiciuntur, detrahuntur, immutantur, transmutantur, quorum exempla ultro se offerent, si quis inquirat. *Jfr. Servii comm. in Donatum, Keil IV,* s. *444.*

sva skilia: Vist *e*rvmz h*e*rmd a hesti: leg*g* ec a ió re*i*ði þokca. h*er* *er* mali skipt. En*n* þ*at* sc*a*l *sva* pvncta *ok* svndr taka: leg*g* ec a ioreiðí þokca goðan. h*er* *er* seni skipt. Hefir flioð ef vill: konv má ná — h*er* er máli skipt. konv mána: h*er* *er* seni skipt | *ok* lioðs greinv*m*. mâ nâ: h*er* *er* hvartveg*g*i lioðs grein v*m*beygilig. máná: h*er* *er* h*v*oss ‖ lioðs grein yf*i*r baðvm samstǫfv*m* 7 *ok* ær h*er* beði skipt lioðsgreinv*m* *ok* af tekning | lioðsgrein*ar*, þ*v*iat hvǫss lioðsgrein ær gær af vmbæygilig*ri*, *ok* tækin *sva* af þvng lioðs | græin. (18) Vm viðrlagning lioðsgreinar v*er*ðr b*ar*b*ar*ism*vs*, sæ*m* skra*v*t oddr q*vað*:

»Ef v*er*i til barv
brvn | nins logs æ*r* vnnv*m*
opt g*er*i ek orða skipti
æinrænliga á bǽnv*m*«.

[97] þokka: þokka goðan *W, men* goðan *hører ikke med til forklaringen af sætningen:* Vist — hesti. — [98] enn þ*at*: ok *W;* þat *B.* — [99] svndr: j sundr *B,* — [100] má ná: *således A;* ma na *W;* máná *B*; *akutstregen er* h e r *vistnok kun længdebetegnelse; akcenten er der først senere tale om.* — [101] mána: *således* (»mä́na«) *W (akutstregen er også her kun en længdebetegnelse);* mana *A;* máná *B.* — *ok:* ok suo *B.* — [102] mâ nâ: *således alle hdskr.; her går forfatteren først over til at forklare akcentombytningen.* — [102]—[103] her — máná *u. W.* — [103] máná: máń *A.* — [104] lioðsgreinv*m:* hlioðsgrein *B.* — [106] ok — græin: *cirkumfleksen betragtes her som bestående af akut og gravis; i det cirkumfleksen altså går over til akut, bortkastes med det samme* (»sva«) *en gravis.* — [109]—[112] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 101* 28—30. — [111] orða: oðar *B. I ordene* æinrænliga *og* bǽnvm *har B sit sædvanlige tegn for* æ, *trykt* ê *i Sn. E. II s. 509* 31.

(19)--(20) *Donat s. st.:* Totidem modis etiam per aspirationem deprehenditur barbarismus, quem quidam scripto, quidam pronuntiationi judicant ascribendum, propter h scilicet, quam alii litteram, alii aspirationis notam putant. *Jfr. Servii comm. in Donatum anf. st., hvor* »horcus« pro orcus *anføres som eksempel på* adjectio aspirationis, »arena« pro harena *som eksempel på* detractio aspirationis.

h*er* ær bǽnv*m* sætt | f*yrir* bæ̂nvm (19) Vm viðr lagning ablasning*ar* v*er*ðr b*ar*b*arism*v*s*, sem starkaðr gamli q*vað*:

> þan*n* hæfi ec M*anna* |
> menzkra fvndit
> h*r*inghræytanda
> h*r*a*m*maztan at afli«.

h*er* *er* h*r*a*m*maztan sætt f*yrir* ra*m* | maztan, at qveðandi halldiz i balkar lagi. (20) Vm aftækning ablasning*ar* v*er*ðr b*ar*b*arism*v*s*, sæm h*er*:

> »lofðvngr gækc at lakcar
> la*v*t her*r* | ig*r*as sn*er*r*v*«.

---

[113] bǽnvm: bænvm *A*; bénum *B* (é *er det sædvanlige tegn for* æ); *jeg har sat akut over* æ *i overensstemmelse med W. som har* »bęnv*m*«. — bæ̂nvm: bénvm *A*; bęnum *B*; benv̄ *W*. *Jeg har ikke imod håndskrifterne vovet at indsætte* œ *for* æ, *da det er muligt at forvekslingen af de to lyd stammer fra Olaf. Tanken er utvivlsomt: Den første stavelse i ordet* bænum *står i verset af metriske grunde (som helrim til den akute stavelse* ræn) *med akut, hvorimod meningen fordrer cirkumfleks, med andre ord: Ligesom man i det foregående eksempel for at få den rigtige mening måtte forandre* má *til* máná *og derved bortkaste en gravis, således kræver omvendt meningen her, at man forandrer versets* bǽnvm *til* bæ̂nvm, *med andre ord, at man tillægger en gravis. Jfr. forklaringen til dette vers. Såvel her som i sin bemærkning til det nærmest foregående eksempel gör forfatteren sig imidlertid skyldig i en tankefejl, idet han ikke, som i de foregående eksempler, går ud fra ordformen som den forekommer i verset, men derimod fra den af tanken fordrede normale ordform, og i forhold til denne bedömmer, om der finder en* aftekning *eller en* viðrlagning *sted. Går man ud fra forfatterens forvirrede akcentforklaringer, begår Skrautoddr i virkeligheden en* aftekning hljóðsgreinar, *når han sætter* bǽnvm *for* bæ̂nvm, *Einarr derimod en* viðrlagning hljóðsgreinar, *når han har:* (hefir ef vill-) má ná *for* máná. — [113] Vm: Enn vm *W*. — [114] v*er*ðr b*ar*b*arism*v*s* *u. B.* — gamli: *u. A.* — [116—119] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 101*₃₁ ₃₂ — [120] sætt: sæt *A*. — [120—121] at — lagi: *således WB. (det sidste dog* til þess at *for* at); *u. A.* — [123—124] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 102*₁. — [124] ig*r*as: i g*r*am B.

her ær lakcar sætt fyrir hlakcar at kvæðandi halldiz. (21) Ænn verðr barbarismvs, aflæiri væga. *ok* | ærv þǽr figvrvr kallaðar: moytacissmvs *ok* lapdacismvs *ok* iotacismvs. (22) Þæssar figvrvr verða vm ofagra samansætning stafanna, *ok* æigna svmir þessa lǫstv soloecismo, þviat þat | verðr iflæirvm sǫgnvm ænn iæinni. (23) Þæssar figvrvr tokv nafn af æiginligv nafni: cismvs, | þat er brvgðning æða spell (24) Moytacismvs ær þat, æf samtænging sagna verðr af optligri saman | lostning æinss stafs, m, sæm her:

»Gæima mætvm hrima«,

[125] her — lakcar: lakkar er *W*. — sætt: sæt *A*. — [126] væga: leiðir *B*. — [126]—[127] þǽr figvrvr: figvrvr hans suo *B*; þær fígvrvr sva *W*. — [127] moytacismvs: Moe(ca)cismvs *W*. — *ok: u. WB på bægge steder.* — [129] svmir: sumir menn *B*. — [130] þviat — iæinni: *u. W*. — þat verðr: þér verða *B*. — [131] tokv: taka *B*. — æiginligv: *således AWB; jfr. k. 13 (17)* — [132] Moytacismvs: *således AB*; Moecacismus *W*. — [134] æinss stafs, m: .m. æinss stafs *AB*; æins stafs *W; jeg har fulgt AB, dog med den nødvendige omstilling, eftersom det ikke er meningen at fremhæve, at* m *er et bogstav, men derimod at myotacismus sker ved gentagne sammenstød af et bogstav, som kaldes* m; *dog er også dette noget påfaldende, og jeg er derfor mest tilböjelig til at anse* æins stafs *for et glossem til* m *af en skriver, som vilde forklare, at* m *stod i genitiv.* — [135] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 102₆.* — Geyma mérum heima *B*.

---

(21)—(22) *Donat s. st.:* Sunt etiam malae compositiones, id est cacosyntheta, quas nonnulli barbarismos putant, in quibus sunt: myotacismi *(cod Berd. Sant.* moetacismi), labdacismi, jotacismi, hiatus, collisiones et omnia, quae plus aequo minusve sonantia ab eruditis auribus respuuntur.

(23) *Jfr. nedenfor k. 12 (2).*

(24) *Martianus Capella: De rhetorica, k. 33. Halm: Rhet. latini minores, s. 474,₂₁:* »Mytacismus« est, cum verborum conjunctio m litterae assiduitate colliditur, ut si dicas: Mammam ipsam amò quasi meam animam. *Jfr. nedenfor (28) og angående* cismus *k. 22 (2).*

ok kǫllvm v*er* þ*at* dreg*it* a stál, ef a mil|li hændinga v*er*ðr (25) Lapdacism*vs* *er* þ*at*, æf tva*r* l sætiaz f*yrir* æinv *æða* ein*n* radd*ar* staf*r* stan|di i milli tveggia l sæm h*er*:

»stendr af stala lvndi
styk þorra*v*ði hin*n* fyrri«.

(26) Jotacis | m*vs* æ*r* þ*at*, æf i sa*m*lioðandi stendr ept*ir* i radd*ar*staf *eða* ept*ir* ann*an* radd*ar*staf *eða* milli t*v*eg-gia | radd*ar*stafa, s*æm* h*er*:

»Haði iarl þ*ar* *er* aðan
engi m^r^ vnd ranni«.

ok sæ*m* olafr legs s*on* q*vað*:

»freyiv angan leygiar«.

---

[136] dreg*it:* giort *W.* — ef: *u. A.* — [136]—[137] a milli — v*er*ðr: (ame)ðal verðr hendinga *W.* verðr a meðal hendinga *B.* — [137] æf: er *B.* — l: ll *AB;* v *W, hvis læsemåde vistnok også tyder på et foreliggende* ll; *måske er dette den oprindelige læsemåde:* ll *vilde da være sat for at betegne, at bogstavnavnet står i flertallet.* — [138] l: ll *B, hvilket måske er den oprindelige læsemåde;* v *W; u. A.* — [140]—[141] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 102* 8 9. — [141] þorravði hin*n:* þorrêðe *B.* — [142] i: æinn *WB.* — [143] i: *u. WB.* — e*ða* — radd*ar*staf: *u. B.* — milli: j millum *B;* millum *W.* — [145]—[146] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 102* 10. — [146] ranni: vanni *B.* — [147] olafr — q*vað*: sem qvað olafr leggs son *W.* — [148] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 102* 11. — freyiv: Freyia *B.*

---

(25) *Servii comm. in Donatum, Keil IV, s. 445:* Labdacismi fiunt, si aut unum l tenuius dicis, ut: »Lucius«, aut geminum pinguius, ut »Metellus«. *Martianus Capella s. st.:* Labdacismus ubi l plurimum dissonat, ut si dicas: »Sol et luna luce lucent alba leni lactea«.

(26) *Servius anf. st.:* Jotacismi sunt, quotiens post ti vel di syllabam sequitur vocalis, et plerumque supra dictae syllabae in sibilum transeunt, tunc scilicet, quando medium locum tenent, ut: »meridies«; quando autem primum locum tenent, etiam sic positae, sicut dicuntur, ita etiam sonandae sunt, ut: »dies«, »tiaras«. *Martianus Capella s. st.:* Jotacismus, ut si dicas: »Junio Juno Jovis jure irascitur«.

(27) En*n* telr donatus þan laust með b*ar*b*aris*mo, ef .ij. radd*ar*staf*ir* iafnlang*ir* stan | daz hit næsta i tveim sa*m*stǫfv*m*, sæ*m* h*er:*

þorði iðia orða.

(28) Þan*n* laust kallar donat*vs* collisione*s*, ef m stendr milli t*veggi*a radd*ar*stafa, sæ*m* ey | vindr q*vað:*

»barv*m* ullr u*m* alla
imvn lauks ahauka«.

(29) þ*at* kall*ar* h*ann* hin*n* sama læst, ef ǫnn*vr* | samstafa ær iniðrlagi orðz iǫfn eða lik up*p*hafi, þ*vi* er æpt*ir* kemr, sæ*m* einn*arr* q*vað*:

h*ar*ðan þytr | a hvitu*m*
harm solb*or*gar armi«.

(30) S*va ok* æf snarp*ir* samlioðændr rennaz imoti i tvei*m* sam | stǫfv*m,* sæ*m* h*er* ær kvæðit:

---

[149] telr donatus: *således W;* donatus telr *AB.* — [153] *Med* þan*n begynder i A et nyt kapitel med følgende rødmalede overskrift:* þ*et*ta ær*v* collisiones; þ *i* þan*n rødmalet.* — donat*vs:* hann *W.* — [154] milli: millvm *W;* j millum *B.* — [155]—[156] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 102* 14 — [156] imvn — ahauka: jmunlauks a hauka *B.* — [157] h*ann:* hann ok *W.* — [158] æ*r* — orðz: í níðrlagi orðz er *W.* — [160]-[161] *Jfr. aftrykket af W., hdskr. s. 102* 15—16. — [161] þytr: þrytr *B.* — [162] snarp*ir:* tveír *W.* — imoti: j mot *B.* — [163] æ*r* kvæðit: *u. W.*

---

(27) *Jfr. det ovenfor (21)—(22) anførte parallelsted, samt Servius anf. st.:* Hiatus autem est, quando vocalis vocalem sequitur in duobus partibus orationis, ut »Musa amavit«, quod foedius est, si eaedem vocales se sequantur.

(28) *Jfr. Servius anf. st., som giver denne fejl navn af „Myotacismus"; det hedder nemlig:* »Myotacismus« fit, quotiens post partem orationis in m littera desinentem sequitur alia pars orationis, quae inchoat a vocali, ut »hominem amicum.«

(29) *Servius s. st.:* Collisiones sunt, quotiens ab iisdem syllabis inchoamus sequentes partes orationis, quibus terminantur priores, ut: »mater trahis«

»h*er* lig*g*ia brot bæg*g*ia
brvðr stryk*vi*nna sv́ða ,

ok sæ*m* þ*et*ta:

»h*er* freg | na nv hygn*ir*
hiǫrfla᷎g brimis dra᷎*gar*«.

(31) Þæssa lǫstv telr donat*vs* þ*vi* m*eð* b*ar*b*ari*smo, at þ*ei*r v*er*ða i æin*n*i samstǫfv, þ*oa*t stærri sagn*ir* spilliz af þvi.

12. h*er* hæfr vp*p* soloecismum.

(1) Soloecism*vs* *er* la᷎str isamansættv mali gær imoti reglvm rett*ra* malsgræina, *ok* | v*er*ðr soloecism*vs* itueim pǫrtv*m* e*ð*a fleiru*m*. En*n* b*ar*b*ari*sm*vs* v*er*ðr i æin*n*i sǫgn, sæ*m* fyꝛ æ*r* | ritat. (2) Soloecismus fekc nafn af

---

[164]—[165] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 102* $_{17}$. — [167]—[168] *Jfr. s. st. s. 102* $_{18}$ — [168] hiǫrfla᷎g: hiǫ́r flaugs *B.* — [169] þ*vi*: af þvi *W;* fyrir þvi *B.* — m*eð*: *u. W.* — [170]—[171] stærri — þvi: af þeim spillez stǫ́rre sagnir *B. Man skulde vænte* sǫgn *i stedet for* samstǫfv *og* fleiri i *stedet for* stærri; *dog har jeg ikke vovet at rette, eftersom unöjagtigheden mulig hidrører fra selve Olaf. Resten af afhandlingen mgl. i B.*

12. [1] *Den rødmalede kapiteloverskrift findes kun i A.* — [2] *Kapitlets begyndelsesbogstav* S *er malet med rødt og grönt.* — [4] b*ar*b*ari*sm*vs* v*er*ðr: *således* rettet; v*er*ðr b*ar*b*ari*sm*vs* *A*; barbarismus *W.* — [5] Soloecismus: Solocismus *A.*

---

(31) *Jfr. det ovenfor til* (21)—(22) *anførte sted af Donat, hvortil denne föjer:* Nos cavenda haec vitia praelocuti controversiam de nomine pertinacibus relinquemus. *Sml. Servius anf.* st. *Keil IV, s. 445* $_{24-30}$.

12. (1) *Donat III, k. 2. Keil IV, s. 393: Efter overskriften:* **De Soloecismo,** *hedder det:* Soloecismus est vitium in contextu partium orationis contra regulam artis grammaticae factum. Inter soloecismum et barbarismum hoc interest, quod soloecismus discrepantes aut inconsequentes in se dictiones habet, barbarismus autem in singulis verbis fit scriptis vel pronuntiatis.

(2) *Jfr. Servii comment. in Donatum, Keil IV, s. 445:* Soloe-

b*or*g þ*eir*ri, *ær* forðv*m* *var* kǫllvð soloe æn*n* nv hæit*ir* pen|tapolis. þ*eir*rar b*or*gar lyðr for til athenis b*or*gar i girklandi at nema þ*ar* mal, *ok* þa | spilltu þeir hvarri-tvæggiu tungunni m*eð* vándv*m* orða drę́tti *ok* kollvðv girk*ir* þan*n* mals | laust soloecismu*m* af b*or*gin*n*i soloe *ok* cism*vs*; þ*at* *er* slita *æða* svndrskorning at uáru ma|li, þ*vi*at sa laustr sleit malsins parta, þa er spilltv tveim

---

[6] forðv*m* — soloe: soloe var kollvt *W.* — [7] athenis b*or*gar: athenas *W, hvilken læsemåde måske er det oprindelige.* — [7]—[8] i girklandi: igirkland *W, hvis læsemåde måske bör foretrækkes.* — — þeir hvarri-tvæggiu: *således W i overensstemmelse med det følgende:* þviat sa laustr sleit malsins parta, þa er spilltv tveim tungum; *A har:* hvar*ir*tvæggiu. — [10] þan*n*: þenna *W.* — soloecismu*m*; solocismu*m* *A.* — [12]—[13] spilltv — tung*um*: *således W;* spillti tungunu*m* *A.*

---

cismus dictus est vel ex graeca etymologia, quasi σῷου λόγου αἰκισμός, id est sani sermonis vitium, aut certe ideo, quod Σόλοικοι venientes Athenas. et male loquentes nomen ex se vitio dederunt. *Den sidste derivation er naturligvis den rigtige (jfr. f. eks. Strabo XIV, s. 663), idet σολοικισμός afledes af verbet σολοικίζω, dette igen af Σόλοικος og Σόλοικος af Σόλοι. Jfr. Diomedes, Ars grammat. Keil I, s. 453:* Soloecismus dicitur graece λόγου σῷου αἰκισμός, id est integri sermonis corruptio, vel a civitate Ciliciae quae Soloe olim dicebatur, nunc Pompeiopolis vocatur, cujus incolae quia sermone corrupto loquebantur, similiter vitiose loquentes apud Athenienses σολοικίζειν dicebantur, unde id vitium soloecismus dictum est. *Den her opstillede afledning af Soloe og cismus har jeg ikke kunnet finde andre steder. Uden tvivl er den opfunden af en middelalderlig forfatter; den er for naiv til at den kunde stamme fra oldtiden. Rimeligvis har opfinderen tænkt sig sit* cismvs *her og ovenfor k. 11 (23) afledet af det latinske* caedo — *derpå tyder oversættelsen* svndrskorning — *eller måske af det græske σχισμός. Jfr. Sn. E. II, s. 106, anm. 4. I øvrigt er* Pentapolis *en fejl for* Pompejopolis, *hvilket navn Soloi fik, efterat byen først var bleven ødelagt af Tigranes og senere genopbygget af Pompejus. Jfr. Pomponius Mela I. k. 13. Denne fejl har jeg ladet stå for forfatterens regning.*

tnngum. (3) þ*at* er *ok* m*er*kianda, at ófró | ðir m*enn* etla iafn*an* b*ar*b*aris*mu*m* v*er*a **þat,** sæ*m* soloecismus *er* at ret*tu*, sæ*m* þa ær nokc*vr*r m*aðr* seg*ir* f*ra* karl | manni æð*a* konu, *ok* kall*ar* þar h*ann,* ær ho*n* sc*al* v*er*a. æð*a* hæilsar þ*ar* **einvm, er fleiri erv, eða** flæirv*m* **þar** ær 8 æiu*n* ær æð*a* ann*at* || slikt þ*vi*at hv*er*r sæ*m* kall*ar* h*ann,* þ*ar* sæ*m* ho*n* sc*al* v*er*a, þa g*er*ir h*ann* læst ibaðv*m* þæssv*m* nǫmnv*m*. Slict | hit sama hv*er*r sæ*m* hæilsar þ*ar* mǫrgv*m*, ær æin*n* ær, g*er*ir soloecismu*m* milli m*ar*gfallig*ra*r | tǫlv *ok* æinslig*ra*r. (4) Soloecism*v*s v*er*ðr annat h*va*rt imalsins pǫrtv*m* æð*a* tilfællv*m* partan[na], [*ok* geriz þ*at* a .iiij. læið*ir*: viðrlagníng *ok* aftekning, skipting *ok* umsnuning]. | (5) Sua sæ*m* mætaplasm*vs*

[14] **þat** sæ*m*: þat er *W*; þ*ar* sæ*m* *A*. — [15] ær: ef *W*. — [15]—[16] karlmanni — konu: konv eðr karlmanne *W*. — [17] **einvm** — **eða**: *u. A.* — **þar**: *u. A.* — [18] æð*a*: ok *W*. — slikt: þvilikt *W*. — [21] milli: millvm *W*. — [22] Soloecism*vs*: Solocismvs *W*. — [23] malsins: maals *W*. — æð*a*: eðr i *W*. — [24]—[25] viðrlagning — skipting: *synes at være skrevet med en anden hånd, og ordet* skipting *synes først at være skrevet* spiting, *men siden af den samme hånd, som har skrevet det meste af hdskr., rettet til* skipting.

(3) *Donat s. st.:* Quamquam multi errant, qui putant etiam in una parte orationis fieri soloecismum, si aut demonstrantes virum »hanc« dicamus, aut feminam »hunc«, aut interrogati, quo pergamus, respondeamus »Romae«, aut unum salutantes »salvete« dicamus, cum utique praecedens demonstratio vel interrogatio vel salutatio vim contextae orationis obtineat.

(4) *Donat s. st.:* Soloecismus fit duobus modis, aut per partes orationis aut per accidentia partibus orationis. *Noget tilsvarende til det islandske* ok geriz þat a .iiij. leiðir: viðrlagníng ok aftekning, skipting ok umsnvning *findes ikke hos Donat; denne bemærkning er i sig selv urigtig og er her utvivlsomt indkommen fra k. 11 (6).*

(5) *Se det ovenfor til k. 11 (1) anførte parallelsted, samt Donat III, k. 2. Keil IV, s. 394:* Soloecismus in prosa oratione, in poemate schema nominatur.

kallaz i skalldskap sa lꝍstr, *ær* b*ar*b*arism*v*s* kallaz i alþyðligv mali — *ok* þikc*ir* þ*at* stvndv*m* fæg*ra* skalldskap —, slikt hit sama *æ*r soloecismvs i skalldskap sæt*t*r f*yrir* | skrvðs sak*ir*, *ok* *æ*r h*ann* þa scema kallaðr. (6) J mals pǫrtv*m* v*er*ðr soloecism*v*s, se*m* þa | *æ*r ann*ar*r partr *æ*r sæt*t*r f*yrir* ǫðrv*m*, sæ*m* her *æ*r kvæðit:

»hr*in*glæst*ir* gækc hr*a*vstan
h*er*ivm kvnr | at gvnni«.

h*er* *æ*r þ*etta* namn: rꝍstan, sæt*t* f*yrir* þæssv viðr-orði: rꝍstliga. (7) Stvndv*m* v*er*ðr so|loecism*v*s, þa *æ*r hin*n* sami partr *æ*r oviðrkæmiliga sæt*t*r, s*v*a sæ*m* þ*or*læifr iarls skalld q*vað*:

»Hǫfðv v*er* i þær hac*on*
*æ*r at hiǫrrógi d*ro*gvmz
þv rꝍt*t* skǫglar skyia
skoð forystv goða«. |

H*er* *æ*r i fyrirsætning f*yrir* af sæt*t*. (8) Atfælli mals

---

[26] kallaz: *således W; er* kallaz *A*. — [26—27] kallaz: heiter *W*. — [27] þ*at*: hann *W*. — [28] slikt: Slikt *med et punktum foran A;* Sva *ligeledes med et punktum foran W*. — [29] *ok: u. W*. — scema kallaðr: scema kallaðr i skalldskap *A;* kallaðr scema *W*. — [30] v*er*ðr; er *W*. — se*m*: *u. W*. — [32—33] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 103 ₄*. — [34] viðr: *således W*, visv *A*. — [35] hin*n* sami: sama *W*. — [36] s*v*a: *u. W*. — [37] þ*or*læifr: *u. W*. — [37—40] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 103 ₆*. — [41] mals: *u. W*.

---

(6) *Donat III, k. 2. Keil IV, s. 393:* Per partes orationis fiunt soloecismi, cum alia pro alia ponitur, ut: »torvumque repente Clamat« pro torve; nomen pro adverbio positum est.

(7) *Donat s st.:* Fit et in eadem parte orationis hoc vitium, cum ipsa pro se non in loco suo, neque ut convenit ponitur, ut: »cui tantum de te licuit« pro »in te«, et »apud amicum eo« pro »ad amicum« et »intro sum« pro »intus sum«, et »foris exeo« pro foras.

(8) *En tilsvarende opregning af taledelenes forskellige akcidenser findes ikke på noget enkelt sted hos Donat, som derimod under hver enkelt taledel angiver dens akcidenser. Se Keil IV, s.* 355_{6}–373_{4}; 357_{3}–379_{24}; 359_{5}=381_{15}; 362_{16}=386_{7}; 363_{15}–387_{20}; 364_{24}–388_{28}; 365_{11}=390_{1}; 366_{14}. *Ved sammenstilling*

parta ærv .xij.: h*vi*liglæikr, Samiamnan, Kyn, | Tala, Mynd, Fall, P*er*sona, Merking, Tid. Samokon, Mát*t*r *ok* skipan. (9) J ǫllv*m* þæssv*m* tilfællv*m* | v*er*ðr soloecismv*s*, æn*n* þo ma*n* æk fa rita. (10) Sol*oe*cismv*s* v*erð*r v*m* hviligleik nafna, sæ*m* snorri q*vað*:

»Byskop hæyr a bæran
b*r*agþát*t* gǫfvgs mátt*ar*«.

h*er* e*r* sameiginlikt namn, byskop, sæt*t* f*yrir* æiginligv nafni Guðm*v*nd*ar*. (11) Vm sa*m* iafn*an* v*er*ðr sol*oecis*mv*s*, sæm h*er*:

»Ran*n* hræddari h*ran*|na
hyrb*ri*otr f*ra* styr liotv*m*«.

h*er* æ*r* samiafnanlikt nafn, hræddari, sæt*t* f*yrir* hræddr, | sæt*t*ligv namni. (12) Vm kynia skipti v*er*ðr sol*oecis*mv*s*, sæ*m* ihafliða málv*m*:

---

43 Tid: *således A.* — Samokon: Samǫkǫn *A;* samokan *W.* — *ok: u. W.* — 45 fa: fa af þeim *W.* — v*m*: i *W.* — 47—48 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 103* 10—11. — 50 Vm: J *W.* — 52—53 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 103* 12 — 54 sæt*t*: skipat *W.*

---

af de på disse steder nævnte akcidenser får man som i den islandske tekst følgende 12: Qualitas, comparatio, genus, numerus, figura, casus, persona, significatio, tempus, conjugatio, potestas, ordo.

(9) *Donat III, k. 2. Keil IV, s. 393:* Per accidentia partibus orationis tot modis fiunt soloecismi, quot sunt accidentia partibus orationis, sed ex his propter compendium exempli causa perpauca monstrabimus.

(10) *Donat s. st.:* Nam per qualitates nominum fiunt soloecismi, sicut:
»Hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto
Dardanus»
pro Dardanius; proprium nomen pro appellativo posuit.

(11) *Donat s. st. Keil IV, s. 393—394:* Per comparationem (fiunt soloecismi), sicut:
»Respondit Juno Saturnia, sancta dearum» pro sanctissima.

(12) *Donat s. st. Keil IV, s. 393:* Per genera (fiunt soloecismi),

»Ristv nv | fala
far þv ibygð hinig
þo ær mals gængi mikit«.

h*er* ær h*var*ginlikt kyn sætt f*yrir* karlman*n* | ligv kyni. (13) Vm talnaskipti v*er*ðr sol*oecism*v*s*, sæ*m* arnorr **qvað**:

»Yppa radu*mz* vðro kap*p*i
iota g*ra*mr | i kvæði fliotv«.

h*er* ær m*ar*gfallig tala sæt*t* f*yrir* æinfalld*ri* tǫlv. (14) J falla skipti v*er*ðr sol*oecism*v*s*, sæ*m* **her** ær q*veðit:*

»þ*vi* hæfik hæit*it* mæy mæt*ri*
mest nema hamlan bresti«.

h*er* ær rægilict fall sæt*t* f*yrir* gæviligv falli, *ok* kǫllv vér | þæɴa la*v*st orðkolf. (15) J tiða skipti v*er*ðr sol*oecism*v*s*, sæ*m* þioðolfr q*vað*:

»læiða lang*ar* da*v*ða
lim*ar* illa | mik stillis
barvð m*enn* hin*n* mæra
Magnvs igrǫf fvsir«

[57]—[59] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 103* $_{14}$. — [60] sætt*:* sæt *A*: — [61] Vm: J *W*. **qvað**: *u. A.* — [62]—[63] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 103* $_{15-16}$. — [64] æinfalld*ri:* æínfalldligri *W, hvis læsemåde måske er at foretrække.* — [65] **her** — q*veðit:* æ[7] q. *A.* *(med udeladelse af* **her**); her *W (med udeladelse af* ær qveðit); *at* æ[7] q. *i A bør læses:* ær q*veðit* — *og ikke*: æ[7] q*vað (Sn. E. II, s. 411* $_2$*; Jón Sigurðsson synes i* æ[7] *at have set skjaldens navn)* — *er indlysende ved sammenligning med:* ær q*veðit, nedenfor 13* $_8$, *hvor de samme ord forkortes på samme måde som her.* — [66]—[67] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 103* $_{17-18}$. — **mest** — **bresti**: *u. A.* — [71]—[74] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 103* $_{19-20}$.

sicut: »validi silices« et »amarae cortices« et »collus collari caret«.

(13) *Donat s. st.:* Per numeros (fiunt soloecismi), sicut: »pars in frusta secant« pro secat.

(14) *Donat s. st. Keil IV, s. 393:* Per casus (fiunt soloecismi), sicut: »Urbem quam statuo, vestra est«
pro »urbs, quam statuo.«

(15) *Donat s. st.:* Per tempora (fiunt soloecismi), sicut:

Ceciditque superbum
Ilium et omnis humo fumat Neptunia Troia

pro »cecidit et fumavit«.

(16) J p*er*sona skipti v*er*ðr sol*oecism*v*s*, sæ*m* q*vað* halldorr skvalld*ri*:

»Orkit ala særkiar
æl fæst*ir* þræk mæstv*m*
ǽt*t* bǽit g*r*ams v*m* góma |
gagnprvðr sigv*r*ðr magni«.

h*er* æ*r* ann*ar*r fiorðvngr visv mælltr til annarr*ar* p*er*sonv, *ok* kǫllv*m* v*er* þ*at* viðmællt, æn*n* ann*ar*r fiorðvngr sæg*ir* fr*a* hin*n*i þ*r*iðiv p*er*sonv, *ok* kǫllv*m* v*er* þ*at* hlið | mællt. (17) At slikv*m* hætti v*er*ðr sol*oecism*v*s*, ioðrv*m* til-fællv*m* partan*n*a.

13.

(1) Með b*ar*b*ar*ismo *ok* sol*oec*ismo *er*v tal|d*ir* .x. læst*ir*, þ*e*ir æ*r* s*v*a æ*r*v kallað*ir*: Acirologia, Cacenphaton, Pleonasmv*s*, P*er*ysologia, Ma|crologia, Tantologia, Eclipsis, Tapinosis, Cachosinteton, Amphibologia. (2) Acirologia er o|eiginlig sætning orðz sæ*m* h*er* æ*r* q*veðit*:

77—80 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 103* 21—22. — 81 visv: *u. W.* — 85 til-fællvm: til fællv*m* *A;* fǫllvm *W.*

13. *Et nyt kapitel antydes hverken i A eller W.* — 3—5 *Jeg har i de fremmede navne på figurerne beholdt håndskriftets retskrivning; dog har jeg, i overensstemmelse med W, rettet den öjensynlige fejl* Amphibolgia *til* Amphibologia; *jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 103* 25 - 26.

---

(16) *Donat s. st.:* Per personas (fiunt soloecismi), sicut:
Danai, qui parent Atridis, quam primum arma sumite
pro »qui paretis, sumite«.

(17) *Donat s st.:* Fiunt praeterea soloecismi pluribus modis, quos reprehendendo potius quam imitando possumus adnotare.

13. (1) *Donat III, k. 3. Keil IV, s. 394: Efter overskriften:* De ceteris vitiis *følger*: Cum barbarismo et soloecismo vitia duodecim numerantur hoc modo: Barbarismus, soloecismus, acyrologia cacenphaton, pleonasmos, perissologia, macrologia, tautologia, eclipsis, tapinosis, cacosyntheton, amphibolia (*en variant:* amphibologia).

(2) *Donat s. st.:* Acyrologia est impropria dictio, ut:

»Vætti ek *har*ms næ*ma* hit*ta*
hǫf*vð* gvllz naim f'vllv«.

h*er* kallaz skalldit vętta h*ar*ms, þess æ*r* h*ann* kviddi, *ok* æ*r* þ*et*ta orð, æk vęt*ti*, gagnstaðliga sęt*t*, | þ*v*iat þ*at* æ*r* m*an*zins nat*vr*a at vet*ta* fagnað*ar* enn kviða v*ið* harmi. þessi la*v*str heyr*ir* b*ar*b*aris*mo, þ*v*iat | h*ann* v*er*ðr i ein*n*i sǫgn, · æn*n* þ*vi* hæyr*ir* h*ann* sol*oecis*mo, at h*ann* v*er*ðr imalsgrein milli þessa t*veg*gia orða vent*ir* *ok* kvið*ir*. (3) Cacenphaton æ*r* kǫlloð ofa*v*gr f*ra*mflvtning stafa e*ða* sa*m*stafna i | æinv orði e*ða* flæirv*m*, sæ*m* aðr æ*r* rit*at*, þa æ*r* sv samstafa æ*r* fyrst sæt*t* i einv orði, e*r* siþ*ar*st v*ar* aðr, æ*ða* **hinn sami** hlioðstafr *ok* s*va* þ*eir*, æ*r* ept*ir* ko*m*a, i baðv*m* sa*m*stǫfv*m*, sæ*m* sighvatr q*vað*:

»for or vík a vári«.

(4) þ*at* hæyr*ir* *ok* miok þæssv*m* lesti, æf sa æ*r* niðr lags stafr i æin*n*i sǫgn, æ*r* fyrstr | æ*r* sæt*t*r i þ*vi* orði, æ*r* ept*ir* ke*m*r, sæ*m* snorri q*vað*:

»Skialldb*ra*ks skylia milldv*m*
skipræiðv | m*er* hæiða«.

---

[7]—[8] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 103₂₇.* — [9] vętta harms: vętt harmsins *W.* — [11] manzins natvra: nattvra mannzins *W.* — [12] hann: þat *W.* — [14] tveggia orða: orða tveggia *W.* — [16] stafa: stafanna *W.* — aðr: *ovenfor k. 11 (29).* — [17] einv: env siðara *W.* — [18] **hinn sami**: *u. A.* — hlioðstafr: raddar stafr *W, hvilken læsemåde bedre passer med Olafs terminologi; jfr. min afh., Runerne i den oldisl. lit. s. 72—73.* — [21] *Jfr. aftrykket af W., hdskr. s. 104 ₂—₃* — or: *gentager A.* — [22] *ok: u. W.* — [23] sættr: skípaðr *W.* — [25]—[26] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 104₄—₅.* — [26] hæiða: a *utydeligt og ligner et* e.

»Hunc ego si potui tantum sperare dolorem«;
sperare dixit pro timere.

(3) *Donat s. st. Keil IV, s. 394—395:* Cacenphaton est obscena enuntiatio vel in composita dictione vel in uno verbo, ut: »numerum cum navibus aequet«, »arrige aures Pamphile«. *At cacenphaton i disse to eksempler ligger henholdsvis i lydforbindelsen* »cum navibus« *og i verbet* arrigere, *er klart, når*

þænna lꝫst kǫllvm *ver* þræskǫlld. (5) **þat *ær* *ok* kallað** cacenphaton, æf *maðr* eign*ar* : ovirðrkæmiliga ǫðrvm lvt þ*at*, *ær* ann*arr* a, sæ*m* h*er* *ær* q*reðit*:

Skið gæke f*ram* at flæði
flóðs : i reggi oðv».

h*er* *ær* kallat at skið gangi, æn*n* þat *er* eiginlikt mo*nn*v*m* *eða* kvikendv*m*. (6) Sa | lꝫstr hæyr*ir* *ok* cacenphaton. *ær* v*er* kǫllv*m* nykr*at* *eða* fin*n*galgknat, *ok* v*er*ðr þ*at* mæst inyg*er*vingv*m*, sæ*m* h*er*:

»hringtǫlir gaf hálv
hlyrsólar m*er* dyra
oS ko*m* hr*r*nd til han da
hrǫpollz d*r*ifin golli
sot*t* þa *ær* h*er*ians hattar.«

h*er* *ær* æyxin kǫllvð iǫðrv*m* hæl mingi t*r*ollkona skialld*ar* *eða* valkyria, æn*n* iǫðrv*m* hælmingi svt hialmsins, *ok* *ær* þ*ar* sv*a* | skipt liknæskiv*m* a hinv*m* sama lvt, sæ*m* nykrin skiptiz a m*ar*gar læiþ*ir*. (7) Pleonasmos : ær

[27] *ok* kallað: *u. W.* — [29] ær q*reðit*: *u. W.* — [30—31] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 104* ₆. — [30] skið: skip *W; bægge læsemåder kan forsvares, dog forekommer det mig rimeligere, at Olafs bemærkning slutter sig til kendingens hovedord end til den omskrevne genstand; skjaldene ynde at vælge deres ord således, at det billede, som fremtræder i kendingens hovedord, ligesom afspejler sig i alt hvad der udsiges om kendingens genstand, og cacenphaton ligger her netop i, at dette er forsömt; i det følgende slutter forklaringen af* nykrat *sig også til kendingenes hovedord. Jfr. Sn. E. I, s. 606.* — [32] gangi: gengi *W.* — [33] *ok: u. W.* — [34] fin*n*galgknat: finngalkat *W.* — [36—40] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 104* ₆ ₁₀. — [42] i: *u W.* — [43] þar: *u. W.* — [44] nykrin: nykr *W.*

man sammenligner Charisius inst. gram. Keil I, s. 270₂₆. Vor forfatter — eller måske hans kilde — synes ikke rigtig at have forstået Donat.

(7) *Donat s. st. Keil IV, s. 395:* Pleonasmos est adjectio verbi supervacui ad plenam significationem, ut: »sic ore locuta est« pro »sic locuta est«.

of lengi | velldr yngva
ósæt*t* en vel mætti
h*er*stofnandi hafna
h*an*s dóm vǫlvndr ró|mv«.

h*er* *er* oiginlig liking milli Oðins *ok* nokc*vr*s illgiarns m*anz*. (67) Parabola *ær* sa*m* | iafnan tveg*g*ia lẏta i oiǫfnv kyni se*m* Nicolas aboti q*vað:*

»Tveir hyg*g* ek at b*er* | bæri
bæi̦t narvng*ar* hæitnv
stvnd *ær* lifs a landi
lǫng meðal sin a stǫngv
þ*at* | kniðv b*er* bað*ir*
b*er*gr oss tr*v*a krossi
s*va* hæf*ir* alldin gvð golldit
gyðingr ok hæi|ðingí«.

(68) h*er* e*r* várv*m* h*er*ra *iesv kristo* iamnat til vinb*er*s þæss, *ær* sendime*nn* gyðin|ga bárv af iorsalal*an*di, þa *ær* þ*eir* v*arv* a eyðimǫrk, æn*n* *cr*ossinv*m* til stang*ar* þ*eir*rar, *ær* þ*ei*r bárv b*er*it a. (69) h*er* *er* f*ra*mfæring *ok*

---

301 sam | iafnan: sa*m* *gentager A fra den ene linje til den anden.* — 302 oiǫfnv: *de to første bogstaver er bortsmulrede i W.* — Nicolas—q*vað:* qvað nikolass abotí *W.* — 303—310 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 111*3—5. — 311 *iesv kristo*: *skrevet* ihv xpo (h *og* p *med en tværstreg, henholdsvis foroven og forneden).* — 312 bárv—iorsalal*an*di: *således A;* af iorsala landi fvndv *W; A's læsemåde stemmer bedre med det nedenfor anførte sted af Numeri.* — 314 b*er*it a: áá berit *W.*

---

(67) *Donat s. st.:* Parabole est rerum genere dissimilium comparatio, ut:

»Qualis mugitus fugit cum saucius aram
taurus«

et cetera.

(67)—(68) *Abbed Nikolas' vers sigter til Numeri, k. XIII, hvor det fortælles, at Moses, medens Jøderne endnu færdedes i ørkenen, afsendte 12 mænd — en af hver stamme — til Kanaans land for at indhente oplysninger om dets natur. I § 24 hedder det:* Pergentesque usque ad torrentem Botri absciderunt palmitem cum uva sua, quam portaverunt in vecte duo viri.

»Sæinkvn *var*ð þa *ær* hlæbarð hanka
hnika ár hin | liota bára«.

h*er* sæg*ir* h*ann* *fra* rakfǫr*vm* sinu*m*, æn*n* þ*at* hæyr*ir* ekci k*onvn*gs lofi. (10) Þæssi figv*ra* v*er*ðr *ok*, ef | m*aðr* talar þǫrfv*m* flæira v*m* hin*n* sama lvt, sæ*m* Gvðbr*a*ndr q*vað* isvǫlv;

»Up*p* sætr mǫkc hin*n* | mikla
moðfiallz v*er*olld alla«.

(11) Tantologia *ær* þ*at*, æf hin sama sǫgn *er* opt*arr* tekin æn til hæyr*ir* *eða* hi*n* sama m*er*king, sæ*m* snęglv halli q*vað*:

»S*va* læt vnd sik
segg*i*a d*r*ottin*n*
lǫnd | ǫll lag*it*
liðs oddviti«.

h*er* *ær*v .ij. kæɴing*ar* k*onvn*gs til hins sama mals. þ*at* kǫllv*m* v*er* of kæn*n*t. | (12) Eclipsis *ær* skortr navðsynlig*ra*r sagn*ar*, þ*ei*rrar *ær* þ*ar*f til fvllz mals, sæ*m* h*er* *ær* q*veðit*:

»for h*va*t | raðr
hilmi at fin*n*a

[66]—[67] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 104_{20-21}. — [71] svǫlv: svǫlv*m* *W.* — [72]—[73] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 104_{22-23}. — [74] *Efter* tekin *har A et* te, *men der står en prik under hvert af de to bogstaver, som betyder, at de skal gå ud.* — [75] hi*n* sama: *u. W.* — [75]—[76] snęglv halli q*vað*: qvað snęglv hallí *W.* — [77]—[80] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 104_{24-25}. — [79] lag*it*: *der står* lag̅. — [81] .ij.: tvennar *W.* — kæɴingar k*onvn*gs: konvngs kenníngar W. — skortr: þrot *W.* — [83] *ær*: er hafa. — til—mals: i fvllv mæli *W.* — [83]—[84] *ær* q*veðit*: *u. W.* — [85]—[88] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 104_{27}.

(11) *Donat s. st.:* Tautologia est ejusdem dictionis repetitio vitiosa, ut: »egomet ipse«.

(12) *Donat s. st.:* Eclipsis est defectus quidam necessariae dictionis, quam desiderat praecisa sententia, ut: »haec secum«; deest enim loquebatur.

endr at iesse kindar
allz | gręðari kallaz«.

(73) Her er greind sv samiafnan er aðr er vptekin milli vandar | þeS, er aron bar *ok* lafgaðiz *með* avexti, *ok* marie drott*ningar* er feddi gvðsson vm fraм man*n*likt eðli. (74) Hnotin m*er*kir gvðsson *ok* ge*r*ir þar fag*rar* grein*ir*. (75) ÞeSar | figvr*vr* ero miǫk sett*ar* iskalldskap *ok* ispakmęli, þar er vitrir m*enn* hafa fordv*m* sam*an* | sett.

---

331 vandar þeS: þers vand(ar) *W*. — 332 marie: mariv *W*. — 334 þeSar—sett*ar*: þessi figvra er miǫk *W; A's tekst er her at foretrække; flertallet bruges, fordi forfatteren har tænkt sig disse ord som en slutningsbemærkning enten til de 3 arter af homoeosis eller til hele den sidste del af afhandlingen. Hvis man følger W, må man i alt fald enten tilföje* sett *efter* miǫk, *eller skrive* i spakmælvm. — 336 *Efter* sett, *som i bægge hdskr. er afhandlingens slutningsord, findes i A følgende med rødt skrevne bemærkning:*

Hær ær lykt þeim lvt bokar ær Olafr Þorðar son hæfir sam*an* sett *ok* | vp*p* hefr skalldskaparmal *ok* kænningar æpt*ir* þ*vi* sæm fyri fvndið var ikvæðvm hǫfvt skallda *ok* Snori hæfir siþ*an* sam*an*færa lat*it*.

Hele denne passus er meget afbleget (navnlig har jeg af hǫfvt *kun formået at læse* h*) og er til dels bleven frisket op af en senere hånd (denne hånd har af* »saman sett *ok*« *opfrisket alt med undtagelse af de 2 første bogstaver, endvidere det første* a *i* skalldskaparmal, *de to sidste bogstaver af* fyri *(med et* rj*), ordene* fvndið var, *og endelig har den skrevet et* t *som slutning til* saman færa *på den plads, hvor det sidste* a *står, uden at tage hensyn til det følgende utydelige* lat*it). Derfra går 748 over til* Skáldskaparmál.

verðr þat a margar læiðir, stvndvm vm régílig fǫll, sem her er qveðit:

»hermenn getu hinnnig |
hvgstinnan gram vinna«.

her ær ævanlikt, hvart hermænn vinna konvng æða konvngr hermænn, ok skiptir þvi saman | hlaðning orðanna. (16) Stvndvm verðr þæssi figvra vm svndrtækning orðanna, sem her er qveðit:

»þat ær | orðslægivm æigi
alldr bot konvngs skálldi«.

her skiptir þat malinu, hvart æigi ær skipat til þess mals, | ær fyrir stændr, eða hæyrir þat þeim orðvm, ær æptir fara. (17) Stvndvm verðr þessi figvra sva, at eitt orð hefir | fleiri merkingar, sem olafr qvað:

»kénn nioti vel vęnnar
vin minn konv sinnar
vist erat dapr | vm drósir
drengr ok æigi længi«.

her ær ovist, hvart þessi sagn, eigi, ær viðrorð neitilict eða orð | eiginlict. (18) At slikvm hætti ær viða sætt

---

[107] vm: við *A.* — [108] er qveðit: *u. A.* — [109]—[110] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 105_2. — [114] er qveðit: *u. W.* — [115]—[116] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 105_{4-5}. — [118] fyrir stændr: fer fyrer *W.* — [119] fara: koma *W.* — þessi: sia *W, hvilket måske bör foretrækkes.* — [120] merkingar: *A forkorter her stavelsen* ar *med det mærke, som sædvanlig betyder* ra. — olafr qvað: qvað olafr *W.* — [121]—[124] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 105_{7-8}. — [125] hvart—eigi: vm þessa sǫgn æigi, hvart þat *W.* — neitilict: v æiginligt *W.*

---

(15)—(18) *Donat s. st.* Amphibolia (*en variant:* Amphibologia) est ambiguitas dictionis, quae fit aut per casum accusativum, ut si quis dicat: »audio secutorem retiarium superasse«, ... aut per distinctionem, ut: »vidi statuam auream hastam tenentem«; fit et per homonyma, ut si quis »aciem« dicat et non addat »oculorum« aut »exercitus« aut »ferri«.

i skalldskap *þat* nafn, *er* ymsar hef*ir* m*er*king*ar*, *ok* folg*it* | *sva* malit, se*m* hallarstein*n* q*vað:*

»holmleg*g*iar vin*n*r hilm*ir*
h*r*ingskǫglar mik þǫglan«.

h*er* kall*ar* | h*ann* dverg lit *ok* *sva* fegrð konvnn*ar*. (19) Alleotheta *er* *þat* ef skipt æ*r* tolv*m* *eða* fǫllv*m* *eða* kyniv*m*, se*m* | fyr*r* æ*r* ritat i sol*oecis*mo. (20) Þessar fig*vr*vr flæst*ar* fylgia meir*r* sol*oecis*mo helldr en*n* b*ar*b*aris*mo, þ*vi*at þęr v*er*ða mæir*r* imali æn*n* i ein*n*i sǫgn.

[127] nafn: orð *W.* — [128] hallarsteinn q*vað*: qvað hallar steínn *W.* — [129]—[130] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 105_{10-11}. — [132] Alleotheta: Alleothera *W.* — [132]—[133] kynivm: kynv*m* *A.* — [133] fyrr: *ovenfor k.* 12_{79-95}. — [134] helldr: *u. W.*

(19) *„Alleotheta" findes ikke hos Donat, men er i følge Ch. Thurot: Notices et extraits s. 463 af Alexander de Villa Dei föjet til de i det foregående opregnede såkaldte* vitia annexa *som det sidste af dem. Alexanders definition af denne figur er i følge Thurot, anf. st., følgende:*

Confundit numeros casus genus alleotheta.

Jfr. s. st. s. 235. Dog forekommer figurens navn og definition allerede hos Petrus Helias i følge Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 235: Alleoteta enim est, ubi variantur genera vel casus vel numeri vel personae vel quaelibet alia accidentia. *Figurens navn og definition er i øvrigt lånt fra Priscian og på godt græsk hedder den ἀλλοιότης, men eftersom navnet tilfældigvis hos Priscian på det sted, som var de middelalderlige forfatteres kilde, forekommer i akkusativ, fik det hos disse formen alleoteta eller (sædvanlig) alleotheta, hvilket navn de afledede af* »alleos« *og* thesis. *Jfr. Prisc. XVII, k. 155, Keil III, s. 183:* per figuram, quam Graeci ἀλλοιότητα vocant. *Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 236.*

14. h*er* ærv m*er*kt*ir* læst*ir* mætaplasmi.

(1) Metaplasm*vs* ær *fra*mskapan nokc*vr*rar ret*ra*r reðv iaðr*a* mynd f*yrir* naðsynia sak*ir* e*ða* fegrð*ar*. (2) h*ann* | hæf*ir* .xiiij. kynk*vi*slir. (3) P*ro*thesis e*r* viðrlagning stafs e*ða* sa*m*stǫfv i vp*p*hafi orz, se*m* egill q*vað*:

»Vrvngv varr*ar* gvngnis
varr*ar* lvngs v*m* stvngin*n*«.

h*er* ær v*ið*lagt v i þessv nafni, vrvngv, til | þæss at rett*ir* se stvðlar i drót*t*kvæðv*m* hæt*t*i. Vm v*ið*lagning sa*m*stǫfv v*er*ðr p*ro*thesis, se*m* | h*er*:

---

14. [1]—[2] *A har her en rød kapiteloverskrift; også kapitlets initial M er malet med rødt og grönt. W fortsætter uden at antyde et nyt kapitel.* — [2] framskapan: fra skapari *W.* — [4]—[5] viðrlagning: viðlagning *W.* — [6]—[7] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 105*₁₅—₁₆. — [6] Vrvngv: V *er et stort (angelsaksisk) v, skrevet i randen.* — [8] vrvngu: vrǫngv *W.* — [10] p*ro*thesis: prothenís *W.*

---

14. (1) *Donat III, k. 4. Keil IV, s. 395: Efter overskriften* **De Metaplasmo** *hedder det:* Metaplasmus est transformatio quaedam recti solutique sermonis in alteram speciem metri ornatusve causa. *Til denne definition af Donat föjede man allerede i det 9. århundrede ordet* necessitatis. *Se Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 463—464, hvor følgende definition anføres efter et hdskr. frå 13. århundrede:* Donatus in Barbarismo dicit ita: »methaplasmus est transformatio quedam recti solutique sermonis in alteram speciem metri, ornatus necessitatisve causa.

(2) *Donat s. st.:* Hujus species sunt quattuordecim: Prosthesis (*to hdskr.* prothesis), epenthesis, paragoge, aphaeresis, syncope, apocope, ectasis, systole, diaeresis, episynaliphe (*nogle hdskr.* synheresis *eller* sineresis), synaliphe, ecthlipsis, antithesis, metathesis.

(3) *Donat s. st. Keil IV, s. 396:* Prosthesis (*cod. Leid.* prothesis; *cod. Berol. Santenii* protesis) est appositio quaedam ad principium dictionis litterae aut syllabae, ut »gnato« pro nato, »tetulit« pro tulit.

»Vt red ingólfr læita
ognreifr *með* hiǫrlæifi«.

h*er* æ*r* sa*m*stafa lǫgð v*ið* þ*et*ta nafn, læifr, *ok* | lengt nafnit f*yrir* **afbvrðar** sak*ir* hreysti h*ans*. (4) Auferesis *er* gagnstaðlig p*r*othesi, *ok* tekr h*on* af up*p*hafi | orðz staf e*ða* sa*m*stǫfv, sæ*m* þa at v sæ af tekit i þessv nafni vrvngv, þ*v*iat þyð*er*sk*ir* m*enn* *ok*dans|k*ir* hafa v f*yrir* r i þessv nafni *ok* mǫrgv*m* ǫðrv*m*, *ok*þ*at* hyggiv*m* v*er* fornt mal v*er*a. æn*n* nv æ*r* þ*at* | kallað vindandin forna i skalldskap, þ*v*iat þ*at* æ*r* nv ekci haft i norǫnv mali. (5) Sincó pa tekr ib*r*o*tt* staf e*ða* sa*m*stǫfv or miðiv orði, se*m* b*ra*gi hin*n* ga*m*li q*vað:*

þars se*m* lofð*ar* líta |
lvng vavað*ar* gvngnis«.

h*er* e*r* ge*r* ein sa*m*st*afa* af tvei*m* *ok* tekin*n* or e radd*ar*-stafr *ok* set*t* s*va:* þars | f*yrir* þ*ar* es. þ*et*ta kǫllv*m* v*er* brag*ar*mal i skalldskap. (6) Epenthesis **er** gagnstaðlig

---

[11]—[12] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 105_{17}. — [14] **afbvrðar**: *således rettet af udgiveren;* atbvrðar *W, hvilket ord i denne forbindelse er mig uforståeligt; A udelader ordet, rimeligvis fordi skriveren ikke forstod et ham foreliggende* atbvrðar. — [14] Auferesis: *således W;* Aufferesis *A.* — [15] *ok*—h*on*: hon tekr *W.* — [15]—[16] vpphafi—sa*m*stǫfv: staf ęðr samstǫfv i vpphafí orðz *W.* — [16] þa: *u. W.* — [17]—[18] vrvngv—nafni: *u. W, idet skriverens öje er gledet over fra det første* þessu nafni *til det sidste.* — [19] vindandin: vínðandin *W.* — [21] ib*r*o*tt*: a braut *W.* — [22] b*r*agi—q*vað:* qvað bragí gamlí *W.* — [23]—[24] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 105_{22-23} (*2det* v *i* vavað*ar* *er angelsaksisk*). — [25] ge*r*—sa*m*st*afa*: æín samstafa giorr *W.* — [26] es: er *W.* — [27] Epenthesis: *således (og ikke* Epentitesis) *A*; Epintesis *W.* — **er**: v*er*ðr *A.*

---

(4) *Donat s. st.:* Aphaeresis est ablatio de principio dictionis contraria prosthesi, ut: »mitte« pro omitte, »temno« pro contemno.

(5) *Donat s. st.:* Syncope est ablatio de media dictione contraria epenthesi, ut »audacter« pro audaciter, »commorat« pro commoverat. *Olaf synes at have opfattet* þar es *som ét ord.*

(6) *Donat s. st.:* Epenthesis est appositio ad mediam dictionem litterae aut syllabae, ut: »relliquias« pro reliquias, »induperator« pro imperator.

sincope, | þ*vi*at h*on* leg*g*r *við* staf *eða* samst*ofv* imiðiv orði, sæ*m* kormakr q*vað:*

»þ*vi*at maluínv min*n*ar
milldr | þ*or*ketill villd*ir*«.

h*er* *er* þ*or*ketill set*t*r f*yrir* þ*or*kell *ok* a*v*kit *sva* tuei*m* sta*v*fv*m* nafn*it*. en*n* ein*n*i sa*m*stǫfv, til | þess at kveðan*n*di halldiz. (7) Paragoge leg*g*r *við* ein*n* st*af* **eða samstǫfv** ienda orz, se*m* arnoꝛ q*vað*:

»klivfa let ec | i l*a*vpfa*v*r dvfv
knarra min*n* *við* borðin stinnv«.

h*er* *er* við lagt ein*n* st*afr* *eða* sa*m*st*afa* i þessv orði, | knarra, til þæss at kveðan*n*di halldiz. (8) Apocope *er* gagnstaðlig þessi figv*r*v. tekr h*on* af ein*n* staf *eða* sa*m*st*ofv* i enda orz, sæ*m* h*er:*

»þ*vi* hefiek heit*it* mæy met*ri*«.

þ*at* kǫllv*m* v*er* orðkolf i | skalldskap. (9) Sistola g*er*ir langa samst*ofv* ska*m*ma, sæ*m* fyꝛ æ*r* rit*at:*

»Blóðs víndara róð*ri*«.

[30—31] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 105_{25-26}. — [32] s*va*: *u. W.* — [33] nafn*it* en*n*: nafn*it*. En*n* *A.* — [34] Paragoge, *således W. A:* Parogoge. — ein*n*: *u. W.* — **eða samstǫfv**: *u. A.* — [36—37] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 105_{27-28}. — [39] til þæss: *u. W.* — [40] tekr—af: hon tekr or *W.* — [40—41] *Efter* samst*ofv* *har A* til þæss, *men disse ord er overstregede og tillige prikker satte under dem.* — [42] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 105_{30}, *samt ovenfor k.* 12_{66}. — [44] fyꝛ: *ovenfor k. 11 (16).* — [45] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 105_{31}, *samt ovenfor k. 11 (16).*

---

(7) *Donat s. st.:* Paragoge est appositio ad finem dictionis litterae aut syllabae, ut: »magis« pro mage et »potestur« pro potest.

(8) *Donat s. st.:* Apocope est ablatio de fine dictionis paragoge contraria, ut »Achilli« pro Achillis et »pote« pro potest.

(9) *Donat s. st.:* Systole est correptio contraria ectasi, ut »aquosus Orion«, cum Orion producte dici debeat.

(10) Eptasis *æ*r gagnstaðlik sistole *ok*g*er*ir ska*m*ma sa*m*st*o*f*v* langa, s*æ*m fyȓ *æ*r rit*at*:

»Ól torraðin hola«.

þæssi fig*v*ra hæf*i*r marg*a*r kynkvislir i v*e*rsv*m*, æn*n* i skalldskap *æ*r h*o*n sialldan, n*æ*ma | ofliost sæ ort. (11) Dieresis g*e*rir .ij. samst*o*f*v*r | af.æin*n*i, s*æ*m biǫrn q*vað*:

Nv læt ec at þ*a*r þ*r*ioti
þor:ra*v*ðr uini óra«.

h*er* æ*r*v .ij. samstǫf*v*r **gervar** af æin*n*i samst*o*f*v*, þorðr, til þæss at kveðan*n*di halldiz. | (12) Sin*er*esis *æ*r gagnstaðlig dieresi **ok** g*e*rir æina sa*m*st*o*f*v* af tvæi*m* s*æ*m sigh*v*atr q*vað*:

»Vasc til ro*m*s | i háska«. 11

h*er* æ*r* sæt*t* vask f*yrir* vas æk, til þæss at hænding*ar*

---

[46] *okg*er*ir*; *således i et* ·*ord A;* hon giorer *W.* — [47] fyȓ: *ovenfor k. 11 (15).* — fyȓ ær rit*at*: her *W.* — [48] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 105*$_{32}$*, samt ovenfor k. 11 (15).* — [50] ær: finnz *W.* — [51] Dieresis: Bietesis *W.* — biǫrn: *således bægge hdskr.* (*W* biorn). *Imidlertid foreligger der her en hukommelsesfejl hos forf., idet han, som Konr. Gislason har vist, utvivlsomt har forvekslet* Bjǫrn hítdœlakappi *og* hólmgǫngu—Bersi (*Konr. Gislason: Skjaldedigtenes beskaffenhed i formel henseende, Vsk. selsk. skr., 5. r., hist. og filos. afd. 4. bind, VII, s. 288—289).* — [52]—[53] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 106*$_{2-3}$. — [54] **gervar**: *u. A;* giorfar *W.* — samst*o*f*v*: *u. W.* — [55] Sineresis: *forkortelsen betegnet ved* e *over linjen* (*W:* Sineresis). — [56] dieresi: dietesi *W.* — **ok**: *u. A.* — [58] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 106*$_{4-5}$. — [59] sæt*t* vask: vask sett *W.* — vas: var *W.* — til þæss: *u. W.*

---

(10) *Donat s. st.:* Ectasis est extensio syllabae contra naturam verbi, ut »Italiam fato profugus«, cum Italia correpta dici debeat.

(11) *Donat s. st.:* Diaeresis (*skrives i hdskr. dels* Diheresis, *dels* Dihęsis, *dels* diresis) est discissio syllabae unius in duas facta, ut:

»Olli respondit rex Albai longai«.

(12) *Donat s. st.:* Episynaliphe (*cod. Paris. Sangerm. 1180 har* Synheresis, *i cod. Berol. Santenii skrevet med en senere hånd* Sineresis) est conglutinatio duarum syllabarum in unam facta contraria diaeresi, ut »Phaeton« pro Phaëthon, »Nerei« pro Nerëi, »aeripedem« pro aëripedem.

sæ iamnhaf*ar*. (13) Sinalimphæ tecr | or ann*an* radd*ar*staf, æf .ij radd*ar*staf*ir* standaz hit næsta i tvæi*m* sa*m*st*ofvm*, sæ*m* i bivgv*m* visv*m*: |

»Hvæs æf æk hlæyp at krvsi«.

h*er* æ*r* or tækit ann*at* e i þæssi sǫgn, hves, *ok ger* æin sa*m*st*afa* af | tvæi*m*, til þæss at skothænding*ar* sæ iamnháf*ar*. þ*ar* æ*r ok* æin sa*m*st*afa ger* af tvæi*m* pǫrtv*m* viðr | orði *ok* orði, *ok* æ*r* þ*at* sol*oecis*m*vs*. (14) Elipsis tekr or m, æf þ*at* stændr siðarst i orði, s*va* at radd*ar*st*afr* | ke*m*r æpt*ir*, *ok* æ*r* sv fig*v*ra miǫk i v*er*sv*m*, æn*n* ækci fin*n*vm v*er* h*an*a inoræ*n*v*m* skálldskap. (15) An|titesis sætr ann*an* staf f*yrir* ǫðr*vm*, sæ*m* sigh*v*atr q*vað*:

»dan*ar* d*r*otni mínv*m*
dægn of sæint at h*en*|di«

h*er* æ*r* n sæt*t* f*yrir* r i þæssv nafni dægn. (16) Metathesis skipt*ir* stǫfv*m*, sæ*m* fyř æ*r* sagt, | iþæssv*m* orðv*m*:

»bort sa æ*r* hvg næ skorti«.

---

[61] radd*ar*staf*ir*: *u. W.* — [62] i—visv*m*: her *W.* — [63] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 106*₆. — [66] *þar—ger:* Sinalimphe *W.* — [67] viðr orði—orði: orði ok viðr orði *W.* — Elipsis: *således A*; Eclipsís *W.* — [69] ke*m*r: komí *W.* — æ*r*: u. *W.* — [72]—[73] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 106*₁₁. — [74] n sæt*t*: sett v *W.* — dægn: dǫgv *W.* — [74]—[75] Metathesis: Metatesis *W*; Metethasis *A.* — [75] sagt: ritat *W.* — iþæssvm: i þeim *W.* — [77] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 106*₁₂.

---

(13) *Donat s. st.:* Synaliphe est per interceptionem concurrentium vocalium lubrica quaedam lenisque collisio, ut:

Atque ea diversa penitus dum parte geruntur.

(14) *Donat s. st.:* Ecthlipsis *(cod. Paris. Sang.* E. lypsis*)* est consonantium cum vocalibus aspere concurrentium quaedam difficilis ac dura collisio, ut:

»Multum ille et terris jactatus et alto.«

(15) *Donat s. st.: Keil IV, s. 397:* Antithesis est litterae pro littera positio, ut »olli« pro illi.

(16) *Donat s. st.:* Metathesis est translatio litterarum in alienum locum, nulla tamen ex dictione sublata, ut »Euandre« pro Euander, »Thymbre« pro Thymber.

h*er* *ær* skipt stǫfv*m* *ok* sæt*t* r fyʀi en*n* t, at | kveðan*n*di halldiz.

15. de scemalexeo.

(1) Scemalexeos heyr*ir* s*va* til soloecismv*m* | sæ*m* metaplasmv*s* til b*ar*b*aris*mv*m* iǫllv þ*vi* *ær* til lasta væit, æn*n* þo *ær* scema miklv meiʀ | i læyfi sæt*t*, þ*vi*at h*on* þik*ir* iafn*an* feg*ra* iskálldskap. (2) Scema *ær* kǫllvð agirzkv æn*n* skrv́ð | a norenv. læxis *ær* reða, *ok* *ær* scemalæxeos nemnd sæ*m* skrv́ð máls e*ða* rǫðv. (3) Scema

---

78—79 h*er*—halldiz: *u. W.*

15. *Den rødmalede kapiteloverskrift findes kun i A. Ligeledes er kapitlets initial* S *rødmalet. Som man ser af overskriften har forfatteren, vistnok i overensstemmelse med sin latinske original, opfattet* »Scemalexeos« *som et enkelt ord af hankönnet; i det følgende behandler han* Scema *som hunkönsord; begge dele viser hans mangelfulde kundskaber i græsk.* — 3 til: *u. W.* — iǫllv þvi: i þi ǫllv *W.* — 4 sæt*t*: settr *W.* — 5 iafn*an*: *u. W.* — iskálldskap: skǫlldskap *W.* — ær kǫllvð: heiter *W.* — 6 læxis: lexeos *W.* — 7 sæ*m*: sva sem *W.*

---

15. *Donat behandler det samme æmne i III, k. 5, Keil IV, s. 397 under overskriften:* »De schematibus«.

(1) *Jfr. ovenfor til k. 12 (5) og 11 (1) samt Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 460:* Figura est vitium ratione excusatum.

(2) *Jfr. Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 464:* Scema lexeos pertinet ad grammaticam et dicitur a scema, quod est ornatus, et logos, sermo, quasi ornatus sermonis. *Dette er taget fra kommentaren til Ebrards Græcismus.*

(3) *Donat III, k. 5. Keil IV, s. 397:* Schemata lexeos sunt et dianoeas, id est figurae verborum et sensuum. Sed schemata dianoeas ad oratores pertinent, ad grammaticos lexeos. Quae cum multa sint, ex omnibus necessaria fere sunt decem et septem, quorum haec sunt nomina: prolepsis, zeugma, hypozeuxis, syllepsis, anadiplosis, anaphora, epanalepsis, epizeuxis, paronomasia, schesis onomaton, parhomoeon, homoeoptoton, homoeoteleuton polyptoton, hirmos, polysyndeton, dialyton.

hæf*ir* .xvij. kynkvisl*ir*. (4) P*r*olæmsis æ*r* up*p*nv*m*ning m*a*rgfallig*ra* lvta, þ*eir*ra æ*r* siþ*an* æ*r*v æinfalliga græind*ir*, sæ*m* h*er* æ*r* q*veðit*:

»flvgv h*ra*mn*ar* tvæir
af hnik*ar*s ǫxlv*m*
hvgin*n* til hanga
æn*n* a hræ mvnin*n*«.

h*er* æ*r* þ*et*ta orð flvgv m*ar*gfalliga sæt*t* i hinv*m* fyrrv*m* visv orðv*m*, æn*n* þ*at* ri|k*ir* tvav æinslig nafn i **hinvm** siðarrv**m** visv orðv*m*, *ok* *sk*al *sva* vp*p* t*ak*a malit: tveir h*ra*fn*ar* flvgv af ǫxlv*m* hnik*ar*s; hvgin*n* flæg til hanga æn*n* mvnin*n* til hrę̄s. (5) Zev**ma** æ*r* þ*at* æf æit*t* | orð styr*ir* mǫrgv*m* nǫfnv*m*, sæ*m* h*er* æ*r* q*veðit*:

---

[8] .xvij.: *således rettet i overensstemmelse med Donat og det følgende (J. S.); begge hdskr. har:* .xviij. — [9] siþ*an*: siðaʀ *W*. — [10] æ*r* q*veðit*: *u. W*. — [11]—[14] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 106_{17-18}. — [16] þat: þar *W*. — *Foran* nafn *har A* orð, *men skriveren har selv prikket det ud*. — [16]—[17] **hinvm** siðarrv**m**: *således W;* siðarri *A*. — [18] hnik*ar*s: hnikar *W*. — [19] Zevma: *således W;* Zemna *A*; *af de to læsemåder har jeg valgt den, der kommer det rigtige nærmest*. — æf: er *W*. — [20] æ*r* q*veðit*: *u. W*.

---

(4) *Donat s. st.*: Prolepsis (*codd. LSP* prolemsis) est praesumptio rerum ordine secuturarum, ut:

»Continuo reges ingenti mole Latinus«

et cetera. *(Jfr. Ch. Thurot, Notices et extraits, s. 235, og 267, hvor eksemplet:* Aquilae volaverunt, iste ab oriente, ille ab occidente, *i höj grad minder om det islandske eksempel. Angående udtrykket* ríkir *jfr. Petrus Helias hos Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 240:* Ideoque verbum dicitur regere nominativum.

(5) *Donat s. st.*: Zeugma (*L S* Zeuma) est unius verbi conclusio diversis clausulis apte conjuncta, ut:

Trojugena interpres divum, qui numina Phoebi
qui tripodas, Clari lauros, qui sidera sentis

et cetera. *Angående brugen af verbet* stýra *her og i det følgende jfr. ovenfor til* (4).

»k*r*ossfæstv*m* se *kristi*
kvn*n*r vegr *ok* lof vn*n*it
megn | *ok* mát*t*r sæ*m* tign*ar*
mest valld *þat* *ær* f*er*s ald*ri*.«

þ*et*ta orð se styr*ir* ǫllv*m* þæssv*m* nǫmnv*m*: vegr, | lof, megn, mat*t*r, valld. (6) Silemsis bindr oiafn*ar* cla*r*svr sam*an* *með* æinv orði, sæ*m* h*er*:

»jarls hæ | f*ir* ha*n*n agæti
æn*n* ǫðlings kosti
k*onvn*gs kap*p*girni
kynni l*an*dreka.«

(7) *þat* *ær* *ok* **hin** sama fig*vr*a, ef m*arg* fallikt orð styr*ir* einsligv nafni, *þvi* *ær* sam*an*samnanlikt *ær* kallað, sæ*m* h*er* *ær* q*veðit*:

»h*err* bioz | h*vat*t til snærrv.«

h*err* *ær*v m*argir* me*nn*, þ*ei*r *ær* til orvstv bvaz. Þessi fig*vra* finz *ok* sialldan inoræn*v*m skalld|skap. (8) *Þat* *ær* *ok* silemsis, æf ein*n* lvtr hins sama kyns sæz f*yrir* mǫrgv*m* lvtv*m*, se*m* glv*m*r q*vað*: |

---

[21]—[24] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 106_{21-23}. — [21] se: *dette ord er i A tilföjet over linjen.* — kristi: *i A skr.:* xpi (p *med en streg tværs over for neden).* — [25]—[26] þetta—valld: *u. W.* — [26] Silemsis: *således W;* Semilempsis *A; jeg har valgt den tilnærmelsesvis rigtigste læsemåde.* — oiafnar: *o tilf. A over linjen.* — [28]—[31] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 106_{23}. — [32] **hin**: *u. A.* — [33] þvi: þat *W.* — [34] ær qveðit: *u. W.* — [35] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 106_{24-25}. — hvatt: *skrives i A:* h^a^t, *hvilket i følge denne membrans sædvanlige måde at forkorte på vistnok bör opløses som jeg har gjort og ikke til:* hratt. — [36] herr: *således W;* her *A.* — *ok: u. W.* — [37] skalldskap: kveðskap *W.* — [38] silemsis: *således W;* semilempsis *A.* — [39] glvmr qvað: qvað Glvmr *W.*

---

(6)—(8) *Donat s. st.:* Syllepsis (*S P* Syllemsis; *L* Sylemsis) est dissimilium clausularum per unum verbum conglutinata conceptio, ut: hic illius arma, Hic currus fuit . . . . Item syllepsis (*P* silemsis) est, cum singularis dictio plurali verbo adjungitur, ut:

»Sunt nobis mitia poma,
castaneae molles et pressi copia lactis.«

»brandr fęr logs *ok* l*an*da
land eiriki banda.«

h*er* *ær* br*a*ndr sæt*t*r f*yrir* mǫrgv*m* sv*er*ðv*m*, þ*eim* *ær* k*onvn*gi fe*n* | gv riki *ok* fæ. (9) Ypozeusis gæfr mǫrg orð æin*n*i p*er*sonv, sæ*m* h*er*:

»halldi h*r*ingtǫp*vð*
hæfi | *ok* v*ar*ðveiti
styrki *ok* staðfæsti
styr*ir* himinrikis.«

(10) Anadiplosis *ær* tvefallda*n* eins orðz, | sæ*m* þa *ær* v*er*s e*ða* visa hæfz m*eð* slik*ri* sǫgn, sæ*m* f*yrir*faranda v*er*s e*ða* visa lægz, sæ*m* snorri | q*vað*:

»Stort rę̧ðr h*ann* *ok* hiarta
h*ve*tr bvðlvnga sæt*ri*.
Sę̧tr of visa vit*ran*.«

þ*et*ta kǫllv*m* v*er* | drǫg*vr*. (11) Anaphora gæfr hit sama vp*p*h*af* mǫrgv*m* kla*v*sv*m* *ok* malsgreinv*m*, se*m* h*er*:

[40]—[41] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 106*$_{26-27}$. — [40] brandr: b *skrevet i randen.* — [43] Ypozeusis: Ypozensis *W.* — [45]—[48] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 106*$_{28-29}$. — [48] himinrikis: himirikis *A.* — [49] tvefalldan: tvifalldan *W.* — [50] slik*ri*: þeirri *W.* — [52]—[54] *Jfr. aftrykket af W, hdsk. s. 106*$_{30-31}$. — [56] vp*p*h*af*: nafn ok vpphaf *W.*

(9) *Donat s. st.:* Hypozeuxis est figura superiori (ɔ: zeugmati) contraria, ubi diversa verba singulis clausulis subjunguntur, ut:
»Regem adit et regi memorat nomenque genusque«
et cetera.

(10) *Donat s. st. Keil IV s. 398:* Anadiplosis est congeminatio dictionis ex ultimo loco praecedentis versus et principio sequentis, ut:
sequitur pulcherrimus Astur
Astur equo fidens.

(11) *Donat s. st.:* Anaphora est relatio ejusdem verbi per principia versuum plurimorum, ut:
Nate, meae vires, mea magna potentia solus,
nate patris summi, qui tela Tophoëa temnis.

»hv*err* | f*r*emr hilldi baʀa
hv*er* *ær* melingv*m* *f*erri
hv*err* a hǫp*p* at stærri
hv*err* kan*n* a*v*ð at þv*er*ra.«

h*er* *ær* æit*t* vpph*af* at | mǫrgv*m* cla*v*sv*m*. (12) Eparalæmsis *g*erir allt æit*t* vpph*af* *ok* niðrlag vers *eða* visv, sæ*m* h*er*:

»k*onvn*gr kap*p* | giarn
kostv*m* bæt*ri*
allri þioð
allf*ra*mr k*onvn*gr.«

(13) Epizeusis *ær* tvefalldan æins orðz sam*an* | sæt*t*, sæ*m* h*er*:

»hlyð hlyð k*onvn*gr
hroð*ri* þæssv*m*.«

þæssi fig*vr*a *ær* iafn*an* sæt*t*, þa *ær* m*aðr* talar ¦ mæð **12**
akæfð nǫkcvra lvti. (14) Paronomasia sætr sam*an* lik*ar* radd*ir*, þær *ær* viafnt m*er*kia, | sæ*m* h*er* *ær* q*veðit*:

57—60 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 106_{32}*—*107_{1}. — 58 hv*er*—*f*erri: *dette* vísuorð *har skriveren først udeladt, men derpå tilföjet det i randen, og ved et mærke som står over* baʀa *anvist det dets plads; ordet „ær“ har han først skrevet* kær (k *er vistnok et tilløb til at skrive* kann *i 4. verslinje), men har selv prikket* k *ud.* — 59—60 *Disse* vísvorð *har skriveren omstillet men siden ordnet dem rigtig ved at skrive et* a *over* hv*err* *i 3. og et* b *over* hv*err* *i 4. verslinje.* — 61 h*er*—cla*v*sv*m*: *u. W.* — 61—62 Eparalæmsis: *således A;* Eparalensis *W.* — 62 *eða:* ok *W.* — 64—67 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 107_{2}. — 68 Epizeusis: *således A*; Epicensis *W.* — tvefalldan: t*v*evalldan *A*; tvifalldan *W.* — 70—74 hlyð—q*veðit*: *u. W.* — 74 radd*ir*: *„ir“ forkortes med det mærke, som ellers betyder »ar«.*

---

(12) *Donat s. st.:* Epanalepsis (*LSP* Epanalemsis) est verbi in principio versus positi in ejusdem fine repetitis, ut:
»Ante etiam sceptrum Dictaei regis et ante.«

(13) *Donat s. st.:* Epizeuxis est ejusdem verbi in eodem versu sine aliqua dilatione congeminatio, ut:
»Me, me, adsum, qui feci, in me convertite ferrum.«

(14) *Donat s. st.:* Paronomasia est veluti quaedam denominatio, ut:
Nam inceptio est amentium non amantium.

»hællldr vill hilm*ir*
h*er*ia æn*n* æria«.

(15) þ*et*ta kǫllv*m* v*er* aðalhændingar iskálldskap, | *ok taka* af þessi fig*v*rv vpp*haf* þ*ei*r hætt*ir*, *ær* m*eð* hændingv*m* *ær*v sam*an* sætt*ir*, *ok* breytiz þ*at* am*ar*ga | vega, sæ*m* fin*n*az ma*n* ihatta tali þ*vi*, *ær* snorri hæf*ir* ort. (16) Paranomeon *ær* þ*at*, ef mǫrg orð | hafa æin*n* vpp*hafsstaf*, sæ*m* h*er*:

»St*er*kv*m* stilli
styriar væni.«

(17) Þæssi fig*v*ra *ær* miǫk hǫfð i | mals snilld*ar* list, *ær* rethorica hæit*ir*, oc *ær* h*on* vphaf til kvæðan*n*di þ*eir*rar, *ær* sam*an* helldr | noræn*v*m skalldskap, s*va* sæ*m* naglar hallda skipi sam*an*, æ*r* smiðr g*er*ir, *ok* f*er*r svndrlæ̃st | ælla borð f*ra* borði . s*va* hælldr *ok* þæssi fig*v*ra sam*an*

75—76 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 107*3. — 78 *taka: således A;* tokv *W, hvilket måske bör foretrækkes; jfr. dog nedenfor* (l. 86) »ær ho*n* vphaf«. — 80 ma*n*: *således* (»ma«) *A*; ma *W*; *at der står* finnaz *og ikke* finna *i bægge hdskr., taler for* man. — ihatta tali: i þí hąttatalí *W*. — 81 ef: er *W*. — 83—84 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 107*6. — 85 mals—list: mąlsnilldarlist *W*. — 86 rethorica: *således bægge hdskr.* — oc—hon; *således W;* Oc h*on* ær *A*. — kvæðan*n*di þ*eir*rar: þeirrar kvędendí *W*. — 87 skalldskap: kveðskap *W*. — 87—88 s*va*—sam*an*: sem naglar skipí *W. Sætningsforbindelsen er her lidt tvetydig. Meget taler for at sætte et punktum foran* sva sæm, *og at opfatte disse ord som korrelative til det (i l. 89) følgende* sva . . ok, *i hvilket tilfælde der måtte sættes et komma foran de sidstanførte ord; A er i denne henseende indifferent, da det ikke har nogen interpunktion på noget af stederne; W har derimod på det sidste sted et punktum og skriver det følgende* sva *med (stort)* S; *desuden har sætningen* sva sæm—saman *i W fået en sådan form, at den ikke kan trækkes til det følgende; jeg har derfor ikke trot at burde opstille en anden interpunktion imod W.*

---

(16) *Donat s. st.:* Parhomoeon (*S* Paronomoeon; *L* Paronomeon) est, cum ab isdem litteris diversa verba sumuntur, ut:
»O Tite, tute Tati tibi tanta tyranne tulisti.«

kveðandi iskalldskap m*eð* stǫfv*m* *þeim* | *æ*r stvðlar hæita *ok* hǫfvðst*afir*. (18) hin fyrri fig*v*ra *ge*rir fægrð m*eð* lioðs greinv*m* iskalld | skap, s*va* sæ*m* fælling skips borða. (19) *Æ*n*n* þo æ*r*v fast*ir* við*ir* sam*an*, þ*ei*r se*m* negld*ir* æ*r*v, at | *æigi* sæ væl fælld*ir*, sæ*m* kvæðandi hællz i hænding*ar*lavsv*m* hattv*m*. (20) Scesisonomaton | *ge*rir marg*ar* cl*a*rsvr m*eð* iǫfnv*m* fǫllv*m* sam*an*hlaðn*ar*, sæ*m* he*r*:

»hlif gnast v*ið* hlif
hiǫr*r* v*ið* | meki
eg*g* læk v*ið* eg*g*
þ*ar* æ*r* iǫf*v*rr barðiz«.

(21) Omocopton hælldr sam*an* alla cl*a*rsv m*eð* | hinv sama falli, sæ*m* h*er* *er* q*veðit*:

»h*ar*ða h*va*tfæra
h*ra*vsta vigtama
snarpa snarraða
sa | gat hirð ræsir«.

---

[90] kveðandi: *først skrevet* hveðandi, *men* h *rettet til* k *af selve skriveren;* kveðendi *W.* — [93–94] þ*ei*r—æ*r*v: *således A*; neglder *W*; *i billedet falder eftertrykket på at* **tømmeret holder sig sammen**, *når det er naglet sammen, og ikke på selve sammenföjningen, derfor bör A's læsemåde foretrækkes; den sædvanlige ordstilling vilde dog være:* þo ærv viðir fastir saman. — [94] væl: *u. W.* — [95] Scesisonomaton: *således W*; Sesinonomaton *A.* — [96] iǫfnv*m*: viofnvm *W*; *Donats latinske eksempel taler for, at man bör følge A*; *de identiske casus i det isl. eks. er på den ene side* hlif, hiǫrr, egg *(nominat.), på den anden side* hlif, meki, egg *(acc.). Meningen er, at de samme casus gentager sig i den ene sætning efter den anden.* — [98–101] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 107*$_{13-14}$. — [98] gnast: *skrevet* g^{n}ast. — [99] v*ið gentaget i A.* — [103] *er* q*veðit*: *u. W.* — [104–107] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 107*$_{15}$.

---

(20) *Donat s. st.:* Schesis onomaton est multitudo nominum conjunctorum quodam habitu copulandi, ut:
»Marsa manus, Peligna cohors, Vestina virum vis.«

(21) *Donat s. st.:* Homoeoptoton est, cum in similes casus exeunt verba diversa, ut:
»Merentes, flentes, lacrimantes, commiserantes.«

(22) Omolemiton hælldr sam*an* m*argar* radd*ir* vnd*ir* hinv*m* sama ænda, se*m* | h*er* æ*r* q*veðit*:

»band gaf oss m*eð* endv*m*
ilmr lyskala bala«.

þat kǫllv*m* v*er* riðhændan hát*t*. | (23) Hin sama fig*vr*a æ*r* ihinv*m* nyia hæt*t*i, sæ*m* snorri q*vað*:

»Ræsir glæsir
rǫkc*va* dǫkc*va*
hvitv*m* ri | tv*m*
hreina réina«.

(24) Polintethon æ*r* svndrdreg*in* cla*v*sa v*m* ymislig fǫll hin*s* sama | **nafns**, se*m* hallf*reðr* q*vað*:

»Æit æ*r* sv*er*ð' *þat* æ*r* sv*er*ða
sv*er*ða*v*ðgan mik g*er*ði«.

(25) Yrismos g*er*ir langa | samanhlaðning orðan*n*a i ein*n*i mals græin, sæ*m* egill q*vað*:

---

[108] Omolemiton: *sâledes W;* Omuleimton *A.* — [109] hinv*m*—ænda: env sama *W.* — æ*r* q*veðit*: *u. W.* — [110—111] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 107*$_{16-17}$. — [113] ihinv*m* nyia: i þessvm *W.* — [114—117] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 107*$_{18}$. — [118] Polintethon: *sâledes A;* Políntíton *W.* — [119] **nafns**: *sâledes W;* fallz *A.* — [120—121] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 107*$_{19}$. — [122] Yrismos: *sâledes A;* Jrismos *W.* — samanhlaðning: saman blandning *W.*

---

(22)—(23) *Donat s. st.:* Homoeoteleuton est, cum simili modo dictiones plurimae finiuntur, ut:
»Eos reduci quam relinqui, devehi quam deseri
malui.«

(24) *Donat s. st.:* Polyptoton est multitudo casuum varietate distincta, ut:
»Litora litoribus contraria, fluctibus undas
imprecor, arma armis, pugnent ipsique nepotesque.«

(25) *Donat s. st. Keil IV, s. 398—399:* Hirmos est series orationis tenorem suum usque ad ultimum servans, ut:
»Principio caelum ac terras camposque liquentes
lucentemque globum lunae Titaniaque astra
spiritus intus alit.«

»þ*at* æ*r* oræt
æf orp*it* hæf*ir*r |
a maskæið
mǫrgv gagni
ramriðin*n*
rǫkc*va* stóði
væll vǫnvðr
þ*vi* æ*r* væit*t*i m*er*«.

h*er* g*en*gr | æit*t* mal v*m* alla visv. (26) Polisintheton helldr mǫrgv*m* orðv*m* sam*an* m*eđ* hin*n*i sǫmv sam|tenging, sæ*m* q*veđit* æ*r* i g*ri*mnis málv*m*:

»Saðr ok svipall
ok san*n*gætall«.

þæssi nǫfn ǫll | bindr *ok* sam*an*. (27) Dialiton sa*m*lag*ar* mǫrg nǫfn ut*an* sa*m*tenging, sæ*m* h*er*:

»ekcill et*t*ill skekc|ill
eimn*ir* gæstill reimn*ir*
hæiti hǫking meiti
heimi mysingr bæimi
ran*n*vǽr | roði mvndill
rǫkc*vi* gylv*ir* nǫkc*vi*
hæmingr hagbarðr gla*m*mi
haki bæimvni rac|ni«.

124—131 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 107_{20-21}. — 127 gagni: *først skrevet* gagnv *(under indflydelse af* mǫrgv), *men rettet således at* i *er skrevet over* v *og en prik sat under samme bogstav.* — 132 visv: visvna *W.* — Polisintheton: Polinsiteton *W.* — 135—136 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 107_{23}. — 137 þessi—sam*an*: *u. W.* — Dialiton: *således bægge hdskr.* — 138 sæ*m* h*er*: *u. W.* — 139—146 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 107_{24-26}.

---

(26) *Donat s. st. Keil IV, s. 399:* Polysyndeton est multis nexa conjunctionibus dictio, ut:

»Acamasque Thoasque
Pelidesque Neoptolemusque«

et cetera.

(27)—(29) *Donat s. st.:* Dialyton vel asyndeton est figura superiori contraria, carens conjunctionibus, ut:

»Ferte citi flammas, date tela impellite remos.«

her ærv mǫrg nǫfn *ok* ækci *ok* imilli. (28) hi*n* sama figvra ær *þat* er ver kǫllv*m* klaf ef .ij. | san*n*kæn*n*ing*ar* hæyra æinv*m* lvt, *sva* at *eigi* sæ oc imilli sæt*t*, sæ*m* mani q*vað*:

»h*va*t man | tv hafs aot*ri*
hængiligr *með* drengiv*m*
k*ar*l þ*vi*at k*ra*ptr þin*n* fǫrlaz
kin*ngrar* mega | vin*na*«.

þ*et*ta kǫllv*m* ve*r* kláf. (29) Æn*n* svipa hæit*ir* *þat*, æf flæiri san*n*kæn*n*ing*ar* heyra ei | nv*m* lvt *ok*-lavst, sæ*m* h*er*:

»Aðr divphvgaðr drępi
dolga ra*m*r *með* ha*m*ri
gegn a gręǀðis vagna
gagnsæll faðir magna«.

16. de tropo et metaphoræ.

(1) Tropvs æ*r* f*ra*mfering einn*ar* sagn*ar* *af* eigi*n*ligr*i* m*er*king til oeiginligr*ar* m*er*kin|g*ar* *með* nokk*vr*ri liking f*yrir* fegrð*ar* sak*ir* *eða* navðsyniar. (2) Vm þessa

[147] *ok* ækki: enn ekki *W.* — [148] *ver*—klavf: klavf er kallat *W.* — san*n*kæn*n*ing*ar*: samkenningar *W.* — [149] hæyra: hæfa *W.* — imilli: imillvm *W.* — [151]—[154] *Jfr. aftrykket af W., hdskr. s. 107₂₈—₂₉.* — [155] þ*et*ta—kláf: *u. W.* — æn*n*—*þat*: þat kollvm ver suiðv *W.* — [156] *ok*-lavst: *ok* lavst *A; u. W, som ikke har forstået, at der burde læses* oklavst *i et ord;* oklavst *er et adverbium og betyder: „uden og"; det spiller i definitionen af* svipa *samme rolle som sætningen:* sva at eigi sæ ok imilli sætt, *i definitionen af* klavf, *og må på ingen måde udelades.* — [157] drępi; *A. har opr.* dręgi, *men* g *er underprikket og* p *skrevet ovenover.* — [157]—[160] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 107₃₀.*

16. *Den rødmalede kapiteloverskrift findes kun i A. Kapitlets initial* T *rødmalet.* — [2] einn*ar*: *u. W.* — [4] navðsyniar: navzynia *W.*

16. (1) *Donat III, k. 6. Keil IV, s. 399:* Tropus est dictio translata a propria significatione ad non propriam similitudinem ornatus necessitatisve causa.

trópa *g*r*e*in dv speking*ar* sin*ar* ræð*vr* f*ra* alþyðligv orðtaki. (3) trop*vs* æ*r* skiptr i .xiij. kynkvisl*ir*, | þær æ*r* sva hæita: Metaphora, cathacresis, methalæmpsis, metanomia, antonomasia, epiteton, sinodoche, omotopeion, perifrasis, yperbaton, yperbola, allegoria, omozevsis. (4) Sv ær grein með þeim figvrvm, æ*r* Donatus hefir sett: Barbarismvs ok metaplasmvs verðr i einni sǫgn vm stafa skipti eða samstafna ok þeirra tilfelli. (5) Scema hefir ymsar myndir orða ok skilninga, **þær** er leiðendi **taka** i brott ok skyra malit. (6) Enn tropar

---

5 *fra* alþyðligv: *fyrer* alþyðv *W.* — 6 .xiij: .xviij. *W.* — 7 Metaphora: *således W*; Methafora *A.* — cathacresis: *sål. W*; Cathaeresis *A.* — methalæmpsis: *således A;* metalensis *W.* — 7—8 metanomia: *således W;* methanomia *A; med dette ord ender den 12. side i A, i hvilket hdskr. der her mangler et blad.* — 8—9 *I overensstemmelse med A's skrivemåde senere i dette kapitel har jeg skrevet:* antonomasia (anthonomia *W*), epiteton (epitrepon *W*), omotopeion (omothopeion *W*), perifrasis (periprasis *W*) *og* omozevsis (omozevssis *W*); *med hensyn til* sinodoche, yperbaton, yperbola *og* allegoria *stemmer bægge hdskr. overens.* — 13 **þær**: *þat W.* — 14 **taka**: tok *W.* — skyra: skyrra *W. At teksten her er forvansket i W, er indlysende, ti dels er præteritet* tok *stødende i en almindelig definition, dels er* skyrra *uforståeligt således som det står; endelig er relativet* þat er *i höj grad påfaldende, når man henfører det til* Scema; *i stedet for en relativsætning vænter man her en prædicerende bestemmelse af begrebet* Scema. *Vil man beholde relativsætningen, må den altså henføres til det foregående* myndir, *hvorved det bliver nødvendigt at forandre* þat *til* þær, tok *til* taka *og* skyrra *til* skyra, *og virkelig tyder* skyrra *på et subjekt af flertallet. Muligvis foreligger der dog en dybere fejl. En sammenligning med det nedenfor anførte sted af Ebrardus gör det sandsynligt, at ordet* skrúð *er*

---

(3) *Donat s. st.:* Sunt autem tropi tredecim: Metaphora, catachresis, metalepsis (*L S P* metalemsis), metonymia, antonomasia, epitheton, synecdoche, onomatopoeia, periphrasis, hyperbaton, hyperbole, allegoria, homoeosis.

(4) *Jfr. k. 11 (1) og 12 (1).*

(5) *Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 464 anfører efter Ebrards Graecismus:*

»Dicitur ornatus verborum scema quod aufert
tedia sub variis formans decus eloquiumque«.

þessir ærv frammfæring nattvrvligra sagna ok sena, ær varðveita ymisligt yfirbragð pentaðra malsgreina.

(7) I tropvm skal þria hlvti hvgsa ok varðveita, fyrst frammfæring sagnarinnar til annarligrar merkingar, þar næst veiginliga samiafnan tveggia hlvta, enn i þriðia stað skal hvgsa navðsyn eða fegrð, ær tropinn gerir. (8) Metaphora ær frammfæring orða eða hlvta i aðra merking. (9) Hon verðr a .iiij. leiðir: (10) Af andligvm hlvt til andligs hlvtar, sem her:

»Enn skinnbiarta skorter
skapið kannaz mer svanna
dyr er hon hætt at hvarv
halm æín níorvn steína«.

her ær dyr kǫllvt konan. (11) Ær þar frammfæring eiginligs hlvtar, konvnnar, i annarliga merking, sem

---

udfaldet (svarende til det latinske **ornatus**). *Man kunde tænke sig, at der havde stået:* Scema hefir ymsar myndir, ok **er hon skrvð** orða ok skilninga, þat er leiðendi **tekr** i brott ok skyrra **gerir** malit. — [19] veiginliga: *således rettet;* væiginlig *W.* — [29] eiginligs: *således rettet i overensstemmelse med definitionen af* tropus (»Tropvs ær framfering einnar sagnar af **eiginligri** merking til oeiginligrar merkingar«); v eiginligs *W.*

---

(7) *Sml. Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 236—237.*

(8)—(23) *Donat s. st.:* Metaphora est rerum verborumque translatio. Haec fit modis quattuor: ab animali ad animale, ab inanimali ad inanimale, ab animali ad inanimale, ab inanimali ad animale. Ab animali ad animale, ut:

»Tiphyn aurigam celeris fecere carinae«,

nam et auriga et gubernator animam habent. Ab inanimali ad inanimale, ut: »ut pelagus tenuere rates«, nam et naves et rates animam non habent. Ab animali ad inanimale, ut:

»Atlantis cinctum assidue cui nubibus atris
piniferum caput«,

nam ut haec animalis sunt, ita mons animam non habet, cui membra hominis ascribuntur. Ab inanimali ad animale, ut: »Si tantum pectore robur Concipis«, nam ut robur animam non habet, sic utique Turnus, cui haec dicuntur, animam habet. Scire autem debemus esse metaphoras alias reciprocas, alias partis unius.

dyrit er. (12) Veiginlig liking ær þat millvm dyrs ok konv, þviat dyrit ær **skynlavst** kvikendi enn maðrinn skynsamligt. (13) Fyrir fegrðar sakir þotti skalldinv betr fara malit ok vberari verða lǫstrinn, at kalla marglata konv helldr dyr enn greina ser hvern hlvt, þann ær hon gerði vmannliga. (14) Með þeim hætti erv þær kenningar, ær ver kǫllvm sannkenningar i skalldskap, at kalla manninn asa heitvm ok kenna sva til vapna eða skipa eða nokkvrn asa annars nafni ok kenna þa við eign sina nokkvra, sem eyvindr kvað:

»Farma tys
fiorvi næmði
Jarðraðendr
a ogloe«.

ker ær farma Tyr Oðinn kallaðr. (15) Sva ærv ok jǫtnar ok dvergar kallaðir menn eða konvngar biarga eða steina, sem Skravtoddr kvað:

»Bǫls mvnat bǫr at dylia
bergþors nǫsum orum«.

(16) þessi **figvra** er optaz sva sett i norrænvm skalldskap, at þeir hlvtir, ær frammfæraz, ærv kenndir við nokkvr tilfelli sín, enn þo finnz hvartveggia, sem þar ær hverr konvngr ær kallaðr yngvi eða þengill ok annat þvilikt fyrir tignar sakir fornkonvnga. (17) Enn i latinv ær metap**hora** sva optaz sett, at frammfærðir hlvtir ærv vkenndir, enn þo finnz hvartveggia, sem Ovidius segir:

Tiphys et Automedon dicar Amoris ego.

Hann kallar kerrvgæti eða styrimann astar. (18) Af andligvm hlvt til vandligs verðr metap**hora**, sem at kalla **skip**

[31] **skynlavst**: *således rettet (J. S.);* syndlaust *W.* — [49] **figvra**: *u. W; tilföjet efter konjektur.* — [54] metap**hora**: metapla. *W.* — [57] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 108_{26-27}. — [58] metap**hora**: metapl. *W.* — **skip**: *u. W; tilf. efter konjektur.*

(17) *Det latinske vers er af Ovid, Ars am. I., 8. Det samme vers bruges også som eksempel i kommentaren* Admirantes *til Alexanders Doktrinale; Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 285, men i en anden forbindelse.*

hest eða dyr sævar eða skipreiða ok annat þvilikt, sem markus qvað:

»Biorn oð framm a fornar
floðs hafskipa gloðer«.

her er sævar biǫrn skipit kallat. (19) Af vandligvm hlvt til vandligs verðr metaphora, sem þa ær skip ær kallat skið sævar eða vatna, enn sverð beðr eða gata heinar, **sem her**:

»Einstigi mer heinar«.

(20) Af vandligvm hlvt til andligs verðr metaphora, sem at kalla konv skorðv eða þoptv gvllz eða gersema ok annat þvilikt, sem Ormr Steinþorsson qvað:

»Skorða var í fǫt fǽrð
fiarðbæins anar tefns«.

(21) Með þessi figvrv ærv saman settar allar kenningar i norrænvm skalldskap, ok ho*n* ær miǫk sva vpphaf til skalldskaparmals. (22) Metaphora ær stvndvm aptrbeiðilig, enn stvndvm eigi. (23) Þa ær metaphora aptrbeiðilig, ef hvern hlvt ma færa til annars, þat er liking er a milli, sem at kalla sæinn iǫrð skipa eða fiska eða sækonvnga, sem **Þioðolfr** qvað:

»**h**ofvð baðm
þar er heið sæí
afiornís
fiǫllum drygði«,

enn kalla iǫrð sæ dyra, sem **M**arkuss qvað:

---

[59] þvilikt: þvíkt *W.* — [64] vandligs: *således rettet (Svb. E., J. S.);* andligs *W.* — metaphora: metapl. *W.* — [65] beðr: *rettelse;* beðia *W (jfr. Konr. Gíslason: Njála II, s. 484—485.* — [66] **sem her**: *u. W.* — [73] þessi figvrv: þessvm figvrvm *W*; *imidlertid kan det ikke være tvivlsomt, at disse ord går på* metaphora *og altså bör stå i singularis, hvilket yderligere støttes ved det fölgende* ok **hon** ær *o. s. v.* — [77] þat: *således W; man skulde vænte:* þeirra. — [79] þioðolfr qvað: *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 109_5 *med bemærkning.* — [80] hofvð baðm *og* [84] **sem Markus**; *angående de udhævede bogstaver jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 109_6.

»hiart færra væit haʀi
hreinvazta sik baztan«.

Her er iǫrð kǫllvð vaztir, enn i fyrri visv var hafit kallat fiǫll sækonvngs. (24) Cathacresis ær kǫllvð vndirdrattr annarligs nafns, sem her:

. . . .

---

89 **undirdráttr:** *således rettet for* umdráttr; *se ordfortegnelsen under* umdráttr; — sem her: *Her er et stykke af afhandlingen gået tabt. Det har omfattet et eksempel på catachresis, hele metalepsis, samt en del af metonymia, idet A begynder igen i det 4. eksempel på denne figur. W springer herfra lige over til det andet eksempel på epitheton* Sótti reiðr at raðvm, *uden at antyde nogen lakune, og der kan næppe være tvivl om at skriveren har sprunget en side eller et blad over i sin original (rimeligvis fordi to sider begyndte med* sem her, *hvoraf det første indledede et eksempel på catachresis, det sidste eksemplet* Sótti reiðr at ráðvm). *Det manglende har indtaget lidt mindre end en side i A, ti af det, som har stået på det i A manglende blad, indeholder W et stykke, der svarer til noget over en side i A. Resten, som således bliver en knap side, er uigenkaldelig tabt.*

---

(24)—(27) *Hertil og til lakunen svarer hos Donat s. st. Keil IV, s. 400:* Catachresis est usurpatio nominis alieni, ut parricidam dicimus, qui occiderit fratrem, et piscinam, quae pisces non habet, haec enim, nisi extrinsecus sumerent, suum vocabulum non haberent.

Metalepsis est dictio gradatim pergens ad id, quod ostendit, ut: »speluncis abdidit atris«, et

»Post aliquot mea regna videns mirabor aristas«.

Metonymia est quaedam veluti transnominatio. Hujus multae sunt species. Aut enim per id, quod continet, id quod continetur ostendit, ut: »nunc pateras libate Jovi«, aut contra, ut »vina coronant«, aut per inventorem id, quod inventum est, ut:

sine Cerere et Libero friget Venus.

aut contra, ut:

»Vinum precamur, nam hic deus praesens adest«

haec exempli causa diligentibus posita etiam reliqua demonstrabunt.

13 (25) *fyrir* iarni *ok er þar* imilli framfæring *ok* oeiginlig liking. (26) Þæssi hattr ma snv|az sva, at geñ lvtr setiz *fyrir* efni sinv, sem miol *fyrir* korni, *ok er* sv hin fimta ¦ grein metanomie, sem Þioðolfr qvað:

»Let hrętrana hveiti
hrynia gramr or | bryniv
vill at vexti belli
valbygg haralldr yggiar«.

Her ær hveiti sætt *fyrir* kor|ní. (27) Hinn setti háttr metanomie ær þat, at setia eptir komanda lvt *fyrir* þvi, sem | fyñi verðr, sem her:

»Bra᷎t sta᷎kc ba᷎ga næytir
blæikr fra sverða leiki«.

Her er bleikr kallaðr ræddr, þviat bliknan kemr eptir ræzlv, sem roði eptir skomm | *ok* ær framfæring mals milli blæiks *ok* óttafvllz, ænn oeiginlig liking, | þviat bliknan hæyrir til likams, æn ræzla til andar. (28) Antonomasia setr | sameiginlikt nafn *fyrir* eiginligv nafni, *ok* verðr þat aþriar læiðir: af ǫnd | *ok* likam *ok fyrir* vtan ǫnd *ok* likam. (29) af a᷎nd sem her:

»aðr grimhvgaðr gængi
af griót|moða da᷎ðvm«.

Her er grimhvgaðr sættr *fyrir* þor. þar er oeiginlig liking þviat margir menn | aðrir ænn þoñ varo grimhvgaðir. (30) Af likam verðr antonomasia, sæm her:

---

[94] fyrir: *her begynder A igen.* — [95] snvaz: *således, og ikke* sannaz *A.* — [106] sverða: *her har der fra begyndelsen af været en fejl i pergamentet, og for at undgå den har skriveren først skrevet* s *og derpå i nogen afstand* verða *med en bue foran omtrent således:* s⁀verða. — [117] liking: *tilföjet efter konjektur (Svb. E., J. S.); mgl. i A.*

(28)—(32) *Donat s. st.:* Antonomasia est significatio vice nominis posita, quae fit modis tribus: ab animo, a corpore, extrinsecus. Ab animo, ut: »Magnanimusque Anchisiades«. A corpore ut: »Ipse arduus altaque pulsat Sidera. Extrinsecus, ut:
»Infelix puer atque impar congressus Achilli«.

»hár ravð h*vas*|sa gæira
hnæig þioð i gr*a*s blóði«.

H*er* *er* hár kallaðr k*onvn*grin*n*, *ok* *er* þ*ar* oeiginlig | liking milli þessa nafns hár *ok* eiginligs nafns rings k*onvn*gs. (31) Fyr*ir* vtan ǫnd | *ok* likam v*er*ðr Antonomasia, sæ*m* h*er*:

»Ne dýrs of far flæiri
flæinmoða sæ|gig óð*ar*
męlvm slíkt v*i*ð selan
sit*t*v heill k*onvn*gr dæili«.

h*er* *ær* sæll sæt*t*r *fyrir* naf|ni k*onvn*gs, *ok* *er* *sva* oeiginlig liking, æn sǽla kæ*m*r af tilfællv*m* *ok* *ær* h*er* hvarki | æiginlig ǫnd ne likam. (32) Þæssa fig*vr*v kǫllv v*er* niarð*ar*vǫt*t* i skalldskap, *ok* *ær* | h*on* þo *æigi* *með* læyfv*m* talit. (33) Epiteton *er* f*yrir* set*t* sǫgn tilfellilig eiginligu | nafni, *ok* v*er*ðr h*on* af ǫnd *ok* likam *ok* *fyrir* vta*n* ǫnd *ok* lika*m*. (34) Af ǫnd, se*m* snorri q*vað*:

»Daðrǫkcv*m* velldr da*v*ða
dreng ofrhvgaðr þængill«.

(35) Af lika*m*, en*n* se*m* snor|ri q*vað*:

»hamda*v*kcv*m* fær hlakc*ar*
ha*v*k mvn*n*roða a*v*kin*n*«.

(36) F*yrir* *vtan* ǫnd *ok* likam | v*er*ðr epiteton aþria vega: (37) af g*er*ð, se*m* h*er*:

---

[133] tilfellilig: *således rettet (Svb. E., J. S.);* tilfelling *A.* — [138] en*n*: *Ordstillingen er påfaldende, ti* enn *kan ikke henføres til det foregående* Af likam, *eftersom der ikke tidligere er anført noget eksempel på et epitheton* »af likam«; enn *må derimod høre til det følgende* sem snorri q*vað*, *men så skulde man vænte det stillet efter* qvað. *Dog har jeg ikke vovet at forandre noget.*

---

(33)—(41) *Donat s. st.:* Epitheton est praeposita dictio proprio nomini, nam antonomasia vicem nominis sustinet, epitheton nunquam est sine nomine, ut »dira Celaeno« et »dia Camilla«. Fit etiam epitheton modis tribus: Ab animo, a corpore, extrinsecus. His duobus tropis vel vituperamus aliquem vel ostendimus vel ornamus.

»Ok storh*ø*gg*r*
still*ir* þr*ø*nda

(38)* Af | stað, se*m* h*er*:

»Sótti reiðr at raðv*m*
ran*n* engi þ*vi* m*anna*
þrályndi fekcz þrendvm |
þrenskr iarl ko*nvn*g sænskan«.

(39) Af atbvrð v*er*ðr epiteton, se*m* h*er*:

Jh*er*ská
hilmi*s* | riki

(40) J *ø*llv*m* þæssv*m* **hattvm** æ*r* oeiginlig liking milli viðleg*g*ianligs nafns *ok* vn | d*ir*stæðiligs, *ok* þikc*ir* þessi fig*vr*a mest pryða skalldskap. (41) Þ*at* kollv v*er* san*n*ken*n* | ing. (42) Sinodoche *er* m*er*king sv *er* t*aka* ma fvlla **skilning**, þ*oat* h*on* m*er*ki meiʀ *ø*ð*a* minnr. | (43) Stvndv*m* setr h*on* allt, þ*ar* sæ*m* lvt skal merkia af þ*vi* *ø*llv, se*m* leiðolfr q*vað*:

»Ni*ø*rðr | b*ar* gvll or garði
gr*a*ms þ*ess* ær v*er*ðvng framdi«.

---

146 Sótti: *her begynder W igen.* — 146—149 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* $109_{8\ 9}$. — 153 **hattvm**: *således W; u. A.* — oeiginlig: eiginlig *W.* — milli: millum *W.* — 154 vnd*ir*stæðiligs: vnderst*ø*ðuligs *W.* — þessi: sv *W.* — 156 Sinodoche: *således A;* Sinodothe *W.* — e*r* t*aka:* e. t. *W, hvilket af udgiverne og ovenfor (aftrykket af W, hdskr. s.* 109_{11}*) er opløst:* eða tropus, *men utvivlsomt er en forvanskning af* e⁊ ta, *som står i A.* — 157 fvlla **skilning**: fvlla m*er*king *A, hvor* m*er*king *er en skrivfejl, fremkaldt ved det foregående* m*er*king; *W har:* fylla skilning, *hvor fejlen* fylla *er fremkaldt ved at skriveren ikke forstod sammenhængen. Den latinske tekst viser, hvad her er det rigtige (se nedenfor).* — meiʀ *ø*ð*a* minnr: minnr eðr meiʀ *W.* — 160—161 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 109_{13}.

---

(42)—(45) *Donat s. st.:* Synecdoche est significatio pleni intellectus capax, cum plus minusve pronuntiat. Aut enim a parte totum ostendit, ut: »Puppesque tuae pubesque tuorum«, aut contra, ut: »Ingens a vertice pontus in puppim ferit«, et »fontemque ignemque ferebant«.

h*er* *er* gvll set*t* f*yrir* ringi þei*m* er k*onvngr* gaf | h*anom* (44) Stvndv*m* sætr sinodoche hlvt f*yrir* ǫllv þ*vi* sæ*m* h*on* vill m*er*kia, sæ*m* h*er* æ*r* q*veðit*:

»kiǫlr | brvn*ar* klǫkcr áfǫlv*ar*
k*ra*pthár megin bar*ur*«.

h*er* e*r* kiǫlr set*tr* f*yrir* ǫllv þ*vi* skipi. | (45) J hvarv*m*tveg*g*ia hæt*ti* þæssv*m* æ*r* oeiginlig liking, þ*vi*at allt æ*r* iafn*an* af sinv*m* ¦ lvt sam*an*sæt*t*, þ*at* æ*r* skipta ma. 14
(46) Omotopeion æ*r* nafn g*er*t af lióði, sæ*m* h*er* æ*r* | q*veðit*:

»Fram þra*r*kvðv fák*ar*
fiór*ir* sæn*n* vnd hæn*n*i
þo gat þ*eim* hin hava
þrym ¦ gǫll laðit ǫllv*m*«.

h*er* e*r* f*ra*mfæring af lióði til máls *ok* liking oæiginlig | milli klokcv *ok* lioðs. (47) Perifrasis æ*r* v*mkri*nging*ar* mal, þ*at* æ*r* verðr f*yrir* skra*r*z sak*ir* ilofligr*i* rǫðv, æn*n* i lastmæli til þess at orðtak se mǫtilæg*ra*, sæ*m* egill q*vað*:

---

[164] vill: vil *A.* — æ*r* q*veðit: u. W.* — [165—166] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 109_{15}. — [167] þ*vi: u. W.* — [169] af—sam*an*sæt*t*: sett saman af sinum lut *W.* — [170] nafn: nafn sem *W.* — [170—171] æ*r* q*veðit: u. W.* — [172—175] *Jfr. aftrykket af W. hdskr. s.* 109^{18}. — [176] máls: mælsíns *W.* — oæiginlig: v æígin *W.* — [177] Perifrasis: Periprasis *W.* — [178—179] æn*n*—mǫtilægra: *jeg har her tilföjet* i *foran* lastmæli, *som bægge håndskrifter udelader; det er klart, at ligesom ordene* til þess at orðtak se mǫtilæg*ra* *står parallelt med det foregående* f*yrir* skra*r*z sak*ir*, *således fordrer meningen også et* i lastmæli *parallelt med* ilofligr*i* rǫðv. *Endvidere har jeg i stedet for det uforståelige* mǫlilæg*ra*, *som står i A, og det upassende* makligra, *som står i W, skrevet* mǫtilæg*ra*, *som både synes at give en god mening og tillige anbefaler sig ved i grafisk henseende at indtage en mellemstilling mellem de to overleverede læsemåder, idet A's skriver synes at have skrevet* li *for* ti *på grund af det følgende* li, *W's skriver derimod at have gjort sig skyldig i den særlig i W hyppige forveksling af* t *og* c *og derpå ved en rettelse søgt at få mening i det ham uforståelige* »mæciligra«.

---

(46) *Donat s. st:* Onomatopoeia est nomen de sono factum, ut tinnitus aeris, clangor tubarum.

(47) *Donat s. st.:* Periphrasis est circumlocutio, quae fit aut

»Var æk árvakr
bar ek orð sam*an*
m*eð* mal þions
morgi*n* v*er*kv*m*
hlóð . ek lofkǫst |
þan*n* æ*r* længi stendr
ib*rott*giarn
ibrag*ar* tv́ni«.

h*ann* kall*ar* tvngvna malþion. | H*er* e*r* oeiginlig liking milli þions *ok* tvngv, þ*v*i*at* h*on* æ*r* æin*n* lvtr manzins. (48) Yper | bola æ*r* yf*irganga* sañleiks yf*ir* þ*at* f*ra*m sæ*m* trvanlikt e*r*, sæ*m* her e*r* q*veðit*:

»hrǽð i hi | mi*n* vp*p* gloðv*m*
hafs gækc siór af afli
borð hygg ek at sky skęrði
ska*r*t rán*ar* | vegr mána«.

h*er* e*r* oeiginlig líking *ok* m*er*king milli mǫrv ælldz *ok* nat*v*r*v* | legs loga. (49) Yp*er*baton e*r* nokcv*r* yf*ir*stigning orðanna, sv e*r* hętti bregðr. H*on* hæf*ir* .v. kynkvislir:

---

180 V *er skrevet i randen.* — 180–187 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 109*21–22. — 186 ibrottgiarn: *skrevet* ib°tgarn. — 188 tvngvną malþion: malþion tvngvna *W.* — 189 æinn: *u. W.* — 190 yf*ir:* vm *W.* — 191 er q*veðit: u. W.* — 192–195 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 109*24–25. — 196 oeiginlig: v eigín *W.* — *ok* m*er*king: *u. W.*

---

ornandae rei causa, quae pulchra est, aut vitandae, quae turpis est, ut:

»Et jam prima novo spargebat lumine terras«

et cetera, et: »Nimio ne luxu obtunsior usus sit genitali arvo«.

(48) *Donat s. st. Keil IV, s. 401:* Hyperbole est dictio fidem excedens augendi minuendive causa; augendi, ut: »nive candidior« minuendi, ut: »tardior testudine«.

(49) *Donat s. st.:* Hyperbaton est transcensio quaedam verborum ordinem turbans. cujus species sunt quinque: Hysterologia, anastrophe, parenthesis, tmesis (*L* temesis *P* themesis), synchysis (*S* sinthesis).

ist*er*ologia, anastrophe, parenthesis, temesis, sínc | resis. (50) Jst*er*ologia æ*r* skipt **skipan** orðanna *ok* sva **skilningar** þ*eir*ra, se*m* h*er*:

»briánn | fæll *ok* hellt velli«.

H*er* æ*r* skipt malsgreinv*m* *ok* set*t* sv fy*r*r, *er* siðaṙ scal v*er*a, ok | v*er*ðr f*ra*mfering milli þ*eir*ra *ok* oiǫfn liking milli parta *ok* málsgræína. (51) Sin | thæsis æ*r* alla læið sam*an* stæypt rę̧ða, sæ*m* h*er*:

»Oss fremi hin*n* er himna
heim | stýr*ir* skop dyra«.

H*er* *er* þ*at* mal sið*ar*r set*t*, æ*r* fyṙ sc*al* v*er*a, þ*vi*at sa heimstyr*ir*, *er* him | na skop, fremr oss **nv** hv*er*sdagliga. (52) Temesis slitr isvndr eit*t* orð *ok* setr an | nan part imilli, sæ*m* h*er*:

---

[199] ist*er*ologia—temesis: *således A*: Jsterologia, Anastrophi, Farenthesis themesis *W*. — síncresis: *således W;* sineresis *A*. — [200] Jst*er*ologia: Jstologia *W*. — **skipan**: *rettelse;* skilning *A*; i skilning *W*. — **skilningar**: *rettelse;* skilning *A W; den islandske tekst lader sig her med sikkerhed rette ved hjælp af den tilsvarende latinske (se nedenfor); den overleverede tekst giver ingen fornuftig mening.* — [202] *Jfr. aftrykket af W., hdskr. s.* 109_{28-29}. — [204] milli: imilli *W*. — [205] Sinthæsis: Sintesis *W*. — [206] rę̧ða: *u. W*. — [207—208] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 109_{31}. — [209] sið*ar*r—fyṙ: fyṙ er siðaṙ W. — [210] skop: skapaði *W*. — **nv**: *således W*; *mgl. i A*. — [211] Temesis: *således W*; Themesis *A*. — [212] imilli: *u. W*. —

---

(50) *Donat s. st.:* Hysterologia vel hysteroproteron est sententiae cum verbis ordo mutatus, ut:

»Torrere parant flammis et frangere saxo«.

(51) *Donat s. st.:* Synchysis (*S* Sinthesis *prima manu, men rettet til Sincresis af en senere hånd*) est hyperbaton ex omni parte confusum, ut:

»Tris Notus abreptas in saxa latentia torquet,
saxa vocant Itali mediis quae in fluctibus aras«,

est enim ordo hic: Tris abreptas Notus in saxa torquet, quae saxa in mediis fluctibus latentia Itali aras vocant.

(52) *Donat s. st.:* Tmesis (*L* Temesis *P* Themesis) est unius compositi aut simplicis verbi sectio, una dictione vel plu-

»ækl *var* ogn a stiklar
oblið stǫðv*m* siþ*an*«.

(53) Anastropha *er* | vmsnvin orða skipan se*m* sighvatr q*vað*:

»hǽtr þ*at* æ*r* all*ir* ætla
aðr sc*al* v*ið* þ*vi* raða |
hár*ir* m*enn* æn*n* ek hæyri
hót skiǫlldvngi at moti«.

h*ann* sætr þæssa f*yrir*sætning, | **moti,** ept*ir* þ*at* fall æ*r* hon sc*al* f*yrir* standa. (54) Parenthesis æ*r* mæðal set*t* mals grein skiptv **seni,** | sæ*m* æin*arr* q*vað*:

»Æins ma óð ok bæn*ir*
allz kiosanda hins liosa
miǫk e*r* fróðr sa | ær gætr góða
gvðs þ*r*enning m*er* ken*na*.«

h*er* e*r* ann*at* mal meðal sæt*t* *ok* til læíð*ar* fǽrt, | *ok* sið*ar*r lyktat hinv fyrra máli. (55) Þæssi fig*vr*a e*r*

213—214 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 110_{1-2}. — stiklar: *oprindelig skrevet* stiglar, *men* k *er skrevet mellem linjerne over* g. — 215 Anastropha: Anatropa *W.* — 217—220 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 110^{2-3}. — 221 **moti**: *således W; u. A.* — ept*ir*: *således A; u. W.* — 223 skiptv **seni**: skiptv *A, som udelader* seni, *vistnok på grund af det følgende* sæm; *W har:* at skipt sení, *hvor* at *vistnok er indsat af en afskriver, som ikke forstod at dativen* skiptv seni *styres af participiet* meðalsett. — 224—227 *Jfr aftrykket af W, hdskr. s.* 110_{5-6}. — 228 meðal: milli *W.* — *ok:* en *W.*

ribus interjectis, ut: »septem subjecta trioni« pro septemtrioni, et »saxo cere comminuit brum« et

»Massili portabant juvenes ad litora tanas«

hoc est cerebrum et Massilitanas.

(53) *Donat s. st.:* Anastrophe est verborum tantum ordo praeposterus, ut: »Italiam contra« pro contra Italiam.

(54) *Donat s. st.:* Parenthesis est interposita ratiocinatio divisae sententiae, ut:

»Aeneas, neque enim patrius consistere mentem
passus amor, rapidum ad naves praemittit Achaten«.

iafn*an* sæt*t* iþ*eim* hæt*ti*, æ*r* ver kollv*m* stællt | e*ða* alags hát*t*. (56) Allegoria æ*r* trópr sa, æ*r* ann*at* merk*ir* æn mellt e*r*, se*m* svæin*n* q*vað*:

»þ*ar* | ke*m*r lyngs en lǫngv*m*
lind vandi mik st*r*ind*ar*
leika leyni síka
lęvi a til sęvar«.

þ*at* sc*a*l sva skilia, at h*ann* lykt*ar* sva þ*vi* efni, æ*r* h*ann* villdi ikveðinv hafa, se*m* ain kemr | til sęfar. þ*at* e*r* oeiginlig liking milli arinn*ar* *ok* kveðissins. (57) Allegoria hef*ir* .vij. | kynkvislir, þ*at* er: Jronia, antifrasis, enigma, karientismos, paronomia, | sarcasmos, antismos. (58) Jronia g*er*ir gagn-staðlict mál þ*vi*, er h*on* vill m*er*kia, | se*m* i kv́gadrápv:

»Megin h*r*edd*ir* ro men*n* við kvga
meiri ertv hv*er*ium þ*eir*ra«.

h*er* er | oæiginlig f*r*amfæring *ok* liking, þ*vi*at lof æ*r* f*yrir* háði sæt*t*. þæssi figv*ra* || æ*r* iafn*an* sæt*t* i skalld- 15.

233—236 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 110*$_{8-9}$. — 239 oeiginlig: veigin *W.* — 240—246 kynkvislir—h*er* er: *disse ord synes at være skrevne med en anden hånd end det øvrige, den samme som har grebet pennen ovenfor k. 3*$_{35-44}$. — 240—241 þ*at*—paranomia: Jroniam, antifrasim, karientismos, enigmam, paranomiam *W.* — 242 Jronia: Jroniam *W.* — þ*vi:* þat *W.* — 244—245 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 110*$_{13-14}$. — 247 iafn*an:* opt *W.*

---

(56)—(57) *Donat s. st.:* Allegoria est tropus, quo aliud significatur quam dicitur, ut:

»Et jam tempus equum fumantia solvere colla«,

hoc est »carmen finire«. Hujus species multae sunt, ex quibus eminent septem: Ironia, antiphrasis, aenigma, charientismos, paroemia, sarcasmos, astismos.

(58) *Donat s. st. Keil IV, s. 401—402:* Ironia est tropus per contrarium quod conatur ostendens, ut:

»Egregiam vero laudem et spolia ampla refertis
tuque puerque tuus«.

et cetera. Hanc nisi gravitas pronuntiationis adjuverit, confiteri videbitur, quod negare contendit.

skap. (59) Antifrasis *er* sva se*m* ironia i einv orði, þ*vi* at h*on* d*re*gr nafn af gagnstaðligv*m* lvt, se*m* sveinn q*vað*:

»hlés dætr a við blæsv«.

h*er* *er* sær kallaðr hlær, þ*vi*at h*ann* hlyr allra minzt. (60) Enigma æ*r* myrkt sen v*m* leynda liking | lvtan*n*a, se*m* h*er*:

»fara ek sa
folld*ar* molldbva
a sat nár aná«.

þæskon*ar* fig*v*rv | kǫllv*m* v*er* gátv, *ok* æ*r* h*on* iafn*an* set*t* iskalldskap. (61) Karientismos *er* þ*at*, ef vfǫgr | nǫfn talaz g*ra*nnligar*r*, se*m* egill q*vað*:

»Vals e*m* ec vávar helsis
vafallr en*n* ek | skalla
bla/tr e*m* ec b*er*gis fót*ar*
boṙ æn*n* hlvst æ*r* þorrin«.

---

[249] sveinn: svein *A.* — [250] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 110*$_{16}$. — [251] minzt: mínniz *W.* — [253] h*er*: her e. q. (= her *er* q*veðit*) *W (jfr. ovenfor k. 12*$_{91}$ *med anmærkning).* — [254—256] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 110*$_{17-18}$. — [259] g*ra*nnligar*r*: *således rettet;* grandligar*r* *A; jfr. ovenfor k. 1 (13);* granlega *W;* grandligarr *synes ikke at kunne give nogen rigtig mening; at komparativen bör foretrækkes viser en sammenligning med det latinske* gratius *(se nedenfor).* — [260—263] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 110*$_{19-20}$.

---

(59) *Donat s. st. Keil IV, s. 402:* Antiphrasis est unius verbi ironia, ut bellum, hoc est minime bellum, et lucus, eo quod non luceat, et Parcae, eo quod nulli parcant.

(60) *Donat s. st.:* Aenigma est obscura sententia per occultam similitudinem rerum, ut:

»Mater me genuit, eadem mox gignitur ex me«,

cum significet aquam in glaciem concrescere et ex eadem rursus effluere.

(61) *Donat s. st.:* Charientismos est tropus, quo dura dictu gratius proferuntur, ut cum interrogantibus nobis, num quis nos quaesierit, respondetur »bona fortuna«; exinde intelligitur neminem nos quaesisse.

(62) Paranomia ær orðz kviðr, sa *er* vel þikc*ir* sama lvtv*m* *ok* tíma, se*m* h*er*: Era hlvms vant, qvað refr, dro hǫrpv at ísi. Þ*at* *er* mellt til þ*eir*ra m*anna*, ær láta storliga *ok* megv lítit. Þ*ar* *er* f*ra*mfæring *ok* oeiginlig liking milli manz *ok* hǫrpv. (63) Sarcasmos *er* hatrs | fvll *ok* ovinvlig spotta*n*, se*m* h*er* *er* q*veðit:*

»At ko*m* gangandi
þ*ar* *er* iǫf*rar* bǫrðvz
hellt | vp*p* hǫfði
h*er* *er* skat*t*r svlltan«.

Sarcasmos g*er*ir annat yf*ir*bragð mals en*n* m*er* | king. (64) Antismos ma kallaz allt mal, þ*at* *er* þ*er*mlaz alþydligv orðtaki *ok* *er* skryt*t* | hirðlig*ri* malsnilld, se*m* egill q*vað:*

265—266 qvað—dro: sogðv refar, drogv *W; enkelttallet støttes ved Fms. VII, s. 19*~13~ *og synes også i sig selv mere passende end flertallet.* — 267 *ok* megv: *ok* mega *A;* enn megv *W.* — 268 hǫrpv: *således bægge hdskr.; det er klart, at et menneske, til hvem ordsproget henvendes, i lignelsen spiller den pralende rævs og ikke den af ræven trukne muslingskals rolle, og man kunde derfor fristes til at rette* hǫrpv *til* refs; *dog er det muligt, at denne unöjagtighed skyldes selve forfatteren. En lignende mangel på logisk konsekvens viser sig nedenfor under astismos (64). Jeg har derfor ikke vovet at rette.* — 269 er q*veðit:* *u. W.* — 270—273 *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 110*~24—25~. — 274 merking: i merking *W.* 275 Antismos: Atismos *W.* — kallaz—mal: allt mal heita *W.* — alþyðligv: alþyðv *W.*

---

(62) *Donat s. st.:* Paroemia est accommodatum rebus temporibusque proverbium, ut »adversum stimulum calces«, et »lupus in fabula«.

(63) *Donat s. st.:* Sarcasmos est plena odio atque hostilis irrisio, ut:

»En agros et quam bello, Trojane, petisti
Hesperiam metire jacens«.

(64) *Donat s. st.:* Astismos est tropus multiplex numerosaeque virtutis. Namque astismos putatur, quicquid simplicitate rustica caret et faceta satis urbanitate expolitum est, ut est illud;

»Qui Bavium non odit, amet tua carmina, Maevi,
atque idem jungat vulpes et mulgeat hircos«.

»þat æ*r* oret*t*
ef orpit hæfr
amaskeið
mǫrgv | gagni
ram*m*riðin*n*
rǫkcva stoði
vell vanaðr
þat er veit*t*i m*er*.«

h*ann* kall*ar* slict se*m* | a sio v*er*i kastað fænv, æf h*ann* lavn*ar* e*igi* vin sinv*m* góðvilia. þ*ar* æ*r* fr*a*mfæring *ok* o|æiginlig liking milli manz *ok* sæf*ar*. (65) Omozevsis e*r* a*v*ðsyning æins lvt*ar* **vm liking annars lvtar,** þæss | æ*r* mæiʀ æ*r* kvn*n*igr. h*on* hæf*ir* þriar kynkvisl*ir*: Jcon, Parabola, Paradigma. (66) Jcon æ*r* sa*m*iafnan tveg*g*ia p*er*sona e*ð*a þ*eir*ra tilfella, se*m* snoʀi q*vað*:

»h*er*fanga ba*v*ð h*r*ingi
hia|lldr einskǫpvðr galldra
ga*v*tr h*v*atti þrym þreyta
þan*n* *ok* hillditan*n*i

[277—284] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 110_{27}. — [285] slict: þi likt *W.* — veri: se *W.* — æf: er *W.* — [286] vin—góðvilia: með goðvilia vinvm sinvm *W.* — þ*ar*: þat *W.* — [286—287] þ*ar*—sæf*ar*: *tankegangen er forvirret, ti i billedet* verpa á máskeið *træder* máskeið *ikke i stedet for* maðr; *dog har jeg ikke vovet at foretage en rettelse; jfr. ovenfor min bemærkning til* hǫrpv *(62).* — [287] Omozevsis: Omazevsis *W.* — [288] **vm—lvtar**: *u. A., hvis skriver her har sprunget fra det første* lvtar *til det sidste;* ok vm liking annars lvtar *W; at* ok *her er uægte viser en sammenligning med den latinske tekst (se nedenfor).* — [290] Parabola, Paradigma: *således W. i overensstemmelse med Donat og det følgende.* Paradigma Parabola *A.* — [292—299] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 110_{3}—111_{1}.

(65) *Donat s. st.:* Homoeosis est minus notae rei per similitudinem ejus, quae magis nota est, demonstratio. Hujus species sunt tres: Icon, parabole, paradigma.

(66) *Donat s. st.:* Icon est personarum inter se vel eorum, quae personis accidunt, comparatio, ut: »Os humerosque deo similis«.

of lengi | velldr yngva
ósæt*t* en vel mætti
h*er*stofnandi hafna
h*ans* dóm vǫlvndr ró|mv«.

h*er* *er* oiginlig liking milli Oðins *ok* nokc*vr*s illgiarns m*anz*. (67) Parabola *ær* sa*m* | iafnan tveg*gi*a lvta i oiǫfnv kyni se*m* Nicolas aboti q*vað:*

»Tveir hyg*g* ek at b*er* | bæri
bæi̮t narvng*ar* hæitnv
stvnd *ær* lifs a landi
lǫng meðal sin a stǫngv
þ*at* | kniðv b*er* bað*ir*
b*er*gr oss t*rv*a krossi
s*va* hæf*ir* alldin gvð golldit
gyðingr ok hæi|ðingí«.

(68) h*er* *er* várv*m* h*er*ra ie*sv* *kristo* iamnat til vinb*er*s þæss, *ær* sendim*enn* gyðin|ga bárv af iorsalal*an*di, þa *ær* þ*eir* v*arv* a eyðimǫrk, æn*n* c*r*ossinv*m* til stang*ar* þ*eir*rar, *ær* þ*eir* bárv b*er*it a. (69) h*er* *er* f*ra*mfæring *ok*

[301] sam | iafnan: sa*m* *gentager A fra den ene linje til den anden.* — [302] oiǫfnv: *de to første bogstaver er bortsmulrede i W.* — Nicolas—q*vað:* qvað nikolass abotí *W.* — [303—310] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s. 111₃—₅.* — [311] ie*sv* *kristo*: *skrevet* ihv xpo (h *og* p *med en tværstreg, henholdsvis foroven og forneden).* — [312] bárv—iorsalal*an*di: *således A;* af iorsala landi fvndv *W; A's læsemåde stemmer bedre med det nedenfor anførte sted af Numeri.* — [314] b*er*it a: áá berit *W.*

(67) *Donat s. st.:* Parabole est rerum genere dissimilium comparatio, ut:

•Qualis mugitus fugit cum saucius aram
taurus•

et cetera.

(67)—(68) *Abbed Nikolas' vers sigter til Numeri, k. XIII, hvor det fortælles, at Moses, medens Jøderne endnu færdedes i ørkenen, afsendte 12 mænd — en af hver stamme — til Kanaans land for at indhente oplysninger om dets natur. I § 24 hedder det:* Pergentesque usque ad torrentem Botri absciderunt palmitem cum uva sua, quam portaverunt in vecte duo viri.

oeiginlig liking milli tve*gg*ia lvta | i misiǫfnv kyni gvðs son*ar* *ok* vínb*er*s. (70) *Æ*n*n* sva se*m* vinb*er*it gefr hin*n* hǽsta | drykc til viðrlifis m*onnvm*, sva gæfr gvðs svn andlict lif ǫllv*m* rettrvǫn|dv*m* m*onnvm* ivthellingv sins blóðs, þæss æ*r* hv*er*sdagliga snyz af vini *ok* vatni | at hv*er*ri ret*t* svngin*n*i m*essv*. (71) Tveir m*enn*, e*r* b*er*it barv, merkia tvenn*ar* þioð*ir*, æ*r* at v*arv* | piningv gvðs svn*ar*. þ*at* e*rv* gyðing*ar* *ok* hæiðn*ir* m*enn*, *ok* er þ*ar* Jcon milli iamnra kynia. | (72) Paradigma sa*m*iamn*ar* fyrst nokc*vr*a lvti *ok* siþ*an* grein*ir* h*on* þa iliking, se*m*
16. h*er* e*r* q*veðit:* ||

»Va*r*ndr er maria myndvt
meins eɴ eplit hreina

---

[315] millí: millvm *W.* — i: með *W.* — kyni: efni *W.* — [318] rettrvǫndv*m* m*onnvm*: þeim er rett trvaðir erv *W.* — [319] hv*er*sdagliga: *u. W.* — af—vatni: or vatni ok víni *W.* — [320] e*r:* þeir er *W.* — [321] merkia: *således W;* merk*ir A.* — [322] þ*at* e*rv*: *u. W.* — [323] Jcon: »z kona *W (vistnok for* icona *accusat.; jfr. Ch. Thurot: Notices et extraits, s.* 520_{26}*).* — [324] iliking: liking *W.* — [325] er q*veðit: u. W.* — [326—330] *Jfr. aftrykket af W, hdskr. s.* 111_{13-14}.

---

(72)—(74) *Donat s. st.:* Paradigma est enarratio exempli hortantis aut deterrentis; hortantis, ut:

»Antenor potuit mediis elapsus Achivis
Illyricos penetrare sinus«,

et cetera; deterrentis, ut

»At non sic Phrygius penetrat Lacedaemona pastor
Ledaeamque Helenam Trojanas vexit ad urbes«.

Det islandske vers og — i endnu höjere grad — kommentaren dertil synes at være påvirket af følgende latinske vers, der af Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 456, anføres efter et håndskrift fra 13. årh. som eksempel på versus dissoni:

»Aaron virga, que tulit duram
cum flore nucem contra naturam,
est porta celi
aperta nunquam sed semper clausa.
Nostre salutis extitit causa
virgo Maria.

endr at iesse kindar
allz | gręðari kallaz«.

(73) Her er greind sv samiafnan er aðr er vpteki*n* milli vandar | þeS, er aron bar *ok* lavfgaðiz m*eð* avexti, *ok* marie drott*n*i*n*g*a*r er feddi gvðsson vm fraᴍ man*n*likt eðli. (74) Hnotin m*er*kir gvðsson *ok* g*er*ir þar fag*ra*r grein*ir*. (75) ÞeSar | figvr*vr* ero miǫk sett*ar* iskalldskap *ok* ispakmęli, þ*ar* er vitrir m*enn* hafa fordv*m* sam*an* | sett.

---

[331] vandar þeS: þers vand(ar) *W.* — [332] marie: mariv *W.* — [334] ÞeSar—sett*ar:* þessi figvra er miǫk *W; A's tekst er her at foretrække; flertallet bruges, fordi forfatteren har tænkt sig disse ord som en slutningsbemærkning enten til de 3 arter af homoeosis eller til hele den sidste del af afhandlingen. Hvis man følger W, må man i alt fald enten tilföje* sett *efter* miǫk, *eller skrive* i spakmælvm. — [336] *Efter* sett, *som i bægge hdskr. er afhandlingens slutningsord, findes i A følgende med rødt skrevne bemærkning:*

Hær æ*r* lykt þeim lvt bokar æ*r* Olafr Þ*or*ðar son hæf*ir* sam*an* sett *ok* | vp*p* hefr skalldskaparmal *ok* kæn*n*ingar æpt*ir* þ*vi* sæ*m* fyri fvndið var ikvæðvm hǫfvt skallda *ok* Snori hæf*ir* siþ*an* sam*an*færa lat*it*.

Hele denne passus er meget afbleget (navnlig har jeg af hǫfvt *kun formået at læse* h*) og er til dels bleven frisket op af en senere hånd (denne hånd har af* »saman sett ok« *opfrisket alt med undtagelse af de 2 første bogstaver, endvidere det første* a *i* skalldskaparmal, *de to sidste bogstaver af* fyri *(med et* rj*), ordene* fvndið var, *og endelig har den skrevet et* t *som slutning til* sam*an* færa *på den plads, hvor det sidste* a *står, uden at tage hensyn til det følgende utydelige* lat*it). Derfra går 748 over til* Skáldskaparmál.

IV. AFHANDLING.

TEKST

EFTER

CODEX WORMIANUS.

---

111. [18][1] Proteſeoſ paraloge v*er*ðr, þa er ǫn*n*vr p*re*po*ſitio* ſtendr, þar er ǫn*n*vr ættí viðr kiæmilig*a* [19] at v*er*a, ſe*m* Þorleifr q*vað:*

»Hofðv v*er* i þ*er* hakon,
er at hiǫrþ*in*gi g*in*gvm,
þv ravðt ſkǫglar ſky [20] ia
ſkǫð, foroſtv goða«.

her er í ſett vv*ið*kiæmiliga, s*va* ſem þ*ei*r hefði i hakoni foroſtv goða, [21] þa ſe*m* þ*ei*r hofðv af h*anv*m. v*er*ðr ok þeſſi figvra hv*er*vitna, þar ſe*m* v*m* f*yrer* ſetn*in*g er ſkipt.

---

[18] *Plads åben for overskrift og initial.* — paraloge: *således!* — [20] vv*ið*kiæmiliga: *således rettet (R); hdskr. har* v*ið*kiæmiliga. — [21] *Henimod linjens slutning åben plads (for kapiteloverskrift?).*

---

1. [111_{18-21}] *D.:* Alterius vox vna tenens vim praepositive, ut »supra« pro »de« fit »prothesiosparolange«.
Dk: Dicit ergo quod prothesios paralange est unius praepositionis pro altera positio, ut »supra« pro »de«, ut in Virgilio: »Multa super Priamo«, id est »de Priamo«.

[22][2]Liptota verðr á .iij. leiðer . ſtvndvm merker hon framaꝛ en ſkilning orðanna ſtendr til, ſem eirikr við ſia qvad: (111.)

[23] »Styꝛ let ſnart ok ſnorrí
ſverð þing hæð verða
þar er geirniðir giorðv
giſlvngvm lvt þvngan.
Enn var [24] æigi minna
ættſkarð þat er hío barði«,

ok ſkal sva ſkilia, at þat ætt ſkarð, er barði gerði, var meira enn hítt [25] er æðr er greínt. Stvndvm er líptota út þanning orðanna ſv er allt merker, þar er ſvmt er talit, ſem her:

[26] »Sprvngv æigi ǫngar
vt or . . ſvtir bęvm
þviat hyꝛ á havvi
heítr gekk fira ſveití«.

her er ſagt, [27] at æigi ǫnger menn rynni af bęivm, þar ſem aller rvnnv. Svmſtaðar merker æigi eingi nǫkkvrn ęðr mikinn, ſem her:

[28] »Fingr vann æigi engan
æínſ með vatní hreinv
gvðz a virðvm viða
vinning at þvi ſinni«.

her er æigi [29] eingi ſettr ſyrer nokkvrvm ęðr micklvm vinninge. Stvndvm ſtanda tvær neitingar ſyrer einni iatan ſem her:

---

[22] Liptota: *således her og senere.* — [26] *Mellem* or *og* ſvtir *har hdskr. åben plads for 3 bogstaver.* — fira: i *først glemt, men tilf. med den samme hånd over linjen.* — [27] rvnnv: *rettelse for hdskr.* rynni *(R).*

---

2. [111$_{22-31}$] *D:* Cum plus significas dicens minus haec tibi fiet Liptota; fit sub ea firmando negatio bina.

Dk: Liptota est cum minus dicimus et plus significamus, ... vel fit quum duae negationes faciunt unam affirmationem, ut: »nonnunquam legi« id est »multoties legi«.

(111.) [30] »Ek veit at ní neit*ar*
nytiv lǫgſ því er flytia
meiðar geírþ*in*gſ . . . .
gvn*n*r fiarðloga rvn*n*i«.

h*er* ſeg*er* [31] ſkalldít, at konan ſv er man*n*i iataðiz ſ*yrer* flvtn*in*g ſǫrvnavta ſin*n*a, neitaði ní.

112. [3]Tophog*ra*phía [1] er þ*at*, ef ſkalldit ſeg*er* f*ra* ſtað þ*ei*m, er tiðindin g*er*ðuz, þav er h*ann* vill f*ra* ſegia, ſ*em* h*er*.

»Frið ſtoð [2] ibygð breðrí
b*or*g pat*er*a ſorgu*m*
meſt æðr lyðr f*ra* loſta
lut gǫttr iby ſættíz«.

h*en*nar f(o)ſtſyſt*er* er [3] bethgraphia, er f*ra* huſi er ſagt.

»Leygſ ſvelgr enn etr æ*igi*
iugtan*n*i lið man*n*a
ganga m*en*n or mvn- [4] ni
margreptv*m* fletv*ar*gí«.

h*er* talar ſkælldit af ſmíð hvſſínſ.

Coſmographía er þ*at*, er ſkall- [5] dit ſeg*er* f*ra* heimſinſ ſkipan, ſkapan, ſtǫðv ę*ðr* hættí ę*ðr* ſetn*in*gv, ſ*em* h*er*:

»Allr lytr h(e)imr vnd*er* hyl- [6] li
heilagſ f*ri*ðar deiliſ«.

---

[30] geirþingſ . . . . *hdskr. antyder ingen lakune.* — [31] Tophographia, *sål. W.* — [2] f(o)ſtſyſt*er*: o *helt bortsmulret og de det omgivende bogstaver* f *og* ſ *beskadigede.* — [3] menn: *beskadiget.* — [3—4] mvnni: ni *dækket af en blækklat.* — [5] heimr: e *bortsmulret,* h *beskadiget.*

---

3. [111_{31}—112_{2}] *D:* Describendo locum topographiam faciemus.
Dk anfører blandt andet som eksempel: »Est in conspectu Tenedus notissima fama insula«.

[112_{2}—$_{4}$] *Bethgraphia har jeg hverken fundet hos Alexander eller hos Ebrardus eller hos andre forfattere.*

[112_{4}—$_{6}$] *Jfr. G.:* Temporis esse solet descriptio »cronographia«, topographia loci sed mundi cosmographia.

Cronog*r*aphía er þ*at* ef ſagt *er*, æ hv*er*iv*m* tíma tiðindin (112.)
g*er*ðvz, þav er h*ann* [7] vill f*ra* ſegía, ſe*m* **her**:

»Sialfræði dó ſiðan
ſolar frónſ at nóní
ſa er hekk en dagh dǫkti
dǫg [8] lingr ǽ iarn nǫglu*m*«.

S*va* er *ok* hin ſama figvra, þo at ſkaalldit ſégi, hvat ſamtiða *er*, ę*ð*r hv*er*er [9] hofðingiar *lon*d*v*m ſtyra, ſe*m* h*er*:

»Hakon rieð f*yrer* havðri
hand ſt*er*kr þ(a)r er guð m*er*ktí
reſſi þátt [10] hin*n* rietta
rang*ri* þioð af ang*ri*.
lavſt m*eð* ellding æſtrí
allvirkr hǫfvt k*ir*kiv
himna g*ar*ðz [11] *ok* hiǫrðu*m*
hirð*ir* glæpſkv firðu*m*«.

[4] Ypallage v*er*ðr þ*at*, er ſæ *er* kallaðr þolandi, ſe*m* at rettv er g*er*an- [12] di, ę*ð*r ſæ giorandi, ſe*m* at rettv er þolandí, ſe*m* h*er*:

---

[6] Cronographía: *således!* — [7] ſolar: o *beskadiget.* — **her**: *tilf. (Svb. E); mglr. i hdskr.* — [9] þ(a)r: a *bortsmulret,* r *beskadiget.* — [11] Ypallage: *således!*

[112$_6$—$_{11}$] *Al. Doctr., Charles Thurot, Notices et extraits, s. 477:* Chronographia solet descriptio temporis esse.

Som eksempler anfører kommentaren (s. st.): »Nox erat et toto fulgebant sidera caelo« *og* »tempus erat, quo cuncta silent.«

4. [112$_{11}$—$_{20}$] *D:* Si dicatur agens patiens res vel vice versa,
sive modo simili sit tibi conversio facta,
fiet »hypallagium«: »perflavit fistula buccas«.

Charles Thurot, Notices et extraits, s. 476 skriver figurens navn ligesom den islandske forfatter: Ypallage.

G.: »Trade rati ventos« dicas — hypallage fiet.

(112.) »Framan vnnv gram gvnnar
grafínſ feiðſ fra [13] mer meíðar
biðv iotar lið liotan
laga gangſ daga ſtrangra.
lofag ſíalldan hof halldit
[14] hataz dygð hrataz lygðer
tregſ hallda vegſ valldar
veginn arf megin diarfer«.

her er arf- [15] renn veginn kallaðr, ſa er maðr var fra vegínn, ſa er með rettv hellt, er þeir tokv, er hann drapv, ok [16] í oðrvm ſtað er ſama figvra:

»Mari ſendv verſ vinda
veitendr goinſ leita«.

Her er ſagt at [17] vindarner væri ſender ſkipínv, þar ſem at rettv var ſkipit ſent vindvnvm, þat er at ſkilia út [18] ſett iþeirra valld ęðr ſtíorn. ok iǫðrum ſtað ſegiz sva.

»Bleſ vm hvapta hæſa
hǫfvt ſkripa mannz [19] pípa«.

her er pipan kǫllvt blaaſa, sv ſem i var blaaſít, ok þikker hon iafnan liót figvra, [20] þo at hon finniz iſkálldſkap ſett fyrer ſaker ſkrvðſ ęðr navzynía.

[5] Proſopophía er iſetning [21] nyrar perſonv, ok verðr á .iij. leiðer. Sv er hin fyrſta ef ſkælldit ſeger, at lífligr lvtr talí [22] til líf lavſſ lutar, ſem her:

---

[14] arf: *(det sidste) synes at være således rettet af skriveren fra et oprindeligt* aff. — [20] Proſopophía: *således!*

Dette sidste eksempel (»Trade rati ventos«) *synes at ligge til grund for det islandske* »Mari sendu vers vinda« *o. s. v., ligesom* »Blés um hvápta hása« *o. s. v. synes at være en oversættelse af „Perflavit fistula buccas".*

5. [112₂₀—113₇] *D:* Personamque formans novam dat »prosopopeiam«.

Dk: Prosopopeia est novae personae fictio.

Gk: »Prosopeia« est figura, quum nova persona fingitur, et potest fieri tribus modis, primo cum res inanimata loquitur ad animatam, ut in Ovidio: »Qui modo nasonis fueramus

»Grvnd taktv bǫlvi blandín (112.)
bót *fyrer* glæpſkv liota
þ*er* mvn ohlyðni [23] æren
iſl*an*d bva p(iſ)lir.
þv mætt vf*rið* ottaz
o þyðr nema vel hlyðit
folld þ*ei*m er ſver- [24] ðvm ſialldan
ſiðír breytiz h*er* neyta«.

her talar ſkalldit nefndrí figvrv, eggiandi [25] vnd*er* m*en*n at hlyða vel for ſtioru*m* ſínv*m*, *ok* nefn*er* l*an*dit iſtað þ*ei*rra, er þat byggia. Fra lif [26] lavſv*m* til lífligſ lutar, ſem h*er*:

»Vatn kalla mik
vil ek efla þik
hoddveit*er* f*ra*mſ
havðr [27] fiorniſ gramſ
ek hreínſa allt
ek v*er*mi kallt
ek birtí ſion
ek bætí tion«.

h*er* er ſagt at ǫl- [28] mvſv giǫſín kalli ſik vatn kriſtz, *ok* telr vpp dygð*er* ſin*ar*, eggiandi man*n*in*n* *til* milld- inn*ar*, [29] þ*viat* s*va* ſem vatnít ſlǫkv*er* lika*m*legan elld, ſlikt hið ſama ſlokkv*er* ǫlmoſan ſynda brvna [30] *ok*

---

[23] p(iſ)lir: iſ *bortsmulret.* — [25] þat: *hdskr.* þav, *rettet af R.* — [26] hoddveit*er*: *således rettet af selve skriveren; oprindelig skrevet:* holdveit*er*.

---

quinque libelli«, secundo quum res animata loquitur ad inanimatam, ut in eodem: »Aspice vultus« (verba sunt terrae loquentis ad Jovem). Alio modo fit, quum animal irrationale loquitur ad rationale, ut lupus ad opilionem &c.

Skönt denne kommentar öjensynlig er forvirret og forvansket, frembyder den dog så store ligheder med det islandske, at jeg har ment at burde anføre den.

Jeg har ikke i Baruch kunnet finde noget tilsvarende til slutningen af kapitlet (jfr. dog Baruch k. 6, 62: Ignis etiam missus desuper, ut consumat montes et silvas, facit quod praeceptum est ei).

þvær a þá leið ſál, ſem vatnit bv́kin*n*. Frá liflavſv*m* lvt v*er*ðr p*ro*ſopophia *til* líflavſſ [31] lvtar ſe*m* ſeg*er* i barrvk, at ſior *ok* ſkǫgr bivggvz í grend, *ok* villdi hvaʀ an*n*an vpp taka. [32] Af þi liop ſandr iſioín*n* *ok* eyddi *sva* h*ans* yf*er* gang, en*n* logi brendi vpp allan ſkogin*n*.

113. [1] her er *sva* vm q*ve*ðit.

»Græn*n* kuað viðr a víði
varð ſkriupr i þvi dívpan
v́t man ek [2] ryma (reit)v
rikiſ· mínſ af þínv
betr ſam*er* bolr m*eð* ſkravti
blomſ en vnn*er* tom*ar*
ſkog [3] man (ek v)pp yfv*er* ægi
angr leſtan rótfesta.

Vátr q*va*ð maʀ a motí
man ek valld yf*er* þer [4] hallda
ſk*al* hriſ vm lǫg liofan
lamit rot er þa fliota.
ſandr lvktaði ſvndv*m*
ſior fekk af [5] ſtað ekki
en*n* ſt*er*k vm bǫl biarkar
bani hv*er*ſ viðar gandi«.

Skógr m*er*k*er* ivða en*n* ſior challde- [6] oſ. þioð*er* þær, ſem eyddv ʀ*iki* challdeor*um* m*er*kia ſand, en gvðzpiallig **kenning** elldin*n*, ſv er íſtað ko*m* lǫg- [7] maalſ ivða.

[6] Apoſtropha er ſv figvra, ef m*aðr* talar *til* fr*a*v*er*anda man*n*z *sva* ſem *við* hia v*er*an- [8] da man*n*, *ok* ſetr ſitt nafn í fyrſtv ſkiln*in*gv at rettv, en

[30] profopophia: i *skrevet over linjen.* — [2] (reit)v: *af dette ord ses nu kun en streg, som synes at være den bageste del af et* v. — [3] (ek v)pp: ek v *bortsmulret.* — [6] **kenning**: *tilf., mgl. i hdskr. (Svb. E. J. S.).* — Apoftropha: *således!*

6. [113_{7-15}] *D:* Absenti sermo directus apostropha fiet,
si loquor absenti, scripto dum mitto salutem.

þeſſ í an*n*aꝁi, er h*ann* talar t*il*, en þo fin*n*z [9] ǫðrv (113.)
viſſ gort, ſe*m* ſnorri q*vað*:

»Eyolfi ber þv elfar
vlf ſeðiandi kveðiv
heím þa er h*anv*m ſomí
[10] heyra bezt m*eð* eyru*m*.
þ*via*t ſkil milld*ra* ſkaallda
ſkǫrvng man*n* lofag ǫrfan.
h*ann* lifi ſælſtr vnd ſo- [11] lv
ſan*n*avðig*ra* man*na*«.

þeſſi eyolfr v*ar* brvna ſ*on*, ſkaalld einkar gott *ok* bv
þegn góðr, en*n* æ*ig*i fe [12] ríkr. Sama fig*vra* er *ok*, ef
maðr talar t*il* heilag*ra* m*anna*, ſe*m* olafr q*vað*:

»þer fremiz þi m*eð* tirí
þv e*r*t [13] næſt guðí hæſtv*m*«.

ok íǫðru*m* ſtað:

»teitr gefr thomaſ ytv*m*
trvar bot f*yrer* ſið líotan«.

Er þ*er*ſi fi- [14] gvra iafnan ſett ibrefv*m*, er m*enn* ſendaz
imillv*m*, ǫ*dr* þ*eim* p*ro*logiſ boka, er einhv*er*iv*m* erv æt-
[15] laðar t*il* rettíngar eðr fra*m*mbvrðar.

---

[14] *Foran* iafnan *tilf. hdskr. et overflødigt er.* — þeim—boka: *På grund af det følgende* ætlaðar *og på grund af meningen skulde man vænte enten* prologiſ þeirra boka *eller også (måske snarest)* prologiſ boka *uden* þeim; *da der imidlertid er mulighed for, at fejlen stammer fra afhandlingens forf., har jeg ikke vovet at rette.*

---

7. [113₁₅—₂₄] *D:* Est adjectivum substantivo resolutum,
aut e converso — sic endiadim tibi formo:
Armatum virum designo per »arma virumque«,
»armatoque viro« decet arma virumque notare.

Dk: Endiadis est adjectivi in substantivum vel substantivi in adjectivum permutatio sive resolutio, ut in Virgilio: »Arma virumque cano«, et in litera: »Armatumque virum« etc., et fit duobus modis, scilicet conjunctim et divisim. Conjunctim fit, quum adjectivum et substantivum simul ponuntur, ut in litera »Armatum virum«; disjunctim fit quum solum adjectivum ponitur vel substantivum.

(113.) [7] Endiadíſ er ſv fígvra, er .ij. ſvndr laus*er* lvt*er* erv [16] m*er*kt*er* *fyrer* ein*n* vſkiptíligan lvt, *eðr* ein*n* vſkiptíligr lutr er ſettr *fyrer* .ij. ſkiptiligv*m* lutv*m*, *ok* er h*on* [17] vnd*er* dregín ſamfeſting lavſſa luta *ok*leyſing faſtra lvta, ſe*m* h*er*:

»Ska*mm* van*n* ef hiallt hil- [18] mí
hodd beiðvndv*m* reiðan«.

h*er* er v ſkiptiligr lvtr ſv*er*ðit m*er*kt *fyrer* ſkalm *ok*hiallt, [19] ſvndr lavſa lvtí, *ok* en*n* ſeg*er* *sva*:

»Þyddiz karlin*n* klædda
kona mín *ok* þǫrf ſína
ek ſá karl [20] *ok* klæði
koma in*n* iþví ſin*n*i«.

her er klæddr *maðr* ſettr *fyrer* ſialfv*m* s*er* *ok* þ*ei*m klæðu*m* er h*ann* gaf ko- [21] nvn*n*i at ſǻ ſin*n* vilia, *ok* ian*n*at ſin*n* er ſagt at ſier hu*ar*t ko*m* in*n* karl *ok* klæði, þar ſe*m* klæddr [22] *maðr* ko*m* in*n*, *ok* heit*er* ſv endiadiſ ſvndr lauſ er faſt*er* lvt*er* erv ſett*er* i ſtað lauſſa lvta. En ſv en- [23] diadiſ heit*ir* ſamfǫſt *er* laus*er* lvt*er* erv ſett*er* i ſtað faſtra lvta, *sva* ſe*m* h*er* mæ ſkilia á þ*er*ſvm dæ- [24] mv*m*, er h*er* ſtanda æðr ritín.

[8] Ebaſiſ er af ganga efniſſinſ, þa er ſkalldit reik*ar* afvegiſ, ſem [25] bragi ſkalld giorði, þa *er* h*ann*

---

[15] Endiadíſ: *således!* — er: *rettelse for hdskr.* enn *(R.)* — [17] *Hvad* under dregín *her skal betyde forstår jeg ikke; måske bör der stå* þar vnder dregín — *så vilde Svb. Egilssons oversættelse* (»cui figurae subjecta est« *o. s. v.) passe; eller bör der skrives* **svndr** dregin *for* vnd*er* dregín *(jfr. Afh. III, k. 15 (24))?* — [18]—[19] ſvndr *skrevet 2 gange, men overstreget første gang.* — [22]—[23] endiadiſ: *således!*

8. [113₂₄—114₁₀] *D:* Extra materiam describens vana vagatur auctor, et hanc plures ecbasim dixere figuram.
Dk: Ecbasis est quaedam evagatio materiae, vel est digressio quaedam a principali materia, ut apud Virgilium in Georgicis tempestatis descriptione apparet. Sed nota quod

ſetti í þæ drapv, er h*ann* orti v*m* ragn*ar* k*onvng*, þær (113.)
vis*vr* er ſegia vm fall [26] ſorla *ok* hamðiſ ſona ionakrſ
k*onvng*ſ *ok* gvðrvn*ar* givka d*ottur*, er þ*eir* fellv f*yrer*
m*onnvm* erm*in*rekſ k*onvng*ſ, *ok er* [27] ſia viſa eín af
þ*eim*:

»Knatt ᴇʀ v*ið* illan
erminrekr at vakna
m*eð* dreyrſár drott*er*
drav*m* í ſv*er*- [28] ða ſlavmí
róſta v*ar*ð í ran*n*í
ranðveſ hofvt níðia
þa er hrafn blám hefndv
harma *e*rpſ [29] *ok* barma«.

Stvndv*m* v*er*ðr ebaſiſ, þa er ſkalldit tekr ſtef af ǫðru
efní en kvęðit *er*, ſ*em* i nikolaſſ [30] drapv er ſteſit er
af guðligri þren*n*íngv, ſem h*er*:

»Avll þ*in*g boða engla
ein*in*g i þren*n*ingv
orof- [31] nvðv iafnan
allz gramſ loſi f*ra*mða«.

Stvndv*m* v*er*ðr ebaſiſ af þi at ſkalldit tekr dæmi þ*eim*
[32] lutu*m*, ſem h*ann* vill frægía ęðr vfrægía, af ǫðrv*m*
fr*a*ſǫgnv*m*, s*va* er *ok* i ſama kvæði nicholao dæmí tekín 114.
[1] af hinu*m* ſæla ioh*anne* bap*tíſta* at auka h*ans* v*ir*ðing,
ſe*m* i þeſſi viſv:

»Jon lavt i hǫll hreinv*m*
hiarta [2] ſalſ hinſ biarta
meyiar manviz fræg*rar*
milldingi bragn*inga*«.

[26] hamðiſ: *således rettet* (*Svb. E*); hanðiſ *hdskr.* — [27] Knatt: *således.* — [29] ebaſiſ: *således.* — i: *tilf. (Svb. E., J. S.)*; *mgl. i hdskr.* — [31] ebaſiſ: *således.*

haec figura nihil valet, nisi revertatur ad propositum suum; si fiat, pulchra est.

Ifølge Ch. Thurot, Notices et extraits, s. 475, er ebasis *den sædvanlige skrivemåde i middelalderen.*

(114.) *ok* leið*er* ſkaalldit þ(a)r (lof) ioh*ann*iſ [3] *sva til* enda, at þaðan af avkiz lof heilagſ nicholaí. Slikt hit ſama ma *ok* þeſſi fig*vr*a v(erða i) laſt [4] mælu*m*, at illr *maðr* er kallaðr an*n*aʀ ivdaſ, *ęðr* dæmí tekin *til* nokkvrſ illz man*n*z at auka h*an*ſ níð. [5] Erv þeſſer lut*er* *ęðr* hætt*er* ebaſiſ: (ſa er bragi lofaði frændr æſlavg*ar* í ʀagn*ar*s drapv, at h*ans* *virð*ing [6] ſyndiz meirí en*n* aaðr v*ar* hon, *ok* hin*n* at ſetia ſtef í iarteina kvæði heilag*ra* man*n*a af ſialfv*m* [7] guði *til* þeſſ at ſyna vin*n*ara allra táákna *ok* ſa*m*vin*n*ara ſin*n*a vina, *sva ok* at birta an*n*an helgan [8] man*n* *með* an*n*arſ dæmu*m*, *ęðr* laſta an*n*an illan man*n* *með* an*n*arſ illri endr min*n*ing) ſ*yrer* nꝍzvn [9] *ęðr* ſkynſemi̅ ſkrauz e*ðr* laſt mæliſ vel leyfiligir en ǫnytar efniſ afgǫng*vr* erv *með* ǫllv flyian- [10] dí.

[9] Emphaſiſ ſetr vnd*er*ſtaðligan lvt ſ*yrer* hræriligv*m* lvt, ſem þa er v*er* m*er*kiv*m* nokkvt til- [11] felli man*n*zenſ ſ*yrer* ſialfv*m* h*anv*m, ſe*m* at nefna glæpin*n* ſ*yrer* glæpa man*n*inv*m*, e*ðr* vizkvna ſ*yrer* vitrin- [12] ginv*m*, *ok* ge*n*gr þeſſi fig*vr*a vm alla þeſſa viſv:

² þ(a)r: a *bortsmulret.* — lof *bortsmulret; tilf. efter konjektur* (*R*). — ³ v(erða í): *disse ord er med undtagelse af* v'*ets forreste del helt bortsmulrede i hdskr.* — ⁶ hinn: *hdskr.* hin. — ⁹ leyfiligir: *rettelse* (*Svb. E.*) *for hdskr.* leyfiligra (*ra skrives med det for denne stavelse sædvanlige forkortelsesmærke*). — ǫnytar: *hdskr. har* ǫnytr, *men over* tr *står en klat, som enten er et forkortelsesmærke eller et bogstav* (a?).

9. [114_{10-21}] *D:* Emphasis efficitur, si fixum proprietatem designans ponis, ubi decet mobile poni.
Sic loquor expresse, dicens »Davus est scelus ipsum.«

Dk: Emphasis est expressiva locutio, et fit, cum volentes exprimere aliquod accidens utimur nomine substantivo pro adjectivo, significante illud accidens ad majorem expressionem, ut si ponatur scelus pro scelerato, ut: »Davus est ipsum scelus«, id est: Davus est sceleratus, et non est alius sicut ipse.

»Pindr er ſtuldr þar er ſtanda (114.)
ſtafnreiðar [13] hímleiða
viða vinga meiðar
viðir hia torgi miðiv.
morð erv hiolv*m* hǫrðu*m*
hegnd þav e*r* [14] illa gegndv
þar e*r* rettviſar ræse*r*
ro*m*ſæl ſkipvn doma«.

He*r* er ſtvldrin*n* kallaðr pindr *ok* mor- [15] ðin hegnd, þar ſe*m* morðingin*n* er hegndr *ok* þiofrin*n*. Svme*r* me*nn* kalla emphaſe*m* þ*at*, e*r* vapn*it* [16] er kallat m*eð* þi ve*r*ki ſe*m* af þi giòriz, ſe*m* þorleifr q*vað*:

»Hefve*r* i hendi
t*il* hǫfvðſ giǫrfva
beinbr*ot* [17] bva
bǫl ſigvallda
vá vik*in*ga
vǫrn hakon*ar*
ſia ſk*al* ve*r*ða
ef ve*r* lifv*m*
eiki kylfan
vþǫrf dǫ- [18] nu*m*«.

her er kylfan kend *ęðr* me*r*kt m*eð* þ*eim* t*il*fellv*m*, ſem af hen*ni* mættv gioraz, *ok* hef*er* ym- [19] ſar liking*ar* i ein*ni* víſv, *ok* kallar olaafr þ*at* fin*n*gaalknat, er likv*m* er ſkipt ǎ́ einv*m* lvt i en*ni* [20] ſǫmv viſv, *ok* be*r*r bezt, at hin*n* sami hættr ſe halldin*n* v*m* alla viſv, allra helldz i eínſtaka [21] viſv*m*, en*n* æ*igi* hæf*er* ſa hǎ́ttr i ſtorkvæðv*m*.

[10] Exflexigeſiſ er ſkyríng *ęðr* glǫggv*a*ri grein*ing* [22] f*yrer* farandi lvta, ſem eylifr q*vað*:

»Bǎ́rv mæt áá motí
maalmþ*in*gſ við*er* pælma

---

[20] í *tilf. efter konjektur; mgl. i hdskr.* — [21] Exflexigeſiſ: *således!*

(114.) ſveít hravð [23] ſeggia bætí
ſorg er h*ann* kom t*il* b*or*gar
sva laðar ſiklingr ſkyia
ſinſ hiarta t*il* biart*er*
þ*eir* er [24] fyrða gra*m* færą
fǫgr v*er*k m*eð* trv ſt*er*krí«.

Er þeſſi figvra kǫllvt af alþyðv gloſa, *ok* er [25] ſv greín þar i millv*m* at þeſſi fig*vr*a ex-flexigeſiſ gloſar *eðr* ſkyr*er* ſan*n*a *fr*aſǫgn, *sva* ſem hin*n* æ- [26] giæti ſalomon m*er*k*er* værn h*err*a en mvſt*er*ið heilaga kriſtní. En*n* icona ſetr fra*m*m tva [27] lvti af likv efní. En*n* parabola ſetr fra*m*m v lika lvtí, *sva* ſem þ*at* at kalla þ*en*na hei*m* akr, [28] þyrn avðæfin, ſvglana diǫfla m*eð* lik*ing* en*n* ei m*eð* ſan*n*leík. Paradigma dregr ſaman [29] lik

[23] biart*er*: *forkortelsesmærket er temmelig utydeligt.* — [25] ex flexigeſiſ: *således!* — [26] icona: *hdskr. har* icoria. *(jfr. ovenfor Afh. III k. 16 (71), de kritiske noter).*

---

10. [114₂₁—₃₁] *D:* Est ephexegesis exponens dicta priora.

I øvrigt henregner Alexander de her omtalte figurer: icon, parabole *og* paradigma *ikke til epexegesis, men ligesom Donat og efter ham Afh. III til* homoeosis. *Alexanders definition af disse figurer er følgende:*

D: In simili genere qui comparat efficit icon;
haec solet ex usu quoque parabola dici,
sed dici poterit de jure parabola si quis
inter dissimiles res comparat, utputa semen
est euangelium quod nutrivit bona terra,
quod petra suscepit quod spinae detinuerunt.
Hic paradigma facit, qui primum comparat et post
assignat simile: Domini sunt semina verbum,
spinae divitiae, mens arida petra vocatur.

I følge Ch. Thurot, Notices et extraits, s. 475 er den sædvanlige middelalderlige skrivemåde af epexegesis efflexigesis. *Angående skrivemåden* icona, *som egentlig er akkusativ, jfr. Ch. Thurot, anf. skr., s. 520₂₆. Ved* bok boetij *sigtes rimeligvis til det afsnit af Boëthius' kommentar til Aristoteles De interpret., som bærer overskriften:* De futuris contingentibus. *Migne: Patrologiae cursus completus LXIV, s. 495 fgg.*

dæmí *ok* ſkyr*er* hon ſialf *þat*, er hon talar aðr, m*eð* figvrv *ok* eiginlig*ri* vnd*er*ſtǫðv. Exflex- [30] igeſis hef*er* fleiri kynq*vi*ſlir í lætinv, *þviat* hon ſkyr*er* *æigi* at einſ v*m* liðna lvti, helldr *ok* ept*er* kom- [31] andi luti, ſem i bok boetij, en*n* *æigi* fin*n* ek *þat* i noræny ſkalld ſkap. (114.)

[11] Euphonia er gagn [32] ſtaðlig cacenphaton, *ok* v*er*ðr hon á marg*ar* leiðir; *þviat* hv*er*vitna, þar ſem cacenphaton er (1) flyit f*yrer* ſkynſemí at forðaz liott atkvæði, þa g*en*gr þar in*n* evphonía *ok* ſtanda þær grei [2] n*ir* fvllgǫrla fra*m*mi, þar ſem fyʀ nefnd figvra er fra*m*m ſett. Olaafr ſeg*er* *ok:* evphonia v*er*ðr [3] *þar* ſe*m* vfagrer liming*ar* ſtaf*er* erv ſkipt*er* i þáá ſtafí, ſe*m* feg*ra* hlioða, ſe*m* i *þer*ſvm nofnv*m*: lækr *ok* ægr, [4] 115.

[2] fvll(gǫrla fr)a*m*mi: *hdskr. har kun:* fvll....a*m*mi, *idet de mellemliggende bogstaver er bortsmulrede. — Imellem* fvll *og* a*m*mi *er der plads til 5 eller 6 bogstaver.* — [3] vfagrer: *tilf. efter konjektur. Også her er der et hul i membranen, hvorved c. 4 bogstaver er bortsmulrede.*

11. [114_{32}—115_{10}] *D:* Cum retices, quod turpe sonat dices euphoniam.
•Circuit• haec et •reliquiae• dant •religioque.•

Dk: Euphonia est bona sonoritas in dictione considerata, ut in hac dictione •circuit• et non •circuivit•, •reliquiae• et non •relliquiae•, •religio• et non •relligio•.

Ebrard modsætter på en lignende måde cacenphaton *og* euphonia.

G. (Sml. Ch. Thurot, Notices et extraits, s. 478):
Dictio turpe sonans cacenphaton ipsa vocatur.
ut si dicatur: •titides medidiesque•.
Ast euphonia sit dictio pulchra sonora,
ut si dicatur: ticides meridiesque.

Gk: Videtur mibi dicendum, auctorem posuisse inter vitia (ɔ: euphoniam•) propter cacenphaton sibi contrariam, ut unum contrarium per aliud magis patescat.

[115_2—$_5$] *Jfr. Afh. III, k. 13 (3)—(6) og k. 11 (21)—(31), samt k. 4 (14).*

(115.) þ*viat* æ þikk*er* hvarvitna lyta maal, nema þar ſe*m* ſkynſemí mǽ́ ſ*yrer* giallda, at þav orð, ſe*m* þat [5] ſtendr í, dreifaz af þ*eim* orðv*m* ſe*m* ǽ́ ſtendr í, ſem h*er* ſeg*er*.

þvi velldr ær at ær*er*
akr bv m*anna* ſpak*ra*
[6] æra v*er*ðr m*eð* ærv*m*
vndan dolga fvndí.
ræða g*en*gr af ræða
rvna ſyſtvr olyſtvg
orar d*re*gr [7] at ærv*m*
ytv*m* ſkemða flyt*er*.

ok en*n* ſeg*er* *sva*.

•Øle telz þ*at* er olv
oſnot*ra*n man*n* gotn*ar*
æler vatn þ*at* [8] er ælar
allſtrang*er* fra*m*m hallaz
heit*er* lær a lærv
læring*ar* ken*n*íng*ar*
kallaz mę̨r a mǽrí
[9] mæring ef giǫf tæriz.

Hætta v*er*ðr a hættv
hæting ef bǫl ræt*er*
æſt er nær at næra
nv [10] er vær konan færí
ſkemd tekr æðr en*n* æðaz
æðr deyr þa er br . . .

---

[4] þat *rettelse for hdskr.* þar. — [11] br. . . .: *Efter* br *er der et hul i membranen, hvori omtr. 4 bogstaver kan have stået. Over linjen i en afstand fra* br, *der svarer til c. 2 bogstaver ses en utydelig lævning af et forkortelsesmærke (= er?). Plads åben for kapiteloverskrift.*

[11] [12] Lepoſ er þat, ef rík *per*ſona er m*er*kt m*eð* m*ar*gfalldri tǫlv, *ok* er þ*at* þa kvrteiſi, ef ſá hefv*er* ræ- [12] ðv neytí, er *til* er talat, se*m* arnorr q*vað*. (115.)

Yppa ræðv*m* yðrv kappi
iota gramr ikvæði fliotv.

[13] h*er* er k*onvng*ſinſ perſona m*ar*gfǫlldvt, en*n* ekki heyr*er* þ*at* at tala *sva til* vbreyttra m*anna*, *ok* ef ǫðrv víſſ er [14] gort, þá v*er*ðr þ*at* ſoluecifm*us*, ſem fyʀ ſeg*er*.

[13] Antitoſiſ er vmſkiptí talna ę*ðr* falla *ok* tima [15] m*eð* ſettv endim*ar*ki v*m* falla ſkipti ſe*m* h*er*:

Þa er ek leyfi mey miofa
mær er þín f*yrer* villd [16] ſína
hǫrn m*æ*lti þ*at* horna
hiǫrþ*in*gſ v*ið* bǫr kríngin*n*.

h*er* er rægilikt fall ſett f*yrer* nefniligv fal- [17] li. Vm talna ſkipti v*er*ðr antitoſiſ, ſe*m* h*er*:

Sveit fylla ein alla
allz fra*m*m ioa gla*m*ma.

[18] h*er* ſtendr þ*et*ta nafn ſveít ſem m*ar*gfallt nafn ſtyrt

---

[14] ſoluecifmuf: *således!* — Antitoſiſ: *således!* — [17] antitoſiſ: *således!*

---

12. [115_{11-14}] *D (sml. Ch. Thurot, Notices et extraits, s. 264):*
Dicitur esse lepos sermo directus ad unum,
utens plurali, velut hic: nostis, bone praesul.
Dk: Lepos interpretatur urbanitas . . . Haec est figura inventa causa honoris.

13. [115_{14-20}] *D:* Pro numero numerum, pro casu ponere casum,
sic facit »anthitesis«, inter se dissona jungens;
saepius audivi tempus pro tempore poni:
»Ludere« »ludebant« »ad ludendumque« vocabant;
in prophetiis mutantur tempora sacris.
I følge Ch. Thurot, Notices et extraits, s. 475, var den sædvanlige skrivemåde i middelalderen netop antitosis.
[115_{18-20}] *Jfr. Afh. III, k. 12 (15).*

(115.) af *mar*gfǫlldv orði fylla. Vmti- [19] ma ſkiptí ſtanda nóg dæmí í ſolvecifmo, en*n* ekki er nyiv*m* ſkaalldv*m* ſallit, at likia [20] ept*er* ſlikv*m* lvtv*m*, er t*il* þeſſ erv at einſ ſett at ſkilia forn ſkálld*a* v*er*ka.

[21] [14] Antiteton v*er*ðr, ef hin ſiðaztv orð ſvara hínv*m* fyrſtu*m*, *ok* v*er*ðr hon á *sva* m*ar*gar leiðir [22] ſem orðv*m* fær ſkipt i viſv, *sva* at regla ſe halldin vnd*er* rettrí kveðandi, *ok* ſtanda þeſſer [23] hætt*er* meſt iþví, ſe*m* ſtællt er kveðit, e*ðr* langlokv*m*, sem h*er*:

»Hakon ræðr m*eð* heiðan
hefv*er* [24] drengia vinr fengít
lǫnd v*er*r bvðlvngr brandi
breiðfelld mik*it* velldi
rogleikſ naer [25] rikí
re*m*mi tyr at ſtyra
ǫlld fagn*ar* þi eignv*m*
orð roo*m* k*onvn*gdóómi«.

Her gegn*er* þeſſi orð ſam- [26] an: hakon ræðr k*onvn*g-doomí, er fyrſt ſtanda *ok* ſiðazt, *ok* er þeſſi regla lettvz af fyr ſag- [27] ðri figvrv, er antiteton h*eiter*. Sv er ǫn*n*vr h*en*nar ſpecieſ, ef mæli lykr aa þ*en*na hátt í [28] viſv helm*in*gi, *ok* ſe tv*a*r mál i viſv **helmingi,** ſem h*er*:

»Hakon velldr *ok* havlldv*m*
harðráðvm [29] guð iarðar
tiggia ler m*eð* tírí
teite. Þioð k*onvn*gſ heíti.

[20] *Plads åben for kapiteloverskrift.* — [21] Antiteton: *således.* — [27] antiteton: *således.* — [28] **helmingi:** *således rettet (Svb. E.); hdskr. har:* orði. — [29] teite: *dette (og ikke* teitr) *synes at stå i hdskr.*

14. [115₂₁—116₁₆] *D:* Verba per antitheton respondent ultima primis:
Sunt Daniel, Noe, Job castus rectorque maritus.

Dk: Castus reducitur ad Daniel, rector ad Noe; maritus ad Job.

valld áá viðrar folld*ar* (115.)
vindræfrſ [30] iǫſvk giæfv
ǫðlingi ſkop vngv*m*
ǫrlyndr ſkatí giǫrla«.

þ*et*ta heit*er* ſtællt, *ok* er þ*at* hin*n* fe- [31] grſti háttr. Sv er hin þriðia ſpecíeſ, er fleírí maal ganga v*m* eina viſv en tvav, ok [32] lykz mæl i ſiðaztv*m* orðv*m*, ſem h*er* er q*ve*ðit:

»Olæfr kvn*n*i blot hvſ bren*n*a 116.
braaðan hittí [1] Magnvſſ væða
haralld fragv*m* v*er* hiorleikſ milldan
h*an*s arfi tok nv v*ið* ſtarfa.
d*ro*ttar [2] vinr fekk helv*er*k hættan
hníga rett æ enſkri ſlettv
ſottv*m* pindr þa er ǫrl(ǫg end)vz
æ [3] giætt fall ſa er hlavt t*il* vallar«.

Her er hið fiorða *ok* hið fimta viſv orð (**saman um**) mæl; [4] hið þriðia *ok* hið vi^a^. viſv orð er ſier vm mæl, ok erv fiǫg*vr* heil mæl iþ*er*ſi viſv ſem [5] nv var talt. Sv er hin .iiij. ſpecieſ hin*n*ar ſǫmv figvrv, ef tvav mál ganga ia*m*fra*m*m v*m* (6) viſv *ok* lykz mæl ihelm*in*gi, en þo eítt efni v*m* alla með hinv*m* ſǫmv*m* tvei*m* maalv*m* ſem h*er*.

»Ha- [7] ki krakí
hoddu*m* broddu*m*
ſærði mærði
ſeggi leggí
veit*er* neit*er*
vella pella

[2] ǫr(lǫg end)vz: *de i parentes satte bogstaver er nu bortsmulrede; dog ser man endnu den øverste del af et* d *foran* v, *således at der umulig kan have stået et* t; *læsemåden* áttuz, *som er hentet fra Jon Olafssons afskrift af W, beror således kun på en gisning af ham.* — [3] (**saman um**): *bortsmulret og tilf. efter konjektur; membranen har her et hul, der svarer til c. 5 bogstaver (de ældre udg. har* sér um*).* — viſv *(det sidste):* ſ *beskadiget.*

(116.) bæli ſtaali
[8] bentiz hentíz«.

Her er hið fyrſta *ok* hið ſiðazta orð ifiorðvngí ſaman, *ok* anat *ok* hið þrí- [9] ðia, en*n* mæl ǫll lvkaz ihelm*in*gvm. þeſſa viſu ma *ok* kalla **antiteton er** fiǫgvr maal ga*n*- [10] ga vm alla viſv, *ok* e(rv vm) mál ſaman hin fyrſtv viſv orð í bæðv*m* helm*ingvm*. *ok* ǫnvr ſlik [11] *ok* hin þriðiv *ok* m*eð* einv*m* hættí hin fiorðv.

»Mætr hakon van*n*
en magnvſſ fan*n*
hioꝛ̇ [12] eirikſ hekk
h*an*s broðer gekk
langfeðra lááð
lavg vizkv ræð.
ǽ ritar ſloð
at reſſa þioð«.

[13] þeſſa viſv þarf ſkamt at færa t*il* hinſ fyꝛ̇a hættar:

»Mætr hakon van*n*
en magn*vs* fann.
[14] h*iorr* e*iriks* h*ekk*
h*an*s b*roðir* g*ekk*
at reſſa þioð
ǽ ritar ſloð
lǫgvizlv lvnd
langfeðra grvnd.«

Haki kra- [15] ki
hamði f*ra*mdi
geiru*m* eiru*m*
gotna flotna
hreyt*er* neyt*er*
hodda brodda

---

[8] bentiz hentiz: *således synes der at stå i hdskr. (og ikke* beittiz heittiz). — anat: *således.* — [9] antiteton er: *rettelse (Svb. E.) for hdskr.* anatecor en*n*. — [10] e(rv vm): *disse ord er nu bortsmulrede med undtagelse af cets forreste del.* — ǫnvr: *således.* — [14] lǫgvizlv: *således!*

brendiz endiz (116.)
bæ- [16] li ftaali«.

[15] Antipofora er *þat*, ef m*aðr* fvar*ar* *þeim* lvtv*m*, fem m*aðr* byzt at kiæra á h*ann* æ *þingi* *ok* ftendr [17] vpp bvin*n* at fegia fra*m*m fǫkina, en*n* feg*er* æ*igi*:

»Þer get ek karl ef þv kiær*er*
krǫnk orð bvin [18] forðu*m*
fat ek várkun*n*ar vin*n*vr
ver*ð*v kyʀ *ok* fit fyʀi.
fak*er* ættv á́ m*er* mícklar
mvnv [19] nær v*er*a hæri
þær fe*m* þína aura
þat er hættíligt fætta«.

[16] Aclacaffis er *þat*, ef m*aðr* fetr tven- [20] n*n*a fkiln*in*ga gagnftaðliga m*eð* einv*m* orðu*m*, fe*m* h*er*:

»Mætv*m* ftend ek at motí
man fveigian- [21] da æ*igi*
ríf ek v*ið* rā́nar eifv
rvn*n*i flærðar kvn*n*v*m*.
þvi heit ek víft at veíta
vígf drengí [22] ligt gengí

[15] brendiz: r *tilföjet over linjen.* — [19] Aclacaffis: *således!* — [19]—[20] tven n*n*a: *således:*

15. [116$_{16}$—$_{19}$] *D:* Respondens ad ea, tibi quae sunt objicienda, das antipophoram, cum nil tamen objiciatur.
Dk: Antipophora est tacitae objectioni praelata responsio.
G: Responde tacitis, antipophoram facies sic.

16. [116$_{19}$—$_{23}$] *D:* Sensus oppositos notat anticlasis eodem verbo: Non obsto, sed toto posse resisto.
Denne figur skrives i middelalderen sædvanlig: anticlassis, se Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 474.

(116.) þ*er* heit ek meſt at motí
megin ſtrangliga at ganga«.

H*er* er þeſſi fig*v*ra tvitekin [23] *ok* ſynd í bǻðv*m* viſv helm*in*gv*m*.

[17] Anſimehiſa v*er*ðr, ef m*aðr* ſnyr s*v*ạ ſe*m* m*eð* orðu*m* myrkrar ſkil- [24] n*in*gar, ſem h*er* er ritat:

»Sveít lifv*er* ill t*il* ǻtv
an*n*lavſt þokv m*anna*
en klavſtrſ bvi kriſtin*n*
ka- [25] llz at lífít halldiz«.

þokv m*en*n erv þ*ei*r kallaðer, er alla pen*n*inga ſina neyta vpp í ofǻti [26] *ok* ofdrykkiv, *ok* bera þ*ei*r þ*at* nafn ſak*er* ſnapſkap*ar* ſínſ, þ*vi*at þ*ei*r ſia æ*igi* ſatt lioſ rett*rar* f*ra*mf*er*ðar [27] *ok* lifa at einſ t*il* þeſſ at eta ſem i ſitiandi myrq*va* ſtofv þokv. En*n* ſiðlǻt*er* m*en*n eta æ*igi* meí- [28] ra en*n* s*va* mik*it*, at þ*ei*r læti æ*igi* af at lifa, *ok* þikk*er* þeſſi figvra miog ſkaðſamlig.

[29] [18] Apoſiopeſiſ er vilianlig þrotnan mælſ ſak*er* hrygðar e*ðr* vþykkiv, ſe*m* h*er* er q*v*eðit.

[23] Anſimehiſa: *således!* — en: *således!* — [28] *Plads åben for kapiteloverskrift.*

17. [116_{23-25}] *D:* Cum verbis vertit antimetabola sensum:
Non ut edas vivas, sed edas ut vivere possis.

18. [116_{29}—117_{3}] *D:* Incipimus fari quicquam quandoque (?), sed illud
ultro desinimus intercipimusque tacendo;
vult aposiopesis dici defectio talis.

Dk: Aposiopesis est sententiae per orationem interceptio, et fit, quum incipimus fari quicquam, et ultro, id est voluntarie, desinimus illud, quod intercipimus illud tacendo, ut in hoc exemplo Terentii: »Egone illam, quae illum, quae me, quae me non«, hoc est: Ne illam ego digner adventu meo, quae illum prae posuit mihi, quae me spernit, quae me non suscepit heri.

»*Æigi* er [30] ván at ek váága (116.)
viliag hyriar þiliv
eiga orða gnoga
em ek reiðr konv̨ leiðaz
þar *er* m*er* [31] en*n* *fra* fęru*m*
forðv*m* bæn*ar* orðv*m*
ſitia v*er*ðr ok ſyta
ſik brvðr hin oprvða'«.

h*er* erv vilianliga or [32] viſvn*n*i þ*er*ſor orð: »ſak*er* reiði þokka«, »Ek vil«, ok i ǫðrv*m* ſtað: »kaſtaði«, *ok* ſk*al* *sva* vpp taka: Eigi [1] er væn at ek vilia, þ*via*t ek em **117.**
reiðr, eiga þa konv orð marga, er m*er* kaſtaði, þa er ek bað [2] h*en*nar. leiðaz vil ek h*ana*, þo at nv vili h*on* eiga mik. Siti h*on* *ok* ſyti at ſkilia ſina heimſkv. [3] þeſſi figvra ſtendr igvðſ orðu*m*, þ*ei*m er h*ann* talar *til* iuða f*yr*er figv*r*v vnd*er* nafni hier*usa*lem b*or*gar.

[4] [19] Euphemiſmoſ er gott v*m* ſkiptí ſtafa í orðinv, ſe*m* d*avi*d ſettí »Exultat« f*yrer* »exaltat«, [5] ſem ſtendr i þeſſi viſv.

»þat ſong *ok* i grǫf gengin*n*
grvndv hvlðr t*il* ſtvndar
en*n* með idran [6] ſan*n*ri
ǫðlingr t*il* reſſing*ar*.
hvgþekka mvn hlakka
hroðr ſlvng loftvnga

[3] *Plads åben for kapiteloverskrift.* — [5] idran: *således!*

I bibelen tiltaler herren ikke sjælden Jerusalem som sin brud med ord, der minder om det islandske, således f. eks. Ezekiel k. 16, Hoseas k. 2., men på intet af disse steder har jeg i den latinske Vulgatatekst kunnet finde en til det islandske svarende Aposiopesis. Sml. også Matth. 23, 37. Luc. 13, 34.

19. [117$_{4-9}$] *D (sml. Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 475):*
Est euphemismos pro verbo ponere verbum:
Exultat domini laudem mea lingua superni.
Jfr. Ps. 50, 16: Et exultabit lingua mea justitiam tuam.

(117.) máána valld [7] hin*n* milldi
mín rettviſi þína«.

h*er* er ſagt at tvngan hlakki yf*er* rettviſi gvðſ, þar ſem [8] hitt værí alþyðlig*ra* at ſegia, at h*ann* hæfí vpp gvðſ orð með tvngvn*n*i. en*n* þ*et*ta vmſkipti v*ar* [9] gort t*il* þeſſ at ſetia þ*at* orð, er meira þotti v*er*t, iſtað hinſ min*n*a.

[20] Sineptefiſ er vſkap- [10] likt vmſkiptí talna ęð*r* ſkiln*in*ga, ſem h*er* er q*ve*ðit.

»Vingarðr hafði (ǫ)lgefn orðit
vnda v*ar*gſ [11] ſv er nv erv marg*ar*
neyt*er* ſkili þan*n* krok m*eð* kiætí
kvenſkv h(ę)ft *ok*læti ept*er*.
fyrðvm [12] dvg*er* at ofiðr orða
oſſ vægðv guð iafnan lægðiz
vara þo h*ann* i vatni ſkírv
v*er*ka ſekt *ok* piſ- [13] lar m*er*kí«.

h*er* er bęði ſkipt tǫlv*m* *ok* ſkiln*in*gv*m*, *ok* er þeſſi figura m*eð* ǫllv ekkí ivana d*ra*gandí, [14] þo at p*er*ſonu*m* fin*n*iz ſkipt í ſallt*ara* *ok*oðru*m* heilogv*m* bǫkv*m*.

---

[9] Sineptefiſ: *således!* — [10] (ǫ)lgefn: ǫ *er enten udraderet eller bortsmulret.* — [11] h(ę)ft: ę *er enten udraderet eller bortsmulret.* — [14] Onopomenon: *således!* — h(e)f*er*: h *er utydeligt, og mellem* h *og* f *er der plads for 1 eller 2 bogstaver, som nu er bortsmulrede. Jeg har skrevet* h(e)fer *med J. S.; dog passer verbet* hafa *ikke i denne forbindelse; Svb. E. skriver:* hleypr yfir, *hvilket giver en god mening, men ikke kan forliges med hdskr. Skal man*

---

20. [117₉—₁₄] *D.* Contingens verbi mutat »synthesis«; ecce:
Unica facta fuit mulier, quae sunt modo plures.
Illa sed in nostrum mutatio non venit usum.
Dicuntur binae species haec synthesis esse,
scilicet haec et ea, qua personam variamus:
Nobis parce deus! Nostros lavet ille reatus.

I følge Ch. Thurot: Notices et extraits, s. 476, skrives denne figur sædvanlig: sinepthesis, *hvilket er en forvanskning af* συνέμπτωσις *(Prisc. XVII, k. 155, Keil III, s. 183).*

[21] Onopomenon feger ęðr h(e)fer [15] ftorar fǫgvr (117.) með fám orðum fem her.

»Beraz let fra mey mætri
mætr folld fala giæter
vmfniðn(in)g [16] tok avðnv
einn veitandi hreinnar.
æðr fkatna vanr vatní
vatn fkirn iǫfvrf batnat

---

måske skrive hęfer (= hœfer) *og forstå* hœfa *i betydningen afpasse, indskrænke (jfr. Jón Þorkelsson, Supplem., 2. række s. 233 a under verbet* hœfa *— her styrer verbet rigtignok dativ) eller i en lignende betydning som nyisl.* staðhœfa, *sande, fremføre som sandhed?* — [15] vmsniðn*(in)*g: *forkortelsesmærket for „in“ er bortsmuldret.* — [16] vanr: *således!*

21. [117₁₄—₂₄] *D (sml. Ch. Thurot, Notices et extraits, s. 479):*
Vult oligopomenon ex dictis plura notare;
moto sermone sic plura licet memorare:
Urit amor Paridem; nuptam rapit; armat Atridem
ultio; pugnatur; fit machina; Troja crematur.

Dk: Oligopomenon est sub paucis verbis multorum comprehensio, ut patet in textu, in quo per duos versiculos tota historia Trojana comprehenditur.

Den middelalderlige skrivemåde var i øvrigt oliopomenon, *se Ch. Thurot, Notices et extraits, s. 479. Figurerne* brachylogia *og* climax *findes ikke hos Alexander, derimod i* Graecismus:

G: Brachilogia referunt (refert?) quam plurima sub brevitate,
sitque tibi proprie subscripta gradatio climax.

Gk: Brachylogia est, quum plurima sub verbis brevibus comprehenduntur, ut: Urit amor Paridem; nuptam rapit; armat Atriden ultio; pugnatur; fit machina; Troja crematur. . . . . Alio nomine dicitur »aliopomenon«, id est totius abbreviatio . . . . Climax fit proprie per descensum unius vocis ad alteram, vel climax est, quum de una dictione formamus aliam, *o. s. v.*

Blandt de eksempler, Gk anfører på climax er følgende:
Mars videt hanc, visamque cupit; quamcunque cupivit
allicit; allectam vitiat; prodit vitiatam.

(117.) faſt- [17] andi bar freiſtní
friðar ken*n*ari þren*n*a.

Pindr reiſ vpp m*eð* anda
angrleyſtv h*er*fangi
hl- [18] yrna gr*a*mr t*il* himna
hei*m* ſotti guð d*r*ottin*n*.
ſendí áſtar anda
allz hirðandi virðv*m*
ſæ ke*m*r [19] d*r*ott at dæma
dauða líſſ æ havðri«.

h*er* er av*ar*p theologie ſært i tvær d*r*ottkvæðar viſvr. [20] þeſſi ſama fig*vr*a kallaz ǫðrv nafní brachílogía *ok* hefv*er* sǫmv vppráāſ nafnſ *ok* hin ſyk̄i. [21] Svm*er* meiſt-ar*ar* ſegia at climax ſe h*en*nar ſpecieſ, ſv er vm iafn*ar* gradvr leið*er* hv*er*ia maalſ [22] greín af an*n*ak̄i, ſem h*er*.

»Hvgſan flyt*er* lyſting liota
lyſting fæð*er* ſa*m*þykt ſkiæða
ſam [23] þykt fæð*er* ſynd o*k* navð*er*
ſynd ſpenr á ſik illa veniv
ill venía dregr navzvn noga
na*v*ð [24] ſyn leið*er* ſæl idauða.
dauði ſpillir æði ǫllv
and*ar* líſſ m*eð* beiſkv gr*a*ndi«.

[25] [22] Emophaſiſ glofar myrkan lvt m*eð* ǫðrv*m* iammyrkv*m* lvt eðr myrkara ſe*m* h*er*.

---

[20] sǫmv: *tilföjet efter konjektur (R); mgl. i hdskr.* — [21] climax: *således rettet (R); hdskr. har* dvnax. — gradvr: *således!* — [24] *Plads åben for kapiteloverskrift.* — [25] Emophasis: *således.*

---

22. [117_{25}—118_{17}] *D (Sml. Ch. Thurot, Notices et extraits, s. 479):*
Exponens erit omophasis non nota per aeque
vel magis ignota. Dic alcitrop esse cavillam,
quae tenet allidadam cum valdagora sociatam.

Dk: . . . . Notandum quod in astrolabio sunt quaedam tabulae ad modum ligni vel lapidis dispositae, quarum una

»Sæll er [26] ſen*n* imilli (117.)
ſiðvendiſ kvikenda
ma̋na ran*n*z af m*an*ni
milldingr ſa e*r* barſt hiṅgat
[27] ę*ðr* þa er divp at divpí
dorgtvnſ níða b*or*gar
v*m* hlioðrav́ſar ha̋v*ar*
ha̋tt ſam þykkit [28] va̋tta«.

h*er* erv orð abbacuch ſpaman*n*z, þav er h*ann* ſeg*er* guð d*r*ottin ſien*n* milli ſiðuendiſ [29] kvikenda *ok*.i þ*en*na heim komanda, ſett í hin*n* fyṙa viſv helm*ing*, en*n* gloſa yfv*er*ſett, ſv [30] er david ſeg*er* vnd*er*divp vatnan*n*a kallar a̋ an*na*t vnd*er*divp vm þær himinborvr ſem [31] katarakte kallaz *ok* opnvðvz, er noafloð drektí ǫllu*m* heímí vtan þ*ei*m m*onn*vm ſe*m*' íorkin*ni* [32] v*aro*. En t*il* þeſſ at þ*en*na myrkleik megi ſkilia ſeg*er* avgvſtin*us*, at ſpamaðrin*n* ſáá fyrer, [1] at guð mvndi holldgaz, *ok* v*ar* 118.
ſien*n* milli tveggia kvikenda vxa *ok* aſna, er m*er*kia ivða ok [2] heiðingia, í milli moyſi *ok* helie imyndſkiptingv værſ h*er*ra áá fiallínv, *ok* milli tveggia [3] latrona m*eð* ſ*er* kroſſ'eſtv*m*, *ok* at lyktu*m* millv*m* tveggia lǫgma̋la. Ok þeſſi tvav lǫgma̋l, eð [4] forna *ok* hið nyia, kallar

---

[30] kallar: *således rettet for* kalla, *se min tolkning af foregående vers.* — [2] imyndſkiptingv: *således rettet (Svb. E.); hdskr. har* i mynd skipting*ar*.

---

dicitur allidata et alia valdagora, quae ad invicem conjunctae sunt mediante cavilla, quae dicitur alcitrop.

Hos Habakuk har jeg ikke fundet noget lignende, med mindre det skulde være k. 3, 5, hvor det hedder: Ante faciem ejus ibit mors, et egredietur diabolus ante pedes ejus, *idet døden og djævelen så er blevne opfattede som guds straffende engle. Noget længere henne i samme kapitel findes noget, der minder om det sidste halvvers, nemlig Habakuk k. 3, 10:* Viderunt te et doluerunt montes; gurges aquarum transiit. Dedit abyssus vocem suam; altitudo manus suas levavit. *Rimeligvis har disse sidstanførte ord givet anledning til sammenstillingen af Habakuk k. 3, 5 med Ps. 41, 8:* Abyssus abyssum invocat in voce cataractarum tuarum.

(118). leo paví hin*n* mal ſníálle tven*n* vatna divp, þav er an*n*at er yf*er* [5] himnu*m* en*n* an*n*at vnd*er* himnu*m*. *ok dav*id ſeg*er* at a kallaz m*eð* rǫddu*m* cataract*arum*, þ*at er* him*in* ravf [6] an*na*, þ*eirra* ſem vǫtnín ſendv til iarðar ifloðínv noa, *ok* m*er*kia þær hǫfvð feðr *ok* ſpám*enn*, [7] *postr*la ok p*re*dicara, þa er himneſk vǫtn heilag*rar* p*re*dican*ar* ſenda a iorðina t*il* þeſſ at f*yrer* ko*m*a [8] guðſ vvinu*m*, þ*at* er lǫſtu*m* ok lytv*m*, ok at dǫgg*va* hiortv rett*rv*aðra m*anna* m*eð* regní heilſamr*ar* kenn*in*- [9] gar, *ok* er þá at ſǫn*n*v ſien*n* ſialfr ſan*n*leikrin*n* þ*at* er ſialfr guð milli kvikenda ſidvendiſ. [10] er hið forna lǫgmál fra*m*mſagt forðv*m* af þ*e*im feðrv*m*, ſe*m* v*aro* f*yrer* hingatbvrð guðſ ſonar, [11] s*va* ſem af himní rvn*n*in vǫtn *er* fr*a*m erv borin milli m*anna* þ*eirr*a, ſem ſiðvǫnd kvikendi æt- [12] ti at v*er*a iheilag*ri* k*ir*kiv, *ok* ſamþykkianda nyiv lǫgmáli fagrliga fra*m*m flvtt *ok* v́t ſky- [13] rd m*eð* gvðzpiallegri ken*n*ing ok af *postvl*ligv*m* rǫkſemðv*m* f*yrer* p*re*dicara nyſſ lǫgmálſ. Birtíz þá fvll- [14] kom*it* ſamþykki lǫgmalan*n*a, þ*at* er þav hafa ſin a milli, ef fram*m* erv born*ar* ſpaſǫgvr heila- [15] gra feðra vm getnat *ok* hingat bvrð, predican, pinſl *ok* dauða, vpprifv, vppſtign*in*g varſ h*err*a [16] *ok* áſtgiǫf heilagſ anda *ok* hin*n* efzta dóm *ok* eylíft líf, *er* imoti b*er*az vitní af nyiv lǫgmáli, [17] at nær ǫll þ*er*ſi ſtorm*er*ki erv fr*amm* komin. en*n* þav ſe*m* v orðin erv mvnv án iſa fr*amm* koma.

[18] [23] Epimenon er ſv ſigvra, er hit ſama orð er optaꝛ en*n* vm ſin*n* ſett, an*n*at tveggia t*il*

[9] ſidvendiſ: *sáledes!* — [12]—[13] ſky-rd: *sáledes!* — [13]—[14] fvll- komit: m *beskadiget.*

23. [118$_{18}$—$_{25}$] *D:* Saepe prius dicta geminat tibi theologia,
epimoneque notat haec si repetitio fiat,
ut quod dicetur sic certius esse probetur.
Expectando David expectans sic geminavit.

þeſſ at v- [19] rvggligarr megi ſkiliaz *þat*, ſe*m* flvtt *er*, ſe*m* víða mä́ fina í theologia, ella *er* hið ſama orð f*yrer* fegrð*ar* [20] ſak*er* opt*ar* ſett, ſe*m* idvnhendv e*ðr* iðvrmællltv*m* hættí. v*er*ðr *þat* ſtvndv*m* í vpphafi ſe*m* i greppa mi*nni*. en [21] ſtvndv*m* imiðiv ę*ðr* ienda, *ok* mæ *þat* kalla hä́tta fǫll ept*er* fornu*m* ſkalldſkap*ar* hættí, eñ ſa ma ny [22] ta, er vill, *ok* **eptir** likia en hi*n*n vnyta, er *þat* vill. en*n* i vpphafi ſe*m* h*er*: (118.)

»Ek em ſynda bót
ok ſæ*m*dar hót
ek [23] birti ſæl
ek bæti mä́l.«

J midiv ſe*m* h*er*.

»þar er ekki illt
ok ekki villt
fæz ekki ǫngt
ok ekki þrǫn- [24] gt.«

J enda ſem h*er*.

»þar *er* vm*æ*lt valld
ok agiætt valld
þar *er* alg*er*t valld
ok eylift valld.«

Þessi fi- [25] gvra ſyníz i vpphafi *ok* i enda ſe*m* h*er*

»Ek bleza þik
ek bið f*yrer* þik
ek fę f*yrer* þik
ek frelſa þik«.

[26] [24] Antopazía er ſv fig*vr*a ef .ij. lut*er* eru *sva* bvnn*er* *ok* ſa*m*þykk*er*, at *þat* megi ſegiaz

[19] fina: *således!* — [21] ſa ma: *rettelse (Svb. E.); hdskr. har* ſama *i et ord.* — [22] **eptir**: *tilföjet efter gisning; mgl. i hdskr.*

24. [118_{26}—$_{32}$] *D (sml. Ch. Thurot, Notices et extraits, s. 478):*

Si sint res aliquae concordi foedere nexae,
id quod inest uni, reliquam dices operari.
Sic linguam cordi concordem dic meditari,
ac omopation istam dic esse figuram.

(118.) an*na*ʀ g*era*, ſe*m* anaꝃ gio- [27] r*er*, á þá lvnd ſe*m* tvnga er kǫllvt ſamþykk hiarta:

»Mani ſkin*n* af mæðv
molld*ar* hoff vm [28] folld*er*
alla ſtvnd meðan endiz
æfi l*an*dz *ok* ſęvar
veit ek felaga fliotv*m*
fronf pryði vel þio- [29] na
þ*ei*m vitv æ*igi* ytar
audit líff ne dauða«.

h*er* er tvnglinv kent embætti ſolaren*n*ar at ſkina [30] iafnliga á iǫrðína, ſ*yrer* þi er þ*at* hefv*er* ekki lioſ af ſer helldr af ſolin*n*i, *ok* *er* dǫkt þ*ei*m megin ſe*m* [31] *fra* hen*n*i horf*er* en*n* albiart þ*at* er at h*enn*e horf*er*, en*n* þa ſyníz þ*at* haalft biart, *er* þ*at* hefv*er* *sva* langt *gen*- [32] git f*ra* ſolin*n*i ę*dr* á *sva* langt t*il* h*en*nar, at þ*at* ſe þá i ſvðrí ę*dr* norðri, er h*on* *er* i avſtri ę*dr* veſtri.

119. [1] [25] Antrop*us*patoſ er ſv figvra, er þ*at* er kent guð-dominu*m*, ſe*m* man*n*domſinſ *er*, ſe*m* þ*at*, at h*ann* [2] ſtandi, ſiti, gangi, reiðiz, gleðiz, elſki, ſyti, ſe*m* h*er* *er* q*ve*ðit.

---

[26] anaꝃ: *således.* — [27] *Dette vers tilføges i papirhåndskriftet Nr. 2368 i den gl. kgl. samling i Khavn* Einarr Skúlason. — mæðv: *således!* — [1] Antrop*us*patos: *således.*

25. [119₁—₁₇] *D (sml. Ch. Thurot, Notices et extraits, s. 476):*

Si quae sunt hominis assignantur deitati,
antropospatos est, sic saepe dei legis iram.

Dk: Antropopatos est, cum humanae res ascribuntur deo, sic tu legis saepe dei iram, ut in psalmo: »Domine ne in furore tuo arguas me neque in ira tua corripias me«, irasci enim et furere spectant ad homines et non ad deum.

I følge Ch. Thurot, Notices et extraits, s. 476 hedder det endvidere i Doktrinalets kommentar:

Dicitur ab antropos, quod est homo, et pasis vel pathos, quod est passio, quasi humana passio.

»Adam sáá þann allt i heimí (119.)
orði skop [3] i gongv forðvm
þenna kendi stephanus standa
storvm vitr ok spamenn sitía
reiði tala hans bækr [4] sem bliðv
brǫgnvm iafnt sem hrygð ok fǫgnvð
ástargnott með ǫðrvm hættvm
yta kyns þeim [5] er guðdom lyta.

En staðligar hræringar ok likamligt til felli megv með figvrv enn æigi með sannleik [6] til guðs talaz, ok er þáá sem guð gangi fra oss, er ver gongvm fra hanvm fyrer afbrigð hans boðorða, enn [7] til vær, þa er ver krivpvm til hans með iðran vnder hans miskvnn. Staða hans er vær staða í goðv [8] ęðr bvið fvllting í navzynivm. Seta hans er dæming vm folksins verðleika, þviat domarans er [9] at sitía. Reiði hans er ressing sv, er hann leggr a illvirki mannfolksins. Gleði hans er giæzka [10] vǽr. Suefn hans er kallaðr þat, er ver sofvm með suefni dauðligra synda. Ok vaknan hans [11] er þat, er ver vǫknvm við sialfa oss. Syting hans er þat, ef hann gefr oss at syta ill verk vǽr. Ast [12] hans er þat, er hann gefr oss at elska sik, sva at þar fyrer gefi hann oss þæ giptv, at ver hialpimz [13] fyrer hans mískvnn. hefver sia figvra nafn tekit af antropos, girzkv nafní, þi sem maðr er æ- [14] væra tvngv, ok pasis, þat er setning, sva sem ver setivm guði manliga reglv vm hræring ok aðra [15] lvtí, sva sem þeir villv menn, er antropoformíte (!) heíta, er guði ætla mannliga límv saker [16] éinfelldi ęðr fatækleiks eiginligs skilnings, ok skilia æigi, at guð er o skiptiligr ok obrvgðligr, [17] hvervitna nálægr, æigi með staðligrí nalægð helldr með almættí einvm saman.

---

[5] likamligt: *således hdskr.; måske bör der stå* likamlig. — [11] sialfa: *således rettet (Svb. E.); hdskr. har* salfa. — [17] *Plads åben for kapiteloverskrift.*

(119.) [18] [26] Simatríſmoſ er ſv fig*vr*a, er lof ę*ð*r leſt*er* erv ſaman leſn*er* í einv*m* kapit*u*lo *ok* klavſv ę*ð*r v*er*ſi [19] ilátinv, en*n* me*ð* ein*n*i viſv ę*ð*r me*ð* fleirv*m* inoræinv, ſem h*er*.

»Abelſ lofar æſví
omeinſe- [20] mi hreina
ǫlld lofar enoch milldan
eínkend ſiða vendní.
noe lofaz ǫflvgſ æſví
[21] agiætv hreinlætí.
ſee*m* lofar ſært t*il* fremð*ar*
forn*ar* halld v*m* alld*er*.

Trva lofar abra*m*ſ æví
[22] yſaach lofar viſan.
vấn lofar iacobſ æínu*m*
ấſt ſe*m*ð hvg*ar* fre*m*ðv*m*.
Skyꝛ lofar ioſephſ [23] æſvi
vrſkvrðr f*yrer* bvrða
guðſ lofar ætt *ok* æſí
aaronſ gǫſvg þionan.

Moyſen lof*ar* [24] lioſan
laga mấl hið bren*n*ſagr*a*
þik lofar allr me*ð* ǫllv
allz heimſ iǫſvꝛ beíma«.

Slikt [25] ſama er þeſſi figvra ſaman leſtr laſta.

[27] Therethema er ſv figvra e*r* opt e*r* ſp*vr*t [26] af hinu*m* ſama lvt *ok* andſv*ar*at ept*er* ſama hætti, ſe*m* h*er*.

[18] Simatríſmoſ: *sâledes!* — [25] Therethema: *sâledes!*

26. [119_{18-25}] *G:* Crimina vel laudes oratio colligit una multa simul; sic fit et habet fieri sinacrismos.

27. [119_{25-32}] *G (sml. Ch. Thurot, Notices et extraits, s. 478):* Quum quis multotiens interrogat, est teretema, quod bene rhetoricum datur aspiciendo colorem.

»hv*er*r deyr hiarðar ſtyr*er*. (119.)
hvi . f*yrer* [27] ſauða lifí.
hv*er*ſv . hekk a kroſſi.
hvar . þar *er* lazar*us* iarðaz.
hvenær . helldz at noní.
[28] hver*er* knvðv að . ivðar.
hv*er* nytr . heiðní bǫtnvð.
hvat gelldr . diǫfvlſ velldi«.

h*er* erv [29] xví. mál i viſv *ok er* iafnan ſp*vr*t *ok* ſvarat i víſv orði. Má *ok* þeſſi ſama fig*vr*a v*er*a m*eð* [30] min*n*r þrǫngðv*m* ſpvrn*in*gv*m*.

»hv*er*r fell . horða ſtiller.
hvar . þar *er* karlfolk barðiz.
hve- [31] nær . hneig at noní.
hv*er*r v*ar* ſok . ǫfvnd vǫknvð.
hv*er*r váá . kalfr hellt daki.
hverer [32] bendv ſlikſ . þrænd*er*.
hvat nytr . heilſa bǫtnvt.
hvat ſyt*er* . fira lyti«.

---

[27] hvenær . helldz: *hdskr. har et punktum efter* hvenær, *men ingen interpunktion efter* helldz.

Gk: Theretema est, quum plures interrogationes ponuntur in versu, ut ibi: »Quis moritur? praesul. Cur? pro grege. Quum (Quando?)? natali. Quis locus? ara dei.

1. TILLÆG.

PROLOGEN

TIL DE GRAMMATISKE AFHANDLINGER I SNORRES EDDA.

TEKST

EFTER

CODEX WORMIANUS.

1.

[1] Nv vm hrið hef*er* ſagt v*er*it, hu*er*ſv ken*n*a ſk*al* þa lvti, ſem fram*m*i ſtanda [2] (**i bok**) þeſſarí, megv þær ken*n*íngar a margan vegh bræytaz ept*er* þi, ſem nv fin- [3] na ny ſkælld *ok* taka til *ok* ſetia reglvr ept*er* ymiſligv*m* bokv*m*. ſk*al* þo æ*igi* at helldr læta þ*at* [4] vnytt v*er*a, ſem fornſkælldin hafa fvndit, er efní *ok* grvndvǫll*r* *er* allz ſkælldzſk(a)p*ar*. [5] en*n* æ*igi* ſk*el*v me*n*n þeſſu*m* *fra* ſǫgnu*m* trva *fra*maʀ en ſkynſamlígt er, ept*er* þi ſem ſeg*er* i fyrſta [6] lvt bokaren*n*ar, m*eð* hv*er*iv (v)illv(r)n*ar* fiǫlguðuz, *ok* af þi hef*er* hv*er*t ſkalld ſett s*er* reglv, þat [7] ſe*m* æ*igi* truði (re)ttlegha,

---

[1] *Plads åben for overskrift og initialen N.* — [2] (**i bok**): *bortsmulret.* — [3] ſkælld: *de 4 sidste bogstaver af dette ord er stærkt beskadigede.* — [4] ſkælldz-ſkapar: *det første* a *bortsmulret.* — [6] (v)illv(r)n*ar*: *det første* v *og det første* r *stærkt beskadiget.* — reglv: l *beskadiget.* — [7] (re)ttlegha: re *bortsmulret.*

af þi at þ*ei*r hvgðv oðin gvð v(*er*)it hafa, *ok* alla þa með guð [8] magní, ſem h*an*v*m* þionvðv, ſem hæyra hef*er* mætt imorgv*m* fr*a*ſǫgnv*m* þeſſar bokar. En*n* [9] nv ſk(*al*) lyſa hv*er*ſv ny ſkælld *ok* fræði m*enn*, *ok* æinkan*n*lega klerkarn(*er*), vilia lofaz lááta, [10] hv*er*sv kveða ſk*al*, *ok* onyta æ*igi* at helldr þ*at*, ſem forn*er* m*enn* hafa fr*a*mit, vtan þ*at* ſem klerk- [11] legar bækr ban*n*a, þ*viat* þ*at* er nattvrvligt at m*enn* ſe nv ſmaſmvglarí ſem fræði bækrn*ar* [12] dreifaz nv viðara.

2.

læta froð*er* klerkar hv*er*iar bækr, ſem þ*ei*r fin*n*a, [at] ſnara t*il* þ*ei*rrar [13] þioðar tvngv, ſem i þi l*an*di talaz, ſem þa erv þ*ei*r — æ*igi* at æinſ hv*er*ſv tala

---

[7] verit: *forkortelsesmærket (er) bortsmulret.* — [9] ſk(*al*): *der ses kun den nederste del af et* ſk. — klerkarn(*er*): *bogstaverne* arn *stærkt beskadigede; forkortelsesmærket (er) helt bortsmulret.* — [12] *Kapitelinddelingen findes ikke i hdskr.* [at]: *dette ord synes at være overflødigt; dog er hele det følgende stykke åbenbart i flere henseender forvansket, så at fejlen vistnok ligger dybere.*

---

2. *Jfr. Prisc. ad. Julianum ep., Keil II, s. 1 (de ord, hvortil der findes paralleler i det islandske, er udhævede).* »Cum **omnis eloquentiae doctrinam et omne studiorum genus** sapientiae luce praefulgens a Graecorum fontibus derivatum **Latinos proprio sermone invenio celebrasse et in omnibus illorum vestigia liberalibus consecutos artibus video, nec solum ea, quae emendate ab illis sunt prolata,** sed etiam quosdam errores eorum amore doctorum deceptos imitari, in quibus maxime vetustissima grammatica ars arguitur peccasse, cujus auctores, quanto sunt juniores, tanto perspicaciores, et ingeniis floruisse et diligentia valuisse omnium judicio confirmantur eruditissimorum — quid enim Herodiani artibus certius, quid Apollonii scrupolosis quaestionibus enucleatius possit inveniri? — cum igitur eos omnia fere vitia, quaecunque antiquorum Graecorum commentariis sunt relicta artis grammaticae, expurgasse comperio certisque rationis legibus emendasse, nostrorum autem neminem post illos imitatorem eorum extitisse, quippe in negligentiam cadentibus

ſk*al*, helldr *ok* ja*m*- [14] vel hv*er*sv hv*er*r ſtafr hlioðar m*eð* lǫngv hlioði ę*ðr* ſkǫ*mm*v, hǫrðv ę*ðr* linv, *ok* hvat hvergí [15] þ*eir*ra hef*er* af s*er* fall ę*ðr* tima eðr þ*ei*m ſem fyrir h*anv*m ſtendr *ok* ept*er*, ſem yðr mvn ſynt [16] v*er*ða i þ*ei*m greinv*m*, ſe*m* ſiðaň erv ſkrifaðar ept*er* þ*eir*ra man*n*a vpp tekin*n*i ſtafaſetn*in*gar [17] reglv, ſem v*er* hyggiv*m* vel hafa kvn*n*at ordograffia*m*. *ok* þo at ſína figvrv hafi hv*er*r þ*eir*- [18] ra t*il* ſin*n*ar ſagnar, þa ſyniz m*onnv*m aller þ*eir* fagrliga ſkipat hafa. hef*er* hv*er*r ſett ſtafina [19] ept*er* þ*eir*ri tvngv ſem þ*eir* hafa talað, *ok* þo at þ*eir*ra v*er*k ſe ſaman borín, þa bregðr ekki [20] þ*eir*ra an*n*arſ reglv. ſk*al* yðr ſyna hin*n* fyrſta letrſ hætt ſva ritin*n* ept*er* ſextan ſtafa ſtaf- [21] rofí i danſkri tvngv, ept*er* þ*vi* ſem þoroddr rvna meiſtarí *ok* ari p*re*ſtr hin*n* froði hafa ſett [22] i motí latinv m*anna* ſtafrófi, er meiſtarí priſcian*us* hef*er* ſett. hafa þ*eir* þi fleiri hlioðſ greí- [23] n*er* m*eð* hv*er*iv*m* raddar ſtaf ſem þeſſi er tvngan fastafaðrí, ſva at þ*at* ma

---

[18] hef*er*: *forkortelsesmærket (er) er utydeligt.* — [23] **fastafaðri**: *således rettet for* fatalaðri, *se ordfortegnelsen under* fátalaðr.

---

studiis litterarum propter inopiam scriptorum, quamvis audacter, sed non impudenter, ut puto, conatus sum pro viribus rem arduam quidem, sed officio professionis non indebitam, **supra nominatorum praecepta virorum, quae congrua sunt visa,** in Latinum transferre sermonem, collectis etiam omnibus fere, quaecunque necessaria nostrorum quoque inveniuntur artium commentariis grammaticorum, quod gratum fore credidi temperamentum, si **ex utriusque linguae moderatoribus elegantiora** in unum coeant corpus meo labore faciente, quia nec vituperandum me esse credo, si eos imitor, qui principatum inter scriptores Graios artis grammaticae possident, cum veteres nostri in erroribus etiam, ut dictum est, Graecos aequiperantes maximam tamen laudem sunt consecuti.« *Jfr. min afh. Runerne i den oldislandske literatur, s. 55 fg. Angående sammenstillingen af* Latini *hos Priscian med det islandske* klerkar *sml. Afh. III, k. 6 (7) med tilhørende parallelsted fra Priscian.*

vnd*er*ſtanða með 24] hlioði vmbæygiligv, hvoſſv *ok* ſlíofv, *sva* at ein*n*ar tiðar fall værí i hvarv tveggia ſtaf- [25] rofí —

3.

— til þeſſ at ſkalldín mætti þa mivkara kveða ept*er* ny fvndin*n*i letr liſt, en*n* hafa [26] æ*igi* hv*er*t orðzſkrípí, þ*at* ſem fornſkalldin nyttv, en hælfv ſiðr avka i en*n* v*er*rv*m* orðv*m* en aðr [27] hafa fvndín v*er*ít. þ*via*t vandara v*ar* þ*eim* að tala, ſem ekki hofðv f*yrer* s*er*, en*n* þ*eim*, ſe*m* nv hafa [28] ymiſligar frǫði bǫkr, en*n* vel ma nyta at hafa ept*er* þ*eim* heití *ok* ken*n*ingar æ*igi* leng*ra* rekn*ar* [29] en*n* ſnoʀi lofar. leiti ept*er* ſe*m* vandligaz þ*eir*, ſe*m* nv vilía fara at nyiv*m* hattv*m* ſkalld-ſkap*ar*, [30] hv*er*ſv fegrſt *er* talat, en*n* æ*igi* hv*er*ſv ſkiott e*r* ort, þ*via*t at þvi v*er*ðr ſpvrt, hv*er*r kvað, þa er f*ra* liðr, [31] en*n* æ*igi* hv*er*ſv lengi v*ar* at v*er*it, *ok* þ*eir* ſem nv vilia m*eð* nyiv kveða, hafi ſmaſmvgvl *ok* hvos [32] *ok* ſkygn hvgſvn*ar* avgvn, að ſia, hvað yðr er nv ſynt i þeſſvm fraſǫgnvm.

[25] *Kapitelinddelingen findes ikke i hdskr.*

2. TILLÆG.

A. M. 921, 4°.

---

1. [1] AMABIT, h*ann* sk*al* elska; *ET* PL*URALITE*R, *ok* m*argfalldliga,* AMABIM*US*, v*er* fk(ulum) [2] elska, AMABITIS, þi*er* skulit elska, AMAB*UN*T, þ*ei*r sk*ul*u (el-) [3] ska. IMP*ER*ATIUO M*ODO,* m*ed* bodlig*um* hétte, P*RE*SE*N*TI T*EM*P(ORE), [4] a nælegu*m* tima, AD SECU*N*DA*M*, v*id* adra, *ET* T*ER*TIA*M* P*ER*SON(AM), [5] *ok* hina þ*ri*diu g*re*in, AMA, elska þu, AM*ET*, elske h*an*(n); [6] *ET* PL*URALITE*R, *ok* m*argfalldliga*, AMEM*US*, elsku*m* v*er*, *AMATE*, elski þi*er*, [7] AME*N*T, elski þ*ei*r, FUT*UR*O T*EM*P*O*RE, a ouordnu*m* tíma, [8] AMATO, elska sk*al*, TU U*E*L ILLE, þu edr h*ann*; ET PL*URALITE*R, *ok* [9] m*ar*gfalldliga, AMEM*US*, elska sk*ul*u u*er*, AMATOTE, el- [10] ska sk*ul*u þi*er*, AMANTO U*E*L AM*AN*TOTE, elska sk*ul*u þ*ei*r. (O)- [11] PTATÌUO M*ODO*, m*ed* éskilig*um* hætte, P*RE*SE*N*TI T*EM*P*O*RE, a næl- [12] ég*um* tima, ET P*RE*T*ER*ITO I*M*-P*ER*-FECTO, a lidnu*m* tíma *ok* olocknu*m*, [13] VTÍNA*M* AMARE*M*, géfe g*u*d ek téke t*il* ath elska, AM*AR*- [14] ES, þu ték*er* til elska, AM*ARET*, han*n* téki t*il* elska;

---

1. [1] fk(ulum): *de 4 sidste bogstaver bortklippede.* — [2] (el): *bortklippet.* — [3] TEMP(ORE): ORE *bortklippet.* — [4] PERSON(AM): AM *bortklippet.* — [5] hann: *af* n *ses kun den første stav.* — [7] FUT*UR*O: *bogstaverne* UT *er utydelige.* — (O): *tilföjet; dette bogstav har enten stået sidst i l. 10 eller først i l. 11.* — [12] I*M*-P*ER*FECTO: *bindestregen tilsat af udg.*

ET PL*URALITER*, [15] *ok margfalldliga*, VTINA*M*
AMAREM*US*, gėfe g*u*d v*er* tækím t*il* el- [16] ska,
AM*AR*ETIS, þ*er* tėkit t*il* elska, AMARE*NT*, þ*ei*r tæ-
[17] ke t*il* elska. PRET*ER*ITO PLUSQ*UAM* P*ER*-
F*E*CTO, æ lidn*um* tíma [18] *ok* fram*a*ř en*n* fullokn*um*,
VTINA*M* AMAVISSE*M*, gėfe gud [19] ek hefde elskat,
AMAVISSES, þu hefd*er* elskath, [20] AMAVISSET, h*ann*
hefde elskat; ET PL*URALITE*R, *ok* m*ar*gfalliga, [21]
VTINA*M* AMAUISSEM*US*, gefe gud v*er* hefdím elsk-
[22] at, AMAVISSETIS, þ*er* hefdith elskat, AMAUISSENT,
[23] þ*ei*r hefde elskat. FUT*UR*O, au-uordn*um* tíma,
VTI*NAM* [1] (AM)EM, gefe gud ek skyle elska, AMES, 2.
þu skyler [2] (el)ska, AMET, han*n* skyle elska; *ET*
PL*URÁLITE*R, *ok margfalldliga*, VTINA*M* [3] (AM)-
EM*US*, gėfe g*u*d v*er* skylím elska, AMETIS, þier [4]
(s)kylit elska, AMENT, þ*ei*r skulu elska. CONÍUNCTI-
[5] UO *MODO*, m*ed* samteingilig*um* hėtte, P*RESE*NTI
T*EM*PORE, anæ- [6] lėg*um* tíma, CU*M* AME*M*, medan
ek elske, AMES, þu [7] elsker, AMET hann elske; *ET*
PL*URALITE*R, *ok margfalldliga*, CU*M* AME- [8] MUS,
medan v*er* elskím, AMETIS, þ*er* elskit, A- [9] MENT,
þ*ei*r elske. PRET*ER*ÍTO I*MPER*FECTO, a lidnu*m* [10]
tíma *ok* oloknu*m*, CUM AMARE*M*, medan ek tė- [11]
ke t*il* elska, AM*AR*ES, þu tėk*er* t*il* elska, AM*AR*ET,
h*ann* [12] tėke til elska; *ET* PL*URALITE*R, *ok marg-
falldliga*, CU*M* AM*AR*EM*US*, med*an* [13] v*er* tækim t*il*
elska, AMARET*IS*, þ*er* tėkit t*il* elsk(a), [14] ÁM*AR*E*NT*,
þ*ei*r tėke t*il* elska. PRET*ER*ITO P*ER*F*E*CTO, æ [15]
lidn*um* tíma *ok* loknu*m*, CU*M* AMAU*ER*ÍM, medan ek

[21] VTINAM: *utydeligt.* — [23] au-uordn*um*: *bindestregen tilföjet af udg., som også har tilföjet bindestreg i slutningen af 2., 10., 11., 13., 15., 16. og 21. linje.*

2. [1] (AM)EM: *Af bogstaverne* (AM) *ses kun den bageste stav af* M; *resten bortklippet.* — [2] (el)ska: el *bortklippet.* — [3] (AM)EM*US*: *af bogstaverne* (AM) *ses kun de to bageste stave af* M. — [4] (s)kylit: s *bortklippet.* — [9] elske: *I steden for det sidste* e *synes i hdskr. at være skrevet* it. — [13] elsk(a): a *bortklippet.*

[16] hafe elskat, AMAU*ER*IS, þu haf*er* elskat, AMAU-*ER*(IT), [17] h*ann* hafe elskat; *ET* PL*URALITER*, *ok* m*argfalldliga*, *CUM* AMAU*ER*IM*US*, m*ed*(*an*) [18] v*er* hafim elskat, AMAUERIT*IS*, þ*er* haf*it* elskath, [19] AMAUERÍNT, þ*eir* hafe elskat. P*RE*T*ER*ÍTO PL(US) [20] Q*UAM* PE*R*F*E*CTO, a lidn*um* tima *ok* framaƙ en*n* fullok- [21] knu(m), CUM AMAUISSE*M*, m*edan* ek hefde elskat, A(M)- [22] AUISSES, þu hefd*er* elskat, AMAUIS-SET, h*ann* h(efde) . . . .

---

[16] AMAUER(IT): (IT) *bortklippet.* — [17] med(*an*): *der har stået:* m;, *men forkortelsesmærket* ' *er beskadiget.* — [18] hafim: a *utydeligt og ligner et* e. — [20]—[21] fulllok-|knu(m): *bogstaverne* ok *er utydelige (måske* fulloc- knu(m)?, *jfr. på hdskr. første side l.* 12 olocknum*),* *og* m *er tilföjet af udg.* — [21] A(M): M *bortfaldet.* — [22] h(efde): *de 4 sidste bogstaver er bortklippede. Desuden har udg. tilföjet bindestreger ved slutningen af 4., 5., 7., 8., 10., 20. og 21. linje samt interpunktionen.*

Med ovenstående bör jævnføres Donat. ars minor, Keil IV, s. 360_{23}*—*361_{1}*, og navnlig Ælfric, Grammatik, herausg. v. J. Zupitza, Berl. 1880, s.* 131_{7}*—*133_{11}*, som indskyder den angelsaksiske oversættelse, på en lignende måde som den islandske forfatter den islandske.*

3. TILLÆG.

BRUDSTYKKE

AF EN AFHANDLING OM SKJALDEFIGURER.

EFTER A. M. 748, 4°.

. . . . 81.

[1] *gar*ð æ*r* þ*at* kallað, æf længi æ*r* talat v*m* hit sama æfni, sæ*m* gvðb*r*a*n*dr [2] q*vað* isvǫlv:

»Vp*p* drægr mǫkc hin*n* mikla«.

Oc allar visvr þær, æ*r* ept*ir* [3] f*ar*a, æ*r*v af æinv æfni allt til stæfia f*r*a*m*. Snyrða þikc*ir* hælldr brag*ar* [4] bót æn spæll, *ok* skolo þa standa m*argir* samhlioðændr æpt*ir* radd*ar*staf [5] hin*ir* sǫmo, *ok* siðarst t eða r, sæ*m* æin*ar*r q*vað:*

»Ælfr v*ar*ð vnda gialfri
[6] æitr kolld roðin svæita
vitnis fæll m*eð* vatni
v*ar*mt ǫldr imæn [7] k*ar*mtar«.

Skarbrot æ*r* þ*at*, æf *av*kit æ*r* sa*m*stǫfv ska*m*ri i fyrsta visvorði [8], s*va* at ofeg*ra* þikci, sæm ol*afr* læg*g*s s*on* q*vað:*

»Skvlar bæzt vnd bali
byrrǫfrs skǫ [9] pvt æfi«.

FORSØG

TIL EN TOLKNING AF VERSENE I AFH. III OG AFH. IV.

AFH. III.

K. 5(9). W. s. 98_{16}. Sn. E. II, s. 505_{12}. **Mgl. i A.**

Snorri Sturluson, Háttatal 83.

Orms es glatt galla
með gumna spjalla

Prosaisk ordfølge:
Orms‿galla [1] es glatt með gumna‿spjalla [2]

[1] *Ac., „om vinteren“.*
[2] *Mændenes ven (eg. „den som taler med mændene“), kongen.*

K. 9(9). W. s. 99_{30}. Sn. E. II, s. 507_{19}.

Þormóðr Kolbrúnarskáld.

Hringr ok Dagr at þinge

Dette vísuorð er et brudstykke af et vers, der hører til Tormods svanesang i slaget ved Stiklestad. Det findes helt i Olaf den helliges saga i Nr. 8, folio i den delagardiske saml. i Upsala (Kria 1849, s. 72_{13}. Sn. E.

II, s. 93 anm. 4 under teksten) samt i Fóstbr., både i Hauksbók (Fóstbr. Kh. 1852, s. 110₂₆, Sn. E. anf. st.) og i Flateyjarbók (udg. II, s. 365) og kan vistnok skrives således:

Haraldr vas bitr at berjask
bǫðreifr með Áleife.
Þar gekk hára hjǫrva
Hringr ok Dagr at þinge.
Réðo þeir und rauðar
rander prútt at standa —
fekk benþiðorr blakkan
bjór — dǫglingar fjórer.

De to første verslinjer findes således væsenlig overensstemmende i Hauksb. og Flat., men er helt forskellige i det delagardiske hdskr., hvor de skrives således (se Sn. E. anf. st.):

Haralldr sa ek at væl varðezk
vigræifr með Olæivi.

Denne læsemåde bör måske foretrækkes, eftersom udtrykket bitr at berjask *lyder mat og tvungent. Dog har jeg ikke ment at burde afvige fra Hauksb., som i alt fald i 7. verslinje har den rigtigste tekst. Derimod har jeg optaget det delagardiske håndskrifts læsemåde* hara = hára *i stedet for* harðra, *som står både i Hauksb. og Flat., da man lettere kan tænke sig, at* hára *er blevet forvansket til det i denne forbindelse mere forståelige* harðra, *end det omvendte. I fjærde verslinje har jeg foretrukket* at, *som findes i Hauksb. og A W, for* á, *som findes i det delagard. hdskr., Flat. og B, samt i overensstemmelse med det delagard. hdsk. og Flat.* réðo *for* réðosk *(Hauksb.) I 7. vers har jeg — ligesom Konr. Gíslason i Njála II, s. 56 — fulgt Hauksb.*

Prosaisk ordfølge:

Bǫðreifr Haraldr vas bitr at berjask með Áleife.

þar gekk Hringr ok Dagr at hára hjǫrva þinge.[1] þeir fjórer dǫglingar réðo prútt at standa und rauðar rander. Benþiðorr[2] fekk blakkan bjór.

[1] hára hjǫrva þing: *de lange sværdes ting, kamp. Angående forbindelsen* hára hjǫrva *jfr. Konr. Gíslason, Njála II, s. 542—544.*

[2] *Dødsvundens tjur, ravnen.*

K. 11(9). W s. 100_{29}. Sn. E. II, s. 508_{1}.

Egill Skallagrímsson, Arinbj. drápa 16.

Esomk auðskœf
ómonlokre
magar þóres
mærðar efne
vinar míns
þvít valeð liggja
tvén ok þrén
á tungo mér.

Da alle den tredje afhandlings håndskrifter i 6. versl. har þvíat, *kan der ikke være tvivl om, at Olaf har skrevet således, og jeg har derfor foretrukket denne læsemåde for Egils sagas* þau's (þau er), (*Eg. s., Kh. 1809, k. 80, s.* 669_{4}*);* valig *i W og Egils saga er rimeligvis opstået ved det følgende* lig *i* liggja, og *må vige for AB's enstemmige* valit = valeð.

Prosaisk ordfølge:

Mærðar efne[1] þóres magar[2] vinar míns esomk auðskœf ómonlokre,[3] þvít (þau) liggja valeð[4] tvén[5] ok þrén[5] á tungo mér.

[1] efne: *eg. stof; mærðar* e.: *stof til ros, men ligesom lat.* materia *og gr.* ὕλη *både betegner stof og tømmer, således tænker også skjalden ved* efne *nærmest på tømmer; sml. Sonatorrek 5:* mærðar timbr | mále laufgat.

[2] *Arenbjörns.*

[3] ómon: *genlyd, lyd; her tænkes særlig på tale; sml. Sigurðarkviða Fáfnisbana III (Bugge)* 71: omvn þverr; *Sn. E. I,*

s. 544_5. ómonlokarr: *talens hövl, tungen. Med hensyn til billedet* Mærðar efne esomk auðskæf ómonlokre *jfr. Sn. E. I, s.* 410_9—$_{12}$ *(et vers af Hallarsteinn).*

[4] *udvalgte, udsøgte.*

[5] *At bægge ordene i følge traditionen endnu i Olafs tid udtaltes med lang vokal og enkelt* n, *er klart af Olafs kommentar til verset; formen* tvén *støttes desuden af sammensætningen* ótvínn *(se Konr. Gíslasons forklaring af dette ord i Njála II, s. 371—378). Grunden til, at Egill bruger disse former, var derimod naturligvis ikke den, som Olaf angiver, men simpelthen den, at disse former på Egils tid virkelig var i brug. Hvorfor* tvén *og* þrén *snarere har cirkumfleks end* tvenn *og* þrenn, *forstår jeg ikke, med mindre det skulde være på grund af den lange vokal; men ellers mærker man i skjaldepoesien ikke nogen principiel forskel i brugen af stavelser med lang vokal, og stavelser som er lange ved position; på de pladser hvor de første kan bruges, der synes de sidste også at være tilladelige, og således også i* kviðuháttr. *Man mærker således her hos Olaf de samme forvirrede begreber om akcent som på andre steder.*

K. 11(10). W. s. 101_3. Sn. E. II, s. 508_{12}.

Hárekr Eyvindarson.

Ráðet hef'k at ríða,
rínleygs, heðan mínom.

Verset findes helt i Olaf den helliges saga, Hkr. Khavn. (fol.) I, s. 280_{19}; *Kria. 1868, s.* 427_{25}. *Ol. s. h. h. Kria. 1849, s.* 51_5. *Kria. 1853. s.* 170_{16}. *Fms. IV, s.* 371_{19}. *Flat. II,* 286_3. *Dets første halvdel er forklaret af Jón Ólafsson i Nord. gl. Digtek. s. 176, det hele af Svb. Egilsson i Fms. XII, s. 90 og i Scr. hist. Isl. IV. s. 340, anm. 1, og skrives af ham (bortset fra retskrivningen) således:*

Ráðet hef'k at ríða,
rínleygs, heðan mínom,
láð, dynmare leiðar
langom heldr enn ganga,

þót leggfjǫtors ligge
lundr í Eyrarsunde
— kann þjóð kerske minne —
Knútr herskipom úte.

I overensstemmelse med Jón Ólafsson forbinder Svb. Egilsson rínleygs láð, *der af bægge opfattes som vokativ (kvinde!), og opstiller følgende prosaiske orden*: Rínleygs láð! ek hefe ráðet at ríða heðan mínom langom leiðar dynmari heldr enn ganga, þót Knútr, leggfjǫtors lundr, liggi herskipom úte í Eyrarsunde. Þjóð kann kerske minne. *Men for det første er* láð *en rettelse (af J. Ól.) for* láðs, *som står i håndskrifterne, og for det andet synes den antagne tiltale til en kvinde her ikke på sin plads i et vers, som i følge sagaen rettes til kongen og fremsiges i kong Olafs krigsråd, som det synes ombord på et skib, hvor ingen kvinder fandtes. Disse betænkeligheder forøges ved mandkendingen* leggfjǫtors lundr *i det sidste halvvers, der utvivlsomt bör opfattes ikke som apposition til* Knútr — *skjaldedigtningen holder nu en gang ikke af appositioner*[a]) — *men som vokativ, altså som tiltale til en mand; vilde det da ikke være i höj grad påfaldende, om Hárekr i versets sidste halvdel henvendte sig til en mand, i den første derimod til en kvinde. Måske skjuler der sig enten i* láðs *eller i* leiðar *en mandkendings hovedord, som da bör forbindes med* rínleygs. *Man kunde således skrive* Lóðorr *for* leiðar *og fik da følgende*

Prosaiske ordfølge:

Ráðet hef'k, rínleygs‿Lóðorr, at ríða heðan mínom langom dyn‿láðs‿mare[1] heldr enn ganga, þót Knútr ligge herskipom úte í Eyrarsunde. Leggfjǫtors lundr! Þjóð kann kerske minne.

[1] *Stöjlandets hest, havhesten, skibet.*

[a] *Jfr. Konr. Gíslason Njála II, s. 466.*

K. 11(11). W. s. 101_4. Sn. E. II, s. 508_{17}.

Auðunn illskelda.

Maðr skylde þó moldar
megja hverr of þegja,
kenneseiðs þót kynne
klepp dǫgg Hávarr lǫggvar.

Verset er forklaret af Svb. Egilsson i Sn. E. III, s. 136—137, som opstiller følgende vistnok i det væsenlige rigtige

Prosaiske ordfølge:

Hverr maðr skylde þó megja of þegja, þót kynne Hávars‿lǫggvar‿kleppdǫgg moldar‿kenneseiðs.

Dog forekommer det mig naturligere at forbinde ordene þegja of kleppdǫgg Hávars lǫggvar *og underforstå objektet til* kynne, *hvorved man vilde få følgende orden:*

Hverr maðr skylde þó megja þegja of Hávars[1]‿lǫggvar‿kleppdǫgg[2] moldar‿kenneseiðs[3], þót kynne.

[1] *Denne form har jeg indsat i overensstemmelse med Konr. Gíslasons forslag i Njála II, s. 277 fg. i stedet for* hárs.

[2] *Svb. Egilsson forklarer dette som en omskrivning af begrebet digtning, digt, og for så vidt er jeg enig med ham. Derimod kan jeg ikke forstå, hvorledes* lǫggvar kleppr *kan betyde et kar, selv om man med Svb. Egilsson går ud fra, at* kleppr *betyder en bjælke. „Luggens bjælke“ synes ikke at være nogen passende betegnelse for det hule kar. Men det er heller ikke nødvendigt at forbinde* klepp- *med* lǫggvar. Hávars lǫgg *er i og for sig en passende omskrivning af Odens kar, Són eller Boðn. Skjaldedigtningen bruger hyppig pars pro toto.* Klepp-dǫgg *synes at høre sammen og at betegne den væske, der fyldte digtningens kar, og som i kenningerne — dels i forbindelse med genitiven* sónar *(Sturl. Oxf. II, s.* 174_{25} :sónar bjórstofnandi), *dels i forbindelse med et af Odens navne i genitiv — oftere fremtræder som øl.* Kleppr *synes her at betyde et eller andet instrument, der brugtes til ølbrygning, sikkert det samme som vi finder hos Riez i hans Dialektlex. i formen* rostklabb. Klabb *betyder i det svenske rigssprog så vel som i dialekterne en kort og tyk træstang, og er vistnok det samme ord som oldsv.* klapper, *der betyder knebel (i en*

klokke) og også forekommer i formen kläpper, *der ligger til grund for sv.* kläpp. *Jfr. også I. Åsen, Norsk Ordb. under* klepp 3. Rostklabb *betyder i følge Riez (jfr. også Schlyters ordb. under* roste) *en af de træstænger, som lægges over kors i bunden af mæskekarret under halmen, som væsken sies igennem. Der kan vel næppe være tvivl om, at* kleppr *her betegner det samme, og vi får da i* kleppdǫgg *en passende og naturlig omskrivning for øl („den dug, som befugter „rostklabberne") og i* kleppdǫgg Hávars lǫggvar *en lige så passende omskrivning for digtning, digt.*

[3] *Den fisk, som kender muldjorden, orm* (ɔ: slange). *Denne kending bruges, som det synes, her i stedet for mandsnavnet Ormr. Svb. Egilsson tror, at Auðunn i dette halvvers angriber dem, der gjorde kong Harald hårfager opmærksom på, at han i en om kongen digtet drapa havde indlagt et* stef, *lånt fra* Úlfr *Sebbason, og ser i den her omhandlede kending en homonymisk omskrivning of Ulfs navn. Dog synes det ikke meget rimeligt, at Auðunn så åbent skulde have tilstået, at det var hans hensigt at skuffe kong Harald, og man gör derfor vistnok bedre i at holde sig til navnet* Ormr, *end at tage sin tilflugt til en dobbelt homonymi for at få Ulfs navn frem. Hvilken* Ormr *der menes, ved man nu ikke mere* (Guttormr sindre?)[a]. *Heller ikke ved man, hvilken situation der har fremkaldt verset. Måske sigter det til en eller anden delikat* mansǫngsvísa.

K. 11(12). W. s. 101_8. Sn. E. II, s. 508_{23}.

Glúmr Geirason, Gráfeldardrápa.

Enn'k veit, at hef'r heitet
hans bróðer mér góðo —
sér of slíkt til þeira
seggfjǫlð — hvaðarr tveggja.

Hele verset findes i Hkr. OT. k. 17 (Khavn 1777, I, s. 205_9). Fms. I, s. 92_9. Flat. I, s. 86 nederst. Dets første halvdel lyder således (jfr. Konr. Gíslason: Njála II, s. 212.):

---

[a] *Vel er det tvivlsomt, om* Goðþormr (Goðormr, Guttormr) *har noget med ordet* ormr *at göre; men det udelukker ikke, at Auðunn kan have sat det i forbindelse dermed.*

Fellomk hjalms þá's hilmes
half drífa brá life —
réðat oss til auðar —
auðván — Haralds dauðe.

Prosaisk ordfølge i hele verset:

Fellomk half auðván, þá's hjalms drífa brá hilmes life.[1] Haralds dauðe réðat oss til auðar.[2] Enn'k veit at hvaðarr[3] tveggja bróðer[4] hans hefer heitet mér góðo. Seggfjǫlð sér til þeira of slíkt.[5]

[1] *„Mit halve håb om rigdom gik tabt, da hjælmbygen (kampen) gjorde ende på kongens liv.“*

[2] *„Haralds død tjænte ikke til min berigelse.“ Harald er Harald gråfeld.*

[3] *Naturligvis er* hvaðarr *den ældre form, og Olafs bemærkning om, at der på grund af metret er indskudt en stavelse, forfejlet, men den er mærkelig som et slående bevis for den troskab, hvormed skjaldedigtene opbevaredes på Island, og som bevirkede, at selv forældede former kunde holde sig i traditionen.*

[4] *Der menes kong Haralds brødre Ragnfred og Gudrød.*

[5] *Hkr., Fms. og Flat. frembyder den syvende verslinje i en forvansket form (jfr. Konr. Gíslason: Njála II, s. 23([21])). Ordret oversat betyder sætningen: „Mændenes mængde ser hen til dem med hensyn til sligt“, ɔ: Sligt (godt; rige gaver) vænter folk sig af dem.*

K. 11(13). W. s. 101_{10}. Sn. E. II, s. 508_{28}.

Arnórr Þórðarson, jarlaskáld.

Sumar hvern frekom erne.

Af dette vers er kun denne verslinje bevaret, og den udgör ikke nogen fuldstændig sætning. Talen er öjensynlig om en konge, som „hver sommer“ giver „den grådige örn“ føde. Jfr. i øvrigt Guðmundr Þorláksson, Udsigt over de norsk-islandske skjalde, s. 109.

K. 11(14). W. s. 101_{12}. Sn. S. II, s. 508_{32}.

Reið Brynhildar bróðer
bort sá's hug ne skorte.

Prosaisk ordfølge:

Brynhildar bróðer[1], sá's ne skorte hug, reið bort.[2]

[1] *Atli Buðlason.*

[2] *Hvortil denne* visufjórðungr *sigter, er usikkert. Dog kan man sammen ligne Atlakviða (Bugge) 32:*

Atli let
lanz sins a vit
io eyrscán
aptr fra morþi.

Jfr. også Sæm. Edda Bugges udg. s. 334 a. 21:

Biorn reið Blacki,
en Biarr Kerti,
Atli Glavmi
en Aðils Slvngni.

K. 11(15). W. s. 101_{15}. Sn. E. II, s. 509_{1}.

Eilífr Guðrúnarson.

Váro vǫtn ok mýrar —
verðr hitt at þau skerða —
— svell vas áðr — of alla —
ól torráðen — hóla.

Dette halvvers er forklaret af Sk. Thorlacius i Spec. 7., s. 180—182 og Svb. Egilsson i Sn. E. III, s. 138; jeg har optaget Egilssons tekst (dog har jeg ikke fulgt hans retskrivning, navnlig indsat den ældre form vas *for* var, *der findes i alle håndskrifter). Egilsson opstiller følgende prosaiske orden:* Vǫtn váro of alla hóla ok mýrar; áðr vas (þar) svell; hitt verðr, at þau skerða torráðen ól.

I følge denne forklaring er der tale om en af de sædvanlige oversvømmelser, som elvene på Island forårsage i forårstiden; ordene er tilsyneladende klare, når man undtager det dunkle torráðen ól, *men også dette kommer man ud over ved hjælp af den utvivlsomt i tradition begrundede oplysning, som Olaf giver os, at det står i stedet for* vǫndol, *at altså* torráðen *er sat i stedet for det ligebetydende* vǫnd *og sammen med det umiddelbart foregående* ól — *som på grund af verset står for* ol[a] — *danner ordet* vǫndol, *ac. af* vǫndoll, *som hyppig findes brugt i betydningen „en visk," når der er tale om hø. Tanken i den sidste sætning bliver da; „oversvømmelsen vil formindske høforrådet (til næste vinter)." At* vǫndoll *betegner hele høforrådet, er slet ikke påfaldende; den islandske bonde bruger endnu den dag i dag særledes hyppig en lignende litotes. Derimod synes den opstillede forklaring at have andre betænkelige sider. For det første plejer de omtalte oversvømmelser sjælden at antage en så stor udstrækning, at de ikke blot går over de side mosestrækninger, men også over „alle bakker". For det andet virker indskudssætningen* áðr vas svell *forstyrrende; den må antages at indeholde en hentydning til den foregående vinter, men en sådan hentydning synes ikke at kunne sættes i nogen naturlig forbindelse med oversvømmelsen og dens fremtidige følger. For det tredje er en formindskelse af høforrådet i den kommende vinter ikke nogen umiddelbar følge af en sådan oversvømmelse ved forårstiden. En sådan oversvømmelse* **kan** *under visse betingelser — når de isflager, som elven kaster over sine bredder, efterlader grus på de oversvømmede enge, eller når vandet bagefter ligger på engen og fryser til — umiddelbart have en forfejlet*

a *Lignende vilkårlige kvantitetsforandringer synes at have været hyppige i det såkaldte* ofljóst; *se nedenfor.*

græsvæxt *til følge, som naturligvis igen bevirker en formindskelse i høforrådet. I regelen anses dog sådanne oversvømmelser for heldige. Det lå derfor i alt fald nærmere her at tænke på oversvømmelsens mulige uheldige indvirkning på græsvæksten end på den deraf følgende forringelse af det høforråd, som endnu ikke var indhøstet. Endelig står ordet* vǫtn *ikke i noget håndskrift. AB har enstemmig* vǫnnd *og W, som først synes at have gjort tilløb til at skrive* vǫtn, *har selv tydelig rettet det til* vǫnd[a]. *Der kan således ikke være tvivl om, at grundhåndskriftet og rimeligvis Olafs eget originalhåndskrift har haft* vǫnd, *og* vǫtn *beror således på en rettelse. Man synes derfor at måtte se sig om efter en anden fortolkning. Selv tvivlende vover jeg at foreslå følgende tydning.*

Prosaisk ordfølge:

Vǫ́nd svell váro áðr of alla hóla ok mýrar.[1] Verðr hitt at þau skerða vár[2] (ór?) torráðen ól.[3]

[1] *Slemme isflader bedækkede för alle bakker og mosestrækninger;* vǫnd *er den omlydte form af n. plur. neutr. af adj.* vándr.

[2] *Ac. plur. i neutr. af* várr; *rimeligvis har Eilífr selv brugt den ældre form* ór, *som i det 13. århundrede veg for det yngre* vár; *ligesom* torráðen *slutter det possessive pronomen sig her til* ól, *der tænkes at være ac. plur. i neutr.*

[3] torráðen ól *forklarer jeg som Svb. Egilsson. Men hvad er* ól *i og for sig? At Eilífr skulde have brugt* **lydforbindelsen** ól *i en bestemt kasus og med et bestemt kön, uden dermed at forene et eller andet begreb, en ren lyd, som ikke var noget ord, forekommer mig aldeles utænkeligt. Et sådant intetkönsord,* ól, *findes nu ikke i sproget, og jeg har forgæves søgt det i ordbøgerne. Det ligger nærmest at tænke på* ǫl, *øl, men at dette ord hos Eilífr skulde kunne danne en aðalhending med stavelsen* hól, *må anses for umuligt. Vel synes versfiguren* ofljóst, *som ovenfor fremhævet, at have*

---

a *Jfr. denne udg. s. 14, anm 15 under teksten. Jeg er der kommen til at udtrykke mig lidt tvetydig, idet sætningen „som det synes" kan forstås som om den gjaldt hele anmærkningen, medens den kan skal gå på dens første led („skriveren har først skrevet* vǫtn«).

K. 15(12). W. s. 107_2.

Konongr kappgjarn,
kostom betre
allre[1] þjóð,[1]
allframr konongr.

[1] *Svb. Egilsson tror, at denne dativ styres af* allframr, *og oversætter: „universo populo valde amatus“. Men* allframr *kan ikke betyde „valde amatus“ og forbindes ellers ikke med dativ. Derimod savner man det andet sammenligningsled til* betre. *Versemålet er kviðuháttr.*

K. 15(13). Mgl. i W.

Hlýð, hlýð, konongr,
hróðre þessom.

K. 15(14). W. s. 107_3.

Heldr vill hilmer
herja enn erja.

Versemålet er tøglag ligesom k. 13(12), andet brudstykke. Måske hører bægge brudstykker til samme digt.

K. 15(16). W. s. 107_6.

Sterkom stille
styrjar væne.

K. 15(20). W. s. 107_{13}.

Hlíf gnast við hlíf,
hjǫrr við mæke,
egg lék við egg,
þar's jǫforr barðesk.

Åsens ordbog), som vistnok er beslægtet med det tyske wühlen: *Jfr. nedenfor til verset i Afh. IV, k. 11, W. s. 115*7.

Tanken i hele denne vísuhelmingr *bliver altså: De slemme isflader, som overalt har bedækket jorden, vil bevirke en formindskelse i høforrådet. Enhver som kender noget til de islandske landboforhold, vil vide, at det går ud over bondens høforråd, når der lægger sig ligesom et panser af is over hans mark, som forhindrer fårene i at søge føde i det frie.*

Dog tör jeg ikke påstå, at jeg har fundet den rigtige tydning. Det forekommer mig noget påfaldende, at „isperioden" i verset skildres som forbigangen (áðr), *således at det først synes at være digtet efter at en bedring var indtrådt. Men vi har kun det halve vers. Man kunde tænke sig, at skjalden i det tabte halvvers har skildret den nuværende tilstand som lige så uheldig for høforrådet som den forbigangne. Men selv om denne vanskelighed således ikke har meget at betyde, anser jeg det slet ikke for sikkert, at sfinxens gåde er løst. Måske er der kun tilsyneladende tale om de uheldige landboforhold; måske er ordene ved deres „altfor store klarhed" bevidst lagte an på at føre os på vildspor; måske er der slet ikke tale om* svell, hólar *og* mýrar; *måske er til syvende og sidst verset en forklædt* mansǫngsvísa.

K. 11(16). W. s. 101$_{17}$. Sn. E. II, s. 509$_{6}$.

Svanr þyrr beint til benja
blóðs vindára róðri.

Prosaisk ordfølge:

Svanr[1] blóðs[1] þyrr vindára[2] róðri[3] beint til benja.

[1] *Blodets svane, ravnen (örnen?).*

[2] *Vindens åre, vingen. Jeg har, trods Olafs bemærkning, ikke ment at burde skrive* vindara, *da der i almindeligt* dróttkvætt *— og andet synes denne* vísufjórðungr *ikke at være — hyppig forekommer lange stavelser på denne plads i verset.*

[3] *„Vindårernes roning" er — som Olaf selv bemærker — flugt.*

K. 11(17). W. s. 101. Sn. E. II, s. 509_{13}.

Einarr Skúlason.

Víst esomk hermð á heste
hefer fljóð ef vill góðan.

Et udmærket eksempel på ofljóst: *For en overfladisk betragtning synes ordene at betyde: „Ganske sikkert er jeg vred på hesten; kvinden har (ɔ: må gærne have) den gode (hest), om hun så vil.“ Og så betyder de noget helt andet. Havde Olaf ikke tilfældigvis givet os en tolkning af dem, vilde de utvivlsomt for os have været en uløselig gåde. I følge denne tolkning er den prosaiske orden følgende:*

Víst esomk hermð á heste góðan, fljóð hefer, ef vill.

Med disse ord spiller nu fantasien bold på følgende måde:

Víst esomk hermð á heste = Víst hefe ek á jó reiðeþokka = Víst hefe ek á Jóreiðe þokka.

Víst esomk hermð á heste góðan = Víst hefe ek á Jóreiðe þokka góðan.

fljóð hefer, ef vill = kono má ná = kono Mána.

Víst esomk hermð á heste góðan, fljóð hefer ef vill = Víst hefe ek á Jóreiðe þokka góðan, kono Mána.

fljóð *er naturligvis akkusativ;* hefer *bruges upersonligt elter med et underforstået almindeligt subjekt (man).*

Forfatteren synes at være Einarr Skúlason. Olaf anfører på 3 steder vers af »Einarr«, *uden nogen nærmere bestemmelse (se registret). Et af disse vers vides med sikkerhed at være af Einarr Skúlason (k. 16(54)). Derfor er det sandsynligt, at også de andre vers er af ham. At Einarr var en af sin tids mest ansete gejstlige, ser man deraf, at hans navn forekommer i den fortegnelse over præster fra det 12. århundrede, som er trykt i Dipl. Isl. I, s. 185—186. Derfor giver både den her anførte* vísufjórðungr *og den, som anføres k.*

11(29) af den samme forfatter, os et mærkeligt indblik i den daværende islandske præstestands sæder.

Det er en selvfølge, at man ikke kan tage Olafs akcentforklaringer for gode varer, og i de kritiske noter til stedet har jeg søgt at vise, at han her og i kommentaren til det følgende vers har gjort sig skyldig i en logisk fejl.

K. 11(18). W. s. 101_{28}. Sn. E. II, s. 509_{28}.

Skraut-Oddr.

Ef være Bil báro
brunnens logs, sú's unnom —
opt gørek orðaskipte
einrœnliga — á bœnom.

Prosaisk ordfølge:

Ef[1] Bil brunnens báro‿logs,[2] sú's unnom, være á bœnom[3] — opt gørek orðaskipte einrœnliga.

[1] *Den betingede hovedsætning, hvortil denne betingelse har knyttet sig, har uden tvivl udgjort det tabte første (eller sidste?) halvvers.*

[2] *„Den brændte bølgeilds (del rene gulds) gudinde", kvinden.*

[3] bœnom *er i følge meningen dativ af* bœr *med artiklen, men i følge formen dat. plur. af* bœn *uden artiklen. At disse to former af skjalden selv og hans samtid er blevne udtalte forskellig, antyder han selv ved bemærkningen* »opt gørek orðaskipte einrœnliga«, *og det bekræftes desuden ved Olafs kommentar, som, bortset fra den besynderlige akcentforklaring, sikkert er begrundet i en ægte tradition. Skjaldens egen udtalelse viser, at han har været sig bevist, at han ved at lade den første af disse former danne helrim med* rœn *i* einrœnliga *gjorde sig skyldig i en anomali, der kun kunde forsvares, når den fremtrådte som en tilsigtet ordombytning, lig den, som finder sted i* ofljóst. *Man har altså i formen* bœ'nom *mellem artiklen og substantivet hørt en svag vokallyd, en levning af det udeladte* e (bœ- nom < bœ- enom). *Der er flere kendsgerninger, der tyder på, at man i den ældre tid har følt den vedföjede artikel som et selvstændigt ord, og i de ældste*

håndskrifter skrives den hyppig for sig uden forbindelse med substantivet (jfr. Stockh. Hom. udg. s. XIV, hvor Wisén gör opmærksom på sådanne former som „likameeɴ«, »trua en«, *hvortil kan föjes* trueɴe *s. st. s.* 209_{34}*).*

Denne ombytning af udtrykkene vesa á bœnum *og* vesa á bœ'num *synes at måtte høre til den kristelige tid, på grund af den særlig kristelige betydning, som det første af dem har (se Oxf. ordb. under ordet* bœn *β). Jeg kan derfor ikke tro, at versets forfatter Skrautoddr, af hvem Olaf også i k. 16(15) anfører en vísufjórðungr, er identisk med landnamsmanden Oddr skrauti (Landn.* Ísl. *I, s.* 123_{19}. *Gullþóris s. (Maurer) s. 19, 43, 45 og 55. Möbius Catal. I, s. 189. Guðmundr Þorláksson, Udsigt over de norsk-isl. skjalde s. 23). Snarere kunde vor Skraut-oddr være en efterkommer af denne Oddr skrauti, måske den samme som den Oddr Breiðfirðingr, der i følge Landn. (Ísl. I, s. 197) digtede Hjalladrápa, for så vidt som denne Oddr kan tænkes at have levet ind i den kristelige tid. Denne Oddr kunde nemlig tænkes at være en efterkommer af Oddr skrauti, da han bærer det samme navn og stammer fra den samme egn.*

K. 11(19). W. s. 101_{31}. Sn. E. II, s. 510_1.

Starkaðr gamle.

Þann hef'k manna
mennskra fundet
hringhreytanda
hrammastan at afle.

Prosaisk ordfølge:

Þann hringhreytanda[1] hef'k fundet hrammastan[2] mennskra manna at afle.[3]

[1] *Ringudslynger, mand (akkusativ).*

[2] = rammastan. *I øvrigt tror jeg trods Olafs forsikring ikke på formen* hrammastan; *det synes langt naturligere i et vers, som uiviolsomt er overført fra Danmark, at læse:*

ringreytanda
rammastan at afle,

og antage, at skjalden ikke har udtalt h *foran* r.

[3] *Den her omtalte kæmpe menes af Svb. Egilsson at være*

Hama hos Saxo (Sn. E. III. s. 139), hvortil Jón Sigurðsson bemærker, at det lige så godt kunde være Saxos Gegathus (Geigaðr) eller Svipdagr (Sn. E. III, s. 294 anm. 3).

K. 11(20). W. 102_1. Sn. E. II, s. 510_6.

Lofðongr gekk at Lakkar
— laut herr í gras — snerro.

Prosaisk ordfølge:
Lofðongr gekk at Lakkar‿snerro.[1] Herr laut í gras.

[1] *Valkyrjens tummel, kamp.* Lakkar *står ganske rigtig i overensstemmelse med norsk udtale for* Hlakkar.

K. 11(24). W. s. 102_6. Sn. E. 510_{16}.

Geima mærum heima.

Dette brudstykke kan ikke forstås, da man ikke kender sammenhængen, men synes, når man tager hensyn til håndskrifternes indbyrdes forhold, at burde skrives således.

K. 11(25). W. s. 102_8. Sn. E. II, s. 510_{20}.

Bjǫrn Hítdœlakappi Arngeirsson.

Stendr af stála lunde
styrr — Þórrøðe enn fyrre.

Denne vísufjórðungr *er lånt fra Bjarnar s. Hítd. (Khavn 1847. s. 33_{16}). Verset er digtet om to mandlige træfigurer, afbildede som det synes i en slibrig situation, som blev fundne i Tord Kolbeinssons havnemærke. Også i sagaen er verset kun et brudstykke, som vistnok må skrives således:*

Standa stýrelundar
staðar . . . . .
. . . .
. . . .
Glíkr es geira sœker
gunnsterkr at því verke —
stendr af stála lunde
styrr — Þórrøðe enn fyrre.

Det første halvvers er nu så ufuldstændigt, at det ikke kan rekonstrueres. Den sidste fuldstændig bevarede halvdel synes at måtte forstås på følgende måde:

Prosaisk ordfølge:

Gunnsterkr[1] geira‿sœker[2] enn fyrre[3] es glíkr Þórrøðe at því verke. Styrr stendr af stála‿lunde.[4]

[1] *Kampstærk, tapper.*

[2] *Spydenes søger, mand.*

[3] *Hertil sigter følgende ord i sagaen:*
Þat þótti illr fundr, ok mæltu menn, at hvárskis hlutr væri góðr, þeirra er þar stóðu, ok enn verri þess, er fyrir stóð. *Artiklen* enn *har jeg optaget efter A; den synes her ikke at burde savnes.*

[4] *Stålenes træ, manden. Man sammenligne Njála, k.* 99_{84}, : stendr af stála skyndi | stríð.

K. 11(26). W. s. 102_{10}. Sn. E. II, s. 510_{24}.

Einarr skálaglamm Helgason, Vellekla.

Háðe jarl þar's áðan
einge mannr und ranne.

I sin helhed er verset overleveret i Hkr. ÓT. k. 28 (Khavn 1777, I, s. 220_5*; Kria. 1868, s.* 146_8*). Frísb. s.* 113_{a30}. *Fms. I,* 132_5 *Fagrsk. s. 40 nederst. Dets første halvdel synes at måtte skrives således:*

Háðe jarl, þar's áðan
einge mannr, und ranne

hyrjar þing, at herja,
hjǫrlautar, kom, Sǫrla.

Prosaisk ordfølge:

Háðe jarl hjǫrlautar[1]‿hyrjar‿þing[2] und[3] Sǫrla‿ranne[4], þar's áðan einge mannr[5] kom at herja.

[1] *Sværdland, skjold.*

[2] *Skjoldildens (sværdets) ting (sing. eller plur.?), kamp (kampe?).*

[3] *Under skjoldet, bagved det; jfr. det ovenfor til k. 9(9) anførte vers af þormóðr Kolbrúnarskáld, 5. verslinje.*

[4] *Sörles hus, skjold; jfr.* Reifnis rann *og* Reifnis ræfr *i Lex. poet. under* Reifnir. *Læsemåden* ský ranni *som findes i Fms. og i AM. 54 folio synes her at være aldeles upassende, og er rimeligvis at betragte som reminiscens fra et vers af Arnórr jarlaskáld (Fms. IV, 214. Ól. s. h., Kria. 1853, s. 92. Hkr. Kria. 1868, s. 323).*

[5] *Jfr. Konr. Gíslason: Om helrim i første og tredje linje af regelmæssigt 'dróttkvætt' og 'hrynhenda' (Universit. indbydelsesskr. 1877), s. 52—54.*

K. 11(26). W. s. 102(11). Sn. E. II, s. 510₂₇.

Ólafr Leggsson, svartaskáld.

Freyjo angan leygjar.

Da verslinjen er løsreven fra sin sammenhæng og resten af verset tabt, kan den ikke forklares, Angående rimet Freyj-: leyg *jfr. nedenfor til verset i Afh. IV, k. 8, W. s. 114₁.*

K. 11(27). W. s. 102₁₂. Sn. E. II, s. 510₃₀.

Þorði Iðja orða.

Om denne verslinje gælder det samme som om den foregående. Iðja orð *hører vistnok sammen og betyder jættens ord, guld.*

K. 11(28). W. s. 102_{14}. Sn. E. II, s. 511_1.

Eyvindr skáldaspillir Finnsson.

Bárom Ullr of alla
ímonlauks á hauka.

Hele verset findes i Hkr. Har. gráf. k. 1, (Khavn 1777, s. 167_{15}). Frísb. s. 86_{21}. Fms. I, s. 50_4. Fsk. s. 29_{17}; det første halvvers i Sn. E. I, s. 398_{14}. Det synes at burde skrives således:

Bárom, Ullr, of alla,
ímonlauks, á hauka
fjǫllom Fýresvalla
fræ Hákonar æve.
Nú hef'r fólkstríðer Fróða
fáglýjaðra þýja
meldr í móðor holde
mello dólgs of fólgenn.

Prosaisk ordfølge:

Ullr ímonlauks![1] Bárom Fýresvalla‿fræ[2] á hauka‿fjǫllom[3] of alla æve Hákonar. Nú[4] hef'r[4] fólkstríðer[5] of fólgenn fáglýjaðra[6] Fróða‿þýja[7] meldr[8] í holde mello‿dólgs‿móðor.[9]

[1] *Kamptræets (sværdets) gud, kriger.*

[2] *Fyrisvoldens frø, guld. Måske bör man skrive* fræv *for at få et fyldigt helrim med* æv-; *i så fald havde man her et eksempel på* v *bevaret i udlyd.*

[3] *Høgenes bjærge, hænderne, armene.*

[4] *Har man her en molossus i første takt, eller har skjalden udtalt* nu *med kort vokal? I de ældste håndskrifter forekommer dette ord næppe med længdestreg over* u. *Eller bör man måske læse:* nú'f'r? *Jfr. nedenfor til verset i k. 12(14) og 16(67).*

[5] *Kongen.*

[6] *Fattig på glæder, glædeløs; dette epitet, som støttes af Kringlahdskr., Frísb. og det ene Fagrskinnahåndskrift, synes at passe bedre til „Frodes trælkvinder" end* fjǫlglýjaðra *(rig på glæder, lykkelig), som findes i de andre håndskrifter.*

[7] *Frodes trælkvinder, Fenja og Menja, se Sn. E. I, s. 376 fg.*

[8] *Fenjas og Menjas mel, guldet.*

[9] *Jættekvindens fjende er Tor; Tors moder er jorden. Det sidste halvvers lyder i oversættelse således: „Nu har kongen skjult guldet i jordens kød", ɔ: nedgravet sine skatte i jorden.*

K. 11(29). W. s. 102_{15}. Sn. E. II, s. 511_{6}.

Einarr Skúlason.

Harðan þrýtr á hvítom
harm Sólborgar arme.

Prosaisk ordfølge:
Harðan harm þrýtr á hvítom Sólborgar arme.

K. 11(30). W. s. 102_{15}. Sn. E. II, s. 511_{10}.

Hér liggja brot beggja,
brúðr, strykvinna súða.

Prosaisk ordfølge:
Brúðr, hér liggja brot beggja strykvinna[1] súða.

[1] *Vistnok en biform til* strokinn, *ligesom* strykva *til* strjúka. *Det betyder enten „malet" (Svb. Egilsson) eller også måske „forsynet med streg"; i alt fald har vikingeskibet fra Gokstad i Norge en streg langs kanten af hvert bord i skibssiden; jfr.* fagrstrykvinn *i Ísl. II, s. 351*$_{20}$.

K. 11(30). W. s. 102_{18}. Sn. E. II, s. 511_{13}.

Hér fregna nú hyggner
hjǫrflaug brímes draugar.

Prosaisk ordfølge:
Hér fregna nú hyggner brímes‿draugar[1] hjǫrflaug.[2]

[1] *Sværdtræer, mænd. Angående* brímes *jfr. Konr. Gíslason, Njála II, s. 308.*

[3] *Sværdenes flugt, kamp.*

På grund af versemålet (en stavelse med udlyden gn *danner rim med en anden, hvis udlyd er* ggn) *mener Konr. Gíslason (Njála II, s. 635, jfr. s. 354), at denne vísufjórðungr tilligemed den indledende bemærkning* Ok sem þetta *her er indkommen ved en gammel interpolation.*

K. 12(6). W. s. 103_4.

Hringlester gekk hraustan
herjom kunnr at gunne.

Prosaisk ordfølge:

Herjom[1] kunnr hringlester[2] gekk hraustan[3] at gunne.

[1] *Da det bedste håndskrift (A) har* »herivm«, *har jeg foretrukket det for* hverjum *(W); sml.* herkunnr, þjóðkunnr. *I Hkr. ÓT. k. 16 (Khavn 1777, I, s. 204_6), jfr. Frísb. s. $105a_{25}$, bör man dog vistnok for rimets skyld læse* hverjom kunnr *med Fms. I, s. 91_{19}, da man ellers får aldeles identiske rimstavelser.*

[2] *Ringfordærveren, manden.*

[3] *Jfr. Konr. Gíslason, Njála II, s. 642.*

K. 12(7). W. s. 103_6.

Þorleifr jarlsskáld Rauðfeldarson.

Hǫfðo vér í þér Hákon,
es at hjǫrróge drógomsk —
þú rautt Skǫglar skýja
skóð — forysto góða.

Prosaisk ordfølge:

Hǫfðo[1] vér[1] í þér, Hákon[2], forysto góða, es drógomsk[3] at hjǫrróge.[4] Þu rautt Skǫglar-skýja-skóð.[5]

[1] *Metret vilde vinde ved at skrive:* Hǫfðom.

[2] *Den første verslinje synes at mangle stavelserim, medmindre man antager, at* í *rimer med* Há-. *Muligheden heraf synes at be-*

styrkes ved følgende sted af Fsk. (udg. s. 15₁₁), som dr. Jón Þorkelsson har gjort mig opmærksom på:

Há- reið á bak báro
borðheste -kon vestan.

Her har vi en lignende tmesis som i denne afhandling k. 16(52), og vi lærer heraf, at man har tænkt sig navnet bestående af Há *og* kon. *Dets første bestanddel er rimeligvis Odins navn* Hár *(stamme* Háva-) *eller* Hávi *(stamme* Hávan-).

[3] *Denne læsemåde, som står i A, synes at burde foretrækkes for* drógom, *der står i W* (»drogvm«), *eftersom det islandske* draga *næppe kan bruges intransitivt som det danske drage.*

[4] *Kamp. Bægge vore håndskrifter har her (bortset fra retskrivningen) væsenlig overensstemmende* »at hjǫrróge drógomsk« *(jfr. dog ovenfor under[3])). Derimod har W, s. 111₁₉ i Afh. IV, k. 1, hvor det samme vers anføres, i stedet for de anførte ord* »at hiǫrþingi gingvm«. *Denne læsemåde synes at være afledet af den første og ikke omvendt; i hvert fald kan der ikke være tvivl om, at Olaf har fulgt den første læsemåde.*

[5] *Valkyrjeskyernes (skjoldenes) fordærvelse, sværd (sing. eller plur.?).*

K. 12(10). W. s. 103₁₀.

Snorri Sturluson.

Byskop heyr á bæran
bragþátt gǫfogs máttar.

Prosaisk ordfølge:

Byskop[1] gǫfogs[1] máttar,[1] heyr á bæran[2] bragþátt.

[1] *Svb. Egilsson forbinder disse ord (Sn. E. II, s. 116—117, III, s. 141), og oversætter dels: „Episcope, virtute eximia praedite“ (Sn. E. II, s. 117), dels: „insignis potentiae episcope“ (Lex. poet. under ordet* máttr). *Af disse fortolkninger synes den sidste umulig, forudsat at verset, således som man med stor sandsynlighed har antaget (Sn. E. II, s. 115, anm. 7), hidrører fra vinteren 1209—1210, da biskop Gudmund opholdt sig hos Snorre i Reykjaholt. Under de daværende forhold, da Gudmund var forjaget fra sit bispedömme, vilde det have været den bitreste spot at tale om hans herlige magt! Den anden forklaring, i følge hvilken* máttr *betyder: dyd, er mulig, skönt jeg ikke kender noget andet eksempel på*

denne betydning af dette ord. Man kunde i så henseende påberåbe sig, at det i betydning beslægtede kraptr *undertiden betegner dyd (jfr. Jón Þorkelssons Supplem. II under dette ord). Men udtrykket* byskop gǫfogs máttar *forekommer mig ikke rigtig naturligt, og muligvis hører genitiven ikke til* byskop, *men til et ord, der har stået i den følgende, nu tabte vísufjórðungr. Overhovedet synes den at passe bedre som beskrivende epitet til en afdød kanoniseret helgen end til en samtidig endnu levende prælat, og jeg er derfor tilböjelig til at tro, at denne eneståënde vísufjórðungr er en levning af et helgenkvad, og ikke af et æredigt om biskop Gudmund, således som man har ment (Guðmundr Þorláksson, Udsigt over de norsk-isl. skjalde, s. 155). Jeg tvivler stærkt om, at den mægtige hövding, som havde tilbudt den fordrevne biskop et tilflugtsted i sit hjem, desuden skulde have følt sig opfordret til at besynge sin klient. Derimod synes flere islandske hövdinger i det 12. og 13. århundrede at have digtet helgenkvad, således f. eks. Kolbeinn Tumason de såkaldte* Jónsvísur *om apostelen Johannes (Post. s. 511—512), og er nærværende* vísufjórðungr *et brudstykke af et helgenkvad, bestemt til at fremsiges ved en festlig lejlighed, hvor biskop Gudmund var til stede, er der ikke noget påfaldende i, at Snorre særlig henvender sin tale til ham som sin fornemste gejstlige tilhører, ligesom Einar Skulason i Geisli, der som bekendt er digtet om Olaf den hellige, henvender sig til de tilstedeværende verdslige og gejstlige stormænd (Geisli v. 8—10).*

[2] *værd at fremføres (Svb. Egilsson). Dr. Jón Þorkelsson gör mig dog opmærksom på, at* bærr *her ligesom i Ynglingatal (Yngl. s. k. 24, Hkr. Khavn 1777, s. 29₁₂) vistnok betyder: tilbørlig, fortjænt.*

K. 12(11). W. s. 103₁₂.

Rann hræddare hranna
hyrbrjótr frá styr ljótom

Prosaisk ordfølge:

Hranna-hyrbrjótr[1] rann hræddare frá ljótom[2] styr.

[1] *Bølgernes ildbryder (= bølgeildens, guldets bryder), manden.*

[2] *Angående betydningen af dette ord jfr. Konr. Gíslason, Njála II, s. 568—570.*

K. 12(12). W. s. 103_{14}.

Hafliðamál.

Rís þú nú,[1] Fála;[1]
far þú í búð[2] hinneg;
þó[3] es[3] málsgenge[3] mikit,[4]

[1] *Således har jeg skrevet med A. Læsemåden* »tvifala«, *som står i W, synes at være opstået på grund af det foregående* tv *i* »riftv«.

[2] *Denne læsemåde (W) synes at passe bedre i sammenhængen end* »bygð« *(A).*

[3] *Denne læsemåde står höjt over* »þv ert malfengi« *(W.)*

[4] *Svb. Egilsson oversætter: „Surge nunc, Fala; i in tabernam illuc; sanequam graves lites cooriuntur". Han tror, at* málsgenge *står for* málsgangr, *„turbae litium", og dertil skulde så Olafs bemærkning:* Hér er hvárginligt kyn sett fyrir karlmannligu kyni *sigte. Men for det første kan man ikke påvise noget sådant substantiv* málsgangr *(Ulf Uggasons* »rang eso mál á gange« *er heller ikke ganske analogt, da* mál *her ikke betyder „lites", se Konr. Gíslason Njála II, s. 498—503, navnlig s. 502, anm. i)); for det andet skulde man så vænte* mála gangr *i stedet for* máls gangr; *endelig kan* gengi *vistnok i intet tilfælde betyde det samme som* gangr, *men må her som ellers stå i betydningen: følge, hjælp. Tanken i halvverset synes at være klar nok, og det må sikkert oversættes således: „Rejs dig, Fála; gå over til modstandernes bod; alligevel (ɔ: selv om du går) har vi „stort procesfølge" (ɔ: er vort parti stærkt nok til at forfølge vor sag)". At dette halvvers sigter til stridighederne mellem Hafliði Másson og Þorgils Oddason i året 1120 eller måske i 1121, tör anses for sikkert, og dets tone synes at hæve det over al tvivl, at det har hørt til et spottedigt om Hafliði. Men hvem er* Fála, *og hvortil sigter Olafs anførte bemærkning, at* »hvárginligt kyn« *her står for* »karlmannligt kyn«? *Svb. Egilsson (Sn. E. III, s. 141) tror, at* fála *betyder en økse og sigter på den økse, som Hafliði bar under procesforhandlingerne i året 1120 (Sturl. Oxf. I. s. 24 fg.), men hvorledes kan en økse rejse sig og gå bort til en anden bod? Der må være ment et menneske, og efter al sandsynlighed en hövding, der vakler imellem de stridende parter, altså en mand — kvindelige hövdinger gaves ikke. Jeg formoder, at det er Hallr Fáluson, der menes. En mand af dette navn nævnes netop i anledning af de omtalte stridigheder i Sturl. Oxf. I, s. 24_5, og på en sådan måde, at man deraf kan se, at han hverken hører til Hafliðis eller til Þorgils's følge,*

om han end nærmest synes at slutte sig til den første. Denne mand er opkaldt efter sin moder, som utvivlsomt har båret øgenavnet Fála, *da dette navn, så vidt jeg ved, ellers ikke forekommer som kvindenavn, men kun som benævnelse for en jættekvinde eller en økse; sikkert har man hyppig i daglig tale kaldt denne mand for* Fálu- Hallr *(jfr. Völu- Steinn), og det er ikke usandsynligt, at mange ligefrem har overført moderens navn på sönnen og kaldt ham for* Hallr Fála. *Jeg kan tænke mig, at denne mand har vaklet imellem de to mægtige hövdinger, og at derfor hans hjælp er bleven vist tilbage enten af Þorgils eller Hafliði, samt at skjalden som en følge heraf i sit digt har lagt en af disse de anførte ord i munden. Navnets sjældenhed og dets forekomst netop i denne forbindelse synes at hæve den formodning, at det er Hallr, der menes, til vished. Den könsveksel, som Olaf sigter til, må da uden tvivl netop søges i denne brug af det kvindelige øgenavn* Fála *for at betegne en mand; men så bliver det også nødvendigt at rette ordet* hvárginligt *i selve afhandlingens tekst til* kvennmannligt, *uagtet* hvárginligt *står i bægge vore håndskrifter (AW) og således må have stået i bægges moderhåndskrift. Fejlen synes at skyldes bevidst forandring af en afskriver, der ikke forstod sammenhængen og søgte det vekslende kön i* málsgengi *ligesom Svb. Egilsson.*

K. 12(13). W. s. 103_{15}.

Arnórr jarlaskáld.

Yppa ráðomk yðro kappe,
Jóta gramr, í kvæðe fljóto.

Dette brudstykke hører til Arnors hrynhenda om kong Magnus den gode (Mork., udg. s. 31_{28}. Fms. VI, s. 196_{9}. Flat. III, s. 322_{8}). Jeg har i overensstemmelse med de ældste håndskrifter skrevet ráðomk *og ikke* ráðomsk. *I øvrigt er der delte meninger om, hvorvidt denne form oprindelig er en pluralform eller singularform (se L. Wimmer i Philos.-hist. samf. mindeskrift 1879, s. 186 fg.; Th. Wisén i Arkiv f. nord. filol. I, s. 370—384). Olaf synes at have følt den som flertal;*

eller går måske hans bemærkning »Hér er margfallig tala sett fyrir einfaldri tǫlu« *på brugen af* yðro *for* þíno *(jfr. Afh. IV, k. 12)?*

K. 12(14). W. s. 103_{17}.

Því hef'k heitet mey mætre,
mest nema hamlan breste.

Prosaisk ordfølge:

Því[1] hef'k heitit mætre mey[2], nema mest hamlan breste[3].

[1] *Findes her en molossus i 1. takt, eller er* því *forkortet foran* hefk, *eller bör man læse* því'f'k? *Jfr. ovenfor til verset i k. 11(28).*

[2] mey *er naturligvis ikke akkusativ (Olaf), men en i daglig tale forekommende dativform.*

[3] *Den anden verslinje findes kun i W, og betyder vistnok: „medmindre en overordenlig stor hindring bringer det til at glippe". Verbet* bresta *har her den usædvanlige betydning at lade noget briste eller glippe (og böjes svagt?).*

K. 12(15). W. s. 103_{19}.

Þjóðólfr Arnórsson.

Leiða langar dauða
limar illa mik stilles.
Bárot menn enn mæra
Magnús í grǫf fúser.

Prosaisk ordfølge:

Langar limar dauða stilles leiða mik illa[1]. Bárot menn enn mæra Magnús fúser í grǫf.

[1] *Sml. Sigurðarkv. II, v. 4:* ósaðra orða | hverr er á annan lýgr, oflengi leiða limar. *Sigrdrífumál 23:* grimmar limar | ganga at (af?) tryggðrofi, | armr er vára vargr. *Thómas s. ed. Eiríkr Magnússon I, s. 6_{17}:* of þeim innleiðslum, siðleysum ok óvönum

leiddi svá langar limar. *Af disse steder fremgår med sikkerhed, at* limar *på dem alle, ligesom også her, må betyde: forgreninger, følger. Derimod er* leiða *vanskeligere at forklare. Dog tror jeg ikke, at det her kan betyde „tædium alicui afferre“ eller stå i forbindelse med adjektivet* leiðr, *da jeg ikke i det* **ældre** *sprog kan påvise dette adjektiv i betydningen: ked af noget (jfr. dog* hímleiða *i Afh. IV, k. 9. W. s. 114₁₃), og endnu mindre i betydningen: sørgmodig, som ene synes at passe i denne sammenhæng; desuden vilde så* illa *blive overflødigt. Utvivlsomt betyder* leiða *her det samme som på det fra Sigurðarkv. anf. st., som af Finn Magnussen frit oversættes således: „Usande ord, som på andre lyves, for lange følger avle“; egenlig betyder det vistnok: „Følgerne af usande ord, som pålyves andre, ledsager en for længe“. I overensstemmelse hermed bör man her sandsynligvis forstå Arnórr omtrent således: „De vidtrækkende følger af kongens død er stadig mine onde ledsagere“, og Egilsson træffer vistnok meningen, når han Sn. E. III, s. 141 oversætter* leiða illa *med „male afficiunt“.*

K. 12(16). W. s. 103₂₁.

Halldórr skvaldri, Útfarardrápa.

Orkeð Ála serkjar
élfester þrek mestom.
Átt berr grams ofgrimma
gagnprúðr Sigorðr magne.

Prosaisk ordfølge:

Ála‿serkjar‿élfester[1]! Orkeð[2] mestom þrek. Gagnprúðr Sigorðr berr ofgrimma[3] grams[4] átt[4] magne.

[1] Ála serkr, *søkongens særk, brynje;* Á.‿s.‿él, *kamp;* Á.‿s.‿élfestir, *kampbefæsteren (jfr. udtrykket* orrostan festisk, *kampen slutter sig sammen, koncentrerer sig, Oxf. ordb. og Lex. poet. under* festa), *manden.*

[2] *Synonymt med* valda, ráða.

[3] *Svb. Egilsson konstruerer:* Gagnprúðr S. berr magne of grimma grams átt *(Sn. E. III, s. 142), men det hedder ikke at* bera magni of e-n, *men* bera e-n magni *(jfr. Oxf. ordb. under* bera *A, II, 2 β); rimeligvis har det også været Egilssons mening, at* of *her blot var „ekspletivt“ (jfr. Lex. poet. under* bera 4). *Men så skulde det stå foran* berr. *Man kunde måske i overensstemmelse*

med Fms. III, s. 175_{13}[a], *forbinde* of *med* magne *(jfr.* bera e-n ofrliði), *altså:* Gagnprúðr S. berr grimma grams átt ofmagne. *Men et* bera ofmagne *forekommer vistnok ellers ikke i poesi, hvorimod man har flere eksempler på* bera magne *(Lex. poet. under* bera 4). *Af disse grunde, hvortil endnu bör föjes ordstillingen, synes det naturligst at forbinde* ofgrimmr *(jfr. f. eks.* ofreiðr *i Helr. Brynh. 8); derved vinder man også en fuldstændig symmetri mellem de to epiteter* gagnprúðr *og* ofgrimmr *(tvíriðit).*

[4] *Kongeslægt. Skjalden sigter rimeligvis til kongens heldige kampe med saraceniske fyrster.*

K. 13(2). W. s. 103_{27}.

Vættek harms, nema hitta
hǫfoðgulls náem Fullo.

Prosaisk ordfølge:

Vættek harms, nema náem hitta hǫfoðgulls‿Fullo[1].

[1] *Hovedsmykkets gudinde, kvinden.*

K. 13(3). W. s. 104_2.

Sighvatr Þórðarson, Nesjavísur.

Fór ór Vík á váre.

Denne verslinje er begyndelsen til Nesjavísur, hvis første halvvers i følge Fagrsk. s. 75_{26} *synes at måtte skrives således:*

Fór ór Vík á váre
válaust konongr austan —
þeir kníðo blá báðer
borð — en jarl kom norðan.

---

a *Dette sted er dog vistnok forvansket.*

Prosaisk ordfølge:

Konongr fór válaust austan ór Vík á váre, en jarl kom norðan. Þeir kníðo[1] báðer blá borð.

[1] *Denne form synes at være ældre end* knúðo, *som står* („knúðu“) *i den normaliserede Fagrskinnaudgave; derimod har Sn. E. II, s. 121 anm. 9, hvor verset anføres i ikke normaliseret form efter et af Fagrskinnahåndskrifterne, formen* kníðo. *Participiet* kníðr *er sikret ved helrim i Markus Skeggjasons Eiríksdrápa, Fms. XI, s. 307*$_{11}$.

K. 13(4). W. s. 104$_4$.

Snorri Sturluson, Háttatal 28.

Skjaldbraks Skylja mildom
skipreiðo mér, heiða.

Den vísufjórðungr, hvortil disse verslinjer hører, bör vistnok skrives og forstås således (Jfr. Möbius: Háttatal I, s. 4 og 77, Sn. E. II, s. 638 og III, s. 117):

Vandbaugs veitte sender
vígrakkr, enn gjǫf þakkak
skjaldbraks Skylja mildom,
skipreiðo mér, heiða.

Prosaisk ordfølge:

Vígrakkr vandbaugs‿sender[1] veitte mér skipreiðo[2]; enn heiða gjǫf þakkak skjaldbraksmildom[3] Skylja[4].

[1] *Skjoldvåndens kaster, krigeren.*

[2] *I Hák. s. Hákonarsonar (Fms. IX, s. 295*$_{23}$*) og Sturl. (Oxf. I, s. 244*$_4$*) samt i Ísl. ann. ved år 1220 siges kong Håkon at have gjort Snorre til* lendr maðr. *Af dette sted kan man slutte, at der med denne udmærkelse har fulgt indtægterne af en skibrede.*

[3] *„Bellicoso“ (Svb. Egilsson;* jfr. styrjarmildr *(Fagrsk. 173*$_8$*),* böðmildr, gunnmildr). Skjaldbr..ks‿Skyle *(Möbius) er ikke nogen passende mandkending med et kongenavn som hovedord.*

[4] *Konge.*

K. 13(5). W. s. 104_6.

Skíð gekk fram at flœðe
flóðs í hregge óðo.

Prosaisk ordfølge:
Flóðs‿skíð[1] gekk fram at flœðe í óðo hregge.

[1] *Skib.*

K. 13(6). W. s. 104_8.

Hringtæler gaf Hálo
hlýrsólar mér dýra.
Oss kom Hrund til handa.
hræpolls, drifen golle.
Sút þá's Herjans hattar ...

Prosaisk ordfølge:
Hringtæler[1] gaf mér dýra hlýrsólar ‿ Hálo.[2] Hræpolls‿Hrund,[3] drifen golle, kom oss til handa. Herjans‿hattar‿sút,[4] þá's ...

[1] *Ringfordærveren, manden.*

[2] Hlýrsól, *skibssidens sol, skjold;* h. ‿ Hála, *skjoldets jættekvinde, øksen.*

[3] *Blodets valkyrje, øksen.*

[4] *Hjælmens sorg, øksen. Jeg har skrevet* sút *med W., uagtet A's læsemåde* »ſoṫ« = sótt *godt kunde forsvares, fordi bægge hdskr. i den tilföjede prosaiske bemærkning enstemmig har:* »ſvt.« *I øvrigt kunde man også ordne:* þá's Herjans‿hattar‿sút ... *(Svb. Egilsson), men ordstillingen synes dog snarest at tale for den ovenfor opstillede ordfølge.*

K. 13(7). W. s. 104_{13}.

Kolbeinn Tumason.

Mynde mér fyr stundo
miket orðalag þikkja
of elgrenne unnar
eyrom slíkt at heyra.

Prosaisk ordfølge:

Mynde[1] mér fyr[2] stundo þikkja[3] miket, at heyra eyrom slíkt orðalag of[4] unnar⌣elgrenne[5].

[1] *Jfr. Konr. Gíslason: Om helrim, s. 11.*

[2] *Jfr. Konr. Gíslason: Njála II, s. 13.*

[3] *Jfr. Konr. Gíslason: Om helrim, s. 13.*

[4] *Denne læsemåde synes at ligge bagved bægge håndskrifters læsemåder* (»vm« *i W,* »æf« *i A*).

[5] *Bølge-elgens (skibets) fremskynder, mand. Jeg har foretrukket denne læsemåde, som står i A* (»ælgrænni«) *for* »elld grenni«, *som står i W.*

K. 13(8). W. s. 104_{16}.

Þat hef'k sagt,
es sjalfr vissak;
dulðr fer'k hins,
es[1] drengr[2] þeger[3].

[1] *Bör vistnok opfattes som genitiv, jfr. Þrymskv. 18. Guðrúnarkv. I, 24.*

[2] *ɔ: jeg.*

[3] *Versemålet er kviðuháttr.*

K. 13(9). W. s. 104_{20}.

Arnórr Þórðarson, jarlaskáld.

Seinkon verðr, þá's — hlébarðs hanka —
hnikar ár en ljóta bára.

Prosaisk ordfølge:

Seinkon hanka⌣hlébarðs[1] verðr, þá's en ljóta[2] bára hnikar[3] ár[4].

[1] hanke, *tov eller løkke til sejlfæste (jfr. Norges gl. love I,* 101_{32} *og* 199_8*; norsk:* hanke, *se I. Åsens ordb. under d. o.); h.⌣*hlébarðr, *skibstovets björn, skib. Det synes naturligere at henføre denne genitiv til* seinkon *(jfr. Bisk. I, s.* 482_{33}*:* man guð láta koma meire seinkun farar várrar) *end til* ár *i betydningen: åre*

(Svb. Egilsson), da den i sidste tilfælde vilde være fuldstændig overflødig; Svb. Egilsson foreslår også at forbinde denne genitiv med ár *i betydningen: ministrum, eller: ministro, af* árr, *hvorved man vilde få en mandkending, der, hvis* ár *er akkusativ, bliver objekt til* hnika, *derimod, hvis* ár *er dativ, hensynsobjekt til* seinkon verðr. *Men udtrykket* en ljóta bára hnikar hanka‿hlébarðs ár *står i poetisk anskuelighed og kraft langt tilbage for det simple* en ljóta bára hnikar ár *(åren), og antager man, at* ár *er dativ, mister verbet* hnika *sit objekt, hvortil kommer, at jeg i alt fald i det ældre sprog ikke kender noget sikkert eksempel på en dativ* ár *i stedet for* æri.

[2] *Jfr. ovenfor til verset i k. 12(11).*

[3] *Dette verbum synes ellers ikke at forekomme, men støttes ved Odens navn* Hnikoðr *og er utvivlsomt beslægtet med* hnekkja; *det synes at betyde: hæmme, holde tilbage,* hnikar *beror ellers på en som det synes nødvendig konjektur af Svb. Egilsson for håndskrifternes* hnika.

[4] *Akkusativ eller dativ? — Verset har sikkert stået i indledningen til den omtalte hrynhenda om kong Magnus (sml. ovenfor til verset i k. 12(13) med de der anførte steder).*

K. 13(10). W. s. 104_{22}. Jfr. Till. 3.

Guðbrandr.

Upp setr mǫkk enn mikla
móðfjalls verǫld alla.

Prosaisk ordfølge:

Enn mikla mǫkk setr[1] upp[1] alla móðfjalls‿verǫld[2].

[1] *Med hensyn til denne upersonlige brug af* setja upp *jfr. Alex. s. s.* 109_{29}*:* »þegar er niðr setti moldrykit«. *Også bruges* setja *upersonlig om sindsbevægelse i Fms. III, s.* 113_{18}*;* upp *bruges her præpositionelt med efterfølgende akkusativ i lighed med andre adverbier af lignende betydning, når de står med et verbum, der betegner virkelig eller tænkt bevægelse, jfr. Forns. Leipz. s.* 24_{32}*:* fór upp Norðrárdal; *Sturl. Oxf. II, s.* 18_{7}*:* Þórðr ætlaði vestr Langavatnsdal; *s. st. s.* 46_{2}*:* riðu þeir ofan Laxárdal; *s. st. s.* 46_{18}: komsk hann út fjóssdyrr; *Grettis s. Kh. 1853, s.* 108_{7}*:* reið Grettir nú norðr Tvídœgru *o. s. v.*

[2] *Hjærtets verden, sindet; jfr.* hneggverǫld, gollorheimr. *Med hensyn til* móðfjall *jfr.* geðsteinn *og Sn. E. I, s.* 540_{10}*:* kalla

má ok (hjarta) hús eða jörð eða berg hugarins. *Svb. Egilsson tror med tvivlsom ret, at* móðfjall *ligesom også* geðfjall *betyder bryst. På nærværende sted synes det fuldstændig analoge* hneggverǫld *at göre det nødvendigt at forbinde* móðfjalls‿verǫld, *og i så fald må* móðfjall *nødvendigvis betegne hjærtet. Men også i Heilags anda vísur* 2 — *det eneste sted, hvor* geðfjall *forekommer — synes betydningen hjærte at passe fuldt så godt som betydningen bryst.*

I øvrigt minder vor vísufjórðungr stærkt om begyndelsen til Þorleifr jarlsskálds Þokuvísur (Fms. III, s. 97 neðerst; Flat. I, s. 212_{22}*,* Ísl. Forns. III, s. 125_1), *hvor man vistnok i overeensstemmelse med nærværende sted bör skrive:* Þoko setr upp et ýtra. *Finnr Jónsson foreslår:* Þoko lýstr upp et eystra *(Forns. III, s. 158), men dette er en utilstedelig omdigtning.*

Ordret oversatte betyder de to verslinjer: Den store (tætte) tåge trækker op over mit hjærtes verden (bryst). Tanken er: Mit sind formørkes af stor sorg. Med hensyn til billedet mǫkkr *jfr. Skáldh. rímur 3,1:* Lítil er mér lyst á brag; | leikur bæði nátt sem dag | harmrinn mér um hjarta bý, | og heiðir aldrei sorgar ský. *I følge 3. till. var hele begyndelsen af Gudbrands digt* »allt til stefja fram« *kun en variation over det samme æmne, hvortil også navnet Svala synes at sigte. I følge Egils s. påtager Gunnhildr sig en svales skikkelse for at forstyrre den digtende skjald. Her er det sorgens svale, der ikke under skjalden ro. Også hos Grækerne og Romerne gjaldt svalens kvidren for at være ubehagelig (jfr. Passow; Handwörterb. der griech. spr., under χελιδών og χελιδονίζω;* Lucret. III, 6: quid enim contendat hirundo | cycnis).

K. 13(11). W. s. 104_{24}.

Sneglu-Halli.

Svá lét und sik
seggja dróttenn
lǫnd ǫll lageð,
liðs oddvite.

K. 13(12). W. s. 104_{27}.

Fór hvatráðr
hilme at finna,
áðr siklingr
til sættar gekk.

Versemålet er kviðuháttr. Det er derfor ikke berettiget, når det i Sn. E. II, s. 127 anm. 15 bemærkes, at dette halvvers er digtet i samme versemål som det næst-foregående, og det af den grund tillægges Sneglu-Halli. Til de i Lex. poet. anførte steder, hvor hvatráðr *forekommer, bör vistnok föjes et sted af Háttalykill Rögnvalds jarls, Sn. E. Reykjavík 1848—1849, s.* $245b_1$ *hvor man formodenlig bör skrive:* hvatráðan bur Kjatva.

K. 13(12). Mgl. i W.

Sá's af Íslande
arðe barðe.

Prosaisk ordfølge:
Sá's arðe[1] barðe[2] af Íslande.

[1] *Plöjede (ɔ: søen).*
[2] *Med „bardet".*

K. 13(13). W. s. 104_{29}.

Snart við sæþráð kyrtat
sík — lá blær á díke.

Prosaisk ordfølge:
Sík[1] snart kyrtat[2] við sæþráð[3]. Blær[4] lá á díke[5].

[1] *Vandet, søen.*
[2] *Sagte. Jfr. Lex. poet. s.* 27_{a16}.
[3] *Havbåndet, stranden.*
[4] *Tågeslør; jfr.* blæja.
[5] *Vandet (egl. det stillestående vand), søen.*

Verset sigter utvivlsomt til den episode af kong Harald hårdrådes krigstog mod Danmark, der skildres i Hkr. 1868, s. 573, Mark. udg. s. 57 fg., Fagrsk. s. 125, Fms. VI, s. 261 fg., Flat. III, s. *341; jfr. Munch: Det norske folks hist. II, s. 242. Kong Harald ligger en nat med den norske flåde ved Læsø. Om morgenen ved solens opgang ligger en lav tåge på søen* (»Þá gerði myrkva mikinn sælægjan«, *Fms.*) *og det er blikstille* (»veðr var vindlaust ok sjákyrt«, *Fms.*) *Da overraskes Harald af en overlegen dansk flåde. Heraf er det klart, at* sæþráðr *ikke kan betyde „funiculus piscatorius“ (Svb. Egilsson).*

K. 13(14). W. s. 104₃₁.

Guðlaugr.

Hrǫkk at Haugabrekko
hóts meirr en til gǫtom
fyr hjǫrgœðe hríðar
Halldórr í bug skjalde.

Prosaisk ordfølge:

Halldórr hrǫkk at Haugabrekko hóts meirr en til gǫtom[1] í bug skjaldi[2] fyr hjǫr[3]‿hríðar‿gœði[4].

[1] *Med hensyn til rimet se Konr. Gíslason: Om helrim &c. s. 41, Njála II, s. 612.*

[2] *Af* skjaldr *(st.* skjalda-) = skjǫldr.

[3] *Således rettet of Svb. Egilsson. Bægge hdskr. har* hyr.

[4] *Sværdbygens forøger, krigeren. Svb. Egissons rettelse synes nødvendig; følger man håndskrifterne (A), så bliver man nødt til at forbinde:* hríðar‿hyr‿gœðe *(kampildens, sværdets mætter, kriger), men dels kender jeg i det mindste ikke noget sikkert eksempel på en mandkending bestående af hovedordet* gœðer *og en genitiv eller første sammensætningsled, der betyder sværd eller spyd (Grett. s. k. 66, v. 1 kan i den henseende ikke påberåbes, se Konr. Gíslason: Bemærkn. om skjaldedigtenes beskaffenhed i formel henseende, Vsk. selsk. skr. 5. række, hist.-filos. afd. 4. bind, VII,*

s. 292), dels vilde man så komme i forlegenhed med Olafs tilföjede bemærkning: Hér er ófagrliga saman skipat sǫgnunum í þriðja vísuorði, *da kendingen* hyrgœðer hríðar *ikke i* **denne** *henseende indeholder noget påfaldende. Dette er derimod tilfældet med* hjǫrgœðer hríðar, *som står for* hjǫrhríðar gœðer, *idet meningen fordrer, at* hríðar *indskydes mellem de to sammensætningsled. Jfr. Konr. Gíslason, anf. st. Der kan således næppe være tvivl om, at Olaf har skrevet* hjǫrgœðe hríðar.

Jfr. i øvrigt angående denne vísufjórðungr Guðmundr Þorláksson: Udsigt s. 56.

K. 13(15). W. s. 105_2.

Hermenn getom hinneg
hugstinnan gram vinna.

Prosaisk ordfølge:

Getom[1] hugstinnan gram vinna hermenn hinneg.[2]

[1] *Denne læsemåde beror på et kompromis mellem de to håndskrifters læsemåder. Fra A har jeg optaget præsensformen, som synes at passe bedre i sammenhængen end præteritum, derimod har A fejlagtig 3. pers. pl. i stedet for 1. pers., som står i W.*

[2] *Den af Olaf fremhævede amphibolia ligger i, at man også kan forbinde:* Getom hermenn vinna hugstinnan gram hinneg. *Den først opstillede tydning træffer dog sikkert skjaldens mening.*

K. 13(16). W. s. 105_2.

Þat's orðslœgjom eige
aldrbót konongs skalde.

Prosaisk ordfølge:

Þat's orðslœgjom[1] konongs skalde eige aldrbót.

[1] *En constructio ad synesim; jfr. Konr. Gíslason: Njála II, s. 629. Om* orðslœgr *her betyder: ordsnild, snild at föje sine ord, eller: ordslu, listig i sin tale, synes tvivlsomt. For den sidste betydning taler Sturl. Oxf. I, s.* 80_{10}, *hvor* orðslœgr *bruges om djævelen, og Konungs Skuggsjá, Brenners udg. s.* 130_{29}, *hvor det bruges om slangen i paradiset. Men bör man så ikke trods ord-*

stillingen forbinde eige *med* orðslægjum? *Olaf fremhæver selv brudstykkets tvetydighed, men her er det på grund af den ufuldstændige overlevering umuligt at afgöre, hvad skjalden oprindelig har ment.*

K. 13(17). W. s. 105₇.

Ólafr (hvítaskáld?).

Kœnn njóte vel vænnar
vinr mínn kono sínnar —
víst erat dapr of dróser
drengr — ok eige lenge.

Prosaisk ordfølge:

Kœnn vinr mínn njóte vel vænnar kono sínnar ok eige lenge. Víst erat drengr[1] dapr of dróser.[2]

[1] *Jeg? Tanken synes at være: Jeg sörger ikke over kvinder, og kan godt unde min snilde ven hans skönne hustru.*

[2] *Der kan næppe være tvivl om, at dette halvvers skyldes afhandlingens forfatter; dog tror jeg ikke, at Olaf har digtet det ene og alene for at benytte det som eksempel; derimod synes han her at have benyttet et ældre vers af sig selv, hvorfor en virkelig, nu ubekendt, situation ligger til grund. Vistnok har vi her i* eige *et eksempel på* ofljóst *(jfr. Olafs egen bemærkning), idet* »ok eige lenge« *enten kan betyde: »og beholde (han hende) længe!« — eller „og (gid han) ikke (må nyde hende) længe!“*

K. 13(17). W. s. 105₁₀.

Hallar-Steinn Herdísarson.

Hólmleggjar viðr hilmer
hringskǫglar mik þǫglan.

Prosaisk ordfølge:

Hólmleggjar—hilmer[1] hringskǫglar[2] viðr mik þǫglan[3].

[1] *Et eksempel på ofljóst med følgende substitutionsrække:*

hólmleggjar (*stenens*) ⌣ hilmir = dvergr.
dvergr = Litr (*et dværgenavn*).
Litr = litr (*farve, skönhed*).

[2] *Ringens valkyrje, kvinden.*

[3] *Tanken er: „Kvindens skönhed gör mig tavs“.*

K. 14(3). W. s. 105_{15}.

Egill Skallagrímsson.

»Vrvngv varrar gvngnis
varrar lvngs vm stvnginn«.

Denne vísufjórðungr er uforståelig og synes at være forvansket. Derpå tyder gentagelsen af varrar. *Det kan således ikke afgöres, om man bör skrive* vrǫngo *med W (som på et sted har* vrongo, *og på et andet* vrǫngo) *eller* vrungo *med A (som gennemgående på 3 steder har* vrvngv). *I første tilfælde er formen vistnok dat. sing. i neutr. of* vrangr, *vrang, forkert, i sidste tilfælde derimod 3. pers. sing. præt. ind. af* vringa, *jfr. ordet* wringan *hos Otto Schade i Altd. wörterb. Dog synes Olaf af have opfattet ordet som dativ of* vrangr *og altså skrevet* vrǫngo, *da han kalder det for* nafn, *nomen.*

K. 14(3). W. s. 105_{17}.

Út réð Ingólfr leita
ógnreifr með Hjǫrleife.

Prosaisk ordfølge:

Ógnreifr Ingólfr réð leita út með Hjǫrleife.[1]

[1] *Jón Sigurðsson har fremsat den tiltalende formodning, at vi her har et brudstykke af Eyvindr skáldaspillis Íslendingadrápa (Sn. E. III, s. 455–456); hertil har Möbius og G. Þorláksson sluttet sig (Möbius i sin udg. af Íslendingadrápa Hauks Valdísarsonar, s. 12, G. Þorláksson i Udsigt &c., s. 35).*

K. 14(5). W. s. 105_{22}.

Bragi enn gamli Boddason.

Þar's, sem lofðar líta,
lung Váfaðar gungnes.

Prosaisk ordfølge:

Þar's, sem[1] lofðar líta, lung gungnes–Váfaðar.[2]

[1] *Således har jeg skrevet med A;* sem *betyder da: således som. Svb. Egilsson skriver* es (»er«) *med W og forklarer: Ibi est, ut viri conspiciant navem hastae vibratoris = Ibi viri conspiciunt &c. Under* vera 4) *anfører Svb. Egilsson flere eksempler på en lignende perifrastisk brug af ordet med efterfølgende* es *(er), men i alle disse eksempler findes der et demonstrativ* þat, *hvortil* es (er) *slutter sig, og i dem alle indtager* nú *den plads, som* þar *indtager her* (nú's þat's). *Af lignende art er f. eks.* »Fyrr vas hitt es« *&c. hos Hallfreðr (Fms. II,* 52_{14}*), hvor man næppe vilde kunne undvære det demonstrative* hitt. *Vil man følge Egilssons forklaring, bliver man derfor vistnok nødt til at skrive:* þar's þat's lofðar líta *o. s. v.*

[2] *Spydgud, mand. Svb. Egilsson oversætter (Sn. E. II, s. 135):* hastae vibratoris. *Men verbet* váfa *forekommer ikke i den transit. betydning at svinge, og at* Váfoðr *er et af Odens navne, ser man af et så gammelt sted som Hákonarmál Hkr. Kh. 1777, I, s.* 157_{25} (váðer Váfaðar), *hvor betydningen „svinger" er umulig (jfr. også Grímnismál 54 og Sn. E. I, s.* 350_{4}*). Sammensætningen* ervávoðr *taler snarere imod end for betydningen „svinger." Måske betyder dette Odens navn den, som svinger, hænger i intransit. betydning); jfr. Hávamál v. 138. 'Verbet* váfa *synes nemlig kun at forekomme i intransitiv betydning. Sn. E. III, s. 145 oversætter Svb. Egilsson også: „Odin hastae".*

K. 14(6). W. s. 105_{25}.

Kórmakr Ǫgmundarson.

Þvít málvino mínnar
mildr Þórketill vilder[1] . . .

[1] *Således bægge håndskrifter. Verset synes altså at være rettet til Steingerds fader Þórketill, men findes ikke i Kórmaks s. Kórmaks* málvina *er naturligvis Steingerðr. I øvrigt giver den her overleverede vísufjórðungr ikke nogen fuldstændig mening.*

K. 14(7). W. s. 105_{27}.

Arnórr jarlaskáld Þórðarson.

Kljúfa lét'k í kaupfǫr dúfo
knarra minn við borð en stinno.

Prosaisk ordfølge:

Lét'k knarra[1] minn[1] í kaupfǫr kljúfa[2] dúfo við borð en stinno[3].

[1] *Jfr. Konr. Gíslason: Om helrim &c. s. 32. Man kunde oversætte: „min skudelil".*

[2] *Jfr. s. st. s. 58—59.*

[3] *Brudstykket er taget af indledningen til Magnúsdrápan hrynhenda (jfr. ovenfor til verset i k. 13(9)).*

K. 14(8). W. s. 105_{30}. *Se k. 12(14).*

K. 14(9). W. s. 105_{31}. *Se k. 11(16).*

K. 14(10). W. s. 105_{32}. *Se k. 11(15).*

K. 14(11). W. s. 106_{2}.

Bersi Véleifsson (Hólmgǫngu-Bersi.)

Nú læt'k, at þar þrjóte,
Þórrøðr, vinon óra.

Hele verset er overleveret i Kórm. s. k. 13, udg. s. 130—132, og synes at burde skrives således:

Mér helt, Yggr, und eggjar,
allstyrkr góens vallar —
nauðr hagar nú til frœða —
naðrs, enn hlífðer aðrom.
Svá fara ráð; enn reiðask
róglinns *stafar* minna.
Nú læt'k, at þar þrjóte,
Þórrøðr, vinon óra.

Prosaisk ordfølge:

Allstyrkr góens–vallar–Yggr[1], helt[2] mér und naðrs[3] eggjar, enn hlífðer aðrom. Nauðr hagar nú til frœða. Svá fara ráð; enn róglinns–*stafar*[4] reiðask minna. Nú læt'k, Þórrøðr, at þar þrjóte vinon óra.

[1] *Ormlandets (guldets) gud, mand.*

[2] *Der fordres anden person i overensstemmelse med* hlífðer *og vokativen* Þórrøðr *i sidste verslinje; og virkelig er formen* helt *for 2. person sg. præt. ind. sikret ved stavelserim i Ól. s. h. k. 160 (Hkr. 1777 s. 272_{21}); Fms. IV, s. 362_{19} har på dette sted virkelig* •hélt•; *Njála k. 53_{27} står også 2. pers. sg.* hélt *vistnok i alle hdskr. Dr. Jón Þorkelsson har gjort mig opmærksom på bægge disse steder.*

[3] naðr *betegner her vistnok sværd, jfr. Egils s. k. 55, 2. vers (Rvk. 1856, s. 115_{10}), samt* naðrhristir *s. st. k. 57 (Rvk. 1856, s. 125_{22}); Sn. E. I. 567_{10} bör man vel også skrive* naðr *i stedet for* •narr• *(AM. 748, 4° har:* •nár,• *Sn. E. II, s. 477 b_1; 757; 4°:* •. ar•, *Sn. E. II, s. 560 b_{16}; 1eβ:* •nar•, *Sn. E. II, 620 a_{26}).*

[4] *Kampormens (sværdets) træer, mænd;* stafar *har jeg skrevet for* •sumir•, *da man ellers kommer i forlegenhed med* róglinns.

Olaf tillægger dette vers fejlagtig Bjǫrn, *vistnok* Bjǫrn Hítdœlakappi. *Den sandsynlige grund dertil er påvist af Konr. Gíslason: Bemærkn. om skjaldedigt. beskaffenhed, Vsk. selsk. skr., 5. række, hist.-filos. afd. 4. bind, VII, s. 288—289.*

K. 14(12). W. s. 106_4.

Sighvatr Þórðarson.

Vas'k til Róms í haska.

Det hele vers er overleveret i Hkr. Magn. s. góða k. 9, Frísb. s. 173_{10}, Ól. s. h. Kria 1853 s. 236_{25}, Fms. V, s. 123_{12}, og synes at burde skrives således:

Hafa láte mik heitan
Hvíta-Kristr at víte
eld, ef'k Áleif vildak —
em'k skirr of þat — firrask.
Vatnœren hef'k vitne —
vas'k til Róms í haska —
ǫld leynek því aldre —
annarra þau manna.

Prosaisk ordfølge:

Láte Hvíta-Kristr mik hafa heitan eld at víte, ef'k vildak firrask Áleif.[1] Em'k skirr[2] of þat. Vatnœren[3] hef'k þau vitne annarra manna: Vas'k til Róms í haska.[4] Aldre leynek ǫld því.

[1] *Jfr. Konr. Gíslason i Ann. f. nord. Oldk. 1860, s. 331—335.*

[2] *Jfr. Konr. Gíslason i Årb. f. nord. Oldk. 1866, s. 291.*

[3] *Rigelig som vand; synonymt med* kappœrinn, kappnógr, *kun er* vatnœrinn *mere malerisk og betegnende end disse tillægsord.*

[4] *Jfr. Konr. Gíslason, anf. st., s. 287—288.*

K. 14(13). W. s. 106_6.

Bjúgar (Bljúgar?) vísur.

Hvé's, ef'k hleyp at krúse?[1]

[1] *„Hvordan går det, om jeg (ɔ: Hvad om jeg) løber til korset?"* krús *må her udtales med* s, *Sn. E. I, s. 448_9 derimod med* ts, *hvilket vistnok er den ældre udtale (jfr. Sn. E. I, s. 32_6).* Bjúgar vísur *er derfor sandsynligvis yngre end Eilífr kúlnasveinn (Líknarbraut v. 52 er i denne henseende tvivlsomt).*

K. 14(15). W. s. 106_{11}.

Sighvatr Þórðarson.

Dánar dróttne mínom
dœgn of sent at hende.

Prosaisk ordfølge:

Dánardœgn[1] of sent at hende dróttne mínom.

[1] Dœgn *er utvivlsomt et norsk dialektord, jfr. Norges gl. love I, s. 335_8 og Ivar Åsens norske ordb. under* døger. *Over hovedet synes Sighvatr med stor dristighed at have brugt dialektord og ord af fremmed oprindelse i sine vers.*

Brudstykket er vistnok taget af en erfidrápa *om kong Olaf den hellige. (Svb. Egilsson).*

K. 14(16), W. s. 106_{12}. *Se k. 11(14).*

K. 15(4). W. s. 106_{17}.

Flugo hrafnar tveir
af Hnikars ǫxlom,
Hugenn til hanga,
enn á hræ Munenn.

Brudstykke af et mytisk oldkvad. Verset ligner i höj grad det latinske eksempel, som jeg har anført i noterne til stedet, men er dog sikkert ikke digtet af Olaf. Det findes i bægge håndskrifter, og ikke, som S. Bugge (Sæm. Edda, s. 335) angiver, alene i W.

K. 15(5). W. s. 106_{21}.

Krossfestom sé Kriste
kunnr vegr ok lof unnet
megn ok máttr sem tignar
mest vald, þat's fersk aldre.

Prosaisk ordfølge:

Kunnr vegr ok lof, megn ok máttr sem[1] mest tignarvald, þat's aldre fersk, sé unnet krossfestom Kriste.[2]

[1] *Så vel som, jfr. Lex. poet. under* sem *1 d.*

[2] *Det hele minder om slutningen af fadervor, Matth. 6, 14.*

K. 15(6). W. s. 106_{23}.

Jarls hefer hann ágæte
enn ǫðlings koste,
konongs kappgirne,
kynne landreka.[1]

[1] *Verset synes at være digtet om en hövding, måske om en jarl, derimod ikke om en konge, eftersom sammenligningen i 1.*

vers da ikke vilde være synderlig smigrende. Det er digtet i málaháttr, *ligesom det i k. 15(9) anførte vers, som også i tonen er beslægtet med dette. Det samme versemål vender igen tilbage i det k. 15(20) anførte vers, som også i stilen stærkt minder om de to omtalte brudstykker. Her kaldes kvadets helt for* ræser, *og han må altså have været en jarl, hvis alle disse brudstykker hører til det samme digt, I æresdigte tillægges digteriske fyrstebenævnelser ikke sjælden jarlerne. Måske har vi her brudstykker af et ellers tabt kvad af selve Olaf enten om Skule jarl eller om Knud jarl Håkonsson (jfr. Sn. E. III, s. 381—382); den rhetoriske tone passer godt til det 13. århundrede. Mærkelig nok navngives skjalden på intet af disse 3 steder, måske fordi digtet var af selve Olaf.*

K. 15(7). W. s. 106_{24}.

Herr búask[1] hvatt[2] til snerro.

[1] ú *forkortes foran vokal, hvorved 1. pes bliver creticus.*
[2] *Således synes man at burde læse* »hᵃt« *i A; W. har* hvater, *ikke* hvarer.

K. 15(8). W. s. 106_{26}.

Glúmr (Geirason?)

Brandr fær logs ok landa
land Eiríke banda.

Prosaisk ordfølge:

Brandr fær Eiríke land[1]‿banda‿logs[2] ok landa.[3]

[1] *Således har jeg skrevet med det bedste håndskrift (A); Ws læsemåde* landz *lader sig vistnok også forsvare, dog synes den snarere at være afledet af As læsemåde end omvendt (genitiven* logs *har trukket* land *med). Skriver man* lands, *må man vistnok snarest forbinde:* B. f. E. landa‿banda‿logs ok lands *i overensstemmelse med kendingen* landa‿band *i Hkr. Hák. s. g. k. 30, 2. vers (udg. 1777, I, s. 157_{10}), og således har Svb. Egilsson forstået verset. Men et* »brandr fær Eiríke lands« *forekommer mig ikke at lyde så naturlig som* brandr fær Eiríke landa, *jfr. udtrykket* vega til landa *(ikke* lands) *i Lex. poet. under* vega. *Med*

hensyn til landband *jfr. de hyppige sammensætninger med* land- *som første led, navnlig* landgarðr *i Lex. poet., og angående tmesis se Konr. Gíslason: Bemærkn. om skjaldedigtenes beskaffenhed i Vidensk. selsk. skr. s. 293.*

[2] *Landbåndenes (havets) lue, guld.*

[3] *Disse verslinjer hører vistnok til et kvad om Erik blóðøx, jfr. Guðm. Þorláksson: Udsigt &c. s. 31.*

K. 15(9). W. s. 106_{28}.

Halde hringtǫpoð,
hefe ok varðveite,
styrke ok staðfeste
stýrer himenríkes!

Prosaisk ordfølge:

Stýrer[1] himenríkes[1] halde[2], hefe ok varðveite, styrke ok staðfeste hringtǫpoð.[3]

[1] *Himmeriges styrer, gud.*

[2] *Jfr. Oxf. ordb. under* halda *B III.*

[3] *I A skrevet* hingtǫp, *der vistnok bör opløses:* hringtǫput (= hringtǫpuð, hringtǫpoð), *jfr. det i samme hdskr. hyppige* hǫf = hǫfut, hǫfuð. *W har* hringtǫpvðr. *Beholder man denne læsemåde, savner man dels en angivelse af hvad det er, denne* hringtǫpoðr *skal* halda, *dels et objekt til alle de følgende verber; endelig falder da verset helt ud af tonen. Derimod er alt naturligt, når man beholder den læsemåde, som står i A.*

Jfr. i øvrigt ovenfor til verset i k. 15(6).

K. 15(10). W. s. 106_{30}.

Snorri Sturluson, Háttatal 15—16.

Stórt ræðr hann, enn hjarta
hvetr — buðlunga setre.

Setr of vísa vitran ...

Háttatal 15, sidste halvvers, lyder således:

Gunnhætter kná grýtto
— gramr býr of þrek — stýra —
stórt ræðr hann, enn hjarta
hvetr — buðlunga setre.

Prosaisk ordfølge:

Gunnhætter kná stýra grýtto buðlunga setre. Gramr býr of þrek. Stórt ræðr hann, enn hjarta hvetr.

Jfr. i øvrigt Sn. E. III, s. 114. Möbius: Háttatal I, s. 75.

Háttatal 16 første halvvers lyder således:

Setr of vísa vitran
vígdrótt — enn þar hníga —
ýr dregsk — við skotskúrom
skjaldborg — í gras alder.

Prosaisk ordfølge:

Setr vígdrótt skjaldborg við skotskúrom of vísa vitran. Ýr dregsk, enn þar hníga alder í gras.

Jfr. Sn. E. anf. st. og Möbius anf. skr. s. 76.

K. 15(11). W. s. 106_{32}.

Snorri Sturluson, Háttatal 40.

Hverr fremr hilde[1] barra?[1]
hverr's mælingom ferre?[1]
hverr á hǫpp at stœrre?
hverr kann auð at þverra?[2]

[1] *Jfr. Konr. Gíslason: Njála II, s. 80—81.*
[2] *Jfr. Sn. E. III, s. 121. Möbius anf. skr. s. 79.*

K. 15(12). W. s. 107_2.

Konongr kappgjarn,
kostom betre
allre[1] þjóð,[1]
allframr konongr.

[1] *Svb. Egilsson tror, at denne dativ styres af* **allframr**, *og oversætter: „universo populo valde amatus". Men* **allframr** *kan ikke betyde „valde amatus" og forbindes ellers ikke med dativ. Derimod savner man det andet sammenligningsled til* **betre**. *Versemålet er kviðuháttr.*

K. 15(13). Mgl. i W.

Hlýð, hlýð, konongr,
hróðre þessom.

K. 15(14). W. s. 107_3.

Heldr vill hilmer
herja enn erja.

Versemålet er tøglag ligesom k. 13(12), andet brudstykke. Måske hører bægge brudstykker til samme digt.

K. 15(16). W. s. 107_6.

Sterkom stille
styrjar væne.

K. 15(20). W. s. 107_{13}.

Hlíf gnast við hlíf,
hjǫrr við mæke,
egg lék við egg,
þar's jǫforr barðesk.

K. 15(21). W. s. 107_{15}.

Harða, hvatfœra,
hrausta, vígtama,
snarpa, snarráða
sá gat hirð[1] ræser[2].

[1] *Således har jeg læst med A.*
[2] *Jfr. ovenfor til verset i k. 15(6).*

K. 15(22). W. s. 107_{16}.

Band gaf oss með endom
Ilmr lýskála bála.

Prosaisk ordfølge:

Lý[1]‿skála‿bála[2]‿Ilmr[3] gaf oss band[4] með endom.

[1] lýr, *fisk af torskeslægten (gadus pollachius), jfr. Jvar Åsen: Norsk ordb. under* lyr.
[2] *Fiskehusets (havets) bål, guld.*
[3] *Guldets gudinde, kvinden.*
[4] *Vistnok et* skarband, *jfr. Njála k.* 31_{25}, *Fas. III, s.* 307_{17}, *Svb. Egilsson i Sn. E. III, s. 147.* »með endom« *må da vel betyde: „med nedhængende frynser", eller måske „det hele", „med alt tilbehør". jfr. Fms. XI, s.* 212_{3-4}*:* »allrí Jótagrund með endum« *og Svb. Egilsson under* endi.

K. 15(23). W. s. 107_{18}.

Snorri Sturluson, Háttatal 73.

Ræser glæser
Røkkva døkkva
hvítom rítom
reina hreina.

Prosaisk ordfølge:

Ræser glæser døkkva Røkkva⌣reina⌣hreina[1] hvítom rítom.

[1] *Søkongelandets (havets) ren, skibet. Jfr. Konr. Gíslason: Njála II, s. 157—159. Möbius: Háttatal s. 82.*

K. 15(24). W. s. 107_{19}.

Hallfreðr Óttarsson vandræðaskáld.

Eitt es sverð þat's sverða
sverðauðgan mik gerðe.

Hele verset findes i Hkr. Ól. Tr. k. 90, Fms. II, s. 56—57, Flat. I, s. 329, Forns. s. 96—97, Prøver s. 21. Den her anførte vísufjórðungr danner en sætning for sig med følgende

Prosaisk ordfølge:

Eitt es sverð sverða, þat's gerðe mik sverðauðgan.

K. 15(25). W. s. 107_{20}.

Egill Skallagrímsson Arinbjarnardrápa 13.

Þat's órétt
ef orpet hefer
á máskeið
mǫrgo gagne,
ramriðen
Røkkva stóðe,
vellvǫnoðr,
því's veitte mér.

Prosaisk ordfølge:

Þat's órétt, ef vellvǫnoðr[1] hefer orpet mǫrgo gagne, því's veitte mér, á máskeið,[2] ramriðen Røkkva⌣stóðe.[3]

[1] *Guldforøderen, manden.*

[2] verpa á máskeið = kasta *eller* verpa á glæ (*jfr. Lex. poet. under* glær) = *bortødsle til ingen nytte.*

[3] Rekkva⁀stóð, *søkongens stod, skibe;* måskeið, ramriðen R.⁀st., *hav, hvorover man hyppig sejler på skibe, det af skibe stærkt befarne hav. Således forstås verset allerede af Jón Ólafsson fra Svefneyjar i hans Nordens gl. digtekunst, s. 150, og senere har Jón Þorkelsson optaget den samme forklaring (Egils s. Rvk. 1856, s. 273—274). Svb. Egilsson skriver derimod* ramriðinn *og forbinder:* vellvǫnoðr ramriðinn Rǫkkva⁀stóðe, *„auri attenuator, firmo vectus regis maritimi equitio"; men dels er det i höj grad påfaldende, at* riðinn *så bruges i aktiv betydning, dels synes* »ramriðinn R.⁀st.« *i sig selv at være et unaturligt epitet, når det bruges om en person.*

K. 15(26). W. s. 107_{23}.

Grímnismál 47.

Saðr ok Svipall
ok Sanngetall.

K. 15(27). W. s. 107_{24}.

Ekkill, Etill,[1] Skekkill,
Eimnir, Gestill, Reimnir,[2]
Heite, Høkingr,[3] Meite
Heime, Mysingr, Beime,
Randvér, Róðe, Mundill,
Røkkve, Gylfe,[4] Nøkkve
Hemingr, Hagbarðr, Glamme
Hake, Beimune, Rakne.

[1] *Således har jeg skrevet (A har* »etill,« *W* eitíll), *dette navn er vistnok kun en anden form for det sædvanlige* Atall.

[2] *Jfr.* »Reifnir« *Sn. E. I, s. 548_4 (jfr. II, s. 469_6, 552 og 614 nederst). Da disse to navne sikkert er identiske, har jeg foretrukket A's læsemåde for W's med hensyn til dette ord og med hensyn til* Eimnir, *som danner helrim dermed.*

[3] *Således i overensstemmelse med A* (»hǫking«); *W har* »hękingr«; *jfr.* Heklingr *i Fas. II, s. 27_2 og I, s. 298 nederst. Navnet synes at være et patronymicum afledet af det sædvanlige* Hake.

[1] A har »gylv«, *hvilket sikkert er en urigtig form. W har* »folfe«, *som vistnok er en forvanskning enten af* gylfe *eller måske af* sǫlve, *jfr. Sn. E. I, s.* 547_{11} (= *II,* 468_{24}, 552_{12} *og* 614_{19}).

K. 15(28). W. s. 107_{28}.

Máni (Skáld-Máni?)

Hvat mont hafs á otre,
hengeligr, með drengjom
karl, þvít kraptr þinn fǫrlask,
kinngrár, mega vinna.

Prosaisk ordfølge:

Hvat mont, hengeligr, kinngrár karl mega vinna á hafs‿otre[1] með drengjom, þvít kraptr þinn fǫrlask.[2]

[1] *Havets odder, skib.*

[2] *Dette halvvers findes også anført i Skáldskaparmál, Sn. E. I, s.* 444_{11}. *Om Máni se Guðmundr Þorláksson: Udsigt &c. s. 141—142.*

K. 15(29). W. s. 107_{30}.

Áðr djúphugaðr dræpe
dólga ramr með hamre
gegn á grœðes vagna
gagnsæll faðer Magna.

Prosaisk ordfølge:

Áðr djúphugaðr, ramr, gegn, gagnsæll faðer Magna[1] dræpe með hamre á vagna ‿ grœðes ‿ dólga.[2]

[1] ɔ: Þórr.

[2] vagna‿grœðer, *vognsøen, jorden,* v. ‿ gr. ‿ dólgar, *jordens fjender, jætter. Således forstår Svb. Egilsson dette halvvers; dog vækker denne fortolkning flere betænkeligheder; præpositionen* á *er mat og overflødig og står på et ubetonet sted altfor langt bagefter sin kasus;* drepa á *svarer ellers omtrent til det danske „banke på“* (drepa á dyrr = *banke på dören); man skulde vænte* drepa *med akkusativ alene. Kendingen* vagna‿jǫrð *er vistnok enestående, men synes dog at kunne forsvares ved henvisning til f. eks.* hreinvazter, elgver *og lignende (jfr. Afh. III, k. 16(23), Sn. E. I, s.* 320_{15}). *Kendingen* vagna‿grœðes‿dólgr *har vel kun den ene parallel i Haustlǫng, Sn. E. I, s.* 310_{8}: vallar‿dólgr, *men på den*

anden side støttes dog denne parallel derved, at også den første verslinje i vort halvvers er identisk med den første verslinje i det halvvers af HaustlQng, hvori kendingen vallar⌣dólgr *forekommer. Disse kendinger synes således at kunne forsvares. Derimod synes* gegn *at være et upassende epitet til Tor, hvad enten det betyder omtrent det samme som* nýtr, þarfr *(vistnok afledet af* gagn *n.), eller „venlig", „omgængelig". Skulde* •gegn á• *ikke være forvansket. Svb. Egilsson foreslår også at læse* •gegna•, *som så skulde være epitet til* dólga; *men så passer ingen af de to nysomtalte betydninger, hvorfor Svb. E. har ment, at* gegna *skulde betyde „inclytos" eller „ex adversario constitutos, adversarios"; men* gegn *synes ikke at forekomme i nogen af disse betydninger. Måske kunde man læse* gegnom, *og så i øvrigt i overensstemmelse med Svb. Egilssons forklaring forbinde:* Áðr djúphugaðr, ramr, gagnsæll faðer Magna dræpe með hamre gegnom vagna ⌣ grœðes ⌣ dólga; *præpositionen* gegnom (gagnom, gQgnom) *eller* í gegnom (gagnom, gQgnom) *stilles i poesi netop sædvanlig efter sin kasus (se Lex. poet.), og med hensyn til konstruktionen* drepa gegnom e-t *kan man jævnføre Hýmiskv. v. 29:* •sló hann sitjande | súlor í gQgnom•. *Halvverset synes at tilhøre den hedenske tid, men er dog vistnok yngre end HaustlQng. Dette slutter jeg deraf, at den verslinje, som HaustlQng og vort halvvers har til fælles, synes bedre på sin plads i HaustlQng end her, navnlig fordi epitetet* djúphugaðr *passer bedre til Loke i Haustl. end her til Tor.*

K. 16(10). Mgl. i A. W. s. 108_{12}.

Enn skinnbjarta skorter —
skapet kannask mér svanna —
dýr es hon hætt at hváro —
halmmein NjQron steina.

Prosaisk ordfølge:

Enn skinnbjarta steina⌣NjQron[1] skorter halmmein[2]. Skapet svanna kannask mér. Hon es at hváro hætt dýr.

[1] *(Ædel-) Stenenes gudinde, kvinden.*

[2] *W har* •halm æin•, *men sikkert har Svb. Egilsson ret, når han tror, at der bör skrives:* •halmæin• *i et ord, og at dette igen står for* halmmein, *halmskade, ild (eller måske for* Half-mein, *som vilde betyde det samme, se Sn. E. I, s. 332_2, Fas. II, s. 43 fg., Lex. poet. under* Hálfr). *Men hvad skal det betyde, at kvinden mangler „ild"? Der kan vel ikke være tvivl om, at vi her har et*

eksempel på ofljóst, og dette bestyrkes ved Olafs tilföjede prosaiske bemærkning: Fyrir fegrðar sakir þótti skáldinu betr fara málit ok **óberari verða lǫstrinn**, at kalla margláta konu heldr dýr en greina sérhvern hlut, þann er hon gerði ómannliga. *Forstår man* halmmein *som ild i naturlig betydning, står indholdet af sætningen* Enn skinnbjarta — halmmein *ikke i noget passende forhold til de to indskudssætninger (stál). Det er vistnok i følelsen heraf, at Egilsson foreslår følgende substitutionsrække:*

halmmein = eld,
eld = vita
vita = vit.

Men ved det sidste led brister rækken, ti vita *er ikke formelt identisk med* vit; *i ofljóst synes man kun at have tilladt sig forandringer af ordenes kvantitet (f. eks.* Mána *for* má ná, hlíð *for* hlið, *o. s. v.), derimod ikke forandringer, der traf lydens kvalitet eller bestod i vilkårlige tilsætninger eller udeladelser. Dertil kommer, at begrebet* vit *slet ikke synes at passe i denne sammenhæng. I overensstemmelse med Olafs anførte bemærkning vænter man, at* halmmein *skal betyde omtrent det samme som det danske kyskhed, det latinske castitas, det oldisl.* skírlífi, skírleikr. *Derfor vover jeg at foreslå følgende substitutionsrække:*

halmmein = eld
eld = birte
birte = skírleik.

Med hensyn til det andet led i rækken skal jeg bemærke, at birte *i Harmsól v. 60 bruges i kendingen* himens birte = *himmelens lys eller ild, solen, og at* birte *og* skírleikr *omtrent er ensbetydende, kan man slutte af den måde, hvorpå adjektivet* skírr *bruges i Stjórn s.* 15_{20}, *samt deraf at verbet* skírnask *bruges parallelt med* birtask *i Kongespejlet (udg. 1768, s.* 204_{3}, *Kria 1848, s. 47, anm. 7), jfr. også i poesi Grímnismál 11, Vafþr. 12, ligeledes sammensætningen* heiðskírr. *Eksempler på* skírleikr *i betydningen: castitas vil man finde i Lex. poet. og hos Jón Þorkelsson, Supplem. II under ordet. Det „altfor klare“ eller med andre ord det vildledende består her i, at det for en overfladisk betragter ligger nær at forstå verset på følgende måde:* Enn skinnbjarta steina‿Njǫrun skorter hætt halmmein .... Dýr er hon at hváro. *D. v. s.: Kvinden med den hvide hudfarve mangler den farlige ild; alligevel er hun herlig* (dýr, *n. sg. fem. af* dýrr), — *og så betyder ordene noget ganske andet.*

K. 16(14). Mgl. i A. W. s. 108_{20}.

Eyvindr skáldaspillir, Háleygjatal.

Farmatýs
fjǫrve næmðo
jarðráðendr
á Oglóe.

Hele verset er overleveret i Hkr. Har. gráf. k. 6 (Hkr. 1777 I, s. 173_{23}), Frísb. udg. s. 89_{23}, Flat. udg. s. 64_{27}, Fagrsk. s. 30_{11}, Sn. E. I, s. 232, jfr. s. 452 og II, s. 518 og synes i det væsenlige at have lydt således:

Ok Sigorð,
hinn's svǫnom veitte
hrokabjór
Haddingja vals
farma-Týs,
fjǫrve næmðo
jarðráðendr
á Oglóe.

Prosaisk ordfølge:

Ok Sigorð — hinn's veitte farma ‿ Týs ‿ svǫnom[1] Haddingja ‿ vals ‿ hrokabjór[2] — næmðo jarðráðendr fjǫrve á Oglóe.

[1] *Odins svaner, ravne.*

[2] *Svb. Egilsson skriver* hrókabjór *og forklarer kendingen på følgende måde:* Haddingja ‿ val *(n.), „delectus Haddingi, milites Haddingi“;* Haddingja ‿ vals ‿ hrókr, *„pelecanus militum Haddingi“, „corvus“,* Haddingja ‿ vals ‿ hrókabjór, *„potus corvorum, sanguis“. Men det synes ikke naturligt at kalde ravnen for: „pelecanus* **militum**“; *i alt fald kender jeg intet fuldstændig analogt eksempel,* (hergammr *betragter jeg ikke som sådant); derimod vilde f eks.* Haddingja ‿ veðrs ‿ hrókabjórr *være i sin orden.* Haddingja ‿ valr *synes i sig selv at være en tilstrækkelig og passende betegnelse for ravnen, jfr. f. eks.* Endils svǫrr, Leifa már, Ellu geitungr, *og hvad* hroka *angår, synes det naturligst at opfatte det som en sannkenning til* bjórr; hroki *betyder i oldisl. og i beslægtede*

sprog: topmål [jfr. norsk roke *(hos I. Asen), oldsv.* roke *(Rydqv. Sv. språk.* lagar VI s. 377a), *sv.* råge (råga), *dansk* rog, roge *(hos Molbech i Dial. Lex.)];* hrokabjórr *betyder derfor vistnok: en overströmmende fylde øl, og billedet er, som det synes, hentet fra det bredfulde drikkehorn. Tanken i relativsætningen* •hinn's — farma ⏑ Týs• *bliver da: ham som i bredfuldt mål gav ravnen blod.*

K. 16(15). Mgl. i A. W. s. 108.

Skrautoddr.

Bǫls monat bǫr at dylja
berg-Þórs nǫsom órom.

At berg-Þórr *betegner en dværg er klart af Olafs bemærkning, men i øvrigt er denne vísufjórðungr så ufuldstændig overleveret, at den ikke synes at kunne give nogen mening.*

K. 16(18). Mgl. i A. W. s. 108_{29}.

Markús Skeggjason.

Bjǫrn óð fram á fornar
flóðs hafskipa slóðer.

Prosaisk ordfølge:

Flóðs ⏑ bjǫrn[1] óð fram á fornar hafskipa slóðer.

[1] *Vandets, havets björn, skib.*

[2] *Hele verset er overleveret i Sn. E. I, s. 442 (jfr. II, s. 332, 443), og den her anførte vísufjórðungr danner en sætning for sig.*

K. 16(19). Mgl. i A. W. s. 108_{31}.

Einstige mér heinar.

At heinar ⌣ einstige *er en sværdkending, er sikkert nok. I øvrigt kendes ikke sammenhængen.*

K. 16(20). Mgl. i A. W. s. 109_1.

Ormr Steinþórsson.

Skorða vas í fǫt fœrð
fjarðbeins afarhrein.

Prosaisk ordfølge:
Fjarðbeins ⌣ skorða[1] vas fœrð í afarhrein[2] fǫt.

[1] *(Ædel-) stenens træ, kvinden.*
[2] hreinn *betyder vistnok snarest: glimrende, prægtig, bruges også som epitet til sværdet og skjoldet.*

Det halvvers, hvortil denne vísufjórðungr hører, findes fuldstændigt i Sn. E.[1] I, s. 410 (jfr. II, s. 324, 435, 584). Den anden vísufjórðungr lyder:

Nýre slǫng nadd-Freyr
nisting of mjaðar ⌣ Hrist.

Prosaisk ordfølge:
Nadd ⌣ Freyr slǫng nýre nisting of mjaðar ⌣ Hrist.
Versemålet er hálfhnept (Möbius: Háttatal II, s. 111). Jfr. i øvrigt om Ormr Guðmundur Þorláksson: Udsigt &c. s. 53—54.

K. 16(23). Mgl. i A. W. s. 109_5.

Þjóðólfr enn hvinverski (Ynglingatal?)

Haufoðbaðm,
þar's heiðsæe
á Fjǫrnes
fjǫllom drýgðe.

Prosaisk ordfølge:

Haufoðbaðm, þar's *drýgðe* heiðsæe á Fjǫrnes-fjǫllom.

Således ordner Svb. Egilsson dette halvvers: At Fjǫrnes-fjǫll *skal betyde søkongens bjærge, havet, derfor har vi Olafs ord, uagtet* Fjǫrner *vistnok kun på dette ene sted forekommer som søkonge-navn (ved* fjǫll *tænkes vistnok nærmest på bølgerne). Udtrykket* drýgðe heiðsæe, *hvortil subjektet må underforstås fra det foregående tabte halvvers, er i höj grad dunkelt. Svb. Egilsson forklarer: „auri sationem exercuit", og afleder* heiðsæe *af* heið, *guld, og verbet* sá, *så.* Haufoðbaðm *står i følge Egilssons fortolkning udenfor konstruktionen og styres af et ord i det tabte halvvers. Ordet* heiðsæe *forekommer vel kun på dette sted i poesi. Derimod forekommer* heiðsæe *i prosa (se Jón Þorkelssons Supplem. II) ved siden af* eiðsæe *i betydningen ærefrygt, pietet, men her synes* eiðsæe *at være den rigtige form, jfr. udtrykket* sjá eiða *(Oxf. ordb. under* sjá *A II). Det tilsvarende adj.* eiðsær *synes at forekomme i et vers af Egill Skallagrímsson (Egils s. Rvk. 1856, s. 125), hvor alliterationen ikke tåler* heiðsær. *Her fordrer alliterationen derimod* heiðsæe, *og dette substantiv støttes ved at man i et vers af Jǫkull Bárðarson i Hkr. Ól. s. h. k. 193 (udg. 1777 s. 318₂₆) finder* heiðsær *som attribut til kong Olaf, hvor* h *ligeledes er sikret ved alliterationen. Dette adjektiv forklarer Svb. Egilsson i overensstemmelse med* heiðsæe *hos Þjóðólfr som „serens aurum, liberalis, munificus", og jeg har ikke nogen bedre forklaring at foreslå, skönt det forekommer mig misligt at opstille en anden tolkning af* heiðsær *end af alle de andre adjektiver, hvis sidste sammensætningsled er* -sær *(f. eks.* auðsær, einsær, djúpsær, grannsær, langsær *o. s. v.), der alle afledes af verbet* sjá. *Tillige er det påfaldende, når det fremhæves, at den mand, hvorom der er tale, udøver sin gavmildhed „på bølgerne". På søen var der snarere lejlighed til at øve manddom eller kamp* (drýgja

þrek, dáð, hernað *og lign.); gavmildheden er derimod snarest knyttet til hallen. Skulde* heiðsæe *kunne betyde manddom, kraft, og adjektivet* heiðsær *mandig, kraftig? Hvorledes disse ord i følge deres sammensætning kan få denne betydning, er ikke let at indse. Eller bör man læse f. eks.* harðræðe *for* heiðsæe? *Det vilde vistnok — navnlig på grund af adjektivet* heiðsær — *være altfor dristigt.*

At man i et så gammelt vers bör skrive haufoðbaðm *og ikke* hafoðbaðm *eller* hǫfoðbaðm, *støttes ved, at man hos Brage finder verslinjen:* vall**rauf** fjogor **hau**foð *(Yngl. k. 5, Gylf. k. 1), hvor versemålet kræver en lang næstsidste stavelse, jfr. Sn. E. I, s.* 372_{15}*:* **lau**fe fát, at **hau**fðe. *Sml. også gotisk* haubiþ.

K. 16(23). Mgl. i A. W. s. 109_6.

Markús Skeggjason.

Hjartfœrra veit harre
hreinvazta sik baztan.

Prosaisk ordfølge:
Harre hjartfœrra hreinvazta[1] veit sik baztan.

[1] *Landes, jfr. ovenfor til verset i k. 15(29).*

K. 16(26). Mgl. i W.

Þjóðólfr Arnórsson.

Lét hrætrana hveite
hrynja gramr ór brynjo.
Vill at vexte belle
valbygg Haraldr Yggjar.

Prosaisk orden:

Gramr lét hrætrana ‿ hveite[1] hrynja ór brynjo. Haraldr vill at Yggjar ‿ val ‿ bygg[2] belle[3] vexte[3].

[1] *Jeg har skrevet* hrætrana, *I håndskriftet er de udhævede bogstaver udtrykte ved abbreviation, idet der står:* hrętna. *Dette har de tidligere udgivere opløst til* hræteina. *Men i følge min overbevisning bör der læses* hrætrana, da *forbindelsen* hræteina ‿ hveite *ikke synes at give nogen mening. I følge Svb. Egilsson (Lex. poet. under* hræteinn *og* hveiti, *Scripta hist. Isl. I, s. 73) betyder* hræteina ‿ hveite *„triticum telorum, tela dense ingesta, magna vis telorum“ i overensstemmelse f. eks. med* sverða ‿ drífa, geira ‿ regn *o. s. v. Men for det første savner man i billedet* (hræteina ‿) hveite *det bevægelsesmoment og den forestilling om noget nedstyrtende, der ligger i* (sverða‿) drífa. (geira ‿) regn *o. s. v.; og for det andet betyder* sverða ‿ drífa *og lign. ikke: „magna vis telorum“ — men: kamp. Endelig er forbindelsen* hræteina ‿ hveite — *forudsat at den betyder „magna telorum vis“ — i virkeligheden ikke nogen kending, men kun en mangfoldiggörelse af begrebet* hræteinar, *som i denne forbindelse synes i höj grad upassende. Sætningen* »Lét hræteina hveite hrynja gramr ór brynjo« *fremkalder nemlig i så fald for vore öjne billedet af kongen, idet han i kampens tummel ryster en uendelig mængde sværd(!), spyd eller pile ud af sin egen brynje, hvor de overalt hænger fast. Så bliver man vel nødt til at rette* ór brynjo *til* á brynjor *(ɔ: fjendens pansre). Men en sådan rettelse er både i sig selv tvivlsom og bliver det endnu mere på grund af det usikre i tolkningen af ordene* hræteina hveite. *Det står for mig som aldeles utvivlsomt, at* hræt-na hveite *i denne forbindelse må betyde* **blod**; *da falder det naturligt at tale om, at kongen lod blodet styrte ned* »ór brynju« *(ɔ: ud af fjendens panser). Men kan* hræteina ‿ hveite *betyde blod? Umuligt var det vel ikke, at man kunde have forestillet sig blodet som føde for sværdet, tænkt som et slags levende væsen, der mætter sig med blod; en lignende forestilling ligger jo dog til grund for billedet i Háttatal v. 6, andet halvvers. Men da læsemåden er tvivlsom, forekommer det mig dog langt naturligere at læse* hrætrana ‿ hveite, *ådseltranens (ravnens) eller ådseltranernes (ravnenes) hvede, blod. Man har da en kending af lignende art som* blóð ‿ orra ‿ barr *og* sveita ‿ svans ‿ ǫrð *hos Þjóðólfr (Sn. E. I, s. 486, 2. vers), hvoraf i alt fald den sidste betyder* **blod** *og ikke* **ådsel**, *som Svb. Egilsson forklarer, da det ikke kan tænkes, at Þjóðólfr har ladet kongen kæmpe med ådsler. Dette vers bör vistnok skrives således:*

Blóðorra lætr barre
bragningr ara fagna.
Gauts rýðr sigð í sveita
svans Ǫrð konongr HǪrða.
Geirs oddom lætr gredder
grunn hvert stika sunnar
hirð, þá's hann skal varða,
hrægamms ara sævar.

ɔ: Bragningr lætr ara fagna blóð ⌣ orra ⌣ barre, Konongr HǪrða rýðr (*denne læsemåde, som findes i 3 hdskr., bör ubetinget foretrækkes for* berr) Gauts ⌣ sigð í sveita ⌣ svans ⌣ Ǫrð. Hræ ⌣ gamms ⌣ gredder lætr hirð, þá's skal varða hann, stika hvert ara ⌣ sævar ⌣ grunn *(ɔ: blodgrund, bloddyb, sår)* sunnar geirs ⌣ oddom. (sunnar *sigter vel til kong Haralds tog til Danmark). Betragter man dette vers, er det påfaldende, at symmetrien afbrydes i det andet halvvers. De to første vísufjórðungar varierer den samme tanke ved symmetriske kendinger, og det samme vænter man at finde i det sidste halvvers. Skjaldene ynder at vise deres færdighed i de poetiske omskrivninger ved stadig indenfor det samme vers at gentage den samme tanke udtrykt på forskellige måder (jfr. f. eks. det vers af Markús Skeggjason, der anføres i Sn. E. I, s. 442 og flere andre steder). Derfor får man det indtryk, at disse to halvvers ikke hører til samme vers, og virkelig tilföjer AM 748, 4° efter det første halvvers bemærkningen:* »Svá kvað hann enn« *(Sn. E. I, s. 488 anm. 6), hvorved det antydes, at de to halvvers ikke hører sammen, om de end utvivlsomt har hørt til det samme digt. Da det her hos Olaf anførte halvvers af Þjóðólfr sikkert også er taget af det samme kvad om kong Harald (Sexstefja?), og tillige viser sig at være fuldstændig symmetrisk med halvverset* »Blóðorra lætr barre &c.«, *kan der næppe være tvivl om, at disse to halvvers oprindelig har udgjort et helt. Man får da i det hele vers fire parallele kendinger, som alle betegner enten blod eller ådsel, nemlig:* 1. hræ ⌣ trana ⌣ hveite. 2. Yggjar ⌣ val ⌣ bygg. 3. blóð ⌣ orra ⌣ barr. 4. sveita ⌣ svans ⌣ Ǫrð. *Alle disse kendinger mødes i billedet* **sæd, korn** (barr *er vistnok etymologisk = lat.* far)[1] *og i dem alle optræder ravnen som bestemmende biord. Symmetrien fremtræder også i at alle fire kendinger er „dobbelte“* (tvíkennt). *Med kendingen* hrætrana ⌣ hveite *kan man sammenligne* freka ⌣ hveite = *blod i et halvvers af Þórðr (Kolbeinsson?) i Sn. E. I, s. 480₃, et lignende billede fremtræder i* (rauð) rekninga ⌣ éls ⌣ þélar ⌣ svǪrf *hos Bjarni i Sn. E. II, s. 499₆₋₇.*

[1] Yggjar ⌣ valr, *ravn,* Yggjar ⌣ val ⌣ bygg, *ravnens byg, (det udgydte) blod (ådsel?), se ovenfor. Der ligger et dobbelt ordspil i*

denne kending, idet valbygg *også i sig selv kan betyde en art byg, og tanken tillige ved* »val« *henledes på valen, de faldne.*

[2] = *vokse, se Lex. poet. under* bella.

K. 16(27). Mgl. i W.

Braut stǫkk bauga ⏑ neyter
bleikr frá sverða leike.

K. 16(28). Mgl. i W.

Áðr grimmhugaðr[1] genge
af grjót ⏑ Móða/dauðom.

[1] *grum i hu, grusom; i følge Olafs bemærkning er det Tor, der menes,*

[2] *Stengud, jætte.*

K. 16(30). Mgl. i W.

Hár rauð hvassa geira —
hneig þjóð í gras — blóðe.

Prosaisk orden:

Hár[1] rauð hvassa geira blóðe. Hneig þjóð í gras.

[1] *Den höje,* ɔ: *— i følge Olaf — kong Ring (Hringr Dagsson?)*

K. 16(31). Mgl. i W.

Né dýrs of far fleire
flein ⏑ Móða segek óðar —
mælom slíkt við sælan —
sit þu heill, konongr! — deile.

Prosaisk ordfølge:

Né segek fleire óðar deile of far dýrs flein ⏑ Móða[1]. Mælom slíkt við sælan. Sit þu heill[2], konongr!

[1] *Denne sætning er vistnok rigtig oversat af Svb. Egilsson i Sn. E. II, s. 167: „Non ego plures notas eximii spiculorum divi in carmine profero". Mindre rigtig har han tolket den i Sn. E. III, s. 149 og i Lex. poet. under ordet* deili.

[2] *Med hensyn til helrimet:* heill, deil: *se Konr. Gíslason: Njála II, s. 629.*

K. 16(34). Mgl. i W.

Snorri Sturluson, Háttatal 5.

Dáðrǫkkom veldr dauða
dreng ofrhugaðr þengill.

Prosaisk ordfølge:

Ofrhugaðr þengill veldr dáðrǫkkom dreng dauða.

K. 16(35). Mgl. i W.

Snorri Sturluson, s. st.

Hamdøkkom fær Hlakkar
hauk munnroða aukenn.

Prosaisk ordfølge:

(Ógnþorenn[1] skjaldar ⏑ valdr[1]) fær hamdøkkom Hlakkar ⏑ hauk[1] aukenn[2] munnroða[2].

[1] *Suppleret fra 8. verslinje. 7. versl. udgör en sætning for sig.*

[1] *Valkyrjens høg, ravnen (örnen?).*

[2] *En lignende tanke som ovenfor i ordene:* Vill at vexte belle | valbygg Haraldr Yggjar.

K. 16(37). Mgl. i W.

Ok stórhøggr
stiller þrœnda.

K. 16(38). W. s. 109_8.

Þórðr Kolbeinsson.

Sótte reiðr at ráðom —
rann einge því manna —
þrálynde fekksk þrœndom —
þrœnzkr jarl konǫng sœnskan.

Prosaisk orden:

Þrœnzkr jarl[1] sótte reiðr sœnskan konong at ráðom. Einge manna rann því[2]. Þrálynde fekksk þrœndom.

[1] *Jfr. Hkr. Ól. Tr. k. 57 (udg. 1777, s. 256), hvor hele verset findes overleveret (sml. Fms. I, s. 232, Fagrsk. udg. s. 55, Frísb. s. 132). Der er tale om Erik jarl, da han efter sin faders død søger tilflugt hos kong Olaf den svenske.*

[2] *Svb. Egilsson forklarer: „Ideo nemo virorum aufugit“; men hvorledes kan jarlens flugt over til Sverig have til følge, at ingen (af hans mænd) flygter (om kong Olafs mænd kan der ikke være tale i et æreskvad om jarlen). Jeg tror, at sætningen må oversættes: „Ingen kunde forhindre det.“ Ordbøgerne plejer at henføre denne betydning af* renna *under det svage verbum* renna, *præt.* rennda; *man møder den i ordsproget* eingi má skǫpum renna, *i forbindelserne* renna ráði, renna ráðahag *og i Jómsv. s., Cederschiölds udgave, Lund 1875, s. 34_2 finder man* »Ek skal því renna«, *det skal jeg forhindre. På et par steder, anførte i Oxf. ordbogen under det svage verbum, finder man i denne betydning participiet* rennt, *som altså kun kan henføres til det svage verbum. Men bægge disse steder er forholdsvis sene, det ene af Örvarodds s., det andet af Valla-Ljóts s. De beviser altså kun, at man i den senere tid har brugt det svage verbum i denne betydning, rimeligvis fordi det stærke verbum — i modsætning til det svage — ellers sjælden forekommer med dativ. At man i den ældre tid netop har brugt det stærke verbum i denne betydning, synes at fremgå af dette sted samt af Kórm. s. k. 22, udg. s. 212_4, hvor man finder:* hvat mege (veizt?) okkrom ástom | annat sinn of rinna. *Her betyder* rinna ástom *vistnok forhindre vor kærlighed, men formen* rinna, *der synes at være sikret ved rimet forekommer vistnok aldrig af det svage verbum. Oprindelig betyder* renna (rinna) *i disse forbindelser rimeligvis: undfly, undgå;* eingi má skǫpum renna, *ingen kan undgå sin skæbne (egentlig: løbe bort fra); derfra til betydningen forhindre er overgangen let.*

K. 16(39). W. s. 109_9.

Í herská
hilmes ríke.

Dette brudstykke er vistnok ikke — som Rask har ment — at betragte som en variant til, men kun som en reminiscens fra Arinbjarnardrápa 11.

K. 16(42). W. s. 109_{13}.

Leiðólfr.

Mǫrðr bar goll ór garðe
grams, þess's verðong framðe.

Den Leiðólfr, hvem dette brudstykke skyldes, kendes ellers ikke (Guðmundur Þorláksson, Udsigt &c. s. 65). Det er ikke umuligt, at han er identisk med den Leiðólfr sterki, der omtales i Njála k. 141_{66-67} og 146_{76} og synes at have været en efterkommer af Leiðólfr kappi i Skógahverfi (Landn. Ísl. 1843, I, s. 246—247 o. fl. st.). Den Mǫrðr, der nævnes, er da rimeligvis Mǫrðr Valgarðsson, en af hovedpersonerne i Njála. Det guld han bærer af kongens gård har rimeligvis været digterlön, og at Mǫrðr har været skjald, er ikke usandsynligt; der er meget, der taler for, at skjalden Valgarðr af Velli har været hans sön (Guðmundr Þorláksson: Udsigt &c., s. 117), og vort brudstykke synes at bekræfte, at han har arvet skjaldekunsten efter sin fader. I A står ellers Niǫrðr; *hvis denne læsemåde er rigtig, mangler der en genitiv af betydningen guld eller sværd (våben), der må have stået i den tabte vísufjórðungr.*

K. 16(44). W. s. 109_{15}.

Kjǫlr brunar kløkkr á fǫlvar
krapthár megenbáror.

Prosaisk orden:
Krapthár kjǫlr brunar kløkkr á fǫlvar megenbáror[1].

[1] *Jfr. Konr. Gíslasons fortræffelige tolkning i Njála II, s. 263.*

K. 16(46). W. s. 109_{18}.

Fram þraukoðo fákar
fjórer senn und henne.
Þó gat þeim en háva
þrymgǫll hlaðet ǫllom.

Den prosaiske ordfølge får man ved at stille þeim *efter* hlaðet, *Der er tale om en usædvanlig stor kirke-klokke* (þrymgǫll), *som af 4 heste bæres til sit bestemmelsessted, indtil hestene ikke kan mere. Angående rimet* þó: háv- *jfr. Fms. VI, 310, Hkr. Har. harðr. k. 62 næstsidste vers:* Hléseyjar lemr h*á*van, *Hkr. Har. harðr. k. 96, 1. vers, Fms. VI, s. 420, Mork. udg. s. 119, Fagrsk. udg. s. 141, Flat. udg. III, s. 396, Sn. E. I, s. 526:* Sv*á* lauk siklings *œ*ve, *Hkr. Har. gráf. k. 1, Frisb. s. 86_{21}, Fms. I, s. 50, Fagrsk. s. 29_{17}, Sn. E. I, s. 398:* fr*œ* Hákonar *œ*ve, *ovenfor til verset i k. 12(7), anm. 2, Fms. VI, s. 68_{15}:* Sv*á* hlóð siklingr h*á*van.

K. 16(47). W. s. 109_{21}.

Egill Skallagrímsson, Arinbjarnardrápa.

Vas'k árvakr;
bar'k orð saman
með málþjóns
morgenverkom.[1]

Hlóð'k lofkǫst,
þann's lenge stendr
óbrotgjarn
í bragar túne.

Dette vers, som vistnok har været det sidste i Arinbjarnardrápa, er kun overleveret på dette sted, og er herfra gået over i udgg. af Egils s.

[1] *Denne læsemåde, som står i det bedste hdskr. (A), synes at burde foretrækkes, da den slutter sig på en naturlig måde til begyndelsen af verset* (Vas'k árvakr). *Med hensyn til* málþjónn *er det tilstrækkeligt at henvise til Ólafs bemærkning.*

K. 16(48). W. s. 109_{24}.

Hrauð í himen upp glóðom
hafs — gekk sær af afle —
bǫrð hykk at ský skerðe —
skaut Ránar vegr mána.

Prosaisk ordfølge:

Hafs ‿ glóðom hrauð í himen upp. Sær gekk af afle. Hykk at bǫrð skerðe ský. Ránar ‿ vegr skaut mána.

Angående denne vísuhelmingr, som også findes i Sn. E. I, s. 500 (og II, s. 534 og 600), se Konráð Gíslason i Árb. for nord. oldk. 1879, s. 193—194.

K. 16(50). W. s. 109_{28}.

Gilli jarl.

Brjánn fell ok helt velle.

Brudstykke af et vers, der findes i Njála k. 157 (12. vers). Se Konr. Gíslason: Njála II, s. 595—597.

K. 16(51). W. s. 109_{31}.

Oss fręme, hinn es himna,
heimstýrer, skóp dýra.

Prosaisk ordfølge:

Oss freme heimstýrer,[1] hinn es skóp dýra himna.

[1] *Verdens styrer, gud.*

K. 16(52). W. s. 110_{1}.

Ekl- vasa ógn á Stiklar-
-óblíð -stǫðom síðan.

Prosaisk ordfølge:

Ógn[1] vasa[2] síðan eklóblíð[3] á Stiklarstǫðom.

[1] *Kamp.*

[2] *Således rigtig W* (•vara•); *A har* •var•.

[3] *Utvivlsomt har Sv̈b. Egilsson ret, når han mener, at dette ord betyder „parum immitis"; derimod tror jeg ikke, at* ekl *er at opfatte som adverbium; et adverbium af samme stamme* •ekla• *forekommer i Fms. V, s. 317_{5} i betydningen „sparsomt"; dette adverbium viser tilbage til et adjektiv* ekl, *som utvivlsomt også ligger til grund for substantivet* ekla *(jfr. f. eks.* herða, *f. af* harðr). *Og virkelig synes dette adjektiv at forekomme i et vers af Arnórr i Fagrsk. udg. s. 105_{21}:* Svik réð eige eklo allvaldr Dǫnom gjalda, ɔ: *kongen gengældte de Danske deres utroskab „med ikke lidt", d. v. s. med tung straf; måske også i Fas. II, s. 43 nederst:* •er ei af eklu | elda kynder•. *På bægge disse steder er* eklo *vistnok dat. og sg. i neutr. af* ekl *og ikke dat. af subst.* ekla. *Adverbiet* ekla *forholder sig til adj.* ekl *som f. eks.* illa *til* illr, víða *til* víðr, harða *til* harðr *o. s. v., og adjektivet synes at betyde: sparsomt forekommende, fåtallig, ringe. Sammensætningen* eklóblíðr *er formelt fuldstændig ensartet med det modsatte* allóblíðr. *I sammensætninger plejer adjektiverne netop at bortkaste stammeudlyden* a. *Der findes da i disse to verslinjer en dobbelt tmesis nemlig både i* ekl-óblíð *og i* Stiklar-stǫðom. (eklaust *i Placidusdr. er vistnok dannet af subst.* ekla *og* laust, *jfr. dog norsk* ekkelaus *hos Ivar Åsen).*

K. 16(53). W. s. 110_2.

Sighvatr Þórðarson, Bersǫglisvísur.

Hætt's þat's aller ætlask —
áðr skal við því ráða —
hárer menn, es 'k heyre
hót, skjǫldonge at móte.

Jfr. Hkr. Magn. góð. k. 17, 8. vers, Fms. V, s. 130_{22}, *VI, s.* 43_4, *Ól. s. h. Chria 1853, s.* $239b_{24}$.

Prosaisk ordfølge:

Hætt's þat's aller hárer menn, es[1]'k heyre hót,[1] ætlask[2] skjǫldonge at móte. Áðr skal við því ráða.

[1] ɔ: *quorum minas (hvis trusler). Denne forklaring skylder jeg dr. Jón Þorkelssons venlige meddelelse.*

[2] *Denne læsemåde, som findes i Ól. s. h. Chria 1853, synes at burde foretrækkes for* ætla, *som dog også kan forsvares.*

K. 16(54). W. s. 110_5.

Einarr Skúlason, Geisli 1.

Eins má orð ok bœner
allsvaldanda ens snjalla —
mjǫk's fróðr sá's getr greiða
goðs þrenning — mér kenna.

Prosaisk ordfølge:

Eins allsvaldanda[1] ens snjalla[1] orð[2] ok bœner má kenna mér[3]. Mjǫk's fróðr sá's getr greiða[4] goðs þrenning.[5]

[1] *Denne læsemåde, som findes i Bergsbogen (se Cederschiölds udg. af Geisli), bör ubetinget foretrækkes for* alls kjósanda ens ljósa *(A W), der vistnok beror på hukommelsesfejl, og måske for* allsráðanda — snjalla, *som står i Flatøbogen (udg. I, s. 1).*

[2] *Denne læsemåde (W og Flat.) synes at passe bedre ved siden af* bœner *end* óð *(A og Bergsb.).*

[3] ɔ: *man kan lære mig (jeg forstår) at tilegne mig den herlige almægtiges ord og bönner.*

[4] *Tolke, udvikle, jfr. Oxf. ordb. under greiða III, Jón Þorkelsson, Supplem. II under* greiða.

[5] *G. Cederschiöld ordner med Vigfusson:* Eins goðs þrenning má kenna mér. Sá es mjǫk fróðr, es getr greiða óð ok bœner ens snjalla allsvaldanda *(ɔ: „Den treenige guden har makt att inspirera mig. Mycket vis är han, som besjunger och tillbeder den allsmäktige“). Men dels er* kenna *uden objekt i betydningen „inspirere“ i höj grad påfaldende, dels giver den sidste sætning ikke nogen passende mening. Den som* »getr greiða óð ok bœner« *kunde da næppe være nogen anden end digteren selv, men det er næppe tænkeligt, at han skulde have begyndt sit digt med at berömme sig selv for „stor visdom“. De gamle skjalde udtaler sig hyppig med stor selvfølelse om deres færdighed i at digte, men det stødende åndshovmod, der ytrer sig i denne sætning, når den forstås således, er man ikke berettiget til at forudsætte hos dem. Dertil kommer, at* bœner allsvaldanda *næppe kan betyde tilbedelse af den almægtige. Mere passende synes den tolkning at være, som jeg ovenfor har givet. Og dog tilfredsstiller den mig ikke ganske. Der ligger en rigtig tanke til grund for Cederschiölds og Vigfussons tolkning, nemlig den, at man i begyndelsen af et sådant kvad venter at finde en sætning, der udtrykker skjaldens bön eller håb om, at den almægtige vil inspirere ham (jfr. f. eks. begyndelsen til Harmsól, Líknarbr. og Leiðarvísan). Det gælder at finde en tolkning, som udtrykker denne tanke, men undgår de vanskeligheder, som i øvrigt hæfter ved Cederschiölds og Vigfussons forklaring. Dette er muligt, når man i 2. versl. skriver:* allsvaldande enn snjalle. *Man får da følgende orden:*

Allsvaldande enn snjalle má kenna mér orð (óð?) ok bœner. Mjǫk es fróðr, sá's getr greiða eins goðs þrenning. *(Jfr. Hkr. 1877, III, s. 461).*

Den sidste sætning bör i hvert fald forstås ganske i almindelighed, og har ikke hensyn til selve skjalden.

Verset synes allerede på Olafs tid at have været forvansket, og han synes at have opfattet det således som jeg i det første tolkningsforsøg har gjort gældende. Genitiven Eins *synes at have foranlediget forvanskningen* allsvaldanda ens snjalla.

K. 16(56). W. s. 110_8.

Sveinn (Norðrsetudrápa?).

Þar kemr — lyngs enn lǫngom
lind vanðe mik strindar
leika leynesíka
læve — á til sævar.

Prosaisk ordfølge:

Þar kemr á til sævar. Enn lyngs ‿ leynesíka ‿ strindar ‿ lind[1] vanðe mik lǫngom leika læve.

[1] lyngs ‿ leynesíkr, *den fisk som skjuler sig i lyngen, orm;* l ‿ l. ‿ str. ‿ lind, *ormlandets (guldets)træ, kvinden.*

Sætningen Þar kemr á til sævar *synes at være lånt fra Ulfr Uggason, se Sn. E. I, s. 468_4, og ikke omvendt, da Sveinn vistnok er yngre end denne. Sikkert er denne Sveinn den samme som den, der har digtet Norðrsetudrápa (Guðmundur Þorláksson, Udsigt &c. s. 65); mere tvivlsomt er det, om det her anførte halvvers, som i følge sit indhold snarest synes at have udgjort slutningen af et nidkvad om en kvinde, har hørt til Norðrsetudrápa.*

K. 16(58). W. s. 110_{13}.

Kúgadrápa.

Megenhrædder'ro menn við Kúga;
meire erto hverjom þeira.

Måske er denne Kúgi den samme som den, der omtales i Orkn. s. 148_{13} o. fl. st. (jfr. Flat. registret).

K. 16(59). W. s. 110_{16}.

Sveinn, Norðrsetudrápa.

Hlés dœttr — á við bléso.

Subjektet i bléso *har vistnok været et ord i de tabte verslinjer af betydningen „vinde". Meningen er altså: vindene blæste på skibets mast* (á við). *Denne verslinje har måske været den fjærde i det halvvers, hvoraf to verslinjer anføres i Sn. E. I, s.* 330_{19}, *altså:*

Tóko fyrst til fjúka
Fornjóts syner ljóter
. . . .
Hlés dœttr — á við bléso.

Den manglende verslinje kunde måske have lydt omtrent således: skófo hátt of húfa. *Det således rekonstruerede halvvers måtte da ordnes på følgende måde:*
Fornjóts ‿ syner[1] ljóter tóko fyrst til fjúka, skófo Hlés dœttr hátt of húfa[2], bléso á við.

[1] *Vindene.*

[2] *Jfr. angående denne sætning det halvvers af samme skjald og samme kvad, som anføres i Sn. E. I, s.* 324_{18}, *og Konr. Gíslasons skarpsindige tolkning deraf i Njála II, s. 609—610. I overensstemmelse med* »dœttr« *i dette halvvers skriver jeg også her* dœttr. *Om det stedfindende asyndeton se Konr. Gíslason: Bemærkninger om skjaldedigtenes beskaffenhed &c. i Vsk. selsk. skr. 5. r. hist. filos. afd. 4. bind VII, s. 299—301.*

K. 16(59). W. s. 110_{17}.

»Fara ek sá
foldar moldbúa
á sat nár á ná.

Brudstykke af en af Gestumblindes gåder, se Fas. I, s. 472_{10}, *Herv. s., Bugges udg. s.* 253_{10}. *Bugge foretrækker med rette læsemåden* nár *for* naðr.

K. 16(61). W. s. 110₂₀.

Egill Skallagrímsson.

»Vals hef'k vafor helses« —
váfallr em ek skalla —
blautr esomk bergefótar
borr — enn hlust es þorren.

Jfr. Egils s. Khavn 1809, s. 756 fg. Rvk. 1856 s. 226.

Prosaisk ordfølge:

»Hef'k vafor helses vals«[1]. Váfallr em ek skalla[2]. Blautr esomk bergefótar[3] ‿ borr[3], enn hlust es þorren.

[1] *Denne sætning har jeg i alt væsenligt skrevet på samme måde som Svb. Egilsson, som fortolker den således:* vafor *vaklende gang;* helse, *halsbånd, töjr;* valr, *hest; det hele betyder da: Jeg går som en töjret hest. Denne tolkning synes dog i höj grad unaturlig, og det samme er tilfældet med alle hidtil fremkomne mig bekendte tolkningsforsøg. Jeg tillader mig dertil at föje endnu et, som vel ikke er bedre end de andre, men som måske kunde føre en anden på sporet. Skriver man* val *for* vals, *får man:* Val hef'k, váfor helses. Val hef'k *kunde da betyde: „Jeg har (bruger, må støtte mig til) en stav;“* váfor *kunde være vokativ plur.* helses ‿ váfor, *kvinder! Egil henvender sig da til de i det foregående omtalte kvinder. I forbindelse med* váfallr em ek *synes dette at give en ret antagelig mening: „Jeg går ved stok, men har dog tilböjelighed til at falde“. At der ikke kan göres nogen berettiget indvending mod den uomlydte form* val *for* vǫl *hos en så gammel skjald som Egil, er indlysende. Grunden til at det for de senere uforståelige* val *blev forandret til* vals *kunde være den, at man vilde have et fyldigere rim. At* helse *var et kvindesmykke, kan sluttes af adjektivet* helsessœmr, *der bruges om Steingerðr i Kórm. k. 3, udg. s. 16₉. Den eneste alvorlige betænkelighed retter sig mod* váfor *som hovedord i en kvindekending, hvilket vilde være et ἅπαξ εἰρημένον. Dog bruges hankönsordet* draugr, *der i det nyere sprog altid er synonymt med* váfa, (vofa), *også som hovedord i mandkendinger (se Lex. poet.).*

[2] *Dette ord står i følge Svb. Egilssons tolkning for* skaðla = skaðliga, *„periculose“. Men det samme begreb ligger i* váfallr, *som vistnok betyder: „periculose caducus“, således at* skalla *da bliver overflødigt. Desuden kan man vel næppe antage, at en så gammel*

skjald som Egill har udtalt skaðla *som* skalla, *og rimet det imod* fallr. *Efter min mening er* skalla *dativ af* skalle, *skaldet isse. Sætningen betyder da: Jeg har en for min skaldede isse farlig tilböjelighed til at falde.*

[3] *Konr. Gíslason har sikkert ret i, at* bergefótar ⏑ borr *betyder tungen (Bemærkn. om skjaldedigtenes beskaffenhed &c. i Vsk. selsk. skr., 4. r., hist.-filos. afd., 4. bind VII, s. 310 anm. 1). Olaf synes at have opfattet denne omskrivning som et obscønt udtryk.*

K. 16(63). W. s. 110_{24}.

At kom gangande,
þar's jǫfrar bǫrðosk;
helt hann[1] upp hǫfðe:
»hér's þér[1] skattr, súltan!«[2]

[1] *Bægge disse ord udelader A, men versemålet i de to første verslinjer taler for at beholde dem.*

[2] *Situationen synes at være denne: Til to kæmpende fyrster kommer en mand med et afhugget hoved, der har tilhørt den ene konges yndling, og henvender til denne fyrste, idet han holder hovedet frem, ordene:* hér's þér skattr, súltan! *Sarkasmen bliver endnu bitrere, når man tænker sig, at den talende er den tiltaltes undersåt. Til hvilken episode brudstykket sigter, vides ikke. Angående* súltan *se Sn. E. II, s. 183 anm. a.*

K. 16(64). W. s. 110_{27}.

Se ovenfor k. 15(25).

K. 16(66). W. s. 110_{31}.

Snorri Sturluson.

Herfanga bauð Hringe
hjaldr einskǫpoðr galdra —
Gautr hvatte þrym þreyta
þann — ok Hilditanne.

Of lenge veldr yngva
ósætt — en vel mætte
herstefnande hafna
hans dóm — vǫlundr rómo.

Jfr. Hák. s. Hák. Fms. IX, s. 455, Frísb. udg. s. 491, Konungasögur, udg. af Unger, Kria 1873, s. 352, Flat. III, s. 120.

Prosaisk ordfølge:

Herfanga ◡ einskǫpoðr[1] bauð[2] Hringe ok Hildetanne hjaldrgaldra. Gautr hvatte þreyta[3] þann þrym[3]. Of lenge veldr vǫlundr[4] rómo[4] úsætt yngva[5], en vel mætte herstefnande[6] hafna hans dóm.

[1] *„Unicus arbiter luctarum militarium", Odin.*

[2] *Ikke „invitavit", da Odin jo ikke tilbyder kongerne at kæmpe med ~~hinanden~~, men: „befalede".*

[3] *Med hensyn til disse ord stemmer håndskrifterne ikke overens; for* þreyta *har alle Hákonarsagas hdskr.* þróttar, *så at denne sagas forfatter Sturla Tordsson sikkert må have skrevet således; W har* þrautar, *som vistnok er en forvanskning af* þreyta, *der står i A. Olaf synes altså at have skrevet* þreyta; *læsemåden* þrym *findes både i alle hdskr. af Hák. s. og i A, og bör ubetinget foretrækkes for* þó, *som kun står i W og desuden ikke synes at passe i sammenhængen. Efter min mening bör Olafs* þreyta *uden al tvivl foretrækkes for Sturlas* þróttar. *På forhånd er det sandsynligt, at Olaf bedre end Sturla har kendt den rigtige tekst, da han sikkert var tilstede i Nidaros, da verset blev digtet. Læser man* þróttar, *synes kun følgende af Svb. Egilsson foreslåede tolkning at være mulig:* Gautr hvatte þann þróttar ◡ þrym = *„Gautus excitavit illum Throtti strepitum (i. e. eam pugnam)". Men* hvetja *forbindes i denne betyding* (»opfordre til«) *altid med genitivus rei* (hvetja e-n e-s), *når der ikke følger en præposition* (at, til). *Derfor er denne tolkning umulig. Derimod synes Olafs tekst:* Gautr hvatte þreyta þann þrym (ↄ: *„Gautus ad eum tumultum urgendum hortatus est"), at være fuldstændig i sin orden Verset indeholder en allusion til den politiske situation i Norge, og meningen er: Ligesom Gautr* (ↄ: *Odin) hidsede kongerne Ring og Harald Hildetand mod hinanden, således stifter nu også en Gautr (Jónsson af Meli) ufred mellem de to fyrster, Håkon og Skule.*

[4] *Odin, Gautr.*

[5] *Genitiv plur.*

[6] *Fyrsten; dermed menes sikkert ikke Skule, men kong Håkon. Tanken er: Kongen kunde godt lade være at lytte til hans råd.*

K. 16(67). W. s. 111₈.

Nikoláss ábóti (Jónsdrápa?).

Tveir hykk at ber bære
beitnárongar heitno —
stund esa lífs — á lande —
lǫng — meðal sín á stǫngo.
Þat kníðo ber báðer —
bergr oss trúa — á krosse —
svá hef'r alden goð goldet —
Gyðingr ok heiðinge.

Prosaisk ordfølge:

Hykk, at tveir beitnárongar[1] bære ber meðal sín á stǫngo á heitno lande. Stund lífs esa lǫng. Þat ber kníðo báðer, Gyðingr ok heiðinge, á krosse. Bergr oss trúa. Svá hef'r goð goldet alden[2].

[1] *Mænd.*

[2] *Dette ord forbinder Svb. Egilsson med* ber *til et ord:* aldenber, *„frugiferae arboris baccam", og tror at ordene:* á krosse *hører til sætningen:* Svá hef'r goð goldet. *Men* alden *betyder ikke „frugifera arbor", men kun frugt, således at sammensætningen* aldenber *synes at være utænkelig. Derimod kunde man måske tænke sig sammensætningen* beralden, *bærfrugt, tilmed da* alden *står sidst i verset. Dog forekommer det mig, at disse ord står altfor langt fra hinanden til at de skulde kunne høre sammen. Jeg foretrækker derfor den her opstillede ordforbindelse, tilmed da* kníðo *først giver en fuldstændig og klar tanke, når man forbinder ordene* á krosse *dermed. Tanken i det sidste halvvers er: Den drue* (ɔ: *Kristus*) *pressede* (ɔ: *pinte*) *Jøde og hedning på korset. Troen (derpå) forløser os. Således har gud udgivet den drue (sin sön) som betaling (for os, for vor frelse, for vore synder).*

Med hensyn til versemålet bemærkes, at takten svá hef'r ald- *i 7. verslinje bliver for lang, medmindre man antager enten at* svá *udtales som kort foran* hef'r, *eller at* svá hef'r *udtales i én stavelse* (svá'f'r), *jfr. ovenfor til verset i k. 11(28) anm. 4 og 12(14).*

K. 16(72). W. s. 111_{13}.

Vǫndr es María myndoð,
meins en eplet hreina
andar Jesse kindar
alls grœðare kallask.

Prosaisk ordfølge:

María es myndoð vǫndr, en grœðare alls **andar**[1] meins[2] kallask eplet hreina Jesse[3] kindar[3].

[1] *Rettelse for det uforståelige* endr at.
[2] grœðare alls andar meins, *Kristus.*
[3] ɔ: *af Jessaj slægt, jfr. Rom. 15,12.*

AFH. IV.

K. 1. W. s. 111_{19}.

Se Afh. III, k. 12(7).

K. 2. W. s. 111_{23}.

Eiríkr viðsjá.

Styrr lét snart ok Snorre
sverðþing háet verða,
þá's geirnirðer gerðo
Gíslunga hlut þungan.
Enn varð eige en minna
áttskarð, þat's hjó Barðe, . . .

Jeg har taget hensyn til læsemåderne i Heiðarv. k. 38, Ísl. s. Kh. 1847, s. 390, hvor hele verset er bevaret. De to sidste verslinjer lyder der i det væsenlige således:

fell geysla lið Gísla
gunnǫrunga sunnan.

Prosaisk ordfølge i hele verset:

Styrr ok Snorre lét snart[1] verða háet[2] sverðþing, þá's[3] geirnirðer[4] gerðo hlut Gíslunga[5] þungan. Enn[6] varð eige en[7] minna áttskarð gunnǫrunga[8] sunnan, þat's Barðe hjó. Lið Gísla fell geysla.

[1] *Jeg har foretrukket denne læsemåde (W) for* snarr *(Heiðarv.), dels fordi det forekommer mig, at* snart *i denne forbindelse lettere kunde forvanskes til* snarr *(ved tiltrækning til* Styrr*) end det modsatte, dels fordi man ved at læse* snarr *vilde få „þríhent“,*

endelig fordi der ikke står noget epitet til Snorre, *hvilket man skulde vænte, hvis man læser* snarr, *der måtte henføres til* Styrr. *Jfr. Hkr. Magn. góð. k. 31, 7. v. (Khavn 1777 s. 40₇):* herr gekk snart at snerro *(også her vilde man få „príhent", når man læste* snarr; *jfr. dog om þríhent Konr. Gíslason: Njála II, s. 196 fg.).*

² *Jfr. Konr. Gíslason, Njála II, s. 314.*

³ *Således Heiðarv.; dette forekommer mig, på grund af de mange r-lyd i det følgende, at lyde bedre end* (»þar er« =) þar's, *som står i W.*

⁴ *Denne form ligger sikkert til grund både for* geirniðir *i W og* gnýverðir *i Heiðarv. (Svb. Egilsson).*

⁵ *Genitiv (således Heiðarv.) gör her et mere alderdomligt indtryk end dativ* Gíslungom *(W) og støttes desuden af Sturlas* rínfúra vann rýrer | Ribbunga hlut þungan *(Fms. IX, s. 302₆).*

⁶ *Må vistnok ikke forstås i adversativ betydning (= men), men fortsætter den tidligere tanke (= endnu, endvidere, for anden gang).*

⁷ *Om brugen af dette ord — der også skrives* in, inn — *foran komparativ i nægtende sætninger se Svb. Egilsson i Lex. poet. under* in; *Nygård: Eddasprogets syntaks I, s. 48—49. I daglig tale hører man endnu på Island hyppig* »aukin heldur« = auk heldur, *end sige (jfr. Jón Þorkelsson Supplem. II under* heldr*), der vistnok er opstået af* auk in heldr *(k udtales nu palatalt i denne forbindelse; derfor har jeg skrevet* aukin *i et ord). Dette ord udelades i W, men er bevaret i Heiðarv., og må sikkert beholdes, da man lettere kan forklare udeladelsen end tilföjelsen deraf.*

⁸ *Mænd* (gunnárunga?).

K. 2. W. s. 111₂₆.

Afhandlingens forfatter.

Sprungu eigi øngvar
út ór . . . sútir
bæjum þvíat hyrr á »havvi«
heitr gekk fira »sveiti«.

Dette er i det væsenlige membranens tekst. Svb. Egilsson fuldstændiggör den 2. verslinje ved at omstille ordene sútir *og* bæjum; *retter* sveiti *til* sveitum *og*

antager følgende orden: Eigi øngvar sútir sprungu ór bæjum, þvíat heitr hyrr gekk á havvi fira sveitum. *Han forklarer* sútir *som en biform af* sveitir, havvi *som ensbetydende med* hǫfuð *og sammenligner den norske form* »håve«. *Bægge disse tolkninger forekommer mig umulige. Her som ellers betyder* sútir *sikkert* **sorger** *og det uforståelige* »havvi« *bör rettes. Følger man overleveringen, bliver man også nødt til at udfylde hullet i 2. verslinje. Skriver man* bæm *for* bæjum *(jfr. Norges gl. love I, s. 43*$_{25}$*) og som sædvanlig* þvít *for* þvíat, *bliver 3. versl. ikke for lang. Subjektet til* sprungu *bör da uden tvivl søges ikke i* sútir — *men i halvversets slutning* fira sveiti, *der vistnok bör læses* fira sveitir. *Måske har verset oprindelig lydt omtrent således:*

Sprungu eigi øngvar
út ór — **greru** sútir —
bæm, þvít hyrr á **heima**
heitr gekk, fira sveitir.

Prosaisk ordfølge:

Eigi[1] øngvar[1] fira sveitir sprungu[2] út ór bæm, þvít heitr hyrr gekk á heima[3]. Sútir greru[4].

[1] *Denne dobbelte nægtelse skal i følge forfatterens prosaiske bemærkning betyde det samme som* allar. *Denne bemærkning synes at hæve det over al tvivl, at eksemplet er lavet af forfatteren i overensstemmelse med et foreliggende latinsk eksempel, hvor* nemo non, *eller* nullus non *forekom i betydningen* omnis, omnes, *ti ellers kender jeg i alt fald intet eksempel på, at* eigi eingi *i islandsk har denne betydning. Endnu mere indlysende bliver dette, når man betragter de to følgende eksempler, hvor den dobbelte nægtelse i bægge vender tilbage på samme sted i verset, nemlig i slutningen af 1. verslinje. Man kan umulig tænke sig, at forfatteren i literaturen skulde have forefundet 3 eksempler i den grad støbte i den samme form. Derimod er denne symmetri let forklarlig, når man tænker sig versene lavede af forfatteren, idet hans tanke uvilkårlig synes at have sluttet sig til den nys anførte verslinje af Eiríkr viðsjá* »Enn varð eige en minna« *og derfor antaget denne stereotype form.*

[2] *Dette er vistnok det ældste eksempel på* springa *i betydningen*

„springe, løbe". Konr. Gíslason anfører i Njála II, s. 591 anm. 224 under teksten flere eksempler på denne brug af ordet, som således synes at gå tilbage til midten af 14. århundrede. Heri ser jeg endnu et vidnesbyrd om halvversets sene oprindelse.

[3] *Naturligvis akkusat. sg. af* heima, *n., hjem, hus.*

[4] *Lex. poet. anfører flere eksempler på denne figurlige brug af* gróa.

For den af mig opstillede ordfølge, hvorved fira sveitir *bliver subj. til* sprungu, *taler også en sammenligning med de to følgende eksempler. I bægge disse afslutter nemlig sidste verslinje den sætning, der begynder i første. Herved støttes end yderligere den ovenfor fremstillede formodning, at alle disse eksempler er selvlavede.*

Alene dette forvanskede sted viser tilstrækkelig, at W ikke kan være afhandlingens originalhåndskrift.

K. 2. W. s. 111₂₈.

Afhandlingens forfatter.

Fingr vann eigi engan
eins með vatni hreinu
guðs á virðum víða
vinning at því sinni.

Prosaisk ordfølge:

Fingr[1] eins[1] guðs[1] vann víða at því sinni. eigi engan vinning á virðum með hreinu vatni.

[1] *Betyder sikkert, som Svb. Egilsson bemærker, den hellige ånd. Svb. E. sammenligner Isid. Orig. VII, k. 3: Spiritus sanctus digitus dei in libris euangeliorum apertissime declaratur. Quum enim unus euangelista dixisset: „in digito dei ejicio dæmonia", alius hoc idem ita dixit: in spiritu dei ejicio dæmonia" etc.*

Om versets forfatter se min bemærkning til næstforegående halvvers.

K. 2. W. s. 111₃₀.

Afhandlingens forfatter.

Ek veit at ní neitar
Nytju leygs, því'r flytja
meiðar geirþings **glóða**,
Gunnr fjarðloga runni.

Prosaisk ordfølge:
Ek veit at Nytju[1] ‿ leygs[1] ‿ Gunnr[1] ní[2] neitar fjarð ‿ loga ‿ runni[3] því, 'r geir ‿ þings ‿ **glóða** ‿ meiðar[4] flytja.

[1] *Guldets valkyrje, kvinden.* Nyt *optræder blandt ånavne i Grímnismál 28 og i Sn. E. I, s. 130₃, 578₁, II, s. 480 b₉, 563 b₂₁, 623 a₂₀;* Nytju *er sikkert en yngre form for* Nytjar, *jfr.* þyn, *gen.* þynjar. *Jeg har skrevet* leygs *for håndskriftets* »lǫgs«, *der både kan betyde* leygs *og* logs. *I de gamle håndskrifter står* ǫ *hyppig både for* ey *og for* o *(se Konr. Gíslason: Frumpartar, s. 132—134 og s. 49—50). Svb. Egilsson mener, at* lǫgs *står for* logs. *Jeg henstiller spörsmålet som tvivlsomt, idet jeg henviser til verset i k. 3, W. s. 112₃, der rimeligvis også hidrører fra afhandlingens forfatter, og hvor* leygs *bruges i en kending. Jfr. også Konr. Gíslason, Njála II, s. 472, anm. α samt neden for til verset i k. 5, W. s. 113₃.*

[2] *Jeg har ikke vovet at indsætte* né, *da ordet to gange i hdskr. skrives* ní; *dette er sikkert en yngre form fra det 14. århundrede, opstået ved sammenblanding med* ní = nei, *f. eks. i* ní-kveða, ní-kvæða.

[3] *Fjordildens, guldets busk, manden.*

[4] geirþing, *spydting = kamp; kampglødernes (sværdenes) træer, mænd;* glóða *har jeg tilföjet efter konjektur for at få 3. versl. fuldstændig; jfr.* Hlakkar ‿ glóð = *sværd i Háttatal v. 50. De tidligere udgivere tilföjer* glaðir, *men så får man næstsidste stavelse i verslinjen kort. I og for sig er* geirþings ‿ meiðar *en rigtig mandkending, og man kunde også tilföje f. eks.* góðir, *men da de to andre kendinger i verset ikke har noget epitet, har jeg foretrukket* glóða.

K. 3. W. s. 112_1.

Nikolássdrápa (Ólafr Þórðarson, hvítaskáld?).

Firrð stóð í byggð breiðre
borg Patera sorgom,
mest áðr lýðr, frá losta
lítt gættr, í bý fættesk.

Prosaisk ordfølge:

Pateraborg stóð firrð[1] sorgom í breiðre byggð, áðr lýðr, lítt[2] gættr frá losta, fættesk mest í bý.

[1] *Svb. Egilssons rettelse for* »Frið« *(W). Derved slipper man for „prÍhent" i 1. versl., og* sorgom *— som ellers kun med tvang lader sig forbinde med* fættesk *som grundens dativ — får en naturlig støtte. Denne rettelse er fremsat af Svb. E. i Lex. poet. under* sorg. *Rettelsen ligger grafisk overmåde nær, idet fejlen sikkert er opstået ved urigtig opløsning af et forkortelsesmærke.*

[2] *Også denne rettelse for hdskr.'s* lut *er foreslået af Svb. Egilsson i Lex. poet. under* lutgættr. *I Sn. E. II, s. 194—195 og III, s. 154 (jfr. Lex. poet. under* losti*) gör han derimod et forsøg på at tolke verset uden at ty til de ovenfor optagne fortrinlige rettelser. Han forbinder da:* lýðr gættr frá sorgum *(„i. e.* saurgum*")* losta lut, *„numerus incolarum ab impura libidinis condicione liberatorum". Men* saurg- *kan aldrig have dannet helrim med* borg, *hvorfor det må udsondres af denne forbindelse;* gættr frá *kan vistnok ikke betyde „forløst fra", men måtte da vistnok oversættes „bevaret for";* losta lutr *synes at være en meget unaturlig forbindelse; endelig vilde det lyde unaturligt, om skjalden, i samme öjeblik som han fortæller om den Patarafolket af himlen sendte straf, karakteriserede det som „bevaret for synd". Dertil kommer, at formen* lut *for* hlut *i et* **vers** *er höjst betænkelig. Med halvverset i dets helhed kan man, foruden Halls prests Nikolássdrápa v. 7—10, jævnføre følgende steder af Nikoláss saga: Hms. II, s. 56:* A dogum fyrr nefndz Eraclij hins goda cesaris stod hin frægazta borg fyrr greind Patera med miklum soma, forpris hafandi yfir ollum stodum i Licia bædi sakir sterkra mura, rikdoms, fiolmennis ok vapnafla. *S.* 60_{23}: Nu sem rettlat husfru ens rika Epiphanij er kvidug vordin med lifanda barni, kemr yfir **borgina fyrir syndagiald** mikit ok faheyrt afelli med þeima hætti, at enn versti hoggormr fullr med eitri skridr inn i stadinn. *Efter en beskrivelse af basilisken følger så fremdeles s.* 61_{15}: Af greindri natturu ormsins ma vel skilia, hvilikan eda hversu mikinn

skada hann mundi vinna nefndri borg Patera, sva sem hann for at likliga, takandi ser stodu yfir einn mur miok hafan, hvadan hann megi sem vidast sia yfir lydinn. Ma af fyrr nefndri ormsins medferd undirstanda, hversu morg hundrud manna deyia mundu innan litils tima, adr guds miskunn sa til ok lægdi þenna bardaga med þeima hætti, sem nu skal greina. ***Der kan vel næppe være nogen tvivl om, at ordene*** **»(lýðr) frá losta l—t gættr«** ***— der ikke har nogen parallel i Halls Nikolássdr. — væsenlig skal udtrykke den samme tanke som sagaens*** **»fyrir syndagiald«.** ***Denne mening får man, når man forandrer*** **lut** ***til*** **lítt; lýðr lítt gættr frá losta«** ***betyder da „den for vellyst slet vogtede (eller rigtigere refleksivt: sig vogtende) befolkning", og tanken i halvverset bliver: „Patara knejsede frit for sorger i den brede bygd, indtil den ryggesløse befolkning blev stærkt formindsket".***

K. 3. W. s. 112_3.

Afhandlingens forfatter (?).

Leygs svelgr en etr eigi
íugtanni lið manna.
Ganga menn ór munni
margreptum fletvargi.

Prosaisk ordfølge:

Leygs ◡ íugtanni[1] svelgr en etr eigi lið manna. Ganga menn ór munni margreptum fletvargi[2].

[1] *(Arne-)ildens björn, huset. Jfr.* arenkjóll *i Yngl. k. 17 (Hkr. 1777, I, s. 21_{12}). Om* íugtanni *se Konr. Gíslason, Njála II, s. 255 fg.*

[2] *Sængeulv, hus.*

Verset gör indtryk af at være et af de selvlavede eksempler, skönt det må indrömmes, at det — bortset fra den usædvanlige kending leygs ◡ íugtanni *— i formen ikke bærer spor deraf.*

K. 3. W. s. 112_5.

Allr lýtr heimr und hylle
heilags friðar deiles.

Prosaisk ordfølge:

Allr heimr lýtr und[1] hylle heilags friðar[2] deiles[2].

[1] *W har* (•vnd'•) undir, *som vilde göre verslinjen for lang.*

[2] *Fredens uddeler, vistnok Kristus.*

Brudstykket gör indtryk af at være ældre end afhandlingen. I et selvlavet eksempel vilde afhandlingens forfatter sikkert have søgt at slutte sig nærmere til den forudskikkede prosaiske bemærkning: Cosmographia er þat, er skáldit segir frá heimsins skipan, skapan, stǫðu eða hætti eða setningu.

K. 3. W. s. 112_7.

Afhandlingens forfatter.

Sjálfráði dó síðan
sólar fróns at nóni,
sá er hekk, en dag dǫkti,
dǫglingr, á járnnǫglum.

Prosaisk ordfølge:

Sólar ⌣ fróns ⌣ dǫglingr[1], sá er hekk á járnnǫglum, dó síðan sjálfráði at nóni[2], en dag dǫkti[3].

[1] *Sollandets (himmelens) konge, gud. Angående* sólar ⌣ frón *jfr. Konr. Gíslasons lærerige sammenstilling af himinkenningar i hans afhandling: Om helrim &c. s. 20 fg.*

[2] *Jfr. verset i k. 27, W. s. 119_{26}, 5. versl., og det derpå følgende vers, 3. versl. Den overensstemmelse, som således viser sig i disse vers, synes at tyde på, at de alle hidrører fra afhandlingens forfatter.*

[3] *Burde vistnok på grund af rimet snarere skrives* dǫkkti.

K. 3. W. s. 112_9.

Afhandlingens forfatter (?).

Hákon réð fyrir hauðri
handsterkr, þar er guð merkti
refsiþátt hinn rétta
rangri þjóð at angri.
Laust með elding æstri
allvirkr hǫfuðkirkju
himnagarðs at hjǫrðum
hirðir glæpsku firrðum.

Prosaisk ordfølge:

Handsterkr[1] Hákon réð fyrir hauðri þar er guð merkti[2] hinn rétta refsiþátt[3] **at**[4] angri rangri þjóð. Himnagarðs ⌣ hirðir[5], allvirkr **at**[6] glæpsku firrðum hjǫrðum, laust hǫfuðkirkju með ǫstri elding.

[1] *Et underligt epitet om en konge! Skulde det være et rosende tilnavn, som man har givet kongen, ligesom* háleggr *et spottende? I så fald måtte man stille det efter* Hákon.

[2] *Her vistnok i betydningen: tilkendegive, vise (i det væsenlige = lade føle).*

[3] *Den straffende rem, svøben.*

[4] *Svb. Egilssons som det synes nødvendige rettelse for hdskr.'s* af.

[5] *Gud.*

[6] *Jón Þorkelssons mig velvillig meddelte rettelse for* ok. *Beholder man dette, vil man være nødt til at henføre ordene* »ok hjǫrðum glæpsku firrðum« *til det første halvvers, hvilket altid er misligt, samt antage, at de står parallelt med* »rangri þjóð« *(altså:* »at angri rangri þjóð ok hjǫrðum glæpsku firrðum« *„det uretfærdige folk såvel som de fromme mennesker til bedrøvelse“). Skriver man derimod* at *for* ok, *kan man forbinde:* »allvirkr at glæpsku firrðum hjǫrðum« *„uendelig omhyggelig for, nådig imod de fromme mennesker“, og tanken i det sidste halvvers bliver: Gud, hvis nåde imod de fromme mennesker er uendelig, har (for at straffe det ugudelige islandske folk) slået domkirken med sit voldsomme lyn. I ordene* »allvirkr at glæpsku firrðum hjǫrðum« *ligger da indirekte en bitter beskyldning af lignende art som i ordene* rǫng þjóð *i det foregående halvvers. Svb. Egilsson forklarer* allvirkr *ved „omnipotens“ (jfr.* mikilvirkr, stórvirkr*); men burde man så ikke vænte* alvirkr? *Det usammensatte* virkr *betyder i det*

gamle sprog sædvanlig nådig imod, omhyggelig for, og forbindes i denne betydning enten med dativ alene eller med præpositionen at *og dativ (se Lex. poet. og Oxf. ordb. under* virkr*).*

Verset sigter til Skålholt domkirkes brand på grund af lynnedslag i 1309 og slutter sig nær til verset i k. 5, W. s. 112_{22}; jfr. indledningen. Vistnok stammer bægge vers fra afhandlingens forfatter.

K. 4. W. s. 112_{12}.

Afhandlingens forfatter (?).

Framan unnu gram gunnar
gramnis eiðs tamir meiðar.
Biðu Jótar liðljótan
lagagangs daga strangra.
Lofag sjaldan hóf haldit.
Hatast dygð. Ratast lygðir.
Tregs halda vegs valdar
veginn arf megindjarfir.

Prosaisk ordfølge:

Gunnar-tamir[1] **gramnis**[2] ⏑ eiðs ⏑ meiðar[3] unnu framan gram. Jótar biðu strangra daga liðljótan lagagangs[4]. Sjaldan lofag[5] haldit hóf[6]. Dygð[7] hatast. Lygðir[7] ratast. Megindjarfir valdar[8] tregs[8] vegs[8] halda[9] veginn[10] arf[11].

[1] *Kampøvede;* tamir *er Jón Ólafssons indlysende rettelse for* framir, *som er en gentagelse af* framan *i versets begyndelse.*

[2] *I hdskr. står* grafínf, *som sikkert beror på fejllæsning af et foreliggende* grafníf; *dette* grafnis *må imidlertid udtales* gramnis, *da det rimer med* tamir; *som bekendt veksler* f *og* m *hyppig foran* n *(således har man:* hrafn, safna, Reifnir *ved siden af* hramn, samna, Reimnir; *angående det sidste se min bemærkning til verset i Afh. III, K. 15(27)). At dette* grafnir, gramnir *står i forbindelse med verbet* grafa, *er i höj grad sandsynligt. Svb. Egilsson tror, at det er en skjoldbenævnelse, ligesom* grafningr, *og at skjoldene har fået disse navne, fordi de var forsynede med indgravede figurer* (grafnir skildir). *Hvad* grafningr *angår, har han sikkert ret, da*

nok af den vistnok enestående hendiadys og af det tvungne indhold, at disse verslinjer fra først af er lavede for at tjæne som eksempel. Hvorledes skal man ellers forklare den besynderlige sætning: „sværdet gjorde kongen vred på mændene“?

K. 7. W. s. 113_{19}.

Afhandlingens forfatter.

Þýddist karlinn klædda
kona mín ok þǫrf sína.
Ek sá kauða ok klæði
koma inn í því sinni.

Prosaisk ordfølge:
Kona mín þýddist karlinn[1] klædda ok þǫrf sína. Ek sá kauða[2] ok klæði[3] *o. s. v.*

[1] *Måske bedre:* karl inn?

[2] *Således rettet af mig for at få stavelserim. Fejlen er sikkert opstået ved reminiscens fra første versl., måske også på grund af den følgende prosaiske bemærkning:* annat sinn er sagt, at sér hvárt kom inn, karl ok klæði.

[3] *At dette eksempel ikke er hentet fra literaturen, men må være lavet for at benyttes som eksempel, er indlysende. Hvorledes kunde en skjald af sig selv falde på at forme sine tanker på denne måde, således at verset kom til at indeholde alt hvad nærværende afhandlings forfatter behøvede på dette sted og tillige fuldstændig var afpasset efter Doktrinalets latinske eksempel?*

K. 8. W. s. 113_{27}.

Bragi enn gamli Boddason.

Knátte eðr við illan
Ermenrekr at vakna
með dreyrfáar drótter
draum í sveiða flaume.

i betydningen: fremmende, den som fremmer; i denne henseende nytter det hverken at henvise til snilldar framr *i Placidusdr. v. 7 og 33 eller til* giptu framr *i Heilags anda vísur v. 14, endnu mindre til* gunnar framir *i dette vers, da der sikkert bör læses* gunnar tamir *(se ovenfor); heller ikke forekommer* liðr *ellers så vidt jeg ved i betydningen: en knude, og selv om det var tilfældet, giver forbindelsen* ljótr liðr strangra daga *ikke noget naturligt billede. Efter min overbevisning, som jeg dog kun tör fremsætte som en løs formodning, har vi i* liðljótan *et substantiv, vistnok af intetkön. I Hárbarðsljóð v. 12 hedder det:* »Harm liotan mer þiccir i þvi at vaða | vm vaginn til þin«, *o. s. v. Her kan man vistnok ikke slippe for med Munch og Fritzner at antage* harmliotan *for et substantiv; den ellipse, hvorved Svb. Egilsson vil forklare stedet, er dog altfor hård, og når han henviser til Sn. E. I, s. 276₉, hvor Magne siger til Tor:* »Sé þar ljótan harm, faðir, er ek kom svá síð«, *så er dette sted sikkert en mindre nöjagtig parafrase af et gammelt digt, hvor* harmljótan *forekom brugt på lignende måde som i Hárbarðsljóð. Man synes altså i det mindste i sammensætninger at have haft et substantiv* -ljótan, *som vistnok står i forbindelse med adjektivet* ljótr, *men dog nærmest med det substantiv* *ljótr, *som fremtræder i sammensætningen* áljótr, *legemsbeskadigelse, æerefornærmelse (se V. Finsen, Grágás III, s. 581); af dette* *ljótr *synes man at have dannet* harmljótan *— og, hvis jeg ikke fejler, også* liðljótan *— på en lignende måde som f. eks.* óáran *af* ár, ólyfjan *af* lyf, mannlíkan *og* ferlíkan *af* lík *o. s. v. I* harmljótan *synes* harm- *kun at være intensivt, og ordet betyder vistnok oversat på dansk omtrent: „en ærgerlig krænkelse"*; liðljótan *er derimod vanskeligere at forklare; skulde det ikke kunne betyde ledbeskadigelse, ledforrykning, luksation? Her vilde det da være brugt billedlig om forrykkelse af den lovlige orden* (laga gangr) *i almindelighed. Sætningen* Jótar biðu strangra daga liðljótan laga gangs *udtrykker da omtrent følgende tanke: Jyderne blev genstand for en med strænge tider forbunden (ɔ: tyrannisk) overtrædelse af den lovlige orden.*

[5] *I et så sent vers har jeg ikke turdet indsætte den ældre form* lofak.

[6] *Meningen er vistnok: Jeg priser sjælden mådehold (ɔ: fordi det er så sjældent), med andre ord: jeg har sjælden anledning til at rose folk for at de holder måde. Ved en skødesløshed, der vidner om versets sene tilblivelse, rimer* hóf *med* lof.

[7] *Stavelserimet* dygð: lygð- *viser, at verset tilhører en sen tid; jfr. Konr. Gíslason: Njála II, s. 362–363. På samme sted foreslår Konr. Gíslason at skrive* ratast *for* hratast; *sætningen* Lygðir ratast *betyder i følge den samme videnskabsmands forklaring enten:*

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Prosaisk ordfølge:

[illegible]

[illegible]

K. 8. W. s. 114:.

Nikolássdrápa (Ólafr Þórðarson hvítaskáld?).

Jón laut í hǫll hreinom
hjartasals ens bjarta
meyjar mannvitsfrægrar
mildinge bragninga.

Prosaisk ordfølge:

Jón[1] laut hreinom mildinge[2] bragninga[2] í hǫll[3] ens[3] bjarta[3] hjartasals[3] mannvitsfrægrar meyjar[3].

[1] *Johannes den døber.*

[2] *Kongernes konge, gud, her: Kristus.*

[3] hjartasalr, *bryst;* hjartasals — hǫll, *brystets hal, synes at omfatte ikke blot brysthulheden, men også de tilgrænsende hulheder, underlivet og bækkenhulheden, alle tænkte som en stor hal, hvori brysthulheden udgör en sal; her menes særlig moderlivet, idet der sigtes til Luk. k. 1, 41;* bjartr *betyder vistnok „herlig“.*

ypperlig, ligeledes når det i verset og i den prosaiske bemærkning hedder, at de sidder inde med den arv, de havde fraranet den retmæssige ejer, (»sá er með réttu hélt«), *hvorved de altså betegnes som usurpatorer. Endelig passer skildringen af den almindelige tilstand i Danmark og særlig i Jylland så godt som vel muligt. Der er kun én ting, som vækker betænkelighed. Kong Christopher blev ikke dræbt af de tyske grever, men døde en naturlig død. Jeg kan dog ikke tillægge denne indvending nogen vægt. Når Olaf Håkonssöns pludselige død lidt senere kunde give anledning til dunkle rygter om at han var bleven myrdet, rygter, som bevislig finder vejen op til Island og der dukker op i islandske rimer, (Króka-Refs s. og Króka-Refs rímur, udg. af Pálmi Pálsson s. XX fg.), hvor meget snarere kunde så ikke de begivenheder, der gik forud for kong Christophers død, give anledning til lignende rygter? Slaget ved Lohede den 30. november 1331 mellem grev Gert og de to konger, Christopher og hans sön Erik, endte som bekendt med de sidstes nederlag, og på flugten forslog kong Erik sig så slemt, ved et fald af hesten, at han snart efter døde af følgerne af dette fald. Måske sigter netop verset til denne konges voldsomme død, hvad enten man nu har ment at kunne betegne den som drab, da den var en umiddelbar følge af slaget, eller efterretningerne om slaget, da de kom op til Island, er gåede ud på, at kongen var falden i slaget. Efter slaget fulgte den ydmygende overenskomst i Kiel (10. jan. 1332), hvorved der i virkeligheden blev skiftet arv efter kong Christopher, medens han endnu levede. Et halvt år senere blev Chrislopher overfalden i sit hus i Sakskøbing af de to adelsmænd, Henrik Bryde (Henneke Breide) og Johan Ellemose, som stak ild på huset og derved tvang kongen til at overgive sig til dem på nåde og unåde. Efter et kort fangenskab blev han rigtignok løsladt på grev Johans befaling, men krænkelsen forårsagede dog kongens snart påfølgende død. Hvor let kunde ikke dette voldelige overfald give anledning til rygter om, at de tyske grever havde ombragt Christopher? Verset synes heller ikke at hidrøre fra den nærmeste tid efter kongens død, men må være digtet noget senere, måske ikke för end henved 1340; dette ser man navnlig deraf, at grev Gerts tyranniske og lovløse fremfærd mod Jyderne skildres i præteritum* (»biðu«). *Hvor let kunde da ikke skjalden, forledet enten ved falske rygter eller ved en hukommelsesfejl, komme til at tilskrive de forhadte holstenske grever dette overfald, ja give dem skylden for, at de havde dræbt kongen. På den anden side kan verset næppe være digtet senere end 1340; i sommeren 1340 har man sikkert på Island modtaget efterretningen om grev Gerts drab, som skete natten mellem 1. og 2. april samme år; efter denne tid kunde digteren ikke mere sige* »tregs **halda** vegs valdar veginn arf

megindjarfir«, *ligesom han også sikkert vilde have omtalt grev Gerts drab, hvis han havde hørt noget derom. Dette vers gör det således muligt at bestemme den fjærde afhandlings affattelsestid noget nærmere end jeg har gjort det i indledningen til nærværende udgave, inden jeg endnu havde set, at dette vers måtte hidrøre fra det danske interregnums tid. Afhandlingen kan således ingenlunde være ældre end fra 1332, og hvis verset, hvad jeg af den ovenfor anførte grund (anm. 10) er tilböjelig til at antage, skulde stamme fra afhandlingens forfatter og være samtidigt med den, kan afhandlingen heller ikke være yngre end 1340. Det sandsynligste er, at afhandlingen stammer fra året 1340 eller de nærmest foregående år.*

I historisk henseende er dette vers mærkeligt som et vidnesbyrd om Islændernes sympati med det danske folk i dets lidelser under det tyske åg.

K. 4. W. s. 112_{16}.

Afhandlingens forfatter.

Mari sendu vers vinda
veitendr góins leita.

Prosaisk ordfølge:

Góins ⌣ leita ⌣ veitendr[1] sendu vers ⌣ mari[2] vinda.

[1] *Ormbakkernes (guldets) ydere, mænd; jfr. Konr. Gíslason, Njála II, s. 570.*

[2] *Havhest, skib; jfr. anf. st. s. 362.*

Der kan ikke være nogen tvivl om, at dette eksempel er lavet af afhandlingens forfatter, da det er en ligefrem oversættelse af det tilsvarende latinske eksempel, som er anført ovenfor i noterne til stedet.

K. 4. W. s. 112_{18}.

Afhandlingens forfatter.

Blés um hvápta hása
hǫfuðskrípamanns pípa.

Endnu en ordret oversættelse af et latinsk eksempel. Selv i flertallet hvápta *har skjalden efterlignet det latinske („buccas“). Svb. Egilsson forbinder — vistnok med urette —* hǫfuð *med* hvápta (»capitis palata«); *med* hǫfuðskrípamaðr *kan man jævnføre:* hǫfuðskáld, hǫfuðskǫrungr, hǫfuðsmiðr, *o. s. v.*

K. 5. W. s. 112_{22}.

Afhandlingens forfatter (?).

Grund taktu bǫlvi blandin
bót fyrir glæpsku ljóta.
þér mun óhlýðni ærin,
Ísland, búa píslir.
Þú mátt ófrið óttast,
óþýð, nema vel hlýðir,
fold, þeim er sverðum sjaldan
— siðir breytist hér — neyta.

Prosaisk ordfølge:

Grund, blandin[1] bǫlvi[1], taktu[2] bót fyrir[3] ljóta glæpsku. Ísland, þér mun ærin óhlýðni búa píslir. Óþýð fold, þú mátt óttast ófrið, nema hlýðir[4] vel þeim, er sjaldan neyta sverðum[5]. Siðir breytist hér[6].

[1] *Syndbefængt, syndig; se Konr. Gíslason: Njála II, s. 644.*

[2] *Bör måske rettes til* tak, *da verslinjen ellers er for lang.*

[3] *Denne form bör vistnok beholdes i et så sent vers.*

[4] *En rettelse for* hlyðit *(W), som dr. Jón Þorkelsson og jeg har gjort uafhængig af hinanden.*

[5] *Denne dativ i stedet for den sædvanlige genitiv er sikkert påvirket af den latinske konstruktion* uti gladiis, *og røber den latiniserende gejstlige.*

[6] *Sml. slutningsbemærkningen til verset i k. 3, W. s. 112_7. Den her forekommende i skjaldepoesien så sjældne prosopopoeia tyder på, at eksemplet hører til de selvlavede.*

K. 5. W. s. 112_{28}.

Afhandlingens forfatter.

Vatn kalla mik,
vil ek efla þik,
hoddveitir, frams
hauðrfjǫrnis grams.
Ek hreinsa allt,
ek vermi kalt,
ek birti sjón,
ek bæti tjón.

Prosaisk ordfølge:

Kalla[1] mik vatn frams hauðrfjǫrnis ⌣ grams[2]. Ek vil efla þik, hoddveitir[3] *o. s. v.*

[1] *Enten 3. pers. plur. præs. ind, („man kalder“) eller 1. pers. sg. præs. ind. („jeg kalder“) eller måske snarest 2. pers. sg. præs. imper. („kald“). I sidste tilfælde bör ordet* hoddveitir *vistnok stilles foran* kalla, *når man ordner efter den prosaiske ordfølge.*

[2] *Jordhjælmens (himlens) konge, gud.*

[3] *Gulduddeler, mand. Verset ligner i höj grad versene i k. 23, og skyldes sikkert afhandlingens forfatter ligesom disse.*

K. 5. W. s. 113_{1}.

Afhandlingens forfatter(?).

Grænn kvað viðr á víði —
varð skrjúpr í því — djúpan:
»Út man ek rýma reitu
ríkis míns af þínu.
Betr samir bolr með skrauti
blóms enn unnir tómar.
Skóg man ek upp yfir ægi
angrlestan rótfesta.«

Prosaisk orden:

Grænn viðr kvað á djúpan víð — varð skrjúpr[1] í því: »Ek man rýma út reitu[2] ríkis míns af þínu[3]. Betr samir bolr með blóms skrauti enn unnir tómar. Ek man rótfesta skóg upp yfir angrlestan ægi«.

[1] *Svb. Egilsson tror, at dette ord er et substantiv og oversætter (Lex. poet.): „simul fragor exstitit". Da subst.* skrjúpr *ellers ikke findes, hvorimod adj.* skrjúpr *forekommer (jfr. Rietz og Ivar Åsen:* skryp, *d. skrøbelig), gör man vistnok bedre i at forklare: „deri viste den sig skrøbelig, svag," „det oversteg (dog) dens kræfter." Sætningen indeholder da en dom om de i det følgende fremsatte trusler, hvorved trættens endelige udfald anticiperes.*

[2] *Dette ord beror kun til dels på konjektur;* r *er givet ved alliterationen,* t *ved stavelserimet og af* v *ser man endnu spor i hdskr. Det manglende er suppleret af Svb. Egilsson.*

[3] *Enten absolut „af dit," „af det, som tilhører dig," „på din bekostning" — eller også med underforståelse af* ríki: *„af dit rige," „på dit magtområdes bekostning".*

K. 5. W. s. 113_3.

Afhandlingens forfatter(?).

Vátr kvað marr á móti:
»Man'k vald yfir þér halda;
skal hrís um lǫg ljósan
— lamið rót er þá — fljóta«.
Sandr luktaði sundum;
sjór fekk af stað ekki.
Enn sterkr um bol bjarkar
bani hvers viðar ganði.

Prosaisk ordfølge:

Vátr marr kvað á móti: »Man'k halda[1] vald[1] yfir þér; hrís skal fljóta um ljósan lǫg; rót er þá lamið«. Sandr luktaði sundum; sjór fekk[2] ekki af stað. Enn sterkr bani[3] hvers[3] viðar[3] ganði um bol[4] bjarkar.

[1] *Akkusativen røber den latiniserende klerk.*

[2] *Måske har forfatteren brugt den nyere form* fjekk(?).

[3] *Ethvert træs ødelægger, ild.*

[4] *Hdskr. har* »bǫl«, *som utvivlsomt står for* bol, *jfr. næstforegående vers, 5. verslinje. Dette sted kunde måske tale for, at* »lǫgs« *ovenfor i k. 2, W. s. 111₁₀ står for* logs.

K. 6. W. s. 113₉.

Snorri Sturluson.

Eyjolfe berðu elfar
ulfseðjande kveðjo
heim, þá's hánom sóme
heyra bezt með eyrom,
þvít skilmildra skalda
skǫrungmann lofak ǫrvan.
Hann life sælstr und sólo
sannauðigra manna.

Prosaisk ordfølge (jfr. Konr. Gíslason i Árb. for nord. Oldk. 1881, s. 252 fg.):

Berðu, elfar ulfseðjande,[1] Eyjolfe heim kveðjo, þá's hánom sóme bezt heyra með eyrom, þvít lofak ǫrvan skǫrungmann skilmildra skalda. Hann life sælstr sannauðigra manna und sólo.

[1] *Elvulvens (skibets) mætter, den som laster et skib, (køb-) mand, se Konr. Gíslason, anf. st. Verset synes at være digtet i Norge og henvendt til en hjemrejsende købmand eller skipper; derpå tyder også ordet* heim.

K. 6. W. s. 113₁₂.

Ólafr (Þórðarson, hvítaskáld?).

Þér fremesk[1] því með tíre —
þú ert næst guðe hæstom[2] ...

[1] *Man må vistnok tænke sig, at dette verbum har haft et subjekt, som har stået i de tabte verslinjer, f. eks.* vegr, vald, máttr *eller lignende.*

[2] *Jfr. f. eks.* hæstr skjǫldungr *i Geisli v. 6. Eller hører måske* hæstom *her til* tíre *(jfr. Ólafs dr. Viðeyjarkl. 1832 v. 17:* hæstr varð ... grams tírr)?

K. 6. W. s. 113_{13}.

Ólafr (Þórðarson hvítaskáld?).

Teitr gef Tómás ýtom
trúarbót fyr sið ljótan.

Prosaisk ordfølge:

Teitr Tómas[1], gef[2] ýtom trúarbót fyrir ljótan sið.

[1] *Rimeligvis har dette og det foregående brudstykke hørt til en Tómasdrápa af Ólafr hvítaskáld, jfr. Sn. E. II, s. 204 anm. 1—2 under teksten, min afh. Runerne i den oldisl. lit. s. 64 med de der anførte steder, samt Guðm. Þorláksson: Udsigt &c., tillæg til s. 163, note 2.*

[2] *Min rettelse for* gefr; *den prosaiske bemærkning, hvormed forfatteren ledsager de to brudstykker, viser, at han i bægge har fundet 2. person; fejlen* gefr *er sikkert foranlediget ved* r i teitr.

K. 7. W. s. 113_{17}.

Afhandlingens forfatter.

Skálm vann ok hjalt hilmi
hoddbeiðundum reiðan.

Prosaisk orden:

Skálm[1] **ok**[1] hjalt[2] vann hilmi reiðan hoddbeiðundum.[3]

[1] *Svb. Egilssons indlysende og ved den prosaiske bemærkning givne rettelser for* **skamm ef.**

[2] Skálm ok hjalt *står i følge den prosaiske bemærkning i stedet for det hele sværd.*

[3] *Guld-forlangere, mænd. Kendingen minder om* hoddveitir *i verset i k. 5, W. s. 112_{26}. Disse forholdsvis sjældne kendinger* (hoddbeiðandi *forekommer vel kun her?) bestyrker formodningen om, at bægge vers skyldes den samme mand. Det fremgår klart*

nok af den vistnok enestående hendiadys og af det tvungne indhold, at disse verslinjer fra først af er lavede for at tjæne som eksempel. Hvorledes skal man ellers forklare den besynderlige sætning: „sværdet gjorde kongen vred på mændene“?

K. 7. W. s. 113_{19}.

Afhandlingens forfatter.

Þýddist karlinn klædda
kona mín ok þǫrf sína.
Ek sá kauða ok klæði
koma inn í því sinni.

Prosaisk ordfølge:

Kona mín þýddist karlinn[1] klædda ok þǫrf sína. Ek sá kauða[2] ok klæði[3] *o. s. v.*

[1] *Måske bedre:* karl inn?

[2] *Således rettet af mig for at få stavelserim. Fejlen er sikkert opstået ved reminiscens fra første versl., måske også på grund af den følgende prosaiske bemærkning:* annat sinn er sagt, at sér hvárt kom inn, karl ok klæði.

[3] *At dette eksempel ikke er hentet fra literaturen, men må være lavet for at benyttes som eksempel, er indlysende. Hvorledes kunde en skjald af sig selv falde på at forme sine tanker på denne måde, således at verset kom til at indeholde alt hvad nærværende afhandlings forfatter behøvede på dette sted og tillige fuldstændig var afpasset efter Doktrinalets latinske eksempel?*

K. 8. W. s. 113_{27}.

Bragi enn gamli Boddason.

Knátte eðr við illan
Ermenrekr at vakna
með dreyrfáar drótter
draum í sveiða flaume.

Rósta varð í ranne
Randvés haufoðniðja,
þá's hrafnbláer hefndo
harma Erps ofbarmar.

Jfr. Sn. E. I, s. 370 nederst, II, s. 576$_9$.

Prosaisk ordfølge:

Ermenrekr[1] knátte eðr[2] at vakna við illan draum í sverða flaume með dreyrfáar[3] drótter. Rósta varð í ranne Randvés haufoðniðja,[4] þás hrafnbláer[5] Erps ofbarmar[6] hefndo harma.

[1] *Denne form, som står i AM 1 e β folio og her i W* (•erminrekr•) *er vistnok ældre end det sædvanlige* Jǫrmunrekr.

[2] *Betyder vistnok: „endnu", „desuden".*

[3] *Jfr. Konr. Gíslason: Njála II, s. 311.*

[4] *Svb. Egilsson oversætter: „auctor generis, pater". Man kunde dog vel også tænke sig, at* Ermenrekr *her var opkaldt efter en af sine forfædre ved navn* Randvér, *som ellers ikke kendes. Dette vilde stemme bedre med den sædvanlige brug af ordet* niðe, niðr. *Jfr. dog Háleygjatal, Yngl. s. k. 9:* Ása niðr. *Om formen* haufoð *se ovenfor til Þjóðólfs vers i Afh. III, k. 16(23). Påfaldende er i øvrigt her mangelen på* hendingar; *verslinjerne på de* **lige pladser** *(2., 4., 6. og 8.) mangler hos Brage yderst sjælden stavelserim, og der er stor sandsynlighed for, at teksten er forvansket, hvor dette er tilfældet. Derimod synes Brage at have brugt* aðalhendingar *og* skothendingar *i flæng*[a]). *Skulde* haufoðniðja *måske være en forvanskning af* haufoðkundar?

[5] *Jfr. Konr. Gíslason: Njála II, s. 294. Sn. E. I, s. 366*$_{17}$*:* •Sörli, Hamðir, Erpr, þeir voru allir svartir sem hrafn á hárs lit, sem Gunnarr ok Högni ok aðrir Niflungar•.

[6] *Jfr. Sn. E. I, 280*$_5$*:* Baldrs ofbarme.
På bægge disse steder er of *sikkert ikke expletivt.*

---

a) *Sædvanlig har dog 4. og 8. verslinje hos ham helrim. Måske bör man derfor i verslinjerne*

•hörðum herðimýlum
Hergauts vinu barðir•

Sn. E. I, s. 372 nederst omstille ordene •Hergauts• *og* •hörðum•, *hvorved man får helrimene* harð-: barð-.

K. 8. W. s. 113_{30}.

Nikolássdrápa (Ólafr Þórðarson hvítaskáld?).

Ǫll þing boða engla
eining í þrenningo
órofnoðo jafnan
alls grams lofe framða.

Prosaisk ordfølge:

Ǫll þing engla boða jafnan eining í þrenningo, framða órofnoðo lofe alls ◡ grams[1].

[1] *Alverdens konge, gud. Svb. Egilsson forbinder:* Ǫll þing engla boða framða eining í þrenningo, jafnan órofnoðo lofe alls ◡ grams. *Men dels er udtrykket* boða framða eining *(„unitatem colendam declarant") ikke naturligt, dels er den absolute dativ* órofnoðo lofe *påfaldende, hvorimod både* framða *og dativen vinder ved at forbindes (jfr. Heilags anda vísur v. 6:* fremsk helgat lið ... skraute). *Ligeledes forekommer det mig naturligere at forbinde* jafnan *med* boða *end med det negative* órofnoðo, *hvor det i alt fald er overflødigt.*

K. 8. W. s. 114_{1}.

Nikolássdrápa (Ólafr Þórðarson hvítaskáld?).

Jón laut í hǫll hreinom
hjartasals ens bjarta
meyjar mannvitsfrægrar
mildinge bragninga.

Prosaisk ordfølge:

Jón[1] laut hreinom mildinge[2] bragninga[2] í hǫll[3] ens[3] bjarta[3] hjartasals[3] mannvitsfrægrar meyjar[4].

[1] *Johannes den døber.*

[2] *Kongernes konge, gud, her: Kristus.*

[3] hjartasalr, *bryst;* hjartasals ◡ hǫll, *brystets hal, synes at omfatte ikke blot brysthulheden, men ogsá de tilgrænsende hulheder, underlivet og bækkenhulheden, alle tænkte som en stor hal, hvori brysthulheden udgör en sal; her menes særlig moderlivet, idet der sigtes til Luk. k. 1, 41;* bjartr *betyder vistnok „herlig".*

[4] *Angående stavelserimet* meyj-: fræg- *jfr. Konr. Gíslason: Njála II, s. 224, Afh. III, k. 11(26):* Freyjo angan leygjar, *samt Fms. X, s.* 81_{11}*:* geiga létoð gylltar sýjur, *i et vers af Olafs broder Sturla, som dr. Jón Þorkelsson velvillig har gjort mig opmærksom på;* mannvitsfræg mær *er Elisabeth. Jfr. også Halls prests Nikolássdrápa v. 14—16.*

K. 9. W. s. 114_{12}.

Afhandlingens forfatter(?).

Píndr er stuldr þar'r standa
stafnreiðar hímleiða
víða Vinga meiðar
viðir hjá torgi miðju.
Morð eru hjólum hǫrðum
hegnd, þau'r illa gegndu,
þar'r réttvísa ræsir
rómsæll skipar dóma.

Prosaisk ordfølge:

Stuldr er píndr, þar'r stafnreiðar ‿ viðir[1] standa víða hímleiða[2] hjá miðju Vinga ‿ meiðar[3] torgi[4]. Morð, þau'r illa gegndu, eru hegnd hǫrðum hjólum, þar'r rómsæll[5] ræsir skipar[6] réttvísa[6] dóma[7].

[1] *Stavnvognens (skibets) træer, mænd, forklares af Svb. Egilsson som en udenfor konstruktionen stående vokativ.*

[2] *Betyder vistnok, som Svb. Egilsson oversætter: „morae impatientes", ked af at døse, om tyven, som står uvirksom (jfr.* híma *hos Jón Þorkelsson, Supplem. II) foran galgen og med pinlige følelser venter på sin eksekution. Eller skal man måske skrive:* hvimleiðir? *Adjektivet* hímleiði *forekommer vel ikke andre steder.*

[3] Vinga ‿ meiðr *galge. Omskrivningens betydning er sikker nok; derimod er der tvivl om, hvorvidt* »vinga« *oprindelig er en form af et adjektiv* vindigr *eller genitiv af personnavnet* Vingi, *(se Sæm. Edda, Bugges udg., s. 60b, anm. til Hávam. v. 138).*

[4] *Galgetorvet, eksekutionstorvet. Man må tænke sig, at galgen eller skafottet er oprejst midt på torvet, medens tyvene står og venter omkring skafottet, altså nærved midten af torvet; derfor*

hedder det »hjá .. torgi miðju« *og ikke* »á... torgi miðju«. *Svb. Egilsson forbinder:* »Viðir stafnreiðar, stuldr er píndr, þar'r Vinga ⌣ meiðar standa hímleiða hjá miðju torgi. *Så bliver man dog vel nødt til at rette* hímleiða *til* hvimleiðir, *da det ikke er let at indse, hvorledes tiden kan falde de væntende galger lang; endvidere synes da vokativen temmelig umotiveret, og man kan ikke rigtig forstå, hvorfor skjalden ikke har brugt* á *for* hjá, *eftersom det dog er det naturligste at tænke sig galgerne oprejste midt på torvet.*

[5] *Svb. Egilssons nødvendige rettelse for* »romſæl« *(W).*

[6] *Hdskr. har henholdsvis* »ſkipvn« *og* »rettvifar«. *Gående ud fra disse læsemåder havde jeg tidligere forstået stedet på samme måde som Jón Þorkelsson i Supplem. II under* réttvísa; *„Hvor den berömmelige konge ordner retsvæsenet rigtig“. Imidlertid forekommer* réttvísa *vistnok ikke på noget andet sted, så at tilværelsen af dette ord er i höj grad problematisk. De her optagne rettelser har professor Konr. Gíslason mundtlig foreslået mig, og jeg meddeler dem under forudsætning af hans velvillige tilladelse; jeg tvivler ikke på, at de har truffet det rigtige.*

[7] *Det tvungne udtryk* »Píndr er stuldr« *lader formode, at eksemplet hører til de fingerede. Dog forekommer* pína *undertiden i betydningen at straffe, se Fritzners og Vigfussons ordbb., navnlig er et sted af Gl. norsk Hom (s. 198₂₅) i denne henseende mærkeligt.*

K. 9. W. s. 114_{16}.

Þórleifr Þórketilsson, skúma.

Hefek í hende
til hǫfoðs gørva
[beinbrot Búa,
bǫl Sigvalda,]
vá víkinga,
vǫrn Hákonar.
Sjá skal verða
ef vér lifom
eikekylfan
óþǫrf Dǫnom.

Jfr. Jómsv. s. Fms. XI, s. 130$_{8}$, G. Cederschiölds udg. Lund 1875, hdskr. s. 72$_{33}$. C. af Petersens udgg. Lund 1879, s. 73$_{30}$, Khavn 1882 s. 111$_{14}$.

Verset er helt igennem klart. Dog har jeg en mistanke om, at 3. og 4. verslinje er senere indskudte, skönt interpolationen må være temmelig gammel, da de findes både her og i alle håndskrifter af Jómsv. s. For det første vækker det betænkelighed, at verset består af 10 linjer i stedet for de sædvanlige 8. Dernæst er formen gørva *umiddelbart foran intetkönsordet* beinbrot *höjst påfaldende. På grund af versets i øvrigt simple sætningsforbindelse og gennemsigtige klarhed går det næppe an at forbinde* gørva *med* vá, *og springe de mellemliggende verslinjer over, medmindre man samtidig helt udsletter dem. Man bliver derfor, når man holder sig til det overleverede, nødt til at antage en constructio ad synesin, med andre ord til at underforstå substantivet* kylfo *til* gørva. *Verslinjen* til hǫfoðs gørva *bliver da fuldstændig sideordnet med de 4 påfølgende verslinjer og indeholder ligesom disse et objekt til* Hefek *i 1. verslinje. Men verslinjen* »til hǫfoðs gørva (kylfo)« *fordrer med nødvendighed en angivelse af, hvem det er, for hvis hoved køllen er bestemt (jfr. de hyppig forekommende udtryk* at leggja fé til hǫfuðs e-m, senda (*el.* gęra) menn til hǫfuðs e-m, *se Fritzners ordb. under* hǫfuð). *Denne angivelse mangler imidlertid, og kan heller ikke underforstås fra de følgende verslinjer, så længe man fastholder, at alle 5 verslinjer er fuldstændig sideordnede i sætningen. Anden verslinje giver altså — selv om man underforstår ordet* kylfo *— ikke nogen fuldstændig mening i og for sig og kan derfor ikke være sideordnet med de følgende verslinjer. Dertil kommer, at ordene* beinbrot Búa, | bǫl Sigvalda *ved deres skrydende praleri danner en stødende modsætning til de påfølgende simple og ingenlunde overdrevne ord* »vá víkinga, | vǫrn Hákonar«. *Alle disse vanskeligheder hæves, når man udelader 3. og 4. verslinje. Man får da et*

vers på 8 verslinjer; gerva *bliver attribut til* vá *og i genitiven* víkinga, *som må henføres ikke blot til* vá, *men også til* hǫfuðs, *har man den savnede angivelse af, hvis hoved køllen er bestemt til at knuse.*

K. 10. W. s. 114_{22}.

Eylífr.

Báro- mæt- á móte
malmþings viðer palma —
sveit hrauð — seggja bœte —
sorg — es hann kom til borgar.
Svá laða sikling skýja
síns hjarta til bjartan·
þeir's fyrða gram fœra
fǫgr verk með trú sterkre.

Prosaisk ordfølge:

Malmþings ‿ viðer[1] báro palma á móte seggja ‿ bœte[2], es hann kom til borgar. Mæt[3] sveit hrauð sorg. Svá laða[4] þeir, 's fœra fyrða ‿ gram[5] fǫgr verk með sterkre trú, bjartan[6] skýja ‿ sikling[7] til hjarta síns[8].

[1] *Malmtingets (kampens) træer, mænd.*

[2] *Menneskenes forbedrer, Kristus. Skjalden sigter til Kristi indtog i Jerusalem.*

[3] *Det er påfaldende, at* sveit *her har et forskönnende epitet, medens* seggja ‿ bœte *intet har. Måske bör man skrive* mætom *og stryge* á (at?), *hvilket sidste vel gör verslinjen mere velklingende, men dog ikke er aldeles nødvendigt (beholder man* á (at?), *bliver 1. fod en creticus). Jfr. nedenfor til verset i k. 16.*

[4] *Rettelse for* »laðar«.

[5] *Menneskenes konge, gud (Kristus?).*

[6] *Rettelse for* »biarter«.

[7] *Skyernes konge, gud (Kristus?);* sikling *er en rettelse for* siklingr.

[8] Sk. Thorlacius — *som har tolket dette* vers i Antiqu. Bor. Observ. miscell. Spec. 7, *p. 200—205 — og efter ham Svb. Egilsson beholder håndskriftets læsemåder:* laðar, siklingr *og* bjartir, *men retter* síns *til* sín *og* þeir *til* þá. *De opstiller i det sidste halvvers følgende prosaiske orden:* Siklingr skýja laðar svá til sín

þá, es hjartabjarter fœra fyrða gram fǫgr verk með sterkre trú. *Men de synes ikke rigtig at have opfattet forholdet mellem de to halvvers. Af disse indeholder det sidste åbenbart en sammenlignende forklaring til det første; derfor indledes verset også med den prosaiske bemærkning:* Epexegesis er skýring eðr glǫggvari greining fyrirfarandi hluta. *Tanken i verset er åbenbart: Ligesom folket bød Kristus velkommen i Jerusalem ved at bære ham palmer imøde, således indbyder de fromme mennesker gud (Kristus?) til sit hjærte ved at bringe ham gode gærninger og stærk tro som offer. I lignelsen svarer altså* malmþings viðir *til* þeir's, *o. s. v.,* seggja‿bœter *til* siklingr skýja, palmar *til* fǫgr verk með trú sterkre, *endelig* borg *til* hjarta. *Følger man Thorlacius' og Svb. Egilssons forklaring, forrykkes lignelsen fuldstændig, og dog slipper man ikke for at göre rettelser, der synes at være fuldt så dristige som de rettelser, jeg har gjort. Forvanskningen* laðar siklingr *for* laða sikling *skyldes åbenbart en afskriver (måske først den, som skrev W), som ikke forstod sammenhængen og i* sikling *søgte et subjekt til verbet* laða; *men efter at* sikling *var rettet til* siklingr, *havde akkusativen* bjartan *ikke mere nogen støtte i verset, og afskriveren rettede det derfor til* bjarter *i den tro, at det hørte til det følgende* þeir.

K. 11. W. s. 115$_5$.

Afhandlingens forfatter(?).

Því veldr ár at ærir
akr búmanna spakra.
Æra verðr með árum
undan dólga fundi.
Ræða gengr af ráða
runa systir ólystug,
Órar dregr at œrum
ýtum skemmða flýtir.

Prosaisk ordfølge:

Ár[1] veldr því, at akr[2] spakra búmanna ærir[2]. Æra[3] verðr með árum undan dólga fundi. Ræða[4] runa systir[5] gengr ólystug af ráða. Skemmða flýter[6] dregr[7] órar[7] at[7] œrum ýtum.

[1] *„Fertilitas annonae".*

[2] *æra, som vistnok ikke forekommer andre steder, er åbenbart dannet af* ár, *annonae fertilitas, og betyder at göre frugtbar; her står det upersonligt med* akr *som objekt.*

[3] *Også i Postola s. s. 242₂₁ forekommer* æra undan, *undfly ved roning; som verset antyder, er det dannet af* ár, *f., en åre.*

[4] *Det er tvivlsomt, om man bör skrive* ræða *eller* rœða; *for det første taler det norske* ræda *(se I. Åsens ordb.) og dette sted, hvor ordet åbenbart afledes af substantivet* ráði, *en galt; for det sidste taler Grágás Sthb. udg. s. 236₁₇* (»Ef maðr leiþir ... su reða til galltar« *o. s. v.*) *og* »roðr«. *som findes blandt galtebenævnelser i Sn. E. II, s. 484b og 568b₁₉. Dog kan der ikke være nogen tvivl om, at versets forfatter har trot, at* ræða *var det rigtige.*

[5] *Galtens søster, so.*

[6] *Den som befordrer skændsel, enten en dårlig person (således forklarer Svb. Egilsson) eller måske snarere djævelen.*

[7] *Svb. Egilsson oversætter: „vesaniam affert"; jfr. Njála k. 158₁₂:* »kvaðst at eingum manni vilja vél draga«; *udtrykket minder om det bekendte:* »draga spott, skaup, gys at e-m« *(Oxf. ordb. under* draga *I₂).*

K. 11. W. s 115₇.

Afhandlingens forfatter(?).

Œli telst þat'r ólu
ósnotran mann gotnar,
Ælir vatn þat'r álar
allstrangir fram hallast.
Heitir »lær á læru«,
læringar kenningar.
Kallast mærr á Mœri
mæringr, ef gjǫf tærist,

Prosaisk ordfølge:

Œli[1] telst þat, er gotnar ólu ósnotran mann. Ælir[2] vatn, þat er[3] allstrangir álar hallast fram. Heitir »lær á læru«,[4] læringar[5] kenningar. Mæringr[6] á Mœri kallast mærr,[7] ef gjǫf tærist.

[1] *Svb. Egilsson og andre mener, at dette ord er det samme som* auli, *der forekommer i Skíðaríma (se Oxf. ordb. under* œli*) og i Króka-Refs r. IV, 31, og at det er et hankönsord. I hdskr.*

står ϴle. *Jeg tvivler på, at dette grafisk kan være* = auli; *W plejer ikke at skrive tvelyden* au *på den måde. Men selv om det var tilfældet, forbyder sammenhængen her at tænke derpå. Alle disse vers er lavede ene og alene for at vise forskellen mellem* æ *og* œ, *og* ϴle *må derfor nødvendigvis være enten* = æli *eller* = œli, *og af disse to alternativer sikkert det sidste, både fordi* ϴ *ellers hyppigst bruges for at betegne* œ *og på grund af den modsætning, hvori* ϴle *öjensynlig står til det følgende* ælir. *Det er vistnok i følelsen heraf, at G. Vigfusson og — som det synes — også Svb. Egilsson i* œli *ser en ældre form af det nuværende* auli; *men en sådan overgang* œli < auli *vilde sikkert være eksempelløs; tillige må man erindre, at man kan forfølge ordet* auli *op til en tid, som ikke er meget senere end dette sted. Derimod har Svb. Egilsson sikkert ret, når han sammenligner det norske* ϴle, *n., „en stakkel, stymper, især med begreb af vanslægtet" (I. Åsens ordb.). Men allerede ordets kön viser, at det ikke kan være identisk med* auli. *At vi her har et intetkönsord for os, antydes ved* »þat«, *og det samme ord* œli, *n., møder os i sammensætningen* mannæli (ɔ: mannœli) *i Finnb. s., Gerings udg., Halle 1879, s. 5₁₆. Om dette ords afledning se ovenfor til verset i Afh. III, k. 11(15). Forfatteren synes at have afledet det af verbet* ala. *Betydningen antydes i ordene* »ósnotran mann«, *som dog måske snarere er en karakteristik end en definition. I Finnb. s. anf. st. bruges* mannœli *i den samme betydning som det norske* ϴle, *nemlig: „stakkel, stymper", og vistnok har det islandske ord ikke været væsenlig forskelligt i betydning.*

[2] áll *betyder: et dybt rendedrag i en å eller flod; deraf* æla, *danne rendedrag i, uddybe;* vatn ælir *(upersonlig): „vandet eller åen uddybes, således at et rendedrag dannes".*

[3] *Akkusativ, styres af* fram; *jfr. ovenfor til verset i Afh. III, k. 13(10).*

[4] *Svb. Egilsson mener, at* lær *står for* lœr, *nom. pl. af* ló, *„charadrius" (her da vistnok charadrius hiaticula, d. præstekrave, isl.* sandló, *på grund af den måde hvorpå ordet* »læra« *tolkes), samt at* læru *står for* leiru *af* leira, *f., en leret kyststrækning; altså betyder sætningen: „Præstekraver kaldes (de fugle, som sidder) på den lerede strandbred". Denne tolkning tilfredsstiller mig ikke ganske; navnlig er det påfaldende, at* heitir *står i singularis σχῆμα Πινδαρικόν; vel forekommer dette undertiden, når verbet står først i sætningen som her, men her synes der dog hverken at foreligge nogen metrisk eller syntaktisk grund dertil. Desuden er sætningen, således forstået, i höj grad ubestemt. Fuglene hedder nemlig ikke blot* lœr, *når de sidder på kysten, men også når de sidder andre steder, og tillige falder det naturligt at spörge, om der da ikke gives mange andre ting end* lœr *på en sådan* leira.

Mere tiltalende forekommer mig Jón Ólafssons forklaring „Dicitur femur in alauda“ (se Lex. poet.), når man kunde påvise lœra *i betydningen* •alauda•; *tanken vilde da være: „Også på fuglene taler man om lår“. Men da man ikke kender* lœra *i denne betydning, bliver denne tolkning kun en løs gisning. Eller skulde måske* lærv *være dativ af det ord, som i Sn. E. I, 532$_{1}$, II, 464$_{29}$, 547$_{15}$, 610$_{16}$ opføres blandt nedsættende mandsbenævnelser og i hdskrr. skrives dels* leyra, *dels* lóra, *dels* lǫ́ra? *Alle disse skrivemåder kan være gengivelser af* lœra, *hvilken form også støttes ved* mannlæra *i Fms. II, 62$_{21}$. Sætningen vilde da betyde: „På krysteren (ɔ: ligesom på andre mennesker) taler man om lår“ — en uomtvistelig, men temmelig triviel sandhed. Det søgte i den kunde dog måske forklares ved den tvang, hvorunder skjalden befandt sig. Han bestræber sig öjensynlig for at finde eksempler, som er forskellige i betydning og i formen adskilles derved, at det ene har* æ, *det andet derimod* œ, *men iøvrigt ligger hinanden nær; i denne henseende er han åbenbart påvirket af Afh. I, som netop vælger sine eksempler på en lignende måde, (Sn. E. II, s. 16—17); kun kommer her den tvang til, som versformen pålagde skjalden, ti blandt den 1. afhandlings selvlavede eksempler er kun enkelte rimede. Man kan derfor ikke undre sig over, at man i disse vers møder tvungne og unaturlige sætninger eller må gribe til søgte forklaringer.*

[5] *Underforstået* heita *fra det foregående.*

[6] *Således rettet af Svb. Egilsson, som forbinder:* Mær kallast á Mœri, mæringr, ef gjǫf tœrist, *„appellatur virgo virgo in Mœria, vir (ɔ: appellatur) munificus, si donum erogatur“. Denne forklaring synes dog at være altfor søgt. Som om der ikke gaves jomfruer andre steder end på Møren! Ligeledes synes underforståelsen af* kallast *til* mæringr *med den påfølgende betingelsessætning tæmmelig hård. Man skulde så snarere have ventet en relativsætning* •sá'r gjǫf tærir• *i stedet for betingelsessætningen (ɔ: „den kaldes for* mæringr, *som ødsler med gaver“). Den sidste indvending træffer også en tolkning, som dr. Jón Þorkelsson mener muligvis kan være den rette. Han skriver* Mœrr *for* mǫr *og oversætter: „Mørebo kaldes (en indbygger) på Møren; gavmild (kaldes en mand), hvis der ødsles med gaver (ɔ: hvis han ødsler med gaver)“. Mod denne tolkning kan også göres gældende, at singularformen* Mœrr *vistnok ikke forekommer andre steder, uagtet den ganske vist synes at måtte ligge til grund for flertalsformen* Mœrir.

[7] *Således rettet for* •mǫr• (mær). *De to sidste verslinjer får da følgende som det synes naturlige mening: Kongen på Møre (ɔ: den norske konge) kaldes herlig, hvis der ødsles med gaver (ɔ: hvis han er gavmild). Da kommer betingelsessætningen til sin ret. Dog synes refleksivformen* tæriz *ikke rigtig naturlig i denne for-*

bindelse, eftersom den i dette verbum udtrykte handling ikke udtrykkelig henføres til det tænkte subjekt (kongen). Måske bör det rettes til tærir *(når* han *ødsler &c.).*

K. 11. W. s. 115_9.

Afhandlingens forfatter (?).

Hætta verðr á hættu,
hœting ef bǫl rœtir.
Ást er nær at nœra.
Nú'r vær konan færi.
Skemð tekr æðren œðast —
æðr deyr þá'r br. ....

Prosaisk ordfølge:

Hætta verðr á hættu, ef hœting rœtir[1] bǫl. Nær[2] er[2] at nœra ást. Nú'r vær[3] konan færi. Skemð[4] æðren[5] tekr œðast — æðr deyr, þá'r br. ....[6].

[1] rœta *betyder sikkert: bringe til at slå rødder, rodfæste; her i uegenl. forstand: stille i udsigt. Tanken i de to første verslinjer er da: „Man må dristig gå faren i møde, hvis en trusel* (hœting) *stiller os en ulykke i udsigt (ɔ: hvis man truer os med en ulykke); jfr. Hyndluljóð v. 50:* »þottu, brudr iotuns baulfui heitir«.

[2] *„Det ligger nærmere", „det er bedre"; se Oxf. ordb. under* nær *II,2.*

[3] *Påfaldende er det, at* nær *og* vær *her optræder sammen, ligesom i Afh. I, Sn. E. II, s. 20 nederst:*

»Svá er mǫrg við vẹr sinn vẹ́r,
at varla of sér hon af honum nær«.

Man sporer her tydelig den første afhandlings indflydelse. Dens eksempel har öjensynlig tjænt som forbillede for sætningen: Nú'r vær konan færi, *kun er det her blevet til et suk over tidens slethed, som sikkert er et udslag af den samme pessimistiske livsanskuelse, der yttrer sig i flere af de vers, som jeg har trot at burde tilskrive forfatteren til Afh. IV (navnlig i versene i k. 3, W. s. 112_9, k. 4, W. s. 112_{12} og k. 5, W. s. 112_{22}). Dette er en af de grunde, der taler for, at også det her behandlede og de to nærmest foregående vers stammer fra afhandlingens forfatter. De adskiller*

sig hverken i sprog eller tone fra andre vers, som med sikkerhed kan tilskrives ham. De er ligesom disse öjensynlig foranledigede ved den indledende prosaiske bemærkning, og der er ingen grund til at antage dem for ældre end den. Mærkeligt er det, at man her kan forfølge den første afhandlings indflydelse helt ned til det 14. århundredes midte.

[4] *Således synes der at stå i W.* (•ſkemd•). *Dog kan ordet måske læses* •ſkeind•. *Svb. Egilsson foretrækker det sidste og oversætter: „Vulnerata anas mollissima furere incipit". Jeg foretrækker dog her at tage* æðr *i betydningen åre (vena), og det så meget mere som dr. Jón Þorkelsson uafhængig af mig er falden på den samme forklaring. Om man skriver* skemð *eller* skeind, *kan for meningens skyld være ligegyldigt, da* skemma *kan betyde: at beskadige, såre (se Fritzners og Vigfussons ordbøger). Meningen bliver da: „Såret åre begynder at rase (sprudle)".*

[5] *I hdskr. står:* æðr enn; *det er tvivlsomt, om man bör skrive* æðren *i et ord, eller „*enn*" skal opfattes som et selvstændigt ord, og i sidste tilfælde, om det betyder „endnu" eller indleder den følgende sætning i betydningen „men".*

[6] deyr *synes at tyde på, at æðr her betegner et levende væsen, altså rimeligvis en ederfugl. Bisætningen* þá'r br. . . . *kan jeg ikke supplere. Svb. Egilssons gisning* •æði deyr, þá er blæðir• *fjærner sig vistnok for langt fra det overleverede.*

K. 12. W. s. 115_{12}.

Se Afh. III, 12(13).

K. 13. W. s. 115_{15}.

Afhandlingens forfatter.

»Þá'r ek leyvi mey mjóva
mær'r þín fyr vilð sína« —
Hǫrn mælti þat horna
hjǫrþings við bǫr kringinn.

Prosaisk ordfølge:

»Mær'r þín fyr[1] vilð[1] sína[1], þá'r[2] ek leyvi mjóva mey«. Horna ◡ Hǫrn[3] mælti þat við kringinn[4] hjǫrþings ◡ bǫr[5].

[1] *„Af egen fri vilje“. Svb. Egilsson ordner:* þá'r ek leyfi mey mjóva fyrir vilð sína, *„quum laudo teneram virginem pro sua benevolentia“, og måske har han ret i at forbinde* fyr vilð sína *med* leyfa.

[2] *Svb. Egilsson oversætter* þá'r *ved: „quum“, men sikkert med urette; i* þá'r *har man den akkusativ (= „quam“), hvortil det følgende* mey mjóva *svarer. Konstruktionen er åbenbart latinsk (Madv. Lat. sprogl. 3. udg. § 319—320), og verset er åbenbart dannet efter det samme latinske eksempel, som findes i AM. 202, 8°, hdskr. s. 35_1:* •Quandocunque hoc nomen relativum •qui• vel •quae• vel •quod• ponitur in constructione cum suo relativo antecedente, ita **ut** (*hdskr. har fejlagtig:* itaque) verbum substantivum non interponatur, licet ipsum antecedens esse ejusdem casus cum suo relativo, ut: ••**Urbem quam statuo, mea est**••. Antitosis hic est•. *Dette eksempel: „Urbem quam statuo, vestra est“ er oprindelig taget fra Virg. Æn. I, 573, men er sikkert nåt til de middelalderlige grammatikere gennem Donat, som anfører det under soloecismus (se Keil Gramm. Lat. IV, s. 394_3). Den tvungne og fuldstændig uislandske konstruktion viser, at det islandske vers hører til de selvlavede eksempler.*

[3] *På grund af stavelserimet har jeg skrevet* leyvi *for* leyfi; *jfr. nedenfor anm. 5 til verset i k. 22.*

[4] *Drikkehornenes valkyrje, kvinde.*

[5] *Eller bör man måske skrive* kringin *og henføre adjektivet til* Hǫrn?

[5] *Sværdtingets træ, mand.*

K. 13. W. s. 115_{17}.

Afhandlingens forfatter.

Sveit fylla ein alla
alls fram jóa Glamma.

Prosaisk ordfølge:

Ein sveit fylla alla Glamma ‿ jóa alls[1] fram.

[1] *Hdskr. har* allz. *Hvis dette ikke er en fejl for* allt, *står* alls *her sikkert i samme betydning som* allt *med stedsadverbier og præpositioner (Lex. poet. under* allr *3γ. Oxf. ordb. under* allr *A V2), dansk: „helt“; jfr. også Oxf. ordb. under* allr *A VI;* alls fram *betyder da: „helt frem“, ɔ: helt hen til forstavnen. Svb.*

Egilsson tror, at alls *betyder „da“ og oversætter: „Quum coetus unus impleant omnes prorsum equos piratae“, i den mening, at de to verslinjer er et brudstykke og at de tabte verslinjer har indeholdt den hovedsætning, hvortil* alls *da må henføres. Dette er dog ikke nødvendigt. Jeg tror tværtimod, at denne vísufjórðungr er selvstændig og aldrig har været længere, men at den stammer fra afhandlingens forfatter. Derpå tyder den i islandsk overordentlig sjældne inkongruens mellem subjekt og prædikat. Tillige vækker talordet* •ein• *mistanke om, at det er föjet til* sveit *i den hensigt end yderligere at fremhæve denne inkongruens. I höj grad påfaldende er også den hiatus i 1. verslinje, som så let kunde have været undgået ved at sætte verbet i singular. Vel tåler den nordiske skjaldedigtning hiater, men den søger dem ikke. En skjald, der ikke havde noget andet for öje, end at udtrykke sig så smukt som muligt, vilde her upåtvivlelig have brugt singularis. Grunden til at pluralformen foretrækkes kan altså kun være den i prosateksten givne nødvendighed at finde et passende eksempel.*

K. 14. W. s. 115_{23}.

Snorri Sturluson, Háttatal v. 14.

Hákon ræðr með heiðan —
hefer drengja vinr fenget —
lǫnd verr buðlungr brande
breiðfeld — miket velde —
rógleiks náer ríke
remme-Týr at stýra —
ǫld fagnar því — eigno —
orðróm konungdóme.

Prosaisk ordfølge:

Hákon ræðr með heiðan orðróm konungdóme. Drengja vinr hefer fenget miket velde. Buðlungr verr breiðfeld lǫnd brande. Rógleiks ⌣ remme-Týr[1] náer at stýra eigno ríke. Ǫld fagnar því.

[1] *Den gud, som befordrer kamp, kriger; her kongen.*

Möbius opfatter lǫnd breiðfeld *som objekt til* hefer fenget, — miket velde *som objekt til* verr. *Jeg foretrækker dog den ovenfor opstillede af Svb. Egilsson*

antagne ordfølge, både fordi den i sig selv synes at give en naturligere ordforbindelse og fordi den er mere symmetrisk end den anden. Verset kan sammenlignes med en nød med to kærner. Nøddeskallen dannes af 1. og 8. verslinje, de to kærner henholdsvis af 2.—4. og 5.—7. versl. Hver af disse kærner er igen omsluttet af en frøskal, nemlig henholdsvis Hefer drengja vinr fenget — miket velde *og* Rógleiks náer ríke remmi-Týr at stýra — eigno.

K. 14. W. s. 115_{28}.

Snorri Sturluson, Háttatal v. 12.

Hákon veldr ok hǫldom —
harðráðom guð jarðar
tiggja lér með tíre —
teitr þjóðkonungs heite.
Vald á víðrar foldar —
vindræfrs jǫforr gæfo
ǫðlinge skóp ungom —
ǫrlyndr skate gǫrla.

Prosaisk ordfølge:

Teitr Hákon veldr[1] þjóðkonungs heiti ok hǫldom. Guð lér harðráðom tiggja jarðar með tíre. Ǫrlyndr skate á gǫrla vald víðrar foldar. Vindræfrs‿jǫforr[2] skóp ungom ǫðlinge gæfo[3].

[1] valda *betyder her i forhold til objektet* heiti *at bære, besidde, i forhold til* hǫldom *at beherske; med hensyn til det sidste sml. Grímnismál v. 13:* enn þar Heimdall kveða valda veom.

[2] *Vindtagets (himlens) konge, gud.*

[3] *Hvert halvvers for sig kan sammenlignes med en nød. Nøddeskallerne dannes henholdsvis af 1. og 4., 5. og 8. versl., kærnerne henholdsvis af 2. og 3., 6. og 7. versl.; det er disse kærner, man kaldte for* stál *(se registret). Tillige er det værd at lægge mærke til, hvorledes både de omsluttende og de indskudte sætninger ligesom gensidig afspejle hinandens indhold.*

K. 14. W. s. 115_{32}.

Afhandlingens forfatter.

Ólafr kunni blóthús brenna (a)
Bráðan hitti Magnús váða (b)
Harald frágum vér hjǫrleiks mildan (c)
hans arfi tók nú við starfa, (d)
(d) dróttar vinr fekk helverk hættan.
(c) hníga rétt á enskri sléttu.
(b) sóttum píndr þá'r ǫrlǫg **endust**.
(a) ágætt fall sá'r hlaut til vallar.

Prosaisk ordfølge:

Ólafr[1] kunni blóthús brenna, sá'r hlaut ágætt fall til vallar. Magnús[2] hitti bráðan váða píndr sóttum, þá'r ǫrlǫg[3] **endust**[3]. Harald[4] hjǫrleiks mildan frágum vér hníga rétt[5] á enskri sléttu. Hans arfi[6] tók nú[7] við starfa, dróttar vinr fekk hættan helverk.

[1] *Olaf den hellige.*

[2] *Magnus den gode.*

[3] *De udhævede bogstaver er bortsmulrede i håndskriftet; dog står endnu den bugtede øverste del af ð tilbage. De tidligere udgivere har skrevet* ǫrlǫg áttuz *(Rask;* •áttjuz•*) efter en afskrift, som stammer fra Jón Ólafsson (fra Grunnavík). Denne læsemåde beror vistnok på en gisning af Jón, som sikkert har truffet det rigtige med hensyn til* ǫrlǫg, *derimod ikke med hensyn til* áttuz, *der i denne forbindelse ikke synes at give nogen mening. Svb. Egilsson oversætter: „bella gerebantur", men* ǫrlǫg *i betydningen krig forekommer vistnok ikke för end i den sene Ósvalds s. (Oxf. ordb.). De lævninger af ð, som endnu ses i håndskriftet viser også, at verslinjens sidste takt må have rimet ikke med* sótt, *men med* píndr, *og der kan således næppe være nogen tvivl om, at man bör skrive* endust. *Sætningen* þá'r ǫrlǫg endust *betyder altså: „da hans skæbne (ɔ: liv) var til ende"; jfr. Hallfreðar s. Forns. s. 84_2:* þat er líkast, at lífin sé mín ǫrlǫg. *Jfr. også anm. 4 til verset i k. 14, W. s. 116_{14}.*

[4] *Harald hårdråde.*

[5] *Dette ord synes her at være en temmelig overflødig metrisk fyldekalk; vistnok må det henføres til den følgende præposition omtrent i samme betydning som det danske: „netop". Eller hører det måske til* frágum *(„vi har fået en sandfærdig efterretning om")?*

[6] *Magnus Haraldsson.*

[7] *Dette ord kunde synes at antyde, at verset er samtidigt med Magnus Haraldssons tronbestigelse. Dog viser allerede bemærkningen* »dróttar vinr fekk helverk hættan«, *at verset må være digtet efter kong Magnus's død, og at dette* »nú« *ikke kan være alvorlig ment. Dette vækker imidlertid mistanke om, at verset stammer fra en langt senere tid, og at* »nú« *her er sat ene og alene for at give verset et mere alderdomligt præg. Dette bekræftes også ved den ejendommelige versform, som umulig kan være så gammel som det 11. århundrede. I hvert fald forekommer ikke noget lignende hverken i RǪgnvalds Háttalykill eller i Snorres Háttatal eller overhovedet — så vidt jeg ved — noget steds i den gamle skjaldedigtning. Sætningerne omslutte hinanden ligesom lagene i et lög. Jeg tror, at vi her har en ny versart, opfunden af forfatteren til Afh. IV, og det samme tror jeg om de versarter, hvori de følgende vers er digtede. Verset minder, hvad indholdet angår, i höj grad om det følgende vers* »Mætr Hákon vann« *o. s. v. Bægge opregner fire på hinanden følgende konger af den norske kongerække, og der kan næppe være tvivl om, at bægge skyldes den samme skjald. Også ovenfor har vi set, hvorledes forfatteren til sine eksempler vælger historiske stoffer; i det næste vers vælger han et mytisk. I denne henseende minder han om RǪgnvalds Háttalykill, og jeg kan næppe tro andet, end at han må have kendt dette digt.*

K. 14. W. s. 116₆.

Afhandlingens forfatter.

Haki, *Kraki*
hoddum, broddum
særði, *mærði*
seggi, leggi.
Veitir, *neitir*
vella, pella
báli, *stáli*
beittist, heittist.

Prosaisk ordfølge:

Haki[1] broddum særði leggi. Kraki[2] hoddum mærði seggi. Veitir[3] pella[3] báli heittist. Neitir[4] vella[4] stáli beittist.

[1] *Om kong Hake se Hkr. Yngl. s. k. 25 og 27.*

[2] *ɔ: Rolf Krake.*

[3] *„Pell"-uddeleren, manden, ɔ: Hake.*

[4] *„Usurpator auri", manden, ɔ: Rolf Krake. Således forklarer Svb. Egilsson denne kending, og sikkert med rette; det går ikke an at henføre* neitir *til verbet* neita, *nægte, og oversætte: „guldfornægteren", både fordi denne kending vilde være enestående og fordi den samme skjald nedenfor, hvor dette vers varieres næsten med de samme ord som her, bruger kendingen* neytir brodda *og rimer* neytir *med* hreytir. *Vi har altså her en forveksling af* ei *og* ey, *som er yderst sjælden i skjaldepoesien, men findes sporadisk i håndskrifter, af hvilke endog enkelte går op til det 13. århundrede (se Konr. Gíslason, Frumpartar s. 44—45 og 47). Denne form vidner altså om sen tilblivelse. Det latinske eksempel, som findes anført til stedet under teksten, har öjensynlig tjænt som forbillede både for denne og for de følgende versarter, som ellers er uden sidestykker i literaturen. De er derfor sikkert opfundne af forfatteren til Afh. IV.*

K. 14. W. s. 116₁₁.

Afhandlingens forfatter.

Mætr Hákon vann (a)
Enn Magnúss fann (b)
Hjǫrr Eiríks hekk (c)
Hans bróðir gekk (d)
(a) langfeðra láð.
(b) lǫgvizku ráð.
(c) á rítar slóð.
(d) at refsa þjóð.

Prosaisk ordfølge:

Mætr Hákon[1] vann langfeðra láð. Enn Magnúss[2] fann lǫgvizku ráð. Hjǫrr Eiríks[3] hekk á rítar ◡ slóð[4]. Hans bróðir[5] gekk at refsa þjóð.

[1] *Håkon Håkonsson, den gamle.*

[2] *Håkons sön, Magnus „lagabœtir".*

[3] *Erik Magnusson, præstehader.*

[4] *Skjoldvangen, hånden. Jfr. Sn. E. I, s. 542₆:* »Hǫnd má kalla jǫrð vápna eða hlífa«, *samt omskrivningen* Ullar ◡ kjóls ◡

fjǫll *hos Eyvindr skáldaspillir (Hkr. Har. gráf. k. 1, udg. 1777, I, s. 167*$_{24}$*, Fms. I, s. 50, 2. v. Sn. E. I, s. 346*$_{9}$*).*

[5] *Håkon Magnusson, „háleggr". Verset kan altså ikke være ældre end fra denne konges regeringstid; præteritum* »gekk« *antyder, at det er digtet efter kongens død; sml. indledningen og ovenfor til verset i k. 4, W. s. 112*$_{12}$*.*

K. 14. W. s. 116$_{13}$.

Afhandlingens forfatter.

Mætr Hákon vann (a)
Enn Magnúss fann (b)
Hjǫrr Eiríks hekk (c)
Hans bróðir gekk (d)
(d) at refsa þjóð.
(c) á rítar slóð.
(b) lǫgvizku lund.
(a) langfeðra grund.

Prosaisk ordfølge:

Mætr Hákon vann langfeðra grund. Enn Magnúss fann lǫgvizku[1] lund. Hjǫrr Eiríks hekk á rítar ◡ slóð. Hans bróðir gekk at refsa þjóð.

[1] *Hdskr. har* lǫgvizlv *(fejlen foranlediget ved det følgende* »lvnd«*).*

K. 14. W. s. 116$_{14}$.

Afhandlingens forfatter.

Haki, *Kraki,*
hamði, *framði,*
geirum, *eirum,*
gotna, *flotna.*
Hreytir, *neytir,*
hodda, *brodda,*
brendist, *endist*
báli, *stáli.*

Prosaisk ordfølge:

Haki hamði gotna geirum. Kraki framði flotna eirum[1]. Hreytir[2] hodda[2] brendist báli. Neytir[3] brodda[3] endist[4] stáli.

[1] *Fred. Ordet bruges sjælden i pluralis.*

[2] *Guldudslynger, mand, ɔ: Hake.*

[3] *„Usurpator cuspidum", mand, ɔ: Rolf Krake.*

[4] *Minder om* »Qrlǫg endust« *i verset i k. 14, W. s.* 115_{32}.

K. 15. W. s. 116_{17}.

Afhandlingens forfatter.

Þér get'k karl, ef þú kærir
krǫnk orð búin — forðum
fat'k várkunnar vinnur —
verðu kyrr ok sit fyrri.
Sakir áttu á mér miklar —
munu nær vera hæri
þær, sem þína aura —
þat'r hættiligt — fætta.

Prosaisk ordfølge:

Þér get'k, karl[1], búin krǫnk[2] orð, ef þú kærir. Forðum fat'k várkunnar vinnur[3]. Verðu kyrr ok sit fyrri[4]. Miklar sakir áttu á mér. Þær, sem[5] fætta þína aura, munu nær vera hæri. Þat'r hættiligt[6].

[1] *Minder om verset i k. 7, W. s.* 113_{19} *og tyder på, at bægge vers skyldes den samme skjald.*

[2] *Sørgelige, ulykkelige, slemme; jfr. Skáldh. rímur I, 54 og V. 4. Om denne afledede og sikkert senere brug af* krankr *se Lex. poet. og Oxf. ordb.*

[3] »Olim inveniebam ignoscentiae opera«, *ɔ: „antequam huic causae sum implicitus, facilis ad ignoscendum fui" (Svb. Egilsson).*

[4] *Om denne adverbielle brug af* fyrri *se Konr. Gíslason: Njála II, s. 324 fg.*

[5] sem *er vistnok valgt, fordi* er *vilde have smeltet sammen med det foregående ord til en stavelse* (bragarmál, skarbrot), *hvorved verslinjen vilde være bleven for kort.*

[6] *Eksemplet er öjensynlig selvlavet, og både det og den ledsagende prosaiske bemærkning viser, at forfatteren ikke rigtig har forstået begrebet anthypophora.*

K. 16. W. s. 116_{20}.

Afhandlingens forfatter.

Mætum stend'k at móti
mensveigjanda eigi.
Rís'k við Ránar eisu
runni flærðar kunnum.
Því heit'k víst at veita
vígs drengiligt gengi.
Þér heit'k mest at móti
meginstrangliga at ganga.

Prosaisk ordfølge:

Stend'k eigi at móti mætum mensveigjanda[1]. Rís'k við flærðar kunnum Ránar ‿ eisu ‿ runni[2]. Því heit'k víst at veita drengiligt vígs gengi. Heit'k mest at ganga meginstrangliga at móti þér[3].

[1] *Således rettet for* mansveigjanda, *som af Svb. Egilsson forklares på to måder, enten som sammensat af* man, *trælkvinde, kvinde, og* sveigjandi *(„feminam amplectens, ad se trahens, amator") eller af* manr, *en hest, og* sveigjandi *(equum flectens, regens, equi domitor, vir). I bægge tilfælde vilde* mansveigjandi *være en sjælden kending, og navnlig er den første forklaring aldeles upassende på dette sted, da der kræves en rosende og ikke en dadlende kending, hvilket* mansveigjandi *da vilde være. Den sidste tolkning vilde derimod være mulig (jfr.* hestrennir *i Sturl. Oxf. I, s. 256 nederst* a)), *hvis det var sikkert, at* manr *nogensinde kunde betyde*

---

a) *Stedet er dog tvivlsomt; i det mindste kender jeg ikke noget andet eksempel på en sådan kending. Måske bör man i 7. verslinje rette* hár *til* há *(genit. plur af* hár, *m., en åretold). Stavelserimene i 7. versl. vilde da være* her-: stór-; *man vilde få den fuldstændig normale mandkending:* há ‿ hest ‿ rennir, *— og enhver støtte for tolkningen* mansveigjandi = *equum flectens, vir, vilde falde bort.*

„en hest“. For denne betydning anfører Sveinbj. Egilsson imidlertid kun et eneste i höj grad tvivlsomt sted af Brages vers (Sn. E. I, s. 436$_{12}$). Jeg foretrækker derfor den nærliggende rettelse, som ovenfor er foreslået. Kendingen mensveigjandi *stemmer på den ene side med* menbrjótandi, menbrjótr, menbroti, menfergir, menrýrir, menskerðir, menstiklir *o. s. v., på den anden side med* hoddsveigir *(Hkr. Ól. Tr. k. 20, 2. v.),* hafs ⌣ hyrsveigir *(Fms. IX, s. 295$_{3}$)* *og* snákhauðrs ⌣ sveigir *(Sturl. Oxf. I, s. 290$_{12}$).*

I øvrigt minder begyndelsen af dette vers i höj grad om begyndelsen af Eylifs vers i k. 10 og er måske en reminiscens derfra. I så fald tjæner mætum *i dette vers til at støtte min ovenfor i bemærkningerne til Eylifs vers udtalte mening, at* »mæt« *der bör rettes til* »mætom«.

[2] *Havildens (guldets) busk, mand.*

[3] *Indholdets tendentiøse og efter prosateksten afpassede karakter og dets påfaldende lighed med Doktrinalets latinske eksempel viser, at dette vers må stamme fra afhandlingens forfatter.*

K. 17. W. s. 116$_{24}$.

Afhandlingens forfatter.

Sveit lífir ill til átu
annlaust þokumanna.
Etr klaustrs búi kristinn
kalds at lífit haldist.

Prosaisk ordfølge:

Ill sveit þokumanna[1] lifir annlaust til átu. Kristinn búi kalds klaustrs etr[2], at lífit haldist.

[1] *En ordret oversættelse af det latinske* nebulo.

[2] *Således rettet for* »en«. *Beholder man dette, må man i den sidste sætning underforstå* lifir *fra den første og får da den besynderlige og uklare tanke: „Munken lever således, at han beholder livet“. Den oprindelige tanke har sikkert været: Medens den ugudelige ødeland (alene) lever for at spise, spiser den fromme munk (alene) for at vedligeholde sit liv“. Denne tanke er lånt fra Doktrinalets latinske eksempel:* »Non ut edas vivas, sed edas, ut vivere possis«, *som her gör det muligt med sikkerhed at rette den islandske tekst. Men det viser tillige klart nok, at det islandske vers hidrører fra afhandlingens forfatter. Måske tyder de to sidste verslinjer på, at denne mand har været en munk.*

K. 18. W. s. 116_{29}.

Afhandlingens forfatter.

Eigi er ván, at'k vága
viljag hyrjar þilju
eiga orðagnóga —
em'k reiðr — konu leiðast,
þá'r mér — enn frá færumst —
forðum — bænar orðum.
Sitja verðr ok sýta
sik brúðr hin óprúða.

Prosaisk ordfølge:

Eigi er ván, at'k viljag eiga orðagnóga vága ⌣ hyrjar ⌣ þilju[1]; em'k reiðr; (ek vil)[2] leiðast konu, þá'r[3] mér (kastaði)[2] forðum, enn færumst[4] frá bænar orðum. Hin óprúða brúðr verðr sitja ok sýta sik.

[1] *Bølgeildens (guldets) „tilje“, kvinden.*

[2] *Tilföjet i overensstemmelse med forfatterens prosaiske kommentar.*

[3] *Svb. Egilssons nødvendige og med den prosaiske kommentar stemmende rettelse for håndskriftets* »þar er«.

[4] *Således rettet for* »færum«, *som ikke giver nogen mening. Svb. Egilsson beholder håndskriftets læsemåde og forbinder:* þá'r (kastaði) mér forðum frá færum bænar orðum, *„quae me quondam rejecit a prolatis verbis precantibus“; enn forbinder han med* em'k reiðr *i betydningen: „etiamnunc“. Men forbindelsen* kasta e—m frá bænarorðum *er dog altfor unaturlig og modsiges af forfatterens egen kommentar, der viser, at* kasta *her betyder at „forkaste, forsmå“. Ordet* fœrr *betyder desuden aldrig: „prolatus“, og at henføre* enn *til det første halvvers, er i höj grad misligt. Alle disse vanskeligheder hæves ved den simple rettelse. Også ovenfor i Afh. III, k. 12(7) har W. (s. 103_1) „*drogvm*“, i et vers af Þorleifr jarlsskáld, hvor A har det rigtige „*drogvmz*“. Den gamle form* fœrumk *har jeg ikke vovet at indsætte på dette sene sted. Med hensyn til forbindelsen* færast frá bænar orðum *kan man sammenligne Fas. II, s. 556_{10}:* »Færðum seggi | frá svikaráðum«. *At aposiopeser af den her forekommende art ellers er fremmede for skjaldedigtningen, behøver jeg ikke at bemærke. Verset må derfor være digtet af afhandlingens forfatter, hvilket også fremgår af den iöjnefaldende lighed mellem det islandske og det latinske eksempel.*

K. 19. W. s. 117₅.

Afhandlingens forfatter.

Þat sǫng ok í grǫf genginn
grundu hulðr til stundar
enn með iðran sannri
ǫðlingr til refsingar:
»Hugþekka mun hlakka
hróðrslungin loftunga,
mána valdr hinn mildi
mín réttvísi þína/

Prosaisk ordfølge:

Þat sǫng ok[1] enn[1] með sannri iðran ǫðlingr, genginn í grǫf til refsingar[2], hulðr grundu til stundar: »Mín hróðrslungin[3] loftunga mun hlakka hugþekka réttvísi þína, mána ⌣ valdr hinn mildi/

[1] *også, endvidere; i grunden er* ok *overflødigt og bör måske gå ud, da man ellers får antibacchius i 1. takt; jfr. Konr. Gíslason: Njála II, s. 433 fg.*

[2] *Enten betegner* refsing *her skærsilden eller måske snarere dommen. Tanken synes at være: Han som er gået i sin grav for at vænte på dommen og som (altså) kun midlertidig* (»til stundar«) *er dækket af jorden. Dog er jeg slet ikke vis på at jeg rigtig har opfattet dette dunkle halvvers. Srb. Egilsson forbinder:* Ǫðlingr, hulðr grundu í grǫf, enn genginn til refsingar til stundar, sǫng þat ok með sannri iðran. *Jeg tror næppe det kan gå an på grund af ordstillingen at adskille ordene* »í grǫf genginn«, *og ligeledes synes* »enn« *at stå altfor langt bagefter* »genginn« *til at disse to ord skulde kunne høre sammen. Med* Ǫðlingr *menes kong David.*

[3] *Konr. Gíslasons indlysende rettelse for* hroðr slung, *se Njála II, s. 205—209, hvor den sidste „helmingr" af dette vers er behandlet. Prof. Gíslason mener, at præp.* of *er udfalden efter* hugþekka *og forbinder:* Hinn mildi mána ⌣ valdr, tunga mín mun hlakka hugþekka réttvísi þína of hróðrslungin lof = *„månens milde herre, i lovsange skal min tunge juble over din velsignede retfærdighed". Jeg kan dog ikke indse, at det er nødvendigt at tilföje* of, *og jeg befinder mig her i det sjældne tilfælde, at jeg ikke er bleven overbevist ved professor Gíslasons grunde. Hans indvendinger retter sig mod forbindelsen* hróðrslungin loftunga, *som han finder*

„struttende af ufordulgt umiddelbar selvros, der ikke synes ganske på sin plads hos en angrende synder"; ordet loftunga *(skjalden Þórarins bekendte tilnavn) synes ham „ikke frit for at indeholde en dadel, man ikke vænter at finde i denne sammenhæng, nemlig dadel for overdrivelse"; endelig tvivler han på, at* hróðrslunginn *her kunde betyde „praeconiorum peritus", som Svb. Egilsson har forklaret det. Den første indvending vilde ganske vist være berettiget, hvis skjalden her talte i sit eget navn, uagtet de gamle skjalde ellers ikke udmærker sig ved overdreven beskedenhed; men da ordene lægges den ophöjede salmedigter i munden, kan jeg ikke finde noget stødende i dem, men opfatter dem kun som et udtryk for skjaldens dybe beundring og ærefrygt for kong Davids geni. Ordet* loftunga *kan ganske vist indeholde en dadel, og sikkert må skjalden* Þórarins *tilnavn opfattes som dadlende, men på den anden side kan det også indeholde en ros, og i følge ordets sammensætning ligger det dog nærmest at opfatte det således; det er kun i kraft af sætningen „omne nimium nocet", at det synes at have fået den dadlende betydning; jeg kan derfor ikke tro andet end at skjalden her har anvendt dette ord i god tro for at hædre kong David. Med hensyn til* hróðrslunginn *deler jeg professor Gíslasons tvivl om, at det her skulde betyde „praeconiorum peritus", skönt jeg ikke anser det for aldeles umuligt, at ordet kan have denne betydning på et så sent sted; men professor Gíslason antyder selv muligheden af, at det betyder „den som befatter sig med digtning" (jfr.* slunginn við e-t, *„knyttet til noget", „som befatter sig med noget"), hvilken betydning her kunde passe særdeles godt. Mere poetisk og tillige mere naturligt forekommer det mig dog at tage* slunginn *i sin sædvanlige betydning: omslynget, omvunden;* hróðrslunginn *vilde da betyde:* »rosomvunden« *(jfr.* dǫggo slunginn *i Helgakv. II, v. 38,* sl. vafrloga *i Fjölsvinnsmál v. 31,* sl. járni *i Fms. IX, s.* 521_{17} *og Lex. poet. under* slyngja *d). Hvilken af disse forklaringer man end følger, forekommer udtrykket mig ingenlunde ubeskedent. Det må dog indrömmes, at halvverset, når det fortolkes på den af prof. Gíslason foreslåede måde, rent formelt taget lyder mere beskedent, men i virkeligheden er der ikke stor forskel. Og hvad udtrykket ved denne forklaring vinder i beskedenhed, det taber det i simpelhed og klarhed. Med* of *indfører man i verset endnu en latinisme, som ikke har nogen støtte hverken i Doktrinalets eller i Vulgatas tekst. I øvrigt vilde jeg foretrække* um *for* of, *eftersom W gennemgående i de vers, som må tilskrives afhandlingens forfatter, bruger* um *og ikke* of *(jfr. versene i k. 4, W. s.* 12_{18}, *k. 5, W. s.* 113_{3}, *k. 22, W. s.* 117_{25}, *k. 26, W. s.* 119_{19}*). Da W i Afh. III undertiden har* of *i versene både det ekspletive og præpositionen (se W. s.* 101_{8}, 105_{15}, 106_{11}, 106_{31}*), vil man af denne kendsgerning være berettiget til at slutte,*

at afhandlingens forfatter i sine vers stadig har brugt præpositionen um *og ikke* of. *Udeladelsen af* um *er imidlertid ikke så let at forklare som udeladelsen af* of, *der kan være begrundet i forveksling med det ekspletive og efter skriverens mening betydningsløse* of. *Af disse grunde har jeg ment at burde holde mig til håndskriftets læsemåde, idet jeg kun har optaget prof. Gíslasons fortrinlige rettelse* hróðrslungin. *Doktrinalets fra Davids salmer (50,16) hentede latinske eksempel ligger öjensynlig til grund for det sidste halvvers, og navnlig er konstruktionen* hlakka réttvísi *dannet efter det latinske* exultarė justitiam. *Denne konstruktion er enestående og viser, at vi her har et af forfatterens egne vers.*

K. 20. W. s. 117_{10}.

Afhandlingens forfatter.

Víngarðr hafði ǫlgefn orðit —
unda vargs — sú'r nú eru margar —
neytir skili þann krók — með kæti
kvensku hept ok látit eptir.
Fyrðum dugir, at ósiðr orða —
oss vægðu guð jafnan — lægðist.
Vára þó hann i vatni skíru
verka sekt ok píslar merki.

Prosaisk ordfølge:

Ǫlgefn[1], sú'r nú eru margar, hafði orðit víngarðr[2], hept[3] kvensku með kæti ok látit[4] eptir. Unda‿vargs‿neytir[5] skili þann krók. Fyrðum dugir, at ósiðr orða lægðist. Guð, vægðu oss jafnan[6]. Hann þó vára verka sekt ok píslar[7] merki[8] í skíru vatni[8].

[1] *Øllets gudinde, kvinden.*

[2] *Denne første sætning er ligefrem en oversættelse af Doktrinalets latinske eksempel og viser at eksemplet er selvlavet.*

[3] *Part. neutr., styres af* hafði; »hepta kvensku« *udtrykker uden billede den samme tanke, som ligger i det billedlige udtryk* »verða víngarðr«, *nemlig at prisgive (egenlig: lænkebinde) sin kyskhed.*

[4] Rettelse for »læti“. *Svb. Egilsson forbinder i Sn. E. II, s. 232:* Kvensku hept Ǫlgefn, sú'r nú eru margar, hafði orðit vín-

garðr með kæti; unda ◡ vargs ◡ neytir skili þann krók ok láti eptir, *og oversætter: „Cerevisiae diva, cujus similes nunc complures existunt, muliebri indole impedita, facta erat vinea. Usurpator lupi vulnerarii eum errorem intelligat et remittat“ — i Sn. E. III, s. 161 konstruerer han derimod* •ok láti eptir með kæti•. *Jeg tvivler om, at* •kvensku heptr• *kan betyde „muliebri indole impeditus“; heller ikke kender jeg noget eksempel på* •krókr• *i betydningen „error“ eller* •láta eptir• *i betydningen „tilgive“; endelig bliver tanken i halvverset overmåde uklar ved denne tolkning, og navnlig er den logiske forbindelse mellem de to sætninger aldeles uforståelig. Hvad skal det betyde, når det hedder: „manden skal forstå denne forseelse og tilgive den“? Er det da i følge skjaldens anskuelse et menneske og ikke den algode gud, som skal tilgive den brødefulde kvinde hendes synd? Og hvorfor denne opfordring til overbærenhed? Den forekommer mig at stå i strid med den moraliserende tone, som går i gennem det sidste halvvers og flere af de vers, som jeg har ment at burde tilskrive afhandlingens forfatter. Ved den foreslåede rettelse bliver alt klart. Først oversætter forfatteren det latinske* •Vinea facta fuit mulier, quae sunt modo plures•; *derpå indskyder han sætningen*: unda ◡ vargs ◡ neytir skili þann krók, *der opfordrer til at forstå den indviklede tanke* (krók), *der ligger i dette billede; udtrykt i spörsmål er tanken i denne mellemsætning: „Kan du løse den gåde?“ Derpå følger til sidst forklaringen eller gådens løsning: „Hun har prisgivet sin dyd og været (altfor) föjelig“. Vel kan jeg ikke påvise noget sted, hvor* krókr *forekommer ganske i den samme betydning som her, men denne betydning kan dog let udledes af ordets egenlige betydning og slutter sig nær til betydningen „listigt påfund“. Nær beslægtet er et sted af Laxd. Arna-Magn. udg. s. 260_4, hvor Guðrún siger;* •Sjá mun hann þann krók•, *skönt der også her i* krókr *ligger et begreb af list.*

[5] *Sårulvens (sværdets) bruger;* unda ◡ vargr *er en temmelig usædvanlig kending; jfr. dog* benvargr *i et vers af Hallar-Steinn i Sn. E., Reykjavik 1848—1849, s. 238_{10}.*

[6] *Dette ord henfører Svb. Egilsson mindre rigtig til* lægðist.

[7] *Synes at betyde kors, lidelser; jfr. Stockh. Hom. s. 101_3 (= Norsk Hom. s. 133_{28}):* krossar ok róþor merkja meinlætess menn, þa es píslar mark crists bera á likam sínom oc meóþa hold sitt i fǫstom oc i vǫkom, *og s. st. s. 38_{24} (= Norsk Hom. s. 141_{28}). Her bruges* píslar mark *billedlig for* meinlæti. *Jón Ólafsson (Synt. de baptismo s. 42) og efter ham Svb. Egilsson tror, at* píslar merki *står parallelt med* vatni skíru (merki *dat., styret af* í), *samt at* píslar merki *skal betyde Kristi blod.*

[8] •Umskipti talna• *findes her i „Ǫlgefn, sú'r* nú er*u* marga*r*“*;* •umskipti skilninga• *i* •oss vægð*u* guð• — vára þó *hann*“ *&c.*

K. 21. W. s. 117$_{15}$.

Afhandlingens forfatter(?).

Berast lét frá mey mætri
mætr foldsala gætir.
Umsniðning tók auðnu
einn veitandi hreinnar,
áðr skátna vann vatni
vatnskírn jǫfurs bátnað.
Fastandi bar freistni
friðar kennari þrenna.

Prosaisk ordfølge:

Mætr foldsala ‿ gætir[1] lét berast frá mætri mey. Einn[2] veitandi[2] hreinnar[2] auðnu[2] tók umsniðning, áðr[3] vatnskírn skatna ‿ jǫfurs[4] vann[5] vatni batnað[5]. Fastandi bar friðar[6] kennari[6] þrenna freistni.

[1] *Himlenes vogter, Kristus. Måske bör* foldsala *rettes til* foldsalar, *se Konr. Gíslason: Om helrim &c. s. 22.*

[2] *Den eneste giver af ren lyksalighed, Kristus.*

[3] *Svb. Egilsson tror, at det sidste halvvers danner en sætning for sig. Han sætter derfor et punktum efter* umsniðning *og forbinder:* Vatnskírn skatna ‿ jǫfurs vann vatni batnað, áðr friðar kennari bar fastandi þrenna freistni. *Dog tillader ordstillingen på ingen måde, at adskille* áðr *fra den umiddelbart påfølgende sætning. Konjunktionen* áðr *forbinder hos de gamle skjalde ikke sjælden en sætning i sidste halvvers med en sætning i første, jeg har derfor valgt at sætte komma efter* umsniðning, *hvorved det hele af sig selv kommer i orden.*

[4] *Menneskenes konge, Kristus.*

[5] batnað *er akkusativ af* batnaðr, *m., forbedring;* vinna e-u batnað = bœta e-t; vann *er Svb. Egilssons indlysende rettelse for* vanr, *og i stedet for* batnað *står i hdskr.* »batnat«, *som kun grafisk er forskelligt fra* batnað.

[6] *Fredens forkynder, Kristus.*

K. 21. W. s. 117_{17}.

Afhandlingens forfatter(?).

Píndr reis upp með anda
angrleystu herfangi.
Hlýrna gramr til himna
heim sótti guð dróttin.
Sendi ástar anda
alls hirðandi virðum.
Sá kemr drótt at dæma
dauða **ok** lífs á hauðri.

Prosaisk ordfølge:

Píndr reis[1] upp með angrleystu[2] herfangi[2] anda[2]. Hlýrna‿gramr[3] sótti guð dróttin heim[4] til himna. Alls‿hirðandi[5] sendi virðum ástar anda. Sá kemr at dæma drótt dauða[6] **ok**[6] lífs[6] á hauðri.

[1] *Da to og to verslinjer i dette og foregående vers ellers overalt udgör en sætning for sig, bör man sikkert ikke opfatte* hlýrna‿gramr *som subjekt til* reis, *men underforstå pronominet* hann.

[2] *„Sjælenes fra sorg (kval) forløste bytte". I disse ord antydes Kristi nedstigning til helvede Jfr. Jónsb. (og Járnsíða) Kristb. 1. k.* (»fór niðr til helvítis, ok leysti þaðan sína vini«). *Stockh. Hom. udg. s.* 146_{10}*:* (»Ek true þui, at hann leyste ór helvite alla þa menn, er honom þótto þess vera verþer«). *Svb. Egilsson oversætter* herfang anda *ved „captivitas spirituum", men* herfang *betyder ellers aldrig „captivitas", og* anda *er sikkert genitiv plur. ikke af* andi, *men af* ǫnd, *f. Svb. E. mener også, at ordene* til himna *bör forbindes med* reis upp *(„ad coelos adscendit"), men sikkert med urette, både fordi* reis upp *i og for sig kun omfatter opstandelsen af graven og ikke tillige Kristi himmelfart, og fordi hver „fjórðungr" som sagt danner en sætning for sig.*

[3] *Himlenes konge, Kristus.*

[4] *Disse to verslinjer handler om Kristi himmelfart.*

[5] *Alverdens vogter, Kristus. Jfr.* himna‿garðs‿hirðir *i verset i k. 3, W. s.* 112_{9}.

[6] *Jeg har tilföjet* ok *i overensstemmelse med det apostoliske symbol: „inde venturus est judicare vivos et mortuos". Med hensyn til forbindelsen* dauðr ok lífs *se Ól. s. h. Kria 1853 s.* 203_{15}. *Svb. Egilsson, som beholder håndskriftets læsemåde, henfører* lífs

til subjektet, men dette strider imod sammenhængen. Jfr. Jónsb. (og Járnsíða) Kristb. 1. k.: »Ok þaðan skal hann koma á efsta degi at dœma lifendr ok dauða«.

Det er ret interessant at sammenligne dette og det foregående vers på den ene side med de oekumeniske symboler og på den anden side med de noget fyldigere trosbekendelser, der indeholdes i Jónsbók (og Járnsíða) anf. sted og Stockh. Hom. udg. s. 145—146. Jeg skylder docent Helgi Hálfdánarson tak for de oplysninger han har givet mig med hensyn til den rigtige forståelse af dette sted.

Det er ikke umuligt, at disse vers kan være noget ældre end afhandlingen. Dog synes det i betragtning af forfatterens sædvanlige fremgangsmåde at være det sandsynligste, at de er af ham. I det mindste fremgår de på en naturlig måde af den i prosateksten givne anledning, og denne giver os således en forklaring af deres tilblivelse, som vi ellers vilde savne.

K. 21. W. s. 117_{22}.

Afhandlingens forfatter.

Hugsan flýtir lysting ljóta[1].
Lysting fæðir samþykt skæða.
Samþykt fæðir synð ok nauðir.
Synð spenr á sik illa venju.
Ill venja dregr nauðsyn nóga.
Nauðsyn leiðir sál í dauða.
Dauði spillir æði ǫllu
andar lífs með beizku grandi[2].

[1] *„Den urene tanke avler den urene lyst“ (Konr. Gíslason, Njála II, s. 59).*

[2] *Den prosaiske ordfølge må sikkert være:* Dauði spiller ǫllu æði andar með beizku grandi lífs. *Jfr. Mork. 119_{25}:* Lofðungr fekk ens leyfða lífs grand.

Med hensyn til indholdet jfr. Jak. k. 1, 14–15 (denne parallel skylder jeg docent Helgi Hálfdánarson). Eksemplet synes at være selvlavet.

K. 22. W. s. 117_{25}.

Afhandlingens forfatter.

Sæll er sénn í milli
siðvendis kvikenda
mána ranns af mǫnnum
mildingr, *þá'r* barst hingat,
eðr þá'r djúp at djúpi
dorgtúns niða borgar
um hljóðrauvar hávar
hátt samþykkit váttar.

Prosaisk ordfølge:

Sæll mána ‿ ranns ‿ mildingr[1] er sénn af mǫnnum í milli siðvendis kvikenda[2], *þá'r*[3] barst hingat, eðr þá'r dorgtúns[4] djúp váttar hátt samþykkit at djúpi um hávar hljóðrauvar niða borgar[5].

[1] *Månehusets (himlens) konge, Kristus.*

[2] *Denne form er mærkelig, både fordi den viser, at stammens sidste* v *allerede er bortfaldet* (»kvikvenda« *vilde give aldeles identiske hendingar* vend: vend), *og fordi ordets* e *endnu ikke er gået over til* i, *hvilket også er sikret ved stavelserim.*

[3] *Således rettet for* »fa er« *(W). For rigtig at forstå verset må man læse forfatterens egen prosaiske kommentar. Ideen er i følge denne lånt dels fra et mig ubekendt sted af Augustinus, hvor han siger, at vor herre flere gange blev set mellem* »siðvendis kvikendi«, *nemlig ved sin fødsel mellem en okse og et æsel, som så skulde billedlig betegne Jøder og hedninger, under transfigurationen mellem Moses og Elias, under korsfæstelsen mellem de to røvere, endelig i mellem de to love* (ɔ: *den gamle og den ny), dels fra et ligeledes ubekendt sted af Leo den „veltalende“* (ɔ: *Leo I., den store), hvor han ligner de to love med „de to* vatnadjúp, *det ene over, det andet under himlen, som i følge Davids ord råber på hinanden med katarakternes,* ɔ: *himmelslusernes, stemmer“.*

Af dette stof har vor forfatter i verset kun benyttet Augustinus's bemærkning om at vor herre blev set mellem de to „siðvendis kvikendi", 1) ved sin fødsel mellem oksen og æslet, 2) mellem de to love, som han i overensstemmelse med Leo fremstiller under billedet af de to »vatnadjúp«. *Når man nu anvender denne forklaring på verset, er det klart, at det indeholder følgende tanke: Kristus blev set mellem to* siðvendis kvikendi, *1) da han blev født, 2) da han blev set imellem de to love. Hele verset udgör kun en sætning; hovedsætningen strækker sig fra versets begyndelse indtil ordet* mildingr; *dertil knytter sig så to bisætninger, bægge indledede med* þá'r *og indbyrdes sammenknyttede ved* eðr, *som her ikke er absolut disjunktivt, men dels forklarende, dels fortsættende (omtrent = „eller også"). Hvis man følger håndskriftets læsemåde, bliver* eðr *aldeles uforklarligt.*

[4] *Medesnorens land, hav.*

[5] *„Næ-borgen", himlen. Svb. Egilsson henfører* »niða ◡ borgar« *til* djúpi *(himlens dyb). Men det strider imod den prosaiske kommentar, navnlig følgende ord, som öjensynlig er beregnede på at gengive versets indhold:* „**undirdjúp vatnanna** kalla á annat undirdjúp um þær **himinborur** sem katarakte kallast«, *og* »þessi tvau lǫgmál .. kallar Leo páfi hinn málsnjalli tvenn **vatnadjúp**«. *Forfatteren opfatter öjensynlig bægge afgrunde som „vandafgrunde" og ikke som „himmelafgrunde"; derimod opfatter han katarakterne som* himinborur, himinraufar. *Derfor bör også* dorgtúns *henføres til* djúp, niða ◡ borgar *derimod til* hljóðrauvar *(således har jeg skrevet på grund af stavelserimet* rauv-: háv-; *at skrive* rauf-: háf- *vilde vistnok ikke stemme med den virkelige udtale). Kun vækker pluralen* djúp . **vátta** *(således W) betænkelighed, både fordi* djúpi *står i singularis og fordi der i prosateksten kun er tale om* **to** *afgrunde, endelig fordi der i Vulgatateksten (Ps. 41, 8)*[a] *på det tilsvarende sted står:* Abyssus abyssum invocat in voce cataractarum tuarum. *Jeg formoder derfor, at* **vátta** *bör rettes til* **váttar**, *men denne rettelse medfører, at man også i prosateksten bör rette* »undirdjúp vatnanna **kalla** á annat undirdjúp« *til* u. v. **kallar** á annat undirdjúp *— og i virkeligheden synes denne rettelse at være nødvendig alene på grund af* »annat«. *Hvis vi ikke havde prosateksten, vilde versets indhold være os aldeles uforståeligt. Ingen uden selve forfatteren vilde have formået at göre os den kunstlede og forskruede tanke begribelig. Derfor er sikkert også verset og prosateksten af den samme mand. Indholdets dunkelhed er öjensynlig søgt, og verset er åbenbart fremkaldt ved den indledende prosaiske bemærkning.*

---

a) *I de danske bibeloversættelser regnes denne salme for den 42.*

K. 23. W. s. 118_{22}.

Afhandlingens forfatter.

Ek em synða bót,
ek em[1] sæmðar hót,
ek birti sál,
ek bæti mál.

Þar'r ekki illt
ok ekki villt,
fæst ekki ǫngt
ok ekki þrǫngt.

Þar'r ómælt vald,
ok ágætt vald,
þar'r algert vald,
ok eylíft[2] vald.

Ek bleza þik,
ek bið fyrir þik,
ek fæ fyrir þik,
ek frelsa þik[3].

[1] *Således har jeg skrevet for* »ok« *(W), da alle verslinjer i følge den prosaiske kommentar skal begynde med* ek.

[2] *Denne læsemåde viser, at man ikke bör lægge for stor vægt på, at navnet* Eilífr *i verset i k. 10 skrives med* y.

[3] *Det sidste halvvers slutter sig både i form og tanke nær til det første, hvorimod de to mellemste halvvers åbenbart hører sammen. Første og sidste halvvers minder i höj grad om verset i k. 5, W. s. 112_{26}. Alle disse vers synes at være fremkaldte ved den indledende prosaiske bemærkning, og skyldes sikkert afhandlingens forfatter.*

K. 24. W. s. 118 27.

Einarr Skúlason(?).

Máne skínn af mœne
moldar hofs of folder
alla stund, meðan endesk
æve lands ok sævar.
Veit'k félaga fljótom
fróns prýðe vel þjóna.
Þeim vito eige ýtar
auðet lífs né dauða.

Prosaisk ordfølge:

Máne skínn af mœne[1] moldar ‿ hofs[2] of folder alla stund, meðan endesk æve lands ok sævar. Veit'k prýðe þjóna vel fljótom fróns ‿ félaga[3]. Þeim vito ýtar eige auðet lífs né dauða[4].

[1] *Svb. Egilssons heldige rettelse for* »mæðv« *(W).*

[2] *„Jordhov", jordtempel, himmel.*

[3] *Jordens ledsager, månen.*

[4] *I hdskr. Nr. 2368, 4° i den gl. kgl. saml. tillægges dette vers Einarr Skúlason (se Sn. E. II, s. 242 anm. 1 under teksten), og virkelig står det ikke i noget sådant umiddelbart forhold til den omgivende prosatekst, at man overfor denne notits skulde være berettiget til at antage, at det skyldes afhandlingens forfatter.*

K. 25. W. s. 119 2.

Afhandlingens forfatter.

Adám sá þann'r allt í heimi
orði skóp í gǫngu forðum,
þenna kendi Stephanus standa
stórum vitr ok spámenn sitja.
Reiði tala hans bækr sem blíðu
brǫgnum jafnt sem hrygð ok fǫgnuð
ástargnótt með ǫðrum háttum
ýta kyns, þeim'r guðdóm lýta.

Prosaisk ordfølge:

Adám sá forðum í gǫngu þann'r[1] skóp orði allt í heimi. Þenna kendi stórum vitr Stephanus standa ok[2] spámenn sitja. Bækr tala[3] brǫgnum reiði hans sem blíðu, ástargnótt jafnt sem hrygð ok fǫgnuð, með ǫðrum háttum ýta kyns, þeim'r lýta guðdóm[4].

[1] *Således rettet for* »þann«, *da forfatteren ellers ikke bruger* sá *for* sá'r.

[2] *Underforstå* þenna kendu *fra det foregående.*

[3] *Betyder vistnok: „at forkynde ved hjælp af ordet (guds ord)". Konstruktionen er i höj grad usædvanlig og man kunde fristes til at rette* tala *til* telja.

[4] *Ordene* með ... lýta *betyder vistnok: „foruden andre menneskelige egenskaber, som nedværdige guddommen".*

K. 26. W. s. 119_{19}.

Afhandlingens forfatter.

Abels lovar ævi
ómeinsemi hreina.
Ǫld lofar Enoch mildan
einkend siðavendni.
Nóe lovast ǫflugs ævi
ágætu hreinlæti.
Sem lofar fært til fremðar
fórnar hald um aldir.

Prosaisk ordfølge:

Ómeinsemi lovar[1] hreina ævi Abels. Siðavendni, einkend ǫld[2], lofar mildan Enoch. Ævi ǫflugs Nóe lovast[1] ágætu hreinlæti. Fórnar hald, fært[3] til[3] fremðar[3], lofar Sem um aldir.

[1] *Således har jeg skrevet på grund af rimet* lov-: æv-; *jfr. ovenfor til verset i k. 22.*

[2] *Dativ.*

[3] *„Regnet (ham) til ære", lovprist; jfr. udtrykkene* fœra til sanns vegar, fœra til betra vegar, fœra til þýfðar *(Oxf. ordb. under* fœra *I, 3).*

K. 26. W. s. 119 21.

Afhandlingens forfatter.

Trúa lovar Abrams ævi.
Ísák lofar vísan
ván. Lofast Jakobs einum
ástsemð hugar fremðum.
Skýrr lovar Jósephs ævi
úrskurðr fyrirburða.
Guðs lovar ætt ok ævi
Áróns gǫfug þjónan.

Prosaisk ordfølge:

Trúa lovar[1] Abráms ævi. Ván lofar vísan Ísák. Ástsemð Jakobs lofast[2] einum hugar fremðum. Skýrr úrskurðr fyrirburða lovar[1] ævi Jósephs. Guðs gǫfug þjónan lovar[1] ætt ok ævi Áróns[3].

[1] *Jfr. anm. 1 til foregående vers.*

[2] *Denne rettelse for* »lofar« *skylder jeg dr. Jón Þorkelssons venlige meddelelse. W's skriver har ment, at* ván *forholdt sig til* »lǫfar« *som* trúa *i første vers, og har derfor sat et punktum foran* ván. *Allerede Svb. Egilsson har rettet interpunktionen, men har taget* lofa *i betydningen* »polliceri«. *Ved rettelsen bliver det muligt at forklare* lofa *her på samme måde som på alle de andre steder, hvor ordet forekommer i disse vers; konstruktionen bliver omtrent som i foregående vers, 5.—6. verslinje, og tanken kan på dansk udtrykkes således: „På grund af Jakobs udmærkede sjælelige egenskaber priser man hans kærlighed.“ Tro, håb, kærlighed er de dyder, som her tillægges de tre patriarker.*

[3] *„En værdig forrettelse af „guds tjæneste“ (det præstelige embede) forherliger Arons slægt og (hans eget) liv“. Som bekendt var Aron selv ypperstepræst, ligesom også senere ypperstepræstens embede gik i arv i hans slægt. Præsterne hørte også alle til samme stamme som Aron, nemlig Leviterne. Med hensyn til* gǫfugr *jfr. Harmsól v. 20.*

K. 26. W. s. 119_{23}.

Afhandlingens forfatter.

Móýsen lofar ljósan
lagamál hit brennfagra.
Þik lofar allt með ǫllu
alls heims, jǫfurr beima.

Prosaisk ordfølge:

Lagamál hit brennfagra lofar ljósan Móýsen. Þik, beima‿jǫfurr[1], lofar með ǫllu allt alls heims[2].

[1] *Mændenes konge, Kristus eller gud; jfr.* fyrða‿gramr *i verset i k. 10,* skatna‿jǫfurr *i verset i k. 21, W. s.* 117_{15}.

[2] *Lokal genitiv, „over hele verden“. Således bruges hyppig* þessa heims, *dels alene dels som modsætning til* annars heims, *se Oxf.-ordb. under* heimr *II, 1, Stockh. Hom. udg. s.* 123_{13} *og* 123_{17}. *Jfr. også Nygård Eddasprogets syntaks I, s. 37. Svb. Egilsson forbinder:* »Allt beima *(= „omnes homines“)* með ǫllu lofar þik, jǫfurr alls heims«, *men sikkert med urette.*

Dette halvvers og de to nærmest foregående vers er åbenbart foranledigede ved og affødte af den indledende prosaiske bemærkning.

K. 27. W. s. 119_{26}.

Afhandlingens forfatter.

Hverr deyr? Hjarðar stýrir.
Hví? Fyrir sauða lífi.
Hvessu[1]? Hékk á krossi.
Hvar? Þar'r[2] Lazarus jarðast.
Hvénær helzt?[3] At nóni.
Hverir knúðu at? Júðar.
Hverr nýtr? Heiðni bǫtnuð.
Hvat geldr? Djǫfuls veldi.

[1] *Således har jeg skrevet på grund af stavelserimet.*

[2] *„Bör vistnok udtales* ðar'r, *se Konr. Gíslason, Njála II, s. 620—621. Også i anden verslinje dannes* frumhending *af to sammenstødende ord* (»hvífyrir«); *man synes ikke i oplæsningen at have gjort nogen pavse mellem spörsmål og svar.*

[3] *Håndskriftet interpungerer foran* »helldz«; *fejlen er rettet af Konr. Gíslason: Bemærkninger om skjaldedigtenes beskaffenhed i formel henseende, Vsk. selsk. skr., 5. r., hist.-filos. afd. 4. B. VII, s. 304.*

K. 27. W. s. 119_{30}.

Afhandlingens forfatter.

Hverr féll? Hǫrða stillir[1].
Hvar? Þar'r[2] karlfólk barðist.
Hvénær? Hneig at nóni.
Hver var sǫk? Ǫfund vǫknuð.
Hverr vá? Kálfr[3] hélt darri.
Hverer bændu slíks? Þrændir[4].
Hvát nýtr? Heilsa bǫtnuð.
Hvat sýtir? fira lýti[5].

[1] *Hördernes konge, Olaf den hellige.*

[2] *Se anm. 2 til foregående vers.*

[3] *Kálfr Árnason.*

[4] *Jfr. Konr. Gíslason: Njála II, s. 246.*

[5] *Dette og det foregående vers er ligesom støbte i den samme form. De er derfor sikkert digtede af den samme forfatter. En sammenligning med den latinske tekst viser, at denne mand ikke kan være nogen anden end afhandlingens forfatter. Versarten er åbenbart en kombination af* greppaminni *og* sextánmælt.

3. Tillæg.

1. vers, *se Afh. III, k. 13(10).*

2. vers.

Einarr Skúlason, Elfarvísur.

Elfr varð unda gjalfre
eitrkǫld roðen heito.
Vitnes fell með vatne
varmt ǫlðr í men Karmtar.

Jfr. Hkr. Hák. herðibr. k. 11. Frísb. udg. s. 354b27. Fms. VII, s. 266, hvor hele verset er opbevaret. Derfra har jeg optaget læsemåden heito *for* »svæita«, *som findes i A;* »heitu« *findes også i Sn. E. I, s. 476—478, hvor det samme halvvers som her er anført.*

Prosaisk ordfølge:

Eitrkǫld Elfr varð roðen heito unda ⌣ gjalfre[1]. Varmt vitnes ⌣ ǫlðr[2] fell með vatne í Karmtar ⌣ men[3].

[1] *Sårenes sø, blod.*

[2] *Ulvens drik, blod.*

[3] *Hav. — Verset sigter til kampen i Gøtaelven mellem kongerne Hakon og Inge i året 1159;* »snyrða« *findes i* Elfr: gjalfr, varmt: Karmt-.

Á.

REGISTER.

Romerske tal betegner afhandling. Afh. III citeres efter kapitler og paragrafer (kapiteloverskrifter, hvor sådanne findes, er indbefattede i § 1), Afh. IV efter kapitler med tilföjelse af håndskriftets side- og linjetal. Prologen (1. tillæg) betegnes ved »Prol.«, de andre tillæg henholdsvis ved »2. Till.« og »3. Till.«. For 2. tillægs vedkommende tilföjes håndskriftets side- og linjetal. Foruden de i leksikografiske arbejder sædvanlige forkortelser bruges i ordfortegnelsen følgende:

B = Barbarismus.
C = Color rhetoricus.
CT = Charles Thurot: Notices et extraits de divers manuscrits latins pour servir à l'histoire des doctrines grammaticales au moyen âge (Notices et extraits des manuscrits de la bibliothèque imperiale et autres bibliothèques, publiés par l'Institut. T. XXII, P. 2).
M = Metaplasmus.
Sc. = Schema.
T = Tropus.
V = Vitium.

De ord, som i afhandlingerne bruges som eksempler, er forsynede med henvisningstegn. Ordfortegnelsen omfatter tillige folke-, kvad- og stedsnavne. Derimod er runetegn og personnavne opførte i to særskilte fortegnelser.

I. ORDFORTEGNELSE.

A.

Á.

B.

C.

Cacosintheton (således CT 461 = κακοσύνθετον), V: III, 13 (1, 14).
capitulum: III, 2 (1). IV, 26, 119_{18}.
Cathacresis (således CT 469 anm. 1 = κατάχρησις), T: III, 16 (2, 24).
Chaldei: IV, 5, 113_{5-6}.
Charientismos se Karientismos.
cismus: III, 11 (23), 12 (2).
Climax: C: IV, 21, 117_{21}. (W har fejlagtig »dvnax«).
Collisiones, B: III, 11 (28).
consonantia, den rhythmiske konsonans: III, 5 (10).
Cosmographia, C: IV, 3, 112_{4}.
Cronographia (således CT 477 = χρονογραφία): IV, 3, 112_{6}.

D.

d: III, 4 (5, 6, 17, 19).
Danir, m. pl., de Danske: IV, 9, 114_{17}.
danskr, a., dansk: III, 3 (2), 14 (4). Prol. 2.
Dialiton (dyaliton CT 465, sml. 461 anm. 2 = διάλυτον), Sc: III, 15 (27—29).
Dieresis (dyeresis CT 464 = διαίρεσις), M: III, 14 (11, 12).
digr, a., crassus, pinguis; tyk, grov: III, 4 (12), 7 (3).
digrleikr, m., crassitudo, pinguitudo; tykkelse: III, 8 (6).
dikta (a.), dictare (dette ord brugtes i middelalderen om den rhetoriske eller digteriske udarbejdelse, hvorfor rhetoriken også fik navnet ars dictandi eller dictaminis (CT s. 91 anm. 3) og versificationen betegnedes ved ordet dictamen, som enten var d. metricum eller d. rhythmicum; dictamen defineres af en middelalderlig grammatiker på følgende måde: Dictamen est litteralis editio venustate sermonum egregia, sententiarum coloribus adornata (CT 418): III, 5 (8). Jfr. Hugo Gering Æventyre XIV 17: hvaðan þersi vers eru diktut).
diptongus, δίφθογγος: III, 4 (9—11, 13, 14).
draga, st. v., drage, trække: draga á stál se stál.
drápa, f., drapa: IV, 8, 113_{25}.
dróttkvæðr, a., digtet i versarten dróttkvætt: III, 11 (13), 14 (3). IV, 21, 117_{19}. Jfr. Möbius: Háttatal II, s. 107.
drǫgur, f. pl., en versfigur: III, 15 (10). Jfr. Möbius: Háttatal II, s. 106—107.
dumbr, a., mutus: III, 3 (20, 21), 4 (7).
dunhenda, f., en versfigur: IV, 23, 118_{20}. Jfr. Möbius: Háttatal II, s. 107.
dvǫl, f., mora: III, 2 (19).

»dœgn« for dœgr: III, 14 (15).
»dœgr« se dœgn.

E.

e: III, 3 (8, 11), 4 (5, 11, 12), 14 (5, 13).
Ebasis (således CT 475 = ἔκβασις), C: IV, 8, $113_{21, 29, 31}$, 114_{5}.
ebreskr, a., hebraisk: III, 3 (8, 13).
Eclipsis (= ἔκλειψις), V: III, 13 (1, 12).
efanleikr, m., tvivlsomhed; ambiguitas: III, 13 (15).
efanligr, a., tvivlsom; ambiguus: III, 13 (15).
ei = ᛂᛁ: III, 4 (11).
»eigi«, adv., ikke: III, 13 (16. 17); eigi eingi IV, 2, $111_{26, 27}$.
»eigi«, possideat: III, 13 (17).
eiginligr, a., proprius; egenlig. a) egenlig, ejendommelig, egen (uden technisk betydning): III, 3 (19), 11 (2, 23), 13 (15, 17). b) egenlig, egen; proprius i grammatisk betydning, modsat communis: eiginligt nafn, nomen proprium: III, 12 (10), 16 (28, 30, 33); eiginligr hvíligleikr; qualitas propria: III, 9 (4). c) egenlig i rhetorisk forstand, modsat improprius: III, 16 (1, 11, 31).
einfaldliga, adv., singulariter: III, 15 (4).
einfaldligr, a., singularis: III, 12 (13) i W s. 103_{16}, se einfaldr.
einfaldr, a., singularis: III, 12 (13) i A, se einfaldligr.
»eingi«, se eigi.
einsligr, a., singularis: III, 12 (3), 15 (4, 7).
einstaka (einstaki?) a., enkelt, enkeltstående: IV, 9, 114_{20}.
elementa: III, 2 (7).
Emophasis (»omophasis, omophesis, amophosis« CT 479), C: IV, 22, 117_{25}. CT tror, at figurens navn er en forvanskning af ὁμοφασία, som dog ikke kan påvises, hverken hos klassiske eller middelalderlige forfattere. Sandsynligere forekommer det mig, at det er en forvanskning af ὁμοίωσις, homœosis, som ligger den af CT anførte form omophosis særdeles nær, hvortil kommer, at Alexanders definition af omophosis i höj grad ligner Donats definition af homoeosis. Som bekendt er omozeusis den middelalderlige form for homoeosis. Måske har en middelalderlig forfatter, som kun kendte formen omozeusis, fundet den rigtige form eller formen omophosis i et hdskr., og i den tro, at det var en selvstændig figur, lavet om på definitionen enten på grund af misforståelse eller med bevidst refleksion.
Emphasis, C: IV, 9, $114_{10, 15}$.
Endiadis (»endyadis« CT 475 = hendiadys af ἓν διὰ δυοῖν), C, IV, 7, $113_{15, 22}$).

F.

forn, a., gammel, som har levet for længe siden: fornir menn Prol. 1.
fornafn, n., pronomen: III, 4 (14), 9 (3, 5).
fornskáld, n., fortidsskjald, oldtidsskjald: IV, 13, 115_{20}. Prol. 1, 3.
framflutning, f., udtale, pronunciatio: III, 2 (14, 19), 4 (2), 7 (2), 11 (5).
framflytja (-flyt, -flutta, -fluttr), fremføre, udtale; proferre: III, 2 (17, 18), 7 (3).
framfœra (i), fremføre, udtale; proferre: III, 2 (11, 15), 5 (1).
framfœring, f., a) udtale; pronunciatio: III, 8 (1). b) overførelse; translatio: III, 16 (1, 6—8, 11, 25, 46, 50, 58, 62, 64, 69).
framskapan, f., omformning; transformatio: III, 14 (1).
fullokinn, part., perfectus: framarr en f. tími, tempus plusquamperfectum: 2. Till. 1_{18}. 2_{20}.
fyrirsetning, f., praepositio: III, 9 (3, 10), 12 (7), 16 (53). IV, 1, 111_{21}.
fyrirsettr, part., stillet foran; praepositus: III, 16 (33).

G.

g: III, 4 (5, 6, 16, 19).
garð, n. (?), en versfigur, beslægtet med Macrologia eller Tautologia: 3. Tillæg. Dette ord er ellers usikkert, eftersom det er det første i et brudstykke, således at det måske har udgjort det sidste led af et sammensat ord.
•garpr•: III, 5 (5).
gáta, f., gåde, III, 16 (60).
gerandi, part., handlende; agens: IV, 4, 112_{11}, $_{12}$.
gerð, f., handling; actio: III, 9 (6, 8), 16 (37).
Girkir, m. pl., Grækere: III, 3 (1), 4 (9), 11 (2), 12 (2).
Girkland eller Gríkland, n., Grækenland: III, 10 (4), 12 (2).
girska, f., det græske sprog, græsk: III, 15 (2).
girskr, a., græsk: III, 4 (6). IV, 25, 119_{13}.
glósa (a), forklare: IV, 10, 114_{25}, 22, 117_{25}.
glósa, f., forklaring, glosa (glossa, γλῶσσα): IV, 10, 114_{24}, 22, 117_{29}.
grannliga, adv., fint, på en fin måde: III, 16 (61).
grannligr, a., fin; tenuis: III, 1 (13).
grannr, a., fin; tenuis: III, 4 (12).
grein, f., persona: 2. Till. 15.
greiniligr, a., artikuleret; articulatus (?): III, 1 (8, 9).
greppaminni, n., en versfigur: IV, 23, 118_{20}.
Grímnismál, n. pl., et oldkvad: III, 15 (26).

L.

I.

Í.

J.

jafnlangr, a., lige lang (om vokallyd): III, 11 (27).

»jarl«, III, 3 (7).

jarteinakvæði, n., mirakelkvad: IV, 8, 114_{6}.

játan, f., bekræftelse; affirmatio: IV, 2, 111_{29}.

Jcon (ycon CT 469 anm. 1 = *εἰκών*), T, en art Homoeosis: III, 16 (65, 66, 71). IV, 10, 114_{26}.

Jotacismus, B: III, 11 (21, 26).

Jórsalaland, n., Jerusalems land, Palæstina: III, 16 (68).

Jótar, m. pl., Jyder: III, 12 (13). IV, 4, 112_{13}, 12, 115_{12}.

Jrismos se Yrismos.

jronia (yronia CT 469 anm. 1 = *εἰρωνεία*), T, en art Allegoria: III, 16 (57—59).

Júðar, m. pl., Jøder, IV, 5, 113_{5}, $_{7}$, 18, 117_{3}, 22, 118_{1}, 27, 119_{28}. Denne benævnelse er således ejendommelig for Afh. IV, hvorimod Afh. III bruger navnet Gyðingr. Se dette.

»jǫrð: III, 7 (5).

K.

k: III, 4 (5, 6, 16, 19).

kapitulum se capitulum.

karientismos (carientismos CT 469 anm. 1 = *χαριεντισμός*), T, en art Allegoria: III, 16 (57, 61).

karlmannligr, a., masculinus, III, 12 (12).

kenna (i), omskrive: III, 16 (14, 16). Prol. 1.

kenning, f., omskrivning, kending: III, 13 (11, 12), 16 (14, 21). Prol. 1, 3.

klauf, f., »spalte«, en versfigur, som består i, at to attributer til det samme substantiv stilles asyndetisk ved siden af hinanden, anføres af Olaf under Dialyton: III, 15 (28). Jfr. Möbius: Háttatal II, s. 114, hvor ordets kön fejlagtig angives at være n.

klausa, f., periode, sætning; clausula, sententia: III, 2 (1), 15 (6, 11, 20, 21, 24). IV, 26, 119_{18}.

klerkligr, a., gejstlig: Prol. 1.

klerkr, m., klærk, gejstlig person; clericus: III, 6 (7), Prol. 1, 2.

knésól, f., et runenavn: III, 4 (6).

Kúgadrápa, f., et kvad: III, 16 (58).

kveðandi, f., metrisk form, versform, versbygning. III, 11 (11, 12, 19, 20), 14 (6, 7, 11, 16), 15 (17, 19). IV, 14, 115_{22}.

kvenmannligr, a., femininus, rettelse for hvarginligr: III, 12 (12). Se tolkn. af verset i III, 12 (12).

kviðuháttr, m., en versart: III, 11 (9).

kvæði, n., kvad: III, 13 (9), 16 (56). IV, 8, 113_{29}, $_{32}$.

L.

lof, n., a) ros: III, 13 (9). b) rosværdig egenskab, fortrin: III, 10 (3). IV, 26, 119_{18}.
lokinn, part., perfectus; l. tími, tempus perfectum: 2. Till. 2_{15}.
»lækr«: III, 4 (14). IV, 11, 115_{3}.
»lœkr«: III, 4 (14). IV, 11, 115_{3}.
lǫstr, m., a) fejl, vitium (om talen): III, 10 (2, 3), 11 (2, 22, 27—29, 31), 12 (2, 3, 5), 13 (1, 2, 4, 6), 15 (1), 16 (13). b) dadelværdig egenskab: IV, 26, 119_{18}.

M.

m.: III, 4 (5), 11 (24, 28), 14 (14).
Macrologia, V: III, 13 (1, 9, 10).
»maðr«: III, 1 (20), 9 (7).
Magnúsdrápa, f., et kvad: III, 13 (9).
margfaldliga (margfalliga), adv., pluraliter: III, 15 (4). 2. Till. $1_{6,\,9,\,15,\,20}$, $2_{2,\,7,\,12,\,17}$.
margfaldligr (margfalligr), a., pluralis: III, 12 (3, 13), 15 (4, 7).
margfaldr. a., pluralis: IV, 12, 115_{11}.
mál, n., a) sprog; lingua: III, 3 (7, 8, 15), 11 (2), 12 (2), 14 (4). b) tale; oratio: III, 9 (1, 4), 10 (2, 3), 11 (2, 5, 17), 12 (1, 2, 4, 5), 13 (7—9, 13), 15 (2, 4), 16 (5, 13, 27, 63, 64). IV, 11, 115_{4}, 18, 116_{29}. c) sætning; sententia: III, 13 (8, 11, 12, 16, 20), 15 (25), 16 (6, 51, 54, 58). IV, 14, $115_{27,\,28,\,31}$, $116_{3-6,\,9,\,10}$, 27, 119_{29}. d) mening: 111, 13 (18).
málsgrein, f., a) sætning; sententia: III, 2 (1), 9 (2, 9), 10 (2), 11 (3), 12 (1), 15 (11, 25), 16 (50, 54). IV, 21, 117_{22}. b) tale; oratio: III, 9 (2—4), 11 (1), 13 (2).
málslǫstr, m., talefejl, sprogfejl; vitium orationis: III, 12 (2).
málsnild, f., veltalenhed: III, 16 (64).
málsnildarlist, f., rhetorik: III, 15 (17).
málspartr, m., taledel; pars orationis: III, 12 (6, 8).
»máná«: } III, 11 (17).
»mânâ«: }
máttr, m., betydning, funktion; potestas: III, 3 (1), 4 (2—4), 12 (8).
meðalorpning, f., interjectio: III, 9 (3, 11).
meðalsettr, part., mellemstillet, indstillet i: III, 16 (54).
»mega«: } III, 11 (11).
»megja«: }
meistari, m., mester; magister: III, 3 (15). Prol. 2. Jfr. rúnameistari.
merkiligr, a., a) mærkelig, fremtrædende, tydelig: III, 3 (17). b) artikuleret; articulatus: III, 1 (16, 18—20), 8 (1).

N.

neitiligr, a., nægtende; negativus: III, 13 (17).
neiting, f., nægtelse; negatio: IV, 2, 111_{29}.
niðrlagsstafr, m., slutningsbogstav: III, 13 (4).
Nikolássdrápa, f., et kvad: IV, 8, 113_{29}.
níð, n., forsmædelse, forhänelse; IV, 8, 114_{1}.
njarðarvǫttr, m., »Njörds vante«, en versfigur, som består i, at et adjektiv træder i stedet for et nomen proprium, identificeres med Antonomasia: III, 16 (32). Med ordene »þessi fígúra« på dette sted menes vistnok figuren Antonomasia i det hele og ikke blot — således som Möbius: Háttatal II, s. 117 synes at forudsætte — dens sidste art.
norðrhálfa, f., nordlig halvdel, nordlig egn. n. heimsins, verdens nordlige egn, Norden: III, 10 (4).
norrœna, f., det norske sprog, norsk: III, 5 (3, 4), 15 (2). IV, 26, 119_{19}.
norrœnn, a., norsk: III, 3 (2) i A, 3 (7, 8), 4 (9), 5 (11), 7 (6), 14 (4), 15 (7, 17), 16 (16, 21).
norrœnuskáldskapr, m., norsk skjaldedigtning, skjaldepoesi: III, 5 (9), 8 (8). IV, 10, 114_{31}.
Nóaflóð, n., syndfloden: IV, 22, 117_{31}.
nótera (a.), gengive ved tegn, betegne: III, 8 (4, 5).
nóti, m., tegn, nota: III, 7 (4).
nykrat, a. n., en versfigur, som består i, at det billede, der ligger i kendingens hovedord, ikke fastholdes indenfor det samme vers: III, 13 (6). Det samme som finngálknat.
nýgervingar, m. pl., »nydannelser«, en versfigur, som består i, at det billede, der ligger i kendingens hovedord, udstrækkes til sætningens øvrige dele eller endogså fastholdes gennem et helt vers: III, 13 (6). Jfr. Möbius: Háttatal II, s. 117.
nýr, a., ny; háttr hinn nýi, »den nye versart: III, 15 (23). Jfr. Möbius: Háttatal II, s. 117. ný skáld, nye skjalde: IV, 13, 115_{19}. Prol. 1. nýir hættir skáldskapar Prol. 3.

O.

o: III. 4 (5, 11, 12).
oe: III, 4 (11).
ofkennt, a. n., en versfigur, som består i, at der til en kending i samme sætning föjes en anden overflødig kending som appositum eller flere sådanne: III, 13 (11). Jfr. Möbius: Háttatal II, s. 118.
ofljóss, a., »altfor tydelig«, ɔ: kun tilsyneladende tydelig, (men i virkeligheden) dunkel; ofljóst, en versfigur (jfr. min fortolkning af verset i III, 11 (15)): III, 11 (17), 14 (10).
Ogló (Ǫgló, Agló?), n., en skibrede i Trondhjem: III, 16 (14).

oklaust, adv., uden »og«, asyndetisk: III, 15 (29).
»ol«: III, 11 (15), 14 (10).
Omocopton (»omoptoton« CT 465 = ὁμοιόπτωτον), Sc.: III, 15 (21).
Omolemiton (»omothelenton« CT 465 = ὁμοιοτέλευτον), Sc.: III, 15 (22).
Omopation se Antopazia.
Omophasis se Emophasis.
Omotopeion (»onomathopeia« CT 469 anm. 1 = ὀνοματοποιία), T: III, 16 (3, 46).
Omozevsis (»omozeusis« CT 469 anm. 1 = ὁμοίωσις), T: III, 16 (3, 65—75).
Onopomenon (»oliopomenon, olyopomenon, aryopomenon« CT 479), C: IV, 21, 117_{14}. Hvilket græsk ord der ligger til grund for disse forvanskede former, er uvist. CT gætter på ὠλοποιημένοι, som forekommer mig at være en umulig form og heller ikke findes hos klassiske forfattere. Doktrinalets trykte udgave skriver »oligopomenon«. Måske lå det nærmere at tænke på ὀλιγοποιούμενον eller ὀλιγούμενον?
ordograffia (= orthographia): Prol. 2.
orð, n., ord. a) ord i almindelighed; verbum (i videre betydning) III, 6 (3), 9 (1), 11 (9, 29), 13 (2—4, 8, 15—17), 14 (3, 5—8, 14), 15 (10, 13, 25, 26), 16 (49, 52, 59). IV, 2, 111_{22}, $_{25}$, 11, 115_{4}, $_{5}$, 14, 115_{21}, $_{22}$, $_{25}$, 116_{8}, 16, 116_{20}, 17, 116_{23}, 18, 116_{32}, 117_{3}, 19, 117_{4}, 21, 117_{15}, 22, 117_{28}, 23, 118_{18}, $_{19}$. Prol. 3. b) verbum (i snævrere betydning); udsagnsord: III, 9 (2, 3, 6—8), 13 (17), 14 (13), 15 (4—6, 9, 16). c) verslinje (= vísuorð): III, 14 (16). IV, 14, 115_{32}.
orðadráttr, m., fordrejning af ord: III, 12 (2).
orðaskipan, f., ordstilling; ordo verborum: III, 16 (53).
orðkólfr, m., »ordstump« (?), en versfigur, som består i, at et ord afstumpes derved, at dets endestavelse bortskæres (beslægtet med verbet kylfa, at »tale i stumper«, stamme, og kylft i tvíkylft (en versfigur, se Möbius: Háttatal II, s. 126), identificeres af Olaf med Apocope: III, 12 (14), 14 (8).
orðskrípi, n., ordskræmsel, monstrum af et ord: Prol. 3.
orðskviðr, m., ordsprog: III, 16 (62).
orðtak, n., a) tale; sermo: III, 16 (2, 47, 64). b) ordformel: III, 4 (5) i W.
orðtœki, n., a) tale; sermo: III, 11 (8). b) ordformel: III, 4 (5).

Ó.

óandligr, a., inanimalis: III, 16 (18—20).
óeiginligr, a., uegenlig; improprius: III, 13 (2), 15 (1), 16 (7, 12, 25, 27, 29—31, 40, 45—48, 56, 58, 62, 64, 66, 69).
ófagr, a., uskön, hæslig: III, 11 (22), 13 (3); 16 (61).
ófagrliga, adv., på en uskön, hæslig måde: III, 13 (14).
ógreiniligr, a., uartikuleret; inarticulatus (?): III, 1 (8).
ójafn, a.. a) ulige, forskellig; dissimilis: III, 15 (6), 16 (67). b) uegenlig (= óeiginligr): III, 16 (50).
ókenndr, part., »ikke omskreven«, ikke bestemt ved en tilföjet genitiv af et andet ord: III, 16 (17).
ólokinn, a., imperfectus; ó. tími, tempus imperfectum: 2. Till. 1_{12}, 2_{10}.
ómerkiligr, a., uartikuleret; inarticulatus: III, 1 (16, 17).
ónytsamligr, a., unyttig, unedvendig, overflødig: III, 13 (9).
óorðinn se óvorðinn.
óritanligr, a., som ikke kan skrives eller udtrykkes ved hjælp af bogstaver; illiteratus: III, 1 (14—15).
óskiptiligr, a., udelelig; individuus: III, 2 (1, 2, 4). IV, 7, $113_{16, 18}$.
óss, m., et runenavn: III, 3 (8).
óvinuligr, a., uvenlig, fjendtlig; hostilis: III, 16 (63).
óvorðinn, part., tilkommende; futurus; ó. tími, tempus futurum, 2. Till. $1_{7, 22}$ (hdskr. »au uorðnum« = á úvorðnum).

P.

p: III, 4 (5, 7, 19).
Parabola (således CT 469 anm. 1 = παραβολή), T, en art Homoeosis: III, 16 (65, 67—71). IV, 10, 114_{27}.
Paradigma, T, en art Homoeosis: III, 16 (65, 72—74). IV, 10, 114_{28}.
Paragoge, M: III, 14 (7).
Paranomeon (således CT 465 = παρόμοιον), Sc.: III, 15 (16).
Parenthesis, T, en art Hyperbaton: III, 16 (49, 54, 55).
Paronomasia, Sc.: III, 15 (14).
Paronomia (Paranomia) (»paranomia« CT 469 anm. 1 = παροιμία), T, en art Allegoria: III, 16 (57, 62).
partr, m., del, taledel; pars: III, 9 (2, 3, 9, 11), 10 (1), 12 (1, 2, 4, 6, 7, 17), 14 (13), 16 (50, 52).
»pasis« forklares ved »setning« og er rimeligvis af forfatteren eller hans udenlandske kilde blevet sat i forbindelse med det latinske positio: IV, 25, 119_{14}.
Pateraborg, f., Patara i Lycien: IV, 3, 112_{3}.

Pentapolis, fejl for **Pompejopolis**, by i Cilicien (= Soloi) III, 12 (2).
Perifrasis (således CT 469 anm. 1 = *περίφρασις*), T: III, 16 (3, 47).
Perisologia (således CT 461 = *περισσολογία*), V: III, 13 (1, 8). På det første af disse steder har A: »**Perysologia**«.
persóna, f., person, persona. a) person (i almindelig betydning): III, 16 (66). IV, 12, $115_{11, 13}$. b) person (i grammatisk betydning): III, 9 (5), 12 (8, 16),. 15 (9). IV, 5, 112_{21}, 20, 117_{14}. Jfr. **grein**, **skilning**.
píning, f., lidelse, liden; passio: III, 9 (6, 8).
Pleonasmus, V: III, 13 (1, 7).
Polinteton (»poliptoton« CT 465 = *πολύπτωτον*), Sc.: III, 15 (24).
Polisintheton (således CT 465 = *πολυσύνδετον*), Sc.: III, 15 (26).
Pompejopolis se **Pentapolis**.
prepositio: IV, 1, 111_{16}.
Prolemsis (»prolempsis« CT 465 = *πρόληψις*), Sc.: III, 15 (4).
Prosopophia (»**prosopopeia**« CT 475 = *προσωποποιία*), C: IV, 5, 112_{20}, 30.
Protheseos paraloge (»protheseosparalange« CT 476 = *προσθέσεως παραλλαγή*), C: IV, 1, 111_{18}.
Prothesis (således CT 464 = *πρόσθεσις*), M: III, 14 (3, 4).
punkta (a.), a) inddele ved interpunktion (i samme betydning forekommer det latinske punctare hos en middelalderlig forfatter, anført af CT 414): III, 11 (17). b) forsyne med punkt eller prik, punktere; **punktaðr**, part., punkteret (= **stunginn**): III, 3 (11).

R.

r: III, 4 (5, 8), 11 (14), 14 (4, 15, 16). 3. Till.
raddarstafr, m., vocalis: III, 2 (5), 3 (3, 6, 8, 16—19, 21), 4 (9, 10, 12), 5 (4—7, 10), 6 (2, 5, 6), 7 (4), 8 (6), 11 (25—28), 14 (13, 14). Prol. 2. — 3. Till.
raddartól, n., taleorgan: III. 4 (12). Jfr. **tól**.
Ragnarsdrápa, f., et kvad: IV, 8, 114_5.
»**rammr**«: III, 11 (19).
raust, f., røst, stemme III, 3 (14).
regla, f., regel; regula: III, 12 (1). IV, 14, 115_{22}, 26. Prol. 1, 2.
reið, f., et runenavn: III, 3 (16).
reka, st. v., »drive«, potensere en omskrivning ved hjælp af omskrivninger: Prol. 3. Möbius: Háttatal II, s. 119.
rethorica = rhetorica: III, 15 (17).
réttr, a., rigtig; rectus: III, 14 (1).

riðhendr, a., digtet i versarten riðhenda (se Möbius: Háttatal II, s. 119): III, 15 (22).
ritanligr, a., som kan skrives, udtrykkes i skrift; litteratus: III, 1 (14, 16).
ríkja (i), styre, lat. regere: III, 15 (4).
•Rín•: } III, 11 (10).
•Rínar•: }
Róm, n., Rom: III, 14 (12).
Roma, Rom: III, 11 (2).
Rómverjar, m. pl., Romere: III, 11 (2—4).
rómverskr, a., romersk: III, 10 (4), 11 (2).
runhenda, f., rækkerim, versart med rimrækker: III, 5 (9). Jfr. Konr. Gíslason i Årb. for nord. Oldk. 1875, s. 107 fg., Möbius: Háttatal II, s. 120.
rún, f. rune: III, 4 (9, 11).
rúnamál, n., •runesprog•, runeskrift: III, 3 (17), 4 (6).
rúnameistari, m., runemester, runolog: Prol. 2.
rúnastafr, m., runestav: III, 4 (7, 18, 19).
rœða, f., tale; sermo: III, 11 (1), 14 (1), 15 (2), 16 (2, 47, 51).
rœgiligr, a., accusativus, r. fall, casus accusativus: III, 12 (14), 13 (15). IV, 13, 115_{16}.
rœkiligr, a., omhyggelig; accuratus (?): III, 8 (1).

S.

s: III, 4 (5, 6, 19).
saltari, m., salter, Davids salmer: IV, 20, 117_{14}.
samanhlaðinn, part., sammenbygget, sammenföjet, forbunden; constructus: III, 9 (1), 15 (20).
samanhlaðning, f., sammenbygning, sammenföjning, forbindelse; constructio: III, 13 (15).
samanlíming, f., sammensmeltning: III, 4 (10, 12).
samanlostning, f., sammenstød; collisio: III, 11 (24).
samansafnanligr, a., collectivus: III, 15 (7).
samansetning, f., sammensætning; compositio: III, 13 (14).
samansteyptr, part., sammengydt, blandet om mellem hinanden; confusus: III, 16 (51).
sameiginligr, a., fælles; communis, appellativus: III, 9 (4), 12 (10), 16 (28).
samfastr, a., forbunden, hel: IV, 7, 113_{23}.
samfylliligr, a., sammensluttet: III, 5 (1).
samhljóðandi, m., consonans: III, 3 (7, 16—19), 4 (16, 19), 5 (4, 6, 7), 6 (2, 5, 6) 8 (4), 11 (30). 3. Till.
samjafna (a.), sammenligne: III, 16 (72).
samjafnan, f., sammenligning; comparatio. a) sammenligning

(i almindelighed): III, 16 (7, 66, 67, 73). b) sammenligning (i grammatisk forstand), comparatio: III, 12 (8, 11).
samjafnanligr, a., comparativus: III, 12 (11).
samokan (samokon), f., conjugatio: III, 12 (8).
samstafa, f., stavelse; syllaba: III, 2 (1, 10—12, 14—18), 4 (10), 5 (1—7, 10, 11), 6 (1—7), 7 (1—3, 5), 8 (1—5), 11 (7, 9—16, 27, 29—31), 13 (3), 14 (3—13), 16 (4). 3. Till.
samstafligr, hørende til en stavelse; syllabicus: III, 8 (6, 7).
samtengiligr, a., conjunctivus, s. háttr, conjunctivus modus. 2. Till. 2₅.
samtenging, f., forbindelse, conjunctio. a) forbindelse (i almindelighed): III, 11 (24). b) conjunctio (taledel): III, 9 (3, 9), 15 (26, 27).
sannkenning, f., betegnelse eller nærmere bestemmelse af en person, ting eller handling ved ord, der betegner sande, personen, tingen eller handlingen iboende, egenskaber. 1) en omskrivning, der består i, at der til kendingens hovedord föjes en genitiv, der betegner en kendingens genstand tilhørende egenskab eller ting (modsat viðkenning, opkaldelse efter en bestemt person eller en bestemt med egennavn betegnet genstand): III, 16 (14). Jón Sigurðsson (eller Svb. Egilsson?) foreslår her at læse mannkenning (Sn. E. II, s. 160 anm. 1), men dette ord passer kun på det første af de eksempler, hvormed begrebet anskueliggöres, ikke på omskrivninger, som har Aser, jætter eller dværge til genstand. Jfr. Sn. E. I, s. 534—536, hvor sannkenning åbenbart stilles i modsætning til viðkenning og der på sannkenning anføres eksempler, som nærmer sig til de her af Olaf anførte og indtager et slags mellemstilling mellem dem og sannkenning i betydningen attribut. En sådan sannkenning ved en genitiv, der betegner en personen tilhørende egenskab eller ting, synes heller ikke at være principielt forskellig fra en sannkenning ved attribut; det sande i kendingen, dens virkelighedselement, fremtræder på en lignende måde i genitiven som i attributet, og når Olaf i det følgende (III, 16 (16)) bemærker: »þessi fígúra er optast svá sett í norrœnum skáldskap, at þeir hlutir, er fram fœrast, eru kenndir við nokkur tilfelli sín« — synes han selv at have givet en definition af, hvad han mener med sannkenning på dette sted. Jeg formoder, at man her hos Olaf samt i Sn. E. I, s. 534—536 netop har den ældste betydning af ordet, samt at man senere, da skjaldepoetikens udvikling til stedse kunstigere former gjorde nye betegnelser nødvendige, har fundet sig foranlediget til særlig at bruge ordet i betydningen: attributiv eller adverbiel bibestemmelse til et sub-

stantiv eller verbum. 2) nærmere bestemmelse af et substantiv eller verbum ved et adjektiv eller adverbium: III, 15 (28—29), 16 (41). Jfr. Möbius: Háttatal II, s. 120.

Sarcasmos (»sarcosmos« (!) CT 469 anm. 1), T, en art Allegoria: III, 16 (57, 63).

»sára«: III, 8 (4).

»sárs«: III, 8 (5).

Scema (således CT 465 σχῆμα): III, 12 (5), 15 (1—3), 16 (5).

Scemalexeos (σχῆμα λέξεως): III, 15 (1, 2).

Scesisonomaton (»cesionomaton« (!) CT 465 σχέσις ὀνομάτων): Sc.: III, 15 (20).

sen, n., sententia; sensus. 1) mening: III, 9 (1), 11 (17), 13 (13). 2) sætning: 13 (9), 16 (6, 54, 60). [Fejl for skyn i A: III, 1 (11)].

settligr, a., positivus: III, 12 (11).

»sér«: III, 4 (14).

Silemsis (»silempsis« CT 465 σύλληψις), Sc.: III, 15 (6—8).

Simatrismos (»sinacrismos« CT 476 συναθροισμός), C: IV, 26, 119_{18}.

Sinalimphæ (»sinalimpha« CT 464 συναλοιφή), M: III, 14 (13).

Sincopa (således CT 464 συγκοπη), M.: III, 14 (5, 6).

Sincresis (således CT 469 anm. 1 σύγχυσις), skrives også fejlagtig Sinthæsis, T, en art Hyperbaton: III, 16 (49, 51).

Sineptesis (»sinepthesis« CT 476 συνέμπτωσις), C: IV, 20, 117_{9}.

Sineresis (»syneresis« CT 464 συναίρεσις), M: III, 14 (12).

Sinodoche (»synodoche« CT 469 anm. 1 = συνεκδοχή), T: III, 16 (3, 42—45).

Sistola (således CT 464 συστολή), M: III, 14 (9, 10).

skaðsamligr, a., skadelig. fejlfuld; vitiosus: IV, 17, 116_{28}.

skammr, a., kort; brevis (om stavelser og vokallyd): III, 2 (5, 17), 3 (4), 6 (2, 3), 11 (16), 14 (9, 10). Prol. 2. 3. Till.

skarbrot, n., en versfigur, der ifølge den givne definition består i tilföjelsen af en (overflødig) kort stavelse i første verslinje; men denne definition synes ikke rigtig at stemme med det eksempel, som anføres; i følge dette synes skarbrot at være beslægtet med bragarmál, og at bestå i, at man — for ikke at få for mange stavelser — i første verslinje udstøder en vokal, der begynder et ord, og udtaler dette sammen med det foregående ord (f. eks. Skúla'r for Skúla er): 3. Till. — Den forfatter, hvem definitionen skyldes, synes blot at have glemt at tilföje, at skarbrot netop er et middel til at fjærne den overflødige stavelse. Ordet afledes vistnok bedst af verbet skara (at fælde kanterne af to flader eller planker sammen på den måde, at den ene kant ligger over

21

vistnok ikke forekommer andre steder end her. Jeg formoder derfor, at Olaf har skrevet undirdráttr. Dette substantiv findes rigtignok ikke i ordbøgerne, men det er regelmæssig dannet af »draga undir sik«, som netop betyder at »anmasse sig«, og ligger til grund for adjektivet undirdráttull, anmassende (Fms. VI, s. 191_{17}). Forvanskningen er vistnok opstået ved fejllæsning af et foreliggende ūd'dráttr: III, 16 (24).

umkringingarmál, n., omskrivning; circumlocutio: III, 16 (47).

umskipti, n., ombytning: IV, 19, 117_{8}, 20, 117_{10}.

umsnúinn, part., omvendt, omstillet, bagvendt; praeposterus: III, 16 (53).

umsnúning, f., omstilling; transmutatio: III, 11 (6) og — på et forvansket sted — III, 12 (4).

undirdráttr, m., anmasselse; se umdráttr.

undirstaðligr, a., a) substantivus: III, 9 (7) i B. b) substantialis, fixus: IV, 9, 114_{10}.

undirstœðiligr, a., substantivus: III, 9 (7), 16 (40).

undirstǫðligr, a., substantivus: III, 9 (7) i W (99_{27}).

undirstǫðuligr, a., substantivus: III, 16 (40) i W (109_{10}).

upphaf, n., begyndelse: III, 11 (29), 14 (4), 15 (11, 12, 15, 17). IV, 23, $118_{20, 22}$.

upphafsstafr, m., begyndelsesbogstav: III, 15 (16).

uppnumning, f., foregribelse, anticipation; praesumtio: III, 15 (4).

Ú.

ú-, de ord som begynde med det negative præfiks se: ó-.

úr, n. (?), runenavn: III, 3 (8).

V.

v: III, 14 (3, 4), jfr. u og venð, vindandi.

»var«: III, 8 (3).

»vas'k« for vas ek: III, 14 (12).

»vaskr«: III, 5 (6).

»vei«: III, 9 (11)

veldi, n., betydning, funktion — máttr; potestas: III, 3 (1).

venð, f. (?), et runenavn: III, 3 (7). Jfr. vindandi.

vers, n., versus; et latinsk vers: III, 5 (8, 10), 14 (10, 14), 15 (10, 12). IV, 26, 119_{18}.

versagjǫrð, f., versificatio, versificatura; latinsk versifikation: III, 6 (7).

viðleggjanligr, a., adjectivus: III, 9 (7), 16 (40).

snyrða, f., »kurre«, »ujævnhed på tråden«, en versfigur, der består i, at to (rim-) stavelser ender på flere konsonanter — de samme og i samme orden i bægge stavelser — hvoraf den sidste enten er r eller t (f. eks.: elfr: gjalfr-; varmt: Karmt-): 3. Till. Ordet er identisk med nyisl. snurða, kurre, og er et af de ord, hvor y ikke er gået over til nyisl. i, men til nyisl. u (jfr. Germania, Neue Reihe XV, s. 263).
Soloe (= Σόλοι), en by i Cilicien: III, 12 (2).
Soloecismus (= σολοικισμός): III, 11 (22), 12 (1–7, 9—17), 13 (1, 19, 20), 14 (13), 15 (1). IV, 12, 115_{14}, 13, 115_{19}.
sól, f., et runenavn: III, 3 (16), 4 (6).
»sól«: III, 6 (5).
spakmæli, n., tankesprog, sentens: III, 16 (75).
»spakra«: III, 6 (3).
species, f., art.: IV, 14, 115_{27}, $_{31}$, 116_{5}, 21, 117_{21}.
spell, n., lyde, fejl: 3. Till.
spottan, f., hån, spot; irrisio: III, 16 (63).
»spennzkr«: III, 5 (3).
stafasetning, f., stilling af bogstaver: III, 5 (1).
stafasetningarregla, f., retskrivning, ortografi: Prol. 2.
stafatala, f. antal af bogstaver: III, 5 (2, 3).
stafligr, a, udtrykt i bogstaver, literatus: III. 2 (1, 8).
stafr, m., 1) bogstav; litera: III, 2 (1, 2, 4, 7, 8), 3 (1, 2, 13–15, 18—21), 4 (1—9), 5 (3, 5), 7 (4), 11 (7, 9, 11, 13, 14, 17), 13 (3), 14 (3–8, 15, 6), 15 (17), 16 (4). IV, 11, 115_{3}. Prol. 2. 2) t. = stuðill: III, 7 (6) i W.
stafróf, n., alfabet: III, 3 (8, 18—20), 4 (6). Prol. 2.
stál, n., en versfigur. a) en indskudssætning, jfr. stælt. Möbius: Háttatal II, s. 123. I denne betydning forekommer ordet ikke i Afh. III og Afh. IV, men kun det afledede stælt. b) indskud, bestående af et enkelt ord (?): III, 11 (24). I bægge disse betydninger synes ordet at være forskelligt fra stál, stål, og er rimeligvis lånt fra somandssproget. Som bekendt kaldes den forreste opadböjede del af kølen i et skib for stál. Herfra er sikkert billedet hentet, idet man har tænkt sig indskudet som et stál i et skib omsluttet af de to skibssider. Man synes at have yndet at hente skjaldepoetiske kunstudtryk og billeder fra somandssproget, jvfr. skarbrot og Afh. III, k. 15 (17). Stál i somandssproget synes at være beslægtet med verbet standa og at have fået sit navn af sin opretstående stilling, ligesom stál i betydningen: en kompakt opretstående hømasse i en lade (særlig brugt om den fremadvendte lodrette side af samme).
stef, n., stev, omkvæd: IV, 8, 113_{29}, $_{30}$, 114_{6}. 3. Till. Sml. Möbius: Háttatal, II, s. 124.

»sterkr«: III, 9 (7).
Stiklarstaðir, m. pl., gården Stiklestad i Trondhjem: III, 16 (52).
stórkvæði, n., et stort kvad: IV, 9, 114_{21}.
»stórs«: III, 6 (6).
»strennzkr«: III, 5 (3).
stuðill, m., bistav (i alliteration): III, 7 (6), 14 (3), 15 (17).
stund, f., tid; tempus. 1) tempus, mora; en stavelses tid: III, 2 (17—19), 6 (1—7), 11 (7, 15, 16). 2) tempus verbi; et udsagnsords tid: III, 9 (8).
stunginn, part., punkteret (om runer) III, 3 (8), 4 (17).
stýra (i), styre; regere: III, 15 (5).
stælt, part. n., forsynet med stål: III, 16 (55). IV, 14, $115_{23, 30}$. Jfr. Möbius: Háttatal, II, s. 123.
sundrdreginn, part., søndertrukken, sønderleddet, søndret, adskilt, varieret: III, 15 (24), (jfr. også IV, 7, 113_{17}?) På det første sted er ordet en oversættelse af det latinske distinctus, som Olaf — måske ved fejlagtig opløsning af et forkortelsesmærke — synes at have læst: distractus.
sundrlauss, a. adskilt, IV, 7, $113_{15, 19, 21}$.
sundrtekning, f., adskillelse, analyse: III, 11 (17), 13 (16).
súltan, m., fyrste: III, 16 (63).
Svala, f., et kvad: III, 13 (10). 3. Till.
svipa, f., en versfigur, der består i, at tre eller flere attributer til det samme substantiv stilles asyndetisk ved siden af hinanden, anføres af Olaf under Dialyton: III, 15 (29). Jfr. Möbius: Háttatal, II, s. 125.
»sær«: III, 4 (14).
Søkongers navne: III, 15 (27).
sœnskr, a., svensk: III, 16 (38).

T.

t: III, 4 (5, 6, 19), 11 (14), 14 (16). 3. Till.
taka, st. v., tage; t. sundr, adskille, analysere: III, 11 (17). t. upp, samle og ordne det sammenhørende i et vers til en fortolkning: III, 15 (4). IV, 18, 116_{3}.
tala, f., numerus: III, 12 (3, 8, 13), 13 (19). IV, 12, 115_{11}, 13, $115_{14, 17}$, 20, $117_{10, 13}$.
Tantologia (således CT 461 = ταὐτολογία), V: III, 13 (11).
Tapinosis (= ταπείνωσις), V: III, 13 (13).
Temesis (»themesis« CT 469 anm. 1 = τμῆσις), T, en art Hyperbaton: III, 16 (49, 52).
theologia: IV, 21, 117_{19}, 23, 118_{19}.

Therethema (»teretema, therethema, terethema« CT 478 = ἐπερώτημα), C: IV, 27, 119_{25}.

tilfelli, n., accidens: III, 3 (1), 4 (1, 2, 4), 5 (2), 6 (1), 7 (1), 8 (1, 7), 9 (6), 11 (7), 12 (4, 9, 17), 16 (4, 16, 31, 66). IV, 9, 114_{10}, $_{18}$, 25, 119_{5}.

tilfelliligr, a., accidens: III, 16 (33).

tíð, f., tid, tempus. 1) tempus, mora; en stavelses tid: III, 5 (2), 6 (1), 8 (7). Prol. 2. 2) tempus verbi; et udsagnsords tid: III, 12 (8, 15).

»tíma«: III, 2 (16).

tími, m., tid; tempus. 1) tempus, mora; en stavelses tid: III, 2 (1, 6, 19). Prol. 2. 2) tempus verbi; et udsagnsords tid: IV, 13, 115_{14}, $_{19}$. 2. Till. 1_{4}, $_{7}$, $_{12}$, $_{17}$, $_{23}$, 2_{8}, $_{10}$, $_{15}$, $_{20}$.

Topographia, C: IV, 3, 111_{31}.

»torráðin«: III, 11 (15), 14 (10).

tól, n., redskab, organ; náttúrulig t., naturlige organer (om taleorganerne): III, 1 (12); t. raddarinnar, taleorgan: III, 3 (14). Jfr. raddartól.

Tropus: III, 16 (1, 2).

trópi, m., = Tropus: III, 16 (7).

trópr, m., = Tropus: III, 16 (2, 6, 7, 56).

tunga, f., 1) tunge (i eg. betydning): III, 1 (12). 2) tunge, sprog: III, 3 (2), 4 (9), 10 (1, 4), 11 (2, 4), 12 (2). IV, 25, 119_{14}. Prol. 2.

tvefaldan, f., fordobling, gentagelse; congeminatio, repetitio: III, 15 (10, 13).

»tvên« for tvénn: III, 11 (9).

»tvénn« se tvên.

tvihljóðr, m., diphthongus: III, 4 (9).

týr, m., et runenavn: III, 4 (17).

U.

u: III, 4 (5, 11, 12). u consonans: III, 3 (7).

umbeygiligr, a, circumflexus: III, 2 (10, 13), 3 (5), 8 (2, 5), 11 (9, 17). Prol. 2.

umdráttr, m., svarer til »usurpatio« i den latinske tekst. Hos Donat betyder usurpatio vistnok: anvendelse, brug, men det kan også betyde: misbrug, anmasselse, og i middelalderen synes denne sidste betydning at have fået overhånd; i det mindste fremtræder den i flere af verbet usurpo afledede ord hos Du Cange (usurpatitius, usurpative, usurpativus, usurpator). Jeg tror derfor, at Olaf har lagt betydningen »anmasselse« i det latinske ord. Denne betydning kan imidlertid ikke lægges i det islandske »umdráttr, som

Ú.

V.

viðmælt, a. n., »tiltale«, en versfigur (jfr. hliðmælt): III, 12 (16).
viðrlagning, f., tilföjelse; adjectio: III, 11 (6, 11, 12, 15, 18, 19), 13 (7, 8), 14 (3).
viðrorð, n., adverbium: III, 9 (3, 7), 12 (6), 13 (17), 14 (13).
vindandi (vinðandi?), f, anvendelse af v i forlyd foran r i overensstemmelse med den gamle udtale: III, 14 (4). Dette substantiv forudsætter et verbum vinda (vinða?) med tilsvarende betydning, dannet af runenavnet venð.
»vindara«: } III, 11 (16, 14 (9).
»vindára«: }
vit, n., sans, sanseredskab: III, 13 (7).
»vitr«: III, 3 (7).
vísa, f., skjaldevers, vers: III, 12 (16), 14 (13), 15 (10, 12, 25), 16 (23). IV, 8, 113_{25}, 114_{1}, 9, 114_{19-21}, 14, 115_{22}, $_{31}$, 116_{4}, $_{6}$, $_{9}$, $_{13}$, 18, 116_{32}, 19, 117_{5}, 21, 117_{19}. 3. Till.
vísuhelmingr, m., halvvers: IV, 14, 115_{28}, 16, 116_{23}, 22, 117_{29}.
vísuorð, n., verslinje: III, 11 (9—12), 13 (14), 15 (4) IV, 14, 115_{26}, 116_{3}, $_{4}$, $_{10}$. 3. Till.
»vrongo« se »vrvngv«.
»vrvngv«: III, 14 (3, 4). Således skriver A gennemgående denne form (vrungu). W (s. 105_{15-16}) har formerne vrongo, vrǫngv, og således synes Olaf at have skrevet; se min tolkning af verset.
»vrǫngv« se »vrvngv«.
»vætta«: III, 13 (2).
vǫxtr, m., form, skikkelse; figura: III, 4 (1).
»vǫndol«: III, 11 (15), 14 (10).

X.

x: III, 4 (6).

Y.

y: III, 4 (5).
yfirganga, f., overskridelse; excessio (?): III, 16 (48).
yfirstigning, f., transscensio (omstilling): III, 16 (49). Olaf synes ikke rigtig at have forstået det latinske ord.
Ypallage (således CT 476 = ὑπαλλαγή), C: IV, 4, 112_{11}.
Yperbaton (således CT 469 anm. 1 = ὑπέρβατον), T: III, 16 (3, 49—55).
Yperbola (»yperbole« CT 469 anm. 1 = ὑπερβολή), T: III, 16 (3, 48).
Ypozeusis (således CT 465 ὑπόζευξις), Sc.: III, 15 (9).
Yrismos (»Yrmos« CT 465 = εἱρμός), Sc.: III, 15 (25).

Ý.

Z.

Þ.

Æ.

Œ.

Ǫ.

II. RUNETEGN.

ᚠ: III, 3 (18, 20), 4 (5).
ᚢ: III, 3 (8, 9, 15), 4 (5).
ᚦ: III, 3 (20), 4 (5).
ᚭ: III, 3 (8, 10), 4 (5).
ᚱ: III, 3 (16, 17), 4 (5, 8).
ᚴ: III, 3 (20), 4 (5, 6, 19). ᚵ: III, 4 (5).
ᚼ: III, 4 (5).
ᚽ: III, 3 (17), 4 (5, 15).
ᛁ: III, 3 (8, 11), 4 (5, 11). ᛂ: III, 3 (8, 11), 4 (9, 11).
ᚿ: III, 3 (8, 12), 4 (5, 9, 11).
ᛋ ᛌ: III, 3 (16, 17), 4 (5, 6, 19).
ᛏ: III, 3 (20), 4 (5, 19). ᛐ: III, 4 (5, 17).
ᛒ: III, 3 (20), 4 (5, 7, 19). ᛕ: III, 4 (5, 7).
ᛘ: III, 3 (17), 4 (5).
ᛚ: III, 3 (17), 4 (5).
ᛦ ᛨ: III, 3 (8, 13), 4 (5).
ᚯ: III, 4 (5, 9, 11).
ᛅᚢ: III, 4 (11).
ᛂᛁ: III, 4 (11).
ᛂ: III, 4 (11).
ᛄ: III, 4 (11).

III. PERSONNAVNE.

A.

Á.

B.

D.

E.

F.

G.

H.

I.

Í.

J.

K.

L.

M.

N.

O.

Ó.

P.

R.

S.

K. 2, linje 54: raddar læs radd*ar*
- 3, krit. note til linje 10: háfandi læs hàfandi
- 3, linje 41: æru læs ærv
- 3, — 44: þat læs þ*at*
- 4, — 3: Þ*riđ*ia læs Þ*ri*ðia
- 4, — 12: kritisk note: ᛂᚴᚱᚼᛚᛦᛂ læs ᛂᚴᚱᚼᚽᛦᛂ
- 4, — 18: hv*ar*ge læs hv*ar*gi
- 4, — 43: fy*rir* læs f*yrir*
- 8, — 14: notervd læs notervð
- 9, — 31: oðr*vm* læs ǫðr*vm*
- 10, — 1: ken*n*ing*ar* læs. ken*n*ing*ar*
- 10, — 2: í læs i
- 11, — 31: a*v*ðskéf læs a*v*ðskėf
- 11, — 41: ikviðu læs ikviðv
- 11, — 48—49: samstǫf*vr* læs samstof*vr*
- 11, — 63: fyrir læs f*yrir*
- 11, — 69: skipti læs skip ¦ ti
- — — — samstǫfv læs samstofv
- 11, — 100: skipt. Hefir læs skipt. ¦ Hefir
- 11, — 110: Linjetallet 110 rykkes en plads ned.
- 11, — 110: æ*r* læs sv æ*r*
- 11, — 113: kritisk note, 1. linje: bǽnvm: bænvm læs bǽnv*m*: bænv*m*
- 11, — 125: ær læs æ*r*
- 11(21—22), parallelsted, 3. linje: *cod Berd* læs *cod. Berol.*
- 11, linje 132: e*r* læs æ*r*
- 11, — 136: kǫllvm læs kǫllv*m*
- 11, — 137: v*er*ðr læs v*er*ðr.
- 11, — 167: freg na læs f*reg*|na
- 12(2), parallelsted, 7. linje: *σολοικίξω·* læs *σολοικίζω*
- 12, linje 13: tnngum læs tungum
- — — — þ*at* læs Þ*at*
- 12, — 28: soloecismvs læs soloecism*vs*
- 12, — 42: ærv læs æ*r*v
- 12, — 60: h*va*rginlikt læs **kvenmann**ligt; se min tolkning af verset i Afh. III, k. 12(12).

W. s. 104_{24}: *eðr* læs *ęðr*
— - 104_{30}: ſett læs ſetr
— - 105_{20}: nafni læs nafní
— - 106_{2}: þorrǫðr læs þorróðr
— - $106_{8}'$: q*veð*andi læs q*ve*ðandi
— - 106_{14}: ilæyfe læs ilæyfi
— - 106_{25}: kve*ð* læs kveð
— - 107_{12}: q*ve*ðende læs q*ve*ðendi
— - 108_{27}: andligv*m* læs andligu*m*
— - 108_{31}: bedia læs beðia
— - 109_{3}: aptrbeíðilig læs aptrbeiðilig
— - 109_{9}: epit*esis* læs epit*eton*. Den samme fejl står også i noten under teksten.
— - 109_{10}: eigenlig læs eiginlig
— - 109_{11}: *eðr tropus*: I hdskr. står kun e. t., som bör læses *er taka*; se noten til Afh. III tekst k. 16, l. 156.
— - 109_{14}: gnll læs gull
— - 110_{7}: figura læs figvra
— - 110_{13-15}: Linjetallet [14] indsættes efter hv*er*ívm
— - 110_{23}: Sarcaſmvſ læs Sarcaſmoſ
— - 110_{26}: þe*rm*laz læs þe*r*mlaz
— - 110_{27}: orp*it* læs orp*it* hef*er*
— - 111_{9}: þ*eim* læs þ*eim*

Afh. III.

Tekst

K. 1, linje 23: m*er*kistiorn*vr* læs m*er*kistiorn*vr*
- 1, — 24: ær læs æ*r*
- 1, — 25: hi*m*næsk læs hi*m*næsk
- 1(12), parallelstedet, linje 1: *Bellovasensis* læs *Bellovacensis*
- 1, linje 41: rodd læs rǫdd
- 2, — 6: cla*v*sor læs cla*v*svr
- 2, — 20: hinu læs hinv
- 2, — 21: oskiptilig*ir*: I A står fejlagtig oskiptiriig*ir*

K. 16, linje 204: *ok* læs *ok*
- 16(50), parallelsted: hysteroproteron læs hysteronproteron

Afh. IV.

K. 1, hdskr. s. 111$_{18-21}$, parallelsted 2. linje: »prothesiosparolange« læs »prothesiosparalange«
Hdskr. s. 111$_{26}$: bęv*m* flyttes fra 2. til begyndelsen af 3. verslinje.
— - 111$_{29}$: vin*n*inge læs vin*n*ingi
— - — fy*r*e*r* læs f*yrer*
— - 112$_{13}$: fíalldan læs fialldan
— - 112$_{18}$: ſtíorn læs ſtiorn
— - 112$_{29}$: ſlokkv*er* læs ſlǫkkv*er*
— - 113$_{11}$: man*na* læs man*n*a
— - 113$_{26}$: *ok er* læs *oker*
— - 114$_{20}$: sami læs ſamí
— - 114$_{31}$: boetij læs boetíj
— - 115$_{13}$: pe*r*ſona læs p*er*ſona
— - 116$_{4}$: den kritiske note nederst på (bogens) s. 137: viſv læs [4]viſv
— - 116$_{24}$, den kritiske note: en læs [24]en
— - 117$_{9-14}$, parallelsted til k. 20, 2. linje: for Unica har sikkert den islandske forfatter læst vinea; sml. tolkningen af verset i k. 20.
— - 117$_{19}$: havðri læs havðrí
— - 117$_{30}$: Jeg frafalder nu min rettelse kallar for kalla, eftersom vnderdivp—kalla både kan og sikkert også bör opfattes som en akkusativ med infinitiv, styret af ſeger, hvorved det bliver muligt at tage vnderdivp som singularis, men det var netop nødvendigheden af singularis på dette sted, som foranledigede rettelsen (se tolkningen af verset i k. 22).
— - 117$_{31}$: ſorkin*ni* læs ſorkin*n*i

K. 12, linje 64: her læs h*er*
- 12, — 84: ioðrv*m* læs iǫðrv*m*
- 13, — 7: hit*ta* læs hit*ta*
- 13, — 10: vę*tti* læs vę*tti*
- 13, — 18: Håndskriftets sidetal 9 tilföjes i randen.
- 13, — 22: miok læs miǫk
- 13, — 32: þat læs þ*at*
- 13, — 34: nykr*at* læs nyk*ra*t
- 13, — 64: ær læs æ*r*
- 13, — 103, den kritiske note: *under* æ læs *under det første* æ
- 13, — 108, den kritiske note: *u. A* læs *u. W*
- 13, — 126: hæt*ti* læs hæt*ti*
- 13, — 132: tolv*m* læs tǫlv*m*
- 14, — 33: nafn*it*. en*n* læs nafn*it* en*n*
- 14, — 39: *er* læs e*r*
- 15, — 9: m*a*rgfallig*ra* læs m*ar*gfallig*ra*
- 15, — 9: æ*r*v læs æ*rv*
- 15, — 18: flvgv læs flvgv
- 15, — 35, den kritiske note: h^a^t læs h^a^ṫ
- — — —, den kritiske note: *membrams* læs *membrans*
- 15, — 36: þessi læs þ*essi*
- 15, — 37: inoræn*v*m læs inorænv*m*
- 15, — 62: vers læs v*ers*
- 15(12), parallelstedet: repetitis læs ɽepetitio
- 15, linje 137: þæ*s*si læs þæssi
- 16, — 10: æ*r* læs ær
- 16, — 44: ker læs her
- 16, — 74: ho*n* læs hon
- 16, — 129: *er* læs e*r*
- 16, — 137: dreng læs drengr
- 16, — 138, den kritiske note: Ordstillingen er sikkert rigtig; sml. Sn. E. I, s. 422_{22} (enn sem hann [Hallfreyðr?] kvað) og 448_{13} og $_{18}$ (enn sem Eilífr kvað).
- 16, — 159: q*vað* læs q*vað*
- 16, — 186, den kritiske note: ib^o^tgarn læs ib^o^ṫgiarn

K. 16, linje 204: *ok* læs *ok*
- 16(50), parallelsted: hysteroproteron læs hysteronproteron

Afh. IV.

K. 1, hdskr. s. 111_{18-21}, parallelsted 2. linje: »prothesiosparolange« læs »prothesiosparalange«
Hdskr. s. 111_{26}: bęv*m* flyttes fra 2. til begyndelsen af 3. verslinje.
— - 111_{29}: vin*n*inge læs vin*n*ingi
— - — fy*rer* læs f*yrer*
— - 112_{18}: fíalldan læs fialldan
— - 112_{18}: ſtíorn læs ſtiorn
— - 112_{29}: flokkv*er* læs flǫkkv*er*
— - 113_{11}: man*na* læs man*n*a
— - 113_{26}: *ok er* læs *oker*
— - 114_{20}: sami læs ſamí
— - 114_{31}: boetij læs boetíj
— - 115_{13}: pe*r*ſona læs p*er*ſona
— - 116_{4}: den kritiske note nederst på (bogens) s. 137: viſv læs [4]viſv
— - 116_{24}, den kritiske note: en læs [24]en
— - 117_{9-14}, parallelsted til k. 20, 2. linje: for Unica har sikkert den islandske forfatter læst vinea; sml. tolkningen af verset i k. 20.
— - 117_{19}: havðri læs havðrí
— - 117_{30}: Jeg frafalder nu min rettelse kallar for kalla, eftersom vnderdivp—kalla både kan og sikkert også bör opfattes som en akkusativ med infinitiv, styret af ſeger, hvorved det bliver muligt at tage vnderdivp som singularis, men det var netop nødvendigheden af singularis på dette sted, som foranledigede rettelsen (se tolkningen af verset i k. 22).
— - 117_{31}: íorkin*ni* læs íorkin*ni*

1. Tillæg, Prolog:

Udenfor tekstens første linje mangler i randen håndskriftets sidetal **83.**
Hdskr. s. 83_7: fem læs fem
— - 83_{12}: 2. kapitels 2. linje bör have samme længde som de følgende linjer.

2. Tillæg:

Hdskr. s. 1_6: *AMATE* læs AMATE

3. Tillæg:

Håndskriftets sidetal i randen skal være **1** i stedet for **81** og stå udfor tekstens første linje.
S. 166_6: klepp dǫgg **Hávarr** læs kleppdǫgg Hávars
- 167_{15}: *of* læs *af*
- 171, næstsidste linje: *kan* læs *kun*
- 174_{24}: *elter* læs *eller*
- 175_{20}: *del* læs *det*
- 176_{16}: *Hjalladrápa* læs *Hjaltadrápa*
- 187 nederste linje: of læs af

Indledning:

S. I_{14-15}: afepejler læs afspejler
- IV, 2. note under teksten: nœst læs næst
- XII_8: Abilard læs Abélard
- XIII nederst: c ęða i læs e ęða i
- XVII_5: fællesnavaet læs fællesnavnet
- XXI_{28}: bestemt læs bekvemt
- XXIX_{25}: en læs om
- XXXVIII_9: Ars læs *Ars*

S. 228_{21}: Svík læs Svik
- 228_{25}: *dat. og sg.* læs *dat. sg.*
- 229_{31}: *forstår) at tilegne mig* læs *forstår at tilegne mig)*
- 235_{15-16}: *tilbyder kongerne at kæmpe med hinanden* læs *selv udfordrer kongerne til kamp*
- 242_{28}: *kampglædernes* læs *kampglødernes*
- 246_{15}: œstri læs æstri
- 255_{2}: víð læs víði
- 257_{9}: fyrir læs fyr
- 281_{9}: sitja læs Sitja
- 282_{10}: þína læs þína«
- 282_{14-15}: Mín . . . mildi læs »Mín . . . mildi«
- 287_{32}: *honge* læs *konge*
- 292_{12}: nf læs af
- 305_{15}: 15 læs 5
- 305_{42}: *s̊vv* læs *s̊v*
- 307_{40}: 15 læs 1_{5}
- 314_{21}: Mystacismus læs Myotacismus
- 314_{31}: Stedet 6 (2) anføres under betydningen c).
- 317_{3}: 15 (1) læs 16 (1)
- 319_{41}: 8 (4) læs 7 (4)
- 324_{35}: 116_{3} læs 116_{32}
- 329_{7}: 4 (5, 6, 19) læs 4 (5, 16, 19)
- 330_{3}: (28) læs 117_{28}
- 331_{28}: 16 (4) læs 16 (14)
- 331_{30}: 12 (2) læs 12 (12)
- 333_{8}: 11 (18) læs 11 (17)
- 333_{23}: 1273 læs 1263
- 333_{29}: 11 (18) læs 11 (17)
- 334_{16}: 3 (2, 19) læs 3 (3, 19)
- 335_{20-21}: Efter Þengill er i registret glemt: Þjóðólfr (enn hvinverski?): III, 16 (23).
- 335_{21}: 16 (22, 26) læs 16 (26)

